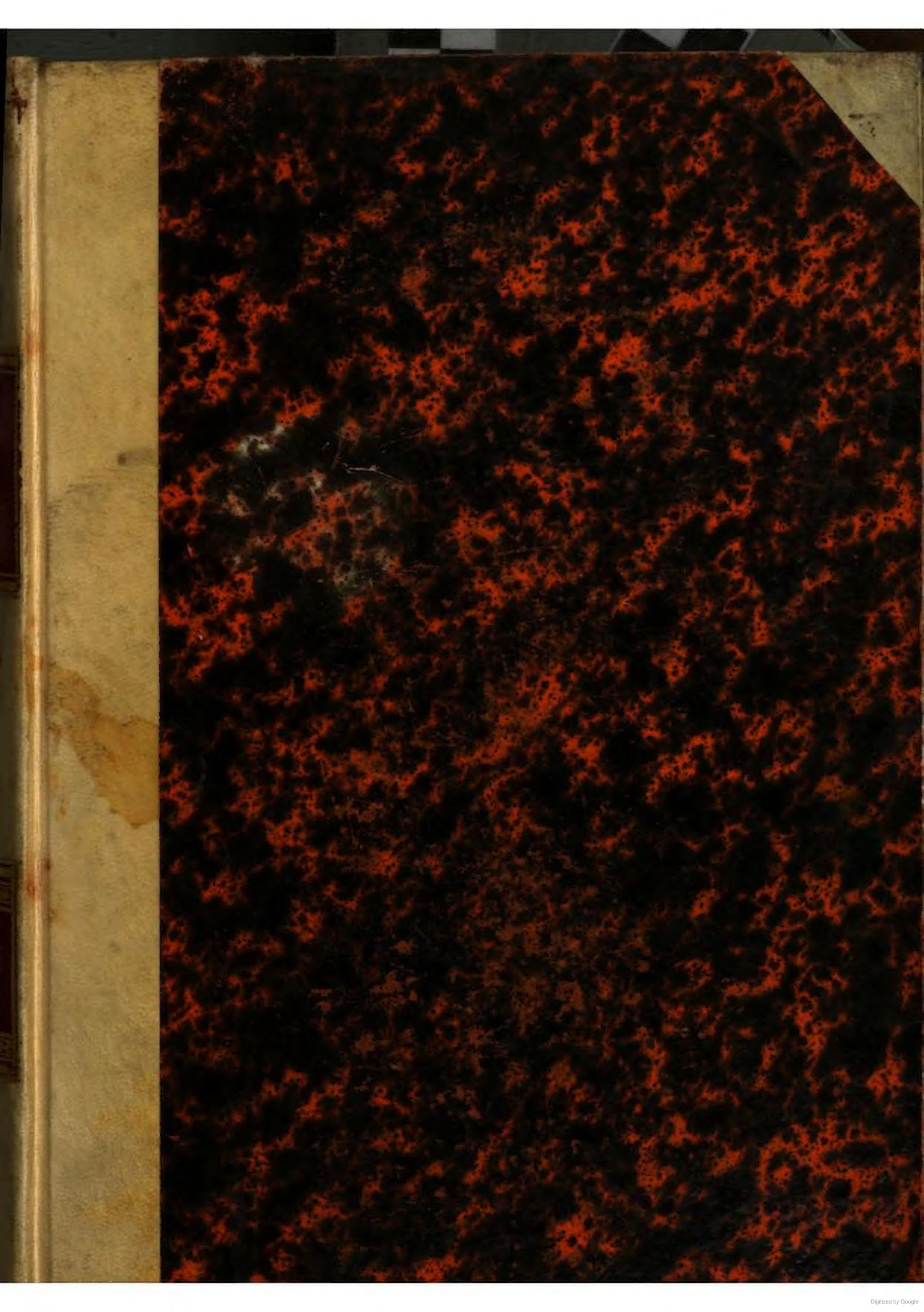

SPICILEGIUM
ROMANUM.

SPICILEGIUM
ROMANUM.
TOMUS VII.

S. GERMANI I. PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANI
DE HAERESIBUS ET SYNODIS.
PHOTII ITEM PATR. SYNTAGMA CANONUM.

ROMAE,
TYPIS COLLEGII URBANI
M.DCCC.XLII.

EDITORIS PRAEFATIO.

DE S. GERMANI OPUSCULO.

I. Concinnum controversiarum ecclesiasticarum usque ad tempora sua compendium exhibet nobis in libello nunc primum edito S. Germanus I. patriarcha constantinopolitanus, qui sedem illam adiit anno Christi DCCXV, tenuitque annis quatuordecim et aliquot mensibus, donec Leonis isaurici, bellum atrox sanctis imaginibus inferentis, impetum iam non ferens, pontificale pallium deposuit, et in paternis aedibus ad summam usque senectutem sancte quievit. Hunc Baronius ad annum DCCXXX. n. 6. ecclesiae suae propugnaculum, orientis lucernam, scriptis et actibus catholicae religionis defensorem appellat. Certe eius orthodoxiam, contra vitiatum quendam Theophanis locum, ubi cum Monothelitis Germanus ponitur, invicte defendit testimoniorum nube bollandianus Henschenius ad diem XII. maii, tum etiam Boschius in tractatu de patriarchis constantinopolitanis. Nunc vero qui hunc leget libellum, quam toto caelo distet a monothelismo Germanus, teste ipso auctore cognoscet. Aliud eius opusculum de vitae termino commemoraverat manu scriptum praedicto loco idem Baronius, quod nos demum luce donavimus in repetita editione tomi primi Scriptorum veterum; est enim amphilochiana

Opusculum novum.

quaestio longissima CLXIX., ut diximus Script. vet. T. III. p. 682; qua in quaestione cum Germanus in biblicis explanandis auctoritatibus totus ferme versetur, hinc intelligimus cur in synaxario graeco apud Henschenium commemorentur eius profundiorum et obscurorum S. Scripturae locorum interpretationes. Adhuc Baronius ad an. DCCXXVII. n. 7. S. Germanum coryphaeum primum fuisse dicit, qui contra iconoclastas in oriente vexillum confessionis erexerit; Deo sic fessis rebus consulente, ut dum in aula byzantina Germanus haeresim in arce sua dominantem oppugnabat, idem facerent coaetanei eius, Damasci quidem Iohannes ὁ πάνυ, cuius extant de sacris imaginibus orationes; Romae autem Gregorius II. PP. tum scriptis ad orientem epistolis, tum synodicis actibus, quorum nos quoque in praecedente volumine fragmentum extulimus praef. p. xv. Tantae autem dignitatis fuerunt Germani contra illam haeresim scripta, ut secunda nicaena synodus oecumenica act. IV. recitatas eius epistolas amplissimis verbis laudaverit. Hinc, ut menaea narrant, furor haereticorum libros illos comburentium; praeter quam quod menologium Card. Sirleti, ut idem Henschenius refert, generatim ait libros Germani de orthodoxa fide a Leone isaurico iussos esse comburi. Certe libellus, quem nos efferimus, orthodoxae fidei summam defendit, nec nisi capp. 40. 41. 42. ss. imaginum apologiam attingit. Hinc tamen, ut puto accidit, ut perpauca (ne dicam unicum) libelli exemplaria exitium evaserint, ut ex dicendis constabit.

II. Hanc enim ego Germani gemmulam in nobilissimo codice, columnensi olim, nunc vaticano, inveni, post Photii syntagma canonum inter alia opuscula quae nunc recensere non vacat. Certe in reliqua vaticana bibliotheca nuspiam apparet, neque id cognovit Baronius, curiosus alioqui Germani scriptorum rimator ad an. DCCXXX. 6, quia columnenses codices meo demum tempore in pontificiam bibliothecam transiverunt. Unus, quod sciam, Gerardus Vossius in adnotationibus ad S. Gregorii thaumaturgi revelatam fidem, hoc se opusculum in manu scripto codice legisse demonstrat; qui Vossius quia et Romae vixit, et sirletianos codices se tractasse ait, in hunc ipsum fortasse codicem incidit; etenim qui tunc forte erat sirletianus, fieri potest ut columnensis postea evaserit. Sic ergo Vossius: *hanc ipsam fidei revelationem disertis verbis recenset S. Germanus patriarcha constantinopolitanus in libro de synodis, et de ortu haeresum, ad Anthimum diaconum, ubi sic habet: « tunc magno patri nostro Gregorio* etc. » usque ad verba « *doctus fuit et docuit* » ut in nostra adamussim editione cap. 12. A Vossio autem mutuati sunt hoc tenue Germani fragmentum auctores bibliothecae lugdun. patrum T. XIII. p. 62. Hactenus igitur perspicue vidimus in Vossii testimonio et verum opusculi titulum cum codice nostro congruentem, et genuinam scripti particulam. Mirum est igitur quod ex dicto Vossii testimonio ansam erroris arripuerit doctus vir Stephanus Moynius, qui libellum seu catalogum de synodis, absque nomine auctoris et di-

Unde eductum.

verso ut par erat titulo inscriptum, a Iustello Bib. can. T. II. p. 1161. seqq. aliisque editoribus typis cusum, cognovisse se demum putavit a Germano esse compositum, eundemque a Vossii verbis sibi esse demonstratum. Atqui Moynius plenissimam sententiae suae refutationem in hoc ipso habebat, quod locus de Thaumaturgo a Vossio memoratus, deest omnino in libello de synodis, neque tituli operis utriusque invicem congruunt. Praeterea libellus ille, usque ad Photii et Iohannis PP. octavi synodos tenditur, id est centum fere et quinquaginta annis vitam Germani excedit. Expungendus est itaque is libellus e scriptorum Germani numero, sub cuius nomine a Gallandio quoque, re indiscussa, in bibliothecae suae tomum XIII. receptus fuit. Sed satis de synodorum illo catalogo, qui ad nostram rem non adtinet. Nunc lectores accipiant verum Germani opusculum, quod ut prodesset pluribus, latinitate quoque a me donandum iudicavi, et scholiis idemtidem illustrandum.

DE PHOTII SYNTAGMATE.

Photii synagoge.

III. Photii syntagma canonum (quod ab eruditis cum eiusdem synagoge canonum confundi solet) habere me in manibus, idque typis aliquando fore traditurum, dixi aliquot abhinc annis in prolegomenis repetitae editionis tomi I. Scriptorum veterum p. xxviii; quo nunc promisso defungi volens, trinas Photii circa ius canonicum curas distinguere atque in antecessum exponere necesse est. Primam

itaque curam suam sic narrat Photius ante nomocanonem in praefatione, quam ex oxoniensi codice Iustellus edidit Bibl. can. T. II. p. 789: ἐπεχείρησα τοὺς ὑπὸ τῶν ἐν χρόνοις διαφόροις γεγενημένων ἁγίων δέκα συνόδων ἐπὶ βεβαιώσει τοῦ σωτηρίου δόγματος καὶ χρηστῇ διδασκαλίᾳ πάντων ἀνθρώπων ἐκτεθέντας θεοπρεπεῖς κανόνας εἰς ταυτὸν ΣΥΝΑΓΑΓΕΙΝ, ἑκάστης συνόδου τῇ προσηγορίᾳ τοὺς αὐτῆς ἐχομένως ὑποτιθείς: *quotquot a sanctis decem synodis, diversis temporibus, ad salutaris doctrinae confirmationem, bonamque omnium hominum institutionem habitis, editi sunt sacri canones, eos ego omnes in unum corpus COLLIGENDOS suscepi, ita ut uniuscuiusque synodi appellationi ac titulo sui proxime canones subiecti sint.* Pergit deinde dicere Photius, se canones quoque apostolorum, synodum carthaginiensem (sub primate Aurelio) et nonnullorum sanctorum patrum alios canones seu decreta eodem opere conclusisse: et primo quidem μέχρι τῆς πέμπτης συνόδου κανόνας εἰς ἓν συναγαγεῖν θέμενος σκοπὸν, *scopo sibi proposito, ut canones usque ad synodum quintam in unum corpus colligeret.* Sed mox, ut ibidem subdit, ampliato consilio, longius processit, ita ut synodos quoque se patriarcha habitas aeque excerpserit, opusque suum anno demum DCCCLXXXIII, paucis ante obitum annis absolverit. Prima igitur ceterisque amplior Photii canonica lucubratio haec fuit, quam titulo συναγωγῆς, id est *collectionis*, distinguere ab aliis interest. Haec autem synagoge, ipsa ut reor est, quam cum Zonarae et Balsamonis scholiis tum in parisiensi editione, tum in Beveregii

praeclaris pandectis legimus. Quamquam eadem in manu scriptis codicibus non sine plurima varietate, ac modo longior modo contractior iacet, ut mihi legenti compertum est.

Photii syntagma.

IV. Mox secundae lucubrationis naturam sic Photius describit: πάντων δὲ τῶν συνειλεγμένων τὴν δύναμιν εἰς τίτλους δέκα πρὸς τέτρασι συνελὼν, καὶ τούτων ἕκαστον εἰς διάφορα κεφάλαια διελών· εἶτα τοὺς πρὸς ἑκάστην ζήτησιν ἁρμόζοντας ὅρους ὑποθεὶς, τάς τε προσηγορίας τῶν αὐτοὺς εὑρόντων δηλώσας, καὶ τὸν ἀριθμὸν διὰ τῶν ἀριθμητικῶν στοιχείων, εὐσύνοπτον ὡς οἶμαι κατὰ δύναμιν τὸ ΣΥΝΤΑΓΜΑ πεπόνημαι: *horum autem omnium ita collectorum vi in titulos quatuordecim contracta, ac unoquoque horum titulorum in varia capita distributo; deinde unicuique quaestioni convenientibus definitionibus subiectis, auctorumque ipsorum nomine declarato, nec non etiam numero per arithmetica elementa apposito, cognitu facile, ut opinor, pro viribus SYNTAGMA elaboravi.* En secunda, ut dixi, canonica Photii lucubratio, *syntagma* scilicet, id est *ordinata compositio* canonum, atque ad peculiarem finem directa, id est ad demonstrandos confirmandosque canonici iuris delectos titulos. Aliud est igitur, ut iam dixi, canonum sive ex synodis sive etiam ex singulis patribus coacervatio, atque in uno volumine scriptio, quae nihil est nisi quaedam συναγωγή; aliud vero ingeniosa ipsorum dispositio, atque ad certos scopos collineatio, quod σύνταγμα proprie appellatur; quo vocabulo Photius hoc opus suum semper indigitat, ut cuipiam librum nostrum legenti constabit. Itaque

et Iohannes scholasticus, qui Photium in byzantino patriarchatu ducentis annis praecessit, paris omnino structurae librum ex canonibus usque ad synodum quartam conficiens, sic in titulo habet: ΣΥΝΤΑΤΤΕΙ τοὺς ὅλους κανόνας εἰς ν' τίτλους: *omnes canones sub titulis quinquagina simul componit*, seu ad syntagma redigit; quo nomine Iohannis labor constanter designatur. Sic ergo exposita photiani syntagmatis vera notione, spero falsam illam, ut reor, bibliographorum opinionem, extinctum iri, quod nempe Photii syntagma idem sit atque synagoge (repugnantibus ipsis inter se vocabulis;) quamquam summi quoque viri, ignoratione codicis nostri et re parum considerata, isto modo locuti sunt, veluti Lambecius Bibl. vindob. ed. Kollar. lib. VIII. p. 909; Fabricius Bibl. gr. ed. nov. T. XI. p. 21. et T. XII. p. 185; Assemanus iur. orient. T. I. p. 37. qui in codice vat. 1185, et palat. 408. extare ait Photii syntagma, in quibus reapse nil praeter nomocanonem ac synagogen cum Balsamonis scholiis habetur. Denique et Iacobus Morellius in Bibl. S. Marci p. 97. Photii syntagma appellat nobisque exponit, id quod manifeste nihil est aliud quam Photii prima synagoge, nondum in titulos distributa, neque ad syntagmatis rationem redacta. Tenemus iam igitur Photii syntagma ex propria synagoge ab eodem sumptum, et in titulos XIV. distributum, in quorum singulis continua integraque dictione eos canones scripsit, qui ad rem propositam confirmandam prosunt. Quam rem ita se habere, codex columnensis, nunc vaticanus, de quo supra in Ger-

mano dixi, demonstrat: codex inquam insignis, membraneus, antiquus, saeculi nempe saltem XII., calligrapha diligentique manu scriptus, tantaeque raritatis, ut hic solus Photii verum syntagma continere videatur: nisi forte aliud exemplar est in codice dubliniensi MSS. Angl. et Hibern. T. II. part. 2. p. 40, qui sic describitur: *Photii leges* (canones?) *per capitula digestae plenius quam in nomocanone.* Certe si *canones* pro *leges* scribendum fuit, accurata mihi haec videretur photiani syntagmatis definitio.

Photii nomocanon.

V. Nunc iam sequitur ut de tertiis Photii ad ius canonicum curis dicamus. Homines ita natura comparati sunt, ut actus suos partim exemplo duce, partim proprio ratiocinio motuque depromant. Utramque hanc regulam secutus Photius videtur: namque ut non solum syntagma sed nomocanonem etiam conderet (id enim tertio operi est nomen) ducem habuit antedictum Iohannem, qui syntagmati suo nomocanonem illum subtexuit, quem primus Iustellus edidit. Sed enim illud multo vehementius, ut opinor, Photium impulit, quia syntagma suum repetitionibus plurimis laborare videbat; propterea quod eosdem canones, et quidem saepe longiores, nec non copiosa patrum segmenta, bis, quater, ac fortasse decies aliquando recurrere necesse erat, quia diversis titulis et capitulis aeque quadrabant. Ergo etiamsi syntagma utiliter confectum erat, in quo omnia suis locis perscripta extabant, molestae tamen valde exscribentibus, graves item ementibus accidebant canonum repetitiones

tot, quae volumen propemodum duplicabant. Quid igitur? Brevissimum delineavit Photius compendium, in quo titulorum et capitulorum thematibus nil substerneret aliud, quam arithmeticas notas illorum canonum, quos lata oratione scripserat in syntagmate. Est itaque nomocanon breviatio mera syntagmatis. Sic enim etiam in calce nomocanonis legitur: τέλος τῶν δέκα πρὸς τοῖς τέσσαρσι τίτλων τῶν παρὰ Φωτίου συνοψισθέντων: *expliciunt quatuordecim tituli* (quae est ipsa natura et constitutio syntagmatis) *a Photio in compendium reducti* (id est *nomocanon.*) Dicet aliquis: si nomocanon per arithmeticas notas canonem indicat, isque canon in Photii synagoge occurrit, cur iam syntagmate opus sit? Ergo, inquam, Iohannis quoque syntagma post eius nomocanonem, et post adunatos toties ecclesiae universae canones, usu carebit, quod nemo cordatus dicet. Cresconii africani breviarium canonum habemus quod (demptis civilibus legibus) Iohannis Photiique nomocanonem prorsus exaequat. Num hoc idcirco et alia syntagmata, quae tot extant, praesertim in iure novo, puta Anselmi lucensis, Cardinalis Deusdedit, Gratiani, pontificum Gregorii et Bonifacii, utilitate carent? Nemo id sanus arbitrabitur. Quin adeo si rem hanc ad veritatis lancem libremus, syntagmatis usus occupatis certe hominibus vel librorum copia non abundantibus longe pronior erit et fructuosior. Licet enim in nomocanone numeralis nota mihi canonem indicet, attamen hunc nonnisi moleste et morose in synagoges farragine quaeram. (Qui certe ex Cuiacii libris ius discere avet, ipsum

potius auctoris textum, quam Albanensis promptuarium leget.) Contra si in singulis titulis, intra unumquodque capitulum, prout fit in syntagmate, congruentes canones ipsis verbis recitatos nanciscor, res tota mihi incurrit in oculos, neque longius quicquam requiro. At iniucundae repetitiones sunt. Sane; haeque ob delicatos lectores ansam nomocanoni, quasi indici ac repertorio, struendo dederunt. Ego quoque hanc eandem molestiam inter librum imprimendum expertus, coepi locos repetitos omittere; ita tamen, ut eorum initiis scriptis, lectores meos per παραπομπὰς *remissiones* (ut fit in Damasceni parallelis) ad iam extantem in libro meo canonem, intento veluti digito amandarem: neque enim quisquam adeo segnis erit, quem pauca revolvere in eodem volumine folia pigeat, ut pagellam inspiciat quam numerali signo demonstro. Sic ergo et recitatos a Photio canones, cunctos conservavi, et tamen libri molem dimidia ferme parte diminui. Denique aio: si quis canonum veterum a Photio collectorum scientiae studet, eum vel universalem synagogen sus deque pervolutare necesse est, vel hoc syntagma multo brevius atque ordinatius et rei quaesitae inveniendae aptius perlegere. Etenim nomocanonis, ubi nihil praeter numerorum congeriem est, nulla per se iucunditas, neque utilitas esse videtur, nisi quatenus indiculi vice defungitur.

Syntagma est opus distinctum.

VI. Sed contra hanc photiani operis trinam partitionem, tenebras quasdam, fateor, offundit praefatio illa, qua Photius nomocanonem suum comitatus est. Nam post recitata superius verba, pro-

sequitur narrans quod canones idcirco arithmeticis tantum numeris indicaverit, ne frequentes repetitiones fierent, quae legentibus fastidium crearent. Hunc, inquam, locum qui leget, nomocanonem atque syntagma, unum quid non duo, esse putabit. Neque sane nego, nomen syntagmatis, de nomocanone quoque potuisse a Photio pronunciari, ubi item συντάττονται canones; verum in priore ῥητῶς *verbis ipsis*, in posteriore per indicem sine re. Quare aequius est ut σύνταγμα vocabulum, designando secundo operi a nobis reservetur. Praeterea reputandum est, Photii dictam praefationem, quae apud Iustellum est, non συναγωγῇ *collectioni universali*, neque syntagmati, sed nomocanoni fuisse praepositam, ut oxoniensis codex demonstrat Φωτίου εἰς τὸν νομοκάνονα πρόλογος: ideoque Photius de nomocanonis tantum structura tunc sollicitus, in hoc uno scilicet commendando verba consumpsit. Vel potius dicendum est, praefationem illam a Photio tribus aeque suis operibus fuisse praefixam, mutatis tantum prout res ferebat partibus propriis. Certe Lambecius sic iudicavit loc. cit. p. 909, ubi ait: *memorata praefatio ad nomocanonem tamquam opus secundarium, sed praecipue ad ipsum syntagma canonum, tamquam opus primarium pertinet.* Etsi Lambecius, ut initio dixi, syntagma id putat quod est synagoge. Verum enimvero quod syntagma nunc editum, opus photianum sit, ipse in primis nomocanon evidenter comprobat: etenim tituli, et capitula, et canonum numeri, quotquot in nomocanone adumbrantur, ii ad syntagma nostrum adamussim cuncti

referuntur et provocant, quin ne hilum quidem aberrent. Neque hanc veritatem illud infirmat, quod in editione nostra syntagmatis pp. 11. 278. 406, non autem in nomocanone, laudatur synodus constantinopolitana περὶ ἑνώσεως, quam anno DCCCCXX., id est trigesimo circiter post Photii obitum, sub Constantino et Romano basileopatore celebratam scimus. Nam primum quidem synodi eius fragmentum recenti manu in margine codicis fuisse adiectum, dixi p. 480. Tum scimus nullam ferme esse in codicibus canonicam collectionem, cui subinde aliquid per temporis lapsum non fuerit additum sive in graecis sive in latinis sive etiam in orientalibus, ut certe de armeniacis me dicere olim memini Script. vet. T. X. part. 2. p. 316: ipsique adeo Photii nomocanoni additamenta nescio quae accessisse, critici homines suspicati sunt.

Leges civ. in syntagmate.

VII. Hactenus de syntagmate canonum diximus; deinceps vero de adiectis a Photio civilium legum excerptis haud omnino silendum esse videtur, quae prorsus eadem sunt in utroque opere tum syntagmatis tum nomocanonis; quia etsi in nomocanone Photius breviare syntagma potuit, quatenus id fuit canonicum; quatenus tamen civile, compendio non erat locus, quia sententia legum proponi arctius non poterat, quam in syntagmate factum fuerat. Sed superest indagandum, utrum hanc legum deflorationem, quam syntagmati attexuit, ex universo iure sumpserit auctor, an vero sibi antea synagogem legum confecerit, instar eius quam ex synodorum patrumque tomis ab eo coacervatam retro

diximus. Mihi enim valde persuasi, synagogem illam regiarum legum, res ecclesiasticas plerumque spectantium, quae in codice vaticano post syntagma legitur, a Photio fuisse collectam, qui postea hinc sibi excerpta sumpserit syntagmati et mox nomocanoni substernenda. Utique haec legum collectio, non sine magna tamen varietate, apud Iustellum quoque in secundo volumine est. Sed utcumque ea res se habet, titulos huius vaticanae synagoges recitare placet.

1. Ἐκ τῶν μετὰ κώδικα θείων νεαρῶν διατάξεων τοῦ τῆς θείας λήξεως Ἰουστινιανοῦ διάφοροι διατάξεις, συνᾴδουσαι ἐξαιρέτως τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς κανόσι, καὶ ἐκ περιουσίας τὴν οἰκείαν ἰσχὺν νέμουσαι· αἷς τάξιν τινὰ καὶ ἀριθμὸν ἐπεθήκαμεν πρὸς σύντομον εὕρεσιν τοῦ ἐπιζητουμένου κεφαλαίου· διὰ τὸ, ὡς εἴρηται, ἐκ διαφόρων διατάξεων εἶναι τὰ συνταχθέντα, ὡς ὑποτέτακται: *ex divalibus post codicem novellis constitutionibus Iustiniani divinae sortitionis, diversae leges quae praecipue consonant cum sacris canonibus, eisque propriam ex abundantia vim tribuunt; quibus nos ordinem quemdam numerosque apposuimus, ut expeditius reperiatur quaesitum quodque capitulum; propterea quod ex diversis constitutionibus sint coacervatae, ut infra subiicitur.* Cod. p. 663–697.

2. Διατάξεις νόμων πολιτικῶν ἐκ τῶν νεαρῶν Ἰουστινιανοῦ διατάξεων καὶ ἑτέρων βασιλέων, συνηγοροῦσαι καὶ ἐπικυροῦσαι τοὺς τῶν ἁγίων πατέρων ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας: *statuta legum civilium ex novellis Iustiniani et aliorum imperatorum constitutionibus, quae favent*

et confirmationem adiiciunt ecclesiascicis sanctorum patrum canonibus. Hae habent notas temporis, et subscriptiones latinas, litteris singularis in iure formae scriptas. Cod. p. 697–765.

3. Συναγωγὴ τῶν εἰρημένων ἐν τῷ κώδικι καὶ τοῖς διγέστοις καὶ ταῖς νεαραῖς διατάξεσι, περὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ μοναχῶν καὶ πραγμάτων εὐαγῶν, ἔτι δὲ καὶ ἰουδαίων καὶ αἱρετικῶν, ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ κώδικος: *collectio eorum quae dicuntur in codice, digestis, et novellis constitutionibus, de episcopis, clericis, monachis, rebus sacris, item de iudaeis et haereticis, ex primo codicis libro.* Cod. p. 765–840.

4. Συναγωγὴ τῶν σποράδην ἐν τοῖς διγέστοις καὶ ἰνστιτούτοις κειμένων, περὶ ἱερῶν τόπων τὲ καὶ πραγμάτων καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς γινομένων τὲ καὶ πλημμελουμένων, καὶ περὶ ἱερέων, ἔτι δὲ καὶ ἰουδαίων καὶ θυσιῶν, καὶ τῶν ἀπαγόντων τινὰς πρὸς ἀπηγορευμένας θρησκείας, καὶ περὶ ἀποτροφῆς παίδων, γερόντων, καὶ ἀσθενῶν: *collectio sparsim extantium in digestis et institutionibus, de sacris locis ac negotiis, et de iis quae in his fiunt vel peccantur; et de sacerdotibus; insuper de iudaeis ac sacrificiis; et de iis qui aliquos abducunt ad vetitas religiones; et de alendis pueris, senibus, et aegotantibus.*

Cur leges additae canonibus. VIII. Cur autem civilium legum excerpta canonibus adsociaverit, causam narrat ipsemet Photius in fine prioris prologi: εἴ που δὲ χρειώδη πρὸς τὰς τοιαύτας κανονικὰς συγγραφὰς τὴν πολιτικὴν νομοθεσίαν ὑπείληφα, ταύτης βραχέα τε καὶ συντετμημένα τοῖς συγγενέσι κεφαλαίοις προσήρμοσα ἐν ἰδιάζοντι μέρει τῆσδε τῆς βίβλου

τῶν εἰς ἐκκλησιαστικὴν ἀνηκόντων εὐταξίαν, ἔν τε τοῖς βασιλικοῖς θεσπίσμασιν ἔν τε ταῖς τῶν σοφῶν ἁρμονίαις, σύντομον ἐν συναγωγῇ ποιησάμενος ἔκθεσιν· ἅμα μὲν εἰς ἀνάμνησιν, ἅμα δὲ πρὸς τελείαν αὐτῶν τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔρευναν (ὁδηγήσας): *sicubi vero utiles ad huiusmodi canonica scripta civiles leges arbitratus sum, pauca quaedam eaque brevia ex iis desumpta congruentibus capitulis adiunxi in propria libri huius parte; eorum scilicet quae ad ecclesiae rectum ordinem pertinent cum in regiis decretis, tum in prudentium interpretationibus, breviata quadam collectione omnino complectens; tum memoriae causa, tum ut ad plenam ipsarum rerum indagationem lectores deducerem.* Sed non placet hoc Leoni Allatio institutum, qui in opere de consensu lib. I. cap. XV. p. 221. rationem hanc nomocanonum, id est imperialium legum cum episcopalibus regulis copulam, prava erga principes assentatione progenitam iudicat. Nimis id fortasse dictum severe: etenim civilis iuris cum canonico comparatio, sive in syntagmate nostro sive in nomocanone, et multas habet utilitates, et nullum per se vitium redolere videtur. In corpore iuris anteiustinianei antiqua extat mosaicarum et romanarum legum collatio. Insuper in Francorum regum capitularibus, et in barbarorum legibus apud Cancianum, quot quantaque huiusmodi habemus! Non quod saecularis potestas rem religiosam gubernare queat, vel quicquam contra canones imperare; sed quia disciplinam iudiciis episcopalibus iam constitutam boni principes regia vi roborandam eiusque praxim imperandam cura-

bant. Ceterum etiam Beveregius vir anglicanus, sub rege scribens qui religiosum primatum et auctoritatem usurpaverat, fortiter admodum pro ecclesiae libertate et omnimoda in sacris potestate decertat ad pandectas canonum prolegom. cap. 2. Occidentalium episcoporum, praecipueque rom. Pontificum pro tuenda spiritalis rei libertate notissimus vigor est: remissiores interdum visi sunt graeci, quamquam eos luculenter praedicto loco defendit Allatius, adductis multis in medium testimoniis, quae graecam etiam ecclesiam libertatem suam pro viribus conservasse demonstrant (1).

Ex synodico constantinopolitano inedito.

IX. Placet autem mihi disputationem Allatii hac de re cumulare, prolato alio, quod apud eum non est testimonio, libro nempe synodico ecclesiae constantinopolitanae sive actorum eius ecclesiae, quem in pretioso et raro codice vaticano deprehendi (2). Neque alienum me id facere puto in hoc praevio sermone ad Photii opus, ubi tanta legum civilium ad canones accessio fit. Sic ergo liber synodicus f. 102. seqq. Ἐκ δὲ τῶν πολιτικῶν νόμων, εἰ καὶ μὴ τῷ ἐκείνων ζυγῷ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ταλαντεύεται, ὅμως πρὸς σαφήνειαν τῶν ἱερῶν εἰ δοκεῖ κανόνων τὰ περὶ τῆς ψήφου θεωρῆσαι οὐκ ἄκαιρον· ἔχει δὲ ὁ περὶ ταύτης νόμος οὕτως. « Εἰ δὲ οἱ ὀφείλοντες τὰ ψηφίσματα ποιεῖν, ἐντὸς μηνῶν » ἓξ μὴ ποιήσουσι, τηνικαῦτα τῷ κινδύνῳ τῆς ἰδίας ψυχῆς

(1) Sic etiam Armeniorum ecclesia iam inde a suis primordiis. Confer Script. vet. T. X. part. 2. p. 310.

(2) In calce voluminis affirmat Andreas Darmarius, se descripsisse hunc codicem in Escurialensi bibliotheca impensis summi viri Antonii Augustini, qui reapse in editione lucensi operum suorum T. VII. p. 54. seq. hunc memorat inter domesticos suos codices, eiusque rubricas, seu rerum contentarum titulos, latine recitat.

» . ἐκεῖνος ᾧ ἁρμόζει τὸν ἐπίσκοπον χειροτονείτω. (1) » Σαφὴς ὁ λόγος· ἄλλοι γάρ εἰσιν οἱ ψηφιζόμενοι, καὶ ἕτερος ὁ χειροτονῶν· ἀλλὰ τοῦτο διὰ λαϊκοὺς εἰρῆσθαι δοκεῖ· ἐκείνοις γὰρ ὁ νόμος τὰς ψήφους ἀπεναντίας τῶν κανόνων ἐπιτρέπει· ὅπερ οὐδέποτε κρατῆσαν φαίνεται, ἀλλ' ἐν γράμμασι μόνον κεῖται, ἄπρακτα κεκραγότων αὐτῶν, διὰ τὸ παρὰ τῶν πατέρων ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀεὶ, ὡς ἄλλο αὖλόν τι ἐξελαύνεσθαι τὸ τοιοῦτον ἐπίταγμα· οὐδὲν γὰρ κοινὸν πνεύματι καὶ μαχαίρᾳ· εἰ δὲ καὶ περὶ τῶν ἐπισκόπων λέγει, ἀλλ' οὐδὲν διὰ τοῦτο τῇ ἐκκλησίᾳ πρόκριμα· ἀδύνατον γὰρ δίχα ψηφίσματος ἐπισκοπικοῦ χειροτονίαν προβῆναι· τέως δὲ τοῦτο περὶ τῶν πολιτικῶν νόμων· εἰ γὰρ ἑνὸς ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ψῆφον οὐκ ἀνέχονται οἱ θεῖοι πατέρες παρὰ λαϊκῶν προβῆναι, πῶς ὑποστήσονται αὐτὴν ἐκείνην τὴν τὰς ψήφους καὶ χειροτονίας ὅπως ὀφείλουσιν γίνεσθαι νομοθεσίαν καὶ διδασκαλίαν παρὰ λαϊκῶν ἐκτιθεμένων παραδέξασθαι; εἰ γὰρ τοῦτο δειχθείη, οὐ πνευματικῶς πάντως ἀλλ' ἀνθρωπίνως τὰ θεῖα πραχθήσονται, τῶν ψηφιζομένων καὶ χειροτονουμένων ἐκ τότε πάντων ἀνθρωπίνοις καὶ οὐ θείοις ἐντάλμασι τελουμένων· ἐξ οὗ καὶ ἄλλό τι συμβήσεται· τῶν γὰρ μεταγενεστέρων ἴσως δυσαρεστουμένων ἐπὶ τοῖς περὶ ἐκκλησιαστικῶν γεγραμμένοις, εἴ τε διὰ φιλοτιμίαν, τυχὸν δὲ καὶ διὰ γνώμην οὐκ εὐαγῆ, θελόντων φῦραι καὶ συγχέαι τὰ περὶ τῆς πίστεως ἡμῶν θεῖα διδάγματα, λαμβανόντων ἀφορμὴν ἐκ τοῦ γράψαι τινὰς τῶν πρὸ αὐτῶν περὶ τούτων, νομοθετήσουσι καὶ αὐτοὶ πῶς μὲν ὀφείλει τὸ βάπτισμα γίνεσθαι, ὡς οὐκ ἀρεστῶς αὐτοῖς ἄρτι τελουμένου· πῶς δὲ ἡ τῆς θείας μυσταγωγίας ἱερουργία ἐπιτελεσθήσεται· καὶ ἄλλος περὶ ἀλ-

(1) Apud nos in syntagmate p. 49. ex novellis.

λου, καὶ πάντες περὶ πάντων· οὐ γὰρ στήσεται τὸ κακὸν, ἀρχῆς δοθείσης ἀτόπου, μέχρις ἂν ὑπορύττειν αὐτὸ τὸ τῆς τριάδος καὶ παραχαράττειν τολμήσουσι τῆς εὐσεβείας μυστήριον· ἀνθ᾽ ὧν ἵνα μὴ ταῦτα γένηται, οὐδείς που νόμος πολιτικὸς οὐδαμῶς οὐδέποτε τοῦ πνεύματος περιεγένετο· ἀλλ᾽ ὥσπερ τὰ νεκρὰ κυοφορούμενα βρέφη, αὐταῖς ἐναποθνήσκει ταῖς μήτραις, οὕτως καὶ τῶν πολιτικῶν νόμων ὅσοι τοῖς τοῦ πνεύματος ἀντιφθέγγονται, νεκροὶ καὶ ἀνεβιαῖοι αὐτόθεν ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς ἐκφέρονται.

In civilibus autem legibus, quamquam non ad harum lancem ecclesiasticae res librantur, nihilominus ad illustrandos si placet canones, ea quae de suffragiis sive electione dicuntur, considerare non est intempestivum. Sic ergo de electione lex. « Quod si ii, qui suffragia conferre debent, intra » semestre tempus id minime fecerint, tunc ani» mae suae periculo, is ad quem pertinet, episco» pum ordinet. » Perspicua sententia est: etenim alii sunt qui suffragia conferunt, alius qui ordinat. Verum haec de laicis dicta videntur; namque his lex, contra canonum auctoritatem, suffragia permittit: quae res tamen firmitatem nullam obtinuit, sed in scriptis otiosa iacet: frustra enim clamitant leges, propterea quod patres mandata huiusmodi, tamquam aliena et obtrusa, ex ecclesia repulerunt. Non enim quicquam commune habent spiritus et gladius. Quod si forte de episcopis loquitur lex, nullum hinc praeiudicium contra ecclesiam conflatur, quandoquidem sine episcopali suffragio ordinatio nulla peragitur. Sed hactenus

de civilibus legibus. Nam si vel unius episcopi, aut presbyteri aut diaconi electionem non patiuntur patres a laicis procedere, quomodo hi legem vel doctrinam a laicis proponi tolerarent, quae electionum atque ordinationum normam praescriberet? Si enim hoc eveniret, iam non spiritaliter sed humanitus res divinae administrarentur; siquidem exinde tum electiones omnes tum ordinationes humanis non divinis iussibus fierent. Ex quo alia quoque consectanea deducerentur: fortasse enim posteri nostri aegre ferentes ea quae in iure ecclesiastico scripta sunt, sive ambitione inflati, sive etiam ob mentis aliquam pravitatem, perturbare et confundere divinos fidei nostrae articulos volent; captantesque ansam ex iis qui ante ipsos scripserunt, leges et ipsi statuent, quomodo baptisma administrari debeat, ceu si minime ipsis placeret quod hactenus est factitatum: item quo ritu sacrae missae liturgiam perfici oporteat; sicque alius alia praescriberet, cunctique de omnibus statuere vellent. Neque enim ullus esset mali finis, si hoc absurdum initium fieret, donec ipsum audacter suffoderent Trinitatis mysterium, atque universam delerent religionem. Quamobrem ne talia eveniant, nullam uspiam ullo tempore civilem legem dominari spiritui concessum fuit; sed veluti emortui conceptus in ipsis extinguuntur uteris, sic quaecumque civiles leges spiritui contradicunt, cassae viribus iam usque ab origine mortuaeque pariuntur.

X. Pro immunitate ecclesiastica extat in eodem synodico codice breve opusculum Anastasii sinai- Anastasii sinaitae opusculum.

tae, quod ut ineditum memorat etiam Cavaeus T. II. p. 115–116. D. Eius titulum et initium nunc recitabo. Ἀπόδειξις ὅτι μέγα καὶ ἀγγελικὸν ἀξίωμα ἡ ἱερωσύνη· καὶ ὅτι ἀδύνατον ἀνακρίνεσθαι ἀρχιερέα ὑπὸ λαϊκοῦ, ἀλλ' ὑπὸ μείζονος ἀρχιερέως, καθὼς καὶ οἱ ἅγιοι κανόνες φασίν· καθάπερ καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ Φίλωνος τοῦ φιλοσόφου. – Ὁ τιμῶν τὸν ἱερέα, τὸν θεὸν τιμήσει· ὁ δὲ μαθὼν τὸν ἱερέα καταφρονεῖν, ὁδῷ προβαίνων καὶ εἰς τὸν θεὸν ἐνυβρίσει ποτέ· ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, φησὶν, εμὲ δέχεται· καὶ ἕτερος ἀλλαχοῦ· τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ, φησὶν, ἐντίμους ἔχε· ἐντεῦθεν ἔμαθον οἱ ἰουδαῖοι τοῦ θεοῦ καταφρονεῖν, ὅτι Μωσέως κατεφρόνησαν, ὅτι αὐτὸν ἐλίθαζον κ. τ. λ. *Demonstratio quod magna et angelica sit dignitas sacerdotium; et quod omnino fieri nequeat, ut iudicet laicus de sacerdote, qui nonnisi a maiore pontifice iudicandus est, ut sancti canones adfirmant, et in ecclesiastica etiam Philonis philosophi historia dicitur. – Qui sacerdotem honorat, Deum quoque honorabit; qui autem sacerdotem spernere assuescit, ulterius progressus, Deo ipsi contumeliam aliquando faciet. Qui vos recipit, inquit Christus, me recipit. Alius vero alibi: sacerdotibus Domini, inquit, honorem exhibete. Profecto et Iudaei hinc Deum aspernari didicerunt, quia Moysem spreverunt, et lapidibus appetiverunt* etc. Porro locus, qui infra citatur ab Anastasio ex deperdita Philonis christiani historia, idem est quem recitat Glycas in annalibus ed. Paris. p. 282.

De canone 28. chalcedonensi.

XI. Quia tam perspicuam tamque absolutam de spiritalis rei libertate doctrinam synodicus nobis

liber suppeditavit, age iam contra schisma quoque Graecorum seu causas eius, argumenta indidem aliquot depromamus, et sic denique sermonem hunc nostrum peroremus. Igitur fol. 92. seq. recitato celebri canone XXVIII. chalcedonensi, qui secundum gradum post romanam sedem constantinopolitano episcopo adsignat, auctor synodici quamvis schismaticus, sic mire pergit dicere. Ἐμοὶ δοκεῖ ὡς μηδὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν παραδεχθέντος τοῦ τοιούτου τύπου, ἀλλ' ἀπρακτήσαντος εὐθύς· ἐπεὶ καὶ Λέων ὁ Ῥώμης φαίνεται οὐ μόνον συνευδοκήσας ἐν τούτοις τῇ συνόδῳ, ἀλλὰ καὶ ἀγανακτήσας, καὶ τὸ τῆς καινοτομίας ἄτοπον δι' ἐπιστολῶν, ἃς πρός τε τὸν τότε βασιλεύοντα, πρός τε τὴν σύνοδον ἔγραψε διελέγξας· ὅθεν οἶμαι μηδ' ἑτέραν ἄμφω τῶν μετὰ τούτων συνόδων ἃς πέμπτην ὠνόμασαν, περὶ οὐδεμιᾶς ὑποθέσεως οὐδένα γράψαι κανόνα· μήτε τὴν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, μήτε τὴν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ πωγωνάτου· – τὸ δὲ λέγειν τὴν ἕκτην, ἀνανεούμενοι ὁρίζομεν, ἀλλ' οὐχὶ βεβαιοῦντες, ὡς ἀπρακτήσασαν καθ' ὅλου ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς, ἢ καὶ μὴ δεχθεῖσαν ὅλως, ἀλλ' ἀργήσασαν μεταξὺ δηλοῦσι τὴν τῆς τετάρτης συνόδου ψῆφον τὴν περί τε τῶν πρεσβείων, εἴτουν τῆς προεδρίας, περί τε τοῦ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς μεγαλύνεσθαι πράγμασι λέγουσαν· τὸ γὰρ ἀρχὴν λαβὸν μὴ συστὰν, ἢ καὶ αὐτίκα φθαρὲν, ἀνανεοῦται· τὸ δὲ ὑπάρχον καὶ ἐνεργοῦν, βεβαιοῦται καὶ κυροῦται· τοῦτο γὰρ ἑκάστη σύνοδος περὶ τῶν πρὸ αὐτῆς λέγει συνόδων. *Mihi quidem videtur hic canon ne ab initio quidem fuisse receptus, sed statim potius abolitus. Etenim constat Leonem romanum non solum tali in re non consensisse synodo, sed absurdam hanc novitatem indignabundum increpuis-*

se litteris quas ad eius temporis imperatorem atque ad ipsam synodum dedit. Hinc factum arbitror, ut neutra ex duabus subsequentibus synodis, quae simul quinta dicuntur, ullum canonem scripserit, neque illa sub Iustiniano, neque illa sub Pogonato. – Quod autem sexta synodus ait « renovantes statuimus » non autem « confirmantes » sic quidem demonstrat, quartae synodi canonem iam inde ab initio prorsus ad praxim non fuisse perlatum, sed neque omnino receptum, otiosumque potius mansisse, canonem inquam de praerogativa, et de praeeminentia, et in ecclesiasticis negotiis honorificentia. Res enim quae initio consistentiam non habuerit, vel statim corrupta fuerit, renovari dicitur; quod autem subsistit, et in praxi est, id demum confirmatur et comprobatur. Sic quippe unaquaeque synodus de praecedentibus loqui solet.

Primatus perpetuus romanae Sedis.

XII. Item in eodem synodico f. 94. locus extat insignis de oecumenico atque perpetuo primatu romano: πρότερον ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ συνέῤῥεον τὰ πράγματα, καὶ διὰ τοῦτο συνέτρεχον πάντες ἐκεῖ· αἱρέσεών τε ἀναφυομένων, καὶ πάσης ἄλλης ἐκκλησιαστικῆς ἔριδος ἐκ παντοίας προφάσεως ἀνακυπτούσης, ὡς ἐξ αὐθεντίας βασιλικῆς ἐκεῖθεν ἐκδικουμένου τοῦ ὀρθοῦ λόγου, καὶ τῆς ἐν ἅπασι δικαιοσύνης διὰ τῆς τῶν ἐπισκόπων ὑπομνήσεως· ἐντεῦθεν γὰρ καὶ τὸ τῆς προεδρίας πρεσβεῖον τῷ Ῥώμης θρόνῳ, καὶ τὸ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως-τῆς ἐπ' αὐτὸ κινουμένης ἄδειαν ἔχειν συνοδικῶς ἀκροᾶσθαι συνεχωρήθη, ἐξ ὧν καὶ τὸ μεγαλύνεσθαι εἶχε. *Olim ad veterem Romam negotia omnia confluebant, ideoque mortales omnes illuc concurrebant. Et siquando haereses*

orirentur, vel alia quaevis ecclesiastica controversia quamlibet ob causam conflaretur, regia veluti potestate illic de recto dogmate definiebatur, nec non de aequo in cunctis iure, per episcoporum consultationem. Hinc enim et primatus et summum privilegium romanae sedi conficiebatur, et ecclesiastici omnis negotii, quod quidem commoveretur, discernendi synodice adtributam auctoritatem habebat: unde ei summa excelsitas in ecclesiasticis rebus confiebat. Deinde prosequitur auctor synodici, more solito schismaticorum graecorum dicens, ea privilegia romanae sedi obvenisse a sede imperii; qua deinde Constantinopolim translata, negotiorum universitatem devolutam esse ad episcopum byzantinum, excepto tamen primatu: καὶ τῷ Ῥώμης τὸ μὲν τῆς προεδρίας τίμιον εἰς ἔτι σώζεται, ἡ δ' ἄλλη τῆς οἰκουμενικῆς διοικήσεως ἀφαίρεται μεγαλειότης, μὴ τῷ κράτει λαμπρυνομένῳ τῆς βασιλικῆς αὐθεντίας: *manet quidem adhuc romano episcopo primatûs privilegium, sed oecumenicae administrationis ablata est ei magnitudo, quandoquidem illic regiae auctoritatis fastigium iam non fulget.* Haec nimirum graecus homo aiebat superbia inflatus propter regalem Byzantii sedem, et manentem illic Caesarum seriem, quae iamdiu Romae desierat. Sed cum Byzantii quoque imperium graecum desierit, primum quidem Latinorum victoriis, deinde suprema atque diuturna Turcarum dominatione, consequens erat ut byzantinus Graecorum antistes, a suo politico argumento depulsus, haud se diutius oecumenicum nuncuparet, id quod ei fateri sane non placuit. Hoc nimi-

rum praedixerat S. Leo PP. ep. 104. ubi hanc byzantinam superbiam increpans ait: *propria perdit, qui indebita concupiscit*. Sublimiore ergo aeternoque iure Romani primatum suum ab illis Christi verbis derivant *tu es Petrus* etc. nec non ab illis *pasce oves meas*, et quod Petri coryphaei successio et hereditas, apud eius cineres in romana urbe resideat (1). Haec obiter iis adiicimus, quae nos infra p. 25. sub chalcedonensi canone scripsimus. Neque tamen non possumus recitare Iustiniani saltem imp. laicum testimonium, quod graeci schismatis ecclesiasticos pudore afficit. Sic enim Auth. coll. II. tit. 2. nov. IV. loquitur imperator: *ut legum originem anterior Roma sortita est, ita summi pontificatus apicem apud eam esse, nemo est qui dubitet. Unde et nos necessarium duximus, patriam legum, fontem sacerdotii, speciali nostri numinis lege illustrare, ut ex hac in universas ecclesias catholicas, quae usque ad oceanum fretum positae sunt, saluberrimae legis vigor extendatur*. Atque hunc primatum et supremam auctoritatem multis adhuc post Iustinianum saeculis agnovit in romano Pontifice Michaël VIII. palaeologus, reconciliationis ecclesiarum auctor, foedere illo quod in constitutionibus imperialibus legitur apud Gothofredum in corp. iur. civ. T. II. p. 297. *Concordiae initae haec tria capita fuerunt. 1. Ut in suorum voluminum hymnodiis, Papae cum quatuor aliis Patriarchis mentio fie-*

(1) Legantur hac de re plurima et pulcherrima testimonia collecta ab Antonio Augustino in sua epitome iuris veteris lib. I. tit. 1-4. Item legantur aliae auctoritates quas nos demonstravimus in codice vat. collectas Spicil. T. VI. praef. p. 31.

ret. 2. *Ut liceret cuivis Romam veterem, quae curia maior et perfectior esset, appellare.* 3. *Ut illi principatus in omnibus deferretur.* Profecto graecum schisma non tam a dogmatica controversia de Spiritus sancti etiam a Filio processione (de qua nos diu controversia diximus T. VI. in praef.) fluxisse apparet, quam ex byzantinae sedis prava ambitione, quam ipse liber synodicus non semel sugillat veluti f. 78: διὰ τὸ θέλειν τὴν βασιλευομένην τῶν πόλεων τῶν ἴσων ἀπολαύειν ἐν ἅπασι πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ Ῥώμῃ, κἀντεῦθεν παντοίως μεγαλύνεσθαι, ὥσπερ ἐν τοῖς πολιτικοῖς, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι: *propterea quod volebat regina urbium paribus in omni re cum seniore Roma frui privilegiis; atque hinc omnino magnifieri ut in politicis sic etiam in ecclesiasticis negotiis.* A qua byzantina ambitione timuisse sibi ceteros episcopos, subdit idem liber synodicus f. 83: τῷ ἐπὶ μέγα τιμῆς βλέπειν τὸ Κωνσταντινουπόλεως ἐπαιρόμενον, ἐκ τοῦ συνεῖναι τοῖς βασιλεῦσι καὶ μεγιστᾶσιν ἀεὶ, ἐδεδοίκεισαν μὴ τῷ χρόνῳ τολμηθῇ τὶ τῶν ἀδοκήτων: *quum viderent ecclesiam constantinopolitanam fastu elatam, ob eam causam quod cum imperatoribus et proceribus perpetuo versaretur, timuerunt ne lapsu temporis insperatum aliquid auderet.*

XIII. Ad rem canonicam valde pertinet narratio quaedam discidii vel potius schismatis Theodori studitae a duobus patriarchis Tarasio et Nicephoro, quod a Studii deinde monachis paulo diutius continuatum fuit. Ea quum mihi conspecta fuerit in cod. vat. (ut dixi in praecedente volumine praef.

Causa schismatis Studitarum.

p. 26) praecisa admodum et satis utilis, nolo fraudare lectores meos hac ecclesiasticae historiae particula, quam graece saltem heic adscribam.

ΠΕΡΙ ΤΑΡΑΣΙΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

ΤΩΝ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ.

Ὅτι Ταράσιος καὶ Νικηφόρος οἱ ἀοίδιμοι πατριάρχαι οἰκονομίας τινὰς ἀναγκαίως ἐποιήσαντο, δι' ἃς καὶ ἀπέσχισεν ἑαυτὸν ἐκ τῆς τούτων κοινωνίας ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδωρος ὁ στουδίτης, ὡς ἤδη παρεδηλώσαμεν· βούλεται οὖν ὁ λόγος ταύτας διηγήσασθαι· ὁ γὰρ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ τῆς φιλοχρίστου Εἰρήνης υἱὸς τὴν ἑαυτοῦ σύμβιον ἐξεώσας, καὶ ἀποκείρας ἄκουσαν καὶ μὴ βουλομένην, ἑτέραν ἀντ' αὐτῆς ἠγάγετο· καὶ ὁ μὲν ἅγιος Ταράσιος, οὗτος γὰρ ἦν τηνικαῦτα τοὺς οἴακας ἰθύνων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, ὅλως εἰς τοῦτο οὐ συνευδόκησεν, ἀλλὰ πρεσβύτερός τις τῆς ἐκκλησίας, ὄνομα Ἰωσὴφ, ἐστεφάνωσεν αὐτούς· τότε τοίνυν ὁ μέγας Θεόδωρος τὸν βασιλέα μὲν ἀπεκήρυξε ζήλῳ θείῳ κινούμενος, καὶ ὡς οὐ μετρίως παρανομήσαντα ἤλεγξεν, ἀκολουθησάντων τῷ αὐτοῦ σκοπῷ τε καὶ ζήλῳ καὶ ἄλλων πλειόνων· ἀφόρισε δὲ ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ πατριάρχου, διότι εἰ καὶ μὴ συνευδόκησεν εἰς τὸν παράνομον γάμον ὁ πατριάρχης, ἀλλ' οὐκ ἐπεξῆλθεν, ἀλλ' οὐδὲ ζῆλον θεῖον ἀπεδείξατο κατὰ τοῦ τηλικοῦτον μῖσος ἐργαζομένου βασιλέως.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐκ θείας δίκης τῷ Κωνσταντίνῳ ἐπενεχθεῖσαν τύφλωσιν, καὶ τὴν ἐκ τῆς βασιλείας καθαίρεσιν Εἰρήνης τῆς τούτου μητρὸς, ὁ ταύτην ἐξ ἐπιβουλῆς καθελὼν Νικηφόρος τῶν σκήπτρων ἐγκρατὴς γενόμενος, μετὰ τῶν ἄλλων, ὧν οὐκ εὐαγῶς ἔπραξεν, ἐσπούδαζε καὶ τὸν προλεχθέντα πρεσβύτερον Ἰωσὴφ καθῃρημένον ἤδη δεχθῆναι πάλιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὁ δὲ ἐν ἁγίοις Νικηφόρος διαδεξάμενος ἤδη τελευτήσαντα τὸν Ταράσιον, συγκατέβη τῇ τοῦ βασιλέως Νικηφόρου σπουδῇ, καὶ εἰσεδέξατο τὸν Ἰωσήφ· ὅθεν πάλιν ὁ μέγας Θεόδωρος καὶ ἐκ τῆς τούτου κοινωνίας ἀποῤῥήγνυται· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδωρος οὔτε ἐξ ἀρχῆς τῇ παρανομίᾳ συνθέσθαι ἠνέσχετο, καίπερ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου καὶ δῶρα προτείναντος, καὶ παντοίως τιθασσεύειν αὐτὸν ἐπιχειροῦντος, διά τε αὐτοῦ καὶ δι' ἑτέρων, καὶ δι' αὐτῆς δὴ τῆς ἀθέσμως αὐτῷ συνοικησάσης συγγενοῦς οὔσης τοῦ πατρὸς, οὔτε αὖθις τὰ δεινότατα ὑποστὰς παρ' αὐτοῦ ἐν

ἐξορίαις καὶ εἱρκταῖς καὶ λιμῷ μακρῷ, πληγαῖς τε ταῖς κατὰ τῶν νώτων, καὶ παντοίαις κακώσεσιν, καθυφῆκέ τι τοῦ θείου ζήλου ἢ ὅλως ἥττων ὤφθη τὴν ἔνστασιν. Οὐ γὰρ ἦν ἐλαφρὸν δοκεῖν ἀνδρὶ τοσούτῳ τὴν ἀρετὴν τὸ τοῦ Κωνσταντίνου παράπτωμα, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ βασιλέως ἀρξάμενον εἰς καταστροφὴν μυρίων ψυχῶν ἤδη προέβαινεν· οἱ γὰρ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μᾶλλον οἱ ἐμπαθέστεροι, ἀφορμὴν ἐκ τούτου λαμβάνοντες εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀκολάστων αὐτῶν ἐπιθυμιῶν, ὡς νόμῳ δῆθεν τῇ παρανομίᾳ τοῦ βασιλέως εἵποντο, τὰς μὲν κατὰ νόμον ἤδη συζευχθείσας αὐτοῖς γυναῖκας ἐκβάλλοντες, ἑτέρας δὲ ἅσπερ εἶχον καταθυμίους εἰσοικιζόμενοι· ταύτην τὴν λύμην εἰς πολλὰς ἤδη διαδραμοῦσαν χώρας ὁρῶν ὁ μέγας Θεόδωρος ἐκίνησέ τε κατὰ τοῦ βασιλέως τὸν θεῖον ζῆλον, ὡς εἴπομεν, καὶ μέχρι τέλους αὐτὸν διετήρησε· καὶ οὗτος μὲν οὕτω.

Τῶν δὲ μνημονευθέντων πατριαρχῶν ὁ μὲν θεῖος Ταράσιος διὰ τοῦτο συγκατέβη καὶ ἐφησύχασε τῷ τοιούτῳ ἀθέσμῳ τοῦ Κωνσταντίνου δραματουργήματι, ἐπειδὴ ἠπείλει ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεύς, εἰ μὴ τῷ αὐτοῦ θελήματι ὑποκύψει ὁ πατριάρχης, τῶν ἔναγχος σαλευσάντων τὴν αἵρεσιν ἀνανεώσασθαι, καὶ τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας πάλιν καθαιρήσειν· τούτου οὖν ἔδοξεν ἕνεκεν αὐτῷ μικρὸν ἐνδοῦναι τῆς ἀκριβείας, ἵνα μὴ ἀπολέσῃ τὰ μέγιστα. Ὁ δὲ ἐν ἁγίοις Νικηφόρος πολλὰ πρότερον ἀντικαστὰς τῷ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντι Νικηφόρῳ, ἔπειτα τὸ δύστροπον αὐτοῦ, καὶ τὸ τῆς γνώμης κακοθελὲς ἀκριβῶς ἐπιστάμενος, καὶ ὑφορώμενος μή ποτε ταράξῃ καὶ συγχέῃ πάντα τὰ ἐκκλησιαστικά, συγκατέβη καὶ αὐτός, καὶ ἐδέξατο τὸν καθῃρημένον Ἰωσήφ, ὡς προείρηται· πλὴν εἴτε ὁ μέγας Θεώδωρος κρεῖττον ἔπραξε παῤῥησιασάμενος κατὰ τῆς παρανομίας καὶ μέχρι τέλους ἐνστάς, εἴτε οἱ πατριάρχαι συγκαταβάντες διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας, ἑτέροις δοκιμάζειν καταλείψομεν τοῖς ἔχουσι τὸν λύχνον τῆς γνώσεως, καὶ ἑαυτοῖς φαίνοντα καὶ ἐῤῥωμένοις τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθητήρια πρὸς τὴν τῶν τοιούτων διάκρισιν. Ἐπεὶ καὶ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον τὸν Κύπρου εὑρίσκομεν τὸν αὐτὸν τῷ μεγάλῳ Θεοδώρῳ ζῆλον καὶ ἔνστασιν ἀήττητον ἐνδειξάμενον πρὸς τὴν βασίλισσαν Εὐδοξίαν· ἀπειλούσης γὰρ κἀκείνης τότε τοὺς τῶν εἰδώλων ναοὺς ἀνοίγειν, εἰ μὴ ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐξορισθῇ, οὐ κατέπτηξεν, οὐδὲ ἐνέδωκεν ὅλως ὁ ἅγιος, ἀλλ' εἰπών, ἀθῷος εἰμὶ ἀπὸ τῆς κρίσεως ταύτης, ἐξῆλθε, θυμοῦ πνέουσαν καταλείψας αὐτήν.

Λέγεται δὲ ὅτι δι' ἑτέραν αἰτίαν ἀπὸ τῶν ἀοιδίμων πατριαρχῶν ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδωρος ἀπεῤῥάγη· ἡ δὲ ἦν ὅτι, φησίν, ἀπὸ λαϊκῶν εὐθὺς εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀνεβιβάσθησαν, καὶ οὐ κατὰ θεσμὸν

ἐκκλησιαστικὸν ἐγένετο ἡ τούτων χειροτονία· πρὸς δὲ τοῦτο ἀπολογεῖται ὁ τὰ κατ' αὐτοὺς συγγραψάμενος, ὅτι οἱ θεῖοι κανόνες οὐκ ἀποκλείουσι πάντη τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ὑφορώμενοι μήπως ἄπειρος ὢν ὁ χειροτονούμενος τῶν τῇ ἱερωσύνῃ καθηκόντων, εἰς πτῶσιν ἐνέγκῃ τὰ ἐκκλησιαστικά· οὗτοι δὲ, ὁ μέγας φημὶ Ταράσιος καὶ ὁ θεῖος Νικηφόρος, εἰς τὸ πρόσω βαίνειν τὴν ἐκκλησίαν πεποιήκασιν· καὶ πάντα καλῶς καὶ ἐνθέσμως ἔπραττον· καὶ διὰ τοῦτο οὐχ' ἅπτεται αὐτῶν ὁ κανών. Ἰστέον μέν τοι ὅτι τὸ προσκροῦσαι τοῖς ἀοιδίμοις πατριάρχαις τὸν μέγαν Θεόδωρον ἐκ θεοῦ κεκινημένοις, καὶ μικρὸν ἐνδοῦσι τῆς ἀκριβείας, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι μείζονα βλάβην, καὶ ἑαυτὸν ἀποσχίσαι τῆς ἐκκλησίας, οὐ μικρὸν πτῶμα τοῖς πατράσιν ἔδοξεν ἀλλ' ὅμως πάλιν διωρθώσατο, ὡς προείρηται.

Καὶ δηλοῖ μὲν τοῦτο ἡ τῶν κατ' αὐτῶν ἱστορία· δηλοῖ δὲ καὶ ὁ μέγας Μεθόδιος ἐν τῷ ἤδη μνημονευθέντι λόγῳ αὐτοῦ, τῷ πρὸς τοὺς Στουδίτας. Διηγεῖται γὰρ ὅτι πάλιν ἠθέτησε τὴν γνώμην ἣν ἔσχε κατὰ συναρπαγὴν, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ συνήφθη· καὶ ὅτι πρὸς τῷ τέλει αὐτοῦ πολλὴν ἕνωσιν καὶ ἀγάπην καὶ συνομιλίαν ἀέναον μετὰ Νικηφόρου τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου ἐκέκτητο. Ἐπληρώθη γοῦν ἐπ' αὐτῷ τῷ ἐν ψαλμοῖς εἰρημένον περὶ τοῦ δικαίου, ὅτι ὅταν πέσῃ, οὐ καταῤῥαχθήσεται, ὅτι κύριος ἀντιστηρίζει χεῖρα αὐτοῦ. Εἰ γὰρ τὸ προσκροῦσαι καὶ τῷ τυχόντι ἱερεῖ, ἄνευ δηλαδὴ αἱρέσεως, μέγαν ἔχει τὸν κίνδυνον, πηλίκον ἦν τὸ πρὸς τοιούτους ἀρχιερεῖς, μᾶλλον δὲ καὶ ἀποστόλους αὐτοὺς κατὰ τὸν μέγαν Διονύσιον; τοῦτο γὰρ καὶ ὁ θεῖος Μεθόδιος πρὸς τοὺς τοῦ ἁγίου μαθητὰς, τοὺς Στουδίτας φημὶ, δικαίως προτείνεται, λέγων οὕτως· σὺ μοναχὸς εἶ, καὶ οὐκ ἔξεστί σοι ἐξετάζειν τὰ τῶν ἱερέων, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαί σε χρὴ, καὶ οὐχ' ὑποτάσσειν οὐδὲ ἐξετάζειν αὐτούς.

Postremum monitum ad lectorem sit, nihil in Photii syntagmate esse schismaticum, nihil studio partium dictum; prisci enim tantummodo ecclesiae canones recitantur; ne quis forte imperitus, audito nomine Photii, repente pallescat. Ceteroqui canones ipsos latine non exhibemus; etenim qui graece nesciunt, ad latinas collectiones, quae tot extant, confugient.

S. GERMANI

DE HAERESIBUS ET SYNODIS.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ
ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΥ
ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ
ΠΡΟΣ ΑΝΘΙΜΟΝ
ΤΟΝ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟΝ
ΤΗΣ ΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

λόγος διηγηματικὸς περί τε τῶν ἁγίων συνόδων καὶ τῶν κατὰ καιροὺς ἀνέκαθεν τῷ ἀποστολικῷ κηρύγματι αναφυεισῶν αἱρέσεων.

α. Σοφῶν ἀνδρῶν αἱ ἐρωτήσεις, μελέτης δέονται καὶ νήψεως οὐ τῆς τυχούσης, ἵνα ἐν κυρίῳ γένωνται αὐτῶν αἱ ἐπιλύσεις· εἰ γὰρ ἀνοήτῳ ἐπερωτήσαντι σοφίαν (1), σοφία λογισθήσεται, τί ἄρα ἡ τούτων ἔσται ἐπερώτησις; τί δὲ

SANCTI PATRIS NOSTRI GERMANI
OECUMENICI PATRIARCHAE
AD ANTHIMUM
DEO CARISSIMUM CATHOLICAE ECCLESIAE DIACONUM

NARRATIO DE SANCTIS SYNODIS ET DE SUBORTIS IAM INDE AB ORIGINE APOSTOLICAE PRAEDICATIONIS HAERESIBUS.

1. Sapientium virorum interrogationes magnam exquirunt curam atque vigilantiam, ut earum solutiones in Domino fiant. Etenim si stulto interroganti sapientiam, sapientia reputabitur; quid de sapientium interrogatione putandum est, nisi

(1) Prov. XVII. 28. apud Septuaginta. At latinus vulgatus habet: *stultus si tacuerit*, quia legit κωφεύων apud Aquilam et Symmachum, suffragantibus hebraeo, chaldaeo, et syro.

ἄλλο ἢ πεπυκνωμένη τίς καὶ ἔνθεος ἀνερεύνησις, καὶ ὄντως ἔχουσα τὸ ἀξιάγαστον, καὶ πανταχόθεν ἀπαστράπτουσα τοῖς νοήμασι, πεποικιλμένη τὲ τῷ θείῳ κάλλει, καὶ τῇ ὡραιότητι τῶν γραφικῶν νοημάτων, φωτίζουσα καὶ τοὺς πόῤῥωθεν; ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ ὤκνουν καὶ νῦν ἐγχειρῆσαι σου τὰ ἐπιτάγματα· τῇ δὲ ἀνενδότῳ ὀχλήσει ὑμῶν εἴξας, ἐπαποκριθῆναι τούτοις ἐν κυρίῳ προάγομαι.

β. Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία ἡμῶν, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καταφυτευθεῖσα, καὶ τῷ θεϊκῷ ἅλατι τὴν δυσώδη τῆς δαιμονικῆς πλάνης ἀποθεμένη δυσσέβειαν, πεπυκασμένη τὲ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς αὐτοῦ ἐξανθοῦσα ὁσημέραι, εἰς κάλλος ἀμήχανον ἐπεδίδου τὲ καὶ προέκοπτεν· ἄρτι δὲ ὁ πονηρὸς καὶ δόλιος δράκων ἐξ αὐτῆς ἐλασθεὶς, καὶ μὴ φέρων τὴν ἀποπλάνησιν, ἐπιφερόμενος τοὺς ἑαυτοῦ κύνας, πάλιν ἐπειρᾶτο προστρίβεσθαι αὐτῇ, καὶ τοῖς καλοῖς δόγμασιν αὐτῆς ἐπιφύεσθαι· τῆς τε γὰρ τῶν ἰουδαίων σκαιότητος, τοῖς προφητικοῖς ἐλέγχοις κατατρωθείσης,

quod gravis et divinitus inspirata planeque admirabilis scrutatio sit, sensuum radiis quaquaversus relucens, divina pulchritudine ornata, et decoris sumptis de scriptura sacra sententiis longinquos etiam illuminans? Equidem diu, et nunc etiam, iussa tua facere obtorpui; sed iam demum instantiae vestrae morem gerens, interrogationibus istis in Domino occurram.

2. Igitur ecclesia nostra ab ipso domino nostro Iesu Christo plantata, et divini vi salis a diabolici erroris foetore purgata, atque in eius domicilio exornata, et in eiusdem atriis quotidie florens, in summum pulchritudinis decus provecta succrescebat. Sed enim improbus fraudulentusque draco, ex ea nuper expulsus, minime exilium ferens, canibus suis secum adsumptis, rursus illi negotium facessere, eiusque egregiis dogmatibus semet interponere conatus est. Iam enim iudaica duritie

ἔτι δὲ καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἀπάτης ἐξελεγχθείσης, αὐτὴν ἡμῶν τὴν καλὴν ἅμιλλαν λυμήνασθαι ἑαυτῷ ἐπενόησε, καὶ τὰ τέκνα ταῦτα τὰ γνήσια τὸ γνήσιον ἀποθέμενα, καὶ τὸ νόθον εἰσδεξάμενα, κατὰ τῆς οἰκείας μητρὸς ἐξώπλιζεν.

γ. Εὐθέως οὖν Σίμωνα τὸν μάγον κατ' αὐτῆς ἐξανέστησεν, ὅς τις τῇ τοῦ μεγάλου ἀποστόλου Πέτρου γλώσσῃ, μᾶλλον δὲ τοῦ ἐν αὐτῷ λαλοῦντος Θεοῦ κατατιτρώσκεται, καὶ εἰς τέλειον ἀπωλείας βυθὸν ἀποπέμπεται· δοκῶν γὰρ εἶναι ὁ δείλαιος δύναμις Θεοῦ ἡ μεγάλη, καὶ Θεὸς μέγας, οὐδὲ κνωδάλων καὶ ἑρπετῶν τὴν ἰσχὺν ἔχειν ἀπελέγχεται, τελείως αὐτοῦ ἐξαφανισθέντος, ὥσπερ οὐδὲ ἦρχθαι αὐτὸν δοκεῖν τοὺς πολλοὺς τῆς ἡμετέρας πίστεως. Κήρινθός τε μετὰ ταῦτα, ἔτι δὲ καὶ οἱ λεγόμενοι Νικολαῖται, Βασιλείδης, καὶ Καρποκράτης, καὶ οἱ τούτων ὁμόφρονες ἀνεφυόντο, τὴν ἑλληνικὴν εἰκαιομυθίαν μᾶλλον εἰσδεξάμενοι, καὶ ῥυπαρίας βίωσιν μᾶλλον ὡς νομίμων τῷ βίῳ νομοθετήσαντες, καὶ καινοὺς

propheticis argumentis contrita, ethnico insuper errore convicto, hanc ipsam nobis praeclaram victoriam a se corrumpendam decrevit; ita ut ipsi germani filii, germano sensu deposito, contra matrem suam eo stimulante armarentur.

3. Statim itaque Simonem magum contra ecclesiam concitavit, qui magni apostoli Petri lingua, immo a loquente Deo per apostolum, vulneratur, et in profundam perditionis abyssum proiicitur. Nam quum miser, Dei sibi magna virtus, Deusque magnus esse videretur, ne beluarum quidem aut brutorum humi repentium vim habere convictus est, atque ita funditus deletus, ut multi nostrae fidei adseclae ne coepisse quidem eum existimarent. Deinde Cerinthus extitit, nec non Nicolaitae, et Basilides, atque Carpocrates, atque horum consectanei, qui stultas admiserunt ethnicorum fabulas, vel turpitudinem potius morum, tamquam legitimam vivendi nor-

τινας αἰῶνας, καὶ βυθὸν σκότους εἰσηγησάμενοι· οἵ τινες αὐτίκα δὴ ὑπό τε αὐτῶν τῶν μακαρίων ἀποστόλων, καὶ μάλιστα Ἰωάννου τοῦ τῆς βροντῆς υἱοῦ, καὶ τῶν τούτοις μαθητευθέντων τὴν καταστροφὴν ὑπομεμενήκεισαν.

δ. Ἔτι δὲ Μανιχαῖοι καὶ Μοντανοὶ, καὶ οἱ τούτοις προσόμοιοι, ἀνέστησαν κατ' αὐτῆς, οὐ τοὺς τυχόντας αὐτῇ παρέχοντες ἀγῶνας· τοῦ μὲν Μανιχαίου πολλὴν ματαιοσύνην καὶ πλάνην καὶ ῥυπαρίαν τοῖς ἑαυτοῦ δόγμασιν ἀναμίξαντος, καὶ τέλος τὴν μὲν ἑαυτοῦ παλαιὰν νομοθεσίαν, καὶ αὐτὴν τὴν κτίσιν κακοῦ τινὸς καὶ οὐκ ἀγαθοῦ εἶναι λέγοντος ἐπίταγμα· ἀγαθοῦ δὲ μᾶλλον τὴν νέαν ἢ τὴν μέλλουσαν, καὶ βίαν τινὰ ὑπομένειν ἐκείνην ἐκ τούτου· ὡς καὶ δύο φύσεις νομοθετεῖν ἐν τῷ κόσμῳ, τουτέστιν ἀγαθήν τε καὶ πονηράν· καὶ μὴ ἐξ ἀγαθοῦ εἶναι τὴν τοῦ ἀνθρώπου κατασκευὴν ἔργον, μήτε τὴν ἄλλην ὡς εἴρηται κτίσιν ὑπὸ φθορὰν καὶ ἀλλοίωσιν οὖσαν· καὶ πλήρεις ἀσεβείας τοὺς ἑαυτοῦ λόγους

mam, proposuerunt; novos praeterea quosdam aeonas, et tenebrarum nescio quam abyssum excogitarunt: qui tamen illico a beatis apostolis, praecipueque a tonitrui filio Iohanne, horumque discipulis profligati fuerunt.

4. Manichaei item atque Montanistae, aliique horum similes, adversus ecclesiam insurrexerunt, eique non leves conflictus intulerunt. Manes quidem insaniam multam ac fraudem et turpitudinem dogmatibus suis admiscuit; eoque devenit ut antiquae legis latorem, ipsamque rerum creationem mali cuiusdam, non boni genii, iussu factam esse contenderet; novum vero potius testamentum, vel futurum, bono genio esse tribuendum: atque ex his geniis seu principiis unum ab altero vim pati. Sic igitur duas constituit in mundo naturas, bonam scilicet atque malam. Porro neque hominis fabricam, neque aliam quamlibet ut dictum est creaturam, utpote corruptioni

ἐμπλήσαντος, καταδύσεις τινὰς ἐναγεῖς, καὶ νυκτερινὰς τελετὰς, καὶ ἀποβλήτους μίξεις ἐπιτηδεύσαντος, τὰ τῶν ἑλλήνων μάταια δόγματα κυρώσαντος, καὶ εἱμαρμένην εἰσάγοντος, καὶ μετενσωματώσεις νομοθετήσαντος, καὶ τὸν Χριστὸν ἐν σαρκὶ γεγονέναι μὴ βουληθέντος· κἀντεῦθεν τέλος ἐπάξιον τῆς τοιαύτης αὐτοῦ νομοθεσίας ἀπενεγκαμένου, ὑπό τινος τῶν ἐθνικῶν βασιλέων, ζῶντος ἔτι τὴν δορὰν ἀποσπασθῆναι, ὡς φασὶν, οὕτως τε τῷ θανάτῳ παραδοθῆναι· μάλιστα δὲ Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων τὴν τούτου κατεγράψατο καὶ ἐστηλίτευσεν ἀσεβῆ διάνοιαν, αὐτὰ τὰ γράμματα τῆς μιαρᾶς αὐτοῦ καὶ ἀσέμνου διατάξεως, κατὰ λεπτὸν προτάξας, καὶ εἶθ' οὕτως τὸν ἔλεγχον ἐπαγαγὼν τοῖς ἀθέοις αὐτοῦ καὶ παρανόμοις διδάγμασιν (1)· ὁ γὰρ ἀσεβὴς οὗτος ἐτόλμησε καὶ ἑαυτὸν ἀπόστολον ὀνομάσαι, καὶ τέσσαρα συντάξαι βιβλία, ἃ καὶ ἐπεκάλεσε τὸ εὐαγγέλιον, τῶν θησαυρῶν βιβλίον, τῶν μυστηρίων, ἕτερον τῶν τελετῶν.

conversionique obnoxiam, habuisse sui artificem bonum genium. Idem sermones suos impietate replevit; nam et execrabiles quasdam sub terra latebras, et nocturnas initiationes, et nefandos concubitus adinvenit, et stulta ethnicorum dogmata sancivit, et fati doctrinam invexit, et corporum transformationes docuit, et Christum in carne extitisse negavit. Quamobrem dignam postea mercedem doctrinarum suarum retulit a rege quodam ethnico, quem viventi cutem detrahi iussisse aiunt, atque ita necari. Cyrillus apprime hierosolymitanus impiam Manetis mentem patefecit publiceque improbavit, cuius hominis commentarios ipsos impura atque indecora instituta eius continentes ad litteram proposuit, moxque singulos atheismi eius scelerisque articulos refutavit. Etenim impius hic apostolum quoque semet nominavit, et quatuor conscripsit libros, quorum primum appellavit evangelium, al-

(1) Legatur Cyrilli hieros. catechesis sexta.

ε. Τῶν δὲ Μοντανῶν διάφορος εἶναι λέγεται δόξα, καὶ οὐ μονομερὴς ἀλλὰ πολύτροπος· τὸ δὲ τέλειον αὐτῶν δόγμα ἐν τούτοις ἐςὶν, ὅτι τὲ αὐτὸν τὸν Μοντανὸν λέγουσιν εἶναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ πάλιν τὸν αὐτὸν λόγον καὶ πνεῦμα· ἔτι δὲ καὶ ὀκτὼ οὐρανοὺς εἶναι νομοθετοῦσι, κολαστήριά τε φοβερὰ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐξηγοῦνται, δράκοντάς τινας καὶ λέοντας ἐκ τῶν μυκτήρων πῦρ ἀποπέμπειν μέλλοντας, καὶ κατακαίειν τοὺς ἀδίκους, καὶ ἑτέρους ἀποκρέμμασθαι ἀπὸ τῶν σαρκῶν, καὶ ἄλλα τινα πλήρη ματαιοσύνης μυθολογοῦσιν· εἰς κρίσιν δὲ τοὺς ἐκ πορνείας ἢ μοιχείας γεννηθέντας ἄγεσθαι καὶ κολάζεσθαι, ὑπὸ κολαστήρια τὰ δεινότατα, ὅτι τὲ μόνον ἐκ τούτων γεγέννηνται, κᾂν αὐτῶν ὁ βίος μὴ παράνομος πέφυκεν· ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἁμαρτάνοντας ἔτι εἰς μετάνοιαν δέχονται, ἢ τοὺς διγαμοῦντας συναχθῆναι μετ' αὐτῶν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν ἀνέχονται, καὶ ἕτερα δὲ πάμπολλα παρόμοια τούτων ἐπιτελεῖται αὐτοῖς· ταῦτα δὲ οἱ τῆς ἐξαιρέτου αὐτῶν τῷ δοκεῖν μοίρας ἐπείγονται δια-

terum thesaurorum librum, tertium mysteriorum, quartum initiationum.

5. Iam vero Montanistarum non una sed varia ac multiformis dicitur esse doctrina. Praecipuum tamen dogma est, quod Montanum aiunt esse Spiritum sanctum, immo et unum quid putant Verbum ac Spiritum. Praeterea caelos octo existere adfirmant, et horrenda futuri saeculi supplicia narrant, dracones quosdam fore atque leones ignem naribus efflantes, quo iniustos amburent; horum vero alios carnibus suis suspensum iri; atque alia huiusmodi cassa nuce vaniora fabulantur. Natos autem de fornicatione vel adulterio homines in iudicium adductum iri, et gravissimis poenis fore adficiendos hoc uno nomine quod eo genere nati fuerint, etiamsi mores ipsorum ab honestate non discrepuerint. Sed neque peccatores

πράττεσθαι τῶν λοιπῶν, καὶ ἕτερα πλείω τούτων δεδρακότων ἔργα ἀσεβείας, καὶ τῷ βίῳ ἐπισφαλῆ, καὶ κρημνῶν πλήρεις ἀτραποὺς ἐξηπλωκότων· ἐλέγχεται δὲ καὶ τούτων ἡ σκοτώδης νομοθεσία καὶ ὑπὸ τῶν πάλαι γεγενημένων διδασκάλων ἡμῶν· ἔτι δὲ καὶ σῶμα τινὸς ἱερέως τῆς Θράκης αὐτοψεὶ παραγεγονότος ἐν τῇ Ἀσίᾳ πρὸς Μοντανὸν, Γρατοῦ τότε ἀνθυπατεύοντος, καὶ τὸν λαλοῦντα δι' αὐτοῦ καὶ τῆς Μαξιμίλλης δαίμονα ἐλέγξαντος (1)· λοιπὸν δὲ καὶ ὑπὸ Βασιλείου τοῦ μεγάλου, καὶ Ἐπιφανίου τοῦ κυπρίου μάλιστα κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων πραγματείαν ἔγγραφον ἐκθεμένου.

ϛ. Ἔτι δὲ ἡμῶν ἐλυμήνατο τὴν ἐκκλησίαν, καὶ Μαρκίων καὶ Παῦλος ὁ Σαμοσατῶν, καὶ Οὐαλεντῖνος καὶ Μάρκελλος, οἱ μὲν δοκήσει καὶ οὐ κατὰ ἀλήθειαν τὴν τοῦ κυρίου σάρκωσιν λέγουσιν· ἔτι δὲ καὶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτοῦ ἑκούσιον θάνατον, καὶ τὰ θαύματα αὐτοῦ γεγενῆσθαι, καὶ ἐκ στοι-

ad paenitentiam recipiunt, neque bigamos in conventibus secum congregari patiuntur, permultaque alia his similia perpetrant. Haec, inquam, isti qui sectam secundum ipsos electam amplexi sunt, adiguntur committere; immo et his plura scelesta admittunt, et lubricam vitam agunt, et per semitas praecipitii plenas gradiuntur. Quin senex quoque quidam e Thracia sacerdos, Montano in Asia corporaliter apparens, Grato tunc ibi proconsule, loquentem Montani Maximillaeque ore daemonem coarguit. Deinde vero etiam a magno Basilio coargutus est, maximeque ab Epiphanio cyprio, qui tractatum contra omnes haereses edidit.

6. Marcion quoque, et Paulus samosatensis, et Valentinus, ac Marcellus, ecclesiam nostram polluerunt; qui non veram sed phantasticam Domini incarnationem fuisse aiunt, idemque de voluntario eius pro nobis obitu, et de eiusdem miraculis putant. Ac Valentinus quidem Deum ex elementis

(1) Confer Eusebium hist. eccl. lib. V. 16. et 18.

χείων καὶ ἀριθμῶν θεὸν συγκείμενον, καὶ καινοὺς αἰῶνας καὶ μύθους εἰσηγησάμενος, καὶ δυάδα τινὰ καὶ τριακάδα τιμήσας τῶν ἀριθμῶν, καὶ ἰσαρίθμους αἰῶνας τούτοις ἀναπλάσας· ὥσπερ καὶ Σίμων ὁ τούτου διδάσκαλος· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῶν τότε ἡμῶν ἐξελέγχεται καὶ ἀποδιώκεται πατέρων· Οὐαλεντίνου δὲ ἡ ἄθεος τοῦ ἑνὸς θεοῦ εἰς δύο κατατομὴ, εἰς ἀγαθὸν καὶ δημιουργὸν ληρῳδοῦντος, ἀποδιώκεται· δηλονότι ὡς τοῦ δημιουργοῦ κατ' αὐτὸν μὴ ἀγαθοῦ τινὸς ὑπάρχοντος, καὶ ὁ βυθὸς καὶ σιγὴ καὶ οἱ μυθικοὶ αἰῶνες· τὰ βυθοῦ καὶ σιγῆς ὡς ἀληθῶς κατὰ τὸν εἰπόντα ἄξια.

ζ. Παῦλος δὲ ὁ Σαμοσατῶν, ἐκ τῆς ἀχράντου καὶ δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου ἔλεγε τὴν ἀρχὴν εἰληφέναι τῆς θεϊκῆς ὑπάρξεως τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ μὴ προεῖναι πρὸ τοῦ κατὰ σάρκα τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐπιφανῆναι· αὐτίκα δὲ σύνοδος τοπικὴ κατ' αὐτοῦ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνίσταται, προεδρεύοντος ἐν αὐτῇ τοῦ μεγά-

numerisque conflat, novosque aeonas et fabulas comminiscitur, et dyadem quandam, et tricenarium numerum in honore habens, totidem simul aeonas confingit; veluti fecit et Simon huius magister. Verumtamen hic etiam a nostris qui tunc vivebant patribus exsufflatus fuit. Dei quoque ab eodem Valentino impie excogitata in duo divisio reiicitur; quippe unum esse bonum genium, alium vero creatorem nugatur; ita ut, secundum eius doctrinam, qui est creator, non sit bonus. Eodem pretio habita sunt, tum eius abyssus atque silentium, tum fabulosi aeones; quae omnia vere digna sunt abysso illa et silentio, de quibus is loquitur.

7. Iam Paulus samosatensis ex inviolata domina nostra Deipara aiebat sumpsisse divinae existentiae initium dominum nostrum Iesum Christum Dei filium, neque ante extitisse quam humano generi in carne apparuerit. Igitur sine mora provin-

λου πατρὸς ἡμῶν καὶ θαυματουργοῦ τῆς Νεοκαισαρέων γεγονότος πόλεως· τούτῳ δὲ συνῆν καὶ Λέων (1) Ταρσοῦ, καὶ Μάξιμος Βόστρης, Ἱεροσολύμων Μάγνης τίς ἱερεὺς (2), καὶ τῆς Καππαδοκίας (3) Φιρμιλιανὸς ὁ θαυμάσιος· σὺν τούτοις συνηριθμεῖτο καὶ Θεότεκνος ὁ Παλαιστίνης, καὶ Φωτεινὸς, καὶ Μάρκελλος, τῆς αὐτῆς ἐν τούτῳ γεγονότες ἀθεΐας, ψιλὸν ἄνθρωπον καὶ αὐτοὶ τὸν κύριον ὡρισάμενοι, καὶ ἀπὸ Μαρίας ἀρχόμενον.

η. Καὶ τούτων τοίνυν ἐλευθερωθεῖσα ἡμῶν ἡ ἐκκλησία, καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς ὕψος ἄρασα, καὶ τῆς πλάνης ἁπάσης κατεξαναστᾶσα, καὶ τὰ ἴδια τέκνα τὰ γνήσια ἐναγκαλιζομένη, καὶ εἰς ὕψος ἄφατον ἐκτείνασα ἑαυτὴν, Σαβέλλιος ὁ λίβυς κατεξανίσταται αὐτῆς, ἀνάχυσίν τινα καὶ κατάποσιν ἐπιτηδεύσας νομοθετῆσαι, τὸν πατέρα καὶ θεὸν λέγων σχη-

cialis synodus contra ipsum Antiochiae coacta fuit, praesidente ei magno patre nostro Thaumaturgo neocaesariensis urbis episcopo; cui aderant Leo tarsensis, Maximus bostrensis, Magnes quidam Hierosolymorum sacerdos, et ex Cappadocia nostra admirabilis Firmilianus; atque horum in numero Theotecnus quoque Palaestinae antistes erat. Porro et Photinus atque Marcellus praedictorum impietatem aemulantes, merum ipsi quoque hominem fuisse Dominum adfirmabant, qui de Maria sumpserit initium.

8. Horum demum importunitate depulsa, quum ecclesia nostra caput erexisset, atque omni errore convicto, genuinos filios suos ulnis complecteretur, seque in immensum fastigium extenderet; ecce libs Sabellius contra stetit, confusionem quandam et quasi catapotium conficere studens, dum videlicet Deum

(1) Catalogus synodorum apud Iustellum T. II. p. 1172., et epistola synodica Ἑλένός.

(2) Epistola synodica verius Ὑμέναιος, qui erat episcopus.

(3) Ergo Germanus cappadox gente erat; immo et domo caesariensis ut cap. 13.

ματίζεσθαι καὶ ἐκτείνεσθαι ποτὲ μὲν εἰς υἱὸν, ποτὲ δὲ εἰς πνεῦμα· καὶ οὕτως ἐξαπλούμενον, πάλιν συστέλλεσθαι, καὶ ἕνα μόνον εἶναι οὕτως θεὸν λέγεσθαι, μηδαμῶς ἐν ἰδίᾳ ὑποστάσει θεωρούμενον τοῦ τε λόγου αὐτοῦ καὶ υἱοῦ, ἔτι δὲ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· κατὰ τούτου πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι τῶν γνησίων ἡμῶν θηρευτῶν, τὰ ἑαυτῶν ἐξέτειναν λῖνα· ἔτι δὲ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας (1) καὶ τὸν θῆρα τοῦτο ἀγρεύσαντες, τῇ ἰδίᾳ μαχαίρᾳ τοῦ λόγου κατέθυσαν, οὐ πρὸς βρῶσιν ἐπιτήδειον, ἀλλὰ πρὸς ἀποῤῥιφὴν καὶ νέκρωσιν ἑτοιμότατον· πᾶσι τοῦ θηρὸς τὰ μέλη ἐμφανῆ καταστήσαντες, καὶ τὴν φαρέτραν αὐτοῦ τῆς ἀλαζονείας ἐκτινάξαντες, καὶ πατεῖσθαι ὑπὸ πάντων ποιήσαντες· πολλὴν δὲ τὴν κατ᾽ αὐτοῦ ἀπληστίαν ἐνδειξάμενος ὁ λεχθεὶς Διονύσιος, σπέρματα μᾶλλον τῇ ἀφυεῖ διαστάσει τῶν ὑποστάσεων παρασχὼν Ἀρείῳ τῷ δυσσεβεῖ, ὡς φησὶ Βασίλειος (2) ὁ ἀκρότατος καὶ μέγας

patrem formas quasdam induere diceret, ac semet extendere modo in Filium, modo in Spiritum sanctum: cumque ita se dilatasset, rursus solere contrahi, atque ita unum tantummodo dici Deum; neque in propria quemque persona spectari, Verbum scilicet seu Filium, neque item Spiritum sanctum. Adversus hunc, cum alii multi nostrarum partium germani venatores retia sua tetenderunt, tum nominatim Dionysius alexandrinus episcopus. Hi captam feram proprio sermonis gladio confecerunt, haud equidem esui aptam, sed caede proiectuque dignissimam, eiusque discerpta membra spectaculo cunctis proposuerunt; pharetram denique superbiae eius omnium pedibus conculcandam dederunt. Iam quum Sabellium infinita vi argumentorum Dionysius urgeret, semina quaedam iecit, unde falsam personarum differentiam impius Arius suscitaret, ut

(1) Scripserat quatuor adversus Sabellium libros Dionysius alex. qui iamdiu vixerunt. Dionysium decertantem cum Sabellio memorat vita S. Petri alex. a nobis edita in hoc Spicilegio T. III. p. 682.

(2) In epistola ad Maximum ed. Garner. T. I. p. 90.

πατὴρ ἡμῶν· κἂν ὅτι μάλιστα ὑπεραπολογεῖται αὐτοῦ Ἀθανάσιος ὁ ἀοίδιμος (1), τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ ἐξηγούμενος, καὶ μὴ γνώμης κακότητι, ἁπλῆς δὲ διανοίας τρόπῳ, τοῦτο ὑπομεμενηκέναι αὐτόν· φαίνεται δὲ ὁ Μάρκελλος καὶ εἰς τὸ τούτου πῶς ἐμπεσὼν δόγμα.

θ. Εὐθέως οὖν μετὰ τοῦτον, ἢ καὶ πρὸ τούτου, Ὠριγένης ὁ ματαιόπονος καὶ λῆρος ἀνέφυ, τὰ τῶν ἀμφοτέρων κυρῶν, καὶ ἀρειανίζων· καὶ προϋπαρξιν τῶν ψυχῶν καὶ μετεμψύχωσιν, καὶ αἰώνων τινῶν ἐναλλαγήν, καὶ ἀναστάσεως τοῦ πεσόντος ζώου ἄρνησιν· σφαιροειδῆ δέ τινα σώματος ἔγερσιν, καὶ μὴ αὐτὴν τὴν πλάσιν τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ ἰδίῳ σχήματι ἀνίστασθαι μυθευόμενος, ὡς ἔστι καταμαθεῖν ἐκ τοῦ πονηθέντος κατ' αὐτοῦ λόγου Μεθοδίῳ τῷ μεγάλῳ (2)· καὶ ἕτερα δὲ μυρία ἀσεβείας πλήρη δόγματα καταφορτώσας εἰς

ait summus pater noster Basilius: quamquam Dionysii patrocinium apprime gerit inclytus Athanasius, dum eius certamina enarrat, eumque haud prava sententia imbutum, sed simplici suae mentis ratione sic elocutum contendit. Constat autem Marcellum quoque in Sabellii dogma consensisse.

9. Protinus post hunc, vel etiam antea, Origenes vano se labore fatigans et nugans exortus est, utriusque doctrinam adprobans, et arianismum redolens. Hic animarum praeexistentiam et instaurationem, atque aeonum quorumdam alternationem docuit: defuncti vero animantis resurrectionem negavit, sed sphaericam nescio quam corporis suscitationem, non autem ipsam hanc hominis machinam in sua naturali forma resurrecturam commentus est; quam rem cognoscere licet ex eo libro, quem adversus Originem magnus Methodius elaboravit. Is sexcenta alia impietate scatentia dogmata congerens

(1) Extat haec pro Dionysio scripta ab Athanasio apologia.

(2) Libri huius S. Methodii de resurrectione adversus Originem, nunc nonnisi fragmenta, ampla tamen, apud Epiphanium et Photium supersunt, praeter alia apud alios minora.

μέσον κατέῤῥιψε, καὶ τοῖς δι' αὐτοῦ τὴν παρόδιον τρίβον ποιουμένοις δολερῶς, ἐπότισε καὶ ἀνέτρεψεν· ὅμως καὶ μᾶλλον τιτρώσκεται ὑπὸ Πέτρου τοῦ μεγάλου ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος Ἀλεξανδρείας (1), ἔτι δὲ καὶ Ἡρακλᾶ καὶ Δημητρίου (2) καὶ ἑτέρων τινῶν· κᾂν ὅτι μάλιστα ὁ πολυμαθὴς, ἢ οὐκ οἶδ' ὅπως εἰπεῖν, Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου συνίσταται τούτῳ ὑπεραπολογούμενος αὐτοῦ (3), καὶ κυρῶν μᾶλλον τήν τε ληρῳδίαν αὐτοῦ καὶ τῆς ἄλλης τῆς τε ἀρειανικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς εἰκαιομυθίας τὸ ἔκλυτον, ὡς ἐν πλάσματι ἀπολογίας ταῦτα συνιςῶν, ὡς ἔστι καταμαθεῖν ἐκ τοῦ πονηθέντος λόγου Ἀντιπάτρῳ τῷ βοστρηνῷ σαφῶς ταῦτα διαγορεύοντι (4).

ι. Ἄρειος οὖν πάλιν ὁ Ἀλεξανδρείας πρεσβύτερος, ἐπεμάνη τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν, καὶ ἤρξατο μὲν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας, ἐξέτεινε δὲ τὴν αὐτοῦ ἀσέβειαν ὡς εἰπεῖν εἰς τὰ πέ-

in medium protulit, atque illis propinavit, eosque enutriit qui viam minime ab ipso remotam malitiose terebant. Hunc naviter refutavit magnus Petrus Alexandriae episcopus et martyr, nec non Heraclas, et Demetrius, aliique nonnulli. Sed enim doctissimus (nam quo alio titulo appellem nescio) Eusebius Pamphili patronus consurrexit, nugas eius confirmans, aliosque errores, quos inter arianismum, et paganicarum fabularum futilitatem, sub apologiae specie defendens; id quod intelligere possumus ex commentario Antipatri bostrensis haec perspicue narrantis.

10. Ecce autem Arius quoque presbyter alexandrinus adversus ecclesiam nostram furere coepit; qui ducto ab urbe Alexandria initio, haeresim suam usque ad orbis ut ita dicam

(1) Non supersunt Petri alex. adversus Originem scripta.

(2) Vide Eusebium hist. eccl. VI. 8., et Hieronymum script. eccl. cap. 54. In vita S. Petri alex. retro citata uterque tam Heraclas quam Demetrius (qui fuerunt alex. episcopi) ponuntur inter adversarios Origenis.

(3) Non extat haec Eusebii pro Origene apologia nisi pártim latine.

(4) Scilicet in deperdita refutatione apologiae eusebianae pro Origene.

ρατα τῆς γῆς, ὑπὸ πολλῶν κρατυνομένην καὶ περιεπομένην βασιλέων τὲ καὶ ἀρχόντων καὶ σοφῶν καὶ ἐλλογίμων, ἐξ ὧν ὑπῆρχε τότε καὶ ὁ ἐπιμνησθεὶς Εὐσέβιος, ὡς τὰ τούτων δηλοῦσι συγγράμματα· ἀναθεματίζεται δὲ ὁ εἰρημένος Ἄρειος ὑπό τε τοῦ προλεχθέντος Πέτρου τοῦ θαυμασίου, μὴ προσηκαμένου τοῦτον μήτε ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ τοῦ μαρτυρίου (1), πολλῶν γονυπετούντων αὐτὸν καὶ περὶ τοῦ δεχθῆναι αὐτὸν καθικετευόντων, ὅτε καὶ τὸν κύριον ὁ μάρτυς ἔλεγεν ὀφθῆναι αὐτῷ, ἐῤῥηγμένους χιτῶνας ἀμπεχόμενον, καὶ πρὸς αὐτοῦ προσερωτηθέντα, τίς σε περιέσχισεν κύριε; εἰπεῖν, Ἄρειός με περιέσχισεν· ἀλλὰ μὴ προσδέξῃ αὐτὸν, εἶναι γὰρ τοῦτον κατακεκριμένον ἔλεγε καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ πάντας παρήγγειλεν ἀποςρέφεσθαι τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας· αὐτὸς γὰρ ὁ Ἄρειος ἔφασκε κτίσμα εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ· καὶ εἶναι καιρὸν ὅτε οὐκ ἦν ὁ υἱός· καὶ προτερεύειν τούτου τὸν χρόνον καὶ τὴν θέλησιν· γενέσθαι δὲ αὐ-

terminos propagavit, quam firmarunt foveruntque reges, magistratus, sapientes clarique homines, quorum in numero supradictus quoque Eusebius fuit, ut eius scripta demonstrant. Anathemate autem perculsus fuit Arius a praedicto admirabili Petro, qui eum negavit recipere vel in ipso martyrii procinctu, multis licet ad eius genua advolutis, et pro illius reconciliatione rogantibus. Tunc quippe narravit martyr, Dominum sibi coram conspectum laciniosa tunica indutum; quem quum interrogasset: quis te, Domine, ita lacerum fecit? Arius, inquit Dominus, me laceravit: sed tu cave, ne eum recipias, est enim tam praesente quam futuro in saeculo condemnatus. Itaque Petrus mandavit omnibus, ut communionem cum Ario vitarent. Nempe Arius aiebat creaturam esse filium Dei, tempusque fuisse quo filius non erat, atque illo antiquiora esse

(1) Extat haec narratio cum alibi tum in memorata vita S. Petri alex.

τὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς· καὶ διὰ τὸ κτίσαι ἡμᾶς μὴ δύνασθαι, ἔλεγε τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς τὴν κτίσιν ὑπενεγκεῖν τὴν θεότητα· καὶ λοιπὸν ἐπιτηδευθῆναι μετ' αὐτὸν τί κτίσμα, τῆς τε ἀνθρωπίνης καὶ τῶν λοιπῶν κτισμάτων φύσεως, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ· ὥστε δύνασθαι κτιζομένην πελάζειν αὐτῷ τὴν κτίσιν, καὶ μὴ ἐξαπλοῦσθαι τῇ ἀκροτάτῃ τοῦ Θεοῦ καταφλεγομένην δυναστείᾳ, εἴπερ ἄρα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πατρὸς εἰς τὸ εἶναι παρήγετο.

ια. Τότε, ἢ καὶ μικρὸν πρὸ τούτου, καὶ τῷ μεγάλῳ ἡμῶν πατρὶ καὶ θαυματουργῷ Γρηγορίῳ ἐπιζητοῦντι περὶ τούτων, ἡ τοῦ δόγματος ἐξεκαλύφθη θαυμάσιος διδασκαλία, ὅτε τὴν ἁγίαν παρθένον καὶ θεοτόκον Μαρίαν καὶ Ἰωάννην τὸν παρθένον καὶ ἀπόστολον ἐθεάσατο· φανερῶς ὑποδεικνυόντων αὐτῷ τὴν τῶν ἐπιζητουμένων ἀκρίβειαν· αὕτη ἐστὶν ἡ διδασκαλία ἡ παρὰ πᾶσιν ᾀδομένη τοῖς πέρασι, καὶ τὴν ἀπαρχὴν ἐκ τῆς πατρικῆς θεότητος ποιουμένη, εἷς Θεὸς λέγων πατὴρ λόγου

tum tempus tum patris voluntatem, ipsumque a patre esse factum; et quia ipse facere nos nequibat, idcirco aiebat Dei patris creaturam assumpsisse sibi divinitatem. Deinde vero et ipsum Dei filium creasse post patrem aliquid tum humanarum tum reliquarum naturarum, ut sic posset condita ab eo creatura ad ipsum accedere, quin dissiparetur a sublimi veluti comburente eam Dei potestate, si forte ab ipso patre producta fuisset.

11. Tunc vero, vel paulo ante, magno quoque nostro patri et thaumaturgo Gregorio de his meditanti, mira illa dogmatis revelata fuit expositio, cum sanctam virginem Deiparam, Iohannemque item virginem atque apostolum per visum conspexit, manifeste sibi quaestionum suarum solutionem tradentes. Haec est illa fidei expositio, in orbe toto celebrata, quae a patris divinitate sumit initium: unus Deus, inquit, pater Verbi viventis, sapientiae subsistentis ac virtutis et cha-

ζῶντος, σοφίας ὑφεστώσης καὶ δυνάμεως καὶ χαρακτῆρος ἰδίου· (1) ὁμόδοξόν τε καὶ πνεῦμα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ διδάσκοντος· καὶ μηδὲν εἶναι κτίσμα ἢ δοῦλον ἢ ἐπείσακτον ἐν τῇ τριάδι διαγορεύοντες, ὡς πρότερον μὲν οὐκ ὄν, ὕστερον δὲ ἐπεισελθόν· ἄκτιστόν τε καὶ ἀθάνατον εἶναι ἀεὶ τὴν τριάδα τρανῶς διδαχθέντος αὐτοῦ καὶ διδάξαντος (2)· τότε καὶ Βασιλεὺς ὁ Ἀμασείας ἐπίσκοπος (3), ὁ ὄντως βασιλεὺς τῷ φρονήματι τῆς πίστεως, καὶ τῷ λόγῳ τῆς διδασκαλίας, καὶ ὁμολογίᾳ τοῦ μαρτυρίου, ἐν Νικομηδείᾳ τῇ πόλει ὑπὸ Λικιννίου ἀχθεὶς καὶ μαρτυρήσας, τοῖς ἐρωτήσασιν αὐτὸν περὶ τῆς τοιαύτης ἐρωτήσεως, τὴν ἔννομον ἐποιήσατο ἀπόκρισιν, ὁμοούσιον τὴν τριάδα διαγορεύων, καὶ δαιμονικῆς πλάνης ἀνάμεστον τὴν ἀρειανικὴν λέγων φληναφίαν εἶναι, ὡς ἔστι καταμαθεῖν ἐκ τῆς ἐμφερομένης ἐν τῷ μαρτυρίῳ αὐτοῦ διδασκαλίας.

ιβ. Καὶ Ναυάτος πρὸ Ἀρείου καὶ ἑτέρων αἱρέσεων, πρεσ-

racteris proprii. Nec non pari gloria cum patre et filio frui Spiritum docet, nihilque in Trinitate creatum esse aut servum aut additum praedicat, quod quidem antea non fuerit, postea vero subintraverit. Scilicet increatam immortalem sempiternamque esse Trinitatem, et ipse Gregorius edoctus fuit et docuit. Tunc etiam Basileus (Rex) Amaseae episcopus, vere rex, mentis sententia et sermone doctrinae ac martyrica confessione, in urbe Nicomedia a Licinio ad martyrium perductus, sciscitantibus se de hac fidei controversia, iustum dedit responsum, consubstantialem Trinitatem esse pronuncians, arianam vero insaniam diabolica fraude scatere; ut comperimus ex illa fidei confessione, quae in eiusdem martyrii actis refertur.

12. Ante Arium quoque aliasque haereses, Novatus roma-

(1) In editis Gregorii thaum. ἀϊδίου *aeterni*.
(2) De hac narratione Germani videsis quae diximus in praefatione p. VII.
(3) Basilei plenam notitiam dat Lequinius Or. ch. T. I. p. 524-525.

βύτερος Ῥώμης γενόμενος, τὴν μετάνοιαν ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκκήρυκτον ἐποιήσατο, καὶ μήτε τοὺς ἐν τῷ διωγμῷ παραπεσόντας ἀνθρώπους μετανοοῦντας, μήτε ἐν ἄλλῳ ἁμαρτήματι ἢ πορνείᾳ ἢ διγαμίᾳ τῆς μεταλήψεως ἠξίου μεταδίδοσθαι, κἂν ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα ἐπιδείξοιντο· ὅς τις εὐθέως κατάκριτος γίνεται, συμφρονησάντων καὶ τῶν τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπων (1)· περὶ αὐτοῦ καὶ ὁ μέγας ἡμῶν ποιμὴν ἐπεμνήσθη Γρηγόριος ἐν ἑνὶ τῶν πανηγυρικῶν αὐτοῦ λόγων (2), τελείως τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ βδελυξάμενος.

ιγ. Τοῦ δὲ ἀρειανικοῦ καπνοῦ εἰς μεγάλην πυρὰν ἀναφθέντος, καὶ πανταχόσε διαδραμόντος, καὶ τὴν οἰκουμένην δακρύων ἐμπλήσαντος, θεόθεν αἰθρίας ἡμῖν ἐκ τῶν διωγμῶν γεγενημένης, καὶ τοῦ ἐπιφανοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου τὸ βασίλειον ἀναδησαμένου κράτος, κἀνταῦθα παραγεγονότος, ἀνδρὸς ἐναρέτου καὶ πλήρη τὸν τοῦ θεοῦ φόβον ἐν τῇ καρδίᾳ κατέχοντος, τῷ κόσμῳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν

nus presbyter paenitentiam ab ecclesia proscripsit; et lapsos in persecutione, quamquam postea paenitentes, item alio peccato pollutos, vel fornicatos, vel bigamos, communione sacrorum excludebat, etiamsi egregia paenitentiae documenta darent. Igitur et hic confestim damnatus fuit, consentientibus etiam orientis episcopis. Eiusdem meminit magnus quoque pastor noster Gregorius in quodam suo panegyrico sermone, ubi eius haeresim penitus exsecratur.

13. Iam quum arianus fumus in magnam flammam arsisset, atque ubique diffusus orbem lacrimis opplevisset, divinitus accidit ut quies a persecutionibus nobis fieret, et inclytus imperator magnus Constantinus ad imperium evectus, et in orientem veniens, vir insigni virtute praeditus, et plenum Dei timore cor gestans, mundo ac praesertim nostrae

(1) Veluti fecit synodus antiochena Demetrii, in cataloz. synod. n. 23.
(2) In oratione trigesima nona, quae est in sancta lumina.

μάλιϛα ἐπιφανέντος, τὴν τῶν ἱερῶν ὁμήγυριν συνήγαγε, καὶ σύνοδον ἐν Νικαίᾳ συγκροτεῖσθαι προσέταξεν, ἣ τις ἤδη ἐπὶ αὐτοῦ καὶ γεγένητο, παρόντος αὐτοῦ καὶ τοῖς ἱερεῦσι συνεδρεύοντος· Ἀλέξανδρος ὁ μέγας πατριάρχης Ἀλεξανδρείας παρῆν ἐκεῖσε, Ἀθανάσιος ὁ τούτου διάκονος, Ἰούλιος Ῥώμης (1), Εὐστάθιος Ἀντιοχείας (2), Μακάριος Ἱεροσολύμων, Ὅσιός τε ὁ Κορδούβης, Μέμνων (3) Ἐφέσου, Λεόντιος ὁ τῆς ἡμετέρας Καισαρείας τῶν Καππαδοκῶν, Παφνούτιός τε ὁ θαυμαστὸς ὄντως ἀνὴρ, καὶ Σπυρίδων ὁ θαυματουργὸς, καὶ ἕτεροι πλεῖστοι, οἳ τὸν ἀριθμὸν τῶν τιη ἀνεπλήρουν πατέρων· λέγεται δὲ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ μέγας, τότε διάκονος ὢν ἐκ τῆς ἡμετέρας ταύτης πόλεως, παρὰ Μητροφάνους τοῦ μεγάλου, ὡς ἐν κλίνῃ τούτου διὰ τὸ γῆρας κατακειμένου, ἐκεῖσε ἀποσταλῆναι, καὶ συνεδρεύειν αὐτοῖς·

ecclesiae affulgeret; qui sacerdotum coetum congregans, synodum Nicaeae fieri mandavit, quae sub eo reapse celebrata fuit, praesente ipso et cum sacerdotibus considente. Aderant ibi magnus Alexandriae patriarcha Alexander, Athanasius eius diaconus, Iulius Romae, Eustathius Antiochiae, Macarius Hierosolymorum, Hosius Cordubae, Memnon Ephesi, Leontius Caesareae nostrae Cappadocum, et vere admirandus vir Paphnutius, et Spyridon thaumaturgus, aliique plurimi, qui numerum CCC. et XVIII. patrum explebant. Aiunt magnum quoque Alexandrum, tunc diaconum, ex hac nostra civitate illuc missum a magno Metrophane, qui in lecto ob senium decumbebat, cum ceteris consedisse. Multi vero ex episcopis

(1) Aut labitur memoria Germanus in nomine Iulii romani, sicut ipsemet se in similibus errare veretur cap. 46, aut Iulius nicaeno concilio nonnisi presbyter vel diaconus interfuit (sicuti Athanasius et Alexander byzantinus) missus fortasse a Silvestro cum romanis legatis. Sed certe Iulius in numero CCCXVIII. patrum non apparet.

(2) In Theodori lectoris catalogo patrum nic. Σελευκείας.

(3) Mendose fortasse apud Theodorum Μηνόφαντος.

πολλοὶ δὲ τῶν ἐκεῖσε συνδεδραμηκότων ἐπισκόπων, ὁμολογηταὶ τῆς πίστεως ἐτύγχανον, ἐν τοῖς διωγμοῖς ἀκρωτηριασθέντες ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀνόμων βασιλέων, καὶ τῶν μὲν τὰ νεῦρα τῶν ποδῶν, τῶν δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἑτέρων ἄλλα μέλη τοῦ σώματος ἀποτετμημένα ἐτύγχανον, ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν αὐτὸν πίστεως καὶ ὁμολογίας καὶ δημοσίας ἐνστάσεως· ἦσαν δὲ τότε ἐν αὐτῇ τῆς ἀριανικῆς ὑπέρμαχοι μανίας, Εὐσέβιος ὁ Νικομηδείας, καὶ Ἐλεύσιος (1), καὶ Εὐσέβιος τὸ πρότερον ὁ τοῦ Παμφίλου λεγόμενος, καὶ Θεόγνιος ὁ Νικαίας, καὶ ἕτεροι πλεῖστοι ῥήτορές τε καὶ σοφοὶ, τὴν αἵρεσιν εἰς τὸ ἀκρότατον συγχωροῦντες.

ιδ. Πολλῆς δὲ τῶν δογμάτων ἐκεῖσε ἐξαπλώσεως καὶ ζητήσεως γεγενημένης, καὶ ὑπὸ τῶν προλεχθέντων πατέρων καὶ ὁμολογητῶν ἐμφρόνως καὶ εὐλαβῶς προτεινομένης, κυροῦται μᾶλλον τὸ δόγμα τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ὁμοούσιον τοῦ πατρὸς τὸν υἱὸν ἐκφωνήσαντες, καὶ τοὺς λέγοντας προτερεύειν χρόνῳ τοῦ υἱοῦ, ἢ ὅτι ἦν ποτὲ καιρὸς ὅτε οὐκ ἦν ὁ

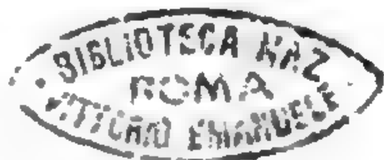
ibi congregatis, fidei confessores fuerant, et inter persecutiones ab iniustis impiisque imperatoribus mutilati, partim quidem nervis pedum succisis, partim oculis erutis, partim aliis corporis membris deminutis, ob fidem in Christum et confessionem, et publicam principum iussis contradictionem. Arianae vesaniae tunc defensores erant Eusebius nicomediensis, Eleusius, et alter Eusebius qui Pamphili dicebatur, Theognius nicaenus, aliique plurimi rhetores ac sapientes atque eruditi, qui ei haeresi summe favebant.

14. Quum illic igitur multa dogmatum ventilatio explicatioque facta esset, et a praedictis patribus atque confessoribus pie sapienterque exposita, orthodoxorum dogma vehementius est confirmatum: etenim filium patri consubstantialem

(1) Eleusius Cyzici episcopus arianus. Socrat. hist. eccl. lib. II. 40. Sozom. lib. IV. 15.

υἱὸς ἐπιφημίζοντας, ἀναθεματίσαντες σὺν τῷ Ἀρείῳ, οὕτως τὴν ἑαυτῶν σύνοδον ἔλυσαν, συμφρονήσαντος αὐτοῖς καὶ Εὐσεβίου τοῦ λεγομένου Παμφίλου· καὶ φέρεται αὐτοῦ ἐπιστολὴ πρὸς τὴν οἰκείαν γεγραμμένη πόλιν, καὶ ἑτέροις τισὶν, ἐν οἷς πρότερον ἀποναχωρῶν, ἔγγραφον καταλέλοιπε πίστιν, τρανῶς ὁμοούσιον κηρύττουσαν, καὶ οὐ ξένην εἶναι τὴν λέξιν διαγορεύουσαν· καὶ τούτου ἕνεκεν, ἵνα μὴ τῇ προτέρᾳ αὐτοῦ ἐξακολουθοῦντες πίστει, ἀπωθοῦνται τὸ ὁμοούσιον· ἔτι δὲ καὶ ἄλλαι τινὲς πρὸς τοῦτο ὕστερον ἀντιῤῥήσεις αὐτοῦ πρός τινας τοὺς τὸν υἱὸν κτίσμα λέγοντας γεγονῦιαι· κἂν ὅτι μάλιστα πάντα αὐτοῦ τὰ λοιπὰ συγγράμματα, ἐν οἷς δογμάτων ἐν αὐτοῖς γένηται μνήμη, τὴν ἀρειανικὴν δηλοῦσιν αἵρεσιν· ταύτης γὰρ ὁ ἀνὴρ τῆς δόξης εἶναι ἐν ἅπασιν αὐτοῦ τοῖς συγγράμμασι φαίνεται· ἢ μόνον ἐν τοῖς κατὰ Μαρκέλλου τοῦ γαλάτου ποσῶς τὴν τοιαύτην ὑπέφυγεν ὑπόληψιν, πάντως τοῦτο τὸ σύνταγμα μετὰ τὴν σύνοδον πεπονηκότος αὐτοῦ,

proclamantes, et illos cum Ario anathemati subiicientes, qui patrem tempore praecessisse filio aiebant, ac tempus fuisse quo filius non extitisset, ita demum suam synodum dissolverunt. Pamphili quoque Eusebius ipsis consensit: feruntur enim eius tum suae civitati tum aliis scriptae litterae, in quibus primo resipiscens talem fidei confessionem exponit, quae homousion manifeste praedicat, idque vocabulum haud novum esse affirmat; quod idcirco ait, ne quis priori eius confessioni adhaerens, homousion aversetur. Extant eiusdem aliae post id tempus refutationes illorum qui filium creaturam dicebant. Nihilo tamen minus, reliqua omnia scripta eius, ubi dogmatum mentio incidit, arianam haeresim ostendunt. Etenim hominem in hac secta fuisse, cunctae eius lucubrationes demonstrant; in uno vix adversus Marcellum galatam opere hanc suspicionem vitat, quod sine dubio scriptum post synodum elaboravit; quam

ὡς οἱ τῷ πονήματι τούτῳ ἐντυχόντες παραδεδώκασιν ἡμῖν· εἰς ἡμετέρας γὰρ χεῖρας οὐκ ἐλήλυθεν ἡ τοιαύτη αὐτοῦ πραγματεία ὅλη· ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ εὐστομίᾳ καταπεποικιλμένος, καὶ κάλλει ὑπαγορείας περιεστιλβωμένος, ἀρχαίων τε πραγμάτων μνήμης ὡς ἀληθῶς ἀξίαν τὴν διαγόρευσιν ποιούμενος· ὅμως ἐν τῇ τῶν ψαλμῶν ἑρμηνείᾳ πολὺ παρὰ τὸ εἰκὸς εἰς τινὰ μέρη, τὴν ἑαυτοῦ ἐξεκάλυψε φρόνησιν (1) λογικοὺς ἀστέρας καὶ ἕτερα τινὰ προσειπών· διὰ ταύτας γὰρ αὐτοῦ τὰς λεχθείσας δόξας, καὶ οἱ τὴν βιβλιοθήκην ἡμῖν κατασκευάσαντες, οὐδαμῶς τοῖς ὀρθοδόξων πονήμασι τὰ βιβλία αὐτοῦ συναπέθεντο, ἀλλὰ χωρὶς μετὰ τὸ πλήρωμα τούτων, εἰς τὴν ἀπαρχὴν τῶν αἱρετικῶν βιβλίων ἐν τῷ ἰδίῳ κιβωτίῳ ἐγκατέθετο (2).

ιε. Τοῦ δὲ ἐπιμνησθέντος Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου

rem ii mihi significarunt qui id viderunt; namque in manus quidem meas universum id opus nondum devenit. Ceteroqui hic vir eloquentia pollet, stilique elegantia nobilitatur, rerumque antiquarum historiam digna enimvero narratione evolvit. Attamen in psalmorum expositione satis imprudenter nonnullis in locis suam mentem aperit, dum intellectualia sidera et alia huiusmodi commenta narrat. Ob quas eius sententias, ii qui nobis bibliothecam construxerunt, scripta Eusebii nequaquam cum orthodoxorum libris collocaverunt, sed seorsum potius post universam illorum seriem, in capite haereticorum librorum, peculiari in arcula condiderunt.

15. Porro quum iam memoratus magnus imperator noster

(1) De Eusebii doctrina in commentario ad psalmos, copiose Montfauconius editor in prolegomenis.

(2) Notemus antiquam consuetudinem separandi in bibliothecis libros haereticorum vel ethnicorum ab illis orthodoxorum. Sic Virgilius tolosanus a nobis editus AA. class. T. V. p. 41. *Hunc morem ex apostolicorum auctoritate virorum romana tenuit ac servavit ecclesia, ut christianorum libri philosophorum', sepositi a gentilium scriptis haberentur etc. ut duabus librariis compositis, una fidelium libros, altera gentilium scripta contineret* etc.

ἡμῶν βασιλέως, εὐλαβείας τρόπῳ ἀναγκάζοντος Ἀθανάσιον τὸν μέγαν, ἤδη πατριάρχην Ἀλεξανδρείας γεγενημένον, δέξασθαι Ἄρειον εἰς κοινωνίαν τῶν πρεσβυτέρων, ὡς ἅτε μετανοοῦντος αὐτοῦ, ὡς ἐνόμιζε, καὶ ἵνα μὴ καταλίπῃ σχίσμα τῇ ἐκκλησίᾳ, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἐκείνου αὐτοῦ Ἀρείου μᾶλλον τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν κρυπτῶς ἐπικυροῦντος, αὐτίκα τοῦ Ἀθανασίου τοῦτο μὴ καταδεξαμένου, διὰ τὸ κρυπτόμενον αὐτοῦ τῆς ἀθεΐας ὡς λέλεκται ἄθεον, ἐξορίζεται τοῦ οἰκείου θρόνου ὁ ἅγιος, μάλιστα καὶ διὰ τὰς κατ' αὐτοῦ γενομένας συστάσεις ὑπὸ τῶν κρυπτῶς ἀρειανιζόντων, φοβηθέντος τοῦ βασιλέως, μή πως ἐπιβουλεύσαντες ἀποκτείνωσι τὸν Ἀθανάσιον· καὶ τότε τοὺς κατ' αὐτοῦ συγγράφει λόγους, καὶ τῶν τὴν ὁμοίαν αὐτῷ νοσούντων ἀσέβειαν· λέγεται γὰρ αὐτὸς ὁ Ἄρειος συντάξαι ἐν μικρῷ χάρτῃ τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν, καὶ οὕτως ὑπὸ τὸν φελώνην ἐγκατακρύψαι, καὶ τῇ χειρὶ ἐπαγόμενον τοῦτον, προσελθεῖν τῷ βασιλεῖ· καὶ τῷ δοκεῖν αὐτῷ ὀμνύειν πιστεύειν οὕτως, ἐπιφερόμενος κρυπτῶς τὸν χάρτην,

Constantinus, pietate veluti sua impulsus, Athanasium magnum iam Alexandriae factum patriarcham adigeret ad Arium in presbyterii communionem recipiendum, utpote quem resipuisse putabat, ne schisma post se in ecclesia relinqueret, quum contra Arius potius impietatem suam clam retineret; quum, inquam, hunc Athanasius non reciperet, propter latentem ut diximus in ipso atheismi impietatem, sede pellitur sanctus episcopus, ob id maxime quod facta contra eum conspiratione ab iis qui occulte Ario favebant, timuit imperator ne insidiis structis Athanasium occiderent; qui eo tempore libros suos adversus Arium, aliosque eodem morbo contaminatos scripsit. Fertur et ipse Arius haeresim suam parva in scheda exarasse, quam penula obvolutam manu praeferens, ad imperatorem accessit; dumque hic Arium putat fidem sin-

καὶ τῇ χειρὶ περιδεδραγμένον ἕτερον καὶ ἐπισείοντα (1)· οὐ μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀποθνήσκει Κωνσταντῖνος ὁ μέγας βασιλεὺς, βαπτισθεὶς ὑπό τινος ἀρειανοῦ πρεσβυτέρου, ἐκείνου μὴ ἐπεγνωκότος τοιοῦτον εἶναι τὸν πρεσβύτερον· ἦν γὰρ ὁ ἅγιος ἐπιθυμίαν ἔχων μεγίστην εἰς αὐτὸν τὸν Ἰορδάνην κατελθεῖν ποταμὸν, κἀκεῖσε τὸ σωτήριον δέξασθαι βάπτισμα, ἐν τῷ τόπῳ ἔνθα καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὅτε μεθ' ἡμῶν σαρκὶ ἐγένετο, τὸ τοιοῦτον ἐπλήρωσε μυστήριον· τότε δὲ τοῦ θανάτου κατεπείγοντος αὐτὸν, ἐκεῖσε ἐβαπτίσατο, καὶ μετ' αὐτῶν τῶν ἐμφωτίων ὡς εἰπεῖν, τῷ τάφῳ τὸ σῶμα αὐτοῦ παρεπέμφθη.

ιϛ. Καὶ διαδέχεται τὴν τῆς ἀνατολῆς βασιλείαν Κωνστάντιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, τῇ τοῦ εἰρημένου πρεσβυτέρου ὑπαχθεὶς ἀσεβεῖ αἱρέσει· ἦν γὰρ αὐτὸς ὁ πρεσβύτερος τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐγχειρισθεὶς διαθήκην, ἐν ᾗ ἐγέγραπτο ἑτέρας μοίρας εἶναι τὸν Κωνστάντιον βασιλέα, τῆς δὲ ἀνατολῆς

ceram iure iurando profiteri, schedam haereticus clam obtulit, manuque aliam fidei professionem retraxit atque amovit. Neque diu post magnus imperator Constantinus obiit, ab ariano quodam presbytero baptizatus, quem ipse tali infectum haeresi nesciebat. Etenim sanctus vir maxima erat cupiditate incensus ad Iordanem fluvium veniendi, ibique salutare baptisma recipiendi, eodem nimirum loco quo dominus noster Iesus Christus, carne nostra indutus, mysterium hoc consummavit. Veruntamen urgente obitu, in qua statione tunc erat, baptizatus, et cum ipsis ut ita dicam albis tumulo illatus fuit.

16. Huic successit in orientis imperio Constantius filius, qui iam dicti presbyteri seductus fuerat impia haeresi. Huic autem presbytero supremae Constantini tabulae commendatae fuerant, in quibus alia pars imperii Constantio ad regnandum adsignabatur, alii Constantini filio oriente adtributo: verum-

(1) Conferatur Socrates lib. I. 28.

ἄλλον τῶν υἱῶν αὐτοῦ· ὁ δὲ πρεσβύτερος τοσοῦτον μετέθηκεν εἰς τὴν ἀνατολὴν (1), τὸ ἔγγυον ὑπ' αὐτοῦ λαβὼν, τῆς αἱρετικῆς αὐτοῦ ἕνεκεν βλασφημίας· καὶ τότε πολὺς ὁ πόλεμος τῶν ἐπισκόπων τῶν ὀρθοδόξων ἐγεγόνει, καὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν θρόνων ἐκδιωγμὸς· τῶν δὲ ἀρειανῶν ἡ ἐπικράτησις, πανταχοῦ διεφαίνετο· Μελετίου τοῦ μεγάλου καὶ Εὐσταθίου καὶ ἑτέρων τινῶν, καὶ αὐτοῦ Ἀθανασίου πάλιν τῆς ἐπισκοπῆς ἐκδιωχθέντων, ἐπειδὴ ἦν ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος κεκρατηκὼς τοῦ ἰδίου θρόνου, Κώνστα ἐν Ῥώμῃ βασιλεύοντος, καὶ ἐκ τῶν Γαλλίων πρὸς τὴν ἰδίαν πόλιν αὐτὸν ἀποστείλαντος, τοῦτο καὶ ἰδίου πατρὸς βουληθέντος, ὡς αὐτὸς φησὶ, διαπράξασθαι· ἐκείνου δὲ τελευτήσαντος, εἰς μνήμην αὐτοῦ τοῦτον τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς ἀποπληρῶσαι (2) τῆς συνόδου (3) πικρῶς ἀναθεματιζομένης· καὶ κατ' αὐτοῦ Ἀθανασίου δικα-

tamen presbyter Constantium ad orientem transtulit, fideiussorem se tantae rei praebens, propter arianam ab hoc adamatam blasphemiam. Tunc magnum adversus orthodoxos episcopos bellum coepit, atque ipsorum de sedibus expulsiones, praevalentibus ubique Arianis. Itaque Meletius magnus, et Eustathius, et alii nonnulli, et ipse rursus Athanasius de suis ecclesiis exturbati fuerunt. Nam sanctus Athanasius sedem suam paulo ante recuperaverat, Constante Romae imperante, eumque e Galliis ad alexandrinam civitatem remittente; quandoquidem et a patre suo Constantino ita decretum fuisse aiebat; sed enim eo mortuo, se patris memorem mandata eius esse exsequutum, synodo acerbe increpita. Contra ipsum vero Athanasium iudicia sunt instituta, quo tempore multis calum-

(1) Theodoretus hist. eccl. lib. II. 3, et Photius cod. 256. p. 1416.

(2) Haec dicit Constantinus iunior apud Athan. op. dict. n. 87. Suspicor heic confusionem aliquam diversorum Caesarum et diversorum redituum Athanasii. Revera enim etiam a Constante remissus ex Gallia Alexandriam fuit.

(3) Synodum tyriam increpuit ob Athanasium Constantinus senior. Athan. apol. contra Ar. n. 86.

στήρια συνιστάμενα, ὅτε καὶ κατεψεύσθη ὁ ἅγιος πάμπολλα, ὡς δηλοῦσιν αἱ περὶ αὐτοῦ συγγραφαί· λέγεται δὲ καὶ Εὐσέβιον τὸν Παμφίλου, συνασπιστὴν εἶναι τῶν κατ' αὐτοῦ κινησάντων τὸν διωγμὸν, καὶ προτερεύειν ἐν τῇ καθέδρᾳ τῶν κατ' αὐτοῦ συλλόγων, ὡς οἱ παραθέμενοι ἐν τῷ λόγῳ τοῦ μεγάλου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, τῷ πονηθέντι αὐτῷ εἰς αὐτὸν Ἀθανάσιον διαγορεύουσι, καὶ ἕτεροί τινες ἱστορικοί· ἐκεῖνος γὰρ, ὡς λέγει, τὸ ὄνομα ἑκουσίως ὑπερτίθεται φανερῶσαι, αἰδούμενος τὸ τοῦ ἀνδρὸς πολυμαθὲς, καὶ μὴ ὀνομάσαι τοῦτον ὑπέρμαχον τῶν Ἀρειανῶν καὶ συναπιστὴν ἐθέλων (1).

ιζ. Τότε καὶ Μακεδόνιος ὁ ἀσεβὴς, προστάτης ἦν τῆς ἀσεβείας, τοῦ μεγάλου βασιλέως Κωνσταντίνου τὸ σῶμα ἐκβαλὼν καὶ μεταθήσειν ἑτέρωσε βουληθεὶς, τοῦ δὲ ὀρθοδόξου λαοῦ οὐκ ἐνεγκόντος τὸ τοιοῦτον ἐγχείρημα, εἰς ἔργον

niis patuit, ut scripta quae de eo feruntur demonstrant. Aiunt etiam Eusebium Pamphili conspirasse cum iis qui Athanasium persequebantur, atque in conventiculis adversus eum celebratis primum locum tenuisse; cuius rei testes sunt, cum alii historici, tum certe ii qui Gregorii theologi orationem de Athanasio enarraverunt. Namque ipse quidem, ut ait, nomen ipsum pronunciare de industria omittit, viri infinitam doctrinam reverens, et ne hunc nominatim inter Arianorum favitores patronosque numeret.

17. Tunc etiam impius Macedonius coryphaeum se haereseos exhibuit, qui magni quoque Constantini corpus tumulo eiicere, atque aliò transferre conatus est; quod facinus populus orthodoxus non ferens, dolorem suum opere demonstra-

(1) In oratione Nazianzeni XXI. ed. Bill. T. I. p. 381. et 386. Porro nomen Eusebii recitat Nicetas Nazianzeni interpres, cuius latina excerpta dedit Bill. T. II. p. 700. Attamen Nicetam, posteriorem hominem, Germanus non vidit, sed antiquiores interpretes, puta Maximum et Eliam, quos Nicetas postea expilavit.

τὴν λύπην ἐξέφερον, καὶ κωλύειν τοῦτον παρεβιάζοντο· ἐπιστάντες τε αὐτοῖς τοῦ ἀρειανικοῦ σμήνους, πλεῖστος μὲν ἐγεγένει φόβος, καὶ αἱμάτων οὐ τῶν τυχόντων ἔκχυσις· μόλις δὲ τὸ σῶμα διαφυγὸν ταῖς εὐτρεπισθείσαις ἐναπετέθη θήκαις, μετὰ πολλῆς οἰμωγῆς καὶ δακρύων συνεχῶν (1).

ιη. Ἄρειον δὲ τὸν τῆς μανίας ἐπώνυμον, τέως ἔτι τῷ βίῳ ἐνδιατρίβοντα, βασιλείων Κωνστάντιος ἐβιάζετο τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν εἰσδέχεσθαι, καὶ κοινωνικὸν αὐτὸν προσλαμβάνεσθαι· τοῦ δὲ μεγάλου ἡμῶν πατρὸς καὶ πατριάρχου Ἀλεξάνδρου (2) πρὸς τῷ θυσιαστηρίῳ τὰς χεῖρας εἰς ὕψος ἀνατείναντος, καὶ ἐστηλωμένου ὥσπερ ἑστῶτος, καὶ τῷ Θεῷ τὴν δέησιν προσάγοντος, ἐλεῆσαι τὸν αὐτοῦ λαὸν καὶ λυτρώσασθαι τῆς ἀρειανικῆς δολιότητος ἱκετεύοντος, ἐκείνου μετὰ πολλῆς προπομπῆς εἰσιόντος, καὶ ἐν τῷ φόρῳ ἤδη γεγενημένου, πλήθους δὲ οὐ τοῦ τυχόντος παρεπομένου, καὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ συναγωνιστῶν, ἀπ' αὐτοῦ βασιλέως καὶ ἑτέρων

vit, vi Macedonium cohibens: quumque ariana turba in incepto persisteret, maxima trepidatio fuit, et non ignobilium hominum sanguis effusus: ipsum vero cadaver vix ita evasit, ut parata in theca claudi potuerit multo cum luctu et continentibus lacrimis.

18. Interim Arium, qui Martis (Ἄρεως) rabiem ipso nomine innuit, adhuc in vivis agentem imperator Constantius in ecclesiam nostram recipi vehementer iubebat, et communionis participem fieri. Sed dum magnus noster patriarcha Alexander, erectis ante altare manibus, columnaeque instar perstans, Deum precibus fatigaret, ut populum suum clementer ab ariana fraude expediret; interim Arius praeeuntibus multis ad ecclesiam adventabat, iamque in forum pervenerat, non sine magna hominum sequela, tum eorum qui ipsi adhaere-

(1) Socrates lib. II. 38.
(2) Socrates lib. I. 37, et Theodoretus lib. I. 14.

πλείςων παραθαρρύντων τὸν δείλαιον καὶ ἐπιγελώντων ἡμῶν, θεόθεν γίνεται ἡ τῶν καταπονουμένων ἐκδίκησις· πρὸς γὰρ τὴν λεγομένην φῶσσαν ἀπονεύσας ὁ ἄθλιος, ὥστε αὐτὸν τὰ περιττὰ τῆς γαστρὸς ἀποτινάξασθαι, τὴν κοιλίαν αὐτοῦ καὶ τὰ ἐντὸς αὐτοῦ συγκαταφέρει ὁ ἄνομος, καὶ τῶν τῆς γλώσσης ἀμαρυγμάτων τὸν μισθὸν κομίζεται τοῦτον, ἐπαξίως τῆς αὐτῆς δυσωδίας τὴν ζωὴν διαλύσας πρὸς τὸν θάνατον ἀπενεχθεὶς· οὕτως τῆς ἐκεῖσε κολάσεως· κἀνταῦθα τὰ ἐπίχειρα τῆς αὐτοῦ ζωῆς δεξάμενος· τινὲς δὲ ἐπ' αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦτο ὑπομεῖναι τὸν Ἄρειον ἀποδεδώκασιν (1), εἴτε δὲ ἐπ' ἐκείνου εἴτε ἐπὶ τούτου οὗτος ὁ ἀσεβὴς τὴν τοῦ Ἰούδα ῥῆξιν ὑποστὰς, τοῦ παρόντος ἀπελαύνεται βίου· ἐγὼ δὲ ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦτο φημὶ γενέσθαι· τοῦτο ἡμῶν ὁ μέγας Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐξηγεῖται τὸ θαῦμα (2), ὡς ἐν στήλῃ τινὶ περιβοήτῳ θριαμβεύων τὴν ἔννομον καὶ δικαίαν

bant, tum aliorum plurimorum ab imperatore submissorum, qui animos infelici addebant, nosque irridebant. Ecce autem divina suscepti facinoris ultio extitit; nam quum miser ille ad fossam, uti appellatur, divertisset, ut onus ventris egereret, ventrem ipsum et viscera scelestus egessit, et fulmineae linguae suae hanc mercedem retulit, ut congruum foetori eius finem vitae nancisceretur; atque hoc genere mortis extinctus, futuram mox punitionem suorum actuum heic quoque praegustavit. Nonnulli tamen sub ipso Constantino haec Ario evenisse tradiderunt; sed certe vel sub illo vel sub Constantio, impius hic Iudae instar crepens e praesente vita migravit; quamquam ego quidem sub Constantio id factum aio. Prodigium hoc narrat nobis magnus Gregorius, iustum hominis meritumque exitium nobilis instar trophaei proclamans. Etsi

(1) Sic certe aiunt Socrates, Sozomenus, et Theodoretus. Id etiam innuit anonymus historicus apud nos Spicil. T. VI. p. 606.

(2) In praedicta oratione XXI.

τοῦ ἀνδρὸς ἀπώλειαν· κἂν ὅτι περὶ πολλοῦ ἐποιήσαντο οἱ τότε Ἀρείῳ συντρεχόντες ἀποκρυβῆναι τῷ βασιλεῖ, διὰ τῶν εὐνούχων τοῦτο ἀποπείσαντες, ἰδίῳ θανάτῳ μᾶλλον καὶ κοινῷ τέλει παρελθεῖν αὐτόν· μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ὁ προλεχθεὶς Κωνστάντιος ἀποθνήσκει, καὶ Ἀθανάσιος εἰς τὸν ἴδιον ἐπανάγεται θρόνον.

ιθ. Καὶ ὀλίγον ἡμῖν χρόνον ἐπιμανέντος τοῦ ἀσεβοῦς Ἰουλιανοῦ, ὑφ' οὗ καὶ πάλιν Ἀθανάσιος ἐξορίζεται (1), Ἰουβιανὸς εὐθέως ὁ μέγας ἐν τῇ Περσίδι βασιλεὺς ἀναγορεύεται, ἀνὴρ ὀρθόδοξος καὶ πλήρης συνέσεως καὶ ὀρθοδόξου πίστεως· ἀλλ' ὢ τῆς ἡμετέρας ἁμαρτίας, ὢ τῆς ἐπιγενομένης ἡμῖν ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀνομιῶν ἀξίας τιμωρίας· οὔπω γὰρ τῇ πόλει ταύτῃ τὸν ἄνδρα ἐπιστάντα, μετὰ τὸ ἀποκαταστῆσαι, ἐπιζητῆσαι τε καὶ ἐκμαθεῖν ὑπὸ Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου τὴν ὀρθὴν καὶ ἀλώβητον τῶν χριστιανῶν πίστιν (2), πρὶν ἢ τῇ πόλει ἡμῶν ταύτῃ ἐπιβῆναι τὸν ἄνδρα, ὡς λέλεκται,

magnopere studuerunt ii, qui in Arii comitatu erant, rem imperatori occultare, immo ei per eunuchos persuadere, quod obitu naturali communique fine Arius vitam deseruisset. Paulo post praedictus quoque Constantius moritur, et Athanasius ad suam sedem reducitur.

19. Exin postquam brevi tempore contra nos impius desaevisset Iulianus, a quo denuo Athanasius solum vertere iussus fuerat; magnus illico Iovianus in Perside imperator eligitur, vir orthodoxus, sapientia rectaque fide cumulate praeditus. Sed hem nostra peccata! hem iustam delictorum nostrorum poenam! Nondum ille ad metropolim pervenerat, post restitutum Athanasium, et postquam ex eo exquisiverat didiceratque rectam et sinceram Christianorum fidem; ante, ut

(1) Gregorius naz. orat. XXI.

(2) Idem in eadem oratione. Extat autem Athanasii ad Iovianum de fide epistola.

μεταίρει τοῦτον ὁ Θεὸς, καὶ πρὸς αὐτά που τὰ τέρματα τῆς Βιθυνίας γεγονότος αὐτοῦ· Οὐάλης δὲ εὐθέως τῶν τῇδε ἀναγορεύεται βασιλεὺς, ἀνὴρ παράνομος καὶ ἐναγὴς, ἀρειανὸς καὶ βλάσφημος, καὶ δύο τὰ μέγιστα νοσήσας ἀπληστίαν καὶ βλασφημίαν, κατὰ τὸ περὶ αὐτοῦ εἰρημένον· ὅς τις ὡς νόμον ἔννομον τὴν παρανομίαν ἐκέκτητο, ἀκρασίᾳ δὲ τὴν πλεονεξίαν, ὡς κρᾶσιν μᾶλλον δὲ κρίσιν πεπληγμένην ἐν ἑαυτῷ κατεπήξατο· οἱ μεγάλοι σὺν ἡμῶν πατέρες Βασίλειός τε καὶ Γρηγόριος ἀνδρίζονται· τότε καὶ ὁ προλεχθεὶς Εὐστάθιος, καὶ Μελέτιος, καὶ Εὐσέβιος ὁ Σαμοσατῶν, ὡς ἔστι τοῦτο καταμαθεῖν παντὶ τῷ περὶ τούτων ἐθέλοντι ἀνερευνᾷν.

κ. Μάλιστα δὲ τῆς πόλεως ἡμῶν ταύτης ἐπινεμηθείσης τῆς ἀσεβοῦς αἱρέσεως, ἔτι δὲ καὶ τῆς Μακεδονίου κατὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος μιαρᾶς ὑλακῆς κατεσθιούσης αὐτὴν, οὓς καὶ ἡμιαρείους, τοὺς ἐξ αὐτοῦ οἱ πατέρες ὠνόμαζον· πρεσβυτέρων τε ἐμπρησμοὶ τότε γινόμενοι δημόσιοι, καὶ παρθένων

dixi, quam urbem hanc intraret, transtulit illum ad se Deus, cum iam Bithyniae fines attingeret. Moxque Valens regionum nostrarum dominus acclamatur, vir impius et exsecrabilis, arianus atque blasphemus, duobus morbis maxime implicitus, insatiabili cupiditate atque blasphemia, prout de ipso traditum est; qui scelus pro iure legitimo habebat, et avaritiam cum intemperantia, veluti concretionem quamdam, vel potius crisim, in semet ipso commixtam conseruerat. Ergo magni patres nostri Basilius atque Gregorius, fortiter se gesserunt. Tunc etiam retro memoratus Eustathius, atque Meletius, et Eusebius samosatensis inclaruerunt, quam rem cognoscere scrutanti historias licebit.

20. Tunc nostram apprime urbem ariana haeresis depopulabatur; atque insuper Macedonii contra sanctum Spiritum impurus latransque rictus eam devorabat; quod genus ex eo prognatum Semiariani a patribus dicebantur. Tunc publice

καθυβριζομένων ἐμφανῶς, εἰ μὴ τὸ τῆς αἱρεσέως δέξονται μίασμα, ἱερεῖς τὲ ἀπεμπολούμενοι, καὶ τὰ ἅγια βεβηλούμενα, καὶ κατὰ θυσιαστηρίων αἱρετικῶν ἐξορχουμένων (1)· ταῦτα δὲ ἡμῶν ἤδη τὰ νοσήματα, καὶ προφανέντα καὶ προκηρυχθέντα ὑπὸ τοῦ μεγάλου πατρὸς ἡμῶν Ἀντωνίου τοῦ περιβοήτου (2) τὸ τέλος ἐλάμβανον· καὶ πέμπεται ἐνταῦθα Γρηγόριος ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν καὶ θεολόγος, καὶ τῇ σφενδόνῃ τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας, λιθοβολεῖ τοὺς ἀλλοφύλους· καὶ διαλύει τὰς πράξεις αὐτῶν, καὶ πάσας τὰς ἐκκλησίας ἀναλαμβάνει ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ Πνευματομάχων, καὶ Ἀπολιναριστῶν, τῶν ἄνουν λεγόντων τὸν κυριακὸν ἄνθρωπον· κατασχεθέντος Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ πατριάρχου ἡμῶν, καὶ προαποκτανθέντος ὑπὲρ τῆς καλῆς ὁμολογίας (3), καὶ τῶν αὐτοῦ νοταρίων Μαρκιανοῦ καὶ Μαρτυρίου.

presbyteri combusti sunt, tunc virginibus palam illusum nisi se haeresi pollui sinerent, tunc episcopi praedae instar distracti sunt, et sancta profanata, et haeretici homines altaribus insultaverunt. Sed hae nostrae demum miseriae, quas magnus pater noster Antonius palam praedixerat, finem nactae sunt: etenim huc missus fuit magnus pater noster Gregorius, qui de funda verae doctrinae philistaeos lapidibus perculit, eorumque facinora abrupit, cunctasque ecclesias ab Arianis retraxit, et a Pneumatomachis, et ab Apollinaristis, qui dominicam humanitatem mente caruisse aiebant. Antea tamen captus fuerat Paulus confessor et patriarcha noster, et ob nobilem confessionem neci deditus cum notariis suis Marciano atque Martyrio.

(1) Legatur de his Nazianzeni oratio XXXIII. secundum Maurinos, ubi hae Arianorum crudelitates narrantur.

(2) Hoc magni Antonii vaticinium narrat S. Athanasius in eius vita cap. 82.

(3) Athanasius de fuga sua cap. 4, praeter historicos eccl. veteres. De Marciano autem atque Martyrio agit Baronius in adn. ad martyrologium die 25. octobris.

κα. Ἐπεφύη δὲ καὶ Εὐνόμιος ὁ Κυζίκου ἐπίσκοπος, ὅς τις ἀνόμοιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἐδογμάτιζε, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἀνόμοιος αὐτὸς καὶ οἱ τῆς αὐτοῦ αἱρέσεως ἐπεκλήθησαν· κατ' αὐτοῦ Βασίλειος ὁ μέγας ἡμῶν πατὴρ ὁ τῆς ἀληθείας κήρυξ ἐβόησε (1), καὶ τὸν κύνα τοῦτον τῆς ἐκκλησίας ἀπήλασε· πάλιν δὲ κρυπτῶς συντάξαντος αὐτοῦ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, ὡς ἤδη ἐγχειρισθέντων αὐτῷ τῶν ἐξ αὐτοῦ πρὸς τὰ αὐτοῦ Εὐνομίου γεγονότα συγγράμματα, καὶ μετὰ τὸν αὐτοῦ Βασιλείου θάνατον ἐμφανίσαντος τὸ τοιοῦτον ἀμαθὲς ποίημα, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ τῇ πίστει καὶ τοῖς τρόποις Γρηγόριος ὁ Νύσσης τοῦτο ἐπεγνωκὼς, ὡς εἰς χεῖρας αὐτοῦ τῶν συγγραμμάτων ἐληλυθότων ἀγωνίζεται κατ' αὐτοῦ, καὶ τελείῳ ἀναθέματι τοῦτον παραδίδωσιν, ὡς ἔστιν ἰδεῖν σαφῶς τοῦτο ἐκ τῶν πονηθέντων αὐτῷ πρὸς τοῦτο λόγων.

κβ. Τούτων δὲ τέως κατασιγασθέντων, τῆς τοῦ Μακε-

21. Item Eunomius exortus est Cyzici episcopus, qui patri dissimilem filium esse docebat; quamobrem ipse eiusque consectanei anomoei appellati sunt: contra quem pater noster magnus Basilius, veritatis praeco, vocem extulit, atque hunc canem de ecclesia expulit. Deinde quum Eunomius rursus aliud scriptum contra sanctum patrem nostrum Basilium clam confecisset, tamquam si nuper ei tradita fuissent quae Basilius in ipsum Eunomium conscripserat, cumque hunc stultum librum post Basilii obitum vulgasset, Gregorius nyssenus eiusdem et fide et moribus frater, re comperta, statim ac illud opus Eunomii ad manus suas devenit, calamum contra ipsum strinxit, eundemque supremo anathemate confodit, ut perspicue videre est in editis ab eo contra Eunomium libris.

22. His haereticis ad silentium redactis, et Macedonii ad-

(1) Extant S. Basilii contra Eunomium libri; itemque S. Gregorii nysseni, de quibus infra.

δονίου κατὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος λύσσης ἐπινεμομένης, τῆς πονηρᾶς βασιλείας ἐκ ποδῶν γεγενημένης, καὶ Θεοδοσίου τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν βασιλέως τὸ βασίλειον ἀναδησαμένου κράτος, συγκροτεῖται τῶν ἱερῶν ἐπισκόπων ἐνταῦθα σύνοδος, ρν΄ τούτους ἀριθμεῖν παρειλήφαμεν, καὶ τὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος θεότητα τρανῶς ἐκδιδάσκουσα, προσθέντες τῇ ἐκφωνήσει τῆς πρώτης συνόδου, πιστεύειν καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον· καὶ τὰ λοιπά· κυρώσαντες δὲ τὴν πρώτην σύνοδον, καὶ τὰ αὐτῆς καλῶς ὁρίσαντες, καὶ εὐσχημοτέρως παραδεδωκότες τὸ σύμβολον ταύτης, ἐξεδήμουν τῆς θεοφυλάκτου ἡμῶν πόλεως, ἀναθεματίσαντες Ἄρειον, Εὐνόμιον, Εὐδόξιον, καὶ τοὺς τούτων σύμφρονας· ἐν αὐτοῖς ὑπῆρχον οἱ προειρημένοι, Μελέτιος ὁ μέγας, Γρηγόριος ὁ Νύσσης, Γρηγόριος ὁ θεολόγος, Κελεςινὸς ὁ Ῥώμης (1), Τιμόθεος Ἀλε-

versus sanctum Spiritum rabie consumpta, improbo etiam Valentis regno tandem finito, quum orthodoxus noster Theodosius regalem potestatem adeptus esset, congregata est in hac urbe episcoporum synodus, quos CL. fuisse accepimus, ubi Spiritus sancti divinitas manifeste definita est, facto ad symbolum primae synodi additamentio credendi etiam in Spiritum sanctum dominum et vivificantem, qui ex patre procedit, qui cum patre et filio simul adoratur et conglorificatur, et reliqua. Confirmata igitur prima synodo, eius decretis egregie sancitis, eiusdemque symbolo concinnius tradito, discesserunt ab hac a Deo custodita civitate patres, dicto prius anathemate Ario, Eunomio, Eudoxio, horumque consectaneis. In horum patrum coetu, praeter praedictos magnum Meletium, Gregorium nyssenum, et Gregorium theologum, erant etiam Caelestinus Ro-

(1) Si recte narrat Germanus, dicendum heic de Caelestino, quod superius cap. 13. diximus de Iulio.

ξανδρείας, Κύριλλος Ἱεροσολύμων, καὶ οἱ συνελθόντες αὐτοῖς ὅσοι τὸν ἀριθμὸν συνεπέραινον τοῦτον· ἐνταῦθα δὲ τοῦ ἁγίου Μελετίου τελευτήσαντος, καὶ τῶν Ἀλεξανδρείας ἐπισκόπων μικρὸν στασιαζόντων, ὡς τοῦ μεγάλου ἡμῶν πατρὸς Γρηγορίου παρὰ γνώμην αὐτῶν τῷ δοκεῖν τὸν ἐνταῦθα θρόνον κατεσχηκότος αὐτοῦ, καί τοι γε αὐτοῦ τοὺς αἱρετικοὺς ἐκδιώξαντος, κἀκεῖθεν ὡς εἰπεῖν ἀναλαβόντος πάσας τὰς ἐκκλησίας, ὡς εἶδε τούτους θορυβοῦντας, τὸν συντακτήριον αὐτοῖς προσφωνήσας λόγον (1), καὶ βασιλέα καθικετεύσας ἀπολυθῆναι αὐτὸν, ἐκδημεῖ τῶν ἐνταῦθα καὶ εἰς τὴν ἰδίαν παραγίνεται χώραν, τὴν ἡσυχίαν ἀσπαζόμενος.

κγ. Κἀκεῖσε Ἀπολιναρίου τοῦ σύρου σπέρματα καὶ μαθητὰς εὑρηκὼς, ἐνίσταται κατ' αὐτῶν, καὶ γράφει τὰς δύο κατ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς πρὸς Κληδόνιον, καὶ κατακρίνει τοῦτον καὶ ἀναθεματίζει, καὶ τελείως τῆς ὀρθοδόξων ἐξελαύνει ἐκκλησίας· αὐτὸς γὰρ ὁ Ἀπολινάριος ἔλεγεν, ὥσπερ ἔφημεν, καὶ ἄνουν εἶναι τὸν ἄνθρωπον ὃν ἀνείληφεν ὁ θεὸς λόγος,

mae, Timotheus Alexandriae, Cyrillus Hierosolymorum, et alii qui cum his convenerant iuxta praedictum numerum. Mortuo interim sancto Meletio, et aegyptiis episcopis prope rebellantibus, quasi magnus pater noster Gregorius praeter illorum sententiam sedem hanc Constantinopoleos obtinuisset, qui tamen haereticos fugaverat, ex iisque ecclesias omnes recuperaverat, habita ad episcopos in supremo vale oratione, atque imperatorem precatus ut se dimitteret, migravit hinc, et in suam provinciam quietis studio se recepit.

23. Illic tamen Apollinaris syri semina ac discipulos nactus, coepit eos oppugnare, scriptis duabus ad Cledonium epistolis, Apollinaremque damnavit atque anathemate perculit, et ab orthodoxorum ecclesia prorsus expulit. Apollinaris enim

(1) Est haec oratio XXXII. apud Billium, XLII. apud Maurinos.

ἤγουν μὴ ἐνυπάρχειν ψυχὴν λογικήν τε καὶ νοερὰν τῷ ἀνθρωπίνῳ τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ἀντὶ ψυχῆς, τὴν θεότητα λογίζεσθαι ἐνοικεῖν ἐν τῇ φύσει τῆς ἀνθρωπότητος, μᾶλλον δὲ ἀντὶ τοῦ νοός· τοῦτο γὰρ ὕστερον ἐκύρωσεν, ἀντὶ τῆς ψυχῆς· ἔλεγε δὲ καὶ τὴν σάρκα ἄνωθεν κεκομίσθαι αὐτὸν, καὶ ὡς διὰ σωλῆνος διελθεῖν τῆς παρθένου, καὶ ἕτερα τινὰ προσετίθει φλυαρῶν ἄξια τῆς αὐτοῦ παροινίας· ὑπάρχων δὲ πολύλογος ὁ ἀνὴρ, καὶ μάλιστα μέτρων ἐπιστήμῃ καὶ ἀριθμῶν θέσει (1), μὴ κατὰ τάξιν μάλιστα ἐπιβὰς αὐτῇ (2) ἀλλ' ὑπὲρ ὃ ἦν ἑαυτὸν λογισάμενος, τινὰς γραφικὰς βίβλους μεταποιήσας πρὸς τὸ ἔμμετρον, πολλοὺς ἐπειρᾶτο πρὸς τὴν οἰκείαν κατασύρειν παρανομίαν· τότε δὲ αὐτοῦ ἀποῤῥιφέντος, μικρόν πως ἡ ἐκκλησία ἡμῶν ἀνανεύσασα, οὐ μετ' οὐ πολὺ

aiebat, ut iam diximus, mente caruisse humanitatem quam Deus Verbum suscepit, videlicet animam rationalem et intellectualem in Christi humanitate nequaquam fuisse, verum loco animae divinitatem reputari in humana natura habitantem, immo vero loco mentis; mentem enim postea dixit pro anima. Aiebat insuper, Verbum carnem secum de caelo attulisse, et per virginem tamquam ea fistula esset transisse: atque talia inepta quaedam et insaniae eius digna effutiebat. Vir porro facundus, praecipueque scientia metrica pollens, et pangendis versibus aptus, quamquam haud legitima reapse regula poëticen occupaverat, sed sibi plus iusto tribuebat, nonnullis ex sacris libris ad metricam rationem translatis, dabat operam ut legentium multitudinem in suos errores pertraheret. Attamen Apollinari quoque demum prostrato, ecclesia nostra parumper respirabat. Sed eam nihilominus paulo post pares,

(1) Intelligo heic *numerum* sive *harmoniam poëticam*. Infra tamen cap. 33. interpretor *scientiam arithmeticam*, ubi de Philopono arithmetico, cuiusmodi non constat fuisse Apollinarem. Ceteroqui videant peritiores.

(2) Apollinaris psalterium poëticum pedibus trahit Gregorius naz. epist. I. ad Cledon. in fine.

αἱ αὐταὶ, μᾶλλον δὲ καὶ χείρους, ἐπεχειροῦντο ταραχαὶ, ἔτι μὴ τῆς προτέρας τέως ἐπιλησθείσης αὐτῆς ἀνάγκης, καὶ τῶν προλεχθέντων πολέμων καὶ διωγμῶν.

κθ. Ἐνταῦθα γὰρ ἐξ ἑτέρας τινὸς χώρας, ὥς φασί τινες τῆς Ἀντιοχείας (1), ἀγαγόντες Νεςόριόν τινα, ἄνδρα δυσσεβῆ καὶ κακότροπον προχειρίζονται ἱερέα, τοῦ θρόνου τότε χηρεύοντος· οὐ ποιμένα λογικῶν προβάτων, λύκον δὲ μᾶλλον κατεσθίοντα τὸ ποίμνιον, καὶ εἰς ἀπωλείας πυθμένα κατάγοντα· ἰουδαϊκὸν γὰρ φρόνημα ἀναδεξάμενος, οὐ τὸν λόγον σάρκα ἀτρέπτως γεγενῆσθαι ἔλεγεν, ἀλλ' εἴς τινα ἄνθρωπον ἐνοικῆσαι ὡς ἕνα τῶν προφητῶν, καὶ ἰδιοποιεῖσθαι τοῦτον ἐξαιρέτῳ ἀγαπήσει· καὶ εἶναι ἄλλον μὲν υἱὸν λόγον, ἄλλον δὲ λεγέσθαι μὲν μὴ εἶναι δὲ γνήσιον, θετὸν δὲ υἱὸν τὸν λεγόμενον Ἰησοῦν Χριστόν· ὡς ἐντεῦθεν δύο υἱοὺς καὶ μὴ ἕνα λέγεσθαι εἶναι· ἐξήγειρεν οὖν ὁ θεὸς κατ' αὐτοῦ τὸ

immo etiam peiores, exceperunt perturbationes, cum nondum prioris angustiae praedictorumque bellorum et persecutionum esset oblita.

24. Ecce enim ex alia nescio qua regione (nonnulli dicunt ex urbe Antiochia) Nestorius quidam, vir irreligiosus et male moratus, huc adductus est, et sedi tunc vacuae impositus episcopus, reapse autem nequaquam pastor rationalium ovium, sed lupus potius devorando gregi idoneus et in barathrum perditionis iaciendo. Nam iudaicum dogma amplexus, negabat Verbum factum esse carnem sine naturae, ut nos dicimus, conversione; sed in quodam tantum homine, veluti in propheta aliquo inhabitasse dicebat, atque hunc hominem peculiari sibi dilectione proprium fecisse: ceteroqui alterum ex his filium, Verbum esse; alterum vero dici quidem, at non esse vere filium, sed adoptivum, eum scilicet quem dicimus Iesum Christum; consequenterque duos filios, non unum, esse ad-

(1) Socrates lib. VII. 29.

πνεῦμα Κυρίλλου, τοῦ γεγονότες πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· καὶ πρῶτον μὲν γράφει πρὸς αὐτὸν Νεστόριον ἐπιδιορθούμενος αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ὀρθὴν αὐτὸν ἐμβιβάζων πίστιν, καὶ Θεοτόκον τὴν παρθένον ὀνομάσαι παρακαλῶν· ὡς δὲ οὐκ ἐνεδίδου, ἕτερα πάλιν κατέπεμψε γράμματα, μετὰ καὶ δώδεκα κεφαλαίων ἐχόντων καὶ ἀνάθεμα· ὥστε τὸν μὴ οὕτω φρονοῦντα, ἀναθεματίζεσθαι.

κε. Ἀντιλέγοντος δὲ αὐτοῦ καὶ πρὸς ταῦτα, σύνοδος ἐν Ἐφέσῳ συγκροτεῖται, καὶ παραπέμπεται ἐκεῖσε Νεστόριος μετὰ τοῦ ἐπάρχου τῆς πόλεως καὶ ἑτέρων πολλῶν περιεχόντων αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν σύνοδον διαβιβαζόντων· Θεοδόσιος ἦν ὁ νέος τὰς ἡνίας τῆς βασιλείας ἐγκεχειρισμένος τότε· προήδρευε δὲ ἐν αὐτῇ τῇ λεγομένῃ τρίτῃ συνόδῳ, Κύριλλος μὲν Ἀλεξανδρείας (1), Κελεστῖνος ὁ Ῥώμης, Ἰουβενάλιος

firmabat. Suscitavit igitur contra hunc Deus Cyrilli patriarchae alexandrini spiritum, qui primo ad ipsum Nestorium scripsit, emendationem suadens atque ad rectam fidem regressum, atque ut Virginem deiparae nomine dignaretur adhortans. Quum autem ille minime cederet, alia rursus ad eum scripta direxit, duodecim capitulis additis quae anathemata continebant, ita ut qui his capitulis nequaquam adsentiretur, anathemati obnoxius fieret.

25. His quoque contradicente Nestorio, synodus Ephesi indicta est, illucque Nestorius mittitur, deducente eum constantinopolitano praefecto, multisque aliis custodibus eundem synodo exhibituris. Theodosius iunior tunc imperii habenas moderabatur. Praeerant autem huic, quae dicitur tertia synodus, Cyrillus Alexandriae, Caelestinus Romae, Iuvenalis Hie-

(1) Respicit ordinem nominum subscriptorum Germanus, quorum primum reapse fuit Cyrilli, absente Caelestino (Labb. Concil. T. III. p. 416. Sed quaenam est ibi Cyrilli nuncupatio? Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, διέποντος καὶ τὸν τόπον τοῦ ἁγ. καὶ ὁσ. ἀρχιεπ. τῆς Ῥώμης ἐκκλ. Κελεστίνου:

Ἱεροσολύμων, καὶ Ἀκάκιος ὁ Μελιτίνης· καὶ καθαιρεῖται μὲν Νεστόριος, κυροῦνται δὲ ἐν αὐτῇ καὶ αἱ προειρημέναι δύο σύνοδοι, τέλειόν τε τὸν αὐτὸν ἕνα υἱὸν ἐν θεότητι καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι ὁμολογοῦσιν, ἕνα καὶ οὐ δύο υἱούς· ὡς δηλοῦται σαφῶς ὁ παρ' αὐτῶν ἐκφωνηθεὶς τῆς εὐσεβείας θεόπνευστος ὅρος· καὶ οὕτως ἡ σύνοδος ταῦτα ἐκφωνήσασα, ἀπέλυσεν ἕκαστον τῶν ἐπισκόπων μετασκηνῶσαι εἰς τὸν ἴδιον τόπον.

κϛ. Ἰωάννου δὲ τοῦ Ἀντιοχείας καὶ Θεοδωρίτου ἀνθισταμένων τῷ μακαρίῳ Κυρίλλῳ κατὰ πρόφασιν τοῦ δοκεῖν, χωρὶς αὐτῶν ἐκφωνηθῆναι τὸν ὅρον ἐν τῇ συνόδῳ, καί τοι γε τοῦ μεγάλου πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐκδεξαμένου αὐτούς, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἐριστικῶς πρὸς αὐτὸν καὶ οὐκ ὀρθῶς διακειμένων αὐτῶν, μετέβαινον καὶ αὐτοὶ ἀσυμφώνως πρὸς τὰς ἰδίας πόλεις, πολλὰ μεταξὺ θορυβήσαντες καὶ κινήσαντες· ὡς καὶ Θεοδώριτον ἐπίσκοπον, κατὰ τῶν

rosolymorum, et Acacius Melitinae. Deponitur ergo Nestorius, priores autem synodi duae confirmantur; et unum confitentur perfectum filium in divinitate, et perfectum item in humanitate; unum inquam, non duos filios, uti manifeste declarat edita ab iis fidei inspirata definitio. Atque his proclamatis, dimissi sunt e synodo in suum quisque locum episcopi.

26. Sed enim Iohannes antiochenus et Theodoretus altercationem habuerunt cum beato Cyrillo, eo praetextu quod ipsis absentibus definitionem in synodo faciendam curasset, cum contra magnus pater noster Cyrillus multis diebus illos expectasset. Sed ii reapse simultatem adversus eum iniquam fovebant: donec et hi discordibus animis ad suas urbes remigrarunt, multa interim commoventes ac tumultuantes, adeo

Cyrilli Alex. locum tenentis etiam pro sancto et beato archiepiscopo romanae ecclesiae Caelestino. Quod legati munus Caelestini nutu Cyrillum gessisse, aiunt etiam concilii patres in epistola ad imperatores p. 632.

δώδεκα κεφαλαίων τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἕτερα δώδεκα συντάξαι κεφάλαια, καὶ πάλιν αὐτὸν Κύριλλον πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι, καὶ τὰ ἴδια δεόντως ἑρμηνεῦσαι, καὶ ἐπιλῦσαι κεφάλαια· Θεοδοσίου δὲ τοῦ βασιλέως ταῦτα ἐπεγνωκότος, καὶ κινηθέντος καὶ καθ' ἑτέρων μὲν, μάλιστα δὲ κατὰ Κυρίλλου τοῦ ἐν ἁγίοις, πέμπεται ἐνταῦθα Ἀκάκιος ὁ Μελιτίνης (1), ἀνὴρ θεοσεβὴς καὶ εἰς ἄκρον ἐληλακὼς εὐταξίας καὶ εὐλαβείας, καὶ τὰ τῆς συνόδου ἐμφανίζει τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸν τούτου καταστέλλει θυμόν· καὶ τὰ τῆς ἐκφωνήσεως τὸ κῦρος λαμβάνουσι· καὶ Κύριλλος πατριάρχης εἰς τὴν ἰδίαν ἀπαίρει πόλιν.

κζ. Οὕτως τούτων πραχθέντων, καὶ τέως μικρᾶς ἀνέσεως γενομένης, ἐπιφύεται Εὐτυχής τις λεγόμενος μοναχὸς καὶ ἀρχιμανδρίτης, καὶ ἀποσπᾷ ὀπίσω αὐτοῦ οὐκ ὀλίγον τι μέρος λαοῦ, κυρῶν τὰ τοῦ Νεστορίου (2), καὶ ἕτερα τινὰ

ut Theodoretus episcopus contra duodecim sancti Cyrilli capitula, totidem scripserit: adversus quae denuo Cyrillus apologiam pro se composuit, et sua rite declaravit explicavitque capitula. Iam quum Theodosius imperator, his cognitis, tum aliis episcopis, tum praesertim sancto Cyrillo irasceretur, missus est huc Acacius melitinensis, vir vere religiosus et ad omnem pietatem tranquillitatemque compositus, qui synodi acta imperatori patefecit, eiusque iram compescuit. Definitiones itaque adprobatae fuerunt, et Cyrillus patriarcha ad urbem suam navigavit.

27. His ita peractis, post aliquantam quietem ecce oritur Eutyches quidam monachus et archimandrita, haud exiguam populi partem post se trahens, nestorianum dogma confirmans

(1) Acacium hunc melitinensem Nestorii impiam doctrinam ephesinae synodo patefecisse, narrat Evagrius hist. eccl. lib. I. 4.

(2) Quamquam vulgo existimatur eutychiana haeresis contraria prorsus nestorianae, reapse tamen cum Nestorio congruebat dupliciter Eutyches I. quod ante unitionem duas in Christo admittebat naturas; ergo aliquanto

φλυαρῶν· Εὐσέβιος δὲ ὁ τοῦ Δορυλαίου ἐμφανίζει τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ ἐπὶ Φλαβιανοῦ τοῦ ἐν ἁγίοις τῶν ἐνταῦθα γεγονότος πατριάρχου, Κυρίλλου ἤδη ἐκποδῶν τοῦ παρόντος βίου γεγενημένου· καὶ παραγίνεται μὲν Εὐτυχὴς ἐν δημοσίῳ Σεκρέτῳ, τοῦ ἐν ἁγίοις Φλαβιανοῦ προκαθημένου, καὶ Βασιλείου τοῦ Σελευκείας, Εὐσεβίου κατ᾽ αὐτοῦ ἑστῶτος, καὶ προφέροντος τὰ ἀκουσθέντα αὐτῷ περὶ αὐτοῦ· ἀρνεῖται τοίνυν ὁ Εὐτυχὴς, καὶ συνίστανται τὰ ἐνταῦθα πεπραγμένα· καὶ τέως ὑπέξεισιν αὐτὸς τοῦ δι᾽ αὐτὸν συγκροτηθέντος εὐσεβοῦς συνεδρίου· μετ᾽ ὀλίγον δὲ πάλιν διὰ βασιλικῆς ἰσχύσαντος χειρὸς, ἑτέρα σύνοδος ἐν Ἐφέσῳ λῃστρική τις καὶ οὐχ᾽ ὁσία συνάγεται, ἐκεῖσε παραπεμφθέντος καὶ Φλαβιανοῦ τοῦ ἐν ἁγίοις, ὅς τις μεθ᾽ ἑαυτοῦ τὰ ἐνταῦθα πεπραγμένα καὶ τὰ Εὐτυχοῦς ἐπὶ χεῖρας κατέχων, ἐν τῇ συνόδῳ παρῆν· ἐδίδοτο δὲ ἡ πᾶσα ἐξουσία Διοσκόρῳ τῷ Ἀλεξανδρείας τότε πατριάρχῃ, καὶ αὐτῷ Εὐτυχεῖ· καὶ φονεύεται μὲν Φλαβιανὸς

et inepta alia confingens. Eutychis haeresim Eusebius Dorylaei episcopus sancto Flaviano patriarchae tunc nostro denuntiavit, Cyrillo iam mortuo. Venit igitur Eutyches in publicam Secreti aulam, ubi praesidebat sanctus Flavianus cum Basilio seleuciensi, accusante Eusebio, et audita de eo referente. Sed negavit Eutyches, et tunc quidem negotium intermissum est, atque ita religiosi synedrii iudicium reus effugit. Paulo post tamen auctoritate regia nova synodus, haud hercle sancta sed latrocinalis, Ephesi congregata est, misso illuc etiam sancto Flaviano, qui acta constantinopolitana contra Eutychem secum ferens synodo interfuit. Verum omnis synodi regendae potestas ad Dioscorum Alexandriae tunc patriarcham et ad Eutychem recidit. Ibi sanctus Flavianus interimitur, et prior

tempore separatum ab homine Deum, aeque ac Nestorius, credebat. 2. Quod beatam Mariam renuebat appellare θεοτόκον. Sic aiunt de Eutyche pontifices romani Gelasius I. et Iohannes II. apud Petav. de incarn. lib. I. cap. 14.

ὁ ἅγιος ἐν αὐτῇ· ἀνατρέπεται δὲ ἡ ἐν Ἐφέσῳ πρώτη σύνοδος, καὶ ὅρος ἔγγραφος ἐξυφαίνετο, ὑπογραψάντων βίᾳ φονικῇ τῶν ἐπισκόπων, καὶ αὐτοῦ Βασιλείου τοῦ Σελευκείας· ἦν οὖν πάλιν κλόνος οὐχ ὁ τυχὼν καὶ θόρυβος μέγας κατὰ πάσης τῆς οἰκουμένης, τῶν τοῦ Νεστορίου δημοσιευομένων δογμάτων, καὶ ἀπερικαλύπτως περιφερομένων· ἤδη καὶ τοῦ μεγάλου Προτερίου ἱερέως ἐν ἀνατολῇ φονευθέντος, καὶ ἑτέρων πλείστων ἀσεβῶς τολμηθέντων· ἐν Ῥώμῃ δὲ Λέων ὁ μέγας προεδρεύων ἱερεὺς, παντοίως ἠγωνίζετο γράφων πρὸς ἅπαντας, καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ἐν ἁγίοις Φλαβιανὸν ἔτι τότε περιόντα, ὅτε τὰ Εὐτυχοῦς ἐτολμᾶτο· ἠνύετο δὲ οὐδὲν, τῆς αἱρετικῆς ἐπικρατούσης ἀνάγκης.

κη. Μετ' οὐ πολὺ δὲ θεόθεν Μαρκιανὸς ὁ βασιλεὺς ἀνίσταται, ἀνὴρ ἔνθεος, καὶ εἰδὼς μελετῆσαι τὸ εὔτακτον, καὶ πρὸς τοῦτο ἐξ ἀταξίας συνελάσαι τὰ πράγματα· συνάγει τοίνυν ἐν Χαλκηδόνι τῇ πλησίον ἡμῶν πόλει τοὺς ἱερεῖς, χλ' πατέρων συναθροίσας ὁμήγυριν· καὶ παρῆσαν ἀπὸ Ῥώμης

Ephesi synodus evertitur, novaque conditur definitio, subscribentibus metu necis episcopis et ipso Basilio Seleuciae. Erat ergo ingens denuo motus atque tumultus in orbe universo, divulgatis Nestorii dogmatibus, et palam circumlatis, magno quoque Proterio episcopo in oriente interfecto, non sine aliis infandis ausibus. Romae utique magnus Leo pontifex sedens, totis viribus adversabatur, directis quaquaversus litteris, nec non ad ipsum Flavianum tunc adhuc superstitem, quo tempore Eutychis temeritas sese efferebat; sed haec hilum non proficiebant, haeretica praevalente potentia.

28. Ceterum haud multo post Marcianus divino favore imperator extitit, vir numine afflatus, ordini tenendo idoneus, turbatisque rebus in tranquillitatem restituendis. Convocavit enim Chalcedone episcopos, in urbe nobis proxima, patrum

τινὲς ἐκ προσώπου τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος, μετὰ γραμμάτων τὸν τόπον αὐτοῦ ἐκπληροῦντες· Ἀνατόλιος ἦν ὁ Κωνσταντινουπόλεως προεδρεύων (1), Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων, Εὐσέβιος ὁ Δορυλαίου, Μάξιμός τε ὁ Ἀντιοχείας, καὶ Θεσσαλονίκης Ἀναστάσιος· ἐπὶ πολὺ δὲ ἀναζητουμένων ἐν αὐτῇ διαφόρων κεφαλαίων, κατακρίνεται μὲν Διόσκορος, ἐκεῖσε παρὼν καὶ πρὸς ἐξορίαν ἐκπέμπεται· ἀναθεματίζεται δὲ καὶ Εὐτυχὴς καὶ Νεστόριος πάλιν· πολλὰ δὲ κατὰ Θεοδωρίτου τινὲς τῶν τῆς ἐναντίας μοίρας κινήσαντες, μεταγνόντα τοῦτον ἡ σύνοδος προσεδέχετο· ἔλεγον γὰρ Νεστορίῳ μᾶλλον συναίρειν αὐτὸν, διὰ τὸ κατὰ ἀλήθειαν γεγραφηκέναι αὐτὸν τότε πρὸς αὐτὸν Νεστόριον· εἰ καὶ τὰ μάλιστα πάλιν φαίνεται ὁ αὐτὸς τὸν τόμον τοῦ ἁγίου Κυρίλλου προσδεξάμενος, καὶ τὰ δόγματα αὐτοῦ κυρῶν, καὶ Νεστόριον καταμεμφόμενος· ὅμως καὶ αὐτὸν Θεοδώριτον καὶ Βασίλειον τὸν Σελευκείας συναρίθμιον αὐτῆς ἡ σύνοδος ἐποιήσατο, ἐν αὐτῇ καὶ

scilicet DCXXX. coetum. Aderant quoque ex urbe Roma nonnulli a sancto Leone missi cum litteris, locum eius tenentes, praesidebantque Anatolius constantinopolitanus, Iuvenalis Hierosolymorum, Eusebius Dorylaei, Maximus Antiochiae, Anastasius Thessalonicae. Qua in synodo post diuturnas de variis capitulis disceptationes, damnatur Dioscorus ibi praesens, et in exilium pellitur, atque anathema rursus Eutychi ac Nestorio dicitur. Cumque multa Theodoreto nonnulli adversarii obiicerent, paenitentem synodus recepit. Quippe illi aiebant favere eum Nestorio, ad quem reapse antea scripserat; sed tamen admisisse postea sancti Cyrilli tomum constat, in eiusque sententiam pedibus ivisse, Nestorio improbato. Simul igitur et ipsum Theodoretum et Basilium seleuciensem in suum ca-

(1) Προεδρεύων. Respicit heic quoque Germanus ad ordinem subscriptionum (uti leguntur apud Labb. Concil. T. IV. p. 798) ubi primum est Anatolii nomen. Et quidem romani legati adeo noluerunt subscribere, propter canonem XXVIII, ut horum unus Lucentius palam reclamaverit p. 810.

αὐτῶν ὑπογραψάντων, καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν χλʹ ὑπαρχόντων πατέρων, τῆς λῃστρικῆς συνόδου παντελῶς ἀνατραπείσης, καὶ δημοσίως ἀναθεματισθείσης· ἐκφωνεῖται δὲ ὅρος ἐν αὐτῇ, καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν προλεχθέντων τριῶν συνόδων, ἕνα καὶ αὐτοὶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν ἀληθινὸν ἡμῶν ὁρίζουσιν, ἐν θεότητι τέλειον καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειον, θεὸν ἀληθινὸν καὶ ἄνθρωπον ἀληθινὸν, ἐν δύο φύσεσι γνωριζόμενον, ἀσυγχύτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως· ἕνα τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖν πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως καὶ μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν διδάσκουσιν υἱὸν, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης, διὰ τὴν ἕνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον, καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐκ εἰς δύο πρόσωπα καὶ δύο υἱοὺς μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον· ταῦτα τε ἐκφωνήσαντες καὶ τυπώσαντες, καὶ τοῦ βασιλέως Μαρκιανοῦ πλεῖστα ἐπευξάμενοι καὶ ἀνευφημήσαντες, ἀπέτρεχεν ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν· πλὴν ὅτι

talogum recepit synodus, cui et ipsi subscripserunt, atque in numero DCXXX. patrum fuerunt. Hinc latrocinali synodo prorsus deleta, et publico anathemati supposita, editur Chalcedone fidei definitio tribus prioribus synodis prorsus consona, videlicet unum esse dominum nostrum Iesum Christum, verum Deum nostrum, perfectum in divinitate, perfectum pariter in humanitate, Deum verum et hominem verum, in duabus naturis agnitum, inconfuse, indivise, inseparabiliter; unum eumdemque confitendum filium ante incarnationem et item post incarnationem, sublata tamen nullatenus differentia naturarum propter unitionem, immo potius incolumi, atque utrâque in unam personam unamque hypostasim concurrente natura; nequaquam vero in duas personas neque in duos filios Christum esse partitum vel divisum. His patres definitis ac proclamatis, multa bona Marciano imperatori imprecati, in suam quisque civitatem reversi sunt. Ceterum illic multam caedem

κἀκεῖσε· πολὺς ἐγεγόνει φόνος ὡς λέγουσιν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ Ἀλεξανδρείας (1), τοῦ ἱερέως αὐτῶν Διοσκόρου ἐκποδῶν γινομένου καὶ πρὸς τὴν ἐξορίαν ἀπαγομένου.

κθ. Ἔτι δὲ τῶν ἱερέων ἐν τῇ συνόδῳ διατριβόντων, τινὲς τῶν ἀπὸ Παλαιστίνης μοναχῶν, ἔχοντες ἐξάρχοντα αὐτῶν τῆς ἀρχῆς Θεοδόσιον, ἤρξαντο διασπᾶν τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας, καὶ μερίζειν τὸν ἄλυτον αὐτῆς χιτῶνα, καὶ τοὺς ἐν τῇ συνόδῳ ἐπισκόπους ἀναθεματίζειν, καὶ ἑτέρους ἀντ' αὐτῶν ἐπισκόπους χειροτονεῖν, φημίζοντες ὡς ἡ σύνοδος τὸ Νεστορίου δόγμα ἐκύρω, προφάσει τοῦ δοκεῖν τῆς δυϊκῆς φωνῆς τῶν φύσεων τοῦτο τερατευομένων αὐτῶν· κατέδραμον οὖν πᾶσαν τὴν Παλαιστίνην, ἔτι δὲ καὶ τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ μοναστήρια· διέλαμπε δὲ ἐκεῖσε ὁ ἐπιφανὴς ἡμῶν πατὴρ Εὐθύμιος ὁ παμβόητος (2), ὃς μόνος μετὰ τῶν ἰδίων μοναχῶν ἀπέστη τῆς κακοδοξίας αὐτῶν· δεξάμενος δὲ καὶ τὸν ἐκφωνηθέντα ὅρον ἐν τῇ συνόδῳ, συνεῖχεν αὐτοὺς

a navali Alexandrinorum turma factam narrant, dum episcopus illorum Dioscorus in exilium pelleretur.

29. Adhuc vero episcopis in chalcedonensi concilio sedentibus, palaestini nonnulli monachi, ducem incepti sui Theodosium habentes, ecclesiae corpus dilaniare coeperunt, eiusque integram adhuc vestem discindere; synodi nimirum episcopis anathema dicere, atque alios pro eis ordinandos curare, synodum clamitantes Nestorii dogma sanxisse, ansam inde capientes quod naturarum dualitatem edixisset, deque ea re tragoedias magnas agebant. Universam itaque Palaestinam concursabant, ipsamque Aegyptum ac deserti monasteria. Verum illic pater noster illustris Euthymius, omnium ore celebratus fulgebat, qui unus monachos suos ab illa prava sententia de-

(1) Evagrius lib. II. 5.

(2) Extat Euthymii vita a Cyrillo scythopolitano scripta, et a Cotelerio Monum. gr. T. II. edita, ubi cap. 83. seqq. narrantur ea quae mox dicet Germanus de Eudocia augusta eiusque familia.

ἐξ αὐτοῦ, καὶ πείθειν ἐπεχείρει ὡς ἄρα ἡ σύνοδος δικαίαν καὶ ἔννομον ἐποιήσατο τὴν ἀπόφασιν, καὶ πολλοὺς μᾶλλον μετήγαγεν, ἀνέπεισέ τε οὕτω φρονεῖν.

λ. Ὡς δὲ τὸ κακὸν ἐπενέμετο, κρατυνόμενον καὶ τῇ τῆς βασιλίδος Εὐδοκίας χειρὶ, ἐκεῖσε περὶ τοὺς ἁγίους τόπους διατριβούσης αὐτῆς (1), συνταξάμενος καὶ αὐτὸς, καὶ παραγγείλας τοὺς ἑαυτοῦ μοναχοὺς μὴ κοινωνῆσαι τῇ κακοδοξίᾳ Θεοδοσίου, ἀπεδήμησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ· μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ γνωρίσαντος αὐτοῦ τῇ προλεχθείσῃ Εὐδοκίᾳ τὴν φανερωθεῖσαν αὐτῷ ἐκ Θεοῦ μετάστασιν αὐτῆς, ἐκείνης τε ἀνιωμένης διὰ τὰ συμβάντα αὐτῇ ἐν Ῥώμῃ δεινὰ, τῶν αὐτῆς συγγενῶν ἐκεῖσε αἰχμαλωτισθέντων, ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ διὰ τὴν τῆς αἱρέσεως κοινωνίαν, κατὰ Θεοῦ συγχώρησιν, ἐπενεχθῆναι αὐτῇ, μετέβη ἐκείνη τῆς τοιαύτης αἱρέσεως, καὶ μᾶλλον τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκοινώνησε, καὶ τὰ Θεοδοσίου ἀνεθεμάτισε δόγ-

terruit: etenim recepta quam synodus fecerat definitione, in eâdem suos propria auctoritate continuit; quibus persuadere satagebat, iustum revera a synodo legitimumque decretum fuisse conditum. Itaque multorum mentem convertit, atque ut ita crederent impetravit.

30. Sed quia nihilominus ea perversitas grassabatur, roborante eam Eudociae imperatricis manu, quae per id tempus sanctis in locis versabatur, ipse quoque Euthymius vale dicens, suis monachis ante praemonitis ne Theodosii haeresi communicarent, secessit in eremum. Paulo vero post, quum praedictae Eudociae manifestatam sibi a Deo futuram eius conversionem indicasset, quumque ipsa angeretur ob calamitatem quae Romae acciderat, ubi cognati eius captivitatem incurrerant, idque factum Euthymius diceret Deo sic permittente ob eius consensum in haeresim, illa demum ab errore resipuit, et ad communionem ecclesiae rediens, Theodosii dog-

(1) Evagrius lib. I. 20-22.

ματα, μίαν φύσιν τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς δογματίζοντος αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον πᾶσαν ἐξοστρακίσαντος· πολλοὶ δὲ τῶν ἀποσχιστῶν συνεκοινώνησαν αὐτῇ, καὶ τὰ τῆς ὀρθοδοξίας ἠσπάσαντο δόγματα.

λα. Ταράχου δὲ πάλιν καὶ ἀγῶνος οὐ τοῦ τυχόντος κατέχοντος τοῖς ὀρθοῖς ἡμῶν δόγμασι, Λέοντος τότε βασιλέως μετὰ Μαρκιανὸν ἀνακηρυχθέντος, εὐθέως ἐβούλετο σύνοδον συγκροτῆσαι περὶ τούτου· γνοὺς δὲ οὐ μετ' οὐ πολὺ τὴν σύνοδον, μὴ θέλων τοὺς ἐπισκόπους διὰ τῆς ὁδοῦ κατατρίβεσθαι καὶ ἀνιᾶσθαι, ἀπέστειλε μᾶλλον κατ' ἐπαρχίας κελεύσεις, δηλώσας δι' αὐτῶν, ὥστε πάντας τοὺς ἐπαρχιώτας ἐπισκόπους, ὁποῖον ἔχουσι φρόνημα περὶ τῆς συνόδου σημάναι αὐτῷ· τούτου δὲ οὕτως γεγονότος, πλείους ἢ χίλιοι ἐπίσκοποι καθυπέγραφον, καὶ τὴν σύνοδον ἐπεκύρουν, καὶ πάλιν καὶ αὐτὴ ἡ λεγομένη τετάρτη ἐν Χαλκηδόνι σύνοδος τὸ ἴδιον κράτος ἐλάμβανεν.

mata detestata est, qui unam Verbi carnisque naturam esse docebat, vel potius totam chalcedonensem synodum ostracismo damnabat. Multi pariter, qui schisma fecerant, nunc eius exemplum secuti, cum ecclesia in gratiam redierunt, et orthodoxiae dogmata amplexi sunt.

31. Grandi autem coorto rursus tumultu et controversia de nostrae orthodoxiae dogmatibus, quo tempore Leo post Marcianum purpuram sumpsit, is confestim synodum eius rei gratia cogere cogitavit. Sed mox considerans, recente adhuc superiore synodo, non esse novis itineribus fatigandos episcopos, mandata potius per provincias mittenda curavit, quibus denuntiabat, ut provinciales cuncti episcopi, quid de synodo chalcedonensi sentirent, sibi per litteras significarent. Quo facto plus mille episcopi suffragium suum synodo adiecerunt eamque confirmarunt: atque ita haec chalcedonensis quae dicitur quarta synodus robur suum obtinuit.

λβ. Αὐτοῦ δὲ τοῦ λεχθέντος Λέοντος τοῦ βίου ὑπεξελθόντος, καὶ Ζήνωνος, ἔτι μὴν καὶ Ἀναςασίου, μετ' ὀλίγον ὕστερον βασιλευσάντων, παῤῥησίαν τοῦ λέγειν οἱ δι' ἐναντίας κατὰ τῆς συνόδου ἐλάμβανον, καὶ τὸ τῶν Ἰακωβιτῶν καὶ Θεοδοσιανῶν ἐπεκώμασε πλῆθος, μίαν φύσιν τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς πρεσβευόντων, καὶ τὴν τετάρτην ἀναθεματιζόντων σύνοδον· ἐπειρῶντο δὲ ἀνατρέπειν καὶ τὸν τόμον Λέοντος τοῦ μακαρίου γεγονότος πάπα Ῥώμης· ἀλλ' Εὐλόγιος ὁ ἐν ἁγίοις τὸν τότε τόμον ἐπεξηγήσατο, καὶ καλῶς ἔχειν πάντα ἀπέδειξε, μηδὲν σκολιὸν ἐν τοῖς γράμμασι τοῦ προλεχθέντος Λέοντος ἐντετυπῶσθαι διδάξας, μᾶλλον δὲ πλήρη εἶναι θεοσεβείας καὶ δογμάτων ὀρθῶν τὰ τούτου συγγράμματα ἀποδείξας (1)· ὅμως ἥ τε σύνοδος ἐπὶ πολὺ ἀμνημόνευτος ἔμεινε, καὶ πᾶς ἑαυτῷ τὴν νομιζομένην καὶ δοκοῦσαν ἀρχὴν ἐπεσπᾶτο, καὶ ὡς εἰπεῖν ἕκαστον πρὸς τὴν οἰκείαν πίστιν καὶ γνώμην ἀποτρέχειν, καὶ πλῆθος πολὺ ὅτι ἀποσχιστῶν κἀντεῦθεν ἐβλάστησεν.

32. Sed ubi praedictus Leo vita migravit, et Zeno et mox Anastasius imperium obtinuerunt, loquendi audaciam hostes synodi resumpserunt, et Iacobitarum ac Theodosianorum exultare multitudo coepit, unam Verbi naturam dicentium, et quartam synodum detestantium. Iidem tomum quoque beati Leonis papae romani pessum dare conati sunt. Verum sanctus Eulogius tomum illum commentando exposuit, cunctaque recte se habere demonstravit, nihil pravum eâ Leonis epistolâ contineri docens; immo vero quicquid ab eo scriptum esset, id recta fide et orthodoxis dogmatibus redundare. Attamen diu haec synodus memorari non potuit, et unusquisque pro sua

(1) Ex opere Eulogii pro epistola S. Leonis contra Iacobitas ampla excerpta recitat Photius cod. 225. p. 759. seqq. Fragmentum Eulogii, ubi de chalcedonensi etiam synodo, habes a nobis divulgatum ex codice vat. Script. vet. T. VII. p. 178.

λγ. Ἀναστάσιος δὲ ὁ Ἀντιοχείας, μεγάλως ὑπὲρ τῆς συνόδου συνίσταται, καὶ δογματικοὺς κανόνας ἐγγράφως ἐξέθετο (1), αὐτήν τε τὴν σύνοδον καλῶς ὁρίσαι πάντα ἀποδείξας, καὶ πλήρη θεοσεβείας ὑπάρχειν τὰ ταύτης δόγματα· ὁ δὲ Φιλόπονος τότε, μᾶλλον δὲ ματαιόπονος, ἀνὴρ Ἀλεξανδρείας γραμματικὸς, εὐγλωττίᾳ καταγοητευόμενος, καὶ τῇ λεγομένῃ ἑλληνικῇ σοφίᾳ αὐχῶν, ἀστρονομίᾳ τε καὶ τῇ τῶν ἀριθμῶν θέσει (2) ἐπικομπάζων, κατὰ τῆς συνόδου ἠγωνίζετο (3)· μικροῦ καὶ τῷ Ὠριγένει συμπνέων εἰς τοὺς περὶ ἀναστάσεως λόγους, ἔχων καὶ λόγον ἐπιῤῥέοντα αὐτῷ κατὰ θεϊκὴν παραχώρησιν· Λεόντιος δὲ ὁ τῆς ἐρήμου μοναχὸς βιβλίον συνέθηκεν εὐαπόδεκτον, ὑπὲρ τῆς τοιαύτης συνόδου

opinione ac placito ducem aliquem sibi proponebat, atque ut ita dicam ad suam quisque fidem propriamque sententiam ferebatur. Atque hinc schismaticorum multitudo ingens pullulavit.

33. Tunc Anastasius Antiochiae episcopus magnifice pro synodo consurrexit, et dogmaticas regulas scripto proposuit, cuncta ostendens a synodo recte fuisse decreta, atque huius dogmata cum omni pietate consentire. At vero Philoponus, vel potius mataeoponus, alexandrinus grammaticus, facundiae praestigiis praeditus, et graecam sapientiam iactans, astronomiae et arithmeticae peritia gloriosus, contra synodum proelium iniit, parum differens ab Origenis de resurrectione effatis, id quod certe, Deo permittente, non sine laude eloquentiae praestitit. Sed Leontius eremi monachus iucundissimum

(1) Intelligo quinque praesertim Anastasii dogmaticas orationes, nominatimque tertiam *de incarnatione*; quae orationes latine hactenus extant, a me vero graece quoque paulo post imprimendae sunt.

(2) Recole dicta p. 35. Heic autem intelligo Philoponi commentarium in Nicomachi arithmeticam adhuc ineditum, cuius prologum et initium habes apud nos in Spicilegio T. II. p. 392. seqq.

(3) Opere celebri inedito cui titulus *diathetes*. Item epistola dogmatica ad Iustinianum imp. aeque inedita, cuius nos compendium exhibuimus in Spicil. tomo III. p. 739.

ἐνιστάμενος· πολλὰς δὲ μαρτυρίας ἐν αὐτῷ καταγράψας περὶ τῆς δυϊκῆς φωνῆς, ὅθεν καὶ ΛΕΟΝΤΙΑ τὸ βιβλίον ἐκ τούτου ἐκλήθη (1)· πολλὴ δὲ σύγχυσις καὶ στάσις διαφόρως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡμῶν ἐγένετο ἕνεκεν τοῦ τὴν σύνοδον μνημονεύεσθαι, καὶ μὴ ἀνωνύμως ταύτην παρέρχεσθαι· ὡς καὶ τοὺς ἱερεῖς ἐπιτηρεῖν τοὺς λαοὺς, καὶ πρὸς τὴν κιγκλίδα τοῦ θυσιαστηρίου ἑστᾶναι αὐτοὺς καθωπλισμένους, καὶ παίειν μέλλοντας τινὰς, εἰ μὴ ποιήσοιντο τὴν τῆς συνόδου ἐκφώνησιν· ὡς καί τινας τῶν πατριαρχῶν ἀνδρισαμένους ὑπὲρ τῆς συνόδου, καὶ ταύτην ἐν διπτύχοις κατατάξαντας, ὑπὸ βασιλικὴν ἀγανάκτησιν γενέσθαι, καὶ μήτε μετὰ θάνατον ἐν διπτύχοις κατατάττεσθαι.

λδ. Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου βασιλέως εἰς τὴν βασιλέως προαχθέντος ἀρχὴν, πάλιν εἰς τὰς ἑαυτῶν καταδύσεις καὶ τοὺς φωλεοὺς οἱ θηριώδεις οὗτοι συνήλαυνον· καὶ σύνοδος ἐνταῦθα συνεκροτεῖτο τῶν ρξε' ἁγίων πατέρων, ὄντος ἐν

lectu librum composuit, synodi patrocinio suscepto, multaque in eo recitavit testimonia pro vocabulo dualitatis, cui libro titulus LEONTIA adhaesit. Multa vero confusio variaeque seditiones in ecclesia nostra acciderunt, dum vellent nominari diserte synodum, minimeque indictam praeteriri: quare et a sacerdotibus populi diligenter observari debuerunt, atque ante cancellos constitui armati homines ad eos percutiendos qui synodi mentionem non facerent: unde et aliquot patriarchae strenue pro synodo decertaverunt; quam quum in diptycha retulissent, imperatorum indignationem tantam incurrerunt, ut ipsimet ne mortui quidem in diptychis poni potuerint.

34. Iustiniano magno ad imperium evecto, rursus hae beluae in suas latebras caveasque se concluserunt; atque in hac urbe synodus sanctorum patrum CLXV. congregabatur, cui in-

(1) Leontii opus non mediocre contra Monophysitas dedimus nos in Script. vet. T. VII. Item contra Nestorianos T. IX. Pro synodo autem chalc. iamdiu extabat.

αὐτῇ Εὐτυχίου τοῦ τῆς πόλεως ἡμῶν προέδρου, Ἀπολιναρίου τοῦ Ἀλεξανδρείας, καὶ τὸν τοῦ Βιγιλλίου τοῦ πάπα Ῥώμης τόπον ἀποπληροῦντος, Ἠλία τε τοῦ Θεσσαλονίκης, καὶ ἑτέρων πλείστων· ἐν ᾗ κυροῦται ἡ ἐν Χαλκηδόνι τετάρτη σύνοδος, τῶν αὐτῶν δογμάτων ἐκφωνηθέντων ἐν αὐτῇ, καὶ πρὸς ταῖς τρισὶ καὶ αὐτὴν τετάρτην μνημονεύεσθαι θεσπισάντων, καὶ τὸ σύμβολον ὁμοίως τῆς πίστεως ὑπαγορευσάντων· καθ' ἑτέραν τε φύσιν, θελητικόν τε καὶ ἐνεργητικὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τῆς ἡμῶν ἕνεκεν σωτηρίας ὑπάρχειν ὁρίσαντες· ἀναθεματίζουσι δὲ τὰ δώδεκα κεφάλαια Θεοδωρίτου, καὶ τὴν λεγομένην Ἰβᾶ τινος ἐπιστολὴν πρὸς Μάρην γεγράφθαι τὸν πέρσην, καὶ τὰ τοῦ Ὠριγένους ἑλληνικὰ συγγράμματα, ἔτι δὲ καὶ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας· καὶ οὕτως εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἕκαστος πατρίδα μετέβαινεν.

λε. Οὐ μετ' οὐ πολὺ πάλιν Σευῆρος ἡμᾶς διετάραξεν ὁ ἀκέφαλος, μᾶλλον δὲ πολυκέφαλος δράκων, μίαν καὶ αὐτὸς

tererat Eutychius nostrae urbis pontifex, Apollinaris alexandrinus, qui et Vigilii papae romani locum tenebat, et Elias thessalonicensis, aliique plurimi: ibique confirmatur quarta synodus Chalcedone habita, cum eorumdem dogmatum definitione, decreto addito ut cum tribus prioribus quarta haec nominatim recenseretur, eodem pariter promulgato fidei symbolo: itemque definitum est, dominum nostrum Iesum Christum cum utriusque naturae voluntate et operatione salutem nostram peregisse. Dictum est quoque anathema duodecim Theodoreti capitulis, et cuiusdam Ibae epistolae quae ad Marim persam scripta dicitur, nec non Origenis scriptis gentilitatem redolentibus, denique etiam Theodoro mopsuesteno. Atque ita in suam quisque patriam remeavit.

35. Brevi tempore post, denuo Severus nos conturbavit acephalus, immo vero polycephalus draco, unam et ipse Verbi

φύσιν τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς παρεξηγούμενος· καὶ οὐδὲ ἐν τούτῳ ἱςάμενος, ἀλλὰ καὶ βίβλους τῷ δοκεῖν κατασκευάζων, καὶ ἑρμηνείας γραφικὰς συντιθεὶς (1)· ἐνταῦθα καὶ αὐτὸς ὑπὸ Μηνᾶ τοῦ γενομένου ἡμῶν πατριάρχου κατακρίνεται, καὶ τὰ τούτου δόγματα τελείῳ παραδίδονται ἀφανισμῷ· συνεπαμυνομένων τῷ προλεχθέντι ἡμῶν προέδρῳ Μηνᾷ, καὶ Ἀγαπητοῦ Ῥώμης προέδρου, καὶ Πέτρου τοῦ Ἱεροσολύμων πατριάρχου, καὶ Ἐφραιμίου τοῦ μεγάλου Ἀντιοχείας ἀνδρὸς, ὅς τις καὶ ἀγωνιστικὰ καταλέλοιπεν ἡμῖν πλήρη θεολογίας δόγματα (2), καὶ Σωτηρίχου Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ Ὑπατίου Ἐφέσου· τέως δὲ μικρὸν ἐκ τῆς πολλῆς ταραχῆς, καὶ τοῦ περιέχοντος θορύβου ἐλευθερωθὲν, ἐν ἡσυχίᾳ τὸ σῶμα τῆς ἐκκλησίας διετέλει, τῶν ὀρθοδόξων παῤῥησιαζομένων, καὶ τῶν ἑτεροδόξων ἐπιγινωσκομένων, καὶ μὴ ὑπαρχόντων, ἀλλὰ καὶ ὑπό τινα καταβιβασμὸν καὶ ἐξουσίας ὑποταγὴν διαγόντων.

et carnis naturam adfirmans. Neque hactenus substitit, sed libros etiam composuisse videtur, et sacrorum bibliorum interpretationes. Verum et ipse regia in urbe a Mena patriarcha nostro damnatur, eiusque dogmata supremo decreto delentur; praedicto praesuli nostro suffragantibus Agapeto Romae pontifice, Petro Hierosolymorum patriarcha, et Ephraemio Antiochiae, viro magno, qui et dogmaticos commentarios theologia refertos nobis reliquit, denique et Soterieho Cappadociae, et Hypatio Ephesi. Interim ergo gravi perturbatione instantique tumultu ereptum, tranquille se habebat corpus ecclesiae, orthodoxis confidenter se gerentibus, heterodoxis vero vel occultis vel non existentibus, immo cum quadam demissione sub potestatis auctoritate degentibus.

(1) De Severi variis scriptis diximus in praefatione Script. vet. T. IX.

(2) Horum Ephraemii scriptorum copiosa excerpta dat Photius cod. 228. p. 773-831. Nosque ipsi novum fragmentum addidimus AA. class. T. X. p. 558-559.

λϛ. Ἄρτι δὲ Ἡρακλείου βασιλεύσαντος, καὶ Σεργίου ἐκείνου τῆς βασιλευομένης ἡμῶν πόλεως προεδρεύσαντος, τὸ τῶν δύο θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν ἐκινεῖτο ζήτημα, ἤδη καὶ τῶν τῆς ἀνατολῆς μερῶν τοῦτο κεκινημένων, Σωφρόνιός τε ὁ σοφώτατος ἐξ Ἱεροσολύμων πρὸς Σέργιον εἰσεληλυθὼς, τὸν περὶ τούτων ἐποιεῖτο λόγον, ἐπανορθούμενος τὸν ἄνδρα, καὶ μὴ πάλιν εἰς ἀγῶνας τὴν ἐκκλησίαν ἐμπίπτειν ὑποτιθέμενος· αὐτοῦ δὲ Σωφρονίου ἐκδημήσαντος, καὶ πατριάρχου Ἱεροσολύμων προσδεχθέντος, Ἡρακλείῳ τοῦ εἰρημένου Σεργίου συμφρονήσαντος, μίαν μὲν ἐνέργειαν καὶ ἓν θέλημα τοῦ θεοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς ἐδογμάτισαν, δύο δὲ φύσεις καλῶς λέγεσθαι ὡρίζοντο· καὶ πάλιν μήτε μίαν μήτε δύο λέγεσθαι ἐνεργείας ἢ θελήματα δογματίζουσι, καὶ γράμματα δημοσίως περὶ τούτου τιθέασι, καὶ διασπῶσι τὰ τέκνα τῆς ἐκκλησίας, καὶ εἰς ἀνοδίας κατακρημνίζουσι· συνεπελάβετο δὲ αὐτοῖς καὶ Ὀνώριος ὁ Ῥώμης (1), καὶ Κῦρος Ἀλεξανδρείας,

36. Vix autem Heraclio regnum adepto, et Sergio illo civitatis nostrae episcopatum tenente, quaestio commota est de duabus voluntatibus et operationibus, ad quam iam pridem orientales regiones erectae erant. Tum sapientissimus Sophronius Hierosolymis huc ad Sergium veniens, habuit cum eo de hac re sermonem, hominem commonefaciens, et ne rursus ecclesia in bellum coniiceretur cavens. Sed enim post Sophronii discessum, et post eius ad patriarchalem Hierosolymorum cathedram evectionem, praedicto Sergio cum Heraclio conspirante, unius in Deo Verbo et carne operationis ac voluntatis dogma procuderunt, duas tamen recte naturas retinuerunt; sed mox neque unam neque duas operationes seu voluntates dicendas esse decreverunt, eiusque rei publica edicta proposue-

(1) Pro Honorio papa I. diligentissimam apologiam post tot alios eruditos edidit Bononiae an. 1784. P. A. M. Ughus, quam qui leget, nihil hac super iudictum putabit.

μετὰ δὲ τοῦτο καὶ Πέτρος, καὶ Παῦλος, καὶ Πύῤῥος, οἱ τῶν ἐνταῦθα προεδρεύσαντες, καὶ ἕτεροι πλεῖστοι, Πολυχρόνιός τε, καὶ Μακάριος ὁ Ἀντιοχείας, καὶ Στέφανος ὁ αὐτοῦ μαθητὴς, οἳ καὶ πρὸς τὴν σύνοδον εἰς ὕστερον ἀνετάξαντο (1).

λζ. Ἤδη λοιπὸν ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ τοῦ ἐν Σικελίᾳ Κωνςαντίνου (2), συστάσης ἐνταῦθα τῆς ἕκτης συνόδου τῶν ρο΄, ἐν ᾗ Γεώργιός τις τῶν τῇδε προήδρευε (3), παραγεγόνασι δὲ καί τινες ἀπὸ Ῥώμης ἐπίσκοποι, ἐκ προσώπου τοῦ Ἀγάθωνος τοῦ αὐτῶν πατριάρχου, συνεπιφερόμενοι καὶ πεπραγμένα τῆς συνόδου αὐτῶν, καὶ ὑπογραφὰς ρκε΄, ἢ καὶ πρὸς, ἐπισκόπων ἀμφοτέρων τῆς δύσεως ὑπαρχόντων κυρούντων τὰ θεῖα δόγματα Σωφρονίου πατριάρχου, καὶ Μα-

runt: atque ita ecclesiae filios in partes sciderunt, et per invia praecipites dederunt. Quo turbine abrepti fuerunt Honorius quoque Romae, et Cyrus Alexandriae, et deinde Petrus ac Paulus et Pyrrhus qui per ea tempora praesules fuerunt, aliique plurimi, quos inter Polychronius, et Macarius Antiochiae, ac Stephanus eius discipulus, qui contra synodum deinceps steterunt.

37. Iamque heic congregata erat, regnante Constantino Constantis filio, eius qui in Sicilia fuit, sexta synodus patrum CLXX., in qua Georgius quidam nostris praeerat. Adfuerunt etiam nonnulli ex urbe Roma episcopi, a patriarcha suo Agathone missi, qui et acta synodi apud se celebratae adferebant, cum subscriptionibus occidentalium CXXV. aut etiam plurium episcoporum, qui definiverant divina dogmata iuxta sententiam Sophronii, Maximique confessoris, eorumque ad-

(1) Damnantur hi nominatim a synodo sexta apud Labb. T. VI. p. 1054.

(2) Hic modo Constantinus dicitur, modo Constans in monumentis.

(3) Legesis subscriptiones episcoporum apud Labb. tom. cit. p. 1055, videbisque prima nomina subscripta legatorum Agathonis papae; deinde nomen Georgii patriarchae constantinopolitani.

ξίμου τοῦ ὁμολογητοῦ (1), καὶ τῶν ἀμφ' αὐτόν· τουτέστι τοῦ λέγεσθαι ἐπὶ τοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύο φύσεις καὶ δύο φυσικὰ θελήματα καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν· ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ παρῆν καὶ Στέφανος Ἡρακλείας τοῦ Πόντου ἐπίσκοπος, ἀνὴρ ἐλλόγιμος, εἰ καὶ τὰ μάλιστα, πᾶσαν ὡς εἰπεῖν γραφὴν ἐκμελετήσας καὶ ἐπιστάμενος καὶ ἐπὶ στόματος φέρων (2)· ἕτερός τις ἐπίσκοπος Ἰωάννης Ἀνθινῶν (3), ὀρθόδοξος εἰς τὸ ἄκρον, καὶ φιλοσοφίᾳ ἀμφοτέρωθεν κεκοσμημένος· ἐκφωνεῖται τοίνυν ὁ ὅρος ἐν αὐτῇ, ἐν ᾗ κυροῦνται αἱ προμνημονευθεῖσαι πέντε σύνοδοι, καὶ τὸ αὐτὸ σύμβολον ὑπαγορεύεται τῆς πίστεως· δύο τὲ φύσεις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καλῶς δογματίζουσι, καὶ δύο φυσικὰς θελήσεις ἤ τοι θελήματα καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν· Σέργιός τε καὶ Ὀνώριος, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἀναθεματίζονται· καὶ λαμβάνει πάλιν ἀνάπαυσιν τὰ τῶν συνεχῶν πόνων, καὶ ἀστάτων κινήσεων, ἡ ἄσειστος ἡμῶν

seclarum; nempe dicendas esse duas domini nostri Iesu Christi voluntates et operationes ex his provenientes. Intererat huic synodo etiam Stephanus Heracleae Ponti episcopus, vir apprime eruditus, qui universa paene biblia edidicerat atque ore recitabat. Alius quoque aderat episcopus Anthinorum Iohannes, summe orthodoxus, et utraque philosophia ornatus. Fit igitur definitio, qua sanciuntur praedictae quinque synodi, idemque fidei symbolum proponitur, et duae naturae in uno domino nostro Iesu Christo recte adfirmantur, duaeque physicae volendi facultates seu voluntates, cum singularum propriis operationibus, Sergiusque et Honorius eiusque consectanei anathemate percelluntur. Sic denuo post assiduos hos labores et

(4) Uterque mortuus crat ante synodum sextam, sed eorum orthodoxa doctrina scriptis tradita manebat.

(1) Nescit has Stephani heracleensis laudes Lequinius Or. ch. T. I. p. 573.

(2) Ita codex, quod vocabulum non occurrit in editis subscriptionibus. Ibi tamen sunt Ἰω. Ἀθηνῶν, Ἰω. Ἀνίων, Ἰω. Ἀδάνων.

καὶ ἀκαταμάχητος ἐκκλησία, ἧς πύλαι ᾅδου, εἴτουν ἀπιστίας, τὴν πίστιν οὐ κατισχύσαι ποτὲ δυνηθῶσιν, ὡς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπεφήνατο.

λη. Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐδοκίμασαν καὶ μετὰ τοῦτο τινὲς τὴν αὐτὴν ἕκτην ἀνατρέψαι σύνοδον, καὶ τόμους ἐξέθεντο (1), καὶ ὑπογραφὰς βιαίως ἐν αὐτῇ πεποιήκασι, βασιλικῇ χειρὶ πάντων συνωθουμένων, καὶ πρὸς ἀναίρεσιν αὐτῆς παραπεμπομένων· ὃς ἦν Φιλιππικὸς μᾶλλον δὲ Βαρδάνης, διώνυμος γὰρ ὁ κακώνυμος ἐλέγετο, ὁ κατ' αὐτῆς ἀναστὰς βασιλεύς· καί τινος Ἰωάννου Κολωνείας (2) γεγονότος πρεσβυτέρου, καὶ Νικολάου σοφιστοῦ (3), καὶ ἑτέρων, ὧν τὰ ὀνόματα ἑκὼν ὑπερβήσομαι (4) συντρεχόντων τῷ κράτει τῆς ἀσεβείας, καὶ λυμαινομένων τὸ ὑγιὲς τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν

seditionum motus nostra immobilis et invicta ecclesia requiem nascișcitur; contra cuius fidem portae inferi, id est incredulitatis, numquam poterunt praevalere, sicuti dominus noster Iesus Christus pronunciavit.

38. Quamquam et postea nonnulli enixe connisi sunt sextam ipsam subvertere synodum, et libellos scripserunt, et coactas adversus eam subscriptiones fecerunt, regia manu cunctos contra synodum impellente, Philippico scilicet seu Bardane (nam duplex nomen huic infausti nominis regnatori fuit) qui adversus eam insurrexit. Item Iohannes quidam coloneus presbyter, et Nicolaus sophista, aliique quorum nomina sponte praetermittam, haereseos vires auxerunt, et sanum ecclesiae

(1) Memoratur tomus falsae fidei Philippici ab Agathone protonotario apud Labb. Concil. T. VI. p. 1405.

(2) Iohanni huic obtruso patriarchae successit, post Philippicum regno depulsum, sanctus Germanus, opusculi praesentis auctor. Insignis autem est Theophanis error ed. Paris. p. 320, qui Germanum nostrum, tunc Cyzici episcopum, inter eos qui subscripserunt tomo Philippici numerat, quod omne contra fuit.

(3) Memorat hunc Nicolaum Theophanes loc. cit.

(4) Caute alia nomina reticet, ob viventes adhuc sectae homines.

δόγμα· ὑπὲρ ταύτης πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι, πλείω δὲ πάντων Ζήνων ἐκεῖνος ὁ μακάριος καὶ ἀληθῶς ἐπίσκοπος, ἔστη γενναίως καὶ ἠγωνίσατο, Σινώπης πρόεδρος κεχειροτονημένος (1), ὑπὲρ ἧς καὶ ἐν ἐξορίᾳ ἐπέμπετο, πολλῶν παραῤῥυέντων καὶ νικηθέντων τῇ ἀνενδότῳ ἐνστάσει, καὶ ταῖς πολυτρόποις ἀπειλαῖς, καὶ τῇ ἐπιγενομένῃ ἐνστάσει, τῷ Καϊάφα πάντοτε συνέδριον συγκροτούμενον ὁρᾶσθαι καθ' ἑκάστην αὐτῶν συνέλευσιν.

λθ. Καὶ πάλιν ἡ κακὴ βασιλεία ἐκποδὼν ἐγίνετο, καὶ τὸ χειρόγραφον ἠφανίζετο· πανταχόθεν τῆς αἱρετικῆς ἐκδιωχθείσης μανίας, ἡ ἀδικία ἐξηλαύνετο, καὶ ἡ ἐκκλησία ἡμῶν τὸν ἴδιον ἀπελάμβανε κόσμον, πανταχόθεν τῆς αἱρετικῆς δυσσεβείας ἐκβεβλημένης· ἐβόησαν γὰρ οἱ φύλακες τῆς ἐκκλησίας, οἱ διὰ παντὸς ὑπεράνω τῶν νοητῶν αὐτῆς ἐπαγρυπνοῦντες ἐπάλξεων, καὶ τοὺς πολεμίους ἀπώσαντο, καὶ ταύτην ἀσπάρακτον διετήρησαν· κατέστησε γὰρ ἐν αὐτῇ,

nostrae dogma vitiarunt. Verumtamen pro ecclesia cum alii multi, tum prae ceteris omnibus Zeno ille beatus et vere episcopus fortiter stetit ac decertavit, Sinopes praesul factus, cuius causa et exilium perpessus est, dum multi abrepti manus victas dedissent immani persecutioni varioque minarum generi, et quod novo Caiaphae huic adsidere viderent in congressibus singulis paratum synedrium.

39. Sed et id perversum regnum evanuit, et sublato edicto, sectae impiae insania ubique fugata, iniquo iure antiquato, suum nostra ecclesia recepit ornatum, haeresi expulsa. Clamabant enim custodes ecclesiae, qui ubique in spiritalibus propugnaculis perstabant experrecti, et hostes repellebant, et ecclesiam incolumem conservabant. Constituit enim in illa, sicuti scriptum est, Dominus episcopos et iudices, qui vigiles

(1) Ignorat hunc praeclarum episcopum Sinopes Lequinius in Or. ch. T. I. p. 510, quo loco inserendus nunc est inter Sergium et Gregorium.

κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὁ κύριος τοὺς ἐπισκόπους αὐτῆς καὶ κριτὰς, πόῤῥωθεν τὰς προφυλακτικὰς ποιουμένους ἐπαγρυπνήσεις, καὶ διὰ τῆς ἰδίας ἐπιστήμης καὶ πνευματικῆς ἐνστάσεως πᾶσαν τὴν παράταξιν τῶν ἐναντίων καταστρεφομένους· οὐδὲ γὰρ ἀποίμαντον ἢ ἀνεπίσκοπον ποτὲ καταλέλοιπεν ὁ ἀληθινὸς ἡμῶν ποιμὴν Χριστὸς, ὁ τεθεικὼς τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων αὐτοῦ· καὶ γὰρ πολλάκις ἡμῶν δοκιμαζόντων τὴν πίστιν, καὶ τῆς ὑπομονῆς καὶ ἐλπίδος στεῤῥότητα, εἰς πειρασμὸν καὶ ὀδύνας καὶ θλίψεις ἡμᾶς ἐμπεσεῖν παρεχώρησεν, ἴσως ἡμῶν τὴν ἄνεσιν οὐ καλῶς διοικησαμένων· ὥστε καὶ διὰ τούτων τὴν εἰς αὐτὸν στοργὴν ἡμῶν διαφαίνεσθαι· καὶ πάλιν τὴν εἰρήνην ἐπαφῆκε τῆς ἀντιλήψεως, καὶ τὸ νέφος τῶν πειρασμῶν διεσκέδασεν.

μ. Ἐπισημαντέον δὲ ὅτι * τῷ παρόντι γραμματείῳ ἀνατάξασθαι δεῖν ᾠήθημεν καὶ τὴν νυνὶ περιέχουσαν ἀκοσμίαν καὶ ἀταξίαν, καὶ ὅπως ἡ τοῦ Σατανᾶ ἀντίπαλος δύναμις πολυμόρφῳ καὶ πολυπλόκῳ σκαιότητι θωπευσαμένη, τῷ καθ- * Cod. καί.

providasque custodias agant, et sua peritia spiritalique vigore cunctam hostium aciem prosternant. Neque enim sine pastoribus et observatoribus reliquit umquam ecclesiam suam verus pastor noster Christus, qui propriam animam pro suis ovibus posuit. Saepe tamen dum nostrae fidei nostraeque patientiae ac firmae spei experimentum caperet, in tentationem, dolores, atque molestias nos incidere sivit, ideo fortasse quia nos haud bene tranquillitate usi fuerimus. Voluit ergo, ut his casibus perferendis nostrum erga ipsum demonstraremus amorem. Attamen denuo pacem concessit, tentationum nimbis discussis.

40. Heic vero monendum censeo, me praesentis quoque perturbationis convulsionisque mentionem huic commentariolo inserendam iudicasse, quomodo scilicet adversaria vis Satanae, multiformi versutaque malitia blandiens, puram ecclesiae com-

ἀρωτάτῳ συστήματι τῆς ἐκκλησίας ἐπέσκηψεν· ἀνέφυ γάρ τις ἐπίσκοπος Νακωλείας οὕτω καλουμένης (1), πολίχνης τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας, ἀνὴρ οὐκ ἐλλόγιμος, ἀλογίᾳ δὲ μᾶλλον τὴν ἑαυτοῦ ἐγκαλύπτειν φρόνησιν φανταζόμενος, ὃς ψιλῇ τῇ τοῦ γράμματος θεωρίᾳ ἐν τῇ τῶν θεοπνεύστων γραφῶν ἀναγνώσει προσενεχηνὼς, καινουργεῖν παρὰ τὰ ἱεροπρεπῶς ἐκπεφασμένα παρεδειγμάτιζε, καὶ ταῖς πατρικαῖς κατεξανίστασθαι παραδόσεσιν ἀνθωπλίζετο· ἀεὶ γὰρ φίλον τῷ μισανθρώπῳ δαίμονι πολυτρόποις ἀπάταις παρασφάλλειν τὸν ἄνθρωπον, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐκοσμίας ἀνασοβεῖν τὴν κατάστασιν· ὃ δὴ καὶ τὰ νῦν ἐπεδείξατο, καὶ τὸν κατ' ἀλλήλων ὁρᾶσθαι πόλεμον τὰς ἐκκλησίας ὑπέθετο, δι' ὧν ὀργάνων εἰς τοῦτο συνασπιζόντων ἐφεύρατο, τῷ μὲν ἱερατικῷ σχήματι τὴν δολερὰν συσκιαζόντων διάνοιαν, τοῖς δὲ φιλοχρίστοις λαοῖς οἰκείαν ἐρευγομένων κατήχησιν· καὶ τούτων ἔξαρχός τε καὶ ἡγήτωρ ὁ τῆς λεχθείσης καθέστηκε πόλεως πρόε-

pagem invaserit. Extitit enim episcopus quidem Nacoliae, quae est Phrygiae provinciae urbecula, vir nequaquam sapiens, sed sua potius inscitia, mentis sententiam occulere studens. Hic nudae litterae studio in sacrarum litterarum lectione intentus, coepit novas opiniones contra sancte iam definita procudere, et patrum traditionibus adversari. Semper enim solet humani generis hostis diabolus versutis fraudibus hominem supplantare, et ecclesiastici ordinis perturbare statum; id quod nunc etiam factitatum est, quo tempore intestinum bellum in ecclesia conflavit, adhibitis instrumentorum instar hominibus, qui sub habitu sacerdotali fraudulentam mentem gerebant, et sic fidelibus Christi suam doctrinam eructabant. Horum, in-

(1) Erat hic nomine Constantinus, ad quem scriptam a Germano nostro epistolam recitat nicaena secunda synodus Labb. T. VII. p. 296, quae epistola valde congruit cum his quae heic dicit Germanus; qui de eodem loquitur etiam in aliis epistolis ibidem citatis. Impurae vitae hunc Constantinum et ineruditum dicit etiam Theophanes ed. cit. p. 337.

δρος, ὀπαδοί τε καὶ συναιρέται καὶ σύνδρομοι καὶ ἕτεροι τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου γεγόνασιν, οὓς καὶ κατ' ὄψιν ἡ ὑμετέρα τιμιότης ἐγνώρισε· καὶ γὰρ ὑποπλάττονται τὰ ὀρθὰ βούλεσθαι φρονεῖν, καὶ δόκησιν ἑαυτοῖς τῆς εἰς τοῦτο ῥοπῆς, καθάπέρ τι προσωπεῖον ἐναρμόσαντες, κακουργότατα πειρῶνται τοὺς τῶν ἁγίων χαρακτῆρας μεταφέρειν ἐπὶ τὰ εἴδωλα, εὐσέβειαν ἐπιζήμιον ἀνοσίως ἐπιτηδεύοντες, ὡς δῆθεν καὶ τὰς πρὸ ἡμῶν γενεὰς ἐν πλάνῃ βιῶναι ἀποκλαιόμενοι, καὶ ἐλεεῖσθαι μᾶλλον ἢ μακαρίζεσθαι μυθευόμενοι (1).

μα. Ἐφ' οἷς τἀληθῆ πρὸς ἡμῶν τούτοις εἰρήσεται· εἰ ὡς φατὲ ὑμεῖς εἰδώλων δίκην τὰ σεπτὰ τῶν ἁγίων ἀπείργετε εἰκονίσματα, μικροῦ καὶ αὐτὰ τὰ καίρια τῆς πίστεως ἀνατρέπετε· εἴποιεν γὰρ οὐκ ἐθνικοὶ διαμπὰξ, ἐπεὶ καὶ χριστιανῶν παῖδες, ὡς οὐδὲν ἀπὸ τοῦ νῦν βέβαιόν τι ἡ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν παράδοσις ἕξειν δυνήσεται, τὰ πρὶν ἀθετή-

quam, malorum auctor princepsque fuit praedictae civitatis praesul; adseclae autem et adiutores extiterunt alii de sacerdotali numero, quos tu, vir reverende, prae oculis habes. Hi enim rectae sententiae amore se teneri simulantes, atque huius studii adumbratam speciem tamquam comicam personam sibi imponentes, dant operam malitiosissime ut sanctorum imaginibus idolorum infamiam aspergant, perniciosum pietatis zelum impie affectantes; sic ut praeteritas quoque generationes in errore vixisse defleant, quas miserandas potius quam beatas putandas falso aiunt.

41. Hac igitur super re, nostra dicetur vera sententia. Si, ut vos dicitis, idolorum instar venerandas sanctorum icones aversamini, ipsa propemodum fundamenta fidei subvertitis. Dicent enim homines, haud enimvero ethnici, quandoquidem christianorum sunt filii, nullam posthinc firmitatem habituras ecclesiae traditiones, si superiores consuetudines

(1) Ita dictitabat Leo isauricus, teste Theophane ad annum eius nonum.

σασα· ἀληθῶς γὰρ πᾶσι πιστοῖς καὶ ὀρθοδόξοις εὔδηλον πέφυκεν, ὡς ἡ προσκύνησις καὶ ἡ λατρεία ἡμῶν, εἰς μόνην τὴν ἄκτιστον καὶ ἀπειροδύναμον ὑπεράρχιόν τε καὶ ὑπεράγαθον ζωαρχικὴν καὶ ὑπερούσιον ἁγίαν τριάδα, τὴν μίαν θεότητά τε καὶ δύναμιν, ἀδιστάκτῳ καρδίᾳ καὶ στόματι ὁμολογεῖται· αἱ δὲ ἐν εἰκόσι τῶν ἁγίων μορφοποιΐαι, διὰ πόθον μόνον καὶ οὐ δι' ἕτερον τρόπον προήεσαν, καθὼς πάλαι ἐν τῇ σκηνῇ τὰ τῶν χερουβὶμ ἀπεικάσματα, τύπον τῶν οὐρανίων δυνάμεων ἔχοντα· ὅθεν τῇ χρονίᾳ παρεκτάσει τὰ πλήθη χειραγωγούμενα, ἄνωθεν παῖς παρὰ πατρὸς διαδεξάμενοι, εἰς μόνην ὑπόμνησιν καὶ ἀνδρείας ἐπίδειξιν, τὰς τοιαύτας σκιαγραφίας ἀνέκαθεν παρεδέξαντο· τοῦ δὲ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα ἀναστηλουμένου, ἤγουν κατὰ τὴν ὁρατὴν αὐτοῦ θεοφάνειαν, παρειλήφαμεν εἰς διηνεκῆ μνήμην τῆς ἐνσάρκου πολιτείας, τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου, καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης

aboleantur. Profecto fidelibus cunctis orthodoxisque exploratum est, quod adorationem nostram atque latriam, haud dubitanti corde atque ore, uni profitemur increatae, potentissimae, omnium dominae, optimae, vivificae, quamlibet aliam essentiam excedenti, sanctae Trinitati, quae una deitas ac virtus est. Sanctorum autem figuratae imagines, amoris potius seu desiderii significandi gratia, quam aliam ob causam, adinventae sunt; sicut olim in tabernaculo cherubim icones, virtutum caelestium typum gerebant. Hinc longo temporis lapsu populus consuetudine imbutus, traditione de patre in filium manante, ad memoriam tantum et virilis virtutis demonstrationem, delineationes illas ad se derivatas admittebat. Domini autem nostri Iesu Christi imaginem ad humanum typum conformatam, nempe ad eam formam in qua visibiliter Deus apparuit, admittimus, ob retinendam perpetuo memoriam eius in carne conversationis, passionis, mortisque salutaris, atque

τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως, δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ λόγου κατανοοῦντες.

μβ. Οἱ δὲ ἐξ ἀλαζονείας ἀπονενοημένοι, διχοστασίας τοῖς λαοῖς ἐπεγείρειν οὐ παύονται· ὑπὸ γὰρ τῆς σφῶν συμμορίας συνελισσόμενοι, ἑκόντες πρὸς τὴν σύνεσιν τῆς ἀληθείας διαμαρτάνουσι, καὶ τῶν ἱερῶν ἀναθημάτων ἀδεῶς κατατολμῶσιν ἐφάπτεσθαι· διὸ καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς βασιλείας (1), καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ κρατούντων τὰ πράγματα, ἐκμανὴς ἀγανάκτησις τοῖς εὐλαβῶς διάγειν προαιρουμένοις ἐπινενόηται· οὗ γε χάριν, καὶ κίνδυνος οὐχ ὁ τυχὼν, ἀλλὰ καὶ λίαν ὀλέθριος, πᾶσαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην ἐμπεριείληχε, πλείστων ἱερέων τὲ καὶ λαϊκῶν, περισσοτέρως δὲ τῶν τῷ μοναχικῷ ἀσκουμένων τάγματι θεοσεβεστάτων ἀνδρῶν, μετανάστων τῶν οἰκείων γεγενημένων, καὶ ἐν ἐξορίᾳ καὶ γυμνητεύσει, μετὰ καὶ τῶν τοῦ σώματος μελῶν ἀφαιρέσεως, εἰς διασπορὰν καὶ ἐρήμωσιν παραπεμφθέντων (2)· οὐ γὰρ ἠρκέσθησαν οἱ τὰ νῦν τοῦ κηρύγματος τὸ

illius quam hinc mundus nactus est salutis: namque ex hac ipsa imagine sublimitatem humilitatis divini Verbi cognoscimus.

42. Adversarii autem vecordi superbia elati populum scindere in partes non desinunt; sua enim factione abrepti, sponte omnino a veritatis notione recedunt, et sacris donariis audacter manus iniiciunt. Quare et ipsa potestas regia, et cuncti magistratus mire furunt adversus eos qui religiose semet gerere decreverunt. Cuius rei causa magnum atque exitiale periculum universo paene orbi imminet, dum plurimi sacerdotes ac laici, praesertim vero pientissimi monachi, patria pelluntur, exilio et bonorum spoliatione multantur, membris mutilantur,

(1) Scribit videlicet Germanus sub Leone Isaurico iconoclasta, quem Caesarem Guilielmus Caveus, ab Iconoclastarum haeresi minime alienus, tot laudibus impudenter extollit, quot conviciis deprimit sanctum Germanum.

(2) Nota sunt haec ex tristi Iconoclastarum historia, puta A. Maimburgi.

λόγον ἐπιδεικτικῶς ὑποφαίνοντες, τῇ διὰ σανίδων μόνον ἐκποιήσει τὰ τῶν ἁγίων περιαίρεσθαι εἰκονίσματα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν γραφίδι ἐφάμιλλον τούτοις κόσμησιν τῶν σεπτοτάτων νεῶν ὁλικῶς ἐξορύττεσθαι· καὶ ἔμπαλιν τὰ τοῖς θείοις θυσιαστηρίοις τῶν σεβασμίων καὶ ἱερῶν τραπεζώσεων συμβολικὰ ἐπενδύματα, ἐν χρυσῷ καὶ πορφύρᾳ συμποικιλθέντα, χύδην ἀπομορξάμενοι, ἐν τοῖς ἑαυτῶν οἴκοις ἀνέθεσαν, ὅτι καὶ χαρακτῆρες ἁγίων εὕρηνται ἱστορούμενοι· πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ πάσης ἀνοσιουργίας ἀνάμεστον δρᾷν οὐκ ἐνάρκησαν· τὰ γὰρ τῶν μακαρίων καὶ ἀοιδίμων μαρτύρων λείψανα, ὑπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας διδασκάλων συγκομισθέντα, καὶ ἐν τιμίοις κιβωρίοις σορηδὸν ἐντεθέντα ἀπογυμνώσαντες, πυρὶ κατανάλωσαν· τὸ ὅσον ἐπ' αὐτοῖς τοὺς διὰ πίστιν ἠθληκότας, καταπατῆσαι καὶ ἀτιμάσαι σπουδάσαντες (1)· ἀλλ' οὐκ ἀφήσει κύριος τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆ-

in dispersionem solitudinesque amandantur. Namque his evangelii, ut videri volunt, praedicatoribus haud satis fuit statuas tantummodo sanctorum auferre, sed picturarum quoque paria ornamenta de sanctissimis templis funditus eraserunt. Quin adeo ex augusto verendoque divinorum altarium apparatu symbolicas vestes, auro et purpura variegatas, confuse passimque detractas, in suis aedibus posuerunt, propterea quod his contextae sanctorum historiae compertae sunt. Insuper et facinus omni impietate refertum non exhorruerunt: beatorum enim et gloriosorum martyrum reliquias ab ecclesiae magistris convectas, et in pretiosis ciboriis simul congestas, hi omni ornatu denudatas flammis tradiderunt, et pro sua quidem copia ac voluntate athletas fidei conculcandos dedecorandosque curarunt. Sed enim non sinet Dominus virgam peccatorum de-

(1) Mirum est quod novi in occidente Iconoclastae eadem prorsus fecerint et docuerint, quae illi veteres. Legatur Card. Gottus ver. eccl. demonstr. adversus Iacobum Piceninum T. II. part. 2. artic. XV. et XVI.

κλῆρον τῶν δικαίων· μετὰ γὰρ τὸν σάλον καὶ τὴν κρατοῦσαν νῦν ἀταξίαν, εὖ οἶδα ἡ αἰθρία τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος ἐπέλαμψε φαεινότερον· καὶ τοῦ περικειμένου χειμῶνος τὸν λαὸν αὐτοῦ κλυδωνιζόμενον ἐξελεῖται ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης· οὐ γὰρ ἐπὶ τοσοῦτον ῥιζωθήσεται ἡ κακία, ὡς τῆς ἀγαθῆς ὑπερισχῦσαι δυνάμεως.

μγ. Ταῦτα ἡμῖν ἐπιτόμως πρὸς τὸ παρὸν εἰρήσθω· εἰ μὴ εἰς μῆκος τὸν λόγον ἐκτείνεσθαι λογιζομένων ὑμῶν εἶναι δίκαιον· ἄλλως τε μήτε βιβλίου τινὸς ἡμῖν νῦν πρὸς τοῦτο ὑπόντος, ὡς ἐπὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρων χεῖρας κατεχομένων, καὶ μὴ δὲ πρὸς τὸ εὐπορίστως ἐντυχεῖν ταύταις ἡμῶν τυγχανόντων (1), ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς ταῦτα πλεῖον ἡμῶν ἐπιστάμενοι· ταῦτα δὲ ὡς ἐκ τῆς προτέρας ἀναγνώσεως καθὼς ἠδυνήθημεν ἐπιμνησθῆναι, ἐν ἀληθείᾳ τῇ ὑμετέρᾳ ἐσημήναμεν τιμιότητι· ὑπομνηστέον δὲ δίκαιον

morari super iustorum hereditate: etenim post tempestatem praesentemque perturbationem, sine dubio bonitatis eius serenitas lucidius splendescet, atque ex ingruente turbine populum suum periclitantem eripiet beatus ille solusque dynasta; neque umquam adeo convalescet improbitas, ut iustorum virtuti praevaleat.

43. Haec a me breviter in praesenti dicta sint, nisi tu forte putas sermonem adhuc latius esse protrahendum. Alioqui neque aliquis liber ad hanc rem idoneus adest, qui omnes revera alienis manibus detinentur, neque eos facile nancisci mihi licet, ut tibi probe compertum est, qui res praesentes magis quam ego ipse, cognoscis. Haec igitur, tamquam veteris lectionis fructum, quantum meminisse potui, reverentiae tuae sincere retuli. Porro et hoc in memoriam revocandum tibi est,

(1) Nimirum scripsisse videtur hoc opusculum Germanus, cum sub tyranni minis pallio deposito in paternas aedes secessit, ut scimus; ubi patriarchalem bibliothecam, de qua supra cap. 11, desiderabat.

ὑμᾶς καὶ τοῦτο, ὡς πολλοὶ καὶ ἕτεροι γεγόνασιν αἱρετικοὶ, καὶ κατ' ὄνομα πάντων πρέπων αὐτοῖς πρόεισιν ἀναθεματισμός· ἡμῖν δὲ νῦν ἐπονήθη πρὸς τὰς ὑμετέρας ἐρωτήσεις, ἐν ἐπιδρομῇ τὰς συνόδους καὶ τὰ δόγματα αὐτῶν, καὶ τὴν τῆς κινήσεως αὐτῶν καὶ συνελεύσεως αἰτίαν ἐξειπεῖν· εἰ καὶ μικρὸν ἄνωθεν τὸν λόγον ἠγάγομεν, καὶ ποίας ἕκαστος τῶν αὐτῶν ἐπισήμων πατέρων ἐξῆρχε συνόδου, καὶ τίνος τὸ τηνικαῦτα βασιλεύσαντος, καὶ τίς πρὸς ποίαν παρετάξατο αἱρετικὴν φάλαγγα.

μδ. Αὗται δὲ μᾶλλον αἱ μνημονευθεῖσαι τῶν ἄλλων αἱρέσεων εἰσὶ κεφαλαὶ καὶ προέχουσαι τῶν λοιπῶν, ὥσπερ παραφυάδων ὑποβλαστησάντων αὐταῖς· τινὲς δὲ αὐτῶν τὴν ἕκτην μὴ καταδεξάμενοι σύνοδον, ἀνατρέπουσι καὶ τὴν πέμπτην· ἕτεροι δὲ τὰς δύο ἀποβαλλόμενοι, τὴν τετάρτην προσδέχονται, καὶ εἰσὶ μαχόμενοι μετὰ τῶν Ἰακωβιτῶν· κἀκεῖνοι τούτους ὡς ἀνοήτους κατακρίνουσιν, ὅτι γε τὴν τετάρτην δεχόμενοι σύνοδον, τὰς ἄλλας δύο μὴ προσδέχεσθαι φιλονει-

nempe alios quoque extitisse haereticos, quorum cuique nominatim dictum fuit anathema: ego tamen in praesenti tuae tantummodo occurri interrogationi, ut brevi excursu synodos, earumque decreta, et conveniendi consultandique causas enarrarem; etsi paulo altius sermonem derivavi, dixique cui quisque synodo illustrium patrum praefuerit, et quis pro tempore imperator fuerit, quisve quam haereticam aciem oppugnaverit.

44. Et quas quidem hactenus commemoravi, eae sunt capitales haereses, et quae inter ceteras eminent ex ipsis instar propaginum derivatas. Iam quidam ex his haereticis, sexta reiecta synodo, quintam quoque subvertunt: alii, his duabus reiectis, quartam recipiunt, hique cum Iacobitis bellum gerunt; qui hos vicissim insanos iudicant, quia quartam recipientes, reliquas duas recusant admittere; quod ii faciunt qui

κοῦσιν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ λεγόμενοι Μαρωνεῖται (1), μοναστήριον δὲ τούτων πρὸς αὐτὰ τὰ ὅρια τῆς Συρίας κατῳκισμένον ὑπάρχει· οἱ πλεῖστοι δὲ μᾶλλον αὐτῶν παντελῶς καὶ τὴν ἕκτην ἔτι δὲ καὶ τὴν πέμπτην, καὶ τὴν τετάρτην ἀποβάλλονται· ὁ γὰρ τὴν τετάρτην δεχόμενος, καὶ τὴν ἕκτην ἐδέξατο, εἴπερ λογισμοῦ καὶ νοὸς κεκριμένου ἐντὸς καθέστηκεν· ἡ γὰρ τῆς ἕκτης συνόδου ῥίζα καὶ ὡς εἰπεῖν θεμέλιος καὶ βάσις ἐστηριγμένη, ἡ τετάρτη πέφυκε σύνοδος· ἐκείνης γὰρ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι τὸν ἕνα κύριον ὁριζούσης, καλῶς αὐτὴ τὸ τέλειον τοῦ ἀνθρώπου ἀκούσασα, ἐν αὐτῷ εἶναι καὶ θέλημα καὶ ἐνέργειαν, καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ ἔχειν αὐτὸν φυσικῶς ὡρίσατο· ὁμοίως καὶ θεὸς τέλειος εἶναι κηρυττόμενος, οὐκ ἀθέλητος οὐδὲ ἀνενέργητος ὑπάρχει θεός.

με. Δι' ὧν δείκνυται κατὰ ἀλήθειαν εἷς καὶ αὐτὸς ἐν θεότητι τέλειος, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειος, υἱὸς μονογε-

Maronitae appellantur. Horum extat monasterium in Syriae montibus aedificatum, quorum plerique omnino sextam, immo et quintam quartamque synodum respuunt. Quippe qui quartam admiserit, sextam quoque amplectatur necesse est, si certe ratiocinio ac mente non careat: etenim sextae synodi radix, ut ita dicam, fundamentum ac firma basis, ipsa quarta est. Quum enim quarta perfectum in humanitate unumque Dominum esse definivisset, egregie sexta quae sciret perfectam inesse homini et voluntatem et operationem, utramque hanc physice haberi in homine Christo definivit. Pariter cum perfectum Deum esse Christum definitum sit, utique nec voluntate nec operatione caret Deus.

45. Quae quum ita se habeant, satis demonstratum est,

(1) De accusata Maronitarum veterum orthodoxia, eorumque defensione, legatur erudita Benedicti XIV. P. M. epistola in eius bullario T. IV. p. 138. Memini etiam me videre ms. tomum non exiguum syri doctissimi de argumento eodem. Maronitas accusat, praeter alios, etiam Ant. Gratianus de script. inv. Min. lib. VI. p. 169; defendit autem Sacchinus hist. Soc. Iesu part. 4. lib. VI.

νὴς καὶ γνήσιος, καὶ μὴ ἄλλος, εἰ καὶ ἄλλως καὶ ἄλλως τὰ ἐξ ὧν ὁ Χριςὸς καταφαίνεται· ἐκ θεότητος γὰρ καὶ ἀνθρωπότητος, εἷς πέφυκεν υἱός· οὐ συγχυθεὶς εἰς ἓν ἐκ τῶν δύο, ἀλλ' ἑκατέρας φύσεως κυρίως τὴν ἰδιότητα, καὶ φυσικῶς ἀλωβήτως ἐν ἑαυτῷ διαφυλάξας, ἀδιάστατον πάλιν καὶ ἀμέριστον κεκτημένος τὴν ἕνωσιν, ἐπειδὴ ἑνὸς καὶ τὰ αὐτοῦ πάθη καὶ τὰ θαύματα γινώσκομεν· ἐνεργεῖ γάρ, φησιν, ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας τοῦτο ὅπερ ἴδιον ἔσχε, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο ὅπερ ἐστι τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ἅπερ ἐστι τοῦ σώματος, ὡς Λέοντι τῷ μεγάλῳ προέδρῳ καὶ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ· οὕτω μὲν καὶ δύο θελήσεις, ἤγουν θελήματα, ἐν αὐτῷ εἶναι πιςεύομεν· οὐκ ἐν διαιρέσει προσώπων ἢ νοημάτων, ἤγουν ἐναντιώσει τινὶ τούτων παρ' ἡμῶν λαμβανομένων, ἀλλὰ διὰ τὸ θελητικὸν καθ' ἑκατέραν φύσιν τὸν αὐτὸν τῆς ἡμετέρας ἕνεκεν σωτηρίας ὑπάρχειν· καὶ τῆς τελειότητος τῆς καθ' ἡμᾶς

vere unum eumdemque esse perfectum in divinitate et perfectum aeque in humanitate, unigenitum germanumque filium, et non alium atque alium, etiamsi diversae naturae sint ex quibus Christus consistit. Ex deitate nimirum et humanitate unus filius conficitur, non permixtus in unum ex duobus, verum utriusque naturae firmiter proprietatem physice ac inviolate conservans, inseparabilem tamen atque indivisibilem obtinens coniunctionem. Namque unius eiusdemque esse agnoscimus et passiones et miracula: utraque enim forma, non sine alterutrius communione, id quod proprium singularum est operatur. Verbum scilicet agit quae sunt Verbi propria, corpus item agit quae sunt corporis propria, ut Leoni magno, immo ipsi veritati videtur. Sic igitur etiam duas volendi facultates seu voluntates in Christo credimus; non quod eas cum personarum divisione, aut mentalium motuum contradictione, fieri intelligamus, sed quia Christus in utraque na-

ἐν αὐτῷ λογικῆς φύσεως, διὰ τῆς θελητικῆς γνωρίζεσθαι δυνάμεως· ἴδιον γὰρ τοῦτο τῆς νοερᾶς φύσεως πέφυκε κίνημα, οὕτως ἡμᾶς νοεῖν περὶ τούτων καὶ λέγειν ὁ τῆς ἀληθείας ἐξεδίδαξε λόγος, καὶ ὁ ταύτης ὑπέρμαχος μᾶλλον δὲ διδάσκαλος καὶ ἀποστολικὸς ὄντως ἀνήρ.

μς. Κἀκεῖνο δὲ ὑμᾶς τῶν ἀναγκαίων γινώσκειν, ὡς καὶ ἕτεραι γεγόνασι τοπικαὶ σύνοδοι, καὶ κανόνας τούτων κατέχομεν, εἰ καὶ μὴ κυρίως τῷ ἀριθμῷ τῶν ἓξ συναριθμοῦνται συνόδων· ὥσπερ ἡ ἐν Γάγγραις, ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ ἐν Σαρδικῇ, καὶ Λαοδικείᾳ, καὶ Ἀντιοχείᾳ, καὶ Νεοκαισαρείᾳ, καὶ Ἀγκύρᾳ, καὶ εἴ τις ἑτέρα τοιαύτη γέγονε τοπικὴ σύνοδος· αἱ μὲν γὰρ καὶ τοπικῶν ὡς λέλεκται ζητήσεων ἕνεκα συνέστησαν, μήτε βασιλέων συνεδρευσάντων αὐταῖς, ἢ προστάξει αὐτῶν ἴσως συνεληλυθότων τῶν ὅλων αὐτῶν, τινῶν δὲ αὐτῶν καὶ πρὸ τῆς καταστάσεως τῶν χριστιανῶν βασιλέων γεγενημένων· αἱ δὲ κυρίως οἰκουμενικαὶ σύνοδοι κρατούμεναι παρ' ἡμῖν, αὗται εἰσί· πρώτη ἡ ἐν Νικαίᾳ ἡ ἐπὶ Κωνσταντura idem vult salutis nostrae causa; et quia perfectio humanae in eo rationalis naturae ex volendi facultate cognoscitur; est enim hic proprius intellectualis naturae motus. Atque ita nos et opinari et dicere, veritatis doctrina erudit, atque illius adsertor vel potius magister vir apostolicus Leo.

46. Illud quoque utpote necessarium scire vos oportet, nempe alias quoque exitisse sed provinciales tantummodo synodos, quarum etiam canones habemus; quamquam hae proprie in senario illo numero non sunt; veluti gangrensis, sardicensis, laodicensis, antiochena, neocaesariensis, ancyrana, et quaelibet alia celebrata provincialis synodus. Namque hae et propter locales feruntur habitae quaestiones, et sine imperatorum praesentia, neque certe omnes iussu illorum congregatae: nunnullae etiam ante imperatorum christianorum tempora fuerunt. Verum synodi auctoritate proprie oecume-

τίνου μεγάλου βασιλέως συνελθοῦσα· δευτέρα ἡ ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, ρν' ἁγίων πατέρων τὸν ἀριθμὸν ἀποφερομένη· τρίτη ἡ ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, σ' καὶ αὕτη ἐτύγχανεν ἱερῶν ποιμένων σύνοδος· τετάρτη δὲ ἡ ἐν Χαλκηδόνι, ἐπὶ Μαρκιανοῦ τοῦ τῆς θείας λήξεως βασιλέως ἡμῶν συναθροισθεῖσα, χλ' πατέρες τὸν ταύτης συνεστήσαντο σύλλογον· πέμπτη δὲ καὶ ἕκτη αἱ ἐνταῦθα συνελθοῦσαι, ἡ μὲν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου· ἡ δὲ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ ἐκγόνου ἐκ γένους Ἡρακλείου, ἐν ὑστάτοις καιροῖς συγκροτηθεῖσα.

μζ. Ἅλυσις ὥσπερ εἰπεῖν καὶ σειρὰ ἀδιάσπαστος, ἀλλήλων ἐχομένη καὶ ἐκκρεμμαμένη· τῆς μὲν πρώτης ὁρισάσης ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν, παρεγγυησάσης δὲ καὶ εἰς τὸ πνεῦμα πιστεύειν τὸ ἅγιον· τῆς δὲ δευτέρας ὁμοούσιον καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ τρανῶς ὁρισάσης, ὡς ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, καὶ σὺν αὐτῷ καὶ τῷ υἱῷ προσκυνούμενον· τῆς τρίτης πάλιν αὐτὸν τὸν ἕνα κύριον

nica apud nos pollentes sunt hae: prima in urbe Nicaea sub magno Constantino imperatore habita: secunda in hac regia urbe sub magno Theodosio, quae patrum CL. dicitur: tertia Ephesi sub Theodosio iuniore, quae et ipsa ducentos sacros patres numerat: quarta Chalcedone sub Marciano divinae sortitionis imperatore, quam patres DC. constituerunt: quinta et sexta, quae hac nostra in urbe convenerunt, illa quidem sub magno Iustiniano, haec autem sub Constantino Heraclii nepote postremis temporibus congregata.

47. Atque hae quidem tamquam insolubilis catena inter se connexae sunt, invicemque dependent. Nam prima, postquam filium patri consubstantialem esse definivit, monuit etiam ut in Spiritum sanctum crederemus. Secunda consubstantialem patri filioque Spiritum perspicue pronunciavit, veluti ex patre procedentem, et cum ipso ac filio adorandum. Tertia

ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τέλειον ἐν Θεότητι, καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι τρανῶς ὁρισάσης, ἕνα καὶ οὐ δύο υἱοὺς· τῆς δὲ τετάρτης τὰ προλεχθέντα κυρούσης, καὶ τὸ τέλειον ἐν Θεότητι καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι διαγορευσάσης ἔχειν αὐτὸν, καὶ δύο φύσεις ἐν αὐτῷ γνωρίζεσθαι ἀσυγχύστως καὶ ἀδιαιρέτως δοξαζούσης· ἡ πέμπτη τὰ αὐτὰ ὡς εἰπεῖν ἐκφωνήσασα, καὶ καθ' ἑκατέραν φύσιν, θελητικὸν αὐτὸν καὶ ἐνεργητικὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τῆς ἡμῶν ἕνεκα σωτηρίας, εἶναί τε καὶ γνωρίζεσθαι· ἡ δὲ ἕκτη, καθὼς ἔφαμεν, τὰ τῶν ὅλων συνόδων ἐπεξέρχεται, καὶ τὰ τῶν ἀμφοτέρων κυροῖ, καὶ τὸν ὅρον οὕτως ἐκτίθεται, καὶ αὐτὴ τέλειον ἐν Θεότητι, καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι ὁμοίως ὁρίζει, καὶ δύο θελήσεις ἤτοι θελήματα, καὶ δύο τὰς ἐνεργείας ἐν αὐτῷ διδάσκει· ἑπόμενόν τε καὶ ὑπεῖκον τῷ θεϊκῷ θελήματι τὸ ἀνθρώπινον θέλημα ἐκφωνήσασα, καὶ μὴ ἀντιπίπτον ἢ ἀντιτασσόμενον· ἑκουσίως γὰρ αὐτὸν τὸν ἕνα κύριον ἡμῶν τὸν

rursus eundem unumque dominum nostrum Iesum Christum, perfectum in divinitate et perfectum item in humanitate diserte adfirmavit, unum scilicet non duos filios. Quarta et praedictis subscripsit, et Christum confessa est perfectam deitatem simulque perfectam humanitatem habere, et duas in eodem agnovit naturas impermixtas, inseparabiliter glorificandas. Quinta, eadem prope capita confitens, in utraque natura volentem et operantem dominum nostrum Iesum Christum, nostrae salutis causa, agnovit. Sexta demum, ut diximus, superiorum omnium synodorum decreta complectitur et confirmat; et suam propriam definitionem ita proponit: nempe et ipsa perfectum in divinitate et perfectum pariter in humanitate Christum pronunciat, et duas volendi facultates seu voluntates, duasque operationes in eo fuisse docet; subsequentem tamen et subiectam divinae voluntati humanam praedicat, non autem contradicentem vel resistentem: sponte enim unum eun-

ὑπὲρ ἡμῶν ἀναδέξασθαι σαρκὶ θάνατον ὑποτίθεται, καὶ θελήσει ἰδίᾳ ὑπὲρ πάντων ἡμῶν, ἀποστολικῶς εἰπεῖν, γεύσασθαι τοῦ θανάτου.

μη. Γειτονοῦσι δέ πως καὶ ἀγχίθυροι ὡς εἰπεῖν εἰσὶ τινὲς τῶν αἱρετικῶν, ἤγουν ἔν τισι τῶν δογμάτων αὐτῶν βλασφημίαι πρὸς ἀλλήλους οὕτως· Ἀνόμοιος (1) τῷ Ἀρείῳ, Ναυάται τοῖς Σαββατιανοῖς, ἀμφότεροι δὲ εἰς τὸν περὶ μετανοίας λόγον τοῖς Μοντανοῖς· Ἰακωβῖται δὲ καὶ Σευηρῖται οἱ λεγόμενοι Ἀκέφαλοι, καὶ Θεοδοσιανοὶ, καὶ Γαϊανῖται, πλησιάζουσί πως ἀλλήλοις, ἀμφότεροι κατὰ τῆς τετάρτης ἱστάμενοι συνόδου· οἵ τε Σαμαρεῖται τοῖς λεγομένοις Ἀθιγγάνοις ἐν τῇ τοῦ μὴ προσάπτεσθαι τισὶ βλασφημίᾳ συνέρχονται (2) καὶ Παυλιανῖται τοῖς λεγομένοις Μανιχαίοις καὶ Ἀρειανοῖς, καὶ ἄλλοι ἄλλοις, ὡς ἔστιν ἐξευρεῖν τῷ περὶ τούτων σοφῶς

demque Dominum nostrum pro nobis mortem in carne pertulisse adfirmat, propriaque voluntate, ut ait apostolus, pro nobis omnibus mortem gustasse.

48. Age vero affines quodammodo et proximi invicem sunt haeretici homines; sive illorum dogmata et blasphemiae sic fere inter se attingunt, Eunomius Arium, Novatiani Sabbatianos: hi vero utrique in opinione de paenitentia congruunt cum Montanistis. Iacobitae, et Severiani qui dicuntur Acephali, Theodosiani, et Gaianitae, haud valde inter se discrepant; cuncti enim quartae adversantur synodo. Samaritani congruunt cum iis, qui vocantur Athingani, in ea blasphemia quod neminem liceat attingere. Pauliani Manichaeis Arianisque propinquant, alii aliis, ut quisque comperiet qui haec

(1) Idem qui Eunomius.

(2) In libello de haeresibus apud Cotelerium Monum. gr. T. I. p. 282, proprium dicitur Samaritanorum *μὴ προσψαύειν τινῶν neminem attingere.* Sic mulier samaritana apud Ioh. IV. 9. Iamvero in etymologico graeco haec sunt de Athinganis, quae latine recitabo: *Athinganus dicitur, qui non vult ad aliquem accedere. Qui enim hanc haeresim sectantur, nihil a quopiam accipiunt.*

ἐπισκήπτοντι· Μάρκελλός τε, καὶ Φωτεινὸς, καὶ Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, καὶ Οὐαλεντῖνος, τῆς ἴσης ἔν τισι τυγχάνουσιν ἀνοίας· κοινωνοῦντες πῶς καὶ αὐτοὶ Νεστορίῳ τῷ ἀσεβεστάτῳ, ἡνίκα μάλιστα καὶ ψιλὸν ἄνθρωπον τινὲς αὐτῶν, τὸν κύριον διωρίσαντο, καὶ ἐκ Μαρίας ἀρχόμενον· οἱ δὲ κατὰ τῆς ἕκτης ἱστάμενοι, Ἀπολιναρίῳ συμφωνοῦσι τῷ δυσσεβεῖ· πάντες αὐτῶν ἀποτρόπαιοι καὶ μιαροὶ, καὶ τῆς ἄνω βασιλείας ἐξόριστοι.

μθ. Ἔχεις παρ' ἡμῶν τῶν ἐπιζητηθέντων, ὦ φιλόθεον τέκνον, τὴν ἐπίλυσιν, οὐ παρ' ἡμῶν δὲ ἀλλὰ παρὰ τῆς θείας χάριτος τυπωθείσης, εἴπερ ἄρα καὶ μή τι ἐν αὐτοῖς ὡς ἄνθρωποι ἐσφάλμεθα ἡμεῖς· τοῦτο γὰρ ἴσως ἀνθρώπινον, περὶ ὀνομάτων ἢ καιρῶν ἢ τόπων ἐξ ἀγνοίας διαφέρεσθαι· πλὴν ὅτι αὐτῆς καὶ ἡμεῖς δοῦλοι καθεστήκαμεν τῆς μακαρίας καὶ μόνης ἀληθινῆς τριάδος, τῆς μοναδικῶς μὲν ἐν θεότητι κηρυττομένης, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον εἰπόντα· ὅταν μὲν πρὸς τὴν θεότητα βλέψωμεν, καὶ τὴν πρώτην

cordatius considerabit. Nam et Marcellus, et Photinus, et Theodorus Mopsuestiae, et Valentinus, eadem fere insania in nonnullis laborant; congruuntque quodammodo et ipsi cum irreligiosissimo Nestorio, in eo maxime articulo, quia et eorum nonnulli simplicem hominem statuunt esse Dominum, et a Maria initium sumpsisse. Qui autem sextae synodo adversantur, ii cum impio Apollinari conspirant. Atque hi omnes detestabiles sunt et impuri et a caelesti regno alieni.

49. Habes a nobis quaestionum tuarum, Deo devote fili, solutionem; neque tam a nobis quam a Dei gratia nos informante: nisi forte in his humani aliquid passi sumus, id quod homini contingere potest, nempe si quid in nominibus, temporibus, aut locis, ex inscitia aberravimus. Utique nos quoque servi sumus beatae, solius, veraeque Trinitatis, quae non sine unitate in Deo praedicatur, iuxta theologum Gregorium

αἰτίαν καὶ μοναρχίαν, ἓν ἡμῖν τὸ φανταζόμενον· ὅταν δὲ πρὸς τὰ ἐν οἷς ἡ θεότης, καὶ τὰ ἐκ τῆς πρώτης αἰτίας ἀχρόνως ἐκεῖθεν ὄντα καὶ ὁμοδόξως, τρία τὰ προσκυνούμενα.

ν. Αὐτὴν οὖν καὶ ὑμεῖς ἀδιαλείπτως προσκυνοῦντες τὴν μίαν θεότητα καὶ κυριότητα καὶ βασιλείαν, ὡς ἔστιν ἡμῖν δυνατὸν, εὐχόμεθα μὴ ξενωθῆναι τῆς δόξης αὐτῆς καὶ θεωρίας, καὶ μετὰ τὴν ἐνθένδε ἀποδημίαν, ὅταν ὅλην αὐτὴν οἱ δίκαιοι ἀπολάβωσι, κατ' αὐτὸν αὖθις εἰπεῖν τὸν μέγαν Γρηγόριον· εἰς τοῦτο γὰρ ἐμέ, φησι, φέρει τὸ μέτριον ἐνταῦθα φέγγος τῆς ἀληθείας, λαμπρότητα θεοῦ καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν, ἀξίαν τοῦ καὶ συνδήσαντος καὶ λύσαντος, καὶ αὖθις συνδήσοντος ὑψηλότερον· ἰσοδυναμοῦντα τούτοις καὶ ἐν τῷ ἐπιταφίῳ τοῦ ἁγίου Βασιλείου φθεγγόμενον, ὅταν λέγῃ· εἰ δὲ μετασταίημεν, δέξαι κἀκεῖθεν ἡμᾶς ταῖς αὐτοῦ σκηναῖς, ὡς ἂν ἀλλήλοις συζῶντες καὶ συμπνέοντες, τὴν ἁγίαν καὶ μακαρίαν τριάδα καθαρώτερόν τε καὶ τελεώτερον, ἧς νῦν

dicentem: cum ad deitatem respicimus et ad primam causam atque monarchiam, unus nostrae phantasiae occurrit: cum autem illa spectamus in quibus est deitas, quaeque ex prima causa aeternaliter parique cum gloria existunt, tres adorandos comperimus.

50. Hanc igitur etiam nos indesinenter adorantes unam deitatem, dominationem, dynastiam, pro viribus obsecramus, quominus ab illa gloria et visione post discessum hinc excludamur, cum eam iusti universam comprehendent, iuxta eundem rursus magnum Gregorium qui ait: ad hoc me perducit mediocre in praesenti veritatis lumen, nempe ut Dei splendorem videam, dignum illo qui me huic vitae alligavit et hinc resolvit, et excelsiore in loco religaturus est. Paria his ait etiam in funebri de sancto Basilio sermone: quod si, inquit, transmigrabimus, recipe nos et ibi in illius tabernaculis, ut simul viventes ac respirantes, sanctam beatamque Trinitatem

μετρίως δεδέγμεθα τὰς ἐμφάσεις ἐρῶμεν· κἀνταῦθα σταίημεν τῆς ἐφέσεως, καὶ ταύτην λάβοιμεν, ὧν τε πεπολεμήκαμεν καὶ πεπολεμήμεθα, τὴν ἀντίδοσιν· τὰ ὅμοια τούτοις φάσκων καὶ ἐν τῷ εἰς Καισάριον ἐπιταφίῳ, ἔτι δὲ καὶ τῷ εἰς τὰ φῶτα λόγῳ οὕτω λέγων· ἵνα φῶτα τέλεια τῷ μεγάλῳ φωτὶ παραστάντες, καὶ τὴν ἐκεῖσε μυηθῆτε φωταγωγίαν, ἐλλαμπόμενοι τῇ τριάδι καθαρώτερον καὶ τρανότερον, ἧς νῦν μετρίως ὑπεδέδεχθε τὴν μίαν αὐγὴν ἐκ μιᾶς τῆς θεότητος· σὺ δὲ ὦ μακαρία καὶ μόνη τριὰς καὶ μονὰς, καὶ τὸν βίον ἡμῖν διεξάγοις πρὸς τὸ λυσιτελέστατον, καὶ πόῤῥω ποιήσαις ἀφ᾽ ἡμῶν πᾶσαν τὴν τῶν ἐναντίων προσβολὴν, καὶ σώσεις τοὺς, εἴπερ ἄρα σοὶ, οἱ σὲ κυρίως ὁμολογοῦντες, καὶ μὴ τῇ αἱρετικῇ ἀπάτῃ καὶ πλάνῃ συμμολυνθέντες, ἀλλὰ παρθένον σοι παραστήσαντες ἐν τούτῳ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν, τῇ πλάνῃ τῶν ἐναντίων μὴ συμφθαρεῖσαν.

purius perfectiusque (cuius nunc mediocrem ideam habemus) contemplemur, et tunc demum a cupiendo cessemus, atque hanc nostrorum tum agendo tum patiendo certaminum mercedem percipiamus. Haud his dissimilia etiam in alia funebri in Caesarium oratione ait, nec non in sermone in sancta lumina his verbis: ut perfecta lumina coram magno lumine adstantia, illa quoque superna luce illustremini, atque vos ita splendidiores purioresque coram Trinitate sitis, cuius nunc radium ex una deitate accipitis. Tu vero beata et sola Trinitas atque Unitas, et vitam nostram ad id quod maxime prodest dirigas, et quemlibet hostium incursum a nobis arceas, nosque incolumes serves. Tui quippe sumus qui te confitemur, neque haeretico errore vel fraude maculari nosmet patimur, sed virginem tibi animam nostram exhibemus nulla adversariorum malitia contaminatam.

FINIS.

ANIMADVERSIONES.

1. Utrum Germani patriarchae scholia ad Areopagitam, quae partim adhuc in mss. codd. latere videntur, seniorem habeant parentem Germanum, ut putat Baronius ad an. DCCXXX., an iuniorem, nunc quidem disputare non vacat. Ceterum ego in vaticano codice hanc legebam praepositam scholiis inscriptionem: ὅσα μὲν ἔχουσι τὸν ἀριθμὸν, σχόλια εἰσὶ Γερμανοῦ πατριάρχου· ὅσα δὲ ἄνευ ἀριθμοῦ, Μαξίμου μοναχοῦ: *quaecumque habent adiunctum numerum, ea sunt Germani patriarchae scholia; quae vero nota numerali carent, Maximum monachum habent auctorem.* Verumtamen ibi in margine haec ab amanuensi fit adnotatio: συγχώρησον, ἀδελφὲ, ὅτι ἐγὼ τῶν δύο ἕνα ἀριθμὸν τέταχα τοῦ βιβλίου: *ignosce, frater; etenim ego utrumque auctorem sub uno numero collocavi hoc in libro.* Id ego eo libentius observavi, quia v. cl. Iac. Morellius Bibl. gr. S. Marci p. 89. prudenter iam dubitaverat, num distinctio scholiorum Maximi et Germani ad Areopagitam recte se habeat.

2. Quod pp. 387. 388. tam in editione nostra quam etiam in codice legitur Κελεστίνου pro Κελεστίου, vetus scripturae in can. ephes. mendum est, teste graeco scholio Nicolai hydruntini apud Allatium de cons. utr. eccl. p. 333: σύ δὲ εὑρίσκων ἔν τισιν ἀντιγράφοις σφάλμα γραφικὸν τὸ περὶ Κελεστίνου, ἀντὶ γὰρ Κελεστίου, Κελεστίνου μέμνηται, μὴ προσχῇς τοῖς οὕτω γεγραμμένοις· ὁ γὰρ Κελεστῖνος πάπας ἦν Ῥώμης ὀρθόδοξος, ὁ δὲ Κελέστιος ὁμόφρων τοῦ Νεστορίου.

3. P. 9. v. ult. corr. κατορθ. P. 24. v. 5. a fin. κανών. P. 50. v. 3. et 4. transf. in calcem paginae. P. 9. v. 9. ἦν εἰς. P. 100. v. 7. ἀπολύσας. P. 105. v. 5. ἐκκλησιῶν καί. v. 18. ἐλέχθη πᾶσιν ἀρέσκει. P. 14. κληρικοὶ καὶ λαϊκοί. P. 144. v. 4. a fin. καὶ μή. P. 262. v. 12. Αἰκυτίου. P. 266. τόν. P. 302. v. 13. ἀδελφιδήν. P. 403. v. 8. 9. a fin. διάγοντα συνελθόντα. P. 429. v. 4. a fin. πορνευουσῶν.

PHOTII

SYNTAGMA CANONUM.

TITULI SYNTAGMATIS CANONICI ET CAPITULA AD SINGULOS TITULOS PERTINENTIA.

TITULUS I.

TITULUS II.

TITULUS III.

TITULUS IV.

TITULUS V.

TITULUS VI.

TITULUS VII.

TITULUS VIII.

TITULUS IX.

TITULUS X.

TITULUS XI.

TITULUS XII.

TITULUS XIII.

TITULUS XIV.

FINIS TITULORUM.

ΤΙΤΛΟΣ Α.

ΠΕΡΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΑΙ ΧΕΙΡΟΤΟΝΙΩΝ.

TITULUS I.

DE THEOLOGIA ET FIDE ORTHODOXA ET CANONIBUS ATQUE ORDINATIONIBUS.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ θεολογίας καὶ ὀρθοδόξου πίστεως, ἀποστόλων κανὼν μθ΄ ν΄.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν, μὴ βαπτίσει εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους, ἢ εἰς τρεῖς υἱοὺς, ἢ εἰς τρεῖς παρακλήτους, καθαιρείσθω. μθ΄

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, μὴ τρία βαπτίσματα μιᾶς μυήσεως ἐπιτελέσει, ἀλλ' ἓν βάπτισμα τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου διδόμενον, καθαιρείσθω· οὐ γὰρ εἶπεν ὁ κύριος εἰς τὸν θάνατόν μου, βαπτίσατε· ἀλλὰ πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ν΄

Συνόδου Κωνσταντινοπόλεως κανὼν α΄ ε΄.

Μὴ ἀθετεῖσθαι τὴν πίστιν τῶν πατέρων, τῶν τιη΄, τῶν ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας συνελθόντων, ἀλλὰ μένειν ἐκείνην κυρίαν, καὶ ἀναθεματισθῆναι πᾶσαν αἵρεσιν· καὶ ἰδικῶς, τὴν τῶν εὐνομιανῶν, εἴτουν ἀνομοίων· καὶ τὴν τῶν ἀρειανῶν, α΄

εἴτουν εὐδοξιανῶν· καὶ τὴν τῶν ἡμιαρείων, εἴτουν πνευματομάχων· καὶ τὴν τῶν σαβελλιανῶν, καὶ τὴν τῶν μαρκελλιανῶν, καὶ τὴν τῶν φωτεινιανῶν, καὶ τὴν τῶν ἀπολιναριανῶν.

ε' Περὶ τοῦ τόμου τῶν δυτικῶν καὶ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἀπεδεξάμεθα τοὺς μίαν ὁμολογοῦντας πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος θεότητα.

Συνόδου Ἐφέσου κανὼν ζ'.

ζ' Τούτων τοίνυν ἀναγνωσθέντων, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προσφέρειν, ἤγουν συγγράφειν ἢ συντιθέναι, παρὰ τὴν ὁρισθεῖσαν παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν τῇ Νικαέων συναχθέντων σὺν ἁγίῳ πνεύματι.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν β'.

β' Περὶ κηρυκτέας τῆς ἁγίας τριάδος, σύμπασα ἡ σύνοδος εἶπεν. Θέλοντος τοῦ θεοῦ, ἴση ὁμολογίᾳ ἡ ἐκκλησιαστικὴ πίστις ἡ δι' ἡμῶν παραδιδομένη ἐν ταύτῃ τῇ ἐνδόξῳ συνελεύσει πρωτοτύπως ὁμολογητέα ἐστί· βεβαιωτέας δὲ τὰς τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν, τῶν ἔναγχος χειροτονηθέντων διανοίας· ταῦτα δεῖ προσθεῖναι ἃ παρὰ τῶν πατέρων βεβαίᾳ διατυπώσει παρελάβομεν, ὥστε τῆς τριάδος, τουτέστι τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος τὴν ἑνότητα, τὴν μηδεμίαν ἔχειν διαφορὰν γινωσκομένην· ἣν ταῖς ἡμετέραις διανοίαις ἐγκαθιερωθεῖσαν κατέχομεν· καὶ καθὼς ἐμάθομεν, οὕτω τοὺς λαοὺς τοῦ θεοῦ διδάξωμεν. Ὁμοίως ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῶν ἔναγχος προαχθέντων, ἐλέχθη φανερῶς. Οὕτως δεχόμεθα, οὕτως κατέχομεν, οὕτως διδάσκομεν, τῇ πίστει τῇ εὐαγγελικῇ ἅμα τῇ ὑμετέρᾳ διδασκαλίᾳ ἑπόμενοι.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ϛ', κανὼν α' ογ' πα'.

α' Τάξις ἀρίστη παντὸς ἀρχομένου καὶ λόγου καὶ πράγμα-

τος, ἐκ Θεοῦ τε ἄρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι, κατὰ τὴν Θεολόγον φωνήν· ὅθεν καὶ τῆς εὐσεβείας ὑφ' ἡμῶν ἤδη διαπρυσίως κηρυττομένης, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐφ' ᾗ Χριστὸς τεθεμελίωται, διηνεκῶς αὐξανούσης καὶ προκοπτούσης, ὡς τῶν τοῦ Λιβάνου κέδρων ταύτην ὑπερεκτείνεσθαι· καὶ νῦν ἀρχὴν τῶν ἱερῶν ποιούμενοι λόγων, χάριτι θείᾳ ὁρίζομεν ἀκαινοτόμητά τε καὶ ἀπαράτρωτα φυλάττειν τὴν παραδοθεῖσαν πίστιν ἡμῖν ὑπό τε τῶν αὐτοπτῶν καὶ ὑπηρετῶν τοῦ λόγου, τῶν θεοκρίτων ἀποστόλων, ἔτι δὲ καὶ τῶν τιη' ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ γενομένου ἡμῶν βασιλέως, κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς, καὶ τῆς παρ' αὐτοῦ δογματισθείσης ἐθνικῆς ἑτεροθεΐας, ἢ πολυθεΐας εἰπεῖν οἰκειότερον, οἳ τῇ ὁμογνωμοσύνῃ τῆς πίστεως, τὸ ὁμοούσιον ἡμῖν ἐπὶ τῶν τριῶν τῆς θεαρχικῆς φύσεως ὑποςάσεων, ἀπεκάλυψάν τε καὶ διετράνωσαν· μὴ ἐπικεκρύφθαι τῷ μοδίῳ τῆς ἀγνωσίας τοῦτο παραχωρήσαντες, ἀλλὰ τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱὸν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, προσκυνεῖν μιᾷ προσκυνήσει, τοὺς πιςοὺς ἀναφανδὸν ἐκδιδάξαντες, καὶ τήν τε τῶν ἀνίσων βαθμῶν τῆς θεότητος δόξαν, καθελόντες καὶ διασπάσαντες· τά τε ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν συστάντα ἐκ ψάμμου κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας μειρακιώδη ἀθύρματα, καταβαλόντες καὶ ἀνατρέψαντες· ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου τοῦ γενομένου ἡμῶν βασιλέως, ὑπὸ τῶν ἐν ταύτῃ βασιλίδι πόλει συναχθέντων ρν' ἁγίων πατέρων κηρυχθεῖσαν πίςιν, κρατύνομεν· τὰς θεολόγους περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος φωνὰς ἀσπαζόμενοι, καὶ τὸν βέβηλον Μακεδόνιον τοῖς προτέροις ἐχθροῖς τῆς ἀληθείας συνεξελαύνοντες, ὡς δοῦλον τὸ δεσπόζον αὐθαδῶς δοξάσαι τολμήσαντα, καὶ σχίσαι τὴν ἄτμητον τριάδα λῃςρι-

κῶς προελόμενον· ὡς ἂν μὴ ἐντελὲς ἡμῖν τὸ τῆς ἐλπίδος εἴη μυστήριον· τῷ βδελυρῷ τούτῳ καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας λυττήσαντι, καὶ Ἀπολινάριον τὸν τῆς κακίας μύστην συγκατακρίνοντες, ὃς ἄνουν τὸν κύριον ἀνειληφέναι σῶμα, δυσσεβῶς ἐξηρεύξατο· ἐντεῦθεν καὶ οὗτος ἡμῖν ἀτελῆ τὴν σωτηρίαν γενέσθαι συλλογιζόμενος· ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ παρὰ τῶν ἐν τῇ Ἐφεσίων πόλει τὸ πρότερον συναχθέντων, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ υἱοῦ Ἀρκαδίου, γενομένου ἡμῶν βασιλέως, διακοσίων θεοφόρων πατέρων ἐκτεθέντα διδάγματα, ὡς κράτος ἀῤῥαγὲς τῆς εὐσεβείας ἐπισφραγίζομεν, ἕνα Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ σαρκωθέντα κηρύττοντες· καὶ τὴν αὐτὸν ἀσπόρως τεκοῦσαν ἄχραντον ἀεὶ παρθένον, κυρίως καὶ κατὰ ἀλήθειαν, θεότοκον δοξάζοντες· καὶ τὴν ληρώδη τοῦ Νεστορίου διαίρεσιν, ὡς ἀπῳκισμένην θείας μοίρας ἀποδιώκοντες, ἄνθρωπον ἰδικῶς, καὶ θεὸν ἰδικῶς, τὸν ἕνα Χριστὸν δογματίζοντος, καὶ τὴν ἰουδαϊκὴν ἀνανεοῦντος δυσσέβειαν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδονέων μητροπόλει ἐπὶ Μαρκιανοῦ, καὶ αὐτοῦ γενομένου ἡμῶν βασιλέως, τῶν χλ΄ θεοκρίτων πατέρων στηλογραφηθεῖσαν πίστιν, ὀρθοδόξως ἐπικυροῦμεν· ἥ τις τὸν ἕνα Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ἐκ δύο συντεθέντα τῶν φύσεων, καὶ ἐν δύο ταῖς αὐταῖς δοξαζόμενον φύσεσι, μεγαλοφώνως τοῖς πέρασι παραδέδωκε· καὶ Εὐτυχέα τὸν ματαιόφρονα, τὸν δοκήσει τὸ μέγα τῆς οἰκονομίας μυστήριον τελεσθῆναι ἀποφηνάμενον, ὡς ἀποτρόπαιόν τι καὶ μίασμα, τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας περιβόλων ἀπήλασε· σὺν αὐτῷ δὲ καὶ Νεστόριον καὶ Διόσκορον, τὸν μὲν τῆς διαιρέσεως, τὸν δὲ τῆς συγχύσεως ὑπερασπιστήν τε καὶ πρόμαχον, τοὺς ἐκ διαμέτρου τῆς ἀσεβείας πρὸς ἓν ἐκπεπτωκότας ἀπωλείας καὶ ἀθεότητος βάραθρον· ἀλλά γε καὶ τὰς εὐσεβεῖς φωνὰς τῶν

ρξέ θεοφόρων μακαρίων πατέρων τῶν κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν συναγηγερμένων ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως γενομένου ἡμῶν βασιλέως, ὡς ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐξενεχθείσας γινώσκομεν, καὶ τοὺς ὑφ᾽ ἡμᾶς ἐκδιδάσκομεν· οἱ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας τὸν Νεστορίου διδάσκαλον, Ὠριγένην τε καὶ Δίδυμον καὶ Εὐάγριον, τοὺς τὰς ἑλληνικὰς ἀναπλασαμένους μυθοποιΐας, καὶ σωμάτων τινῶν καὶ ψυχῶν ἡμῖν περιόδους καὶ ἀλλοιώσεις ἀναπεμπάσαντας ταῖς τοῦ νοῦ παραφοραῖς τε καὶ ἐνειρώξεσι, καὶ εἰς τὴν τῶν νεκρῶν δυσσεβῶς ἐμπαροινήσαντας ἀναβίωσιν, τά τε γραφέντα παρὰ Θεοδωρίτου κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν ιβ´ κεφαλέων τοῦ μακαρίου Κυρίλλου, καὶ τὴν λεγομένην Ἴβα ἐπιστολὴν, συνοδικῶς ἀνεθεμάτισάν τε καὶ ἐβδελύξαντο· καὶ τὴν ὑπὸ τῆς ἔναγχός τε συναθροισθείσης κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν, ἐπὶ τοῦ ἐν θείᾳ τῇ λήξει γενομένου ἡμῶν βασιλέως Κωνσταντίνου ἐκ τῆς ἁγίας συνόδου πίστιν, ἣ μειζόνως τὸ κῦρος ἐδέξατο, δι᾽ ὧν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς σφραγῖσι τοὺς ταύτης τόμους κατησφαλίσατο, πρὸς τὴν ἐν τῷ παντὶ αἰῶνι ἀσφάλειαν, καὶ αὖθις ὁμολογοῦμεν φυλάττειν ἀπαρεγχείρητον· ἣ δύο φυσικὰς θελήσεις, ἤτοι θελήματα, καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας, ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ, δοξάζειν ἡμᾶς θεοφιλῶς διεσάφησε· τοὺς τὸ εὐθὲς τῆς ἀληθείας δόγμα παραχαράξαντας, καὶ ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν, ἐπὶ τοῦ ἑνὸς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοὺς λαοὺς ἐκδιδάξαντας, τῇ τῆς εὐσεβείας ψήφῳ καταδικάσασα· φαμὲν Θεόδωρον τὸν τῆς Φαρὰν, Κῦρον τὸν Ἀλεξανδρείας, Ὀνώριον τὸν Ῥώμης (1), Σέργιον,

(1) De qualicumque Honorii in sexta synodo damnatione,

Πύῤῥον, Παῦλον, Πέτρον, τοὺς ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ προεδρεύσαντας πόλει, Μακάριον τὸν γενόμενον τῆς Ἀντιοχέων ἐπίσκοπον, Στέφανον τὸν αὐτοῦ μαθητὴν, καὶ τὸν ἄφρονα Πολυχρόνιον· ἐντεῦθεν ἀνέπαφον τηροῦσα τὸ κοινὸν σῶμα Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν· καὶ συνελόντι φάναι πάντων τῶν ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ διαπρεψάντων ἀνδρῶν, οἱ γεγόνασιν ἐν κόσμῳ φωστῆρες, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες τὴν πίστιν κρατεῖν βεβαίαν· καὶ μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος ἀσάλευτον διαμένειν θεσπίζομεν, καὶ τὰ αὐτῶν θεοπαράδοτα συγγράμματά τε καὶ δόγματα· πάντας ἀποβαλλόμενοί τε καὶ ἀναθεματίζοντες ὡς τῆς ἀληθείας ἐχθροὺς, καὶ κατὰ θεοῦ φρυαξαμένους κενὰ, καὶ ἀδικίαν εἰς ὕψος ἐκμελετήσαντας· εἰ δέ τις τῶν ἁπάντων· καὶ τὰ προειρημένα τῆς εὐσεβείας δόγματα κρατεῖν ἀσπάζεται, καὶ οὕτως δοξάζει τὲ καὶ κηρύττει, ἀλλ᾽ ἐξ ἐναντίας ἰέναι τούτων ἐπιχειρεῖ, ἔστω ἀνάθεμα, κατὰ τὸν ἤδη προεκτεθέντα ὅρον ὑπὸ τῶν προδηλωθέντων ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων, καὶ τοῦ χριστιανῶν καταλόγου ὡς ἀλλότριος ἐξωθείσθω καὶ ἐκριπτέσθω· ἡμεῖς γὰρ οὔτε προστιθέναι τί, οὔτε μὴν ὑφαιρεῖν κατὰ τὰ προορισθέντα, παντελῶς διεγνώκαμεν, ἢ καθ᾽ ὁντιναοῦν δεδυνήμεθα λόγον.

Κανὼν ογ΄.

ογ΄ Τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ δείξαντος ἡμῖν τὸ σωτήριον, πα-

diutius non est disputandum post Baronium consecutosque polemicos plurimos. Ego hoc unum adnotabo, quod nempe in libello synodico apud Iustellum iur. can. gr. T. II. p. 1205–1209. in tot aliis synodicis damnationibus monothelitarum Sergii, Pyrrhi, et Cyri, Honorii nomen prorsus reticetur; quae res sine veritatis impulsu fieri tam concorditer a Graecis, Italis, Afrisque non potuit.

σαν σπουδὴν ἡμᾶς τιθέναι χρὴ τοῦ τιμὴν τὴν ἀξίαν ἀποδιδόναι τῷ δι' οὗ σεσώσμεθα τοῦ παλαιοῦ παραπτώματος· ὅθεν καὶ νῷ καὶ λόγῳ καὶ αἰσθήσει, τὴν προσκύνησιν αὐτῷ ἀπονέμοντες, τοὺς ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ σαυροῦ τύπους ὑπό τινων κατασκευαζομένους, ἐξαφανίζεσθαι παντοίως προστάσσομεν· ὡς ἂν μὴ τῇ τῶν βαδιζόντων καταπατήσει, τὸ τῆς νίκης ἡμῖν τρόπαιον ἐξυβρίζοιτο· τοὺς οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν σαυροῦ τύπον ἐπὶ ἐδάφους κατασκευάζοντας, ὁρίζομεν ἀφορίζεσθαι.

Κανὼν πα'.

Ἐπειδή περ ἔν τισι χώραις μεμαθήκαμεν, ἐν τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ, ἐν προσθήκης μέρει ἐκφωνεῖσθαι μετὰ τὸ ἅγιος ἀθάνατος, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς ἐλέησον ἡμᾶς, τοῦτό τε ὑπὸ τῶν πάλαι ἁγίων πατέρων, ὡς τῆς εὐσεβείας ἀλλότριον ἐκ τοῦ τοιούτου ἀπηλάθη ὕμνου, σὺν τῷ τὴν τοιαύτην φωνὴν καινουργήσαντι παρανόμῳ αἱρετικῷ· καὶ ἡμεῖς κυροῦντες τὰ περὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν πρὶν εὐσεβῶς θεσμοθετηθέντα, ἀναθεματίζομεν τοὺς ἔτι μετὰ τὸν παρόντα ὅρον παραδεχομένους τὴν τοιαύτην οὕτω φωνὴν ἐπ' ἐκκλησίαις, ἢ ἄλλως πῶς τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ συνάπτοντας· καὶ εἰ μὲν ἱερατικός ἐστιν ὁ παραβάτης τῶν ὁρισθέντων, ἀπογυμνοῦσθαι τοῦτον τῆς ἱερατικῆς ἀξίας προστάσσομεν· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναχὸς, ἀφορίζεσθαι. πα'

βιβλίον α', τίτ. α', διάταξις α' ε' ϛ' ζ' η'.

ΚΕΦ. Β.

Ποίους δεῖ κανόνας κρατεῖν.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν α'.

Τοὺς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων καθ' ἑκάστην σύνοδον ἄχρι τοῦ νῦν ἐκτεθέντας κανόνας, κρατεῖν ἐδικαιώσαμεν. α'

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν α΄.

α΄ Ταῦτα οὕτως παρ' ἡμῖν ἔχοντα τὰ ἴσα τῶν ὁρισθέντων, ἅπερ τότε οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου μεθ' ἑαυτῶν κατήγαγον· ἧς τὸν τύπον φυλάττοντα τὰ ἑπόμενα καὶ ὁρισθέντα παρ' ἡμῶν, βεβαιωθέντα φυλαχθῶσιν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ς΄, κανὼν β΄.

β΄ Ἔδοξε δὲ καὶ τοῦτο τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ κάλλιστά τε καὶ σπουδαιότατα, ὥστε μένειν καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν βεβαίους καὶ ἀσφαλεῖς, πρὸς ψυχῶν θεραπείαν καὶ ἰατρείαν παθῶν, τοὺς ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων λεχθέντας καὶ κυρωθέντας, ἀλλὰ μὴν καὶ παραδοθέντας ἡμῖν, ὀνόματι τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων ἀποστόλων, πέ κανόνας· ἐπειδὴ δὲ ἐν τούτοις τοῖς κανόσιν ἐντέταλται, δέχεσθαι ἡμᾶς τὰς τῶν αὐτῶν ἁγίων ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος διατάξεις, αἷς τισι πάλαι ὑπὸ τῶν ἑτεροδόξων, ἐπὶ λύμῃ τῆς ἐκκλησίας, νόθα τινὰ καὶ ξένα τῆς εὐσεβείας παρενετέθησαν, τὸ εὐπρεπὲς κάλλος τῶν θείων δογμάτων ἡμῖν ἀμαυρώσαντα, τὴν τῶν τοιούτων διατάξεων προσφόρως ἀποβολὴν πεποιήμεθα πρὸς τὴν τοῦ χριστιανικωτάτου ποιμνίου οἰκοδομὴν καὶ ἀσφάλεαν, οὐδαμῶς ἐγκρίνοντες τὰ τῆς αἱρετικῆς ψευδολογίας κυήματα, καὶ τῇ γνησίᾳ τῶν ἀποστόλων καὶ ὁλοκλήρῳ διδαχῇ παρενείροντες· ἐπισφραγίζομεν δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ἱεροὺς κανόνας, ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν ἐκτεθέντας, τουτέστι τῶν τε ἐν Νικαίᾳ συναθροισθέντων τιη΄ ἁγίων πατέρων, καὶ τῶν ἐν Ἀγκύρᾳ, ἔτι μὴν καὶ τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ, ὡσαύτως καὶ τῶν ἐν Γάγγραις, πρὸς δὲ καὶ τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ τῆς Φρυγίας, ὡσαύτως καὶ τῶν ἐν Σαρδικῇ, ἔτι μὴν καὶ τῶν ἐν Καρθαγέννῃ, προσέτι καὶ

τῶν ργ΄ τῶν ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι συνελθόντων πόλει, ἐπὶ Νεκταρίου τοῦ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως προέδρου, καὶ Τιμοθέου τοῦ γενομένου Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπισκόπου· ἀλλὰ μὴν καὶ τοὺς Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου γενομένου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως, καὶ Πέτρου ἀρχιεπισκόπου τῆς αὐτῆς Ἀλεξανδρέων καὶ μάρτυρος, Γρηγορίου ἐπισκόπου γενομένου Νεοκαισαρείας τοῦ θαυματουργοῦ, Ἀθανασίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Νύσσης, Γρηγορίου τοῦ θεολόγου, Ἀμφιλοχίου τοῦ Ἰκονίου, Τιμοθέου ἀρχιεπισκόπου γενομένου Ἀλεξανδρείας τοῦ προτέρου, Θεοφίλου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως, καὶ Κυρίλλου, καὶ Γενναδίου πατριάρχου γενομένου τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως, ἔτι μὴν καὶ τὸν ὑπὸ Κυπριανοῦ τοῦ γενομένου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἄφρων χώρας καὶ μάρτυρος καὶ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου ἐκτεθέντα κανόνα· ὃς ἐν τοῖς τῶν προειρημένων προέδρων τόποις καὶ μόνον, κατὰ τὸ παραδοθὲν αὐτοῖς ἔθος ἐκράτησε, καὶ μηδενὶ ἐξεῖναι τοὺς προδηλωθέντας παραχαράττειν κανόνας, ἢ ἀθετεῖν, ἢ ἑτέρους παρὰ τοὺς προκειμένους παραδέχεσθαι κανόνας, ψευδεπιγράφως ὑπό τινων συντεθέντας, τῶν τὴν ἀλήθειαν καπηλεύειν ἐπιχειρησάντων· εἰ δέ τις ἁλῷ κανόνα τινὰ τῶν εἰρημένων καινοτομῶν, ἢ ἀνατρέπειν ἐπιχειρῶν, ὑπεύθυνος ἔσται κατὰ τὸν τοιοῦτον κανόνα· ὡς αὐτὸς διαγορεύει, τὴν ἐπιτιμίαν δεχόμενος, καὶ δι' αὐτοῦ ἐν ᾧπερ πταίει θεραπευόμενος.

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν α΄ β΄.

Τοῖς τὴν ἱερατικὴν λαχοῦσιν ἀξίαν, μαρτύριά τε καὶ κατορθώματα, αἱ τῶν κανονικῶν διατάξεων ὑποτυπώσεις εἰ- α΄

σιν· ἃς δεχόμενοι ἀσμένως, μετὰ τοῦ θεοφάντορος Δαβὶδ ᾄδομεν πρὸς τὸν δεσπότην θεὸν λέγοντες, ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων σου ἐτέρφθην ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ· καὶ ἐνετείλω δικαιοσύνην τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα· συνέτισόν με καὶ ζῆσον με· καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ἡ προφητικὴ φωνὴ ἐντέλλεται ἡμῖν φυλάττειν τὰ μαρτύρια τοῦ θεοῦ, καὶ ζῆν ἐν αὐτοῖς, δῆλον ἀκράδαντα καὶ ἀσάλευτα διαμένουσιν· ὅτι καὶ ὁ θεόπτης Μωϋσῆς οὕτω φησίν· ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔςιν ἀφαιρεῖν· καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος Πέτρος ἐν αὐτοῖς ἐγκαυχώμενος βοᾷ· εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι· καὶ ὁ Παῦλος φησί· κἂν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω· τούτων οὖν οὕτως ὄντων καὶ διαμαρτυρομένων ἡμῖν, ἀγαλλιώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὡς εἴ τις εὕροι σκύλα πολλά, ἀσπασίως τοὺς θείους κανόνας ἐνςερνιζόμεθα, καὶ ὁλόκληρον τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσάλευτον κρατύνομεν, τῶν τε ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων σαλπίγγων τοῦ πνεύματος πανευφήμων ἀποςόλων, τῶν τε ἓξ ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιούτων διαταγμάτων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν· ἐξ ἑνὸς γὰρ ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος αὐγασθέντες, ὥρισαν τὰ συμφέροντα· καὶ οὓς μὲν τῷ ἀναθέματι παραπέμπουσι, καὶ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν· οὓς δὲ τῇ καθαιρέσει, καὶ ἡμεῖς καθαιροῦμεν· οὓς δὲ τῷ ἀφορισμῷ, καὶ ἡμεῖς ἀφορίζομεν· οὓς δὲ ἐπιτιμίῳ παραδιδόασι, καὶ ἡμεῖς ὡσαύτως ὑποβάλλομεν· ἀφιλάργυρος γὰρ ὁ τρόπος, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν, ὁ βεβηκὼς εἰς τρίτον οὐρανὸν, καὶ ἀκούσας ἄρρητα ῥήματα, Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, διαῤῥήδην βοᾷ.

Ὅτι δεῖ τὸν χειροτονούμενον ἐπίσκοπον ἀσφαλῶς συντάσσεσθαι, τοὺς κανόνας φυλάττειν· εἰ δὲ μή γε, μὴ χειροτονεῖσθαι.

Ἐπειδή περ ψάλλοντες συντασσόμεθα τῷ Θεῷ, ἐν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου, πάντας μὲν χριστιανοὺς τοῦτο φυλάττειν σωτήριον, κατ' ἐξαίρετον δὲ τοὺς τὴν ἱερατικὴν ἀμπεχομένους ἀξίαν· ὅθεν ὁρίζομεν πάντα τὸν προάγεσθαι μέλλοντα εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς θρόνον, πάντως ψαλτῆρα γινώσκειν· ἵνα ὡς ἐκ τούτου, καὶ πάντα τὸν κατ' αὐτὸν κλῆρον, οὕτω νουθετῇ μυεῖσθαι· ἀνακρίνεσθαι δὲ ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ μετροπολίτου, εἰ προθύμως ἔχει ἀναγινώσκειν, ἐρευνητικῶς καὶ οὐ παροδευτικῶς, τούς τε ἱεροὺς κανόνας, τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, τήν τε τοῦ θείου ἀποστόλου βίβλον, καὶ πᾶσαν τὴν θείαν γραφήν· καὶ κατὰ τὰ θεῖα ἐντάλματα ἀναστρέφεσθαι, καὶ διδάσκειν τὸν κατ' αὐτὸν λαόν· οὐσία γὰρ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας ἐστὶ τὰ θεοπαράδοτα λόγια, ἤγουν ἡ τῶν θείων γραφῶν ἀληθινὴ ἐπιστήμη, καθὼς ὁ μέγας ἀπεφήνατο Διονύσιος· εἰ δὲ ἀμφισβητοίη καὶ μὴ ἀσμενίζοι οὕτω ποιεῖν τὲ καὶ διδάσκειν, μὴ χειροτονεῖσθαι· ἔφη γὰρ προφητικῶς ὁ Θεός· σὺ ἐπίγνωσιν ἀπώσω, κἀγὼ ἀπώσομαί σε τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι.

Συνόδου τῆς ἑνώσεως κανὼν δ'.

Ἡ τρίτη διάταξις τοῦ β' τίτλου τῶν νεαρῶν, τοὺς τῶν τεσσάρων συνόδων κανόνας θέλει κρατεῖν, καὶ τὰ δόγματα αὐτῶν, ὡς τὰς θείας γραφάς· ἐν δὲ τῷ β' βιβλίῳ τοῦ κώδικος, τίτ. γ', διατάξει ιδ', καὶ ἡ α' καὶ ἡ δ' διάταξις τοῦ α' τίτλου τῶν νεαρῶν· πῆ μὲν, ὅτι οἱ κανόνες ὡς νόμοι κρατοῦσι· πῆ δὲ, ὅτι τοῖς κανόσιν οἱ νόμοι ἀκολουθοῦσι· καὶ βιβλίῳ α', τίτλῳ β', διατάξει ιβ', ὅτι οἱ τοῖς κανόσιν ἐναντιούμενοι πραγματικοὶ, ἄκυροι εἰσίν. γ

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ τοῦ φυλάττεσθαι τὸ ἄγραφον ἐκκλησιαστικὸν ἔθος, ὡς νόμον· καὶ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἀνάγκην φυλάττειν τὰ τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ϛʹ, κανὼν πβʹ.

πβʹ Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς, ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ Προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων ἀμνὸν, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν· τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένους κατασπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι· ὡς ἂν οὖν τέλειον κἂν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνοῦ Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ, ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν· δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ λόγου κατανοοῦντες, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐνσάρκου πολιτείας, τοῦ τε πάθους αὐτοῦ τοῦ καὶ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου πρὸς Διόδωρον τὸν Ταρσοῦ κατὰ τῶν δύο ἀδελφὰς γαμούντων, ἢ ἀδελφοῖς δυσὶ γαμουμένων.

Ἀφίκετο ἡμῖν γράμματα τὴν ἐπιγραφὴν ἔχοντα Διοδώρου, τὰ δ' ἐφεξῆς ἄλλου τινὸς πρέποντα εἶναι μᾶλλον, ἢ Διοδώρου, δοκεῖ γάρ μοι τὶς τῶν τεχνικῶν, τὸ σὸν πρόσω-

περ ὑποδὺς, οὕτως ἑαυτὸν ἀξιόπιςον ἐθελῆσαι ποιῆσαι τοῖς ἀκροωμένοις· ὅς γε ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, εἰ θεμιτὸν αὐτὸν πρὸς γάμον ἀγαγέσθαι τῆς γυναικὸς τελευτησάσης τὴν ἀδελφὴν, οὐκ ἔφριξε τὴν ἐρώτησιν, ἀλλὰ καὶ πράως ἤνεγκε τὴν ἀκοὴν· καὶ τὸ ἀσελγὲς ἐπιθύμημα πάνυ γενναίως αὐτῷ καὶ ἀγωνιςικῶς συγκατέπραξεν· εἰ μὲν οὖν παρῆν μοι τὸ γράμμα, αὐτὸ ἂν ἀπέςειλα, καὶ ἐξήρκεις σὺν τῷ τε ἀμύναι καὶ τῇ ἀληθείᾳ· ἐπεὶ δὲ ὁ δείξας πάλιν ἀφείλετο, καὶ ὥσπέρ τι τρόπαιον καθ' ἡμῶν περιέφερε κεκωλυκότων τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἔγγραφον ἔχειν λέγων τὴν ἐξουσίαν, ἐπέςειλα νῦν σοι· ὥςε διπλῇ τῇ χειρὶ ἡμᾶς ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν νόθον ἐκεῖνον λόγον, καὶ μηδεμίαν αὐτῷ ἰσχὺν καταλιπεῖν· ἵνα μὴ ἔχῃ βλάπτειν ῥᾳδίως τοὺς ἐντυγχάνοντας· πρῶτον μὲν οὖν ὃ μέγιςον ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐστὶ, τὸ παρ' ἡμῖν ἔθος ὃ ἔχομεν προβάλλειν, νόμου δύναμιν ἔχον, διὰ τὸ ὑφ' ἁγίων ἀνδρῶν τοὺς θεσμοὺς ἡμῖν παραδοθῆναι· τοῦτο δὲ τοιοῦτον ἐςὶν, ἐάν τις πάθει ἀκαθαρσίας ποτὲ κρατηθεὶς ἐκπέσῃ πρὸς δυεῖν ἀδελφῶν ἄθεσμον κοινωνίαν, μήτε γάμον ἡγεῖσθαι τοῦτο, μήθ' ὅλως εἰς ἐκκλησίας πλήρωμα παραδέχεσθαι πρότερον· ἢ διαλῦσαι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον εἰπεῖν ἦν, ἐξήρκει τὸ ἔθος πρὸς τὴν τοῦ κακοῦ φυλακήν· ἐπεὶ δὲ ὁ τὴν ἐπιστολὴν γράψας, ἐπιχειρήματι κιβδήλῳ κακὸν τοσοῦτον ἐπειράθη τῷ βίῳ ἐπαγαγεῖν, ἀνάγκη μὴ δὲ ἡμᾶς τῆς ἐκ τῶν λογισμῶν βοηθείας ὑφέσθαι· καί τοι γε ἐπὶ τῶν σφόδρα ἐναργῶν, μείζων ἐστὶ τοῦ λόγου ἡ παρ' ἑκάςῳ πρόληψις· γέγραπται, φησὶν, ἐν τῷ λευϊτικῷ· γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ αὐτῆς οὐ λήψῃ· ἀντίζηλον ἀποκαλύψαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ, ἔτι ζώσης αὐτῆς· δῆλον δὲ ἐκ τούτου εἶναι φησὶν, ὅτι συγχωρεῖται λαμβάνειν τελευτησάσης· πρὸς δὴ

τοῦτο πρῶτον μὲν ἐκεῖνο ἐρῶ, ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λέγει· ἐπεὶ οὕτω γε καὶ περιτομῇ καὶ σαββάτῳ καὶ ἀποχῇ βρωμάτων ὑποκεισόμεθα· οὐ γὰρ δὴ ἐὰν μέν τι εὕρωμεν συντρέχον ἡμῶν ταῖς ἡδοναῖς, τῷ ζυγῷ τῆς δουλείας τοῦ νόμου ἑαυτοὺς ὑποθήσομεν· ἐὰν δέ τι φανῇ βαρὺ τῶν νομίμων, τότε πρὸς τὴν ἐν Χριστῷ ἐλευθερίαν ἀποδραμούμεθα· ἠρωτήθημεν εἰ γέγραπται λαμβάνειν γυναῖκα ἐπ᾽ ἀδελφῇ· εἴπομεν ὅπερ ἀσφαλὲς ἡμῖν καὶ ἀληθὲς, ὅτι οὐ γέγραπται· τὸ δὲ ἐκ τῆς τοῦ ἀκολούθου ἐπιφορᾶς τὸ σιωπηθὲν συλλογίζεσθαι, νομοθετοῦντος ἐστὶν, οὐ τὰ τοῦ νόμου λέγοντος· ἐπεὶ οὕτως γε ἐξέσται τῷ βουλομένῳ κατατολμῆσαι, καὶ ἔτι ζώσης τῆς γυναικὸς, λαμβάνειν τὴν ἀδελφήν· τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτο σόφισμα, καὶ ἐπ᾽ ἐκείνου ἁρμόζει· γέγραπται γάρ, φησιν, οὐ λήψῃ ἀντίζηλον· ὡς τήν γε ἔξω τοῦ ζήλου, λαβεῖν οὐκ ἐκώλυεν· ὁ δὴ συνηγορῶν τῷ πάθει, ἀζηλότυπον εἶναι διερεῖται τὸ ἦθος τῶν ἀδελφῶν· ἀνῃρημένης οὖν τῆς αἰτίας, δι᾽ ἣν ἀπηγόρευσε τὴν ἀμφοτέρων συνοίκησιν, τί τὸ κωλῦον ἔσται λαμβάνειν τὰς ἀδελφάς; ἀλλ᾽ οὐ γέγραπται ταῦτα, φήσομεν· ἀλλ᾽ οὐδὲ ἐκεῖνα ὥρισται· ἡ δὲ ἔννοια τοῦ ἀκολούθου ὁμοίως ἀμφοτέροις τὴν ἄδειαν δίδωσιν· ἔδει δὲ μικρὸν ἐπὶ τὰ κατόπιν τῆς νομοθεσίας ἐπαναδραμόντα, ἀπηλλάχθαι πραγμάτων· ἔοικε γὰρ οὐ πᾶν εἶδος ἁμαρτημάτων περιλαμβάνειν ὁ νομοθέτης, ἀλλ᾽ ἰδίως ἀπαγορεύειν τὰ τῶν αἰγυπτίων, ὅθεν ἀπῆρεν ὁ Ἰσραήλ· καὶ τὰ τῶν χαναναίων, πρὸς οὓς μεθίσταται· ἔχει γὰρ οὕτως ἡ λέξις· κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς Αἰγύπτου, ἐν ᾗ παρῳκήσατε ἐπ᾽ αὐτῆς, οὐ ποιήσετε· καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα γῆς Χαναὰν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάξω ὑμᾶς ἐκεῖ, οὐ ποιήσετε, καὶ τοῖς νομίμοις αὐτῶν οὐ πορεύεσθε· ὥστε τοῦτο εἰκός που τὸ εἶδος τῆς

ἁμαρτίας, μὴ ἐμπολιτεύεσθαι τότε παρὰ τοῖς ἔθνεσι· διὸ μὴ δὲ τῆς ἐπ' αὐτῷ φυλακῆς προσδεηθῆναι τὸν νομοθέτην, ἀλλ' ἀρκεσθῆναι τῷ ἀδιδάκτῳ ἔθει, πρὸς τὴν τοῦ μύσους διαβολήν· πῶς οὖν τὸ μεῖζον ἀπαγορεύσας, τὸ ἔλαττον ἐσιώπησεν; ὅτι ἐδόκει πολλοὺς τῶν φιλοσάρκων πρὸς τὸ ζώσαις ἀδελφαῖς συνοικεῖν, τὸ ὑπόδειγμα βλάπτειν τοῦ πατριάρχου· ἡμᾶς δὲ τί χρὴ ποιεῖν; τὰ γεγραμμένα λέγειν, ἢ τὰ σιωπηθέντα προσεργάζεσθαι; αὐτίκα τὸ μὴ δεῖν μιᾷ ἑταίρᾳ κεχρῆσθαι πατέρα καὶ υἱὸν, ἐν μὲν τοῖς νόμοις τούτοις οὐ γέγραπται· παρὰ δὲ τῷ προφήτῃ μεγίστης κατηγορίας ἠξίωται· υἱὸς γάρ, φησι, καὶ πατὴρ πρὸς τὴν αὐτὴν παιδίσκην εἰσεπορεύοντο· πόσα δὲ εἴδη τῶν ἀκαθάρτων παθῶν ἄλλα, τὸ μὲν τῶν δαιμόνων διδασκαλεῖον ἐξεῦρεν, ἡ δὲ θεία γραφὴ ἀπεσιώπησε, τὸ σεμνὸν ἑαυτῆς ταῖς τῶν αἰσχρῶν ὀνομασίαις καταῤῥυπαίνειν οὐχ αἱρουμένη, ἀλλὰ γενικοῖς ὀνόμασι τὰς ἀκαθαρσίας διέβαλεν· ὡς καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος φησὶ, πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα μὴ δὲ ὀνομαζέσθω ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις, τῷ τῆς ἀκαθαρσίας ὀνόματι τάς τε τῶν ἀῤῥένων ἀῤῥητοποιίας καὶ τὰς τῶν θηλειῶν περιλαμβάνων· ὥστε οὐ πάντως ἡ σιωπὴ ἄδειαν φέρει τοῖς φιληδόνοις· ἐγὼ δὲ οὐδὲ σεσιωπῆσθαι τὸ μέρος τοῦτο φημὶ, ἀλλὰ καὶ πάνυ σφοδρῶς ἀπηγορευκέναι τὸν νομοθέτην· τὸ γὰρ οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκός σου ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτῶν, ἐμπεριεκτικόν ἐστι καὶ τούτου τοῦ εἴδους τῆς οἰκειότητος· τί γὰρ ἂν γένοιτο οἰκειότερον ἀνδρὶ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς; μᾶλλον δὲ τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς; οὐ γὰρ ἔτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία· ὥστε διὰ τῆς γυναικὸς ἡ ἀδελφὴ πρὸς τὴν τοῦ ἀνδρὸς οἰκειότητα μεταβαίνει· ὡς γὰρ μητέρα γυναικὸς οὐ λήψεται, οὐδὲ θυγατέρα τῆς γυν-

αικὸς, διότι μὴ δὲ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα, μὴ δὲ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, οὕτως οὐδὲ ἀδελφὴν γυναικὸς, διότι μὴ δὲ ἀδελφὴν ἑαυτοῦ· καὶ τοῦτο ἀνάπαλιν, οὐδὲ τῇ γυναικὶ ἐξέσται τοῖς οἰκείοις τοῦ ἀνδρὸς συνοικεῖν, κοινὰ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέροις τῆς συγγενείας τὰ δίκαια· ἐγὼ δὲ παντὶ τῷ περὶ γάμου βουλομένῳ διαμαρτύρομαι, ὅτι παράγει τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν· ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν· ἐὰν δέ μοι παραναγινώσκῃ τὸ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καταγελῶ τοῦ τῶν νομοθεσιῶν τοὺς καιροὺς μὴ διακρίνοντος· πορνείας παράμυθια ὁ δεύτερος γάμος, οὐχὶ ἐφόδιον εἰς ἀσέλγειαν· εἰ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν, φησὶν, οὐχὶ δὲ γαμοῦντες παρανομείτωσαν· οἱ δὲ οὐδὲ πρὸς τὴν φύσιν ἀποβλέπουσιν, οἱ τὴν ψυχὴν λημῶντες τῷ πάθει τῆς ἀτιμίας, πάλαι διακρίνασαν τὰς τοῦ γένους προσηγορίας· ἐκ ποίας συγγενείας τοὺς γεννηθέντας προσαγορεύσουσι; ἀδελφοὺς αὐτοὺς ἀλλήλων; ἢ ἀνεψιοὺς προσεροῦσιν; ἀμφότερα γὰρ αὐτοῖς προσαρμόσει διὰ τὴν σύγχυσιν· μὴ ποιήσῃς ὦ ἄνθρωπε τὴν θείαν μητρυὰν τῶν νηπίων, μήτε δὲ τὴν μητρὸς τάξει περιθάλπειν ὀφείλουσαν, ταύτην ἐφοπλίσῃς ταῖς ἀμειλίκτοις ζηλοτυπίαις· μόνον γὰρ τὸ μῖσος τῶν μητρυῶν, καὶ μετὰ θάνατον ἐλαύνει τὴν ἔχθραν, μᾶλλον δὲ οἱ μὲν ἄλλως πολέμιοι, τοῖς τεθνηκόσι σπένδονται· αἱ δὲ μητρυιαὶ τοῦ μίσους μετὰ θάνατον ἄρχονται· κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων, εἰ μὲν νόμῳ ὁρμᾶται πρὸς τὸν γάμον, ἤνοικται πᾶσα ἡ οἰκουμένη· εἰ δὲ ἐμπαθὴς αὐτῷ ἡ σπουδὴ, διὰ τοῦτο καὶ πλέον ἀποκλεισθήτω· ἵνα μάθῃ τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας· πλείονά με λέγειν ὡρμημένον, τὸ μέτρον ἐπέχει τῆς ἐπιστολῆς· εὔχομαι δὲ, ἢ

τὴν παραίνεσιν ἡμῶν ἰσχυροτέραν τοῦ πάθους ἀποδειχθῆναι· ἢ μὴ ἐπιδημῆσαι τῇ ἡμετέρᾳ τὸ ἄγος τοῦτο, ἀλλ' ἐν οἷς ἂν ἐτολμήθη τόποις ἐναπομεῖναι.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κζ' κεφαλαίου τῶν περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς τὸν μακάριον Ἀμφιλόχιον γεγραμμένων.

Τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν· τὰ δὲ, ἐκ τῶν ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἐν μυστηρίῳ παρεδεξάμεθα· ἅπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν· καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅς τις γε, κἂν κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπείραται· εἰ γὰρ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς μὴ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιοῦντες τὸ εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιϊστῶντες τὸ κήρυγμα· οἷον, ἵνα τοῦ πρώτου καὶ κοινοτάτου πρῶτον μνησθῶ, τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἠλπικότας κατασημαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γράμματος διδάξας; τὸ πρὸς ἀνατολὰς τετράφθαι κατὰ τὴν προσευχὴν, ποῖον ἡμᾶς ἐδίδαξε γράμμα; τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας, τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ δὴ τούτοις ἀρκούμεθα, ὧν ὁ ἀπόστολος ἢ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχὺν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες· εὐλογοῦμεν δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον· ἀπὸ ποίων ἐγγράφων; οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπωμένης καὶ μυστικῆς παραδό-

σεως; τί δέ; αὐτὴν τοῦ ἐλαίου τὴν χρίσιν τίς λόγος γεγραμμένος ἐδίδαξε; τὸ δὲ τρὶς βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον πόθεν; ἄλλα δὲ ὅσα περὶ τὸ βάπτισμα, ἀποτάσσεσθαι τῷ σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλου αὐτοῦ, ἐκ ποίας ἐςὶ γραφῆς; οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου ταύτης καὶ ἀποῤῥήτου διδασκαλίας, ἣν ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ καὶ ἀπεριεργάςῳ σιγῇ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν; καλῶς ἐκεῖνο δεδιδαγμένοι, τῶν μυςηρίων τὰ σεμνὰ σιωπῇ διασώζεσθαι· ἃ γὰρ οὐδὲ ἐποπτεύειν ἔξεστι τοῖς ἀμυήτοις, τούτων πῶς ἂν ἦν εἰκὸς τὴν διδασκαλίαν θριαμβεύειν ἐν γράμμασιν;

Καὶ μεθ᾽ ἕτερα.

Οὗτος ὁ λόγος τῆς τῶν ἀγράφων παραδόσεως, ὡς μὴ καταμεληθεῖσαν τῶν δογμάτων τὴν γνῶσιν, εὐκαταφρόνητον τοῖς πολλοῖς γενέσθαι διὰ συνήθειαν· ἄλλο γὰρ δόγμα καὶ ἄλλο κήρυγμα· τὰ μὲν γὰρ δόγματα σιωπᾶται, τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύεται· σιωπῆς δὲ εἶδος καὶ ἡ ἀσάφεια, ᾗ χρῆται ἡ γραφὴ, δυσθεώρητον κατασκευάζουσα τῶν δογμάτων τὸν νοῦν, πρὸς τὸ τῶν ἐντυγχανόντων λυσιτελές· τούτου χάριν πάντες μὲν ὁρῶμεν κατ᾽ ἀνατολὰς ἐπὶ τῶν προσευχῶν· ὀλίγοι δὲ ἴσμεν, ὅτι τὴν ἀρχαίαν ἐπιζητοῦμεν πατρίδα τὸν παράδεισον, ὃν ἐφύτευσεν ὁ θεὸς ἐν Ἐδὲμ κατὰ ἀνατολάς· καὶ ὀρθοὶ μὲν πληροῦμεν τὰς εὐχὰς ἐν τῇ μιᾷ τοῦ σαββάτου, τὸν δὲ λόγον οὐ πάντες οἴδαμεν· οὐ γὰρ μόνον ὡς συναναστάντες Χριςῷ, καὶ τὰ ἄνω ζητεῖν ὀφείλοντες, ἐν τῇ ἀναστασίμῳ ἡμέρᾳ τῆς δεδομένης ἡμῖν χάριτος, διὰ τῆς κατὰ τὴν προσευχὴν στάσεως, ἑαυτοὺς ὑπομιμνήσκομεν, ἀλλ᾽ ὅτι δοκεῖ πως τοῦ προσδοκωμένου αἰῶνος εἶναι εἰκών· διὸ καὶ ἀρχὴ οὖσα ἡμερῶν, οὐχὶ πρώτη παρὰ Μωϋσέως ἀλλὰ μία ὠνόμασται· ἐγένετο γὰρ, φησιν, ἑσπέρα καὶ

ἐγένετο πρωῒ ἡμέρα μία, ὡς τῆς αὐτῆς ἀνακυκλουμένης πολλάκις· καὶ μία τοίνυν ἡ αὐτὴ καὶ ὀγδόη, τὴν μίαν ὄντως ἐκείνην καὶ ἀληθινὴν ὀγδόην, ἧς καὶ ὁ ψαλμῳδὸς ἔν τισιν ἐπιγραφαῖς τῶν ψαλμῶν ἐπεμνήσθη· δι᾽ ἑαυτῆς ἐμφανίζουσα τὴν μετὰ τὸν χρόνον τοῦτον κατάςασιν, τὴν ἄπαυςον ἡμέραν, τὴν ἀνέσπερον, τὴν ἀδιάδοχον, τὸν ἄληκτον ἐκεῖνον καὶ ἀγήρω αἰῶνα· ἀναγκαίως οὖν τὰς ἐν αὐτῇ προσευχὰς ἑςῶτας ἀποπληροῦν τοὺς ἑαυτῆς τροφίμους ἡ ἐκκλησία παιδεύει, ἵνα τῇ συνεχεῖ ὑπομνήσει τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς, τῶν πρὸς τὴν μετάςασιν ἐκείνην ἐφοδίων μὴ ἀμελῶμεν· καὶ πᾶσα δὲ ἡ πεντηκοςὴ τῆς ἐν τῷ αἰῶνι προσδοκωμένης ἀναστάσεως, ἀληθῶς ἐστὶν ὑπόμνημα· ἡ γὰρ μία ἐκείνη καὶ πρώτη ἡμέρα ἑπτάκις ἑπταπλασιασθεῖσα, τὰς ἑπτὰ τῆς ἱερᾶς πεντηκοστῆς ἑβδομάδας ἀποτελεῖ· ἐκ πρώτης γὰρ ἀρχομένη, εἰς τὴν αὐτὴν καταλήγει, δι᾽ ὁμοίων τῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐξελιττομένη πεντηκοντάκις· διὸ καὶ αἰῶνα μιμεῖται τῇ ὁμοιότητι, ὥσπερ ἐν κυκλικῇ κινήσει ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχομένη σημείων, καὶ εἰς τὰ αὐτὰ καταλήγουσα· ἐν ᾗ τὸ ὄρθιον σχῆμα τῆς προσευχῆς προτιμᾶν οἱ θεσμοὶ τῆς ἐκκλησίας ἡμᾶς ἐξεπαίδευσαν, ἐκ τῆς ἐναργοῦς ὑπομνήσεως οἱονεὶ μετοικίζοντες ἡμῶν τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν παρόντων ἐπὶ τὰ μέλλοντα· καὶ καθ᾽ ἑκάστην δὲ γονυκλισίαν καὶ διανάστασιν ἔργῳ δείκνυμεν, ὅτι καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας εἰς γῆν κατεῤῥύημεν, καὶ διὰ τῆς ἀναμαρτίας τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς, εἰς οὐρανὸν ἀνεκλήθημεν· ἐπιλείψει με ἡ ἡμέρα, τὰ ἄγραφα τῆς ἐκκλησίας μυστήρια διηγούμενον· ἐῶ τἄλλα· αὐτὴν δὲ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίςεως, πιςεύειν εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἐκ ποίων γραμμάτων ἔχομεν; εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς τοῦ βαπτίσματος παραδόσεως, κατὰ τὸ τῆς εὐσεβείας ἀκό-

λουθον, ὡς βαπτιζόμεθα οὕτω καὶ πιστεύειν ὀφείλοντες, ὁμοίαν τῷ βαπτίσματι τὴν ὁμολογίαν κατατιθέμεθα, συγχωρησάτωσαν ἡμῖν ἐκ τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας, ὁμοίαν τῇ πίστει τὴν δόξαν ἀποδιδόναι· εἰ δὲ τὸν τρόπον τῆς δοξολογίας ὡς ἄγραφον παραιτοῦνται, δότωσαν ἡμῖν τῆς τε κατὰ τὴν πίστιν ὁμολογίας, καὶ τῶν λοιπῶν ὧν ἀπηριθμησάμεθα, ἐγγράφους τὰς ἀποδείξεις· εἶτα τοσούτων ὄντων ἀγράφων, καὶ τοσαύτην ἐχόντων ἰσχὺν εἰς τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, μίαν λέξιν ἡμῖν ἐκ πατέρων εἰς ἡμᾶς ἐλθοῦσαν οὐ συγχωρήσουσιν, ἣν ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀνεπιτηδεύτου συνηθείας ταῖς ἀδιαστρόφοις τῶν ἐκκλησιῶν ἐναπομείνασαν εὕρομεν, οὐ μικρὸν τὸν λόγον ἔχουσαν οὐδὲ βραχεῖαν συντέλειαν, εἰς τὴν τοῦ μυστηρίου δύναμιν εἰσφερομένην;

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κθ´ τῆς αὐτῆς πραγματείας κεφαλαίου.

Πρός γε μὴν τὸ ἀμάρτυρον καὶ ἄγραφον εἶναι τὴν σὺν τῷ πνεύματι δοξολογίαν, ἐκεῖνο λέγομεν· ὅτι εἰ μὲν μηδὲν ἕτερον ἄγραφον, μὴ δὲ τοῦτο παραδεχθήτω, εἰ δὲ τὰ πλεῖστα τῶν μυστικῶν, ἀγράφως ἡμῖν ἐμπολιτεύεται, μετὰ πολλῶν ἑτέρων καὶ τοῦτο καταδεξώμεθα· ἀποστολικὸν δὲ οἶμαι καὶ τὸ ταῖς ἀγράφοις παραδόσεσι παραμένειν· ἐπαινῶ γάρ, φησιν ὑμᾶς, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε· καὶ τὸ, κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβετε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι᾽ ἐπιστολῆς· ὧν μάλιστα μία ἐστὶ καὶ ἡ παροῦσα αὕτη, ἣν οἱ ἐξ ἀρχῆς διαταξάμενοι παραδιδόντες τοῖς ἐφεξῆς, συμπροϊούσης ἀεὶ τῷ χρόνῳ τῆς χρήσεως, διὰ μακρᾶς τῆς συνηθείας ταῖς ἐκκλησίαις ἐγκατεῤῥίζωσαν· ἆρ᾽ οὖν, εἰ ὡς ἐν δικαστηρίῳ τῆς διὰ τῶν ἐγγράφων ἀποδείξεως ἀποροῦντες, μαρτύρων ὑμῖν πλῆθος παρεστησάμεθα, οὐκ ἂν τῆς ἀφείσης παρ᾽

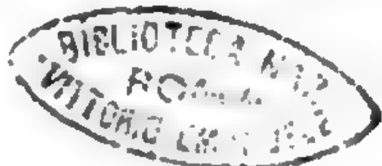
ὑμῶν ψήφου τύχοιμεν; ἐγὼ μὲν οὕτως οἶμαι· ἐπὶ στόματος γὰρ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα· εἰ δὲ καὶ τὸν πολὺν χρόνον πρὸς ἡμῶν ὄντα ἐναργῶς ὑμῖν ἐπεδείκνυμεν, οὐκ ἂν ἐδόξαμεν ὑμῖν εἰκότα λέγειν, μὴ εἶναι καθ' ἡμῶν τὴν δίκην εἰσαγόγιμον ταύτην; δυσωπητικὰ γάρ πως τὰ παλαιὰ τῶν δογμάτων, οἱονεὶ πολιᾷ τινὶ τῇ ἀρχαιότητι τὸ αἰδέσιμον ἔχοντα· καὶ ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ νόμου τὸ ἔθος, ὡς ἄγραφος νόμος ἰσχύει, ὅτε ἐν δικαστηρίῳ ἡ συνήθεια βεβαιωθῇ, καὶ ὅτε μὴ ἐγγράφῳ νόμῳ ἐναντιοῦται· εἰ δὲ ἔν τισι τόποις, μήτε συνήθειαν τοῦ ζητουμένου ἔστιν εὑρεῖν, τότε τῷ ἔθει Ῥώμης ἕπεσθαι δεῖ, ὡς τῶν διγέστων βιβλ. α' τίτ. γ' διγέστ. λβ' λγ' λδ' λε' λϛ' λζ' λη', καὶ βιβλ. η' τοῦ κώδ., τιτ. νβ' διατ. α' β' γ'· εἴρηται δὲ καὶ βιβλ. ν', τίτ. ιζ' διγές. ρπβ', ὅτι δυσχερῶς μὲν, ὅμως δὲ τοῦ δικαίου ἀπαιτοῦντος, παραβαίνομεν τὴν συνήθειαν.

ΚΕΦ. Δ.

Ὅτι οὐχ' ὑφ' ἑνὸς ἐπισκόπου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κοινότητος οἱ κανόνες ἐκτίθενται.

Βασιλείου κανὼν μζ'.

Ἐγκρατῖται καὶ σακκοφόροι καὶ ἀποτακτῖται, τῷ αὐτῷ μζ' ὑπόκεινται λόγῳ ᾧ καὶ ναυατιανοί· ὅτι περὶ μὲν ἐκείνων, κανὼν ἐξεφωνήθη, εἰ καὶ διάφορος, τὰ δὲ κατὰ τούτους ἀποσεσιώπηται· ἡμεῖς μέν τοι, ἑνὶ λόγῳ ἀναβαπτίζομεν τοὺς τοιούτους· εἰ δὲ παρ' ὑμῖν ἀπηγόρευται τὸ τοῦ ἀναβαπτισμοῦ, ὥσπερ οὖν καὶ παρὰ ῥωμαίοις οἰκονομίας τινὸς ἕνεκα ἀθετεῖται τὸ βάπτισμα αὐτῶν, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος λόγος ἰσχὺν ἐχέτω· ὅτι ἐπειδὴ ὥσπερ μαρκιωνιστῶν ἐστὶν ἀποβλάστημα

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ τοῦ φυλάττεσθαι τὸ ἄγραφον ἐκκλησιαστικὸν ἔθος, ὡς νόμον· καὶ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἀνάγκην φυλάττειν τὰ τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ϛʹ, κανὼν πβʹ.

πβʹ Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς, ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ Προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων ἀμνὸν, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν· τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένους κατασπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι· ὡς ἂν οὖν τέλειον κᾂν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνοῦ Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ, ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν· δι᾽ αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ λόγου κατανοοῦντες, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐνσάρκου πολιτείας, τοῦ τε πάθους αὐτοῦ τοῦ καὶ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου πρὸς Διόδωρον τὸν Ταρσοῦ κατὰ τῶν δύο ἀδελφὰς γαμούντων, ἢ ἀδελφοῖς δυσὶ γαμουμένων.

Ἀφίκετο ἡμῖν γράμματα τὴν ἐπιγραφὴν ἔχοντα Διοδώρου, τὰ δ᾽ ἐφεξῆς ἄλλου τινὸς πρέποντα εἶναι μᾶλλον, ἢ Διοδώρου, δοκεῖ γάρ μοι τίς τῶν τεχνικῶν, τὸ σὸν πρόσω-

περ ὑπεδὺς, οὕτως ἑαυτὸν ἀξιόπιςον ἐθελῆσαι ποιῆσαι τοῖς ἀκροωμένοις· ὅς γε ἐρωτηθεὶς ὑπό τινος, εἰ θεμιτὸν αὐτὸν πρὸς γάμον ἀγαγέσθαι τῆς γυναικὸς τελευτησάσης τὴν ἀδελφὴν, οὐκ ἔφριξε τὴν ἐρώτησιν, ἀλλὰ καὶ πράως ἤνεγκε τὴν ἀκοὴν· καὶ τὸ ἀσελγὲς ἐπιθύμημα πάνυ γενναίως αὐτῷ καὶ ἀγωνιςικῶς συγκατέπραξεν· εἰ μὲν οὖν παρῆν μοι τὸ γράμμα, αὐτὸ ἂν ἀπέςειλα, καὶ ἐξήρκαις σὺν τῷ τὲ ἀμύναι καὶ τῇ ἀληθείᾳ· ἐπεὶ δὲ ὁ δείξας πάλιν ἀφείλετο, καὶ ὥσπέρ τι τρόπαιον καθ' ἡμῶν περιέφερε κεκωλυκότων τὸ ἐξ ἀρχῆς, ἔγγραφον ἔχειν λέγων τὴν ἐξουσίαν, ἐπέςειλα νῦν σοι· ὥςε διπλῇ τῇ χειρὶ ἡμᾶς ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν νόθον ἐκεῖνον λόγον, καὶ μηδεμίαν αὐτῷ ἰσχὺν καταλιπεῖν· ἵνα μὴ ἔχῃ βλάπτειν ῥᾳδίως τοὺς ἐντυγχάνοντας· πρῶτον μὲν οὖν ὃ μέγιςον ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐστὶ, τὸ παρ' ἡμῖν ἔθος ὃ ἔχομεν προβάλλειν, νόμου δύναμιν ἔχον, διὰ τὸ ὑφ' ἁγίων ἀνδρῶν τοὺς θεσμοὺς ἡμῖν παραδοθῆναι· τοῦτο δὲ τοιοῦτον ἐςὶν, ἐάν τις πάθει ἀκαθαρσίας ποτὲ κρατηθεὶς ἐκπέσῃ πρὸς δυεῖν ἀδελφῶν ἄθεσμον κοινωνίαν, μήτε γάμον ἡγεῖσθαι τοῦτο, μήθ' ὅλως εἰς ἐκκλησίας πλήρωμα παραδέχεσθαι πρότερον· ἢ διαλῦσαι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον εἰπεῖν ἦν, ἐξήρκει τὸ ἔθος πρὸς τὴν τοῦ κακοῦ φυλακήν· ἐπεὶ δὲ ὁ τὴν ἐπιστολὴν γράψας, ἐπιχειρήματι κιβδήλῳ κακὸν τοσοῦτον ἐπειράθη τῷ βίῳ ἐπαγαγεῖν, ἀνάγκη μὴ δὲ ἡμᾶς τῆς ἐκ τῶν λογισμῶν βοηθείας ὑφέσθαι· καί τοι γε ἐπὶ τῶν σφόδρα ἐναργῶν, μείζων ἐστὶ τοῦ λόγου ἡ παρ' ἑκάςῳ πρόληψις· γέγραπται, φησὶν, ἐν τῷ λευϊτικῷ· γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ αὐτῆς οὐ λήψῃ· ἀντίζηλον ἀποκαλύψαι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς ἐπ' αὐτῇ, ἔτι ζώσης αὐτῆς· δῆλον δὲ ἐκ τούτου εἶναι φησὶν, ὅτι συγχωρεῖται λαμβάνειν τελευτησάσης· πρὸς δὴ

τοῦτο πρῶτον μὲν ἐκεῖνο ἐρῶ, ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λέγει· ἐπεὶ οὕτω γε καὶ περιτομῇ καὶ σαββάτῳ καὶ ἀποχῇ βρωμάτων ὑποκεισόμεθα· οὐ γὰρ δὴ ἐὰν μέν τι εὕρωμεν συντρέχον ἡμῶν ταῖς ἡδοναῖς, τῷ ζυγῷ τῆς δουλείας τοῦ νόμου ἑαυτοὺς ὑποθήσομεν· ἐὰν δέ τι φανῇ βαρὺ τῶν νομίμων, τότε πρὸς τὴν ἐν Χριςῷ ἐλευθερίαν ἀποδραμούμεθα· ἠρωτήθημεν εἰ γέγραπται λαμβάνειν γυναῖκα ἐπ' ἀδελφῇ· εἴπομεν ὅπερ ἀσφαλὲς ἡμῖν καὶ ἀληθὲς, ὅτι οὐ γέγραπται· τὸ δὲ ἐκ τῆς τοῦ ἀκολούθου ἐπιφορᾶς τὸ σιωπηθὲν συλλογίζεσθαι, νομοθετοῦντος ἐστὶν, οὐ τὰ τοῦ νόμου λέγοντος· ἐπεὶ οὕτως γε ἐξέσται τῷ βουλομένῳ κατατολμῆσαι, καὶ ἔτι ζώσης τῆς γυναικὸς, λαμβάνειν τὴν ἀδελφήν· τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτο σόφισμα, καὶ ἐπ' ἐκείνου ἁρμόζει· γέγραπται γάρ, φησιν, οὐ λήψῃ ἀντίζηλον· ὡς τήν γε ἔξω τοῦ ζήλου, λαβεῖν οὐκ ἐκώλυεν· ὁ δὴ συνηγορῶν τῷ πάθει, ἀζηλότυπον εἶναι διορίζεται τὸ ἦθος τῶν ἀδελφῶν· ἀνῃρημένης οὖν τῆς αἰτίας, δι' ἣν ἀπηγόρευσε τὴν ἀμφοτέρων συνοίκησιν, τί τὸ κωλῦον ἔςαι λαμβάνειν τὰς ἀδελφάς; ἀλλ' οὐ γέγραπται ταῦτα, φήσομεν· ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνα ὥρισται· ἡ δὲ ἔννοια τοῦ ἀκολούθου ὁμοίως ἀμφοτέροις τὴν ἄδειαν δίδωσιν· ἔδει δὲ μικρὸν ἐπὶ τὰ κατόπιν τῆς νομοθεσίας ἐπαναδραμόντα, ἀπηλλάχθαι πραγμάτων· ἔοικε γὰρ οὐ πᾶν εἶδος ἁμαρτημάτων περιλαμβάνειν ὁ νομοθέτης, ἀλλ' ἰδίως ἀπαγορεύειν τὰ τῶν αἰγυπτίων, ὅθεν ἀπῆρεν ὁ Ἰσραήλ· καὶ τὰ τῶν χαναναίων, πρὸς οὓς μεθίςαται· ἔχει γὰρ οὕτως ἡ λέξις· κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς Αἰγύπτου, ἐν ᾗ παρῳκήσατε ἐπ' αὐτῆς, οὐ ποιήσετε· καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα γῆς Χαναὰν, εἰς ἣν ἐγὼ εἰσάξω ὑμᾶς ἐκεῖ, οὐ ποιήσετε, καὶ τοῖς νομίμοις αὐτῶν οὐ πορεύεσθε· ὥςε τοῦτο εἰκός που τὸ εἶδος τῆς

ἁμαρτίας, μὴ ἐμπολιτεύεσθαι τότε παρὰ τοῖς ἔθνεσι· διὸ μὴ δὲ τῆς ἐπ' αὐτῷ φυλακῆς προσδεηθῆναι τὸν νομοθέτην, ἀλλ' ἀρκεσθῆναι τῷ ἀδιδάκτῳ ἔθει, πρὸς τὴν τοῦ μύσους διαβολήν· πῶς οὖν τὸ μεῖζον ἀπαγορεύσας, τὸ ἔλαττον ἐσιώπησεν; ὅτι ἐδόκει πολλοὺς τῶν φιλοσάρκων πρὸς τὸ ζώσαις ἀδελφαῖς συνοικεῖν, τὸ ὑπόδειγμα βλάπτειν τοῦ πατριάρχου· ἡμᾶς δὲ τί χρὴ ποιεῖν; τὰ γεγραμμένα λέγειν, ἢ τὰ σιωπηθέντα προσεργάζεσθαι; αὐτίκα τὸ μὴ δεῖν μιᾷ ἑταίρᾳ κεχρῆσθαι πατέρα καὶ υἱὸν, ἐν μὲν τοῖς νόμοις τούτοις οὐ γέγραπται· παρὰ δὲ τῷ προφήτῃ μεγίστης κατηγορίας ἠξίωται· υἱὸς γάρ, φησι, καὶ πατὴρ πρὸς τὴν αὐτὴν παιδίσκην εἰσεπορεύοντο· πόσα δὲ εἴδη τῶν ἀκαθάρτων παθῶν ἄλλα, τὸ μὲν τῶν δαιμόνων διδασκαλεῖον ἐξεῦρεν, ἡ δὲ θεία γραφὴ ἀπεσιώπησε, τὸ σεμνὸν ἑαυτῆς ταῖς τῶν αἰσχρῶν ὀνομασίαις καταῤῥυπαίνειν οὐχ αἱρουμένη, ἀλλὰ γενικοῖς ὀνόμασι τὰς ἀκαθαρσίας διέβαλεν· ὡς καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος φησὶ, πορνεία δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα μὴ δὲ ὀνομαζέσθω ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις, τῷ τῆς ἀκαθαρσίας ὀνόματι τάς τε τῶν ἀῤῥένων ἀῤῥητοποιΐας καὶ τὰς τῶν θηλειῶν περιλαμβάνων· ὥστε οὐ πάντως ἡ σιωπὴ ἄδειαν φέρει τοῖς φιληδόνοις· ἐγὼ δὲ οὐδὲ σεσιωπῆσθαι τὸ μέρος τοῦτο φημὶ, ἀλλὰ καὶ πάνυ σφοδρῶς ἀπηγορευκέναι τὸν νομοθέτην· τὸ γὰρ οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκός σου ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτῶν, ἐμπεριεκτικόν ἐστι καὶ τούτου τοῦ εἴδους τῆς οἰκειότητος· τί γὰρ ἂν γένοιτο οἰκειότερον ἀνδρὶ τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς; μᾶλλον δὲ τῆς ἑαυτοῦ σαρκὸς; οὐ γὰρ ἔτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία· ὥστε διὰ τῆς γυναικὸς ἡ ἀδελφὴ πρὸς τὴν τοῦ ἀνδρὸς οἰκειότητα μεταβαίνει· ὡς γὰρ μητέρα γυναικὸς οὐ λήψεται, οὐδὲ θυγατέρα τῆς γυν-

αικὸς, διότι μὴ δὲ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα, μὴ δὲ τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, οὕτως οὐδὲ ἀδελφὴν γυναικὸς, διότι μὴ δὲ ἀδελφὴν ἑαυτοῦ· καὶ τοῦτο ἀνάπαλιν, οὐδὲ τῇ γυναικὶ ἐξέσται τοῖς οἰκείοις τοῦ ἀνδρὸς συνοικεῖν, κοινὰ γὰρ ἐπ' ἀμφοτέροις τῆς συγγενείας τὰ δίκαια· ἐγὼ δὲ παντὶ τῷ περὶ γάμου βουλομένῳ διαμαρτύρομαι, ὅτι παράγει τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν· ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν· ἐὰν δέ μοι παραναγινώσκῃ τὸ αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καταγελῶ τοῦ τῶν νομοθεσιῶν τοὺς καιροὺς μὴ διακρίνοντος· πορνείας παραμυθία ὁ δεύτερος γάμος, οὐχὶ ἐφόδιον εἰς ἀσέλγειαν· εἰ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν, φησὶν, οὐχὶ δὲ γαμοῦντες παρανομείτωσαν· οἱ δὲ οὐδὲ πρὸς τὴν φύσιν ἀποβλέπουσιν, οἱ τὴν ψυχὴν λημῶντες τῷ πάθει τῆς ἀτιμίας, πάλαι διακρίνασαν τὰς τοῦ γένους προσηγορίας· ἐκ ποίας συγγενείας τοὺς γεννηθέντας προσαγορεύσουσιν; ἀδελφοὺς αὐτοὺς ἀλλήλων; ἢ ἀνεψιοὺς προσεροῦσιν; ἀμφότερα γὰρ αὐτοῖς προσαρμόσει διὰ τὴν σύγχυσιν· μὴ ποιήσῃς ὦ ἄνθρωπε τὴν θείαν μητρυὰν τῶν νηπίων, μήτε δὲ τὴν μητρὸς τάξει περιθάλπειν ὀφείλουσαν, ταύτην ἐφοπλίσῃς ταῖς ἀμειλίκτοις ζηλοτυπίαις· μόνον γὰρ τὸ μῖσος τῶν μητρυιῶν, καὶ μετὰ θάνατον ἐλαύνει τὴν ἔχθραν, μᾶλλον δὲ οἱ μὲν ἄλλως πολέμιοι, τοῖς τεθνηκόσι σπένδονται· αἱ δὲ μητρυιαὶ τοῦ μίσους μετὰ θάνατον ἄρχονται· κεφάλαιον δὲ τῶν εἰρημένων, εἰ μὲν νόμῳ ὁρμᾶται πρὸς τὸν γάμον, ἤνοικται πᾶσα ἡ οἰκουμένη· εἰ δὲ ἐμπαθὴς αὐτῷ ἡ σπουδὴ, διὰ τοῦτο καὶ πλέον ἀποκλεισθήτω· ἵνα μάθῃ τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας· πλείονά με λέγειν ὡρμημένον, τὸ μέτρον ἐπέχει τῆς ἐπιστολῆς· εὔχομαι δὲ, ἢ

τὴν παραίνεσιν ἡμῶν ἰσχυροτέραν τοῦ πάθους ἀποδειχθῆναι· ἢ μὴ ἐπιδημῆσαι τῇ ἡμετέρᾳ τὸ ἄγος τοῦτο, ἀλλ' ἐν οἷς ἂν ἐτολμήθη τόποις ἐναπομεῖναι.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κζ' κεφαλαίου τῶν περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς τὸν μακάριον Ἀμφιλόχιον γεγραμμένων.

Τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἐγγράφου διδασκαλίας ἔχομεν· τὰ δὲ, ἐκ τῶν ἀποστόλων παραδόσεως διαδοθέντα ἐν μυστηρίῳ παρεδεξάμεθα· ἅπερ ἀμφότερα τὴν αὐτὴν ἰσχὺν ἔχει πρὸς τὴν εὐσέβειαν· καὶ τούτοις οὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅς τις γε, κἂν κατὰ μικρὸν γοῦν θεσμῶν ἐκκλησιαστικῶν πεπείραται· εἰ γὰρ ἐπιχειρήσαιμεν τὰ ἄγραφα τῶν ἐθῶν, ὡς μὴ μεγάλην ἔχοντα τὴν δύναμιν παραιτεῖσθαι, λάθοιμεν ἂν εἰς αὐτὰ τὰ καίρια ζημιοῦντες τὸ εὐαγγέλιον, μᾶλλον δὲ εἰς ὄνομα ψιλὸν περιϊστῶντες τὸ κήρυγμα· οἷον, ἵνα τοῦ πρώτου καὶ κοινοτάτου πρῶτον μνησθῶ, τῷ τύπῳ τοῦ σταυροῦ τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἠλπικότας κατασημαίνεσθαι, τίς ὁ διὰ γράμματος διδάξας; τὸ πρὸς ἀνατολὰς τετράφθαι κατὰ τὴν προσευχὴν, ποῖον ἡμᾶς ἐδίδαξε γράμμα; τὰ τῆς ἐπικλήσεως ῥήματα ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τοῦ ἄρτου τῆς εὐχαριστίας καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς εὐλογίας, τίς τῶν ἁγίων ἐγγράφως ἡμῖν καταλέλοιπεν; οὐ γὰρ δὴ τούτοις ἀρκούμεθα, ὧν ὁ ἀπόστολος ἢ τὸ εὐαγγέλιον ἐπεμνήσθη, ἀλλὰ καὶ προλέγομεν καὶ ἐπιλέγομεν ἕτερα, ὡς μεγάλην ἔχοντα πρὸς τὸ μυστήριον τὴν ἰσχὺν, ἐκ τῆς ἀγράφου διδασκαλίας παραλαβόντες· εὐλογοῦμεν δὲ τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον· ἀπὸ ποίων ἐγγράφων; οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπωμένης καὶ μυστικῆς παραδό-

σεως; τί δέ; αὐτὴν τοῦ ἐλαίου τὴν χρίσιν τίς λόγος γεγραμμένος ἐδίδαξε; τὸ δὲ τρὶς βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον πόθεν; ἄλλα δὲ ὅσα περὶ τὸ βάπτισμα, ἀποτάσσεσθαι τῷ σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ, ἐκ ποίας ἐςὶ γραφῆς; οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου ταύτης καὶ ἀποῤῥήτου διδασκαλίας, ἣν ἐν ἀπολυπραγμονήτῳ καὶ ἀπεριεργάςῳ σιγῇ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφύλαξαν; καλῶς ἐκεῖνο δεδιδαγμένοι, τῶν μυςηρίων τὰ σεμνὰ σιωπῇ διασώζεσθαι· ἃ γὰρ οὐδὲ ἐποπτεύειν ἔξεστι τοῖς ἀμυήτοις, τούτων πῶς ἂν ἦν εἰκὸς τὴν διδασκαλίαν θριαμβεύειν ἐν γράμμασιν;

Καὶ μεθ' ἕτερα.

Οὗτος ὁ λόγος τῆς τῶν ἀγράφων παραδόσεως, ὡς μὴ καταμεληθεῖσαν τῶν δογμάτων τὴν γνῶσιν, εὐκαταφρόνητον τοῖς πολλοῖς γενέσθαι διὰ συνήθειαν· ἄλλο γὰρ δόγμα καὶ ἄλλο κήρυγμα· τὰ μὲν γὰρ δόγματα σιωπᾶται, τὰ δὲ κηρύγματα δημοσιεύεται· σιωπῆς δὲ εἶδος καὶ ἡ ἀσάφεια, ᾗ χρῆται ἡ γραφὴ, δυσθεώρητον κατασκευάζουσα τῶν δογμάτων τὸν νοῦν, πρὸς τὸ τῶν ἐντυγχανόντων λυσιτελές· τούτου χάριν πάντες μὲν ὁρῶμεν κατ' ἀνατολὰς ἐπὶ τῶν προσευχῶν· ὀλίγοι δὲ ἴσμεν, ὅτι τὴν ἀρχαίαν ἐπιζητοῦμεν πατρίδα τὸν παράδεισον, ὃν ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς ἐν Ἐδὲμ κατὰ ἀνατολάς· καὶ ὀρθοὶ μὲν πληροῦμεν τὰς εὐχὰς ἐν τῇ μιᾷ τοῦ σαββάτου, τὸν δὲ λόγον οὐ πάντες οἴδαμεν· οὐ γὰρ μόνον ὡς συναναστάντες Χριςῷ, καὶ τὰ ἄνω ζητεῖν ὀφείλοντες, ἐν τῇ ἀναστασίμῳ ἡμέρᾳ τῆς δεδομένης ἡμῖν χάριτος, διὰ τῆς κατὰ τὴν προσευχὴν στάσεως, ἑαυτοὺς ὑπομιμνήσκομεν, ἀλλ' ὅτι δοκεῖ πως τοῦ προσδοκωμένου αἰῶνος εἶναι εἰκών· διὸ καὶ ἀρχὴ οὖσα ἡμερῶν, οὐχὶ πρώτη παρὰ Μωϋσέως ἀλλὰ μία ὠνόμασται· ἐγένετο γάρ, φησιν, ἑσπέρα καὶ

ἐγένετο πρωῒ ἡμέρα μία, ὡς τῆς αὐτῆς ἀνακυκλουμένης πολλάκις· καὶ μία τοίνυν ἡ αὐτὴ καὶ ὀγδόη, τὴν μίαν ὄντως ἐκείνην καὶ ἀληθινὴν ὀγδόην, ἧς καὶ ὁ ψαλμῳδὸς ἔν τισιν ἐπιγραφαῖς τῶν ψαλμῶν ἐπεμνήσθη· δι' ἑαυτῆς ἐμφανίζουσα τὴν μετὰ τὸν χρόνον τοῦτον κατάστασιν, τὴν ἄπαυστον ἡμέραν, τὴν ἀνέσπερον, τὴν ἀδιάδοχον, τὸν ἄληκτον ἐκεῖνον καὶ ἀγήρω αἰῶνα· ἀναγκαίως οὖν τὰς ἐν αὐτῇ προσευχὰς ἑστῶτας ἀποπληροῦν τοὺς ἑαυτῆς τροφίμους ἡ ἐκκλησία παιδεύει, ἵνα τῇ συνεχεῖ ὑπομνήσει τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς, τῶν πρὸς τὴν μετάστασιν ἐκείνην ἐφοδίων μὴ ἀμελῶμεν· καὶ πᾶσα δὲ ἡ πεντηκοστὴ τῆς ἐν τῷ αἰῶνι προσδοκωμένης ἀναστάσεως, ἀληθῶς ἐστὶν ὑπόμνημα· ἡ γὰρ μία ἐκείνη καὶ πρώτη ἡμέρα ἑπτάκις ἑπταπλασιασθεῖσα, τὰς ἑπτὰ τῆς ἱερᾶς πεντηκοστῆς ἑβδομάδας ἀποτελεῖ· ἐκ πρώτης γὰρ ἀρχομένη, εἰς τὴν αὐτὴν καταλήγει, δι' ὁμοίων τῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐξελιττομένη πεντηκοντάκις· διὸ καὶ αἰῶνα μιμεῖται τῇ ὁμοιότητι, ὥσπερ ἐν κυκλικῇ κινήσει ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχομένη σημείων, καὶ εἰς τὰ αὐτὰ καταλήγουσα· ἐν ᾗ τὸ ὄρθιον σχῆμα τῆς προσευχῆς προτιμᾷν οἱ θεσμοὶ τῆς ἐκκλησίας ἡμᾶς ἐξεπαίδευσαν, ἐκ τῆς ἐναργοῦς ὑπομνήσεως οἱονεὶ μετοικίζοντες ἡμῶν τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν παρόντων ἐπὶ τὰ μέλλοντα· καὶ καθ' ἑκάστην δὲ γονυκλισίαν καὶ διανάστασιν ἔργῳ δείκνυμεν, ὅτι καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας εἰς γῆν κατεῤῥύημεν, καὶ διὰ τῆς ἀναμαρτίας τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς, εἰς οὐρανὸν ἀνεκλήθημεν· ἐπιλείψει με ἡ ἡμέρα, τὰ ἄγραφα τῆς ἐκκλησίας μυστήρια διηγούμενον· ἐῶ τἄλλα· αὐτὴν δὲ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, πιστεύειν εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, ἐκ ποίων γραμμάτων ἔχομεν; εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς τοῦ βαπτίσματος παραδόσεως, κατὰ τὸ τῆς εὐσεβείας ἀκό-

λουθον, ὡς βαπτιζόμεθα οὕτω καὶ πιστεύειν ὀφείλοντες, ὁμοίαν τῷ βαπτίσματι τὴν ὁμολογίαν κατατιθέμεθα, συγχωρησάτωσαν ἡμῖν ἐκ τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας, ὁμοίαν τῇ πίστει τὴν δόξαν ἀποδιδόναι· εἰ δὲ τὸν τρόπον τῆς δοξολογίας ὡς ἄγραφον παραιτοῦνται, δότωσαν ἡμῖν τῆς τε κατὰ τὴν πίστιν ὁμολογίας, καὶ τῶν λοιπῶν ὧν ἀπηριθμησάμεθα, ἐγγράφους τὰς ἀποδείξεις· εἶτα τοσούτων ὄντων ἀγράφων, καὶ τοσαύτην ἐχόντων ἰσχὺν εἰς τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, μίαν λέξιν ἡμῖν ἐκ πατέρων εἰς ἡμᾶς ἐλθοῦσαν οὐ συγχωρήσουσιν, ἣν ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀνεπιτηδεύτου συνηθείας ταῖς ἀδιαστρόφοις τῶν ἐκκλησιῶν ἐναπομείνασαν εὕρομεν, οὐ μικρὸν τὸν λόγον ἔχουσαν οὐδὲ βραχεῖαν συντέλειαν, εἰς τὴν τοῦ μυστηρίου δύναμιν εἰσφερομένην;

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κθ′ τῆς αὐτῆς πραγματείας κεφαλαίου.

Πρός γε μὴν τὸ ἀμάρτυρον καὶ ἄγραφον εἶναι τὴν σὺν τῷ πνεύματι δοξολογίαν, ἐκεῖνο λέγομεν· ὅτι εἰ μὲν μηδὲν ἕτερον ἄγραφον, μὴ δὲ τοῦτο παραδεχθήτω, εἰ δὲ τὰ πλεῖστα τῶν μυστικῶν, ἀγράφως ἡμῖν ἐμπολιτεύεται, μετὰ πολλῶν ἑτέρων καὶ τοῦτο καταδεξώμεθα· ἀποστολικὸν δὲ οἶμαι καὶ τὸ ταῖς ἀγράφοις παραδόσεσι παραμένειν· ἐπαινῶ γάρ, φησιν ὑμᾶς, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε· καὶ τὸ, κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβετε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι᾽ ἐπιστολῆς· ὧν μάλιστα μία ἐστὶ καὶ ἡ παροῦσα αὕτη, ἣν οἱ ἐξ ἀρχῆς διαταξάμενοι παραδιδόντες τοῖς ἐφεξῆς, συμπροϊούσης ἀεὶ τῷ χρόνῳ τῆς χρήσεως, διὰ μακρᾶς τῆς συνηθείας ταῖς ἐκκλησίαις ἐγκατεῤῥίζωσαν· ἆρ᾽ οὖν, εἰ ὡς ἐν δικαστηρίῳ τῆς διὰ τῶν ἐγγράφων ἀποδείξεως ἀποροῦντες, μαρτύρων ὑμῖν πλῆθος παρεστησάμεθα, οὐκ ἂν τῆς ἀφιείσης παρ᾽

ὑμῶν ψήφου τύχοιμεν; ἐγὼ μὲν οὕτως οἶμαι· ἐπὶ στόματος γὰρ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα· εἰ δὲ καὶ τὸν πολὺν χρόνον πρὸς ἡμῶν ὄντα ἐναργῶς ὑμῖν ἐπεδείκνυμεν, οὐκ ἂν ἐδόξαμεν ὑμῖν εἰκότα λέγειν, μὴ εἶναι καθ' ἡμῶν τὴν δίκην εἰσαγώγιμον ταύτην; δυσωπητικὰ γάρ πως τὰ παλαιὰ τῶν δογμάτων, οἱονεὶ πολιᾷ τινὶ τῇ ἀρχαιότητι τὸ αἰδέσιμον ἔχοντα· καὶ ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ νόμου τὸ ἔθος, ὡς ἄγραφος νόμος ἰσχύει, ὅτε ἐν δικαστηρίῳ ἡ συνήθεια βεβαιωθῇ, καὶ ὅτε μὴ ἐγγράφῳ νόμῳ ἐναντιοῦται· εἰ δὲ ἔν τισι τόποις, μήτε συνήθειαν τοῦ ζητουμένου ἔστιν εὑρεῖν, τότε τῷ ἔθει Ῥώμης ἕπεσθαι δεῖ, ὡς τῶν διγέστων βιβλ. α' τίτ. γ' διγέστ. λβ' λγ' λδ' λε' λϛ' λζ' λη', καὶ βιβλ. η' τοῦ κώδ., τιτ. νβ' διατ. α' β' γ'· εἴρηται δὲ καὶ βιβλ. ν', τίτ. ιζ' διγές. ρπβ', ὅτι δυσχερῶς μὲν, ὅμως δὲ τοῦ δικαίου ἀπαιτοῦντος, παραβαίνομεν τὴν συνήθειαν.

ΚΕΦ. Δ.

Ὅτι οὐχ' ὑφ' ἑνὸς ἐπισκόπου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κοινότητος οἱ κανόνες ἐκτίθενται.

Βασιλείου κανὼν μζ'.

Ἐγκρατῖται καὶ σακκοφόροι καὶ ἀποτακτῖται, τῷ αὐτῷ μζ
ὑπόκεινται λόγῳ ᾧ καὶ ναυατιανοί· ὅτι περὶ μὲν ἐκείνων, κανὼν ἐξεφωνήθη, εἰ καὶ διάφορος, τὰ δὲ κατὰ τούτους ἀποσεσιώπηται· ἡμεῖς μέν τοι, ἑνὶ λόγῳ ἀναβαπτίζομεν τοὺς τοιούτους· εἰ δὲ παρ' ὑμῖν ἀπηγόρευται τὸ τοῦ ἀναβαπτισμοῦ, ὥσπερ οὖν καὶ παρὰ ῥωμαίοις οἰκονομίας τινὸς ἕνεκα ἀθετεῖται τὸ βάπτισμα αὐτῶν, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος λόγος ἰσχὺν ἐχέτω· ὅτι ἐπειδὴ ὥσπερ μαρκιωνιστῶν ἐστὶν ἀποβλάστημα

ἡ κατ᾽ αὐτοὺς αἵρεσις, βδελυσσομένων τὸν γάμον καὶ ἀποστρεφομένων τὸν οἶνον, καὶ τὴν κτίσιν τοῦ Θεοῦ μεμιασμένην εἶναι λεγόντων, οὐ δεχόμεθα αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐὰν μὴ βαπτισθῶσιν εἰς τὸ ἡμέτερον βάπτισμα· μὴ γὰρ λεγέτωσαν ὅτι εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα ἐβαπτίσθημεν, εἴ γε κακῶν ποιητὴν ὑποτιθέμενοι τὸν Θεὸν, ἐφαμίλλως τῷ Μαρκίωνι καὶ ταῖς λοιπαῖς αἱρέσεσιν· ὥστε ἐὰν ἀρέσῃ τοῦτο, δεῖ πλείονας ἐπισκόπους ἐν ταυτῷ γενέσθαι· καὶ οὕτως ἐκθέσθαι τὸν κανόνα, ἵνα καὶ τῷ ποιήσαντι τὸ ἀκίνδυνον ᾖ· καὶ ὁ ἀποκρινόμενος, τὸ ἀξιόπιστον ἔχῃ ἐν τῇ περὶ τοιούτων ἀποκρίσει.

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ πατριαρχῶν καὶ μητροπολιτῶν, καὶ τῶν ἐν Ἀφρικῇ λεγομένων πριμάτων, ἀποστόλων κανὼν λδ΄.

λδ΄ Τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους, εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδέν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης, ἐκεῖνα δὲ μόνα πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει καὶ ταῖς ὑπ᾽ αὐτὴν χώραις· ἀλλὰ μὴ δὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιείτω τί· οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ πατὴρ ὁ υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα.

Συνόδου Νικαίας κανὼν δ΄ ς΄ ζ΄.

δ΄ Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ ἐξάπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν

χειροτονίαν ποιεῖσθαι· τὸ δὲ κῦρος δίδοσθαι τῶν γινομένων καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ.

Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ ϛ'
καὶ Πενταπόλει, ὥςε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοπον, πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ, τοῦτο σύνηθές ἐςιν· ὁμοίως δὲ καὶ τῷ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις, τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις· καθόλου δὲ πρόδηλον ἐκεῖνο, ὅτι εἴ τις χωρὶς γνώμης τοῦ μητροπολίτου γένοιτο ἐπίσκοπος, τὸν τοιοῦτον ἡ μεγάλη σύνοδος ὥρισε μὴ δεῖν εἶναι ἐπίσκοπον· ἐὰν μέν τοι τῇ κοινῇ πάντων ψήφῳ εὐλόγῳ οὔσῃ καὶ κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικὸν, δύο ἢ τρεῖς δι' οἰκείαν φιλονεικίαν ἀντιλέγωσι, κρατείτω ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος.

Ἐπειδὴ συνήθεια κεκράτηκε καὶ παράδοσις ἀρχαία, ὥςε ζ'
τὸν ἐν Αἰλίᾳ ἐπίσκοπον τιμᾶσθαι, ἐχέτω τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, τῇ μετροπόλει σωζομένου τοῦ οἰκείου ἀξιώματος.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν θ'.

Τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν θ'
ἐν τῇ μετροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πανταχόθεν συντρέχειν πάντας τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας· ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτόν· μηδέν τε πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα· ἢ ταῦτα μόνα, ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις· ἕκαςον γὰρ ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας, διοικεῖν τε κατὰ τὴν ἑκάςῳ ἐπιβάλλουσαν εὐλάβειαν, καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι πάσης τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ πόλιν, ὡς καὶ χειροτονεῖν πρεσβυ-

τέρους καὶ διακόνους, καὶ μετὰ κρίσεως ἕκαστα διαλαμβάνειν· περαιτέρω δὲ μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν δίχα τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου, μὴ δὲ αὐτὸν ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης.

Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως κανὼν β' γ'.

β' Τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους ταῖς ὑπερορίοις ἐκκλησίαις μὴ ἐπιέναι μὴ δὲ συγχέειν τὰς ἐκκλησίας· ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνας, τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον οἰκονομεῖν· τοὺς δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους, τὴν ἀνατολὴν μόνην διοικεῖν· φυλαττομένων τῶν ἐν τοῖς κανόσι τοῖς κατὰ Νίκαιαν πρεσβείων τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ· καὶ τοὺς τῆς ἀσιανῆς διοικήσεως ἐπισκόπους, τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν μόνον οἰκονομεῖν· καὶ τοὺς τῆς ποντικῆς, τὰ τῆς ποντικῆς μόνον· καὶ τοὺς τῆς θρακικῆς, τὰ τῆς Θράκης μόνον οἰκονομεῖν· ἀκλήτους δὲ ἐπισκόπους ὑπὲρ διοίκησιν μὴ ἐπιβαίνειν ἐπὶ χειροτονίᾳ ἢ τισὶν ἄλλαις οἰκονομίαις ἐκκλησιαστικαῖς· φυλαττομένου δὲ τοῦ προγεγραμμένου περὶ τῶν διοικήσεων κανόνος, εὔδηλον ὡς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν, ἡ τῆς ἐπαρχίας σύνοδος διοικήσει κατὰ τὰ ἐν Νικαίᾳ ὡρισμένα· τὰς δὲ ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσι τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας, οἰκονομεῖσθαι χρὴ κατὰ τὴν κρατήσασαν συνήθειαν τῶν πατέρων.

γ' Τὸν μέν τοι Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον, ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν κη'. Ψῆφος τῆς αὐτῆς ἁγίου συνόδου, ἐκφωνηθεῖσα χάριν τῶν πρεσβείων τοῦ θρόνου τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

κη' Πανταχοῦ τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων ὅροις ἑπόμενοι, καὶ

τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα κανόνα τῶν ρν' θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης μεγάλου Θεοδοσίου, τοῦ γενομένου βασιλέως, ἐν τῇ βασιλίδι Κωνςαντινουπόλει νέᾳ Ῥώμῃ, γνωρίζοντες, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὁρίζομέν τε καὶ ψηφιζόμεθα, περὶ τῶν πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης· καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ πατέρες εἰκότως ἀποδεδώκασι τὰ πρεσβεῖα (1)· καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ρν' θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς νέας Ῥώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ· εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ῥώμῃ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαςικοῖς, ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν· καὶ ὥστε τοὺς τῆς πον-

(1) Contra hoc Gelasius in romana synodo septuaginta episcoporum iure meritoque ait: *sancta romana et apostolica ecclesia nullis synodicis constitutis ceteris ecclesiis praelata est, sed evangelica voce Domini et Salvatoris nostri primatum obtinuit: tu es Petrus, inquientis, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam* etc. Item Nicolaus I. in epistola ad Michaëlem imp. scribit: *animadvertendum est, quia non nicaena, non denique ulla synodus, quicquam romanae contulit ecclesiae privilegii, quae in beato Petro noverat eam totius iura potestatis pleniter meruisse, et cunctarum Christi ovium regimen accepisse* etc. Ambitione prava byzantini cleri, et patriarchae Anatolii, canonem hunc XXVIII. chalcedonensem fuisse editum, absentibus a consessu romanis legatis et mox reclamantibus, Leone magno PP. negante postea consensum, notissimum est. Legantur doctissimorum hominum Lupi et Catalani scholia ad hunc canonem, qui in romanam certe Dionysii exigui collectionem non fuit receptus.

τικῆς καὶ τῆς ἀσιανῆς καὶ τῆς θρακικῆς διοικήσεως μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας· δηλαδὴ ἑκάστου μητροπολίτου τῶν προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονοῦντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς θείοις κανόσι διηγόρευται· χειροτονεῖσθαι δὲ καθὼς εἴρηται τοὺς μητροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων, παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων κατὰ τὸ ἔθος γινομένων, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν γ΄ δ΄ ε΄.

γ΄ Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο προστεθῆναι ἵνα μηδεὶς ἐπισκόπων ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, ἐν ᾗ τυγχάνουσιν ὄντες ἐπίσκοποι, διαβαίνοι· εἰ μή τοι παρὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἑαυτοῦ κληθείη, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἡμᾶς τὰς τῆς ἀγάπης ἀποκλείειν πύλας· καὶ τοῦτο δὲ ὡσαύτως προνοητέον, ὥστε ἐάν τινι ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων τίς ἄντικρυς ἀδελφοῦ ἑαυτοῦ συνεπισκόπου πρᾶγμα σχοίη, μηδένα ἕτερον ἐκ τούτων ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας ἐπισκόπους ἐπιγνώμονας ἐπικαλεῖσθαι· εἰ δὲ ἄρα τίς ἐπισκόπων ἔν τινι πράγματι δόξει κατακρίνεσθαι, καὶ ὑπολαμβάνει ἑαυτὸν μὴ σαθρὸν ἀλλὰ καλὸν ἔχειν τὸ πρᾶγμα, ἵνα καὶ αὖθις ἡ κρίσις ἀνανεωθῇ, εἰ δοκεῖ ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ, Πέτρου τοῦ ἀποστόλου τὴν μνήμην τιμήσωμεν· καὶ γραφῆναι παρὰ τούτων τῶν κρινάντων Ἰουλίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης· ὥστε διὰ τῶν γειτνιώντων τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, εἰ δέοι ἀνανεωθῆναι, τὸ δικαστήριον καὶ ἐπιγνώμονας αὐτὸς παράσχοι· εἰ δὲ μὴ συστῆναι δύναται, τοιοῦτον αὐτοῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα ὡς

παλινδικίας χρήζειν, τὰ ἅπαξ κεκριμένα μὴ ἀναλύεσθαι, τὰ
δὲ ὄντα βέβαια τυγχάνειν.

Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν· εἰ δοκεῖ ἀναγκαῖον προστε- γ'
θῆναι ταύτῃ τῇ ἀποφάσει, ἥν τινα ἀγάπης εἰλικρινοῦς πλή-
ρη ἐξενήνοχας, ὥστε ἐάν τις ἐπίσκοπος καθαιρεθῇ τῇ κρί-
σει τούτων τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐν γειτνίᾳ τυγχανόντων, καὶ
φάσκῃ πάλιν ἑαυτῷ ἀπολογίας πρᾶγμα ἐπιβάλλειν, μὴ πρό-
τερον εἰς τὴν καθέδραν αὐτοῦ ἕτερον ὑποκαταστῆναι, ἐὰν
μὴ ὁ τῆς ῥωμαίων ἐπίσκοπος ἐπιγνοὺς, περὶ τούτου ὅρον
ἐξενέγκῃ.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἤρεσεν, ἵν' εἴ τις ἐπίσκοπος κα- ε'
ταγγελθείη, καὶ συναθροισθέντες οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐνορίας
τῆς αὐτῆς, τοῦ βαθμοῦ αὐτὸν ἀποκινήσωσι, καὶ ὅς περ ἐκ-
καλεσάμενος καταφύγῃ ἐπὶ τὸν μακαριώτατον τῆς ῥωμαίων
ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, καὶ βουληθείη αὐτοῦ διακοῦσαι, δί-
καιόν τε εἶναι νομίσῃ ἀνανεώσασθαι αὐτοῦ τὴν ἐξέτασιν τοῦ
πράγματος, γράφειν τούτοις τοῖς ἐπισκόποις καταξιώσῃ τοῖς
ἀγχιστεύουσι τῇ ἐπαρχίᾳ, ἵνα αὐτοὶ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ
ἀκριβείας, ἕκαστα διερευνήσωσι· καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας
πίστιν, ψῆφον περὶ τοῦ πράγματος ἐξενέγκωσιν· εἰ δέ τις
ἀξιῶν καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι, καὶ τῇ δεή-
σει τῇ ἑαυτοῦ τὸν ῥωμαίων ἐπίσκοπον κρίνειν δόξει, ἀπὸ
τοῦ ἰδίου πλευροῦ πρεσβυτέρους ἀποστείλοι, ἵνα ἐν τῇ ἐξου-
σίᾳ αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, ὅπερ ἂν καλῶς ἔχειν δοκιμάσῃ καὶ
ὁρίσῃ, δεῖν ἀποσταλῆναι τοὺς μετὰ τῶν ἐπισκόπων κρινοῦν-
τας, ἔχοντάς τε τὴν αὐθεντίαν τούτου παρ' οὗ ἀπεστάλησαν·
καὶ τοῦτο θετέον, εἰ δὲ ἐξαρκεῖν νομίζοι πρὸς τὴν τοῦ πράγ-
ματος ἐπίγνωσιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ ἐπισκόπου, ποιήσει ὅπερ
ἂν τῇ ἐμφρονεστάτῃ αὐτοῦ βουλῇ καλῶς ἔχειν δόξῃ.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ιζ' λθ'.

Ὥστε ἑκάστην ἐπαρχίαν διὰ τὸ μακροδαπὲς, πρωτεύοντα ἔχειν ἴδιον.

ιζ' Ἤρεσεν ἵνα ἡ Μαυριτανία σιτιφένσης, ὡς ᾔτησε τὸν πρωτεύοντα τῆς νουμηδικῆς χώρας, ἧς τινος ἐκ τῆς συνόδου κεχώρισται, ἴδιον ἔχῃ πρωτεύοντα· συναινέσει οὖν πάντων τῶν πρωτευόντων τῶν ἀφρικανῶν ἐπαρχιῶν, καὶ πάντων τῶν ἐπισκόπων, διὰ τὸ μακροδαπὲς ἔχειν ἐπετράπη.

Περὶ τοῦ τὸν πρῶτον ἐπίσκοπον μὴ προσαγορεύεσθαι ἔξαρχον τῶν ἱερέων.

λθ' Ὥστε τὸν τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπον, μὴ λέγεσθαι ἔξαρχον τῶν ἱερέων, ἢ ἄκρον ἱερέα, ἢ τοιουτότροπον τί ποτε, ἀλλὰ μόνον ἐπίσκοπον τῆς πρώτης καθέδρας.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ς'. κανὼν λς' λθ'.

λς' Ἀνανεούμενοι τὰ παρὰ τῶν ρν' ἁγίων πατέρων, τῶν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ ταύτῃ καὶ βασιλίδι πόλει συνελθόντων, καὶ τῶν χλ' τῶν ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθέντων νομοθετηθέντα, ὁρίζομεν· ὥστε τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων, τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης θρόνου· καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκεῖνον μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ὑπάρχοντα· μεθ' ὃν ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως ἀριθμείσθω θρόνος· εἶτα ὁ τῆς Ἀντιοχέων μεγαλοπόλεως· καὶ μετὰ τοῦτον, ὁ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως.

λθ' Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Κυπρίων νήσου προέδρου, ἅμα τῷ οἰκείῳ λαῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλησπόντιον ἐπαρχίαν διά τε τὰς βαρβαρικὰς ἐφόδους, διά τε τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερωθῆναι δουλίας, καὶ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ χριστιανικωτάτου κράτους ὑποταγῆναι τῆς

εἰρημένης μεταναστάντος νήσου, προνοίᾳ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ, καὶ μόχθῳ τοῦ φιλοχρίστου καὶ εὐσεβοῦς ἡμῶν βασιλέως, συνορῶμεν ὥςε ἀκαινοτόμητα διαφυλαχθῆναι τὰ περὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνελθόντων θεοφόρων πατέρων, τῷ θρόνῳ τοῦ προγεγραμμένου ἀνδρὸς παρασχεθέντα προνόμια· ὥστε τὴν νέαν Ἰουστινιανούπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ καθιστάμενον θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον, πάντων προεδρεύειν τῶν τῆς ἑλλησποντίων ἐπαρχίας· καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν· τὰ γὰρ ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ ἔθη καὶ οἱ θεοφόροι ἡμῶν πατέρες παραφυλάττεσθαι διεγνώκασι· τοῦ τῆς Κυζικηνῶν πόλεως ἐπισκόπου, ὑποκειμένου τῷ προέδρῳ τῆς εἰρημένης Ἰουστινιανουπόλεως, μιμήσει τῶν λοιπῶν ἁπάντων ἐπισκόπων τῶν ὑπὸ τὸν λεχθέντα θεοφιλέστατον πρόεδρον Ἰωάννην, ὑφ' οὗ χρείας καλούσης, καὶ ὁ τῆς αὐτῆς Κυζικηνῶν πόλεως ἐπίσκοπος χειροτονηθήσεται.

Περὶ δὲ τῆς τάξεως τῶν πατριαρχῶν, καὶ τῶν παρ' αὐτῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, ὑπὲρ τῆς αὐτῶν χειροτονίας διδομένων, καὶ ὅτι πασῶν ἐκκλησιῶν κεφαλή ἐςιν ἡ Κωνςαντινούπολεως, ἀνάγνωθι βιβλίον α' τοῦ κώδικος, τίτ. α', διάταξ. ζ' καὶ τίτ. β', διάτ. ς' κδ', καὶ τίτ. α' τῶν νεαρῶν, διάτ. β', καὶ τίτ. β'. διάτ. γ'· ἡ δὲ ις' διάτ. τοῦ β' τίτ. τοῦ α' βιβ. φησὶν, ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἔχει τῶν ἄλλων προεδρίαν, καὶ ἡ ή διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν, καὶ ἡ γ' τοῦ β' τίτ., ποιοῦσι τὸν πρίμας Ἰουστινιανῆς ἀρχιεπίσκοπον· καὶ ὅτι μείζων ἐστὶ τοῦ μετροπολίτου, καὶ ὅτι ὑπὸ τῆς συνόδου αὐτοῦ χειροτονεῖται, καὶ ποίας ἐπαρχίας ἔχει.

λουθον, ὡς βαπτιζόμεθα οὕτω καὶ πιστεύειν ὀφείλοντες, ὁμοίαν τῷ βαπτίσματι τὴν ὁμολογίαν κατατιθέμεθα, συγχωρησάτωσαν ἡμῖν ἐκ τῆς αὐτῆς ἀκολουθίας, ὁμοίαν τῇ πίστει τὴν δόξαν ἀποδιδόναι· εἰ δὲ τὸν τρόπον τῆς δοξολογίας ὡς ἄγραφον παραιτοῦνται, δότωσαν ἡμῖν τῆς τε κατὰ τὴν πίστιν ὁμολογίας, καὶ τῶν λοιπῶν ὧν ἀπηριθμησάμεθα, ἐγγράφους τὰς ἀποδείξεις· εἶτα τοσούτων ὄντων ἀγράφων, καὶ τοσαύτην ἐχόντων ἰσχὺν εἰς τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον, μίαν λέξιν ἡμῖν ἐκ πατέρων εἰς ἡμᾶς ἐλθοῦσαν οὐ συγχωρήσουσιν, ἣν ἡμεῖς ἐκ τῆς ἀνεπιτηδεύτου συνηθείας ταῖς ἀδιαστρόφοις τῶν ἐκκλησιῶν ἐναπομείνασαν εὕρομεν, οὐ μικρὸν τὸν λόγον ἔχουσαν οὐδὲ βραχεῖαν συντέλειαν, εἰς τὴν τοῦ μυστηρίου δύναμιν εἰσφερομένην;

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κθ′ τῆς αὐτῆς πραγματείας κεφαλαίου.

Πρός γε μὴν τὸ ἀμάρτυρον καὶ ἄγραφον εἶναι τὴν σὺν τῷ πνεύματι δοξολογίαν, ἐκεῖνο λέγομεν· ὅτι εἰ μὲν μηδὲν ἕτερον ἄγραφον, μὴ δὲ τοῦτο παραδεχθήτω, εἰ δὲ τὰ πλεῖστα τῶν μυςικῶν, ἀγράφως ἡμῖν ἐμπολιτεύεται, μετὰ πολλῶν ἑτέρων καὶ τοῦτο καταδεξώμεθα· ἀποστολικὸν δὲ οἶμαι καὶ τὸ ταῖς ἀγράφοις παραδόσεσι παραμένειν· ἐπαινῶ γάρ, φησιν ὑμᾶς, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε· καὶ τό, κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβετε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς· ὧν μάλιστα μία ἐστὶ καὶ ἡ παροῦσα αὕτη, ἣν οἱ ἐξ ἀρχῆς διαταξάμενοι παραδιδόντες τοῖς ἐφεξῆς, συμπροϊούσης ἀεὶ τῷ χρόνῳ τῆς χρήσεως, διὰ μακρᾶς τῆς συνηθείας ταῖς ἐκκλησίαις ἐγκατερρίζωσαν· ἆρ' οὖν, εἰ ὡς ἐν δικαστηρίῳ τῆς διὰ τῶν ἐγγράφων ἀποδείξεως ἀποροῦντες, μαρτύρων ὑμῖν πλῆθος παρεστησάμεθα, οὐκ ἂν τῆς ἀφιείσης παρ'

ὑμῶν ψήφου τύχοιμεν; ἐγὼ μὲν οὕτως οἶμαι· ἐπὶ στόματος γὰρ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα· εἰ δὲ καὶ τὸν πολὺν χρόνον πρὸς ἡμῶν ὄντα ἐναργῶς ὑμῖν ἐπεδείκνυμεν, οὐκ ἂν ἐδόξαμεν ὑμῖν εἰκότα λέγειν, μὴ εἶναι καθ' ἡμῶν τὴν δίκην εἰσαγάγοιμεν ταύτην; δυσωπητικὰ γάρ πως τὰ παλαιὰ τῶν δογμάτων, οἱονεὶ πολιᾷ τινὶ τῇ ἀρχαιότητι τὸ αἰδέσιμον ἔχοντα· καὶ ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ νόμου τὸ ἔθος, ὡς ἄγραφος νόμος ἰσχύει, ὅτε ἐν δικαστηρίῳ ἡ συνήθεια βεβαιωθῇ, καὶ ὅτε μὴ ἐγγράφῳ νόμῳ ἐναντιοῦται· εἰ δὲ ἔν τισι τόποις, μήτε συνήθειαν τοῦ ζητουμένου ἔστιν εὑρεῖν, τότε τῷ ἔθει Ῥώμης ἕπεσθαι δεῖ, ὡς τῶν διγέστων βιβλ. α' τίτ. γ' διγέστ. λβ' λγ' λδ' λε' λϛ' λζ' λη', καὶ βιβλ. η' τοῦ κώδ., τιτ. νβ' διατ. α' β' γ'· εἴρηται δὲ καὶ βιβλ. ν', τίτ. ιζ' διγέσ. ρπβ', ὅτι δυσχερῶς μὲν, ὅμως δὲ τοῦ δικαίου ἀπαιτοῦντος, παραβαίνομεν τὴν συνήθειαν.

ΚΕΦ. Δ.

Ὅτι οὐχ' ὑφ' ἑνὸς ἐπισκόπου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς κοινότητος οἱ κανόνες ἐκτίθενται.

Βασιλείου κανὼν μζ'.

Ἐγκρατῖται καὶ σακκοφόροι καὶ ἀποτακτῖται, τῷ αὐτῷ ὑπόκεινται λόγῳ ᾧ καὶ ναυατιανοί· ὅτι περὶ μὲν ἐκείνων, κανὼν ἐξεφωνήθη, εἰ καὶ διάφορος, τὰ δὲ κατὰ τούτους ἀποσεσιώπηται· ἡμεῖς μὲν τοι, ἑνὶ λόγῳ ἀναβαπτίζομεν τοὺς τοιούτους· εἰ δὲ παρ' ὑμῖν ἀπηγόρευται τὸ τοῦ ἀναβαπτισμοῦ, ὥσπερ οὖν καὶ παρὰ ῥωμαίοις οἰκονομίας τινὸς ἕνεκα ἀθετεῖται τὸ βάπτισμα αὐτῶν, ἀλλ' ὁ ἡμέτερος λόγος ἰσχὺν ἐχέτω· ὅτι ἐπειδὴ ὥσπερ μαρκιωνιστῶν ἐστὶν ἀποβλάστημα μζ

ἡ κατ᾽ αὐτοὺς αἵρεσις, βδελυσσομένων τὸν γάμον καὶ ἀποστρεφομένων τὸν οἶνον, καὶ τὴν κτίσιν τοῦ Θεοῦ μεμιασμένην εἶναι λεγόντων, οὐ δεχόμεθα αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐὰν μὴ βαπτισθῶσιν εἰς τὸ ἡμέτερον βάπτισμα· μὴ γὰρ λεγέτωσαν ὅτι εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα ἐβαπτίσθημεν, εἴ γε κακῶν ποιητὴν ὑποτιθέμενοι τὸν Θεὸν, ἐφαμίλλως τῷ Μαρκίωνι καὶ ταῖς λοιπαῖς αἱρέσεσιν· ὥστε ἐὰν ἀρέσῃ τοῦτο, δεῖ πλείονας ἐπισκόπους ἐν ταυτῷ γενέσθαι· καὶ οὕτως ἐκθέσθαι τὸν κανόνα, ἵνα καὶ τῷ ποιήσαντι τὸ ἀκίνδυνον ᾖ· καὶ ὁ ἀποκρινόμενος, τὸ ἀξιόπιστον ἔχῃ ἐν τῇ περὶ τοιούτων ἀποκρίσει.

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ πατριαρχῶν καὶ μητροπολιτῶν, καὶ τῶν ἐν Ἀφρικῇ λεγομένων πριμάτων, ἀποστόλων κανὼν λδ΄.

λδ΄ Τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους, εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καὶ ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλὴν, καὶ μηδέν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης, ἐκεῖνα δὲ μόνα πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει καὶ ταῖς ὑπ᾽ αὐτὴν χώραις· ἀλλὰ μὴ δὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιείτω τί· οὕτω γὰρ ὁμόνοια ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ πατὴρ ὁ υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα.

Συνόδου Νικαίας κανὼν δ΄ ς΄ ζ΄.

δ΄ Ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίστασθαι· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ ἐξάπαντος τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἀπόντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν

χειροτονίαν ποιεῖσθαι· τὸ δὲ κῦρος δίδοσθαι τῶν γινομένων καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ.

Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ ς' καὶ Πενταπόλει, ὥστε τὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπίσκοπον, πάντων τούτων ἔχειν τὴν ἐξουσίαν, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπισκόπῳ, τοῦτο σύνηθές ἐστιν· ὁμοίως δὲ καὶ τῷ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπαρχίαις, τὰ πρεσβεῖα σώζεσθαι ταῖς ἐκκλησίαις· καθόλου δὲ πρόδηλον ἐκεῖνο, ὅτι εἴ τις χωρὶς γνώμης τοῦ μετροπολίτου γένοιτο ἐπίσκοπος, τὸν τοιοῦτον ἡ μεγάλη σύνοδος ὥρισε μὴ δεῖν εἶναι ἐπίσκοπον· ἐὰν μέν τοι τῇ κοινῇ πάντων ψήφῳ εὐλόγῳ οὔσῃ καὶ κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικὸν, δύο ἢ τρεῖς δι' οἰκείαν φιλονεικίαν ἀντιλέγωσι, κρατείτω ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος.

Ἐπειδὴ συνήθεια κεκράτηκε καὶ παράδοσις ἀρχαία, ὥστε ζ' τὸν ἐν Αἰλίᾳ ἐπίσκοπον τιμᾶσθαι, ἐχέτω τὴν ἀκολουθίαν τῆς τιμῆς, τῇ μετροπόλει σωζομένου τοῦ οἰκείου ἀξιώματος.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν θ'.

Τοὺς καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπους εἰδέναι χρὴ τὸν θ' ἐν τῇ μετροπόλει προεστῶτα ἐπίσκοπον, καὶ τὴν φροντίδα ἀναδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πανταχόθεν συντρέχειν πάντας τοὺς τὰ πράγματα ἔχοντας· ὅθεν ἔδοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγεῖσθαι αὐτὸν· μηδὲν τὲ πράττειν περιττὸν τοὺς λοιποὺς ἐπισκόπους ἄνευ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν κανόνα· ἢ ταῦτα μόνα, ὅσα τῇ ἑκάστου ἐπιβάλλει παροικίᾳ, καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὴν χώραις· ἕκαστον γὰρ ἐπίσκοπον ἐξουσίαν ἔχειν τῆς ἑαυτοῦ παροικίας, διοικεῖν τὲ κατὰ τὴν ἑκάστῳ ἐπιβάλλουσαν εὐλάβειαν, καὶ πρόνοιαν ποιεῖσθαι πάσης τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ πόλιν, ὡς καὶ χειροτονεῖν πρεσβυ-

τέρους καὶ διακόνους, καὶ μετὰ κρίσεως ἕκαστα διαλαμβάνειν· περαιτέρω δὲ μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν δίχα τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου, μὴ δὲ αὐτὸν ἄνευ τῆς τῶν λοιπῶν γνώμης.

Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως κανὼν β' γ'.

β' Τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους ταῖς ὑπερορίοις ἐκκλησίαις μὴ ἐπιέναι μὴ δὲ συγχέειν τὰς ἐκκλησίας· ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνας, τὸν μὲν Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπον, τὰ ἐν Αἰγύπτῳ μόνον οἰκονομεῖν· τοὺς δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους, τὴν ἀνατολὴν μόνην διοικεῖν· φυλαττομένων τῶν ἐν τοῖς κανόσι τοῖς κατὰ Νίκαιαν πρεσβείων τῇ Ἀντιοχέων ἐκκλησίᾳ· καὶ τοὺς τῆς ἀσιανῆς διοικήσεως ἐπισκόπους, τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν μόνον οἰκονομεῖν· καὶ τοὺς τῆς ποντικῆς, τὰ τῆς ποντικῆς μόνον· καὶ τοὺς τῆς θρακικῆς, τὰ τῆς Θράκης μόνον οἰκονομεῖν· ἀκλήτους δὲ ἐπισκόπους ὑπὲρ διοίκησιν μὴ ἐπιβαίνειν ἐπὶ χειροτονίᾳ ἢ τισὶν ἄλλαις οἰκονομίαις ἐκκλησιαστικαῖς· φυλαττομένου δὲ τοῦ προγεγραμμένου περὶ τῶν διοικήσεων κανόνος, εὔδηλον ὡς τὰ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν, ἡ τῆς ἐπαρχίας σύνοδος διοικήσει κατὰ τὰ ἐν Νικαίᾳ ὡρισμένα· τὰς δὲ ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσι τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας, οἰκονομεῖσθαι χρὴ κατὰ τὴν κρατήσασαν συνήθειαν τῶν πατέρων.

γ' Τὸν μέν τοι Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπον, ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς, μετὰ τὸν τῆς Ῥώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ῥώμην.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν κη'. Ψῆφος τῆς αὐτῆς ἁγίου συνόδου, ἐκφωνηθεῖσα χάριν τῶν πρεσβείων τοῦ θρόνου τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

κη' Πανταχοῦ τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων ὅροις ἑπόμενοι, καὶ

τὸν ἀρτίως ἀναγνωσθέντα κανόνα τῶν ρν' θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τῶν συναχθέντων ἐπὶ τοῦ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης μεγάλου Θεοδοσίου, τοῦ γενομένου βασίλεως, ἐν τῇ βασιλίδι Κωνςαντινουπόλει νέᾳ Ῥώμῃ, γνωρίζοντες, τὰ αὐτὰ καὶ ἡμεῖς ὁρίζομέν τε καὶ ψηφιζόμεθα, περὶ τῶν πρεσβείων τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης· καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, διὰ τὸ βασιλεύειν τὴν πόλιν ἐκείνην, οἱ πατέρες εἰκότως ἀποδιδόασι τὰ πρεσβεῖα (1)· καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ κινούμενοι οἱ ρν' θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένειμαν τῷ τῆς νέας Ῥώμης ἁγιωτάτῳ θρόνῳ· εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείᾳ καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν, καὶ τῶν ἴσων ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῇ πρεσβυτέρᾳ βασιλίδι Ῥώμῃ, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαςικοῖς, ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν· καὶ ὥστε τοὺς τῆς πον-

(1) Contra hoc Gelasius in romana synodo septuaginta episcoporum iure meritoque ait: *sancta romana et apostolica ecclesia nullis synodicis constitutis ceteris ecclesiis praelata est, sed evangelica voce Domini et Salvatoris nostri primatum obtinuit: tu es Petrus, inquientis, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam* etc. Item Nicolaus I. in epistola ad Michaëlem imp. scribit: *animadvertendum est, quia non nicaena, non denique ulla synodus, quicquam romanae contulit ecclesiae privilegii, quae in beato Petro noverat eam totius iura potestatis pleniter meruisse, et cunctarum Christi ovium regimen accepisse* etc. Ambitione prava byzantini cleri, et patriarchae Anatolii, canonem hunc XXVIII. chalcedonensem fuisse editum, absentibus a consessu romanis legatis et mox reclamantibus, Leone magno PP. negante postea consensum, notissimum est. Legantur doctissimorum hominum Lupi et Catalani scholia ad hunc canonem, qui in romanam certe Dionysii exigui collectionem non fuit receptus.

τικῆς καὶ τῆς ἀσιανῆς καὶ τῆς θρακικῆς διοικήσεως μετροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προειρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ἁγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας· δηλαδὴ ἑκάστου μετροπολίτου τῶν προειρημένων διοικήσεων μετὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων χειροτονοῦντος τοὺς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπους, καθὼς τοῖς θείοις κανόσι διηγόρευται· χειροτονεῖσθαι δὲ καθὼς εἴρηται τοὺς μετροπολίτας τῶν προειρημένων διοικήσεων, παρὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιεπισκόπου, ψηφισμάτων συμφώνων κατὰ τὸ ἔθος γινομένων, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀναφερομένων.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν γ' δ' ε'.

γ' Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο προστεθῆναι ἵνα μηδεὶς ἐπισκόπων ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν, ἐν ᾗ τυγχάνουσιν ὄντες ἐπίσκοποι, διαβαίνοι· εἰ μή τοι παρὰ τῶν ἀδελφῶν τῶν ἑαυτοῦ κληθείη, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν ἡμᾶς τὰς τῆς ἀγάπης ἀποκλείειν πύλας· καὶ τοῦτο δὲ ὡσαύτως προνοητέον, ὥστε ἐάν τινι ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων τίς ἄντικρυς ἀδελφοῦ ἑαυτοῦ συνεπισκόπου πρᾶγμα σχοίη, μηδένα ἕτερον ἐκ τούτων ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας ἐπισκόπους ἐπιγνώμονας ἐπικαλεῖσθαι· εἰ δὲ ἄρα τίς ἐπισκόπων ἔν τινι πράγματι δόξει κατακρίνεσθαι, καὶ ὑπολαμβάνει ἑαυτὸν μὴ σαθρὸν ἀλλὰ καλὸν ἔχειν τὸ πρᾶγμα, ἵνα καὶ αὖθις ἡ κρίσις ἀνανεωθῇ, εἰ δοκεῖ ὑμῶν τῇ ἀγάπῃ, Πέτρου τοῦ ἀποστόλου τὴν μνήμην τιμήσωμεν· καὶ γραφῆναι παρὰ τούτων τῶν κρινάντων Ἰουλίῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης· ὥστε διὰ τῶν γειτνιώντων τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, εἰ δέοι ἀνανεωθῆναι, τὸ δικαστήριον καὶ ἐπιγνώμονας αὐτὸς παράσχοι· εἰ δὲ μὴ συστῆναι δύναται, τοιοῦτον αὐτοῦ εἶναι τὸ πρᾶγμα ὡς

παλινδικίας χρήζειν, τὰ ἅπαξ κεκριμένα μὴ ἀναλύεσθαι, τὰ δὲ ὄντα βέβαια τυγχάνειν.

Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν· εἰ δοκεῖ ἀναγκαῖον προστε- δ'
θῆναι ταύτῃ τῇ ἀποφάσει, ἥν τινα ἀγάπης εἰλικρινοῦς πλήρη ἐξενήνοχας, ὥστε ἐάν τις ἐπίσκοπος καθαιρεθῇ τῇ κρίσει τούτων τῶν ἐπισκόπων τῶν ἐν γειτνίᾳ τυγχανόντων, καὶ φάσκῃ πάλιν ἑαυτῷ ἀπολογίας πρᾶγμα ἐπιβάλλειν, μὴ πρότερον εἰς τὴν καθέδραν αὐτοῦ ἕτερον ὑποκαταστῆναι, ἐὰν μὴ ὁ τῆς ῥωμαίων ἐπίσκοπος ἐπιγνοὺς, περὶ τούτου ὅρον ἐξενέγκῃ.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἤρεσεν, ἵν' εἴ τις ἐπίσκοπος κα- ε'
ταγγελθείη, καὶ συναθροισθέντες οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐνορίας τῆς αὐτῆς, τοῦ βαθμοῦ αὐτὸν ἀποκινήσωσι, καὶ ὥς περ ἐκκαλεσάμενος καταφύγῃ ἐπὶ τὸν μακαριώτατον τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπον, καὶ βουληθείη αὐτοῦ διακοῦσαι, δίκαιόν τε εἶναι νομίσῃ ἀνανεώσασθαι αὐτοῦ τὴν ἐξέτασιν τοῦ πράγματος, γράφειν τούτοις τοῖς ἐπισκόποις καταξιώσῃ τοῖς ἀγχιστεύουσι τῇ ἐπαρχίᾳ, ἵνα αὐτοὶ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ ἀκριβείας, ἕκαστα διερευνήσωσι· καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀληθείας πίστιν, ψῆφον περὶ τοῦ πράγματος ἐξενέγκωσιν· εἰ δέ τις ἀξιῶν καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι, καὶ τῇ δεήσει τῇ ἑαυτοῦ τὸν ῥωμαίων ἐπίσκοπον κρίνειν δόξει, ἀπὸ τοῦ ἰδίου πλευροῦ πρεσβυτέρους ἀποστείλοι, ἵνα ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, ὅπερ ἂν καλῶς ἔχειν δοκιμάσῃ καὶ ὁρίσῃ, δεῖν ἀποσταλῆναι τοὺς μετὰ τῶν ἐπισκόπων κρινοῦντας, ἔχοντάς τε τὴν αὐθεντίαν τούτου παρ' οὗ ἀπεστάλησαν· καὶ τοῦτο θετέον, εἰ δὲ ἐξαρκεῖν νομίζοι πρὸς τὴν τοῦ πράγματος ἐπίγνωσιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ ἐπισκόπου, ποιήσει ὅπερ ἂν τῇ ἐμφρονεστάτῃ αὐτοῦ βουλῇ καλῶς ἔχειν δόξῃ.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ιζ' λθ'.

Ὥστε ἑκάστην ἐπαρχίαν διὰ τὸ μακροδαπὲς, πρωτεύοντα ἔχειν ἴδιον.

ιζ' Ἤρεσεν ἵνα ἡ Μαυριτανία σιτιφένσης, ὡς ᾔτησε τὸν πρωτεύοντα τῆς νουμηδικῆς χώρας, ἧς τινος ἐκ τῆς συνόδου κεχώρισται, ἴδιον ἔχῃ πρωτεύοντα· συναινέσει οὖν πάντων τῶν πρωτευόντων τῶν ἀφρικανῶν ἐπαρχιῶν, καὶ πάντων τῶν ἐπισκόπων, διὰ τὸ μακροδαπὲς ἔχειν ἐπετράπη.

Περὶ τοῦ τὸν πρῶτον ἐπίσκοπον μὴ προσαγορεύεσθαι ἔξαρχον τῶν ἱερέων.

λθ' Ὥστε τὸν τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπον, μὴ λέγεσθαι ἔξαρχον τῶν ἱερέων, ἢ ἄκρον ἱερέα, ἢ τοιουτότροπον τί ποτε, ἀλλὰ μόνον ἐπίσκοπον τῆς πρώτης καθέδρας.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ϛ'. κανὼν λϛ' λθ'.

λϛ' Ἀνανεούμενοι τὰ παρὰ τῶν ρν' ἁγίων πατέρων, τῶν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ ταύτῃ καὶ βασιλίδι πόλει συνελθόντων, καὶ τῶν χλ' τῶν ἐν Χαλκηδόνι συναθροισθέντων νομοθετηθέντα, ὁρίζομεν ὥστε τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν ἴσων ἀπολαύειν πρεσβείων, τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης θρόνου· καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκεῖνον μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ὑπάρχοντα· μεθ' ὃν ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως ἀριθμείσθω θρόνος· εἶτα ὁ τῆς Ἀντιοχέων μεγαλοπόλεως· καὶ μετὰ τοῦτον, ὁ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως.

λθ' Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Κυπρίων νήσου προέδρου, ἅμα τῷ οἰκείῳ λαῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλησπόντιον ἐπαρχίαν διά τε τὰς βαρβαρικὰς ἐφόδους, διά τε τὸ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερωθῆναι δουλίας, καὶ καθαρῶς τοῖς σκήπτροις τοῦ χριστιανικωτάτου κράτους ὑποταγῆναι τῆς

εἰρημένης μεταναστάντος νήσου, προνοίᾳ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ, καὶ μόχθῳ τοῦ φιλοχρίστου καὶ εὐσεβοῦς ἡμῶν βασιλέως, συνορῶμεν ὥςε ἀκαινοτόμητα διαφυλαχθῆναι τὰ περὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον συνελθόντων θεοφόρων πατέρων, τῷ θρόνῳ τοῦ προγεγραμμένου ἀνδρὸς παρασχεθέντα προνόμια· ὥστε τὴν νέαν Ἰουστινιανούπολιν τὸ δίκαιον ἔχειν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ καθιστάμενον θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον, πάντων προεδρεύειν τῶν τῆς ἑλλησποντίων ἐπαρχίας· καὶ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων χειροτονεῖσθαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν· τὰ γὰρ ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ ἔθη καὶ οἱ θεοφόροι ἡμῶν πατέρες παραφυλάττεσθαι διεγνώκασι· τοῦ τῆς Κυζικηνῶν πόλεως ἐπισκόπου, ὑποκειμένου τῷ προέδρῳ τῆς εἰρημένης Ἰουστινιανουπόλεως, μιμήσει τῶν λοιπῶν ἁπάντων ἐπισκόπων τῶν ὑπὸ τὸν λεχθέντα θεοφιλέστατον πρόεδρον Ἰωάννην, ὑφ' οὗ χρείας καλούσης, καὶ ὁ τῆς αὐτῆς Κυζικηνῶν πόλεως ἐπίσκοπος χειροτονηθήσεται.

Περὶ δὲ τῆς τάξεως τῶν πατριαρχῶν, καὶ τῶν παρ' αὐτῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, ὑπὲρ τῆς αὐτῶν χειροτονίας διδομένων, καὶ ὅτι πασῶν ἐκκλησιῶν κεφαλή ἐςιν ἡ Κωνςαντινούπολεως, ἀνάγνωθι βιβλίον α' τοῦ κώδικος, τίτ. α', διάταξ. ζ' καὶ τίτ. β', διάτ. ϛ' κδ', καὶ τίτ. α' τῶν νεαρῶν, διάτ. β', καὶ τίτ. β'. διάτ. γ'· ἡ δὲ ιϛ' διάτ. τοῦ β' τίτ. τοῦ α' βιβ. φησὶν, ὅτι ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἔχει τῶν ἄλλων προεδρίαν, καὶ ἡ η' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν, καὶ ἡ γ' τοῦ β' τίτ., ποιοῦσι τὸν πρίμας Ἰουστινιανῆς ἀρχιεπίσκοπον· καὶ ὅτι μείζων ἐστὶ τοῦ μετροπολίτου, καὶ ὅτι ὑπὸ τῆς συνόδου αὐτοῦ χειροτονεῖται, καὶ ποίας ἐπαρχίας ἔχει.

ΚΕΦ. ϛ.

Τίνες τίνας καὶ ποῦ καὶ πῶς χειροτονοῦσιν ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς, καὶ ἐὰν ὁ χειροτονηθεὶς διὰ λιβέλλου, παραιτῆται τὴν ἐπισκοπήν.

Ἀποστόλων κανὼν α′ β′ λε′.

α′ Ἐπίσκοπος χειροτονείσθω ὑπὸ ἐπισκόπων δύο ἢ τριῶν.

β′ Πρεσβύτερος ὑπὸ ἑνὸς ἐπισκόπου χειροτονείσθω, καὶ διάκονος, καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.

λε′ Ἐπίσκοπον μὴ τολμᾷν ἔξω τῶν ἑαυτοῦ ὅρων, χειροτονίας ποιεῖσθαι εἰς τὰς μὴ ὑποκειμένας αὐτῷ πόλεις καὶ χώρας· εἰ δὲ ἐλεγχθείη τοῦτο πεποιηκὼς, παρὰ τὴν τῶν κατεχόντων τὰς πόλεις ἐκείνας ἢ τὰς χώρας γνώμην, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ οὓς ἐχειροτόνησεν.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ιγ′ ιθ′ κβ′.

ιγ′ Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾷν ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν μεταβαίνειν καὶ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ τινὰς εἰς προαγωγὴν λειτουργίας, μὴ δὲ εἰ συνεπάγοιτο ἑαυτῷ ἑτέρους, εἰ μὴ παρακληθεὶς ἀφίκοιτο διὰ γραμμάτων τοῦ τε μητροπολίτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπισκόπων ὧν εἰς τὴν χώραν παρέρχοιτο· εἰ δὲ μηδενὸς καλοῦντος ἀπέλθοι ἀτάκτως ἐπὶ χειροθεσίᾳ τινῶν, καὶ καταστάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μὴ προσηκόντων αὐτῷ, ἄκυρα μὲν τὰ ὑπ' αὐτοῦ πραττόμενα τυγχάνει, καὶ αὐτὸν δὲ ὑπέχειν τῆς ἀταξίας αὐτοῦ, καὶ τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως, τὴν προσήκουσαν δίκην, καθῃρημένον ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου.

ιθ′ Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει τῆς ἐπαρχίας· τούτου δὲ παρόν-

τος ἐξάπαντος, βέλτιον μὲν συνεῖναι αὐτῷ πάντας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ συλλειτουργοὺς, οὓς καὶ προσήκει δι' ἐπιςολῆς, τὸν ἐν τῇ μετροπόλει συγκαλεῖν· καὶ εἰ μὲν ἀπαντῴεν οἱ πάντες, βέλτιον· εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοῦτο, τούς γε πλείους ἐξάπαντος παρεῖναι δεῖ· ἢ διὰ γραμμάτων, ὁμοψήφους γενέσθαι· καὶ οὕτω μετὰ τῆς τῶν πλειόνων ἤτοι παρουσίας ἢ ψήφου, γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· εἰ δὲ ἄλλως παρὰ τὰ ὡρισμένα γίγνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν· εἰ δὲ κατὰ τὸν ὡρισμένον κανόνα γίγνοιτο ἡ κατάστασις, ἀντιλέγοιεν δέ τινες δι' οἰκείαν φιλονεικίαν, κρατεῖν τῶν πλειόνων τὴν ψῆφον.

Ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἀλλοτρίᾳ πόλει τῇ μὴ ὑποκειμένῃ αὐτῷ, μὴ δὲ χώρᾳ τῇ αὐτῷ μὴ διαφερούσῃ, ἐπὶ χειροτονίᾳ τινὸς· μὴ δὲ καθιστᾷν πρεσβυτέρους ἢ διακόνους εἰς τόπους ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ ὑποκειμένους· εἰ μὴ ἄρα μετὰ γνώμης τοῦ οἰκείου τῆς χώρας ἐπισκόπου· εἰ δὲ τολμήσειέ τις τοιοῦτον, ἄκυρον εἶναι τὴν χειροθεσίαν, καὶ αὐτὸν ἐπιτιμίας ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν. κβ'

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ε' ιβ'.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς χειροτονίας ἐπὶ παρουσίᾳ ἀκροωμένων γίνεσθαι. ε'

Περὶ τοῦ τοὺς ἐπισκόπους κρίσει τοῦ μετροπολίτου καὶ τῶν πέριξ ἐπισκόπων, καθίστασθαι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, ὄντας ἐκ πολλοῦ δεδοκιμασμένους· ἔν τε τῷ λόγῳ τῆς πίστεως, καὶ τῇ τοῦ εὐθέως λόγου πολιτείᾳ. ιβ'

Συνόδου Ἐφέσου κανὼν η', καὶ ἐπιστολὴ
πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ σύνοδον.

Τοὺς δὲ τολμῶντας ἢ συντιθέναι πίστιν ἑτέραν, ἤγουν προκομίζειν ἢ προφέρειν τοῖς θέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπί- η'

γνωσιν τῆς ἀληθείας, ἢ ἐξ ἑλληνισμοῦ ἢ ἐξ ἰουδαϊσμοῦ, ἤγουν ἐξ αἱρέσεως οἱασδηποτοῦν, τούτους, εἰ μὲν εἶεν ἐπίσκοποι ἢ κληρικοὶ, ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου· εἰ δὲ λαϊκοὶ εἶεν, ἀναθεματίζεσθαι· κατὰ τὸν ἴσον δὲ τρόπον εἰ φωραθεῖεν τινὲς, εἴτε ἐπίσκοποι, εἴτε κληρικοὶ, εἴτε λαϊκοὶ, ἢ φρονοῦντες ἢ διδάσκοντες τὰ ἐν τῇ προκομισθείσῃ ἐκθέσει παρὰ Χαρισίου τοῦ πρεσβυτέρου, περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς τοῦ Θεοῦ υἱοῦ, ἤγουν τὰ μιαρὰ καὶ διεστραμμένα Νεστορίου δόγματα, ἃ καὶ ὑποτέτακται, ὑποκείσθωσαν τῇ ἀποφάσει τῆς ἁγίας ταύτης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου· ὥστε δηλονότι, τὸν μὲν ἐπίσκοπον ἀπαλλοτριοῦσθαι τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ εἶναι καθῃρημένον· τὸν δὲ κληρικὸν, ὁμοίως ἐκπίπτειν τοῦ κλήρου· εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, καὶ οὗτος ἀναθεματιζέσθω καθὰ προείρηται.

Ἐπιστολὴ τῆς αὐτῆς ἐν Ἐφέσῳ ἁγίας συνόδου, πρὸς τὴν ἐν Παμφυλίᾳ εὐαγῆ σύνοδον, περὶ Εὐςαθίου τοῦ γενομένου αὐτῶν μητροπολίτου.

Μετὰ βουλῆς πάντα ποίει τῆς θεοπνεύστου λεγούσης γραφῆς, χρὴ δὴ μάλιςα τοὺς ἱερᾶσθαι λαχόντας μετὰ πάσης ἀκριβείας τὴν ἐφ' ἅπασι τοῖς πρακτέοις ποιεῖσθαι διάσκεψιν· διαβιοῦν γὰρ οὕτως ἐθέλουσιν, ἐν καλῷ τῆς ἐλπίδος κεῖσθαί τε τὰ κατ' αὐτοὺς· καὶ οἷον ἐξ οὐρίας, ἐν τοῖς κατ' εὐχὴν ἀποφέρεσθαι συμβαίνει· καὶ πολὺ τό γε εἰκὸς, ὁ λόγος ἔχει· ἀλλ' οἶδεν ἔσθ' ὅτε δριμεῖα καὶ ἀφόρητος λύπη κατασκήψασα νοῦν, καταθολῶσαί τε δεινῶς αὐτὸν, καὶ τῆς τῶν δεόντων θήρας ἀποκομίσαι, ἀναπεῖσαί τε τὸ πεφυκὸς ἀδικεῖν, ὥς τι τῶν ὀνησιφόρων ἰδεῖν· τοιοῦτόν τι τεθεάμεθα πεπονθότα τὸν εὐλαβέστατον καὶ θεοσεβεςάτον Εὐςάθιον,

κεχειροτόνηται μὲν γὰρ ὡς μεμαρτύρηται κανονικῶς, τεθορυβημέναις δὲ ὥς φησι παρά τινων καὶ ἀδοκήτοις περιστάσεσιν ἐμβεβηκώς· εἶτα ἐκ πολλῆς ἄγαν ἀπραγμοσύνης, ἀπειρηκὼς τὴν ἀντίστασιν τῶν ἐπενηνεγμένων αὐτῷ φροντίδων, καὶ διακρούεσθαι τὰς παρὰ τῶν ἐπιφυομένων αὐτῷ δυσφημίας μὴ δυνάμενος, παραιτήσεως οὐκ ἴσμεν ὅπως προσεκόμισε βιβλίον· ἔδει γάρ, ὡς ἅπαξ ἐγκεχειρισμένον ἱερατικὴν φροντίδα, ταύτης ἔχεσθαι μετ' εὐρωστίας πνευματικῆς, καὶ οἷον ἀνταποδύεσθαι τοῖς πόνοις, καὶ ἱδρῶτα τὸν ἔμμισθον ἐθελοντὴν ὑπομεῖναι· ἐπειδὴ δὲ ἅπαξ ὀλιγώρως ἔχοντα παρέδειξεν ἑαυτόν, τοῦτο παθὼν ἐξ ἀπραγμοσύνης μᾶλλον ἢ ὄκνου καὶ ῥαθυμίας, κεχειροτόνηκεν ἀναγκαίως ἡ ὑμετέρα θεοσέβεια τὸν εὐλαβέστατον καὶ θεοσεβέστατον ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συνεπίσκοπον Θεόδωρον φροντιοῦντα τῆς ἐκκλησίας· οὐ γὰρ ἦν ἀκόλουθον χηρεύειν αὐτήν, καὶ ἐπιστάτου δίχα διατελεῖν τοῦ σωτῆρος τὰ ποίμνια· ἐπειδὴ δὲ προσῆλθε κλαίων, οὐ περὶ τῆς πόλεως οὐδὲ τῆς ἐκκλησίας φιλονεικῶν τῷ μνημονευθέντι θεοσεβεστάτῳ ἐπισκόπῳ Θεοδώρῳ, ἐξαιτῶν δὲ τέως τὴν τοῦ ἐπισκόπου τιμὴν καὶ κλῆσιν, συνηλγήσαμεν ἅπαντες τῷ πρεσβύτῃ· καὶ κοινὸν εἶναι λογισάμενοι τὸ αὐτοῦ δάκρυον, ἐσπεύδομεν μαθεῖν εἰ καθαίρεσιν ἔννομον ὑπομεμένηκεν ὁ μνημονευθείς, ἤγουν εἰ ἐπί τισι τῶν ἀτόπων ἐλήλεγκται παρά τινων, καταφλυαρησάντων αὐτοῦ τῆς ὑπολήψεως· καὶ δὴ ἐμάθομεν πεπρᾶχθαι μὲν τοιοῦτον οὐδέν, γενέσθαι δὲ μᾶλλον τῷ μνημονευθέντι ἀντὶ ἐγκλήματος τὴν παραίτησιν· ὅθεν οὐδὲ τῇ ὑμετέρᾳ θεοσεβείᾳ ἐμεμψάμεθα, χειροτονησάσῃ δεόντως εἰς τὸν αὐτοῦ τόπον τὸν μνημονευθέντα εὐλαβέστατον ἐπίσκοπον Θεόδωρον· ἐπειδὴ δὲ τῇ ἀπραγμοσύνῃ τοῦ ἀνδρὸς οὐ σφόδρα φιλονεικεῖν ἀκόλουθον, ἔδει δὲ

μᾶλλον ἐλεῆσαι πρεσβύτην ἔξω καὶ πόλεως τῆς ἐνεγκούσης αὐτὸν καὶ πατρῴων ἐνδιαιτημάτων ἐν μακροῖς οὕτω γεγονότα χρόνοις, ἐδικαιώσαμεν καὶ ὡρίσαμεν δίχα πάσης ἀντιλογίας ἔχειν αὐτὸν, τό τε τῆς ἐπισκοπῆς ὄνομα, καὶ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν κοινωνίαν· οὕτω μέν τοι, ὥστε μὴ χειροτονεῖν αὐτὸν, μήτε μὴν ἐκκλησίαν καταλαβόντα ἱερουργεῖν, ἐξ ἰδίας αὐθεντίας, ἀλλ' ἢ ἄρα συμπαραλαμβανόμενον εἴτουν ἐπιτρεπόμενον, εἰ τύχοι παρὰ ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου, κατὰ διάθεσιν καὶ ἀγάπην τὴν ἐν Χριςῷ· ἂν δέ τι βουλεύσησθε χρηστότερον ἐπ' αὐτῷ ἢ νῦν ἢ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα, ἀρέσει καὶ τοῦτο τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν ς'.

ς' Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἐὰν συμβῇ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ, ἐν ᾗ πλεῖστοι ἐπίσκοποι τυγχάνουσιν, ἕνα ἐπίσκοπον ἀπομεῖναι, κᾀκεῖνος κατά τινα ἀμέλειαν μὴ βουληθῇ συνελθεῖν καὶ συναινέσαι τῇ καταστάσει τῶν ἐπισκόπων, τὰ δὲ πλήθη συναθροισθέντα παρακαλοῖεν γίγνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ παρ' αὐτῶν ἐπιζητουμένου ἐπισκόπου, χρὴ πρότερον ἐκεῖνον τὸν ἐναπομείναντα ἐπίσκοπον ὑπομιμνήσκεσθαι διὰ γραμμάτων τοῦ ἐξάρχου τῆς ἐπαρχίας, λέγω δὴ τοῦ ἐπισκόπου τῆς μητροπολέως (1) ὅτι ἀξιοῖ τὰ πλήθη ποιμένα αὐτοῖς δοθῆναι, ἡγοῦμαι καλῶς ἔχειν καὶ τοῦτον ἐκδέχεσθαι ἵνα παραγένηται· εἰ δὲ μὴ διὰ γραμμάτων ἀξιωθεὶς παραγένηται, μήτε μὴν ἀντιγράφοι, τὸ ἱκανὸν τῇ βουλῇ τοῦ πλήθους χρὴ γενέσθαι· χρὴ δὲ καὶ μετακαλεῖσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους πρὸς τὴν κατάςασιν τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου· μὴ ἐξεῖναι δὲ ἁπλῶς καθιςᾶν ἐπι-

(1) Sic corrige μητρ. pro μετρ. in cunctis locis praecedentibus.

σκοπον κώμῃ τινὶ ἢ βραχείᾳ πόλει, ᾗ τινι καὶ εἷς μόνος πρεσβύτερος ἐπαρκεῖ· οὐκ ἀναγκαῖον γὰρ ἐπισκόπους ἐκεῖσε καθίςασθαι, ἵνα μὴ κατευτελίζηται τὸ τοῦ ἐπισκόπου ὄνομα καὶ ἡ αὐθεντία· ἀλλ' οἱ τῆς ἐπαρχίας ὡς προεῖπον ἐπίσκοποι, ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι καθιςᾷν ἐπισκόπους ὀφείλουσιν, ἔνθα καὶ πρότερον ἐτύγχανον γεγονότες ἐπίσκοποι· εἰ δὲ εὑρίσκοιτο οὕτως πληθύνουσά τις ἐν πολλῷ ἀριθμῷ λαοῦ πόλις, ὡς ἀξίαν αὐτὴν ἐπισκοπῆς νομίζεσθαι, λαμβανέτω, εἰ πᾶσιν ἀρέσκει τοῦτο.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ιγ' ιη' μθ' νε' ϙη'.

Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ ὑπὸ πολλῶν, χειροτονεῖσθαι· εἰ δὲ ἀνάγκη γένηται, κἂν ὑπὸ τριῶν ἐπισκόπων, ὁ ἐπίσκοπος χειροτονηθείη.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν·

Τί πρὸς ταῦτα λέγει ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη;

Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη·

Ὀφείλει καὶ παρ' ἡμῶν τὰ ὁρισθέντα ἐκ τῶν πρὸ ἡμῶν φυλαχθῆναι, ὧν τινων ὡς ἔτυχεν ἀβούλως οἱ πρωτεύοντες τῆς οἱασδήποτε ἐπαρχίας, ἀμελεῖν κατατολμῶσι· πολλοὶ σὺν ἐπίσκοποι συναχθέντες, ἐπίσκοπον χειροτονήσουσιν· εἰ δὲ ἀνάγκη γένηται, τρεῖς ἐπίσκοποι ἐν οἱῳδήποτε ἂν τόπῳ ὦσι, τῷ τοῦ πρωτεύοντος παραγγέλματι, χειροτονήσουσι τὸν ἐπίσκοπον· καὶ ἐάν τις ἔν τινι ἐναντιωθῇ τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ ἢ τῇ ὑπογραφῇ, αὐτὸν ἀποστερήσει τῆς τιμῆς.

Ἐάν τις κληρικὸς χειροτονῆται, ὀφείλει ὑπομιμνήσκεσθαι τοὺς ὅρους φυλάττειν, καὶ ἵνα τοῖς σώμασι τῶν ἀποθανόντων εὐχαριςίαν μὴ δίδωται, μὴ δὲ βάπτισμα· καὶ ἵνα καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας πρὸς σύνοδον οἱ μητροπολῖται ἔρχωνται.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ὥστε χειροτονουμένου ἐπισκόπου ἢ κληρικοῦ, πρότερον ἀπὸ τῶν χειροτονούντων αὐτοὺς τὰ δεδογμένα ταῖς συνόδοις εἰς τὰς ἀκοὰς αὐτῶν ἐντίθεσθαι, ἵνα μὴ ποιοῦντες κατὰ τῶν ὅρων τῆς συνόδου τί, μεταμεληθῶσιν· ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα τοῖς σώμασι τῶν τελευτώντων, εὐχαριστία μὴ δοθῇ· γέγραπται γάρ· λάβετε, φάγετε· τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα, οὐδὲ λαβεῖν δύνανται οὐδὲ φαγεῖν· καὶ ἵνα μὴ τοὺς ἤδη τελευτῶντας βαπτισθῆναι ποιήσῃ ἡ τῶν πρεσβυτέρων ἄγνοια· καὶ τοῦτο δὲ βεβαιωτέον ἐν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὥςε κατὰ τοὺς ἐν Νικαίᾳ ὅρους, διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας, αἵ τινες πολλάκις πρὸς ὄλεθρον τοῦ λαοῦ παλαιοῦνται, καθ' ἕκαςον ἐνιαυτὸν σύνοδον συγκαλεῖσθαι, πρὸς ἣν πάντες οἱ τῶν ἐπαρχιῶν τὰς πρώτας καθέδρας ἐπέχοντες, ἐκ τῶν οἰκείων συνόδων, δύο ἢ καὶ ὅσους ἐπιλέξονται ἐπισκόπους, τηρητὰς ἀποστείλωσιν· ἵνα ἐν τῇ συναχθείσῃ συνελεύσει πλήρης εἶναι δυνηθῇ ἡ αὐθεντία.

Πόσοι ἐπίσκοποι ἐπίσκοπον ὀφείλουσι χειροτονεῖν.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Κἀκεῖνο ἡμῖν ἐνετάλη· ἐπειδὴ ἐκ τοῦ πλησίον ἀδελφοὶ ἡμῶν δύο ἐπίσκοποι τῆς Νουμηδίας χειροτονῆσαι ἐτόλμησαν ἱερέα, κρίνατε μὴ γενέσθαι χειροτονίας ἐπισκόπων, εἰ μὴ ἀπὸ δώδεκα.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ὁ ἀρχαῖος τύπος φυλαχθήσεται, ἵνα μὴ ἧττονες τριῶν τῶν ὁρισθέντων εἰς χειροτονίαν ἐπισκόπου ἀρκέσωσι· διότι ἐν Τριπόλει τυχὸν καὶ ἐν Ἀρζούῃ δῆλον ὡς παρέγκειται βάρβαρα ἔθνη· ἐν Τριπόλει δὲ, πέντε καὶ μόνοι εἰσὶν ὡς γινώσκετε ἐπίσκοποι, καὶ δυνατὸν ἐξ αὐτοῦ πολλάκις τοῦ ἀριθμοῦ τοὺς δύο ἀνάγκῃ τινὶ κατέχεσθαι· δυσχερὲς γάρ ἐστιν

ἐξ οἱουδήποτε ἀριθμοῦ πάντας δύνασθαι ἀπαντῆσαι· μὴ ὀφείλει τοῦτο αὐτὸ παρεμποδὼν εἶναι τῷ χρησίμῳ τῆς ἐκκλησίας· καὶ γὰρ καὶ εἰς ταύτην τὴν ἐκκλησίαν, πρὸς ἣν κατηξίωσεν ἡ ὑμετέρα συνελθεῖν ἁγιωσύνη, συχνῶς καὶ σχεδὸν κατὰ κυριακὴν χειροτονουμένους ἔχομεν· μὴ ἆρα δύναμαι συνεχῶς δώδεκα ἢ δέκα, ἢ οὐχὶ πολὺ ἐλάττους συγκαλεῖν ἐπισκόπους; δύο δὲ γείτονας προσζεῦξαι εὐχερές ἐστι τῇ ἐμῇ βραχύτητι· διὸ ὁρᾷ σὺν ἐμοὶ ἡ ὑμετέρα ἀγάπη, τοῦτο αὐτὸ μὴ δύνασθαι παραφυλαχθῆναι.

Περὶ τοῦ ἐξεῖναι τῷ ἐπισκόπῳ Καρχηδόνος ὅθεν θέλει κληρικὸν χειροτονεῖν.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Τὸν λόγον μου προσδέξασθε ἀδελφοί· συνέβη πολλάκις αἰτηθῆναι με ἀπὸ ἐκκλησιαστικῶν ἐνδεομένων διακόνων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ ἐπισκόπων· καὶ ὅπως μεμνημένος τῶν ὁρισθέντων τούτοις ἕπομαι, ὥστε συνελθεῖν με τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ τοῦ ζητουμένου κληρικοῦ, καὶ ταῦτα αὐτὰ ἐμφανίσαι ὅτι κληρικὸν αὐτοῦ αἰτοῦνται οἱ τῆς οἱασδήποτε ἐκκλησίας· ἰδοῦ οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἀντιλέγουσι, διὰ δὲ τὸ μήτε μετὰ ταῦτα συμβῆναι, τουτέστιν ἐναντιωθῆναι μοι τοὺς ἐν τούτῳ τῷ πράγματι παρ' ἐμοῦ αἰτουμένους, ἐπειδὴ οἴδατε πολλῶν ἐκκλησιῶν καὶ χειροτονιῶν φροντίδα με βαστάζειν, ᾧ τινι δήποτε τῶν ἱερέων συνέλθω μετὰ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων τῆς ἡμετέρας συγκληρώσεως, ἐὰν ἀκαθοσίωτος εὑρεθείη, δίκαιόν ἐστι κρίναι τὴν ὑμετέραν ἀγάπην, τί δεῖ ποιῆσαι· ἐγὼ γὰρ ὡς ἴστε ἀδελφοὶ, κατὰ συγχώρησιν θεοῦ, πολλῶν ἐκκλησιῶν φροντίδος ἀντέχομαι.

Νουμήδιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ἀεὶ ὑπῆρξεν ἡ αὐθεντία τῷ θρόνῳ τούτῳ, ἵνα ὅθεν

ἤθελε καὶ περὶ οἱουδήποτε προετράπη ὀνόματος, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἑκάστης ἐκκλησίας ἐχειροτόνει ἐπίσκοπον.

Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ἡ ἀγαθοθέλεια μεσάζει τὴν ἐξουσίαν· ἧττον γὰρ τολμᾷς ἤπερ δύνῃ ἀδελφὲ, ἐν τῷ πᾶσιν ἑαυτὸν ἀποδεικνύειν ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον· ἔχεις γὰρ τοῦτο ἐν τῇ κρίσει σου, τὸ ἀποθεραπεῦσαι ἑνὸς ἑκάστου ἐπισκόπου τὸ πρόσωπον· ἐν πρώτῃ δὲ καὶ μόνῃ συνελεύσει, εἰ συνίδοις, τὸ ἐπ' ἐξουσίας ταύτῃ τῇ καθέδρᾳ εἶναι ἐκδικητέον, ἐπειδὴ ἀνάγκην ἔχεις αὐτὸς πάσας τὰς ἐκκλησίας ὑποστηρίζειν· ὅθεν ἐξουσίαν σοι ἡμεῖς οὐ δίδομεν, ἀλλ' ἐπισφραγίζομεν ταύτην τῇ σῇ προαιρέσει, ὥστε ἐξεῖναι κρατεῖν ὃν ἂν θέλῃς, καὶ προχειρίζεσθαι προεστῶτας ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ ταῖς λοιπαῖς τοὺς ζητουμένους, καὶ ὅθεν συνίδοις.

Πιστουμητιανὸς ἐπίσκοπος εἶπεν.

Εἶτα ἐάν τις ἕνα καὶ μόνον σχῇ πρεσβύτερον, μὴ ὀφείλει καὶ αὐτὸς ὁ εἷς ἐξ αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι;

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Κατὰ συγχώρησιν θεοῦ, δύναται ὁ εἷς ἐπίσκοπος πολλοὺς χειροτονεῖν πρεσβυτέρους· πρεσβύτερος δὲ πρὸς ἐπισκοπὴν ἐπιτήδειος, δυσχερῶς εὑρίσκεται· διὸ ἐάν τις εὑρεθῇ ἔχων ἕνα μόνον πρεσβύτερον, καὶ αὐτὸν ἐπιτήδειον τῇ ἐπισκοπῇ, καὶ αὐτὸν τὸν ἕνα ὀφείλει δοῦναι πρὸς χειροτονίαν.

Πιστουμητιανὸς ἐπίσκοπος εἶπεν.

Οὐκοῦν ἐὰν ἄλλος ἔχῃ πλῆθος κληρικῶν, ὀφείλει μοι τὸ ἕτερον πλῆθος συνελθεῖν;

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Δηλαδὴ ὃν τρόπον σὺ τῇ ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ συνῆλθες, συνωθησθήσεται καὶ ὁ τοὺς πλείονας ἔχων κληρικοὺς, ἕνα ἐξ αὐτῶν εἰς χειροτονίαν σοι δαψιλεύσασθαι.

Περὶ τῶν λαῶν τῶν μηδέποτε ἐπισκόπους ἐσχηκότων.

Ἤρεσε κἀκεῖνο ἵνα οἱ ὄχλοι, οἱ μηδέποτε ἰδίους ἐσχηκότες ἐπισκόπους, εἰ μὴ ἐκ πάσης τῆς συνόδου ἑκάστης ἐπαρχίας, καὶ τοῦ πρωτεύοντος, ψήφισμα γένηται, καὶ κατὰ συναίνεσιν ἐκείνου, οὗ τινος ὑπὸ τὴν διοίκησιν καθίστατο ἡ αὐτὴ ἐκκλησία, μηδαμῶς δέξωνται.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ϛʹ, κανὼν λγʹ λζʹ.

Ἐπειδήπερ ἔγνωμεν ἐν τῇ Ἀρμενίων χώρᾳ, μόνους ἐν κλήρῳ τοὺς ἐκ γένους ἱερατικοῦ κατατάττεσθαι, ἰουδαϊκοῖς ἔθεσιν ἑπομένων τῶν τοῦτο πράττειν ἐπιχειρούντων, τινὰς δὲ αὐτῶν καὶ μὴ ἀποκειρομένους ἱεροψάλτας καὶ ἀναγνώστας τοῦ θείου νόμου καθίστασθαι, συνείδομεν ὥστε ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ ἐξεῖναι τοῖς εἰς κλῆρον βουλομένοις προάγειν τινὰς, εἰς τὸ γένος ἀποβλέποντας τοῦ προχειριζομένου, ἀλλὰ δοκιμάζοντας εἰ ἄξιοι εἶεν κατὰ τοὺς τεθέντας ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ὅρους ἐν κλήρῳ καταλεγῆναι, τούτους ἐκκλησιαστικῶς προχειρίζεσθαι, εἴτε καὶ ἐκ προγόνων γεγόνασιν ἱερέων, εἴτε καὶ μή· ἀλλὰ μὴ δέ τινα τῶν ἁπάντων συγχωρεῖν ἐπ' ἄμβωνος κατὰ τὴν τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων τάξιν τοὺς θείους τῷ λαῷ λόγους ὑποφωνεῖν, εἰ μή τι ἂν ἱερατικῇ κουρᾷ χρήσηται ὁ τοιοῦτος, καὶ τὴν εὐλογίαν ὑπὸ τοῦ οἰκείου ποιμένος κανονικῶς ὑποδέξηται· εἰ δέ τις φωραθείη παρὰ τὰ προστεταγμένα ποιῶν, ἀφοριζέσθω. λγʹ

Ἐπειδὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς βαρβαρικαὶ γεγόνασιν ἔφοδοι, καὶ πλεῖσται πόλεις ἐντεῦθεν ὑποχείριοι τοῖς ἀνόμοις κατέστησαν, ὡς ἐντεῦθεν μὴ δυνηθῆναι τὸν τῆς τοιαύτης πόλεως πρόεδρον μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ χειροτονίαν, τὸν οἰκεῖον θρόνον καταλαβεῖν, καὶ ἐν αὐτῷ ἱερατικῇ καταστάσει ἐνιδρυνθῆναι, καὶ οὕτω κατὰ τὸ κρατῆσαν ἔθος τὰς χειρο- λζʹ

τονίας, καὶ πάντα ἃ τῷ ἐπισκόπῳ ἀνήκει πράττειν τὲ καὶ μεταχειρίζεσθαι, ἡμεῖς τὸ τίμιον καὶ σεβάσμιον τῇ ἱερωσύνῃ φυλάττοντες, καὶ μηδαμῶς πρὸς λύμην τῶν ἐκκλησιαςικῶν δικαίων, τὴν ἐθνικὴν ἐπήρειαν ἐνεργεῖσθαι βουλόμενοι, τοῖς οὕτω χειροτονηθεῖσι, καὶ διὰ τὴν προκειμένην αἰτίαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν μὴ ἐγκαταςᾶσι θρόνοις, τὸ ἀπόκριτον τηρεῖσθαι συνεωράκαμεν· ὥςε καὶ χειροτονίας κληρικῶν διαφόρων κανονικῶς ποιεῖν, καὶ τῇ τῆς προεδρίας αὐθεντίᾳ κατὰ τὸν ἴδιον ὅρον κεχρῆσθαι, καὶ βεβαίαν καὶ νενομισμένην εἶναι πᾶσαν ὑπ᾽ αὐτῶν προϊοῦσαν διοίκησιν· οὐ γὰρ ὑπὸ τοῦ τῆς ἀνάγκης καιροῦ περιγραφείσης τῆς ἀκριβείας, ὁ τῆς οἰκονομίας ὅρος περιορισθήσεται.

Συνόδου α' καὶ β' συγκροτηθείσης ἐν Κωνςαντινουπόλει ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ις'.

ις' Διὰ τὰς φιλονεικίας τὲ καὶ ταραχὰς, τὰς ἐν τῇ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ συμβαινούσας, καὶ τοῦτο ὁρίσαι ἀναγκαῖον ἐστί· τοῦ μηδενὶ τρόπῳ ἐπίσκοπον καταςῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς ἔτι ὁ προεςὼς ζῇ, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ συνίςαται τιμῇ, μὴ αὐτὸς ἑκὼν τὴν ἐπισκοπὴν παραιτήσεται· χρὴ γὰρ πρότερον τὴν αἰτίαν τοῦ μέλλοντος τῆς ἐπισκοπῆς ἐκδιώκεσθαι, κανονικῶς ἐξεταζομένην εἰς πέρας ἄγεσθαι· εἶθ᾽ οὕτως μετὰ τὴν αὐτοῦ καθαίρεσιν, ἕτερον ἀντ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν προβιβάζεσθαι· εἰ δέ τις τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ ἰδίᾳ συνιςάμενος τιμῇ, μήτε παραιτεῖσθαι βούλοιτο, μήτε τὸν οἰκεῖον ἐθέλοι ποιμαίνειν λαὸν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας ἀποστὰς ἐπισκοπῆς, ὑπὲρ τὸ ἑξάμηνον ἐν ἑτέρῳ διατρίβοι τόπῳ, μήτε ταῖς τοῦ οἰκείου πατριάρχου λειτουργίαις ὑπηρετούμενος, μήτε μὴν ὑπὸ νόσου χαλεπῶς τὲ καὶ ἀκινησίαν ἐμποιούσης παντελῆ συνεχόμενος, ὁ τοιοῦτος οὖν ὁ κατὰ μηδεμίαν τῶν εἰρημέ-

νων προφάσεων κωλυόμενος, τῆς οἰκείας ἀφιςάμενος ἐπισκοπῆς, καὶ ὑπὲρ τὸν ἑξαμηνιαῖον χρόνον ἐν ἑτέρῳ διατρίβων τόπῳ, τῆς τοῦ ἐπισκόπου τιμῆς τὲ καὶ ἀξίας ἀλλοτριωθήτεται παντελῶς· τὸν γὰρ τῆς ἐμπιστευθείσης αὐτῷ καταμελοῦντα ποίμνης, καὶ ἐν ἑτέρῳ ὑπὲρ τὸ ἑξάμηνον χρονοτριβοῦντα τόπῳ, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος καὶ τῆς ἀρχιερωσύνης δι' ἧς ποιμαίνειν ἐτάχθη, παντελῶς ἀλλότριον καθεςάναι, καὶ εἰς τὸν αὐτοῦ τῆς ἐπισκοπῆς τόπον, ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ προχειρίζεσθαι.

Βασιλείου ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς χωρεπισκόπους, ὥςε μὴ γίνεσθαι, χωρὶς αὐτοῦ, ὑπηρέτας παρὰ τοὺς κανόνας.

Πάνυ με λυπεῖ ὅτι ἐπιλελοίπασι λοιπὸν οἱ τῶν πατέρων κανόνες, καὶ πᾶσα ἀκρίβεια τῶν ἐκκλησιῶν ἀπελήλαται, καὶ φοβοῦμαι μὴ κατὰ μικρὸν τῆς ἀδιαφορίας ταύτης ὁδῷ προϊούσης, εἰς παντελῆ σύγχυσιν ἔλθῃ τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα. Τοὺς ὑπηρετοῦντας τῇ ἐκκλησίᾳ, ἡ πάλαι ταῖς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις ἐμπολιτευομένη συνήθεια μετὰ πάσης ἀκριβείας δοκιμάζουσα παρεδέχετο, καὶ ἐπολυπραγμονεῖτο πᾶσα αὐτῶν ἡ ἀναςροφὴ, εἰ μὴ λοίδοροι εἰσὶν, εἰ μὴ μέθυσοι, εἰ μὴ πρόχειροι πρὸς τὰς μάχας, εἰ παιδαγωγοῦσιν ἑαυτῶν τὴν νεότητα, ὥστε κατορθοῦν δύνασθαι τὸν ἁγιασμὸν, οὗ χωρὶς, οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον· καὶ τοῦτο ἐξήταζον μὲν πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, οἱ συνοικοῦντες αὐτοῖς, ἐπανέφερον δὲ τοῖς χωρεπισκόποις, οἳ τὰς παρὰ τῶν ἀληθινῶς μαρτυρούντων δεξάμενοι ψήφους, καὶ ὑπομνήσαντες τὸν ἐπίσκοπον, οὕτως ἐνηρίθμουν τὸν ὑπηρέτην τῷ τάγματι τῷ ἱερατικῷ· νῦν δὲ πρῶτον μὲν ἡμᾶς παρωσάμενοι, καὶ μὴ δὲ ἐπαναφέρειν ἡμῖν καταδεχόμενοι, εἰς ἑαυτοὺς τὴν ὅλην

περιεστήσατε αὐθεντίαν· ἔπειτα καταῤῥαθυμοῦντες τοῦ πράγματος, πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις ἐπετρέψατε, οὓς ἂν ἐθέλωσιν ἀπὸ ἀνεξετάστου βίου κατὰ προσπάθειαν, ἢ τὴν ἀπὸ συγγενείας, ἢ τὴν ἐξ ἄλλης τινὸς φιλίας, ἐπεισάγειν τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς ἀναξίους· διὸ πολλοὶ μὲν ὑπηρέται καταριθμοῦνται καθ' ἑκάστην κώμην, ἄξιος δὲ λειτουργίας θυσιαστηρίου οὐδεὶς, ὡς ὑμεῖς αὐτοὶ μαρτυρεῖτε, ἀποροῦντες ἀνδρῶν ἐν ταῖς ψηφηφορίαις· ἐπεὶ οὖν ὁρῶ τὸ πρᾶγμα λοιπὸν εἰς ἀνήκεστον προϊὸν, μάλιστα νῦν τῶν πλείστων φόβῳ τῆς στρατολογίας εἰσποιούντων ἑαυτοὺς τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἀναγκαίως ἦλθον εἰς τὸ ἀνανεώσασθαι τοὺς τῶν πατέρων κανόνας, καὶ ἐπιστέλλω ὑμῖν ἀποστεῖλαι μοι τὴν ἀναγραφὴν ἑκάστης κώμης τῶν ὑπηρετούντων, καὶ ὑπὸ τίνος εἰσῆκται ἕκαστος καὶ ἐν ποίῳ βίῳ ἐστίν· ἔχετε δὲ καὶ αὐτοὶ παρ' ἑαυτοῖς τὴν ἀναγραφὴν, ὥστε συγκρίνεσθαι τοῖς παρ' ἡμῖν ἀποκειμένοις γράμμασι τὰ ὑμέτερα, καὶ μηδενὶ ἐξεῖναι ἑαυτὸν ὅτε βούλεται παρεγγράφειν· οὕτω μέν τοι μετὰ τὴν πρώτην ἐπινέμησιν, εἴ τινες ὑπὸ πρεσβυτέρων εἰσήχθησαν, ἐπὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀποῤῥιφῶσιν· ἄνωθεν δὲ γένηται αὐτῶν παρ' ὑμῶν ἐξέτασις· κἂν μὲν ἄξιοι ὦσι, τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ παραδεχθήτωσαν· ἐπεὶ καθαρίσατε τὴν ἐκκλησίαν, τοὺς ἀναξίους αὐτῆς ἀπελαύνοντες· καὶ τοῦ λοιποῦ, ἐξετάζετε μὲν τοὺς ἀξίους καὶ παραδέχεσθε· μὴ ἐπαριθμεῖτε δὲ πρὶν εἰς ἡμᾶς ἐπανενεγκεῖν· ἢ γινώσκετε, ὅτι λαϊκὸς ἔσται ὁ ἄνευ ἡμετέρας γνώμης εἰς ὑπηρεσίαν παραδεχθείς.

Κυρίλλου ἐκ τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς κανὼν α' γ'.

α' Ἕκαστα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων, ὅταν εὐθὺ φέρωνται κανονικῆς εὐταξίας, οὐδένα μὲν ἡμῖν ἐντίκτει θόρυβον, ἀπαλλάττει δὲ καὶ τῆς παρά τινων δυσφημίας, μᾶλλον δὲ

καὶ τὰς παρὰ τῶν εὖ φρονούντων εὐφημίας ἡμῖν προξενεῖ· τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀποδέξαιτο ψῆφον ἀπροσκλινῆ, ἥπερ ἂν γένοιτο περί τινων; ἢ πῶς τὸ κρίνειν ὀρθῶς καὶ ἐννόμως οὐκ ἀνεπίπληκτον ἔσται, μᾶλλον δὲ παντὸς ἐπαίνου μεστόν· καὶ ταῦτα γράφω νυνὶ· τῆς σῆς θεοσεβείας ἐν τοῖς ἑαυτοῦ γράμμασι τοῖς σταλεῖσι πρὸς ἐμέ τε καὶ τὸν ὁσιώτατόν τε καὶ θεοφιλέστατον ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συνεπίσκοπον Πρόκλον, ἐπίσκοπον μὲν ὀνομαζούσης, τὸν εὐλαβέστατον καὶ θεοσεβέστατον Πέτρον· αὐτοῦ δὲ κλαίοντος, καὶ τῆς ἐκνεμηθείσης ἐκκλησίας αὐτῷ παραλόγως κεκινῆσθαι λέγοντος· ἦν δ' ἀκόλουθον, ἢ τὸ τῆς ἱερωσύνης ὄνομα μετὰ τοῦ πράγματος ἔχειν αὐτὸν, ἢ γοῦν εἴπερ ἦν ἄξιος τοῦ μὴ προεστᾶναι θείου θυσιαστηρίου, μὴ δ' αὐτῇ τιμᾶσθαι τῇ κλήσει τῆς ἐπισκοπῆς· ἀλλ' ἴσως δόξειεν ἂν τῇ σῇ θεοσεβείᾳ, σκληρός εἶναί τις καὶ ἀφιλάλληλος ὁ παρ' ἐμοῦ λόγος· ἔχει δὲ οὐχ' οὕτω κατὰ τὸ ἀληθές· ἐλεῆσαι γὰρ τάχα που νομίζομεν τὸν πρεσβύτην, μόνην αὐτῷ τὴν κλῆσιν ἀφέντες· μακρῷ δὲ ἦν ἄμεινον ἐννοῆσαι καὶ τὸ ἕτερον· φάσκει γὰρ, δύνασθαι μὲν συστῆναι τῇ οἰκείᾳ ὑπολήψει, οὐ λαβεῖν δὲ καιρὸν ἀπολογίας· οὔτε μὴν ἀκρόασιν αὐτῷ προτεθεῖναι κανονικήν· εἰ δὲ ἐγεγόνει τί τοιοῦτον, αὐτὴ τῶν ὑπομνημάτων ἡ σύστασις διήλεγξεν ἂν αὐτὸν, ἢ ἁλόντα τοῖς αἰτιάμασιν ἔνοχον ἀποπεφασμένον, καὶ οὐδὲν ἔχοντα λοιπὸν εἰπεῖν ὡς ἠδικημένον· ἢ γοῦν ἐλεύθερον ἀποφήνασα, ὡς πάλιν ἐδίδου τὸ προεστᾶναι τῆς ἐκκλησίας, ἣ καὶ ὑπὸ χεῖρα γέγονε τὴν αὐτοῦ· οὐδενὸς δὲ πεπραγμένου τοιούτου, καταβοᾷ τοῦ πράγματος, ἀδικίαν ἀφόρητον ὑποστῆναι φησὶ, καὶ ἀθέσμως ἐκβεβλῆσθαι, προσεπάγων ὅτι καὶ ἡρπάσθη πάντα τὰ αὐτῷ προσήκοντα χρήματα· ἡ σὴ τοιγαροῦν ὁσιότης ἐννοοῦσα καὶ τὸ

τοῖς θείοις κανόσι δοκοῦν, καὶ τὸ πρέπον ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς τεταγμένοις εἰς ἱερὰν λειτουργίαν, ἔτι τε πρὸς τούτοις καὶ τὰ παρ' ἡμῶν δυσωπηθεῖσα γράμματα, στησάτω τοῦ πρεσβύτου τὸ δάκρυον· καὶ εἰ μὲν ἕλοιτο δικάσασθαι πρὸς τοὺς ἐπάγοντας αὐτῷ τὰς αἰτίας, δικαζέσθω κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐπὶ τῆς σῆς θεοσεβείας, συμπαρόντων δηλονότι τῶν ὑπὸ τὴν αὐτῆς χεῖρα θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων· ἐκτὸς, εἰ μὴ παραιτοῖτό τινας ὡς ὑπόπτους· οὐδένα μὲν γὰρ τῶν θεοσεβεστάτων ἐπισκόπων ἐχθρὰ φρονεῖν ἀδελφῷ πιςεύομεν· ἵνα δὲ μὴ πρόφασις αὕτη γένηται τὴν ἐσομένην ἐπ' αὐτῷ κρίσιν παραλύουσα, πρὸς τὸ μὴ ἐν δίκῃ πεπεῖσθαι δοκεῖν, οὐδέν ἐςι τὸ λυποῦν ἀπεῖναι τοῦ συνεδρίου τῶν ἐν ὑποψίᾳ τινάς.

γ' Τοὺς δὲ τῆς παραιτήσεως λιβέλλους, οὐ κατὰ προαίρεσιν οἰκείαν, ἀλλ' ὡς ἐξ ἀνάγκης καὶ φόβου καὶ τῆς τινῶν ἀπειλῆς, ἐπιδοῦναι φησί· καὶ ἑτέρως δὲ, πρᾶγμα ἐςὶν οὔτε τοῖς τῆς ἐκκλησίας ἀρέσκον θεσμοῖς, τὸ λιβέλλους παραιτήσεως προσάγειν τινὰς τῶν ἱερουργῶν· εἰ γάρ εἰσιν ἄξιοι τοῦ λειτουργεῖν, ἔςωσαν ἐν τούτῳ· εἰ δὲ ἀνάξιοι, μὴ ἀπὸ παραιτήσεως ἐξίτωσαν, κατεγνωσμένοι δὲ μᾶλλον ἐπὶ πράγμασιν· ὧν ἄν τις πολλὴν ποιήσαιτο τὴν καταβοὴν, ὡς ἔξω τρεχόντων πάσης ἀκολουθίας; πρόσειπε τὴν παρὰ σοὶ ἀδελφότητα· σὲ ἡ σὺν ἡμῖν ἐν κυρίῳ προσαγορεύει.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς ἐν Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει ἐπισκόπους ἐπιστολῆς, κανὼν α' γ'.

α' Νεωςὶ γεγαμηκότες τινὲς, καὶ οἶον ἐξ αὐτῶν καταβάντες τῶν νυμφώνων, συναρπάζουσί τινας τῶν θεοφιλεςάτων ἐπισκόπων, καὶ οὐδενὸς τάχα που τὰ κατ' αὐτοὺς ἀπαγγέλλοντος, χειροτονοῦνται κληρικοὶ ἤγουν πρεσβύτεροι.

γ' Ἐπειδὴ τοίνυν πρὸς οἰκοδομὴν ὡς ἔφην τῶν λαῶν πάντα

χρὴ πράττεσθαι παρ' ἡμῶν, ἐπιτηρείτω ταῦτα ἡ θεοσέβεια ὑμῶν, καὶ εἰ μέλλοι τὶς χειροτονεῖσθαι κληρικὸς, περιεργαζέσθω τὸν βίον αὐτοῦ, καὶ πότερόν ποτε γαμετὴν ἔχει ἢ οὔ, καὶ πῶς ἢ πότε ἠγάγετο, καὶ εἰ ἀπέσχετο, καὶ εἰ μή τις ἐστὶ τῶν ἐκβεβλημένων, ἢ παρ' ἑτέρου θεοσεβεστάτου ἐπισκόπου, ἢ ἐκ μοναστηρίων· καὶ τότε χειροτονείτω, ἀδιάβλητον εὑρεθέντα· τηρήσωμεν γὰρ οὕτω καθαρὸν καὶ τὸ ἑαυτῶν συνειδὸς, καὶ ἀδιάβλητον τὴν ἱερὰν καὶ σεπτὴν λειτουργίαν.

Θεοφίλου ἐκ τοῦ ὑπομνηστικοῦ κανὼν ϛ'.

Περὶ τῶν ὀφειλόντων χειροτονεῖσθαι, οὗτος ἔσω τύπος· ϛ' ὥς τε πᾶν τὸ ἱερατεῖον συμφωνεῖν καὶ αἱρεῖσθαι, καὶ τότε τὸν ἐπίσκοπον δοκιμάζειν· καὶ συναινοῦντος αὐτῷ τοῦ ἱερατείου, χειροτονεῖν ἐν μέσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, παρόντος τοῦ λαοῦ καὶ προσφωνοῦντος τοῦ ἐπισκόπου, εἰ καὶ ὁ λαὸς δύναται αὐτῷ μαρτυρεῖν· χειροτονία δὲ λαθραίως μὴ γινέσθω· τῆς γὰρ ἐκκλησίας εἰρήνην ἐχούσης, πρέπει πάντων τῶν ἁγίων τὰς χειροτονίας ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας γίνεσθαι· ἐν δὲ τῇ ἐνορίᾳ, εἰ μὲν κοινωνήσαντες εἰσὶ τινὲς ταῖς τῶν κοινωνησάντων γνώμαις, μὴ ἄλλοι χειροτονείσθωσαν, ἀλλὰ τῶν ἀληθῶς ὀρθοδόξων κληρικῶν δογματιζόντων, παρόντος πάλιν τοῦ ἐπισκόπου, καὶ προσφωνοῦντος παρόντος τοῦ λαοῦ μόνον, ἵνα μὴ περιδρομή τις γίνηται.

Βιβλίον α'. τίτ. γ'. διάτ. ιβ', λ', μβ', μζ', νβ'. καὶ τίτ. α' τῶν νεαρῶν, διάτ. α', β', ιζ'. νεαρὰ ϛ', ρκγ', ρλζ'.

Περὶ τοῦ μὴ χρῆναι τοῖς ὄχλοις ἐπιτρέπειν τῶν ἱερέων ἐπιλογήν.

ΚΕΦ. Ζ.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ιγ΄.

ιγ΄ Περὶ τοῦ μὴ τοῖς ὄχλοις ἐπιτρέπειν τὰς ἐκλογὰς ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς ἱερατείαν.

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν γ΄.

γ΄ Πᾶσαν ψῆφον γινομένην παρὰ ἀρχόντων, ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου, ἄκυρον μένειν κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρείσθω· καὶ ἀφοριζέσθωσαν καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες· δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπισκοπὴν, ὑπὸ ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι, καθὼς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὥρισται ἐν τῷ κανόνι τῷ λέγοντι, ἐπίσκοπον προσήκει etc. ut p. 22.

ΚΕΦ. Η.

Περὶ τῆς γινομένης ἀντιλογίας ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ τοῦ ἐπισκόπου.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ιθ΄.

Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι etc. ut p. 30-31.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ν΄.

Πόσοι ἐπίσκοποι προστεθῆναι ὀφείλουσι τῷ ἀριθμῷ τῶν χειροτονούντων, ἐὰν περὶ τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι ἐπισκόπου ἀντιλογία γένηται.

ν΄ Ἐκεῖνο δὲ ὁρίσαι δεῖ· ὥστε ἐάν ποτε πρὸς ἐπιλογὴν ἐπισκόπου συνέλθωμεν, καὶ ἀναφυῇ τίς ἀντιλογία, ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα παρ' ἡμῖν ἐτρακταΐσθησαν, τολμηρὸν εἶναι λοιπὸν

τρεῖς μόνους πρὸς τὸ καθᾶραι τὸν χειροτονηθησόμενον εὑρεθῆναι· ἀλλὰ τῷ προλεχθέντι ἀριθμῷ προστεθῇ εἷς καὶ δύο· καὶ ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ οὗ μέλλει χειροτονεῖσθαι, ἐξετασθῶσι πρῶτον τὰ πρόσωπα τῶν ἀντιλεγόντων· ἐς ὕστερον γὰρ, καὶ τὰ προτεθειμένα συζευχθῶσι· καὶ ὅτε καθαρὸς φανείη ἐπὶ δημοσίας προσόψεως, εἶθ' οὕτως χειροτονηθείη· ἐὰν τοῦτο ἀποδέχηται ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη, τῇ ὁμονοητικῇ ἀποκρίσει τοῦ ὑμετέρου ἀξιώματος βεβαιωθείη.

Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη, πάνυ ἀρέσκει.

Τίτλος α΄ τῶν νεαρῶν, διάτ. α΄, β΄, ιζ΄, ἐν οἷς καὶ περὶ ἀντιλογίας χειροτονίας κληρικῶν καὶ ἡγουμένων· ἡ μὲν γὰρ α΄ διάταξις, τοῦ α΄ τίτ. τῶν νεαρῶν παρακελεύεται τὰς τῶν ἐπισκόπων χειροτονίας, ἐπὶ παντὸς τοῦ λαοῦ τῆς ἐκκλησίας γίνεσθαι, πρὸς τὸ ἄδειαν ἔχειν πάντα τὸν βουλόμενον ἀντιλέγειν· καὶ εἴ γε πρὸ τῆς χειροτονίας γένοιτο ἡ ἀντίῤῥησις, μὴ πρότερον χειροτονείσθω, πρὶν ἂν ἡ ἐξέτασις γένηται, καὶ φανῇ πανταχόθεν ἀνεύθυνος· εἰ δὲ πρὸ τῆς ἐξετάσεως χειροτονηθείη, καὶ τῆς ἱερατείας ἐκπεσεῖται σὺν αὐτῷ τῷ χειροτονήσαντι· εἰ μέν τοι ὁ πρὸς τὴν χειροτονίαν ἀντειπὼν, συκοφάντης φανείη, ἢ μὴ ἐπεξέλθοι, χωριζέσθω διηνεκῶς τῆς ἁγίας κοινωνίας, παρὰ τοῦ τὴν χειροτονίαν ποιοῦντος· ἡ δὲ χειροτονία γινέσθω· ἡ δὲ β΄ διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι ἐὰν ἡ ἀντίῤῥησις ἐπὶ αἰτίᾳ γένηται, ἐμποδίσαι τῇ χειροτονίᾳ δυναμένῃ κατὰ τοὺς νόμους ἢ τοὺς κανόνας· καὶ ὅτι παρόντος ἑκατέρου μέρους, ἡ ἐξέτασις γίνεται ἡ τοῦ κατηγόρου, ἐπὶ τρεῖς μῆνας ὑπερτιθεμένου πληρῶσαι τὴν κατηγορίαν· καὶ ὅτι μὴ δεικνὺς ὁ κατήγορος ἢ ἀποφεύγων, ἐκβάλλεται τῆς ἐπαρχίας ἐν ᾗ οἰκεῖ· γινομένης δὲ τῆς χειροτονίας πρὸ τῆς ἐξετάσεως, ὁ μὲν χειροτονηθεὶς

ἐξωθεῖται· ὁ δὲ χειροτονήσας, ἐπὶ ἐνιαυτὸν κωλύεται τῆς θείας λειτουργίας, καὶ πᾶσα ἡ οὐσία αὐτοῦ προσκυροῦται τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ· ἡ αὐτὴ δὲ διάταξις θέλει τὰ αὐτὰ κρατεῖν καὶ ἐπὶ ταῖς χειροτονίαις τῶν κληρικῶν· ἡ δὲ ιζ' διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι τινὸς κατηγοροῦντος, ἐφ' οἱᾳδήποτε αἰτίᾳ, τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι, γινέσθω πρότερον ἡ ἐξέτασις, τοῦ κατηγόρου ἐπεξιόντος· εἰ δὲ ἀπολειφθῇ, ἢ ἀναβάλλεται, ποιείτω τὴν ζήτησιν ὁ μέλλων χειροτονεῖν, εἴσω τριῶν μηνῶν· καὶ ἐὰν ἀνεύθυνος φανῇ, παρόντος ἢ ἀπολειφθέντος τοῦ κατηγόρου, χειροτονείσθω· καὶ ὁ κατήγορος, εἰ μὲν κληρικός ἐστιν ἐκβάλλεται τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς, σωφρονίζεται· τῆς δὲ χειροτονίας γινομένης πρὸ ἐξετάσεως, τῆς ἱερωσύνης ὁ χειροτονηθεὶς καὶ ὁ χειροτονήσας ἐκβάλλονται· λέγει δὲ τὰ αὐτὰ κρατεῖν καὶ ἐπὶ χειροτονίᾳ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ ἡγουμένων.

ΚΕΦ. Θ.

Περὶ τοῦ χρόνου οὗ ἐντὸς δεῖ τοὺς ἐπισκόπους χειροτονεῖσθαι.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν κε'.

κε' Ἐπειδή περ τινὲς τῶν μητροπολιτῶν ὡς περιηχήθημεν, ἀμελοῦσι τῶν ἐγκεχειρισμένων αὐτοῖς ποιμνίων, καὶ ἀναβάλλονται τὰς χειροτονίας τῶν ἐπισκόπων, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ἐντὸς τριῶν μηνῶν γίνεσθαι τὰς χειροτονίας τῶν ἐπισκόπων· εἰ μή ποτε ἄρα ἀπαραίτητος ἀνάγκη, παρασκευάσοι ἐπιταθῆναι τὸν τῆς ἀναβολῆς χρόνον· εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιήσοι, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν ἐκκλησιαστικῷ ἐπιτιμίῳ· τὴν μέντοι πρόσοδον τῆς χηρευούσης ἐκκλησίας σώαν παρὰ τῷ οἰκονόμῳ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας φυλάττεσθαι.

Συνόδου ἕκτης κανὼν ιδ'.

Ὁ τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων ἡμῶν πατέρων κρατείτω κανὼν καὶ ἐν τούτῳ, ὥστε πρεσβύτερον πρὸ λ' ἐτῶν, μὴ χειροτονεῖσθαι, κἂν πάνυ ᾖ ἄξιος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀποτηρεῖσθαι· ὁ γὰρ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐβαπτίσθη, καὶ ἤρξατο διδάσκειν· ὁμοίως μήτε διάκονον πρὸ τῶν κε' ἐτῶν, ἢ διακόνισσαν πρὸ τῶν μ' χρόνων χειροτονεῖσθαι. ιδ'

Ἡ β' διάταξις τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ἐὰν ὑπέρθωνται οἱ τῆς πόλεως ἐπὶ ἓξ μῆνας ψηφίσασθαι τὸν ἐπίσκοπον, ποιείτω τὴν χειροτονίαν ᾧ τινι ἁρμόζει, κινδύνῳ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, τῶν ἄλλων πάντων παραφυλαττομένων.

ΚΕΦ. Ι.

Περὶ τοῦ μὴ χειροτονεῖσθαι τινὰ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, χριστιανοὺς ὀρθοδόξους ποιήσει.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν λϛ'.

Ὥστε ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους μὴ χειροτονεῖσθαι· πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν, χριστιανοὺς ὀρθοδόξους ποιήσουσιν. λϛ'

Καὶ ἡ η' διάταξις τοῦ ε' τίτ. τοῦ α' βιβλίου, καὶ ἡ ι' τοῦ ια' τίτ., τιμωροῦνται τοὺς σαμαρείτας καὶ ἕλληνας βαπτιζομένους καὶ μὴ προσάγοντας τὰς γαμετὰς αὐτῶν καὶ παῖδας καὶ τοὺς ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν, τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Περὶ τῶν ἀπὸ λαϊκῶν, γινομένων ἐπισκόπων.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν ι'.

Ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι ἀπεκρίναντο ἀρέσκειν αὐτοῖς, καὶ πρεπωδεστάτην εἶναι τὴν συμβουλὴν ταύτην.

ι' Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε, καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω· εἰ μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐπιμελείας ἐξετάζοιτο, ὥστε ἐάν τις πλούσιος ἢ σχολαστικὸς, ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἀξιοῖτο ἐπίσκοπος γίνεσθαι, μὴ πρότερον καθίστασθαι, ἐὰν μὴ καὶ ἀναγνώστου καὶ διακόνου καὶ πρεσβυτέρου, ὑπηρεσίαν ἐκτελέσει· ἵνα καθ' ἕκαστον βαθμὸν, ἐάν περ ἄξιος νομισθείη, εἰς τὴν ἁψῖδα τῆς ἐπισκοπῆς κατὰ προκοπὴν διαβῆναι δυνηθείη· ἕξει δὲ ἑκάστου τάγματος ὁ βαθμὸς οὐκ ἐλαχίστου δηλονότι χρόνου μῆκος· δι' οὗ ἡ πίστις αὐτοῦ, καὶ ἡ τῶν πραγμάτων καλοκαγαθία, καὶ ἡ στεῤῥότης, καὶ ἡ ἐπιείκεια, γνώριμος γενέσθαι δυνήσεται, καὶ αὐτὸς ἄξιος τῆς θείας ἱερωσύνης νομισθεὶς, τῆς μεγίστης ἀπολαύσει τιμῆς· οὔτε γὰρ προσῆκόν ἐστιν, οὔτε ἡ ἐπιστήμη, οὔτε ἡ ἀγαθὴ ἀναστροφὴ, ἐπιδέχεται τολμηρῶς καὶ κούφως ἐπὶ τοῦτο ἰέναι, ὥστε ἢ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον προχείρως καθίστασθαι· οὕτω γὰρ ἂν εἰκότως νεόφυτος νομισθείη, ἐπειδὴ μάλιστα καὶ ὁ μακαριώτατος ἀπόστολος, ὃς καὶ τῶν ἐθνῶν γεγένηται διδάσκαλος, φαίνεται κωλύσας ταχείας γίνεσθαι τὰς καταστάσεις· τοῦ γὰρ μηκίστου χρόνου ἡ δοκιμασία, τὴν ἀναστροφὴν καὶ τὸν ἑκάστου τρόπον, οὐκ ἀπεικότως ἐκτυποῦν δυνήσεται.

Συνόδου α′ καὶ β′ συγκροτηθείσης ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, κανὼν ιζ′.

Ἐν πᾶσι τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας φροντίζοντες, καὶ ιζ
τοῦτο ὁρίσαι ἀναγκαῖον ἐθέμεθα· ὥστε τοῦ λοιποῦ, μηδένα τῶν λαϊκῶν ἢ μοναχῶν, ἀθρόως εἰς τὸ τῆς ἐπισκοπῆς ὕψος ἀνάγεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς βαθμοῖς ἐξεταζόμενον πρότερον, οὕτω τῆς ἐπισκοπῆς τὴν χειροτονίαν ὑποδέχεσθαι· εἰ γὰρ καὶ μέχρι τοῦ νῦν, ἀπὸ τῶν λαϊκῶν ἢ μοναχῶν τινὲς, ἀπαιτούσης χρείας, παραυτίκα τιμῆς ἄξιοι γεγόνασιν ἐπισκοπῆς, ἀρετῇ τε διαπρέψαντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς ἐκκλησίαν ὑψώσαντες, ἀλλὰ τό γε σπάνιον οὐδαμοῦ νόμον τῆς ἐκκλησίας τιθέμενοι, ὁρίζομεν τοῦ λοιποῦ μηκέτι τοῦτο γίνεσθαι· εἰ μὴ κατὰ λόγον ὁ χειροτονούμενος, τὸν ἱερατικὸν προέλθοι βαθμὸν, ἐν ἑκάστῳ τάγματι τὸν νενομισμένον χρόνον ἀποπληρῶν.

Ἡ β′ διάταξις τοῦ α′ τίτ. τῶν νεαρῶν, οὐ συγχωρεῖ ἀπὸ λαϊκῶν εὐθέως ἐπίσκοπον χειροτονεῖσθαι, ἀλλὰ πρότερον κληρικὸν, καὶ μένειν ἐπὶ τρεῖς μῆνας, τὰς γραφὰς διδασκόμενον καὶ τοὺς κανόνας· ἡ δὲ α′ διάταξις τοῦ αὐτοῦ τίτ. βούλεται αὐτὸν οὐχ' ἧττον ἐξ μηνῶν προκληρωθῆναι ἢ προμονάσαι.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Πῶς ὁ ἐθνικὸς, ἢ ὁ ἐν νόσῳ, ἢ ὁ νεωστὶ βαπτισθεὶς, καὶ ὁ ἐκ φαύλης διαγωγῆς, χειροτονεῖται ἐπίσκοπος ἢ κληρικός.

Ἀποστόλων κανὼν π′.

Τὸν ἐξ ἐθνικοῦ βίου προσελθόντα καὶ βαπτισθέντα, ἢ π′
ἐκ φαύλης διαγωγῆς, οὐ δίκαιόν ἐστι παραυτὰ προχειρίζε-

σθαι ἐπίσκοπον· ἄδικον γὰρ, τὸν μηδέπω πεῖραν ἐπιδειξάμενον, ἑτέρων εἶναι διδάσκαλον· εἰ μή που κατὰ θείαν χάριν τοῦτο γένηται.

Συνόδου Νικαίας, κανὼν β'.

β' Ἐπειδὴ πολλὰ ἤτοι ὑπὸ ἀνάγκης, ἢ ἄλλως ἐπειγομένων τῶν ἀνθρώπων, ἐγένετο παρὰ τὸν κανόνα τὸν ἐκκλησιαστικόν, ὥστε ἀνθρώπους ἀπὸ ἐθνικοῦ βίου ἄρτι προσελθόντας τῇ πίστει, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατηχηθέντας, εὐθὺς ἐπὶ τὸ πνευματικὸν λουτρὸν ἄγειν, καὶ ἅμα τῷ βαπτισθῆναι προάγειν εἰς ἐπισκοπὴν, ἢ εἰς πρεσβυτέριον, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν, τοῦ λοιποῦ μηδὲν τοιοῦτον γίνεσθαι· καὶ γὰρ καὶ χρόνου δεῖ τῷ κατηχουμένῳ· καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα, δοκιμασίας πλείονος· σαφὲς γὰρ τὸ ἀποστολικὸν γράμμα τὸ λέγον, μὴ νεόφυτον· ἵνα μὴ τυφωθεὶς, εἰς κρίμα ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου.

Εἰ δὲ προϊόντος τοῦ χρόνου ψυχικόν τι ἁμάρτημα εὑρεθείη περὶ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐλέγχοιτο ὑπὸ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων, πεπαύσθω ὁ τοιοῦτος τοῦ κλήρου· ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν, ὡς ὑπεναντία τῇ μεγάλῃ συνόδῳ θρασυνόμενος, αὐτὸς κινδυνεύσει περὶ τὸν ἴδιον κλῆρον.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν ιβ'.

ιβ' Ἐὰν νοσῶν τὶς φωτισθῇ, εἰς πρεσβυτέριον ἄγεσθαι οὐ δύναται· οὐκ ἐκ προαιρέσεως γὰρ ἡ πίστις αὐτοῦ, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης· εἰ μὴ τάχα διὰ τὴν μετὰ ταῦτα αὐτοῦ σπουδὴν καὶ πίστιν καὶ διὰ σπάνιν ἀνθρώπων.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν γ'.

γ' Περὶ τοῦ μὴ δεῖν προσφάτως φωτισθέντα, προσάγεσθαι ἐν τάγματι ἱερατικῷ.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Πῶς σχολάζων ἐπίσκοπος γίνεται εἰς σχολάζουσαν ἐπισκοπήν.

Συνόδου Ἀντιοχείας, κανὼν ις'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος σχολάζων, ἐπὶ σχολάζουσαν ἐκκλησίαν ις'
ἑαυτὸν ἐπιῤῥίψας, ὑφαρπάζει τὸν θρόνον δίχα συνόδου τελείας, τοῦτον ἀπόβλητον εἶναι, κἂν εἰ πᾶς ὁ λαὸς ὃν ὑφήρπασεν ἕλοιτο αὐτόν· τελείαν δὲ ἐκείνην εἶναι σύνοδον, ᾗ συμπάρεστι καὶ ὁ τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπος.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Πότε δύναται γενέσθαι ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς εὐνοῦχος, ἢ ἄλλως ἐμπαθὴς τὸ σῶμα.

Ἀποστόλων κανὼν κα' κβ' οζ' οη'.

Εὐνοῦχος εἰ μὲν ἐξ ἐπηρείας ἀνθρώπων ἐγένετό τις, ἢ κα'
ἐν διωγμῷ ἀφῃρέθη τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἢ οὕτως ἔφυ, καὶ ἔστιν ἄξιος ἐπισκοπῆς, γινέσθω.

Ὁ ἀκρωτηριάσας ἑαυτὸν, μὴ γινέσθω κληρικός· αὐτο- κβ'
φονευτὴς γάρ ἐστιν ἑαυτοῦ, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δημιουργίας ἐχθρός.

Εἴ τις ἀνάπηρος ᾖ τὸν ὀφθαλμὸν, ἢ τὸ σκέλος πεπληγ- οζ'
μένος, ἄξιος δέ ἐστιν ἐπισκοπῆς, γιγνέσθω· οὐ γὰρ λώβη σώματος αὐτὸν μιαίνει, ἀλλὰ ψυχῆς μολυσμός.

Κωφὸς δὲ ὢν καὶ τυφλὸς, μὴ γινέσθω ἐπίσκοπος· οὐχ οη'
ὡς μεμιασμένος, ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ ἐκκλησιαστικὰ παρεμποδίζοιτο.

Συνόδου Νικαίας κανὼν α΄.

α΄ Εἴ τις ἐν νόσῳ ὑπὸ ἰατρῶν ἐχειρουργήθη, ἢ ὑπὸ βαρβάρων ἐξετμήθη, οὗτος μενέτω ἐν τῷ κλήρῳ· εἰ δέ τις ὑγιαίνων ἑαυτὸν ἐξέτεμε, τοῦτον καὶ ἐν τῷ κλήρῳ ἐξεταζόμενον, πεπαῦσθαι προσήκει· καὶ ἐκ τοῦ δεῦρο, μηδένα τῶν τοιούτων χρῆναι προάγεσθαι· ὥσπερ δὲ τοῦτο πρόδηλον, ὅτι περὶ τῶν ἐπιτηδευόντων τὸ πρᾶγμα, καὶ τολμώντων ἑαυτοὺς ἐκτέμνειν εἴρηται· οὕτως εἴ τινες ὑπὸ βαρβάρων ἢ δεσποτῶν εὐνουχίσθησαν, εὑρίσκοιντο δὲ ἄλλως ἄξιοι, τοὺς τοιούτους εἰς κλῆρον προσίεται ὁ κανών.

Ὁ πολιτικὸς νόμος τοὺς ἑαυτοὺς ἢ ἑτέρους εὐνουχίζοντας διαφόρως τιμωρεῖται, ποτὲ μὲν κεφαλικῶς, ποτὲ δὲ δημεύσει καὶ ἐξορίᾳ, ποτὲ δὲ ταυτοπαθείᾳ· καθόλου γὰρ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἡμῶν, οὐδένα συγχωρεῖ εὐνουχίζεσθαι· ἀλλὰ παρὰ βαρβάροις μόνοις βαρβάρους· εἰ δέ τις παρ' ἡμῖν εὐνουχισθῇ, ἐλευθεροῦται, εἴπερ ἦν δοῦλος, κἂν διὰ νόσον εὐνουχισθῇ· ὡς βιβ. δ΄ τοῦ κωδ. τίτ. μβ΄ διάτ. α΄ καὶ β΄, καὶ βιβ. μη΄, τιτ. η΄, διάτ. γ΄ δ΄ ε΄ ς΄ ια΄· καὶ ἐν τῇ περὶ τῶν εὐνουχιζόντων ρμβ΄ νεαρᾷ.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Περὶ τοῦ δαιμονιζόμενον μὴ κληροῦσθαι.

Ἀποστόλων κανὼν οθ΄.

οθ΄ Ἐάν τις δαίμονα ἔχῃ, κληρικὸς μὴ γινέσθω, ἀλλὰ μὴ δὲ τοῖς πιστοῖς συνευχέσθω· καθαρισθεὶς δὲ, προσδεχέσθω· καὶ ἐὰν ᾖ ἄξιος, γινέσθω.

ΚΕΦ. Ιϛ.

Περὶ τοῦ μὴ πειθαρχοῦντος τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ, βουλομένῳ χειροτονεῖν αὐτὸν εἰς μείζονα βαθμόν.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν λα΄.

Ἐάν τις κληρικὸς ἐκ τῶν ἰδίων ἐπισκόπων προβιβαζόμενος καταφρονῇ, μὴ δὲ ἐκεῖ μείνῃ ὅθεν ἀναχωρῆσαι οὐκ ἠθέλησεν. λα΄

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα οἱοιδήποτε κληρικοὶ καὶ διάκονοι, ἐὰν μὴ πειθαρχῶσι τοῖς ἐπισκόποις αὐτῶν, βουλομένοις διά τινας ἀναγκαστικὰς αἰτίας τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν τούτους πρὸς μείζονας ἀναβιβάσαι τιμὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν, μὴ δὲ ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ διακονήσωσιν, ἐξ οὗ ἀναχωρῆσαι οὐκ ἠθέλησαν.

Βασιλείου κανὼν ι΄.

Οἱ ὀμνύοντες μὴ καταδέχεσθαι τὴν χειροτονίαν, ἐξομνύμενοι μὴ ἀναγκαζέσθωσαν ἐπιορκεῖν· εἰ γὰρ καὶ δοκεῖ τις εἶναι κανὼν ὁ συγχωρῶν τοῖς τοιούτοις, ἀλλὰ πείρᾳ ἐγνώκαμεν, ὅτι οὐκ εὐοδοῦνται οἱ παρορκήσαντες· σκοπεῖν δὲ δεῖ καὶ τὸ εἶδος τοῦ ὅρκου, καὶ τὰ ῥήματα, καὶ τὴν διάθεσιν ἀφ᾽ ἧς ὀμωμόκασι, καὶ τὰς κατὰ λεπτὸν ἐν τοῖς ῥήμασι προσθήκας· ὡς ἐὰν μηδεμία ᾖ μηδαμόθεν παραμυθία, χρὴ παντελῶς ἐᾶν τοὺς τοιούτους· τὸ μέν τοι κατὰ Σεβῆρον πρᾶγμα, ἤτοι τὸν ὑπὸ τούτου χειροτονηθέντα πρεσβύτερον, τοιαύτην τινά μοι δοκεῖ παραμυθίαν ἔχειν, εἰ καὶ σοὶ συνδοκεῖ· τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον τὸν ἐπικείμενον τῇ Μισθίᾳ, ᾧ ἐπεκηρύχθη ὁ ἄνθρωπος, κέλευσον Οὐασόδοις ὑποτελεῖν· οὕτω γὰρ κἀκεῖνος οὐ παρορκήσει, μὴ ἀναχωρῶν τοῦ τόπου· καὶ ὁ Λογγῖνος ἔχων τὸν Κυριακὸν μεθ᾽ ἑαυτοῦ, οὐκ ἐρημώσει ι΄

τὴν ἐκκλησίαν, οὐδὲ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν διὰ τῆς ἀργίας καταδικάσει· καὶ ἡμεῖς δέξομεν μὴ παρὰ κανόνας ποιεῖν τί συμπεριφερόμενοι τῷ Κυριακῷ, ὀμόσαντι μὲν συμπαραμένειν Μινδάνοις, καταδεξαμένῳ δὲ τὴν μετάθεσιν· ἡ γὰρ ἐπάνοδος, φυλακὴ ἔσται τοῦ ὅρκου· τὸ δὲ εἶξαι αὐτὸν τῇ οἰκονομίᾳ, εἰς ἐπιορκίαν αὐτῷ οὐ λογισθήσεται, διὰ τὸ μὴ προσκεῖσθαι τῷ ὅρκῳ, μὴ δὲ πρὸς βραχὺ ἀναχωρῆσαι Μινδάνων, ἀλλὰ παραμένειν εἰς τὸ ἐφεξῆς· Σεβήρῳ δὲ προφασιζομένῳ τὴν λήθην, ἡμεῖς συγχωρήσομεν εἰπόντες, ὅτι ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, οὐ περιόψεται τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν ὑπὸ τοιούτου λυμαινομένην, ποιοῦντος μὲν ἀκανονίστως τὸ ἐξ ἀρχῆς, ὅρκῳ δὲ καταδεσμοῦντος παρὰ τὰ εὐαγγέλια, παρορκεῖν δὲ διδάσκοντος δι' ὧν μετετέθη, ψευδομένου δὲ νῦν δι' ὧν τὴν λήθην σχηματίζεται· ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐσμὲν καρδιῶν κριταὶ, ἀλλ' ἐξ ὧν ἀκούομεν κρίνομεν, δῶμεν τῷ κυρίῳ τὴν ἐκδίκησιν, αὐτοὶ δὲ ἀδιακρίτως αὐτὸν δεξώμεθα, συγγνώμην δόντες ἀνθρωπίνῳ πάθει τῇ λήθῃ.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Περὶ ἐπισκόπου ἢ κληρικοῦ χειροτονηθέντος καὶ μὴ δεχθέντος ὑπὸ τῆς παροικίας, ἢ μὴ καταδεξαμένου, ἢ μὴ δυνηθέντος ἀπελθεῖν.

Ἀποστόλων κανὼν λϛ'.

λϛ' Εἴ τις χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος, μὴ καταδέχοιτο τὴν λειτουργίαν καὶ τὴν φροντίδα τοῦ λαοῦ τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ, τοῦτον ἀφωρισμένον τυγχάνειν, ἕως ἂν καταδέξηται· ὡσαύτως καὶ πρεσβύτερος καὶ διάκονος. εἰ δὲ ἀπελθὼν μὴ δεχθείη οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην, ἀλλὰ παρὰ τὴν τοῦ

λαοῦ μοχθηρίαν, αὐτὸς μὲν ἔστω ἐπίσκοπος, ὁ δὲ κλῆρος τῆς πόλεως ἀφοριζέσθω, ὅτι τοιούτου λαοῦ ἀνυποτάκτου παιδευταὶ οὐκ ἐγένοντο.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ιη΄.

Οἵ τινες ἐπίσκοποι καταςαθέντες καὶ μὴ δεχθέντες ὑπὸ τῆς παροικίας ἐκείνης εἰς ἣν ὠνομάσθησαν, ἑτέραις βούλοιντο παροικίαις ἐπιέναι, καὶ βιάζεσθαι τοὺς καθεςῶτας, καὶ στάσεις κινεῖν κατ᾽ αὐτῶν, τούτους ἀφορίζεσθαι· ἐὰν μὲν τοι βούλοιντο εἰς τὸ πρεσβυτέριον καθέζεσθαι, ἔνθα ἦσαν πρότερον πρεσβύτεροι, μὴ ἀποβάλλεσθαι αὐτοὺς τῆς τιμῆς· ἐὰν δὲ διαςασιάζωσι πρὸς τοὺς καθεςῶτας ἐκεῖ ἐπισκόπους, ἀφαιρεῖσθαι αὐτοὺς καὶ τὴν τιμὴν τοῦ πρεσβυτερίου, καὶ γίνεσθαι αὐτοὺς ἐκκηρύκτους. ιη΄

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ιζ΄ ιη΄.

Εἴ τις ἐπίσκοπος χειροθεσίαν ἐπισκόπου λαβὼν, καὶ ὁρισθεὶς προεςᾶναι λαοῦ, μὴ καταδέξοιτο τὴν λειτουργίαν, μὴ δὲ ἀπιέναι πείθοιτο εἰς τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, τοῦτον εἶναι ἀκοινώνητον· ἕως τ᾽ ἂν ἀναγκασθεὶς καταδέξοιτο, ἢ ὁρίσῃ τί περὶ αὐτοῦ ἡ τελεία σύνοδος τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐπισκόπων. ιζ

Εἴ τις ἐπίσκοπος χειροτονηθεὶς εἰς παροικίαν, μὴ ἀπέλθοι εἰς ἣν ἐχειροτονήθη, οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν, ἀλλ᾽ ἤτοι διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παραίτησιν, ἢ δι᾽ ἑτέραν αἰτίαν οὐκ ἐξ αὐτοῦ γενομένην, τοῦτον μετέχειν τῆς τιμῆς καὶ λειτουργίας μόνον, μηδὲν παρενοχλοῦντα τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας ἔνθα ἂν συνάγοιτο· ἐκδέχεσθαι δὲ τοῦτον ὅ ἂν ἡ τῆς ἐπαρχίας τελεία σύνοδος κρίνασα τὸ παριστάμενον ὁρίσῃ. ιη΄

ΚΕΦ. ΙΗ.

Περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι τὸν τελευτῶντα ἐπίσκοπον, ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖν.

Ἀποστόλων κανὼν ος'.

ος' Ὅτι μὴ χρὴ τὸν ἐπίσκοπον τῷ ἀδελφῷ ἢ τῷ υἱῷ ἢ ἑτέρῳ συγγενεῖ χαριζόμενον τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς, χειροτονεῖν ὃν βούλεται· κληρονόμους γὰρ τῆς ἐπισκοπῆς ποιεῖσθαι, οὐ δίκαιον, τὰ τοῦ Θεοῦ χαριζόμενον πάθει ἀνθρωπίνῳ· οὐ γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ὑπὸ κληρονομίαν ὀφείλει τιθέναι· εἰ δέ τις τοῦτο ποιήσει, ἄκυρος μὲν ἔστω ἡ χειροτονία, αὐτὸς δὲ ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῷ.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν κγ'.

κγ' Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι, ἀντ' αὐτοῦ καθιστᾷν ἕτερον ἑαυτοῦ διάδοχον· κἂν πρὸς τῇ τελευτῇ τοῦ βίου τυγχάνῃ· εἰ δέ τι τοιοῦτο γίγνοιτο, ἄκυρον εἶναι τὴν κατάστασιν· φυλάττεσθαι δὲ τὸν θεσμὸν τὸν ἐκκλησιαστικὸν, περιέχοντα μὴ δεῖν ἄλλως γίνεσθαι, ἢ μετὰ συνόδου καὶ ἐπικρίσεως ἐπισκόπων τῶν μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἀναπαυσαμένου τὴν ἐξουσίαν ἐχόντων τοῦ προάγεσθαι τὸν ἄξιον.

ΚΕΦ. ΙΘ.

Περὶ τοῦ μὴ ἁπλῶς ἐν πόλει βραχείᾳ ἢ κώμῃ γίνεσθαι ἐπίσκοπον.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν νζ'.

νζ' Ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς κώμαις καὶ ἐν ταῖς χώραις καθίστασθαι ἐπισκόπους ἀλλὰ περιοδευτὰς, τοὺς μέν τοι ἤδη προ-

καταςαθέντας, μηδὲν πράττειν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἐν τῇ πόλει· ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους, μηδὲν πράττειν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν ς'.

"Οσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἐὰν συμβῇ ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ etc. ut p. 34. Additur heïc: ἀπεκρίναντο πάντες, ἀρέσκει.

ΚΕΦ. Κ.

Περὶ τοῦ μὴ εἶναι ἐν μιᾷ ἐπαρχίᾳ δύο μητροπολίτας, ἢ ἐν μιᾷ πόλει δύο ἐπισκόπους, ἢ ἐν δύο πόλεσιν ἕνα κληρικόν.

Συνόδου Νικαίας κανὼν η'.

Περὶ τῶν ὀνομαζόντων μὲν ἑαυτοὺς καθαροὺς, προσερ- η'
χομένων δὲ τῇ καθολικῇ καὶ ἀποςολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ὥστε χειροθετουμένους αὐτοὺς, μένειν οὕτως ἐν τῷ κλήρῳ, πρὸ πάντων δὲ τοῦτο ὁμολογῆσαι αὐτοὺς ἐγγράφως προσήκει, ὅτι συνθήσονται καὶ ἀκολουθήσουσι τοῖς τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας δόγμασι· τουτέστι καὶ διγάμοις κοινωνεῖν, καὶ τοῖς ἐν τῷ διωγμῷ παραπεπτωκόσιν, ἐφ' ὧν καὶ χρόνος τέτακται καὶ καιρὸς ὥρισται· ὥστε αὐτοὺς ἀκολουθεῖν ἐν πᾶσι τοῖς δόγμασι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· ἔνθα μὲν οὖν πάντες, εἴτε ἐν κώμαις, εἴτε ἐν πόλεσιν, αὐτοὶ μόνοι εὑρίσκοιντο χειροτονηθέντες, οἱ εὑρισκόμενοι ἐν τῷ κλήρῳ, ἔσονται ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι· εἰ δὲ τοῦ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ὄντος, προσέρχονταί τινες, πρόδηλον ὡς ὁ μὲν ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας, ἕξει τὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου· ὁ δὲ ὀνομαζόμενος παρὰ τοῖς λεγομένοις καθαροῖς ἐπί-

σκοπος, τὴν τοῦ πρεσβυτέρου τιμὴν ἕξει· πλὴν εἰ μὴ ἄρα δοκοίη τῷ ἐπισκόπῳ τῆς τιμῆς τοῦ ὀνόματος αὐτὸν μετέχειν· εἰ δὲ τοῦτο αὐτῷ μὴ ἀρέσκοι, ἐπινοήσει τόπον ἢ χωρεπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου, ὑπὲρ τοῦ ἐν τῷ κλήρῳ ὅλως δοκεῖν εἶναι, ἵνα μὴ ἐν τῇ πόλει δύο ἐπίσκοποι ὦσιν.

Συνόδου Χαλκηδόνος, κανὼν ιβʹ.

ιβʹ Ἦλθεν εἰς ἡμᾶς, ὥς τινες παρὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς θεσμοὺς προσδραμόντες δυναστείαις, διὰ πραγματικῶν τὴν μίαν ἐπαρχίαν εἰς δύο κατέτεμον, ὡς ἐκ τούτου δύο μητροπολίτας εἶναι ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ· ὥρισε τοίνυν ἡ ἁγία σύνοδος τοῦ λοιποῦ, μηδὲν τοιοῦτο τολμᾶσθαι παρὰ τοῦ ἐπισκόπου· ἐπεὶ τὸν τοῦτο ἐπιχειροῦντα, ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου βαθμοῦ· ὅσαι δὲ ἤδη πόλεις διὰ γραμμάτων βασιλικῶν τῷ τῆς μητροπόλεως ἐτιμήθησαν ὀνόματι, μόνης ἀπολαυέτωσαν τῆς τιμῆς, καὶ ὁ τὴν ἐκκλησίαν αὐτῆς διοικῶν ἐπίσκοπος· δηλονότι σωζομένων τῇ κατὰ ἀλήθειαν μητροπόλει τῶν οἰκείων δικαίων.

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν ιεʹ.

Ὅτι οὐ δεῖ κληρικὸν ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις κατατάττεσθαι.

ιεʹ Κληρικὸς ἀπὸ τοῦ παρόντος, μὴ κατατασσέσθω ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις· ἐμπορίας γὰρ καὶ αἰσχροκερδείας ἴδιον τοῦτο, καὶ ἀλλότριον ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας· ἠκούσαμεν γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς κυριακῆς φωνῆς, ὅτι οὐ δύναταί τις δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ τοῦ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· ἕκαστος οὖν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν φωνὴν, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ ὀφείλει μένειν καὶ προσεδρεύειν ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ· τὰ γὰρ δι' αἰσχροκέρδειαν γινόμενα ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἀλλότρια τοῦ θεοῦ καθεστήκασι· πρὸς δὲ τὴν τοῦ βίου τού-

του χρείαν, ἐπιτηδεύματα εἰσὶ διάφορα· ἐξ αὐτῶν εἴ τις βούλοιτο, τὰ χρειώδη τοῦ σώματος περιζέσθω· ἔφη γὰρ ὁ ἀπόστολος, ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ, ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται· καὶ ταῦτα μὲν ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει· ἐν δὲ τοῖς ἔξω χωρίοις διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀνθρώπων, παραχωρείσθω.

Ἡ Ἑλενόποντος δύο μητροπολίτας ἔχει, ὡς ἡ κη' νεαρά· ἡ Παφλαγονία διαφόρους, ὡς ἡ κθ' νεαρά· καὶ ἡ Φρυγία Καπατιανὴ, καὶ ἡ δευτέρα Καππαδοκία· οὔτε δὲ δύο πόλεών τις εἶναι δύναται ἐπίσκοπος· ἐξῄρηται ὁ Τομέως, αὐτὸς γὰρ καὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν Σκυθίας προνοεῖ· καὶ ἡ Λεοντόπολις Ἰσαυρίας, ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπόν ἐστιν Ἰσαυροπόλεως, ὡς βιβλ. α' τοῦ κώδ., τίτ. α' διάτ. λε'· οὔτε δὲ ἡγούμενος γίνεται δύο μοναστηρίων, ὡς διάτ. λθ' τοῦ αὐτοῦ τίτλου.

ΚΕΦ. ΚΑ.

Περὶ τῶν χειροτονούντων ἐν ταῖς μὴ οὔσαις ὑπ' αὐτοὺς πόλεσιν ἢ ἐπαρχίαις.

Ἀποστόλων κανὼν λε'.

Ἐπίσκοπον μὴ τολμᾷν ἔξω τῶν ἑαυτοῦ ὅρων etc. ut p. 30.

Συνόδου Ἀντιοχείας, κανὼν ιγ' κβ'.

Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾷν ἀφ' ἑτέρας ἐπαρχίας etc. ut p. 30.

Ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἀλλοτρίᾳ πόλει etc. ut p. 31.

Συνόδου Ἐφέσου κανὼν ή.

Τοὺς δὲ τολμῶντας ἢ συντιθέναι πίστιν ἑτέραν etc. ut p. 31.

ΚΕΦ. ΚΒ.

Περὶ τῶν διὰ προστασίας ἀρχόντων, γινομένων ἐγκρατῶν ἐκκλησιῶν.

Ἀποστόλων κανὼν λ΄.

λ΄ Εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες.

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν γ΄.

Πᾶσαν ψῆφον γινομένην παρὰ ἀρχόντων etc. ut p. 46.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Περὶ τῶν διὰ γάμον ἢ παλλακισμὸν, μὴ χειροτονουμένων ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν.

Ἀποστόλων κανὼν ιζ΄ ιη΄ ιθ΄.

ιζ΄ Ὁ δυσὶ γάμοις συμπλακεὶς μετὰ τὸ βάπτισμα ἢ παλλακὴν κτησάμενος, οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

ιη΄ Ὁ χήραν λαβὼν, ἢ ἐκβεβλημένην, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτιν, ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς, οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

ιθ΄ Ὁ δύο ἀδελφὰς ἀγόμενος ἢ ἀδελφιδὴν, οὐ δύναται εἶναι κληρικός.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν γ΄ ιβ΄.

Περὶ ἱερέων καὶ κληρικῶν.

γ΄ Ἐπειδὴ δὲ ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόχριστος ἡμῶν βασιλεὺς τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ προσεφώνησε συνόδῳ, ὥστε τοὺς

ἐν κλήρῳ καταλεγομένους, καὶ ἄλλοις τὰ θεῖα διαπορθμεύοντας, καθαροὺς ἀποφῆναι καὶ λειτουργοὺς ἀμώμους, καὶ τῆς νοερᾶς τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ θύματος καὶ ἀρχιερέως θυσίας ἀξίους, ἀνακαθᾶραί τε τὰ ἐξ ἀθέσμων γάμων τούτοις ἐπιτριβέντα μύση· πρὸς τούτῳ τὲ τῶν μὲν τῆς ῥωμαίων ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, τὸν τῆς ἀκριβείας τηρηθῆναι κανόνα προτιθεμένων, τῶν δὲ ὑπὸ τὸν τῆς θεοφυλάκτου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως θρόνον, τὸν τῆς φιλανθρώπιας καὶ συμπαθείας, εἰς ἓν ἀμφότερα μίξαντες πατρικῶς ὁμοῦ καὶ θεοφιλῶς, ὡς μήτε τὸ πρᾷον ἔκλυτον, μήτε στῦφον τὸ αὐστηρὸν καταλείψοιμεν, καὶ μάλιστα τοῦ ἐξ ἀγνοίας πτώματος εἰς οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν πλῆθος διήκοντος συνορῶμεν, ὥστε τοὺς μὲν δυσὶ γάμοις περιπαρέντας, καὶ μέχρι τῆς πεντεκαιδεκάτου τοῦ διελθόντος ἰαννουαρίου μηνὸς, τῆς παρελθούσης δ' ἰνδικτιῶνος, ἔτους ,ϛρϥθ' (1), δουλωθέντας τῇ ἁμαρτίᾳ, καὶ μὴ ἐκνῆψαι ταύτης προελομένους, καθαιρέσει κανονικῇ ὑποβαλεῖν· τοὺς δὲ τῷ τοιούτῳ μὲν τῆς διγαμίας πάθει περιπεσόντας, πρὸ δὲ τῆς ἡμῶν ἐπιγνώσεως τὸ συμφέρον ἐπεγνωκότας, καὶ τὸ κακὸν ἐξ ἑαυτῶν περικόψαντας, καὶ πόῤῥω τὴν ξένην ταύτην καὶ νόθον συμπλοκὴν ἐκδιώξαντας· ἢ καὶ ὧν αἱ κατὰ δεύτερον γάμον γυναῖκες ἤδη τετελευτήκασιν, ἢ καὶ αὐτοὶ ἐπιστροφὴν εἶδον, μεταμαθόντες τὴν σωφροσύνην, καὶ τῶν πρώην αὐτοῖς παρανομηθέντων ταχέως ἐπιλαθόμενοι, εἴτε πρεσβύτεροι εἴτε διάκονοι ὄντες τυγχάνοιεν, τούτους ἔδοξε πεπαῦσθαι μὲν πάσης ἱερατικῆς λειτουργίας,

(1) Perperam apud Beveregium ,ϛρθ'. Scilicet tam apud Beveregii pandectas, quam apud Nomocanonem cum Balsamonis scholiis, numerorum menda non desunt. Reapse autem trullana synodus non anno ,ϛρθ' 6109. aerae constantinop. sed ,ϛρϥθ' 6199, id est Christi 691. celebrata fuit.

ἤτοι ἐνεργείας, ἤδη ἐπὶ ῥητόν τινα χρόνον ἐπιτιμηθέντας· τῆς δὲ τιμῆς τῆς κατὰ τὴν καθέδραν καὶ στάσιν μετέχειν, ἀρκουμένους τῇ προεδρίᾳ, καὶ προσκλαίοντας τῷ κυρίῳ συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀνόμημα· εὔλογον γὰρ ἕτερον, τὸν τὰ οἰκεῖα τημελεῖν ὀφείλοντα τραύματα, ἀνακόλουθον· τοὺς μέν τοι γαμετῇ μὲν μιᾷ συναφθέντας, χήρα δὲ ἡ προσληφθεῖσα ἐτύγχανεν ἢ ἐκβεβλημένη, ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς μετὰ τὴν χειροτονίαν γάμῳ ἑνὶ παρανόμῳ προσομιλήσαντας, τουτέστι πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ ὑποδιακόνους, ἤδη ἐπὶ βραχύν τινα χρόνον εἰρχθέντας τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, καὶ ἐπιτιμηθέντας, αὖθις αὐτοὺς ἐν τοῖς οἰκείοις ἀποκατασῆναι βαθμοῖς, μηδαμῶς ἐν ἑτέρῳ μείζονι προκόπτοντας βαθμῷ· προδήλως διαλυθέντος αὐτοῖς τοῦ ἀθέσμου συνοικεσίου· ταῦτα δὲ τοῖς καταληφθεῖσι μέχρι τῆς πεντεκαιδεκάτου ὡς εἴρηται τοῦ ἰαννουαρίου μηνὸς, δ' ἰνδικτιῶνος, ἐν τοῖς προδηλωθεῖσι πταίσμασι καὶ μόνον, ἱερατικῶς (1) ἐτυπώσαμεν· ὁρίζοντες ἀπὸ τοῦ παρόντος καὶ ἀνανεούμενοι τὸν κανόνα τὸν διαγορεύοντα, τὸν δυσὶ γάμοιν συμπλακέντα μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ παλλακὴν κτησάμενον, μὴ δύνασθαι εἶναι ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν χήραν λαβόντα, ἢ ἐκβεβλημένην, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτιν, ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς, μὴ δύνασθαι εἶναι ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

ιβ' Καὶ τοῦτο δὲ εἰς γνῶσιν ἡμετέραν ἦλθεν, ὡς ἐν τῇ Ἀφρικῇ καὶ Λιβύῃ καὶ ἑτέροις τόποις, οἱ τῶν ἐκεῖσε θεοφιλέστατοι πρόεδροι, συνοικεῖν ταῖς ἰδίαις γαμεταῖς καὶ μετὰ

(1) Male apud Beveregium graece ἱερατικοῖς, et hinc latine *sacerdotalibus*.

τὴν ἐπ' αὐτοῖς προελθοῦσαν χειροτονίαν οὐ παραιτοῦνται, πρόσκομμα τοῖς ἄλλοις τιθέντες ἐνταῦθα καὶ σκάνδαλον· πολλῆς οὖν ἡμῖν σπουδῆς οὔσης, τοῦ πάντα πρὸς ὠφέλειαν τῶν ὑπὸ χεῖρα ποιμνίων διαπράττεσθαι, ἔδοξεν ὥστε μηδαμῶς τί τοιοῦτον ἀπὸ τοῦ νῦν γίγνεσθαι· τοῦτο δὲ φαμὲν, οὐκ ἐπ' ἀθετήσει ἢ ἀνατροπῇ τῶν ἀποστολικῶς νενομοθετημένων, ἀλλὰ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον προκοπῆς τῶν λαῶν προμηθούμενοι, καὶ τοῦ μὴ δοῦναι μῶμον τινὰ κατὰ τῆς ἱερατικῆς καταστάσεως· φησὶ γὰρ ὁ θεῖος ἀπόστολος· πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε, ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ ἰουδαίοις καὶ ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν (1) ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι· μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ. Εἰ δέ τις φωραθείη τὸ τοιοῦτον πράττων, καθαιρείσθω.

Βασιλείου κανὼν ιβ'.

Τοὺς διγάμους παντελῶς ὁ κανὼν, τῆς ὑπηρεσίας ἀπέκλεισεν.

Τίτ. α' τῶν νεαρῶν, διάτ. α' β' ιζ', ἐν αἷς εἴρηται ὅτι ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὑποδιάκονος, ὀφείλει εἶναι παρθένος, ἢ ἐκ παρθένου μονογαμήσας παρθένον.

ΚΕΦ. ΚΔ.

Περὶ τῶν ἐπὶ χρήμασι χειροτονουμένων ἢ λαμβανόντων ὀφφίκιον.

Ἀποστόλων κανὼν κθ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων, τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γίνηται, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω κθ'

(1) Vel potius παντάπασιν, ut alibi in ms.

καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπτέσθω παντάπασι τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν β'.

β' Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσαιτο, καὶ εἰς πράσιν καταγάγοι τὴν ἄπρατον χάριν, καὶ χειροτονήσοι ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους, ἢ ἕτερόν τινα τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμουμένων, ἢ προβάλοιτο ἐπὶ χρήμασιν οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ παραμονάριον, ἢ ὅλως τινὰ τοῦ κανόνος δι' αἰσχροκέρδειαν οἰκείαν· ὁ τοῦτο ἐπιχειρήσας ἐλεγχθεὶς, κινδυνευέτω περὶ τὸν οἰκεῖον βαθμὸν, καὶ ὁ χειροτονούμενος μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χειροτονίας ἢ προβολῆς· ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τοῦ φροντίσματος, οὗπερ ἐπὶ χρήμασιν ἔτυχεν· εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φανείη τοῖς οὕτως αἰσχροῖς καὶ ἀθεμίταις λήμμασι, καὶ οὗτος εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μονάζων, ἀναθεματιζέσθω.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν κβ' κγ'.

κβ' Τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονουμένους, εἴτε ἐπισκόπους, ἢ οἱουσδήποτε κληρικοὺς, καὶ οὐ κατὰ δοκιμασίαν καὶ τοῦ βίου αἵρεσιν, καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς χειροτονήσαντας.

κγ' Περὶ τοῦ μηδένα τῶν εἴτε ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, τῆς ἀχράντου μεταδιδόντα κοινωνίας, παρὰ τοῦ μετέχοντος εἰσπράττειν, τῆς τοιαύτης μεταλήψεως χάριν, ὀβολοὺς ἢ εἶδος τὸ οἱονοῦν· οὐδὲ γὰρ πεπραμένη ἡ χάρις, οὐδὲ χρήμασι τὸν ἁγιασμὸν τοῦ πνεύματος μεταδιδόαμεν, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις τοῦ δώρου ἀπανουργεύτως μεταδοτέον· εἰ δὲ φανείη τίς τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων, ἀπαιτῶν τὸν

ᾧ μεταδίδωσι τῆς ἀχράντου κοινωνίας τὸ οἱονοῦν εἶδος, καθαιρείσθω, ὡς τῆς Σίμωνος ζηλωτὴς πλάνης καὶ κακουργίας.

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν δ' ἐ ιθ'.

Περὶ τοῦ ἀπέχεσθαι τοὺς ἐπισκόπους πάσης δωροληψίας.

Ὁ κῆρυξ τῆς ἀληθείας Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, οἱονεὶ δ'
κανόνα τιθεὶς τοῖς Ἐφεσίων πρεσβυτέροις, μᾶλλον δὲ καὶ παντὶ ἱερατικῷ πληρώματι, οὕτως ἐπαῤῥησιάσθη εἰπών· ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα· πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτως κοπιῶντας, ἀντιλαμβάνεσθαι δεῖ τῶν ἀσθενούντων, μακάριον ἡγούμενοι τὸ διδόναι· διὸ καὶ ἡμεῖς μαθητευθέντες παρ' αὐτοῦ, ὁρίζομεν μηδόλως αἰσχροκερδῶς ἐπινοεῖσθαι ἐπίσκοπον, προφασιζόμενον προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, ἀπαιτεῖν χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἢ ἕτερον εἶδος, τοὺς ὑπ' αὐτὸν τελοῦντας ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, ἢ μοναχούς· φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· ἄδικοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι· καὶ οὐκ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις· εἴ τις οὖν δι' ἀπαίτησιν χρυσοῦ ἢ ἑτέρου τινὸς εἴδους, εἴτε διά τινα ἰδιοπάθειαν, εὑρεθείη ἀπείργων τῆς λειτουργίας, καὶ ἀφορίζων τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν, ἢ σεπτὸν ναὸν κλείων, ὡς μὴ γίνεσθαι ἐν αὐτῷ τὰς τοῦ Θεοῦ λειτουργίας, εἰς ἀναίσθητα τὴν ἑαυτοῦ μανίαν ἐπιπέμπων, ἀναίσθητος ὄντως ἐστὶ, καὶ τῇ ταυτοπαθείᾳ ὑποκείσεται, καὶ ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς παραβάτου τῆς ἐντολῆς Θεοῦ καὶ τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων· παραγγέλλει γὰρ καὶ Πέτρος ἡ κορυφαία τῶν ἀποστόλων ἀκρότης, ποιμαίνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ· ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως κατὰ Θεόν· μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως· μὴ ὡς κα-

τακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλ' ὡς τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος, κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.

Ὅτι οἱ ὀνειδίζοντες τοὺς κληρικοὺς, διὰ τὸ τετάχθαι ἐν ἐκκλησίᾳ χωρὶς δόσεων, ἐπιτιμίῳ ὑπόκεινται.

ι' Ἁμαρτία πρὸς θάνατον ἐστὶν, ὅταν τινὲς ἁμαρτάνοντες, ἀδιόρθωτοι μείνωσι· τὸ δὲ τούτου χεῖρον, ἐὰν καὶ τραχηλιῶντες κατεξανίςανται τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀληθείας, προτιμώμενοι τὸν μαμωνᾶν τῆς τοῦ θεοῦ ὑπακοῆς, καὶ τῶν κανονικῶν αὐτοῦ διατάξεων μὴ ἀντεχόμενοι· ἐν τούτοις οὐκ ἔςι κύριος ὁ θεὸς, εἰ μήπω ταπεινωθέντες, τοῦ ἰδίου σφάλματος ἀνανήψουσι· χρὴ γὰρ μᾶλλον αὐτοὺς προσέρχεσθαι τῷ θεῷ, καὶ μετὰ συντετριμμένης καρδίας, τὴν ἄφεσιν τούτου τοῦ ἁμαρτήματος καὶ τὴν συγχώρησιν αἰτεῖσθαι, οὐχὶ ἐναβρύνεσθαι τῇ ἀθέσμῳ δόσει· ἐγγὺς γὰρ κύριος τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν· τοὺς οὖν ἐγκαυχωμένους διὰ δόσεως χρυσίου τετάχθαι ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ συνηθείᾳ ἐπελπίζοντας τῇ ἀλλοτριούσῃ ἀπὸ θεοῦ καὶ πάσης ἱερωσύνης, καὶ ἐκ τούτου ἀναιδεῖ προσώπῳ καὶ ἀπερικαλύπτῳ στόματι, ὀνειδιστικοῖς λόγοις τοὺς δι' ἀρετῆς βίου ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκλεγέντας, καὶ καταταγέντας ἐκτὸς δόσεως χρυσίου ἀτιμάζοντας, πρῶτα μὲν τοῦτο ποιοῦντας, τὸν ἔσχατον βαθμὸν λαμβάνειν τοῦ οἰκείου τάγματος· εἰ δὲ ἐπιμένοιεν, δι' ἐπιτιμίου διορθοῦσθαι· εἰ δέ τις ἐπὶ χειροτονίᾳ φανῇ τοῦτο ποτὲ πεποιηκὼς, γινέσθω κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα τὸν λέγοντα· εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γένηται, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπτέσθωσαν παντάπασι καὶ τῆς κοινωνίας, ὡς Σί-

μων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου· ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν δεύτερον κανόνα τῶν ἐν Χαλκηδόνι ὁσίων πατέρων ἡμῶν τὸν λέγοντα· εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσοιτο, καὶ εἰς πρᾶσιν καταγάγοι τὴν ἄπρατον χάριν, καὶ χειροτονήσοι ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἤ τινα τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμουμένων, ἢ προβάλατο ἐπὶ χρήμασιν οἰκονόμον ἢ ἔκδικον ἢ παραμονάριον, ἢ ὅλως τινὰ τοῦ κανόνος, δι' αἰσχροκέρδειαν οἰκείαν· ὁ τοῦτο ἐπιχειρήσας ἐλεγχθεὶς, κινδυνευέτω εἰς τὸν ἴδιον βαθμὸν, καὶ ὁ χειροτονούμενος μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χειροτονίας ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τοῦ φροντίσματος, οὗπερ ἐπὶ χρήμασιν ἔτυχεν· εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φανείη τοῖς οὕτως αἰσχροῖς καὶ ἀθεμίτοις λήμμασι, καὶ οὗτος εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, ἐκ τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναχὸς, ἀφοριζέσθω.

Περὶ τοῦ ἐκτὸς δόσεων τὰς καταταγὰς τῶν ἱερατικῶν μοναχῶν τὲ καὶ μοναστριῶν γίνεσθαι.

Τοσοῦτον κατενεμήθη τῆς φιλαργυρίας τὸ μῦσος εἰς τοὺς ιθ'
ἡγήτορας τῶν ἐκκλησιῶν, ὥστε καί τινας τῶν λεγομένων εὐλαβῶν ἀνδρῶν τὲ καὶ γυναικῶν, ἐπιλαθομένους τῶν ἐντολῶν τοῦ κυρίου ἐξαπατηθῆναι, καὶ διὰ χρυσίου τὰς εἰσδοχὰς τῶν προσερχομένων τῷ τε ἱερατικῷ τάγματι καὶ τῷ μονήρει βίῳ ποιεῖσθαι· καὶ γίνεται ὧν ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος καὶ τὸ πᾶν απόβλητον, ὥς φησὶν, ὁ μέγας Βασίλειος· οὐδὲ γὰρ Θεῷ διὰ μαμωνᾶ δουλεύειν ἔξεστιν· εἴ τις οὖν εὑρεθῇ τοῦτο ποιῶν, εἰ μὲν ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος ἤ τίς τοῦ ἱερατικοῦ τυγχάνει, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω· κατὰ τὸν δεύτερον κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας συνόδου· εἰ δὲ ἡγούμενος, ἐκδιωχθήτω

ἐκ τοῦ μοναστηρίου, καὶ παραδοθήτω ἐν ἑτέρῳ μοναστηρίῳ πρὸς ὑποταγήν· ὡσαύτως καὶ ἡγούμενος μὴ ἔχων χειροτονίαν πρεσβυτέρου, ἐπὶ δὲ τῶν παρὰ γονέων διδομένων δίκην προικώων τοῖς τέκνοις, ἢ ἰδιοκτήτων αὐτῶν πραγμάτων προσαγομένων, ὁμολογούντων τῶν προσαγόντων ταῦτα εἶναι ἀφιερωμένα τῷ Θεῷ, ὁρίζομεν κἄν τε μείνοι, κἄν τε ἐξέλθοι, μένειν αὐτὰ ἐν τῷ μοναστηρίῳ κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ· εἰ μὴ ἦ ἡ αἰτία τοῦ προεστῶτος, τοῦ ἐξελθεῖν αὐτὸν δηλονότι.

Βασιλείου ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἐπισκόπους ἐπιστολῆς ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν.

Τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον περὶ οὗ γράφω, διὰ τί μὲν ὅλως ὑπωπτεύθη καὶ ἐλαλήθη, ὀδύνης ἐπλήρωσέ μου τὴν ψυχήν, τέως δὲ ἐφάνη μοι ἄπιστον· τὸ οὖν περὶ αὐτοῦ γράμμα, ὁ μὲν συνεγνωκὼς ἑαυτῷ δεξάσθω ὡς ἴαμα, ὁ δὲ μὴ συνεγνωκὼς ὡς προφυλακτήριον, ὁ δὲ ἀδιάφορος ὅπερ ἀπεύχομαι ἐφ' ὑμῖν εὑρεθῆναι ὡς διὰ μαρτυρίαν· τί δέ ἐστιν ὃ λέγω; φασί τινες τινὰς ὑμῶν παρὰ τῶν χειροτονουμένων λαμβάνειν χρήματα, ἐπισκιάζειν δὲ ὀνόματι εὐσεβείας· τοῦτο δὲ χεῖρόν ἐστιν· ἐὰν γάρ τις τὸ κακὸν ἐν προσχήματι τοῦ ἀγαθοῦ ποιῇ, διπλασίονος τιμωρίας ἐστὶν ἄξιος· διότι αὐτό τε τὸ οὐκ ἀγαθὸν ἐργάζεται, καὶ κέχρηται εἰς τὸ τελέσαι τὴν ἁμαρτίαν, ὡς ἂν εἴποι τις, τῷ καλῷ συνεργῷ· ταῦτα εἰ οὕτως ἔχει, τοῦ λοιποῦ μὴ γινέσθω, ἀλλὰ διορθωθήτω· ἐπεὶ ἀνάγκη λέγειν πρὸς τὸν δεχόμενον τὸ ἀργύριον, ὅπερ ἐῤῥέθη παρὰ τῶν ἀποστόλων πρὸς τὸν θέλοντα δοῦναι, ἵνα πνεύματος ἁγίου μετουσίαν ὠνήσηται· τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἰς ἀπώλειαν· κουφότερος γὰρ ὁ δι' ἀπειρίαν ὠνήσασθαι θέλων, ἢ ὁ πιπράσκων τὴν τοῦ Θεοῦ δωρεάν· πρᾶσις γὰρ ἐγένετο· καὶ ὃ σὺ δωρεὰν ἔλαβες ἐὰν πωλῇς, ὡσανεὶ πεπρα-

μένος τῷ σατανᾷ, ἀφαιρεθήσῃ τοῦ χαρίσματος· καπηλείαν γὰρ ἐπεισάγεις τοῖς πνευματικοῖς καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἔνθα πεπιστεύμεθα σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ· ταῦτα οὕτως γίνεσθαι οὐ χρή· ὃ δέ ἐστι τὸ τέχνασμα λέγω· νομίζουσι μὴ ἁμαρτάνειν τῷ μὴ ἅμα προσλαμβάνειν, ἀλλὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν λαμβάνειν· λαβεῖν δέ ἐστιν ὁτεδήποτε τὸ λαβεῖν· παρακαλῶ οὖν ταύτην τὴν πρόσοδον, μᾶλλον δὲ τὴν προσαγωγὴν τὴν ἐπὶ γέενναν ἀποθέσθαι· καὶ μὴ τὰς χεῖρας μολύναντες τοιούτοις λήμμασιν, ἑαυτοὺς ἀναξίους ποιήσητε τοῦ ἐπιτελεῖν ἅγια μυστήρια· σύγγνωτε δέ μοι πρῶτον μὲν ὡς ἀπιστήσας· εἶτα δὲ ὡς πεισθεὶς ἀπειλῶ, εἴ τις μετὰ ταύτην μου τὴν ἐπιστολὴν πράξειέ τι τοιοῦτον, τῶν μὲν ἐνταῦθα θυσιαστηρίων ἀναχωρήσει, ζητήσει δὲ ἔνθα τὴν τοῦ Θεοῦ δωρεὰν ἀγοράζων, μεταπωλεῖν δύναται· ἡμεῖς γὰρ καὶ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν· ἓν δὲ προσθεὶς παύσομαι· διὰ φυλαργυρίαν γίνεται ταῦτα· ἡ δὲ φιλαργυρία καὶ ῥίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶ, καὶ ὀνομάζεται εἰδωλολατρία· μὴ οὖν τοῦ Χριστοῦ προτιμήσητε τὰ εἴδωλα, διὰ μικρὸν ἀργύριον· μὴ δὲ πάλιν τὸν Ἰούδαν μιμήσησθε, λήμματι προδιδόντες δεύτερον, τὸν ἅπαξ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντα· ἐπεὶ καὶ τὰ χωρία καὶ αἱ χεῖρες τῶν τοὺς καρποὺς τούτους δεχομένων, ἀκελδαμὰ κληθήσονται.

Γενναδίου καὶ τῆς σὺν αὐτῷ συνόδου, ἐκ τῆς ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς ὁσιωτάτους μητροπολίτας ἐπιστολῆς, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν.

Τῷ θεοφιλεστάτῳ καὶ ὁσιωτάτῳ συλλειτουργῷ τῷδε Γεννάδιος, καὶ ἡ ἐνδημοῦσα τῇ φιλοχρίστῳ καὶ βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει νέᾳ Ῥώμῃ ἁγία σύνοδος.

Ὁ δεσπότης ἡμῶν καὶ Θεὸς καὶ σωτὴρ Ἰησοῦς, ἐγχειρί-

σας τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς τοῦ εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα, διδασκάλους τούτους τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἀνθρώποις ἐξαποστείλας, παρεκελεύσατο διαῤῥήδην ἣν εἰλήφασι παρ᾽ αὐτοῦ δωρεὰν, ταύτης καὶ αὐτοὺς τοῖς ἀνθρώποις μεταδιδόναι δωρεὰν, μὴ κτωμένους ὑπὲρ αὐτῆς ἢ χαλκὸν ἢ ἄργυρον ἢ χρυσὸν, ἤ τινὰ περιουσίαν ἄλλην ὅλως ὑλικὴν ἢ γεώδη· μὴ γὰρ εἶναι τῶν ἐπουρανίων καὶ πνευματικῶν χαρισμάτων ἀμοιβὴν τὰ γεηρὰ καὶ ἐπίκηρα· ταύτην τὴν ἐντολὴν, οὐ μόνον ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν δι᾽ ἐκείνων ἐντέταλται, οὓς εἰς τὸν ἐκείνων βαθμόν τε καὶ τόπον ὑπεισαγαγεῖν κατηξίωσε· καὶ δεῖ καθάπερ ἐκείνοι τότε, καὶ ἡμᾶς νῦν ἀκριβῶς φυλάττειν τὲ καὶ παρατηρεῖν, καὶ μὴ σοφίζεσθαι τὰ ἀσόφιστα, μὴ δὲ κύβον ἀναῤῥιπτεῖν ἐπικίνδυνον· δωρεὰν ἐλάβετε φησὶ, δωρεὰν δότε· μὴ κτήσησθε χαλκὸν μήτε ἄργυρον, μήτε χρυσὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν· ἁπλοῦς καὶ σαφὴς ὁ τῆς ἐντολῆς ταύτης λόγος ἐστὶν, οὐδὲν ποικίλον ἔχων οὐδὲ δυσέφικτον, οὐδὲ σοφιστικῆς δεόμενον ἐξηγήσεως· παρ᾽ ἐμοῦ, φησὶν, ἐδέξασθε τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα· εἰ μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ μικρὸν ἢ μέγα τὶ κατεβάλεσθε, καὶ τοῦτο ὑμῖν πέπραται παρ᾽ ἐμοῦ, πωλεῖτε καὶ ὑμεῖς ἑτέροις αὐτό· εἰ δὲ δωρεὰν εἰλήφατε, δότε καὶ ὑμεῖς δωρεάν· τί τῆς ἐντολῆς ταύτης σαφέστερον; τί δὲ τοῖς πειθαρχοῦσι λυσιτελέστερον; οὐαὶ τῷ ὄντι τοῖς κτήσασθαι τὴν τοῦ θεοῦ δωρεὰν, ἢ διδόναι ταύτην διὰ χρημάτων ὑπειληφόσιν· εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας οἱ τοιοῦτοι κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἁγίου Πέτρου ὑπάρχουσι, συλληφθέντες ὑπὸ τῆς ἑαυτῶν φιλαργυρίας· ὅθεν καὶ τῶν ὁσίων καὶ μακαρίων πατέρων τῶν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τῆς ἐν Χαλκηδόνι συναχθείσης, τῷ δεσποτικῷ τούτῳ νόμῳ

συνάδων ὁ περὶ τούτου κανὼν, ἡμῖν σαφῶς οὑτωσὶ λέξεσιν αὐταῖς ἐκπεφώνηται.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι etc. ut p. 69.

Κάλλιστα καὶ λίαν εὐσεβῆ τοῦ κανόνος τῶν ἁγίων πατέρων ὑπάρχει τὰ παραγγέλματα, πᾶσαν ἔφοδον σατανικὴν καὶ πᾶν ἐγχείρημα διαβολικὸν κατὰ τῆς πνευματικῆς φερόμενον δωρεᾶς, ἀπωθούμενά τε καὶ ἀνακόπτοντα· οὐ βούλεται γὰρ οὐδαμῶς διὰ χρημάτων γίνεσθαι τὴν προβολὴν τῆς χειροτονίας ἢ ὑποδέχεσθαι, οὔτε παρὰ τοῦ ταύτην ἐνεργοῦντος, οὔτε παρὰ τοῦ τῆς χειροτονίας τὴν προβολὴν ὑποδεχομένου· ἀλλ' οὐδὲ πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς χειροτονίας, οὐδὲ μετὰ τὸν καιρὸν τῆς χειροτονίας, οὐδὲ κατὰ τὸν καιρὸν αὐτὸν τῆς χειροτονίας, ὑπὲρ τῆς χειροτονίας χρήματα δίδοσθαι συγχωρεῖ· καθόλου γὰρ τὴν ἐπὶ τῷ πράγματι τούτῳ δωροδοκίαν ἀπέφησεν ὅμως· ἐπειδὴ νῦν καίτοι προδήλως τούτων οὕτως κεκωλυμένων, ἐφωράθησάν τινες κατὰ τὴν Γαλατῶν ὀλιγωροῦντες καὶ παραβαίνοντες δι' αἰσχροκέρδειαν καὶ φιλαργυρίαν τὰ σωτήρια ταῦτα καὶ φιλάνθρωπα παραγγέλματα, εὖ ἔχειν ἔδοξε καὶ ἡμῖν, αὐτὰ ταῦτα πάλιν ἀνανεώσασθαι μετὰ τῆς ἐνδημούσης ἁγίας συνόδου ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευούσῃ νέᾳ Ῥώμῃ Κωνσταντινουπόλει, ὥστε δίχα πάσης προφάσεως, καὶ παντὸς σοφισμοῦ, τὴν ἀσεβῆ καὶ βδελυρὰν ταύτην οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπεισελθοῦσαν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις, παντελῶς ἐκτεμεῖν· ἵνα ἀληθῶς ἀκαπηλεύτου καὶ καθαρᾶς παρὰ τῶν ἀρχιερέων τῆς ἐπὶ τῶν χειροτονουμένων ἀναῤῥήσεως γινομένης, ἄνωθεν ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος χάρις ἐπιφοιτᾷ· ὃ νῦν γε οὐκ οἶδα, εἰ διὰ χρημάτων τὴν προβολὴν ποιουμένων; καὶ οὐ τῆς χειρὸς καθαρῶς ἐνεργούσης, ἐπιφοιτᾷ τῷ προχειριζομένῳ κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ

κηρύγματος, καὶ οὐχὶ συςέλλεται μᾶλλον ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος χάρις· ἴσθι τοίνυν τὰ πάντα θεοσεβέςατε· πάντα τὸν ὁντινοῦν ἁλισκόμενον ἐπὶ τοιούτῳ τινὶ ἐπίσκοπον, ἢ περιοδευτὴν, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἄλλόν τινα δήποτε τοῦ κανόνος ἢ λαϊκὸν, κοινῷ δόγματι τῶν ἀρχιερέων κατακεκρίσθαι καὶ κοινῇ ψήφῳ· καθὼς περὶ τούτου καὶ ὁ τῶν ἁγίων πατέρων κανὼν φθάσας διαλαλεῖ· δεῖ γὰρ εἶναι χάριν τὴν χάριν, καὶ μηδαμοῦ παρ' αὐτῇ μεσιτεύειν ἀργύριον· ἔςω τοίνυν καὶ ἔστιν ἀποκήρυκτος, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας τὲ καὶ λειτουργίας ἀλλότριος, καὶ τῇ κατάρᾳ τοῦ ἀναθέματος ὑποκείμενος, ὅ τε κτᾶσθαι ταύτην διὰ χρημάτων οἰόμενος, καὶ ὁ ταύτην παρέχειν ἐπὶ χρήμασιν ὑπισχνούμενος, εἴτε κληρικὸς εἴτε λαϊκὸς εἴη, κἂν ἐλέγχοιτο κἂν μὴ ἐλέγχοιτο τοῦτο ποιεῖν· οὐ γὰρ οἷόν τε συμβιβασθῆναι ποτὲ τὰ ἀσύμβατα, οὐδὲ θεῷ συμφωνῆσαι τὸν μαμωνᾶν, ἢ τοὺς τούτῳ δουλεύοντας δουλεῦσαι θεῷ· δεσποτικὴ καὶ αὕτη ἐστὶν ἀπόφασις ἀναμφίλεκτος, οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ· τούτοις ἐπιθαῤῥοῦντες ἡμεῖς κατὰ δύναμιν, καὶ τούτοις ὑπείκοντες μετὰ τοῦ ταῦτα φήσαντος κατὰ τῶν ταῦτα παρανομούντων, τὴν ἀπόφασιν πεποιήμεθα· φροντισάτω δὲ καὶ ἡ σὴ ὁσιότης ταῦτα διὰ πάσης παραφυλακῆς ποιουμένη, δῆλα καταστῆσαι δι' ἀντιγράφων, καὶ τοῖς ὑπὸ σὲ θεοφιλεςάτοις ἐπισκόποις καὶ περιοδευταῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν· ἵνα ἐν ἑνὶ πνεύματι καὶ μιᾷ ψυχῇ πάντες ὁμοῦ χριςιανοὶ συμφραξάμενοι κατὰ τοῦ κοινοῦ δυσμενοῦς, ἰσχύσωμεν σὺν θεῷ τὴν ὑπ' ἐκείνου φυτευθεῖσαν ἐν ἡμῖν τῆς φιλαργυρίας ῥίζαν, ἅμα πᾶσιν αὐτῆς τῶν κακῶν τοῖς βλαστήμασιν ἐκτεμεῖν· πᾶσαν τὴν σὺν σοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφότητα προσαγορεύομεν· ἐῤῥωμένος ἐν κυρίῳ ὑπερεύχου ἡμῶν, θεοφιλέστατε ἀδελφέ.

Γεννάδιος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης ὑπέγραψα.

Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος μητροπολίτης Ἀγκύρας ὑπ.

Εὐνόμιος μητροπολίτης Νικομηδείας ὑπ.

Πέτρος μητροπολίτης Νικαίας ὑπ.

Περγάμιος μητροπολίτης Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας ὑπ.

Παῦλος μητροπολίτης Μαρκιανουπόλεως ὑπ.

Νουνέχιος μητροπολίτης Λαοδικείας ὑπ.

Πέτρος μητροπολίτης Γαγγρῶν ὑπ.

Καρτέριος μητροπολίτης Κλαυδιουπόλεως ὑπ.

Ἀγαπητὸς μητροπολίτης Ῥόδου ὑπ.

Ἐλευθέριος μητροπολίτης Χαλκηδόνος ὑπ.

Στέφανος μητροπολίτης Ἱεραπόλεως τῆς Εὐφρατησίας ὑπ.

Γρηγόριος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως ὑπ.

Λουκιανὸς μητροπολίτης Βύζης ὑπ.

Εὐνοῖος μητροπολίτης Μιτυλήνης ὑπ.

Θαλάσσιος μητροπολίτης Παρίου ὑπ.

Μάξιμος μητροπολίτης Λαοδικείας Συρίας ὑπ.

Γερόντιος μητροπολίτης Σελευκείας ὑπ.

Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Παρνασοῦ ὑπ.

Νετίρας ἐπίσκοπος Γάζης ὑπ.

Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Κανώθας ὑπ.

Ἀνατόλιος ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν ὑπ.

Στέφανος ἐπίσκοπος Προυσαέων ὑπ.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιατῶν ὑπ.

Ἀκάκιος ἐπίσκοπος Ἀντανδρῶν ὑπ.

Πλούταρχος ἐπίσκοπος Πλαταιῶν ὑπ.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος Καρφίων ὑπ.

Ἀφόβιος ἐπίσκοπος Κορωνείας ὑπ.

Μακεδὼν ἐπίσκοπος Μαγύδων ὑπ.
Ῥουφῖνος ἐπίσκοπος Αἰγαίων ὑπ.
Παλλάδιος ἐπίσκοπος Ἄνδρου ὑπ.
Φωτεινὸς ἐπίσκοπος Ὄτρου ὑπ.
Εὐτρόπιος ἐπίσκοπος Αὐρηλιουπόλεως ὑπ.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Κελιτζίνης ὑπ.
Φωτεινὸς ἐπίσκοπος τῶν Θέρμων ὑπ.
Ὑπάτιος ἐπίσκοπος Γερμηνῶν ὑπ.
Σαμβάτιος ἐπίσκοπος (1) ὑπ.
Εὐδόξιος ἐπίσκοπος Βοσπόρου ὑπ.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Ναυκλαίων ὑπ.
Ποιμὴν ἐπίσκοπος Κλύσματος ὑπ.
Ἀπόλλων ἐπίσκοπος Πιθανίας ὑπ.
Ἡσαΐας ἐπίσκοπος Ναυκρατιτῶν ὑπ.
Ἰσαὰκ ἐπίσκοπος Θυνέως ὑπ.
Ἐλπίδιος ἐπίσκοπος Ταμιάνθεως ὑπ.
Λαρίων ἐπίσκοπος Κυνέων ὑπ.
Θεότεκνος ἐπίσκοπος Ἀσηνῆς ὑπ.
Ἄτταλος ἐπίσκοπος Μαληνῶν ὑπ.
Θεότιμος ἐπίσκοπος Ἀκμονίας ὑπ.
Χαρίτων ἐπίσκοπος Ἀππίας ὑπ.
Σερῖνος ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Μαξιμιανουπόλεως ὑπ.
Μάξιμος ἐπίσκοπος Ζαγύλεως ὑπ.
Ἀθανάσιος ἐπίσκοπος τῆς Ξουτῶν ὑπ.
Πλουσάμμων ἐπίσκοπος τῆς Νικιωτῶν ὑπ.
Πάπας ἐπίσκοπος τῆς Ἐλεϊτῶν ὑπ.

(1) Sic etiam in Conc. ed. ven. Zattae T. VII. p. 918 huic Sambatio seu Sabbatio non adscribitur propriae dioeceseos nomen.

Θεωνᾶς ἐπίσκοπος Βουτιτῶν ὑπ.
Ἀπολλὼν ἐπίσκοπος Ἀντιφρῶν ὑπ.
Ἀγαθὸς ἐπίσκοπος Περισικίδος ὑπ.
Πέτρος ἐπίσκοπος Ἡφαίστου ὑπ.
Ἀπολλώνιος ἐπίσκοπος Ἀθριβέας ὑπ.
Πέτρος ἐπίσκοπος Θυαθέως ὑπ.
Ἁρποκρᾶς ἐπίσκοπος Τάνεως ὑπ.
Παῦλος ἐπίσκοπος Σεβεννύτου ὑπ.
Ἀριστοτέλης ἐπίσκοπος Ἐχινεατῶν ὑπ.
Φωτεινὸς ἐπίσκοπος Βαβυλῶνος ὑπ.
Αὐγουστῖνος ἐπίσκοπος νέας Μαρκιανῆς ὑπ.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Νικοπόλεως Ἀρμενίας ὑπ.
Ἰουλιανὸς ἐπίσκοπος Κῶου ὑπ.
Σαββάτιος ἐπίσκοπος Ἀγχιάλεως ὑπ.
Στρατοκλῆς ἐπίσκοπος Προικοννήσου ὑπ.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Τρανουπόλεως ὑπ.
Μάξιμος ἐπίσκοπος Λιβύης ὑπ.
Θεόδουλος ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως ὑπ.
Μαρῖνος ἐπίσκοπος Ἐπιφανείας ὑπ.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας ὑπ.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Γερμανικείας ὑπ.
Ἴνδιμος ἐπίσκοπος Εἰρηνουπόλεως ὑπ.
Τιμόθεος ἐπίσκοπος Δολιχῆς ὑπ.
Ποντιανὸς ἐπίσκοπος Ἀγαλασσοῦ ὑπ.
Δοκιμάσιος ἐπίσκοπος Μαρωνείας ὑπ.
Νοβῖνος ἐπίσκοπος Διβελτοῦ ὑπ.

Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ
καὶ συλλειτουργῷ κυρῷ Ἀδριανῷ πάπᾳ
τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης
Ταράσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
νέας Ῥώμης, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως, εὐαγγελικῶς, ἀποστολικῶς, καὶ πατριακῶς διδασκόμεθα, ἀφιλάργυρον τὸν τρόπον ἔχειν ἐν τῇ τῆς ἱερωσύνης ἁγιστείᾳ, καὶ μὴ χρυσίζεσθαι ἢ ἀργυρίζεσθαι ἤ τί σφετερίζεσθαι ἐπὶ χειροτονίᾳ παντὸς ἱερατικοῦ ἀνδρὸς, ὡς ὑποδείξομεν ἐν ταῖς καθυποτεταγμέναις χρήσεσιν, ἀπό τε γραφικῶν θεηγοριῶν, καὶ πατρικῶν διδασκαλιῶν· οἱ γὰρ ἐπιτιθέντες χεῖρας, ὑπηρέται τοῦ πνεύματος εἰσὶν, οὐχὶ πρᾶται τοῦ πνεύματος· δωρεὰν γὰρ λαμβάνοντες τὴν χάριν τοῦ πνεύματος, δωρεὰν δίδοσθαι τοῖς παρ᾽ αὐτῶν μεταλαμβάνουσιν ἀπεφήναντο, ἐκ τῆς κυριακῆς φωνῆς ταύτην τὴν ἐλευθεριότητα εἰληφότες· εἰ δέ τις ἐλεγχθείη χρυσίῳ ταύτην ὠνησάμενος, ἀποκήρυκτον διαγορεύουσι τὸν τοιοῦτον τῆς ἱερατικῆς τάξεως· καὶ εἰ καὶ ὀνόματι τὴν ἱερωσύνην κεκλήρωται, ἀλλ᾽ οὖν διαψεύδεται ὁ λόγος ἐπὶ τῷ πράγματι· οὐδεὶς γὰρ θεῷ δουλεύειν δύναται καὶ μαμωνᾷ, ὡς εὐαγγελικῶς ἐμάθομεν· καὶ ἐπειδὴ ἠκούσαμεν προφητικῶς τοῦ θεοῦ βοῶντος, ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλὴμ· αὖθις τὲ ἐπαπειλοῦντος καὶ λέγοντος, ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχὴν, τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω· φόβῳ τοῦ τῆς σιωπῆς κατακρίματος, ἀναγγέλλομεν τοῖς προέδροις πᾶσι τῶν καθ᾽ ἡμᾶς ἐκκλησιῶν, ἵνα μετὰ παῤῥησίας κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον εἴπωμεν· καθαροὶ ἐσμὲν ἀπὸ

τοῦ αἵματος τῶν παραβαινόντων τὰς κανονικὰς διατάξεις, καὶ πάνυ γε μᾶλλον τῶν ἐπὶ χρήμασι χειροτονησάντων ἢ χειροτονηθέντων, Πέτρου τοῦ θείου ἀποστόλου, οὗ καὶ τὸν καθέδραν ἐκληρώσατο ἡ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἁγιότης, ὡς Σίμωνα τὸν μάγον τούτου καθελόντος· τούτου ἕνεκεν οὐχ' ὑποςελλόμεθα τοῦ ἀναγγέλλειν τὴν ἀλήθειαν, φυλάττοντες καὶ κρατοῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποςόλων, καὶ τῶν ἀοιδίμων πατέρων ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα· καὶ εἴ τι τούτων παρεβάθη ὑπό τινων, βδελυττόμεθα· ἡ οὖν ἀδελφικὴ ὑμῶν ἀρχιεροπρεπὴς ἁγιωσύνη, ἐνθέσμως καὶ κατὰ θεοῦ βούλησιν, πρυτανεύουσα τὴν ἱεραρχικὴν ἁγιστείαν, διαβόητον ἔχει τὴν δόξαν· εἴρηκε γὰρ διὰ τοῦ προφήτου ὁ πρῶτος καὶ μέγας ἀρχιερεὺς Χριστὸς ὁ θεὸς, καὶ νῦν φησὶ, ζῶ ἐγὼ, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω· οἶδας γὰρ, ἄνερ ἐπιθυμιῶν τῶν τοῦ πνεύματος, ὅτι φορητοτέρα μᾶλλον ἐστὶ Μακεδονίου καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν πνευματομάχων ἡ δυσσεβὴς αἵρεσις· ἐκείνων γὰρ κτίσμα, καὶ δοῦλον τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, τὸ ἅγιον πνεῦμα ληρωδούντων, οὗτοι ἑαυτῶν ὡς δοκοῦσι δοῦλον αὐτὸ ποιοῦσι· πᾶς γὰρ δεσπότης, ὅ τι ἂν ἔχοι εἰ βούλοιτο πιπράσκει, εἴτε οἰκέτην εἴτε ἕτερον ὃ κέκτηται· ὡσαύτως καὶ ὁ ἀγοράζων, δεσπότης βουλόμενος εἶναι τοῦ ἠγορασμένου, διὰ τιμῆς ἀργυρίου τοῦτο κτᾶται· οὕτως οἱ ταύτην τὴν ἄθεσμον πρᾶξιν ἐργαζόμενοι, καταβιβάζουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἴσα ἁμαρτάνοντες τοῖς βλασφημοῦσιν ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια τὸν Χριςόν· ἢ τό γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, παρεοίκασιν Ἰούδᾳ τῷ προδότῃ, ὃς τοῖς θεοκτόνοις ἰουδαίοις τιμῆς ἀργυρίου τὸν Χριστὸν ἀπεμπολήσατο· ὡς οὖν τὸ ἅγιον πνεῦμα ὁμοούσιον ἐστὶ Χριςτῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, τῆς αὐτῆς παντί που δῆλον ἔσονται μερίδος, ὡς

ἀποδέδεικται· εἰ δὲ οὐ πιπράσκεται, πρόδηλον γὰρ οὐδαμῶς, ἀναμφιλέκτως οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἤτοι ἡ τῆς ἁγιστείας ἱερωσύνη, καὶ ὃ οὐκ ἔλαβον οὐδὲ ἔχουσι· μνησθῶσι τοῦ ἁγίου Πέτρου πρὸς τὸν τοῦτο ἐπιτηδεύσαντα οὕτω λέγοντος, οὐκ ἔστι σοὶ μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· εἰ γὰρ ἀπεμπολεῖται ἡ τῆς ἱερωσύνης ἀξία, ἄρα περιττὴ παρ᾽ αὐτοῖς ἡ κατὰ τὸν βίον σεμνὴ πολιτεία, καὶ ἡ ἐν ἁγνείᾳ καὶ ἀρετῇ ἀναστροφή· περιττὸς κατ᾽ αὐτοὺς καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος διδάσκων· δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, διδακτικὸν, ἐγκρατῆ, νηφάλεον, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν· οἴχεται τοίνυν ταῦτα πάντα ἐκ τοῦ πράτου καὶ ἀγοραστοῦ τῆς ἱερωσύνης· αἱ οὖν ὑποκείμεναι ἁγιόλεκτοι χρήσεις, ἀλλότριον πάντη τῆς ἱερωσύνης ἀποφαίνονται τὸν ποτὲ δόντα ἢ λαβόντα ἐν οἱῳδήποτε χρόνῳ· ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς προβολὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀφαιροῦσιν ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων δόσει.

Κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων etc. ut p. 68-69.

Ἐκ τῶν πράξεων τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα λέγων, δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον· Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτὸν, τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν· ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι, οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ· μετανόησον

οὖν ἀπὸ τῆς κακίας ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου, εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.

Ἐκ τῆς τρίτης τῶν βασιλειῶν.

Καὶ οὐκ ἐπέστρεψεν Ἱεροβοὰμ ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ· καὶ ἐπέστρεψε καὶ ἐποίησεν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἱερεῖς ὑψηλῶν· ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ἱερεὺς εἰς τὰ ὑψηλὰ, καὶ ἐγένετο ῥῆμα τοῦτο εἰς ἁμαρτίαν τῷ οἴκῳ Ἱεροβοὰμ καὶ εἰς ὄλεθρον καὶ εἰς ἀφανισμὸν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

Ἐκ τῆς τετάρτης τῶν βασιλειῶν.

Καὶ ἐπέστρεψε Νεεμὰν πρὸς Ἐλισσαιὲ, αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἦλθε καὶ ἔστηκε ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ εἶπεν· ἰδοὺ δὴ ἔγνωκα ὅτι οὐκ ἔστι Θεὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ἀλλ' ἢ ἐν τῷ Ἰσραήλ· καὶ νῦν λάβε τὴν εὐλογίαν παρὰ τοῦ δούλου σου· καὶ εἶπεν Ἐλισσαιέ· ζῇ κύριος ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ λήψομαι· καὶ παρεβιάσατο αὐτὸν λαβεῖν, καὶ ἠπείθησε. Καὶ μετ' ὀλίγα. Καὶ εἶπε Γιεζὶ τὸ παιδάριον Ἐλισσαιέ· ἰδοὺ ἐφείσατο ὁ κυρίος μου τοῦ Νεεμὰν τοῦ σύρου τοῦ λαβεῖν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ὧν ἐνήνοχε· ζῇ κύριος, εἰ μὴ δραμοῦμαι ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ λήψομαι παρ' αὐτοῦ τί· καὶ ἐδίωξε Γιεζὶ ὀπίσω Νεεμάν. Καὶ μετὰ βραχέα. Καὶ εἶπε Νεεμὰν, λάβε δὴ τάλαντον ἀργυρίου· καὶ ἔλαβε δύο τάλαντα ἀργυρίου ἐν δυσὶ θυλάκοις, καὶ δύο ἀλλασσομένας στολάς. Καὶ μεθ' ἕτερα. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἐλισσαιέ· πόθεν Γιεζὶ; καὶ εἶπε Γιεζί· οὐ πεπόρευται ὁ δοῦλός σου ἔνθα καὶ ἔνθα· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ἐλισσαιέ· οὐχὶ ἡ καρδία μου ἐπορεύθη μετὰ σοῦ; καὶ οἶδα ὅτε ἐπέστρεψεν ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ἅρματος εἰς συνάντησίν σου, καὶ νῦν ἔλαβες τὸ

ἀργύριον, καὶ νῦν ἔλαβες τὰ ἱμάτια, καὶ λήψῃ ἐν αὐτοῖς κήπους, καὶ ἐλαιῶνα, καὶ ἀμπελῶνα, καὶ πρόβατα, καὶ βόας, καὶ παῖδας, καὶ παιδίσκας, καὶ ἡ λέπρα Νεεμὰν κολληθήσεται ἐν σοὶ καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ προσώπου αὐτοῦ λελεπρωμένος ὡσεὶ χιών.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τῆς εἰς τὸν Ἡσαΐαν ἑρμηνείας.

Νόμον ἔδωκεν εἰς βοήθειαν, ἵνα εἴπωσιν· οὐχ ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο; περὶ οὗ οὐκ ἔστι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ· οὗτος δὲ ὁ νόμος οὐκ ἔστιν ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ ἐγγαστρίμυθον· οὐ γὰρ πρὸς ἀπάτην ἐπινενόηται, ὥσπερ ἐκεῖνα, ἀλλ᾽ ἀληθείας ἐςι διδάσκαλος· κἀκεῖνοι μὲν ἐπ᾽ ἀργυρίῳ μαντεύονται· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ καταγέλαστον ὅτι καὶ ἀργύριον αὐτοῖς τελοῦσι μισθὸν τοῦ ψεύδους οἱ ἀπατώμενοι· τοῦτο δὲ τὸ ῥῆμα· τοιοῦτόν ἐστι τοῦ νομοθέτου, οὐκ ἔστι τοιοῦτον ὥστε δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ· οὐδεὶς γὰρ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἀποδίδοται· δωρεὰν φησιν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε· ὁρᾷς πῶς ἠγανάκτησε Πέτρος ἐπὶ τῷ Σίμωνι, ἀργύριον ὑπὲρ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος προσκομίσαντι; τὸ γὰρ ἀργύριόν σου φησὶ, σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι ἐνόμισας τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ διὰ χρημάτων κτᾶσθαι· οὐκ ἔςιν οὖν ὁ τοῦ εὐαγγελίου λόγος ὡς τὰ πωλούμενα ῥήματα τῶν ἐγγαστριμύθων· τί γὰρ ἄν τις δῴη ἄξιον αὐτῶν ἀντάλλαγμα; ἄκουε τοῦ Δαβὶδ ἀποροῦντος καὶ λέγοντος· τί ἀνταποδώσω τῷ κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; οὐκ ἔςιν οὖν δῶρα δοῦναι περὶ τούτου, ἀντάξια τῆς ἀπ᾽ αὐτοῦ χάριτος· ἓν δῶρον ἄξιον ἡ φυλακὴ τοῦ δωρηθέντος· ὁ δοὺς σοι τὸν θησαυρὸν, οὐχὶ τιμὴν ἀπαιτεῖ τοῦ δοθέντος, ἀλλὰ φυλακὴν ἀξίαν τοῦ δεδομένου.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν ἐπισκόπους, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμα.

Νομίζουσι μὴ ἁμαρτάνειν τῷ μὴ ἅμα προσλαμβάνειν, ἀλλὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν λαμβάνειν· λαβεῖν δέ ἐστι τὸ λαβεῖν ὁτεδήποτε· παρακαλῶ οὖν ταύτην τὴν πρόσοδον, μᾶλλον δὲ τὴν προσαγωγὴν τὴν ἐπὶ γέενναν ἀποθέσθαι· καὶ μὴ τὰς χεῖρας μολύναντας τοιούτοις λήμμασιν, ἑαυτοὺς ἀναξίους ποιήσητε τοῦ ἐπιτελεῖν ἅγια μυστήρια. Sic etiam p. 71.

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου.

Προσῆλθεν ὁ τῆς μακρηγορίας ἡμῖν αἴτιος τοῖς ἐπισκόποις πᾶσιν Εὐσέβιος ὁ κατήγορος τῶν ἓξ λοιπῶν ἐπισκόπων, ἀξιῶν δεχθῆναι εἰς κοινωνίαν· προσαντιλέγουσί τινες τῶν ἐπισκόπων, μὴ δεῖν αὐτὸν δεχθῆναι ὡς συκοφάντην· ἐπὶ τούτοις ἱκέτευε λέγων, ἐπειδὴ ἡ δίκη τὸ πλεῖστον μέρος ἐπὶ ἔτη δύο ἐβασανίσθη, εἰς μάρτυρας δὲ γεγένηται ἡ ὑπέρθεσις, δέομαι τῆς ὑμετέρας θεοφιλίας σήμερον παραυτὰ δοῦναι με τοὺς μάρτυρας· εἰ γὰρ καὶ Ἀντωνῖνος τετελεύτηκεν ἐπίσκοπος, ὁ λαβὼν τὸ χρυσίον καὶ χειροτονήσας, ἀλλ' οὖν γε μένουσιν οἱ δεδωκότες καὶ χειροτονηθέντες· ἐδικαίωσε τοίνυν ἡ παροῦσα σύνοδος ζητηθῆναι τὸ πρᾶγμα· ἄρχεται ἡ ὑπόθεσις ἐξ ἀναγνωσμάτων τῶν πρώην πραχθέντων ὑπομνημάτων· εἰσῆλθον οἱ μάρτυρες, καὶ εἰσῆλθον οἱ ἐξ τῶν δεδωκότων καὶ χειροτονηθέντων· ἐν ἀρχῇ ἠρνοῦντο· ἐπιμενόντων δὲ τῶν μαρτύρων, τῶν μὲν λαϊκῶν, τῶν δὲ πρεσβυτέρων, οἷς ἔδοξε τεθαῤῥηκέναι, τινῶν δὲ καὶ γυναικῶν, καὶ τὰ εἴδη τῶν ἐνεχύρων λεγόντων, καὶ τοὺς τόπους, καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ τὴν ποσότητα, οὐ πάνυ καλῶς αὐτῶν διακειμένης τῆς συνειδήσεως, αὐθαίρετοι ὁμολογοῦσι δίχα πολλῆς ἀνάγκης, ὅτι δεδώκαμεν καὶ γεγόναμεν· τοιαύτην νομί-

σαντες ἀκολουθίαν εἶναι, ἵνα δόξωμεν τῆς βουλῆς τῆς δημοσίας ἐλευθεροῦσθαι· καὶ νῦν δεόμεθα, εἰ μὲν ἔστιν ὅσιον ἡμᾶς εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ἐκκλησίας, ἐπεὶ κἂν τὸ χρυσίον ὃ δεδώκαμεν ἵνα λάβωμεν, τῶν γὰρ γυναικῶν ἡμῶν δεδώκαμέν τινες σκεύη· ὁ δὲ Ἰωάννης πρὸς ταῦτα ὑπέσχετο τῇ συνόδῳ, ὅτι τοῦ μὲν βουλευτηρίου ἐγὼ αὐτοὺς σὺν θεῷ ἀπαλλάσσω ἀξιώσας τὸν βασιλέα, ὑμεῖς δὲ προστάξατε αὐτοὺς λαβεῖν ὃ δεδώκα, παρὰ τῶν Ἀντωνίνου κληρονόμων· προσέταξεν ἡ σύνοδος, τὸ μὲν χρυσίον αὐτοὺς λαβεῖν παρὰ τῶν Ἀντωνίνου κληρονόμων, κοινωνεῖν δὲ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου· εἶναι δὲ ἀπὸ ἱερέων, ἵνα μὴ τούτων συγχωρηθέντων, ἔθος γένηται ἰουδαϊκὸν ἢ αἰγύπτιον τοῦ πωλεῖν καὶ ἀγοράζειν τὴν ἱερωσύνην· φασὶ γὰρ τὸν λυμεῶνα καὶ ψευδώνυμον πατριάρχην τῶν ἰουδαίων, κατ' ἔτος ἀμείβειν ἢ παρ' ἔτος τοὺς ἀρχισυναγώγους, ἐπὶ συλλογῇ τοῦ ἀργυρίου· ὁμοίως καὶ τὸν ζηλωτὴν τούτων τὸν αἰγυπτίων πατριάρχην· ἵνα πληρωθῇ τὸ προφητικόν· οἱ ἱερεῖς αὐτῆς μετὰ δώρων ἀπεκρίναντο, καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς μετὰ ἀργυρίου ἐμαντεύοντο.

Ἐκ τῶν κανόνων τῶν χλ' ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων, κανὼν β'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσαιτο etc. ut p. 66.

Ἐκ τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς Γενναδίου Κωνσταντινουπόλεως.

Ἔστι τοίνυν ἀποκήρυκτος etc. usque ad μαμωνᾷ ut p. 74.

Ἐκ τῶν κανόνων τῆς ἁγίας ἕκτης συνόδου, κανὼν κβ'.

Τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονουμένους etc. ut p. 66.

Ἀκούσωμεν ταῦτα πάντα καὶ ἐνωτισώμεθα, οὐ μόνον ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, καὶ οἱ τῷ κλήρῳ κατηριθμημένοι, ἀλλὰ

καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην· δεῖ γὰρ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μή ποτε παραῤῥυῶμεν· ὅτι οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἠγοράσθημεν ἐκ τῆς ματαίας παραδότου ἀναστροφῆς, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὕτως ἡμᾶς δίδαξον, ἄνερ ἱερώτατε, ἕπεσθαι τοῖς γραφικοῖς καὶ εὐαγγελικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς κανονικοῖς τὲ καὶ πατρικοῖς παραγγέλμασι· πειθόμεθα γὰρ τοῖς ῥήμασι τοῦ στόματος ὑμῶν· ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ἀνάβηθι, ὕψωσον ἐν ἰσχύϊ τὴν φωνήν σου· πορεύθητι ἐν πλατυσμῷ, κήρυξον μετὰ παῤῥησίας· ὅπως ἐξαρθῇ καὶ εἰς ἀφανισμὸν οἰχήσεται ἡ διὰ χρημάτων χειροθεσία, καὶ πᾶν εἴ τι ταύτῃ διὰ φιλαργυρίαν ἀδικίαν τὲ καὶ ἐμπορίαν αἰσχροκερδῶς παρέπεται· ταύτης γὰρ μετὰ τῶν συστοιχούντων αὐτῇ ἐξαιρουμένης ἐκ τοῦ περιουσίου λαοῦ, τοῦ τῷ ὀνόματι Χριστοῦ κεκλημένου, καὶ δωρεὰν τυχόντες τῆς ἀπολυτρώσεως, πάντα τὰ τῇ κακίᾳ συνεπόμενα μιάσματα πρόῤῥιζον συνεκτμηθήσονται· καὶ οἱ ἱερεῖς ὡς φοίνιξ ἀνθήσουσι, Χριστοῦ εὐωδίαν τοῖς σωζομένοις ἐμπνέοντες, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπινικίως προσᾴδοντες, περιεῖλε κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματά σου· ἔτι δὲ καὶ τοὺς δρεπομένους γλυκάζοντες, πληθύνοντές τε αὐτοὺς ἐν γήρει πίονι, τῆς μακαρίας λέγω καὶ ἀκηράτου ζωῆς κληρονόμους ἀναδεικνύοντες.

Βιβλ. α΄ τιτ. α΄ διάτ. λ΄ μα΄· καὶ τίτ. α΄ τῶν νεαρῶν διάτ. α΄ β΄ ια΄, ἐν αἷς εἴρηται καὶ περὶ τῶν διδομένων ἐμφανιστικῶν παρὰ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν· καὶ ὅτι ἐν Βυζαντίῳ μόνοι οἱ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, οὐ μὴν οἱ τῶν ἄλλων κληρικοὶ, τοῖς αὐτῶν συγκληρικοῖς ταῦτα διδόασιν· οἱ δὲ παρέχοντες, οὐ διδόασι πλέον ἑνὸς ἐνιαυτοῦ διάρια· οὔτε δὲ φρόντισμα οἱονδήποτε, ἢ διοίκησιν ἐκκλησιαστικὴν ἐπὶ δό-

σει τίς δύναται λαβεῖν, ἢ ἐπὶ τῶν πτωχῶν γίνεσθαι, ἢ ξενῶνος, ἢ εὐαγοῦς οἴκου προστῆναι· πάντα δὲ τὰ ἐπὶ τούτῳ διδόμενα ἢ ὑπισχνούμενα, ἡ ἐκκλησία, ἢ ὁ εὐαγὴς οἶκος, ἐκδικεῖ· ἐξουσίαν δὲ ἔχουσιν οἱ ἐπίσκοποι, καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας, καὶ μετὰ ταῦτα, ταῖς ἐκκλησίαις αὐτῶν προσφέρειν.

ΚΕΦ. ΚΕ.

Περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι ἀναχειροτονήσεις.

Ἀποστόλων κανὼν ξη'.

ξη' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, δευτέραν χειροτονίαν δέξεται παρά τινος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας· εἰ μή γε ἄρα συσταίη, ὅτι παρὰ αἱρετικῶν ἔχει τὴν χειροτονίαν· τοὺς γὰρ περὶ τῶν τοιούτων χειροτονηθέντας ἢ βαπτισθέντας, οὔτε πιστοὺς οὔτε κληρικοὺς εἶναι δυνατόν.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν μη'.

Περὶ ἀναβαπτισμάτων, καὶ ἀναχειροτονιῶν ἢ μεταβάσεων ἐπισκόπων.

μη' Ἐκεῖνο δὲ ἀναφέρομεν ἐνταλθὲν ἡμῖν, τὸ καὶ ἐν τῇ συνόδῳ τῇ ἐν Καπύῃ ὁρισθὲν, ὥστε μὴ ἐξεῖναι γίνεσθαι ἀναβαπτίσεις, ἢ ἀναχειροτονήσεις, ἢ μετακινήσεις ἐπισκόπων· Κρεσκώνιος οὖν τοῦ Ῥεκένσης ἀγροῦ ἐπίσκοπος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου λαοῦ, τῇ τοῦ Βικένη ἐπέβη ἐκκλησίᾳ· καὶ ἕως τῆς σήμερον πολλάκις ὑπομνησθεὶς κατὰ τὸ ὁρισθὲν καταλιπεῖν τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν ᾗ τινι ἐπῆλθεν, οὐχ εἵλετο· περὶ τούτου δὲ τὰ προαγγελθέντα βέβαια ἠκούσαμεν, καὶ αἰτοῦμεν κατὰ τὸ ἐνταλὲν ἡμῖν, ἵνα καταξιώσητε δοῦναι παῤῥησίαν ἐπ' ἀδείας ἡμῖν γενέσθαι· ὅτι αὕτη ἡ ἀνάγκη παρασκευάζει τῷ ἄρχοντι τῆς χώρας κατ' ἐκείνου προσελθεῖν, κατὰ τὰς

διαστίξεις τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων· ἵνα ὁ τῇ πράῳ ὑπομνήσει τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης πειθαρχῆσαι μὴ θελήσας, καὶ διορθώσασθαι τὸ ἀσυγχώρητον, αὐθεντίᾳ ἀρχοντικῇ παραχρῆμα κωλυθῇ.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Φυλαχθέντος τοῦ τύπου τῆς καταστάσεως, μὴ κριθῇ τῆς συνόδου ὑπάρχων, ἐὰν ἐπιεικῶς αἰτηθεὶς παρὰ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ἀποστῆναι παρῃτήσατο, ἐπειδὴ ἐκ τῆς οἰκείας καταφρονήσεως καὶ μονοτονίας, περιῆλθεν εἰς ἀρχοντικὴν ἐξουσίαν.

Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· τοῦτο πᾶσιν ἀρέσκει· ἀπὸ πάντων ἐπισκόπων ἐλέχθη· δίκαιόν ἐστιν, ἀρέσκει.

ΚΕΦ. Κϛ.

Περὶ τοῦ μὴ μετιέναι ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν, ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν.

Συνόδου Νικαίας κανὼν ιέ ιϛ΄.

Διὰ τὸν πολὺν τάραχον καὶ τὰς στάσεις τὰς γινομένας, ιε΄
ἔδοξε παντάπασι περιαιρεθῆναι τὴν συνήθειαν τὴν παρὰ τὸν κανόνα εὑρεθεῖσαν ἔν τισι μέρεσιν, ὥστε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν μὴ μεταβαίνειν, μήτε ἐπίσκοπον, μήτε πρεσβύτερον, μήτε διάκονον· εἰ δέ τις μετὰ τὸν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου ὅρον, τοιούτῳ τινὶ ἐπιχειρήσειεν, ἢ ἐπιδοίη ἑαυτὸν πράγματι τοιούτῳ, ἀκυρωθήσεται ἐξάπαντος τὸ κατασκεύασμα, καὶ ἀποκατασταθήσεται τῇ ἐκκλησίᾳ ᾗ ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ πρεσβύτερος ἐχειροτονήθη.

Ὅσοι ῥιψοκινδύνως μήτε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ πρὸ ὀφθαλ- ιϛ΄
μῶν ἔχοντες, μήτε τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα εἰδότες, ἀναχωρήσουσι τῆς ἐκκλησίας πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι, ἢ ὅλως ἐν

τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι, οὗτοι οὐδαμῶς δεκτοὶ ὀφείλουσιν εἶναι ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ· ἀλλὰ πᾶσαν αὐτοῖς ἀνάγκην ἔπεσθαι χρὴ ἀναστρέφειν εἰς τὰς ἑαυτῶν παροικίας, ἢ ἐπιμένοντας ἀκοινωνήτους εἶναι προσήκει· εἰ δὲ καὶ τολμήσειέ τις ὑφαρπάσαι τὸν τῷ ἑτέρῳ διαφέροντα καὶ χειροτονῆσαι ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ, μὴ συγκατατιθέμενου τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου οὗ ἀνεχώρησεν ὁ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενος, ἄκυρος ἔστω ἡ χειροτονία.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν κα΄.

κα΄ Ἐπίσκοπον ἀπὸ παροικίας ἑτέρας εἰς ἑτέραν μὴ μεθίςασθαι, μήτε αὐθαιρέτως ἐπιῤῥίπτοντα ἑαυτὸν, μήτε ὑπὸ λαῶν ἐκβιαζόμενον, μήτε ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκαζόμενον· μένειν δὲ εἰς ἣν ἐκληρώθη ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐξ ἀρχῆς ἐκκλησίᾳ, καὶ μὴ μεθίστασθαι αὐτῆς, κατὰ τὸν ἤδη πρότερον περὶ τούτου ἐξενεχθέντα ὅρον.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ε΄ ι΄ κ΄.

ε΄ Περὶ τῶν μεταβαινόντων ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, ἔδοξε τοὺς περὶ τούτων τεθέντας κανόνας παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἔχειν τὴν ἰδίαν ἰσχύν.

ι΄ Μὴ ἐξεῖναι κληρικὸν ἐν δύο πόλεων κατὰ ταυτὸν καταλέγεσθαι ἐκκλησίαις, ἐν ᾗ τε τὴν ἀρχὴν ἐχειροτονήθη, καὶ ἐν ᾗ προσέφυγεν ὡς μείζονι δῆθεν, διὰ δόξης κενῆς ἐπιθυμίαν· τοὺς δέ γε τοῦτο ποιοῦντας, ἀποκαθίςασθαι τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ ἐξ ἀρχῆς ἐχειροτονήθησαν, καὶ ἐκεῖ μόνον λειτουργεῖν· εἰ μέν τοι ἤδη τίς μετετέθη ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν, μηδὲν τοῖς τῆς προτέρας ἐκκλησίας, ἤτοι τῶν ὑπ' αὐτὴν μαρτυρείων ἢ πτωχείων ἢ ξενοδοχείων ἐπικοινωνεῖν πράγμασι· τοὺς δέ γε τολμῶντας μετὰ τὸν ὅρον τῆς μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς ταύτης συνόδου πράττειν τί τῶν

νῦν ἀπηγορευμένων, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος ἐκπίπτειν τοῦ οἰκείου βαθμοῦ.

Κληρικοὺς εἰς ἐκκλησίαν τελοῦντας, καθὼς ἤδη ὡρίσαμεν, μὴ ἐξεῖναι εἰς ἄλλης πόλεως τάττεσθαι ἐκκλησίαν, ἀλλὰ στέργειν ἐκείνην ἐν ῇ λειτουργεῖν ἐξ ἀρχῆς ἠξιώθησαν· ἐκτὸς ἐκείνων, οἵ τινες ἀπολέσαντες τὰς ἰδίας πατρίδας, ἀπὸ ἀνάγκης εἰς ἄλλην ἐκκλησίαν μετῆλθον· εἰ δέ τις ἐπίσκοπος, μετὰ τὸν ὅρον τοῦτον, ἄλλῳ ἐπισκόπῳ προσήκοντα δέξαιτο κληρικὸν, ἔδοξεν ἀκοινώνητον εἶναι καὶ τὸν δεχθέντα καὶ τὸν δεξάμενον· ἕως ἂν ὁ μεταστὰς κληρικὸς, εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανέλθῃ ἐκκλησίαν. κ'

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν α' β' ιε'.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν Σαρδικῇ συγκροτηθεῖσα ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν ὥρισε τὰ ὑποτεταγμένα.

Ὅσιος ἐπίσκοπος πόλεως Κορδούβης εἶπεν· οὐ τοσοῦτον ἡ φαύλη συνήθεια, ὅσον ἡ βλαβερωτάτη τῶν πραγμάτων διαφθορὰ, ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων ἐστὶν ἐκριζωτέα· ἵνα μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξῇ ἀπὸ πόλεως μικρᾶς εἰς ἑτέραν πόλιν μεθίστασθαι· ἡ γὰρ τῆς αἰτίας ταύτης πρόφασις φανερὰ δι' ἣν τὰ τοιαῦτα ἐπιχειρεῖται· οὐδεὶς γὰρ πώποτε εὑρεθῆναι ἐπίσκοπος δεδύνηται, ὃς ἀπὸ μείζονος πόλεως εἰς ἐλαχιστοτέραν πόλιν ἐσπούδασε μεταστῆναι· ὅθεν συνέστηκε διαπύρῳ πλεονεξίας τρόπῳ ὑπεκκαίεσθαι τοὺς τοιούτους, καὶ μᾶλλον τῇ ἀλαζονείᾳ δουλεύειν, ὅπως ἐξουσίαν δοκοῖεν μείζονα κεκτῆσθαι· εἰ πᾶσι τοίνυν τοῦτο ἀρέσκει, ὥστε τὴν τοιαύτην σκαιότητα αὐστηρότερον ἐκδικηθῆναι, ἡγοῦμαι γὰρ μὴ δὲ λαϊκῶν ἔχειν τοὺς τοιούτους χρῆναι κοινωνίαν. α'

Ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον. – Τοῦτο ἀρέσκει πᾶσιν.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· εἰ δέ τις τοιοῦτος εὑρίσκοιτο μα- β'

νιώδης ἢ τολμηρὸς, ὡς περὶ τῶν τοιούτων δόξαι τινὰ φέρειν παραίτησιν, διαβεβαιούμενον ἀπὸ τοῦ πλήθους ἑαυτὸν κεκομίσθαι γράμματα, δῆλον ἐστὶν ὀλίγους τινὰς δεδυνῆσθαι, μισθῷ καὶ τιμήματι διαφθαρέντας, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ στασιάζειν, ὡς δῆθεν τὸν αὐτὸν ἔχειν ἐπίσκοπον ἀξιοῦντας· καθάπαξ οὖν τὰς τοιαύτας ῥᾳδιουργίας καὶ τέχνας οὐ δεκτέας, ἀλλὰ μᾶλλον κολαστέας εἶναι νομίζω, ὥστε μηδένα τοιοῦτον μὴ δὲ ἐν τῷ τέλει λαϊκῆς γοῦν ἀξιοῦσθαι κοινωνίας· εἰ τοίνυν ἀρέσκει αὕτη ἡ γνώμη, ἀποκρίνασθε.

Ἀπεκρίναντο. – Τὰ λεχθέντα ἤρεσεν.

ιϛ΄ Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· καὶ τοῦτο δὲ πάντες ὁρίσωμεν, ἵνα εἴ τις ἐπίσκοπος ἐξ ἑτέρας παροικίας βουληθῇ ἀλλότριον ὑπηρέτην, χωρὶς τῆς συγκαταθέσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, εἴς τινα βαθμὸν καταστῆσαι, ἄκυρος καὶ ἀβέβαιος ἡ κατάστασις ἡ τοιαύτη νομίζοιτο· εἴ τινες δὲ τοῦτο ἐπιτρέψειαν, παρὰ τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν καὶ ὑπομιμνήσκεσθαι καὶ διορθοῦσθαι ὀφείλουσιν.

Ἅπαντες εἰρήκασι. – Καὶ οὗτος ὁ ὅρος ἔστω ἀσάλευτος.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν νδ΄ ν᾿.

Περὶ τοῦ ἀλλοτρίους κληρικοὺς μηδαμῶς παρ᾿ ἑτέρων ὑποδέχεσθαι ἐπισκόπων.

Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

νδ΄ Ἐν πολλαῖς συνόδοις τοῦτο ὁρισθὲν, καὶ νῦν ἔτι μὴν ἐκ τῆς ὑμετέρας βεβαιωθῇ συνέσεως, μακαριώτατοι ἀδελφοὶ, ὥστε μηδένα ἐπίσκοπον ἰδιοποιεῖσθαι ἀλλότριον κληρικὸν παρὰ τὴν κρίσιν τοῦ προτέρου αὐτοῦ ἐπισκόπου· ἀναφέρω δὲ Ἰουλιανὸν ἀχαρίστως ἐνεχθέντα περὶ τὰς διὰ τῆς ἐμῆς βραχύτητος εἰς αὐτὸν σωρευθείσας τοσαύτας τοῦ θεοῦ εὐεργεσίας, καὶ οὕτως προπετῶς καὶ τολμηρῶς διαγενόμενον, ὥστε

τὸν ἀπὸ νηπίας ἡλικίας ὑπ' ἐμοῦ βαπτισθέντα, τὸν καὶ διὰ πολλὴν ἔνδειαν ἐξ αὐτοῦ παρατεθέντα μοι, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐξ ἐμοῦ τραφέντα καὶ αὐξηθέντα, τὸν ὡς εἶπον ἐν τῇ ἐμῇ ἐκκλησίᾳ τῇ χειρὶ τῆς ἐμῆς μετριότητος βαπτισθέντα, καὶ δεικνύμενον ἐν τῇ τῶν Μαπαλιτῶν παροικίᾳ ἀναγνώστην γενόμενον, καὶ ἐπὶ δύο ἔτη ἐκεῖσε ἀναγινώσκοντα, τοῦτον οὐκ οἶδα ποίᾳ καταφρονήσει τῆς ἐμῆς μετριότητος, ἀφαρπάσαι τὸν αὐτὸν Ἰουλιανὸν, καὶ λέγειν πολίτην τοῦ διαφέροντος αὐτῷ Βαζαριτανοῦ τόπου, καὶ παρὰ τὴν ἐμὴν γνώμην τούτῳ κατακεχρῆσθαι· καὶ γὰρ καὶ διάκονον τοῦτον ἐχειροτόνησε· τοῦτο εἰ ἔξεστι, γνωσθῇ ὑμῖν ἡ τοιαύτη ἄδεια μακαριώτατοι ἀδελφοί· εἰ δὲ μή γε τὸ οὕτως ἀναιδὲς κωλυθείη, ἵνα μὴ ὁ λεχθεὶς Ἰουλιανὸς ἐπικοινωνῇ ἀλλοτρίοις.

Νουμήδιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ἐὰν μὴ ἐρωτηθείσης μὴ δὲ αἰτηθείσης τῆς σῆς ἀξίας φανείη τοῦτο πράξας Ἰουλιανὸς, κρίνομεν πάντες ἀδίκως γενόμενον καὶ μὴ ἀξίως· διὸ εἰ μὴ ὁ αὐτὸς Ἰουλιανὸς διορθώσηται τὴν οἰκείαν πλάνην, καὶ μετὰ ἀποθεραπεύσεως τῷ ὑμετέρῳ λαῷ τὸν αὐτὸν ἀποκαταστήσει κληρικὸν, ὃν ἐτόλμησε χειροτονῆσαι, κατὰ τῶν ὁρισθέντων τῇ συνόδῳ πράττων, καὶ χωρισθεὶς ἀφ' ἡμῶν, τῆς οἰκείας μονοτονίας ἀπενέγκῃ τὴν κρίσιν.

Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ὁ κατὰ τὴν κεῖραν πατὴρ, καὶ αὐτῇ τῇ προκοπῇ ἀρχαιότατος ἐπαινετὸς ἀνὴρ, ὁ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν Βίκτωρ τὴν αἴτησιν ταύτην γενικὴν βούλεται ἐπὶ πᾶσιν ἐκτελεσθῆναι.

Ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα ὁστισδήποτε ἐν ἐκκλησίᾳ, κἂν ἅπαξ ἀνέγνω, ὑπ' ἄλλης ἐκκλησίας πρὸς κλήρωσιν μὴ κατέχηται. Καὶ ὑπέγραψα.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίᾳ τῷ παρόντι ψηφίσματι συνήνεσα· καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα· ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ιζ' ιη' κ'.

ιζ' Ἐπειδήπερ διαφόρων ἐκκλησιῶν κληρικοὶ, τὰς ἰδίας ἐν αἷς ἐχειροτονήθησαν ἐκκλησίας καταλιπόντες, πρὸς ἑτέρους συνέδραμον ἐπισκόπους, καὶ γνώμης δίχα τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, ἐν ταῖς ἀλλοτρίαις κατετάγησαν ἐκκλησίαις, ἐκ τούτου τε συνέβη ἀνυποτάκτους αὐτοὺς καταστῆναι, ὁρίζομεν ὥστε ἀπὸ τοῦ νῦν, ἤτοι ἀπὸ τοῦ ἰαννουαρίου μηνὸς τῆς παρελθούσης τετάρτης ἐπινεμήσεως, μηδένα τῶν ἁπάντων κληρικῶν, κἂν ἐν οἱῳδήποτε τυγχάνῃ βαθμῷ, ἄδειαν ἔχειν ἐκτὸς τῆς τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου ἐγγράφου ἀπολυτικῆς, ἐν ἑτέρᾳ κατατάττεσθαι ἐκκλησίᾳ· ἐπεὶ ὁ μὴ τοῦτο ἀπὸ τοῦ νῦν παραφυλαττόμενος, ἀλλὰ καταισχύνων, τό γε ἐπ' αὐτῷ, τὸν τὴν χειροτονίαν αὐτῷ ἐπιτεθεικότα, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ παραλόγως αὐτὸν προσδεξάμενος.

ιη' Τοὺς προφάσει βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς, ἢ ἄλλως πῶς ἐκ περιστάσεως, μετανάστας γενομένους κληρικοὺς, ἡνίκα δ' ἂν ὁ τρόπος αὐτοῖς ἀποπαύσηται, ἢ αἱ τῶν βαρβάρων ἐπιδρομαὶ, δι' ἃ τὴν ἀναχώρησιν ἐποιήσαντο, αὖθις ἐν ταῖς οἰκείαις ἐκκλησίαις προστάσσομεν ἐπανέρχεσθαι, καὶ μὴ ἐπὶ πολὺ ταύτας ἀπροφασίστως καταλιμπάνειν· εἰ δέ τις μὴ κατὰ τὸν παρόντα διαγένηται κανόνα, ἀφοριζέσθω μέχρις ἂν πρὸς τὴν οἰκείαν ἐκκλησίαν ἐπαναδράμοι· τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῷ κατέχοντι αὐτὸν ἐπισκόπῳ γινέσθω.

κ' Μὴ ἐξέστω ἐπισκόπῳ εἰς ἑτέραν τὴν μὴ αὐτῷ προσήκουσαν πόλιν δημοσίᾳ διδάσκειν· εἰ δέ τις φωραθείη τοῦτο ποιῶν, τῆς ἐπισκοπῆς παυέσθω, τὰ δὲ τοῦ πρεσβυτέρου ἐνεργείτω.

Ἡ δὲ θ′ καὶ ι′ διάτ. τοῦ α′ τίτ. τῶν νεαρῶν λέγει, πῶς εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν Κωνσταντινουπόλεως οἱ τῶν ἄλλων αὐτῆς ἐκκλησιῶν κληρικοὶ μετατίθενται.

ΚΕΦ. ΚΖ.

Περὶ τοῦ ὑποκειμένου ἁμαρτήματι, καὶ χειροτονηθέντος.

Συνόδου Νικαίας κανὼν θ′ ι′.

Εἴ τινες ἀνεξετάστως προήχθησαν πρεσβύτεροι, ἢ ἀνακρινόμενοι ὡμολόγησαν τὰ ἡμαρτημένα αὐτοῖς, καὶ ὁμολογησάντων αὐτῶν, παρὰ κανόνα κινούμενοι οἱ ἄνθρωποι, τοῖς τοιούτοις χεῖρα ἐπιτεθείκασι, τούτους ὁ κανὼν οὐ προσίεται· τὸ γὰρ ἀνεπίληπτον ἐκδικεῖ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. θ′

Ὅσοι προεχειρίσθησαν τῶν παραπεπτωκότων, κατὰ ἄγνοιαν, ἢ καὶ προειδότων τῶν προχειρισαμένων, τοῦτο οὐ προκρίνει τῷ κανόνι τῷ ἐκκλησιαστικῷ· γνωσθέντες γὰρ καθαιροῦνται. ι′

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν θ′.

Πρεσβύτερος ἐὰν προημαρτηκὼς σώματι προαχθῇ, καὶ ὁμολογήσῃ ὅτι ἥμαρτε πρὸ τῆς χειροτονίας, μὴ προσφερέτω, μένων ἐν τοῖς λοιποῖς, διὰ τὴν ἄλλην σπουδήν· τὰ γὰρ λοιπὰ ἁμαρτήματα ἔφασαν οἱ πολλοὶ καὶ τὴν χειροθεσίαν ἀφιέναι· ἐὰν δὲ αὐτὸς μὴ ὁμολογῇ, ἐλεγχθῆναι δὲ φανερῶς μὴ δυνηθῇ, ἐπ᾽ αὐτῷ ἐκείνῳ ποιεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν. θ′

Βασιλείου κανὼν κζ′.

Περὶ τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ κατὰ ἄγνοιαν ἀθέσμῳ γάμῳ περιπαρέντος, ὥρισα ἃ ἐχρῆν, καθέδρας μὲν μετέχειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἐνεργειῶν ἀπέχεσθαι· ἀρκετὸν γὰρ τῷ τοιούτῳ ἡ συγγνώμη· εὐλογεῖν δὲ ἕτερον τὸν τὰ οἰκεῖα θημελεῖν ὀφείλοντα τραύματα ἀνακόλουθον· εὐλογία γὰρ ἁγιασμοῦ μετά- κζ

δοσίς ἐστιν· ὁ δὲ τοῦτο μὴ ἔχων διὰ τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας παράπτωμα, πῶς ἑτέρῳ μεταδώσει; μήτε τοίνυν δημοσίᾳ, μήτε ἰδίᾳ εὐλογείτω, μήτε τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ κατανεμέτω ἑτέροις, μήτέ τι ἄλλο λειτουργείτω· ἀλλ' ἀρκούμενος τῇ προεδρίᾳ, προσκλαιέτω τῷ κυρίῳ συγχωρηθῆναι αὐτῷ τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀνόμημα.

Θεοφίλου ἐκ τοῦ ὑπομνηστικοῦ κανὼν δ' ε' η'.

δ' Περὶ δὲ Πανούφ τοῦ καταστάντος διακόνου ἐν τῇ Λυκῷ ζητῆσαι· καὶ εἰ μὲν εὑρεθείη οὗτος ἔτι κατηχούμενος τυγχάνων, τὴν ἀδελφιδῆν ἑαυτοῦ πρὸς γάμου κοινωνίαν δεξάμενος, μετὰ δὲ τὸ βάπτισμα εἰς κλῆρον ἀχθεὶς, μενέτω ἐν τῷ κλήρῳ, εἴ γε κεκοίμηται ἐκείνη, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα οὐ κεκοινώνηκεν αὐτῇ· εἰ δὲ πιστὸς τυγχάνων τὴν αὐτὴν ἀδελφιδῆν ἑαυτοῦ πρὸς γάμου κοινωνίαν ἐδέξατο, ἔστω τοῦ κλήρου ἀλλότριος· οὐ γὰρ πρόκριμα τῷ ἐπισκόπῳ φέρει Ἀπόλλωνι, εἰ ἐξ ἀγνοίας κατέστησεν αὐτόν.

ε' Περὶ Ἰακὼβ ζητῆσαι· εἰ ἀναγνώστης ὢν, ἐγκλήματι πορνείας ὑπεύθυνος ἐδείχθη, καὶ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐξεβλήθη, εἶτα κεχειροτόνηται, οὗτος ἐκβαλλέσθω, ἀκριβοῦς ἐξετάσεως γινομένης, καὶ μὴ μόνον ἐκ ψιθυρισμῶν ἢ κακολογιῶν ὑποψίας εἰς αὐτὸν γενομένης· εἰ δὲ μὴ εὑρεθείη ὑπεύθυνος, μενέτω ἐν τῷ κλήρῳ· οὐ γὰρ δεῖ ταῖς ματαίαις διαβολαῖς προσέχειν.

η' Ἐπειδὴ Ἱέραξ τόνδε ὡσανεὶ ἐπὶ πορνείᾳ διαβαλλόμενον, οὐκ ὀφείλειν ἐν τῷ κλήρῳ εἶναι, ὁ δὲ ἐπίσκοπος Ἀπόλλων διϊσχυρίσατο, τὸ τηνικαῦτα μηδένα κατήγορον ἐν μέσῳ ἐληλυθέναι κατ' αὐτοῦ, ἐξεταζέσθω καὶ οὗτος· καὶ εἰ μὲν κατήγορός τις ἀναφύεται πίστεως ἄξιος, καὶ τὸ ἔγκλημα ἀποδείκνυνται, φερομένων μαρτύρων ἀξιοπίστων, τῆς ἐκκλησίας

ἐκβαλλέσθω· εἰ δὲ τοῦ κλήρου ἄξιός ἐστι, καὶ ἐπὶ σωφροσύνῃ μαρτυρεῖται, μενέτω ἐν τούτῳ.

ΚΕΦ. ΚΗ.

Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν χειροτονουμένων ἀῤῥένων καὶ θηλειῶν.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν ια΄.

Πρεσβύτερος πρὸ τῶν λ΄ ἐτῶν μὴ χειροτονείσθω, ἐὰν ια΄
καὶ πάνυ εἴη ὁ ἄνθρωπος ἄξιος, ἀλλ᾽ ἀποτηρείσθω· ὁ γὰρ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐφωτίσθη καὶ ἤρξατο διδάσκειν.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ιε΄.

Διακόνισσαν μὴ χειροτονεῖσθαι γυναῖκα πρὸ ἐτῶν τεσ- ιε΄
σαράκοντα, καὶ ταύτην μετὰ ἀκριβοῦς δοκιμασίας· εἰ δέ γε δεξαμένη τὴν χειροθεσίαν, καὶ χρόνον τινὰ παραμείνασα τῇ λειτουργίᾳ, ἑαυτὴν ἐπιδῷ γάμῳ, ὑβρίσασα τὴν τοῦ θεοῦ χάριν, ἡ τοιαύτη ἀναθεματιζέσθω μετὰ τοῦ αὐτῇ συναφθέντος.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν ις΄.

Ὥστε μηδένα ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἔκληψίν τινα λαμβάνειν· καὶ ὥστε τοὺς ἀναγνώστας γαμετὰς λαμβάνειν· καὶ ἵνα οἱ κληρικοὶ γυναικῶν καὶ τόκων ἀπέχωνται· καὶ ποίῳ δεῖ καιρῷ ἢ αὐτοὺς ἢ τὰς παρθένους καθιεροῦσθαι· καὶ περὶ τοῦ μὴ προσκυνεῖν τὸν δῆμον.

Ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διά- ις΄
κονοι, ἐκλήπτορες μὴ γίνωνται ἢ προκουράτορες, μὴ δὲ ἔκ τινος αἰσχροῦ ἢ ἀτίμου πράγματος τροφὴν περίζωνται· ὀφείλουσι γὰρ ἀποβλέψαι εἰς τὸ γεγραμμένον· οὐδεὶς στρατευόμενος τῷ θεῷ, ἐμπλέκει ἑαυτὸν πράγμασι κοσμικοῖς· ἤρεσεν ὥστε τοὺς ἀναγνώστας, εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἥβης ἐρχομέ-

νους ἀναγκάζεσθαι ἢ συμβίους ἀγαγέσθαι, ἢ ἐγκράτειαν ὁμολογεῖν· ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα κληρικὸς, ἐὰν χρήματα δῷ ἐν χρήσει, τὰ χρήματα λάβῃ· ἐὰν δὲ εἶδος, ὅσον δέδωκε λάβῃ, καὶ ἵνα πρὸ τῶν κέ ἐνιαυτῶν, μήτε διάκονοι χειροτονῶνται· ἀλλὰ καὶ εἰ ἀναγνῶσται τὸν δῆμον μὴ προσκυνῶσιν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ιδ´ ιε´.

ιδ´ Ὁ τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων ἡμῶν πατέρων κρατείτω κανὼν καὶ ἐν τούτῳ, ὥστε πρεσβύτερον πρὸ λ´ ἐτῶν, μὴ χειροτονεῖσθαι, κἂν πάνυ ᾖ ἄξιος ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ᾽ ἀποτηρεῖσθαι, ὁ γὰρ κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει ἐβαπτίσθη, καὶ ἤρξατο διδάσκειν· ὁμοίως μήτε διάκονον πρὸ τῶν κε´ ἐτῶν, ἢ διακόνισσαν πρὸ τῶν μ´ χρόνων χειροτονείσθω.

ιε´ Ὑποδιάκονος μὴ ἧττων τῶν κε´ χειροτονείσθω ἐνιαυτῶν, εἰ δέ τις τῶν ἐν οἱᾳοῦν ἱερατικῇ καταστάσει παρὰ τοὺς ὁρισθέντας χειροτονηθείη χρόνους, καθαιρείσθω.

Ἡ θ´ διάταξις τοῦ α´ τίτ. τοῦ α´ βιβλ. τοῦ κώδ. οὐ συγχωρεῖ γίνεσθαι διακόνισσαν, τὴν μὴ ὑπερβᾶσαν τὸν ξ´ ἐνιαυτόν· ἡ δὲ α´ διάτ. τοῦ α´ τίτ. τῶν νεαρῶν, ἐτῶν αὐτὴν εἶναι θέλει ν´, ὡς εἴ γε, διά τινα αἰτίαν ἀναγκαίαν, ἐλάττων οὖσα ταύτης τῆς ἡλικίας ἐχειροτονήθη, βούλεται μοναστηρίῳ ἐμβληθῆναι, ἐν ᾧ ἀνδρῶν ἐπιμιξία οὐκ ἔστιν, οὔτε αὐτεξούσιος δίαιτα· ἡ μέν τοι β´ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. οὐ θέλει διακόνισσαν ἐκκλησίας γίνεσθαι, τῶν μ´ ἐτῶν ἥττονα· ἡ αὐτὴ δὲ διάτ. φησὶ, τὸν χειροτονούμενον πρεσβύτερον, μὴ ὀφείλειν εἶναι ἥττονα τῶν λ´ ἐτῶν, καὶ κε´ τὸν διάκονον, τὸν δὲ ἀναγνώστην ιη´, καὶ τὸν ἐπίσκοπον λε´· ἡδὲ ιζ´ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. θέλει αὐτὸν ὑπερβηκέναι τὰ λ´ ἔτη.

ΚΕΦ. ΚΘ.

Περὶ ποιήσεως χωρεπισκόπων, καὶ πότε, καὶ πῶς προσφέρουσιν ἢ μεταδιδόασι, καὶ τίνας χειροτονοῦσιν ἢ οὔ.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ιγ΄.

Χωρεπισκόποις μὴ ἐξεῖναι πρεσβυτέρους ἢ διακόνους χειροτονεῖν· ἀλλὰ μὴν μὴ δὲ ἐπισκόποις πόλεως, χωρὶς τοῦ ἐπιτραπῆναι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου μετὰ γραμμάτων, ἐν ἑτέρᾳ παροικίᾳ. ιγ΄

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν ιγ΄.

Ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι ἐν τῷ κυριακῷ τῆς πόλεως, προσφέρειν οὐ δύνανται, παρόντος ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρων πόλεως· οὔτε μὴν ἄρτον διδόναι ἐν εὐχῇ οὐδὲ ποτήριον· ἐὰν δὲ ἀπῶσι, καὶ εἰς εὐχὴν κληθῇ, μόνος δίδωσιν. ιγ΄

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ι΄.

Τοὺς ἐν ταῖς κώμαις ἢ χώραις, ἢ τοὺς καλουμένους χωρεπισκόπους, εἰ καὶ χειροθεσίαν εἶεν ἐπισκόπων εἰληφότες, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ εἰδέναι τὰ ἑαυτῶν μέτρα, καὶ διοικεῖν τὰς ὑποκειμένας αὐτοῖς ἐκκλησίας, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι φροντίδι καὶ κηδεμονίᾳ, καθιστᾷν τὲ ἀναγνώστας καὶ ὑποδιακόνους καὶ ἐξορκιστὰς, καὶ τῇ τούτων ἀρκεῖσθαι προαγωγῇ· μήτε δὲ πρεσβύτερον μήτε διάκονον χειροτονεῖν τολμᾷν δίχα τοῦ ἐν τῇ πόλει ἐπισκόπου, ᾗ ὑπόκειται αὐτὸς τὲ καὶ ἡ χώρα· εἰ δὲ τολμήσειέ τις παραβῆναι τὰ ὁρισθέντα, καθαιρεῖσθαι αὐτὸν καὶ ἧς μετέχει τιμῆς· χωρεπίσκοπον δὲ γίνεσθαι ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ᾗ ὑπόκειται ἐπισκόπου. ι΄

Βασιλείου ἐκ τῆς πρὸς τοὺς χωρεπισκόπους ἐπιστολῆς, ὥστε μὴ γίνεσθαι χωρὶς αὐτοῦ ὑπηρέτας παρὰ τοὺς κανόνας.

Πάνυ με λυπεῖ ὅτι ἐπιλελοίπασι λοιπὸν etc. ut p. 41-42.

ΚΕΦ. Λ.

Περὶ τοῦ ἑπτὰ καὶ μόνους εἶναι διακόνους ὀφείλειν, κἂν ἡ πόλις μεγάλη ᾖ.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν ιδ' ιε'.

ιδ' Οἱ δὲ χωρεπίσκοποι εἰσὶ μὲν εἰς τύπον τῶν ο', ὡς δὲ συλλειτουργοὶ, διὰ τὴν σπουδὴν τὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς προσφέρουσι τιμώμενοι.

ιε' Διάκονοι ἑπτὰ ὀφείλουσιν εἶναι κατὰ τὸν κανόνα, κἂν πάνυ μεγάλη ᾖ ἡ πόλις· πεισθήσῃ δὲ ἀπὸ τῆς βίβλου τῶν πράξεων.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ιϛ'.

ιϛ' Ἐπειδὴ αἱ τῶν πράξεων βίβλοι, ἑπτὰ διακόνους ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καταστῆναι παραδιδόασιν, οἱ δὲ τῆς κατὰ Νεοκαισάρειαν συνόδου οὕτως ἐν τοῖς ἐκτεθεῖσι παρ' αὐτῶν κανόσι σαφῶς διεξῆλθον, ὅτι διάκονοι ἑπτὰ ὀφείλουσιν εἶναι κατὰ τὸν κανόνα, κἂν πάνυ μεγάλη ἡ πόλις εἴη, πεισθήσῃ δὲ ἐκ τῆς βίβλου τῶν πράξεων, ἡμεῖς τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ τὸν νοῦν ἐφαρμόσαντες τῶν πατέρων, εὕρομεν ὡς ὁ λόγος αὐτοῖς οὐ περὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις διακονουμένων ἀνδρῶν ἦν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐν ταῖς χρείαις τῶν τραπεζῶν ὑπουργίας· τῆς τῶν πράξεων βίβλου οὕτως ἐχούσης· « ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεί- » ναις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν » ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ » διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν· προσκαλεσάμενοι

» δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, εἶπον· οὐκ ἀρε-
» στόν ἐςιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, δια-
» κονεῖν τραπέζαις· ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοὶ, ἄνδρας ἐξ
» ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ, πλήρεις πνεύματος ἁγίου καὶ
» σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης· ἡμεῖς
» δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερή-
» σομεν· καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐπὶ παντὸς τοῦ πλήθους· καὶ
» ἐξελέξαντο Στέφανον ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος
» ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρόχορον, καὶ Νικάνορα, καὶ
» Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσήλυτον ἀν-
» τιοχέα, οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων. » Ταῦτα διερμηνεύων ὁ τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος Ἰωάννης ὁ χρυσόστομος, οὕτως διέξεισι· θαυμάσαι ἄξιον πῶς οὐκ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τῇ αἱρέσει τῶν ἀνδρῶν, πῶς οὐκ ἀπεδοκιμάσθησαν ὑπ' αὐτῶν οἱ ἀπόστολοι· ὁποῖον δὲ ἄρα ἀξίωμα εἶχον οὗτοι, καὶ ποίαν ἐδέξαντο χειροτονίαν, ἀναγκαῖον μαθεῖν· ἆρα τὴν τῶν διακόνων; καὶ μὴν τοῦτο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐστὶν ἡ οἰκονομία· καί τοι οὐδέπω οὐδεὶς ἐπίσκοπος ἦν, ἀλλ' οἱ ἀπόστολοι μόνον· ὅθεν οὔτε διακόνων, οὔτε πρεσβυτέρων εἶναι τὸ ὄνομα δῆλον φανερόν· ἐπὶ τούτοις οὖν κηρύσσομεν καὶ ἡμεῖς, ὥστε τοὺς προειρημένους ἑπτὰ διακόνους, μὴ ἐπὶ τῶν τοῖς μυστηρίοις διακονουμένων λαμβάνεσθαι, κατὰ τὴν προερμηνευθεῖσαν διδασκαλίαν, ἀλλὰ τοὺς τὴν οἰκονομίαν τῆς κοινῆς χρείας τῶν τότε συνηθροισμένων ἐγχειρισθέντας, τούτους ὑπάρχειν, οἳ τύπος ἡμῖν κἂν τούτῳ γεγόνασι τῆς περὶ τοὺς δεομένους φιλανθρωπίας τε καὶ σπουδῆς.

Ἡ δὲ α' διάταξις τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν, φησὶ, ὅτι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ λειτουργούντων, ἡ ποσό-

της τῆς προσόδου καὶ ἡ κρατήσασα ὁρίζει συνήθεια· ἡ δὲ θ' τοῦ αὐτοῦ τίτλου, τάττει ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως πρεσβυτέρους ξ', διακόνους ρ', διακονίσσας μ', ὑποδιακόνους ϟ, ἀναγνώστας ρι', ψάλτας κε', θυρωροὺς ρ'· ἡ δὲ ι' τοῦ αὐτοῦ τίτ. διάτ. βούλεται ἐν ταῖς ἄλλαις ἐκκλησίαις φυλάττεσθαι τὸ ἐξ ἀρχῆς ὁρισθὲν τοσοῦτον· ἀπὸ δὲ τύπου τοῦ δεσπότου Ἡρακλείου ὡρίσθησαν ἐν τῇ αὐτῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ πρεσβύτεροι π', διάκονοι ρν', διακόνισσαι μ', ὑποδιάκονοι ο', ἀναγνῶσται ρξ', ψάλται κε', θυρωροὶ οε'.

ΚΕΦ. ΛΑ.

Τίνες εἰσὶ κληρικοὶ, ἢ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν κδ'.

κδ' Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἀπὸ πρεσβυτέρων ἕως διακόνων, καὶ ἑξῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, ἕως ὑπηρετῶν, ἢ ἀναγνωστῶν, ἢ ψαλτῶν, ἢ ἐπορκιστῶν, ἢ θυρωρῶν, ἢ τοῦ τάγματος τῶν ἀσκητῶν, εἰς καπηλεῖον εἰσιέναι.

Ἡ β' διάταξις τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν κληρικοὺς ἔχει, πρεσβυτέρους, διακόνους, ὑποδιακόνους, ἀναγνώστας, ψάλτας· ἡ μὲν τοι ϛ' διάτ. τοῦ γ' τίτ. τοῦ α' βίβλ. τοῦ κώδ. καὶ ἐξορκιστῶν καὶ πυλωρῶν μέμνηται.

ΚΕΦ. ΛΒ.

Περὶ τοῦ μὴ χειροτονεῖσθαι οὗ τινος ἡ γυνὴ ἐμοιχεύθη· καὶ ἐὰν γυνὴ κληρικοῦ μοιχευθῇ.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν η'.

η' Γυνή τινος μοιχευθεῖσα λαϊκοῦ ὄντος, ἐὰν ἐλεγχθῇ φανερῶς, ὁ τοιοῦτος εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν οὐ δύναται· ἐὰν δὲ

μετὰ τὴν χειροτονίαν μοιχευθῇ, ὀφείλει ἀπολῦσαι αὐτήν· ἐὰν δὲ συζῇ, οὐ δύναται ἔχεσθαι τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ ὑπηρεσίας.

Καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος πάντας τοὺς τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν μοιχευομένας, μὴ ἀπολύοντας τιμωρεῖται· ἡ δὲ β′ διάτ. τοῦ θ′ τίτ. τοῦ θ′ βίβλ. τοῦ κώδ. λέγει, ὅτι προαγωγός ἐστιν ὁ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν μοιχευθεῖσαν μὴ ἀπολύσας· οὐ μὴν ὁ ψιλῶς ὑποπτεύσας· σήμερον δὲ καὶ μετὰ δίκην, δύναται ὁ ἀνὴρ ἀναλαβεῖν ἐκ τοῦ μοναστηρίου τὴν μοιχευθεῖσαν αὐτοῦ γυναῖκα, κατὰ τὴν παρατήρησιν τῆς περὶ repudium ρμ′ νεαρᾶς.

ΚΕΦ. ΛΓ.

Περὶ τοῦ μὴ χειροτονεῖσθαι κληρικοὺς ἀπολελυμένως, ἀλλὰ πάντως εἰς ἐκκλησίαν ἢ εἰς μοναστήριον.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ς′.

Μηδένα ἀπολελυμένως χειροτονεῖσθαι, μήτε πρεσβύτερον, ς′
μήτε διάκονον, μήτε ὅλως τινὰ τῶν ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ τάγματι, εἰ μὴ ἰδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως ἢ κώμης, ἢ μαρτυρείῳ, ἢ μοναστηρίῳ, ὁ χειροτονούμενος ἐπικηρύττοιτο· τοὺς δὲ ἀπολύτως χειροτονουμένους, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος ἄκυρον ἔχειν τὴν τοιαύτην χειροθεσίαν, καὶ μηδαμοῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν, ἐφ' ὕβρει τοῦ χειροτονήσαντος.

ΚΕΦ. ΛΔ.

Περὶ περιοδευτῶν, καὶ τῶν ἐν ταῖς κώμαις ἐκκλησιῶν.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν νζ′.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς κώμαις καὶ ἐν ταῖς χώραις, καθ- νζ
ίστασθαι ἐπισκόπους, ἀλλὰ περιοδευτάς· τοὺς μέν τοι ἤδη

προκατασταθέντας, μηδὲν πράττειν ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου τοῦ ἐν τῇ πόλει· ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους, μηδὲν πράττειν ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ ἐπισκόπου.

Ἡ δὲ ια΄ διάταξις τοῦ γ΄ τίτ. τοῦ α΄ βίβλ. λέγει· ἐκ τῶν χωρίων καὶ τῶν κωμῶν, καὶ οὐκ ἔξωθεν εἰς τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν χειροτονεῖσθαι, ὥστε συντελεῖν τὴν ἰδίαν καπιτατιόνα καὶ τὸ δημόσιον· ἡ δὲ ις΄ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτλου, καὶ ἡ β΄ τοῦ α΄ τίτ. τῶν νεαρῶν, φασὶ τοὺς ἐναπογράφους, καὶ ἀκόντων τῶν δεσποτῶν, ἐν ταῖς κατ' αὐτοὺς κτήσεσι χειροτονεῖσθαι· ἐφ' ᾧ διὰ τῶν δεσποτῶν τὴν καπιτατιόνα συντελεῖν, καὶ δι' ὑποκαταστάτου λειτουργεῖν.

ΚΕΦ. ΛΕ.

Περὶ τοῦ ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως εἶναι τοὺς κληρικοὺς τῶν πτωχείων καὶ μοναστηρίων καὶ μαρτυρείων.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν η΄.

η΄ Οἱ κληρικοὶ τῶν πτωχείων καὶ μοναστηρίων καὶ μαρτυρείων, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἐπισκόπων κατὰ τὴν τῶν ἁγίων πατέρων παράδοσιν διαμενέτωσαν, καὶ μὴ κατὰ αὐθάδειαν ἀφηνιάτωσαν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου· οἱ δὲ τολμῶντες ἀνατρέπειν τὴν τοιαύτην διατύπωσιν καθ' οἱονδήποτε τρόπον, καὶ μὴ ὑποταττόμενοι τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ, εἰ μὲν εἶεν κληρικοὶ, τοῖς τῶν κανόνων ὑποκείσθωσαν ἐπιτιμίοις· εἰ δὲ μονάζοντες ἢ λαϊκοὶ, ἔστωσαν ἀκοινώνητοι.

ΚΕΦ. Λϛ.

Περὶ δούλων κληρουμένων.

Ἀποστόλων κανὼν πβ΄.

πβ΄ Οἰκέτας εἰς κλῆρον προχειρίζεσθαι ἄνευ τῆς τῶν δεσπο-

τῶν γνώμης, οὐκ ἐπιτρέπομεν ἐπὶ λύπῃ τῶν κεκτημένων· οἴκων γὰρ ἀνατροπὴν τὸ τοιοῦτο ἐργάζεται· εἰ δέ ποτε καὶ ἄξιος φανείη οἰκέτης πρὸς χειροτονίαν βαθμοῦ, οἷος καὶ ὁ ἡμέτερος Ὀνήσιμος ἐφάνη, καὶ συγχωρήσουσιν οἱ δεσπόται καὶ ἐλευθερώσουσι, καὶ τοῦ οἴκου ἑαυτῶν ἐξαποστείλωσι, γινέσθω.

Ἡ δὲ λϛʹ διάταξις τοῦ γʹ τίτ. τοῦ αʹ βιβλ. τοῦ κώδ., φησὶν, ὅτι δοῦλος, οὔτε κατὰ γνώμην τοῦ δεσπότου κληροῦται, εἰ μὴ πρότερον ἐλευθερωθῇ· ἡ δὲ βʹ διάτ. τοῦ αʹ τίτ. τῶν νεαρῶν, φησὶν ὅτι ἐὰν γινώσκοντος καὶ μὴ ἀντιλέγοντος τοῦ δεσπότου κληρωθῇ, ἐλευθεροῦται καὶ εὐγενὴς γίνεται· εἰ δὲ ἠγνόησεν εἴσω ἐνιαυτοῦ δεικνὺς τὴν τύχην, λαμβάνει αὐτόν· ὁ δὲ ἐλευθερούμενος, ἐὰν κοσμικὸς γένηται, παραδίδοται εἰς δουλείαν τῷ δεσπότῃ αὐτοῦ· ἡ δὲ αὐτὴ διάταξις λέγει, ὅτι ἡ ἐπισκοπὴ, καὶ δουλικῆς καὶ ἐναπογράφου τύχης ἐλευθεροῖ καὶ ὑπεξουσιότητος· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἡ ϛεʹ νεαρὰ ἡ διαλαμβάνουσα διὰ ποίων ἀξιωμάτων βουλευτηρίου τίς ἐλευθεροῦται καὶ ὑπεξουσιότητος· ἡ γὰρ ϛʹ νεαρὰ, ἐπισκόπων οὐ μέμνηται.

ΚΕΦ. ΛΖ.

Περὶ διακονισσῶν, καὶ ὅτι γυνὴ οὐ γίνεται πρεσβυτέρα.

Συνόδου Νικαίας κανὼν ιθʹ.

Περὶ τῶν παυλιανισάντων, εἶτα προσφυγόντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅρος ἐκτέθειται ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος· εἰ δέ τινες τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ ἐν τῷ κλήρῳ ἐξητάσθησαν, εἰ μὲν ἄμεμπτοι καὶ ἀνεπίληπτοι φανεῖεν, ἀναβαπτισθέντες χειροτονείσθωσαν ὑπὸ τοῦ τῆς καθολικῆς ιθʹ

ἐκκλησίας ἐπισκόπου· εἰ δὲ ἡ ἀνάκρισις ἀνεπιτηδείους αὐτοὺς εὑρίσκει, καθαιρεῖσθαι αὐτοὺς προσήκει· ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν διακονισσῶν, καὶ ὅλως περὶ τῶν ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζομένων, ὁ αὐτὸς τύπος περιφυλαχθήσεται· ἐμνήσθημεν δὲ τῶν διακονισσῶν τῶν ἐν τῷ σχήματι ἐξετασθεισῶν, ἐπεὶ μὴ δὲ χειροθεσίαν τινὰ ἔχουσιν· ὥστε ἐξάπαντος ἐν τοῖς λαϊκοῖς αὐτὰς ἐξετάζεσθαι.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ια΄.

ια΄ Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς λεγομένας πρεσβύτιδας, ἤτοι προκαθημένας, ἐν ἐκκλησίᾳ καθίστασθαι.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ιε΄.

Διακόνισσαν μὴ χειροτονεῖσθαι γυναῖκα etc. ut p. 95.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ιδ΄.

Ὁ τῶν ἁγίων καὶ θεοφόρων ἡμῶν πατέρων etc. ut p. 96.

ΚΕΦ. ΛΗ.

Περὶ τῶν διὰ τῆς χειροτονίας λυομένων ἁμαρτημάτων.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν θ΄.

Πρεσβύτερος ἐὰν προημαρτηκὼς σώματι etc. ut p. 93.

ΤΙΤΛΟΣ Β.

ΠΕΡΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΝ ΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΘΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΠΑΡΑ ΓΝΩΜΗΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΙΣΤΩΝΤΩΝ ΘΥΣΙΑΣΤΗΡΙΑ.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ καθιερώσεως καὶ μαρτυρείων μὴ ἐχόντων λείψανα ἁγίων.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ϛ΄ πγ΄.

Ὥστε χρίσμα ἀπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι.

Φουρτουνάτος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ἐν ταῖς προλαβούσαις συνόδοις μεμνήμεθα τὰ ὁρισθέντα, ὥστε χρίσμα, ἢ καταλλαγὴν μετανοούντων, ἢ κορῶν, καὶ τόπων, καὶ ναῶν καθιέρωσιν ἀπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι· ἐὰν δέ τις ἀναφυῇ τοῦτο πράττων, τί δεῖ περὶ τούτου ὁρίσαι; ϛ΄

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Τὸ ὑμέτερον ἀξίωμα ἤκουσε τὸ ἀνενεχθὲν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Φουρτουνάτου, τί πρὸς ταῦτα λέγετε;

Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη.

Χρίσματος ποίησις, καὶ κορῶν καθιέρωσις, ἀπὸ πρεσβυτέρων μὴ γένηται, μήτε δὲ καταλλάξαι τινὰ εἰς δημοσίαν λειτουργίαν πρεσβυτέρῳ ἐξεῖναι· τοῦτο πᾶσιν ἀρέσκει.

Περὶ τῶν πλαστῶν μνημείων τῶν μαρτύρων.

Ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα τὰ πανταχοῦ ἀνὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ πγ΄ τοὺς ἀμπελῶνας θυσιαστήρια, ὡσανεὶ εἰς μνήμην μαρτύρων καθιςάμενα, ἐν οἷς οὐδὲ ἓν σῶμα ἢ λείψανα μαρτύρων ἀποκείμενα δείκνυται, ἀπὸ τῶν ἐντοπίων ἐπισκόπων εἰ ἔςι δυν-

ατὸν καταστρέφωνται· εἰ δὲ τοῦτο θορύβοις δημοτικοῖς οὐ συγχωρεῖται, ὅμως τὰ πλήθη νουθετηθῶσι μὴ ὀχλαγωγεῖν τοὺς τόπους ἐκείνους· καὶ ἵνα οἱ τὰ ὀρθὰ φρονοῦντες μηδεμιᾷ δεισιδαιμονίᾳ τῶν τοιούτων τόπων καταδεσμῶνται· καὶ παντελῶς μὴ δὲ μνήμη μαρτύρων ἐπιτελεσθῇ, εἰ μή που ἢ σῶμα ἢ τινὰ λείψανα ὦσιν, ἢ ἀρχαιογονία τινὸς οἰκήσεως, ἢ κτίσεως, ἢ πάθους πιστῇ ἀρχαιότητι παραδίδοται· ὅσα γὰρ δι' ἐνυπνίων καὶ ματαίων ἀποκαλύψεων ἀνθρώπων τινῶν ὁπουδήποτε καθίςανται θυσιαστήρια, παντὶ τρόπῳ τὰ τοιαῦτα ἀποδοκιμασθῶσιν.

Συνόδου Νικαίας τὸ β', κανὼν ζ' ιζ'.

Ὅτι τοὺς ἐγκαινισθέντας ναοὺς ἐκτὸς καταθέσεως ἁγίων λειψάνων, δέον ἀναπληρωθῆναι.

ζ' Ἔφη Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος· τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοι εἰσὶ, τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν· ἁμαρτιῶν οὖν προκαταλαμβανουσῶν, καὶ ἕτεραι ἁμαρτίαι παρέπονται ταύταις· τῇ οὖν ἀσεβεῖ αἱρέσει τῶν χριστιανοκατηγόρων, καὶ ἄλλα ἀσεβήματα συνηκολούθει· ὥσπερ γὰρ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὄψιν ἀφείλοντο ἐκ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἕτερά τινα ἔθη ἀντὶ τοῦ ἀπεδοκίμασαν παραλελοίπασιν, ἃ χρὴ ἀνανεωθῆναι, καὶ κατὰ τὴν ἔγγραφον καὶ ἄγραφον θεσμοθεσίαν οὕτως κρατεῖν· ὅσοι οὖν σεπτοὶ ναοὶ καθιερώθησαν, ἐκτὸς ἁγίων λειψάνων μαρτύρων, ὁρίζομεν ἐν αὐτοῖς κατάθεσιν γενέσθαι λειψάνων, μετὰ τῆς συνήθους εὐχῆς· ὁ δὲ ἄνευ ἁγίων λειψάνων καθιερῶν ναὸν, καθαιρείσθω, ὡς παραβεβηκὼς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις.

Ὅτι μὴ ἔχων τὶς τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν, μὴ ἐπιχειροίη κτίζειν εὐκτήριον οἶκον.

ιζ' Ὅτι τινὲς τῶν μοναχῶν καταλιπόντες τὰ ἑαυτῶν μονα-

στήρια, ὡς ἐφιέμενοι ἄρχειν καὶ τὸ ὑπακούειν ἀπαναινόμενοι, ἐγχειροῦσι κτίζειν εὐκτηρίους οἴκους, τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν μὴ ἔχοντες· εἴ τις οὖν τοῦτο ἐπιχειρήσοι ποιεῖν, κωλυέσθω ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου· εἰ δὲ τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν ἔχει, τὰ βεβουλευμένα αὐτῷ εἰς πέρας ἀγέσθωσαν· τὸ αὐτὸ δὲ φυλαττέσθω καὶ ἐπὶ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν.

Ἐν τῷ ιδ' κεφαλαίῳ τοῦ γ' τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος, παρέγραψα πῶς γίνεται ἐκκλησία· λέγει δὲ καὶ διάτ. ιέ τοῦ β' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. ὡς ἐὰν τις δωρήσηται πρᾶγμα κινητὸν ἢ ἀκίνητον ἢ αὐτοκίνητον ἢ δίκαιον εἰς πρόσωπον μάρτυρος, ἢ προφήτου, ἢ ἀγγέλου, ὡς αὐτοῦ μέλλων εὐκτήριον οἰκοδομῆσαι, καὶ τὴν δωρεὰν ἐμφανίσῃ ἐφ' ὧν ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἀναγκάζεται τὸ ἔργον κἂν μὴ ἤρχθη πληροῦν μετὰ κληρονόμων, καὶ πληρωθέντι δοῦναι τὰ τῆς δωρεᾶς· τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ξενοδοχείων καὶ νοσοκομείων καὶ πτωχείων· ἀδείας οὔσης τοῖς ἐπισκόποις καὶ οἰκονόμοις ἐνάγειν αὐτούς· τούτων δὲ πληρουμένων, ἡ διοίκησις κατὰ τὰ δόξαντα τοῖς φιλοτιμησαμένοις καὶ τοὺς ἐπιτεθέντας ὅρους γίνεται, καὶ ἡ μέ διάτ. τοῦ γ' τίτ. τοῦ αὐτοῦ α' βιβλ. φησὶν, ὅτι ἐὰν τις εὐσεβῆ ποιήσοιτο διατύπωσιν, ἐν ἐνστάσει ἢ ληγάτῳ, ἢ fidei commisso mortis causa δωρεᾷ, ἀνάγκην ἔχει ὁ κελευσθεὶς διὰ τοῦ ἐπισκόπου, κἂν ἐκωλύθη ὑπὸ τοῦ διαθεμένου προνοῆσαι, εἰ μὲν ἐκκλησίαν ἐπετράπη ποιῆσαι, πληροῦν αὐτὴν εἴσω τριετίας· εἰ δὲ ξενῶνα, εἴσω ἐνιαυτοῦ· δυνατὸν γὰρ καὶ οἶκον εἰς ἀνάκλισιν τῶν ἀῤῥώστων μισθοῦσθαι, ἕως οὗ τὸ ἔργον πληρωθῇ· τοῦ δὲ τοιούτου χρόνου παρερχομένου, ἀπαιτεῖ τὸ καταλειφθὲν ὁ ἐπίσκοπος μετὰ καρπῶν καὶ αὐξήσεων ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς τοῦ διαθεμένου τελευτῆς, καὶ ποιεῖται τὰς οἰκοδομὰς τῶν ἐκκλησιῶν

καὶ τῶν ξενώνων, ἢ τῶν γηρωκομείων, ἢ ὀρφανοτροφείων, ἢ νοσοκομείων, ἢ πτωχείων, καὶ προχειρίζεται τοὺς διοικητὰς αὐτῶν· εἴ γε μὴ ῥητῶς ὁ τελευτήσας εἶπε τὸν ὀφείλοντα διοικεῖν· εἰ καὶ ὠνόμασεν, ἄδειαν ὁ ἐπίσκοπος ἔχει κακῶς αὐτὸν διαγινόμενον, ἀποκινεῖν, καὶ ποιεῖν ἄλλον· εἰ δὲ ὁ κελευσθεὶς καὶ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου ὀχληθεὶς, ἀρχικὴν ὑπόμνησιν ἀναμείνῃ, δίδωσι διπλοῦν τὸ καταλειφθέν· ῥαθυμοῦντος δὲ τοῦ ἐπισκόπου, ἀναγκάζει πληρωθῆναι τὸ διατυπωθὲν ὁ μητροπολίτης, ἢ ὁ τῆς διοικήσεως ἐκείνης ἀρχιεπίσκοπος, καὶ πᾶς βουλόμενος τῶν πολιτῶν κινεῖ· εἰ δὲ μετὰ τὴν ἰδίαν τελευτὴν, οἱ κληρονόμοι ἐκελεύσθησαν δοῦναι ἢ ποιῆσαι, ὁ προδηλούμενος χρόνος μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτῶν ἀριθμεῖται, οἱ δὲ ἄρχοντες ἀναγκάζουσι ταῦτα πληροῦσθαι.

Ἡ γ′ διάτ. τοῦ α′ τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶ, διὰ δημοσίων προσώπων δὶς ὀχλούμενον τὸν κελευσθέντα παρὰ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου, καὶ ὑπερθέμενον, ἐκπίπτειν παντὸς κέρδους· καὶ τὴν οὐσίαν πᾶσαν μετὰ τῶν ἐν μέσῳ ἐπαυξήσεων ὁ ἐπίσκοπος δαπανᾷ εἰς τὰ διατυπωθέντα, μὴ παρακρατουμένου φαλκιδίου· τὸ αὐτό ἐστι, κἂν προσάπαξ τί ληγατευθῇ· ἡ δὲ γ′ διάτ. τοῦ β′ τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, εἴσω ἓξ μηνῶν μετὰ τὴν ἐμφάνειαν τῆς διαθήκης ἐξ ὑπερθέσεως, καρποὺς καὶ τόκους καὶ ἐπαυξήσεις ἀπὸ τελευτῆς τοῦ καταλιπόντος ἀπαιτεῖσθαι· ἡ δὲ γ′ διάτ. τοῦ β′ τίτ. τοῦ αὐτοῦ τῶν νεαρῶν συντάγματος φησὶν, εἴσω πενταετίας τὴν ἐκκλησίαν ὀφείλειν πληροῦσθαι· τοὺς δὲ ἄλλους εὐαγεῖς οἴκους, εἴσω ἐνιαυτοῦ· εἰ δὲ μὴ ἐντὸς τοῦ ἐνιαυτοῦ ποιήσουσιν οἱ κληρονόμοι, ἀναγκαζέσθωσαν οἶκον ἀγοράζειν ἢ μισθοῦσθαι, ἔνθα δύναται τὰ κελευσθέντα πληροῦσθαι· τὰ δὲ περὶ τῆς διοικήσεως ὁμοίως τῇ προλαβούσῃ διατυποῖ· λέγει

δὲ βιβλ. α΄ τῶν διγέστων τίτ. ν΄ βιβλ. ι΄ καὶ α΄· ὅτι τὰ ἱερὰ θείου δικαίου εἰσὶ, καὶ ὑπ᾽ οὐδενὸς δεσπόζονται· ἱερὸν δὲ πρᾶγμα ἐςὶ, τὸ ἀνιερωθὲν δημοσίᾳ· τὰ γὰρ ἰδιωτικὰ οὐκ εἰσὶν ἱερὰ, ἀλλὰ βέβηλα· εἰ δὲ καταπέσῃ τὸ οἰκοδόμημα, μένει ὁ τόπος ἱερὸς, ὡς βιβλ. διγ. ς΄· καθιεροῦνται δὲ καὶ ἐν πόλεσι καὶ ἐν χωρίοις· δημόσιος δὲ τόπος παρὰ κέλευσιν βασιλέως, οὐ γίνεται ἱερὸς, ὡς δίγεστον η΄ καὶ θ΄· ἀδιατίμητον δὲ ἔστι τὸ ἱερὸν, ὡς δίγεστον ι΄· καὶ ἰνστιτουτιώνων βιβλ. τίτ. α΄ φησὶν, ὅτι ἱερόν ἐστι, τὸ ὀρθῶς καὶ διὰ τοῦ ἱερέως τῷ θεῷ ἀνιερωμένον· ὡς οἱ ναοὶ καὶ τὰ σκεύη· καὶ τοῦ ναοῦ καταπεσόντος, μένει ὁ τόπος ἱερὸς· οὐκ ἔστι δὲ ἱερὸν, ὅπερ τις κατ᾽ οἰκείαν αὐθεντίαν ὡς ἱερὸν ποιήσει· καὶ τίτ. ς΄· ὅτι οὐ κτᾶται τίς τὰ ἱερὰ διὰ τῆς χρονίας νομῆς· οὔτε ἰσχυρῶς τις ἐπερωτᾷ λαβεῖν ἱερὸν, ἰνστιτουτιώνων ιγ΄ τίτ. ιε΄ καὶ τίτ. κγ΄· ὅτι οὐδεὶς ἐν εἰδήσει ἀγοράζει ἱερὸν· εἰ δὲ ἀπατηθεὶς ἠγόρασεν ὡς ἰδιωτικὸν, κινεῖ ἐπὶ τῷ διαφέροντι· καὶ ἰνστιτουτιώνων ιδ΄ τίτ. ιε΄, ὅτι ἐπιβλέπουσι τὰ ἱερὰ καὶ παρασκευάζουσιν αὐτὰ φιλοκαλεῖσθαι· βιβλ. β΄ τίτ. ιδ΄, βιβλ. ις΄ ξ΄· οὐ καλῶς τίς πακτεύει μὴ καθιεροῦν τὸν ἴδιον τόπον· βιβλ. ς΄ τίτ. α΄ δίγεστον κγ΄· τὰ ἱερὰ ὡς ἡμέτερα ἐκδικεῖν οὐ δυνάμεθα· βιβλ. η΄, τίτ. α΄, βιβλ. ις΄ ιδ΄· ἱεροῦ τόπου παρεντιθεμένου, καὶ ἡ δι᾽ αὐτοῦ πάροδος εἰς ἰδιωτικὸν ἐμποδίζεται, δουλεία γὰρ οὐ συνίςαται διὰ τοῦ τοιούτου τόπου· βιβλ. ια΄, τίτ. ζ, βιβλ. ις΄ λς΄· τὰ ἱερὰ γινόμενα ὑπὸ τοὺς πολεμίους, παύονται εἶναι ἱερὰ· ὥσπερ ὁ ἐλεύθερος δουλωθεὶς· ἀπολυθέντα δὲ τῆς συμφορᾶς, αναλαμβάνουσι τὴν προτέραν κατάστασιν· καὶ βιβλ. ιζ, τίτ. β΄, βιβλ. ις΄ ξγ΄· ὅτι ἐὰν ἀνιερωθῇ τὸ κοινὸν πρᾶγμα, λύεται ἡ ἐπ᾽ αὐτῷ κοινωνία· βιβλ. ιη΄ τίτ. α΄, βιβλ. ις΄ ε΄ ς΄

ξβ'· τοῦ ἱεροῦ πράγματος ἀγορασία συνίσταται, ἐὰν ἀγνοῇ ὁ ἀγοραστὴς ἱερὸν αὐτὸ εἶναι, καὶ ἔχει κατὰ τοῦ πράτου, εἰς ὅπερ αὐτῷ διέφερε μὴ ἀπατηθῆναι· εἰ δὲ γινώσκει ὁ ἀγοραστὴς, οὐ συνίσταται ἡ πράσις· βιβλ. ζ' σγ', τοῦ αὐτοῦ τίτ. τοῦ ἱεροῦ πεσόντος ὁ τόπος οὐ γίνεται βέβηλος· ὅθεν οὐδὲ πωλεῖται· βιβλ. κδ', τίτ. α' δίγεστον ις' ε'· καλῶς δωρεῦμαι τῇ γαμετῇ μου τόπον ἐφ' ᾧ ποιῆσαι ναὸν ἐν αὐτῷ, καὶ γίνεται ὁ τόπος ἱερὸς· βιβλ. κζ', τίτ. ι', δίγ. ιβ'· ὁ τοῦ μαινομένου κουράτωρ οὐ δύναται πρᾶγμα αὐτοῦ καθιεροῦν· βιβλ. λ' δίγ. λθ'· ὁ ἱερὸν ληγατεύων, μαίνεσθαι δοκεῖ, καὶ οὔτε τὸ τίμημα δίδοται, ἐπειδὴ οὐδὲ ὅλως πωλεῖται· βιβλ. λθ' τίτ. α' δίγ. α'· ἡ περὶ τῆς καινοτομίας παραγγελία, χώραν ἔχει, ἵνα μὴ γένηται παρὰ τὸν νόμον ἔργον ἐν ἱερῷ τόπῳ· τίτ. γ' βιβλ. ις' ιζ'· ἱεροῦ τόπου παρεντιθεμένου, δουλεία οὐ συνίσταται· βιβλ. μα', τίτ. β', βιβλ. ις' λα'· παυόμεθα νέμεσθαι τόπον, γινομένου αὐτοῦ ἱεροῦ, κἂν μὴ ὡς τοιοῦτον ἀλλ' ὡς ἰδιωτικὸν αὐτὸν ἔχωμεν· τίτ. γ' βιβλ. ις' θ'· τὰ ἱερὰ οὐ κτώμεθα διὰ τῆς χρονίας νομῆς· βιβλ. μγ' τίτ. α' βιβλ. ις' α' β'· οὐ δεῖ γίνεσθαί τι κατὰ ἱεροῦ τόπου, καὶ γενόμενον ἀποκαθίσταται· τίτ. ς' τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, βιβλ. ις' α'· οὐκ ἔξεστί τι ποιεῖν ἢ ἐμβάλλειν ἱερῷ τόπῳ, ὅπερ ἀμορφίαν καὶ οὐ κόσμον αὐτῷ φέρει· τοῦτο δὲ πρὸς τὰ ἱερὰ οὐκ ἀνήκει τὰ ἰδιωτικά· ἡ δὲ φυλακὴ τῶν ἱερῶν τοῖς προεστῶσιν αὐτῶν ἐπιτέτραπται· τίτ. η' βιβλ. ις' β'· οὐκ ἔξεστὶ κατὰ τόπου ἱεροῦ κτίζειν, ἀλλὰ καὶ τὸ κτισθὲν καταλύεται· βιβλ. μδ' τίτ. ς' βιβλ. ις' γ'· οὐκ ἔξεστι τὸ ἐπίδικον τῷ θεῷ καθιεροῦν· καὶ ὁ τοῦτο ποιήσας, δίδωσι τὸ διπλοῦν τῷ ἀντιδίκῳ αὐτοῦ, ὑπὲρ ὧν δυνατωτέρῳ αὐτοῦ ἀντιδίκῳ παρεδόθη· βιβλ. με' τίτ. α' βιβλ. ις' λη'· καλῶς

ἐπερωτῶ σε κτίσαι ἱερόν· καὶ ἡ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ γὰρ μίσθωσις ἔῤῥωται· βιβλ. ις´ πγ´· οὐ δυνατὸν ἱερὸν ἐπερωτᾷν, κᾂν εἰ δύναται γενέσθαι ἰδιωτικόν· εἰ γὰρ καὶ ἰδιωτικὸν ἐπερωτηθῶ τόπον, καὶ συμβῇ αὐτὸν χωρὶς δόλου μου καθιερωθῆναι ἐλευθεροῦμαι· καὶ εἰ συμβῇ ἔκ τινος νόμου γενέσθαι ἰδιωτικὸν τὸν τόπον, οὐκ ἐνέχομαι· οὐ δύναμαι δὲ ἱερὸν ἐπερωτᾷν ὑπὸ αἵρεσιν τὴν ὅταν ἰδιωτικὸν γένηται· ἐκεῖνα γὰρ ἐπερωτᾷν δυνάμεθα, ὅσα κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐπερωτήσεως, τῆς χρήσεως καὶ τῆς δεσποτείας ἡμῶν εἶναι δύναται· βιβλ. ις´ ϛα´· ἐὰν τὸ ἐπερωτηθὲν πρᾶγμα ἔστι μὲν ἐν φύσει, οὐ δύναται δὲ δοθῆναι διὰ τὸ τυχὸν αὐτὸ γενέσθαι ἱερὸν, εἰ μὲν ἐν καιρῷ τῆς ἐπερωτήσεως, ἢ μετὰ ταῦτα, τοῦ ἐπερωτηθέντος ἦν, καὶ οὕτως γέγονεν ἱερὸν, ἐνέχεται· ὥσπερ καὶ ὅτε δι' ἑτέρου πωλήσαντος, αὐτὸ γέγονεν ἱερόν· εἰ δὲ τοῦ πράγματος ὄντος ἀλλοτρίου, συμβῇ δι' ἑτέρου αὐτὸ ἱερὸν γενέσθαι, οὐκ ἐνέχεται ὁ ἐπερωτηθεὶς, εἰ μὴ μετὰ τὸ ποιῆσαι αὐτὸν ὑπέρθεσιν, γεγόνε τὸ πρᾶγμα ἱερόν· βιβλ. ις´ ρλζ´· ἀνισχύρως ἐπερωτῶ ὑπὸ αἵρεσιν ὑπὸ τοῦ νόμου κεκωλυμένην· οἷον δίδως ἐάν τις πωλήσῃ τὸ ἱερὸν, εἰ καὶ μὴ δυνατόν ἐστιν ὕστερον ἐναλλαγῆναι τὸ δίκαιον αὐτοῦ· βιβλ. μζ´ τίτ. κβ´ βιβλ. ις´ β´· οἱ σὺν ὅπλοις κατέχοντες τόπον ἱερὸν, ὑπόκεινται ποινῇ· κινεῖται γὰρ κατ' αὐτῶν ὁ περὶ καθοσιώσεως, ὡς βιβλ. μη´ τίτ. ιδ´ βιβλ. ις´ α´ βιβλ. ν´ τίτ. ις´ βιβλ. ις´ ιζ´· τὰ ἱερὰ οὐκ εἰσὶ δημόσια· βιβλ. λγ´ τίτ. α´ ϛι´ καὶ κ´, ἐὰν ληγαστεύσω τοῖς ἱεροφύλαξι δέκα νομίσματα δίδοσθαι τῷ καιρῷ τῆς ἑορτῆς, αὐτῷ τῷ ἱερῷ δοκῶ διηνεκῶς τὰ ι´ καταλιπεῖν ἐτήσια· βιβλ. λδ´ τίτ. α´ ϛις´ ιζ´· ἐὰν ἀφορίσας δούλους μου εἰς παραφυλακὴν τοῦ παρ' ἐμοῦ κτιζομένου ἱεροῦ, ληγατεύσω αὐτοῖς ἐτήσια πρὸς ἀποτροφὴν,

καὶ βεστιάριον λαμβάνουσιν ἀπὸ τελευτῆς μου μέχρις οὗ πληρωθῇ ὁ ναὸς, δοῦλοι δὲ μένουσι τοῦ κληρονόμου, οὓς ὁ διαθέμενος εἰς περιφυλακὴν τοῦ αὐτοῦ κτισθέντος ἱεροῦ ἀφώρισεν, εἰ μὴ αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν, ὡς βιβλ. μ′ τίτ. ιβ′ δίγ. λέ βιβλ. κδ′ τίτ. α′ δίγ. ε′· καλῶς δωροῦμαι τῇ γαμετῇ μου πρᾶγμα, ἐφ᾽ ᾧ τῷ Θεῷ προσαγαγεῖν αὐτό· βιβλ. λδ′ τίτ. β′ δίγ. λζ′· ἐὰν εἴπω γενέσθαι σταυροὺς ἀπὸ ἑκατὸν λιτρῶν, καὶ ἀνατεθῆναι ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ, πάντες δὲ οἱ ἐν τῷ αὐτῷ ἱερῷ ὄντες, ἀργυροῖ καὶ χαλκοῖ εἰσὶν, ἀργυροῦς ὁ κληρονόμος ἀναγκάζεται ποιεῖν· βιβλ. λέ τίτ. β′ δίγ. α′, καὶ ἐπὶ τοῖς τῷ Θεῷ ληγατευομένοις χώρα τῷ φαλκιδίῳ· βιβλ. ν′ τίτ. ιβ′ δίγ. β′· ἐάν τις πρᾶγμα καρποφορήσῃ, γίνεται αὐτὸς ἔνοχος, οὐ μὴν τὸ πρᾶγμα· ὅτε δὲ τὸ πρᾶγμα καταβληθῇ, αὐτὸ μὲν ἱερὸν οὐ γίνεται, ἐλευθεροῦται δὲ ὁ ἐπαγγειλάμενος· ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης ἐπαγγελίας, ἐνέχονται αὐτεξούσιοι ἔφηβοι, οὐ μὴν ὑπεξούσιοι παρὰ γνώμην τῶν πατέρων ἢ τῶν δεσποτῶν· εἰ δέ τις τὸ δέκατον μέρος καρποφορήσει τῶν αὐτοῦ πραγμάτων, ἕως ἂν αὐτὸ χωρίσῃ, οὐ παύεται εἶναι τῆς οὐσίας αὐτοῦ· εἰ δὲ τελευτήσει μὴ χωρίσας, ἐνέχονται οἱ κληρονόμοι· διαβαίνει γὰρ εἰς κληρονόμους ἡ τῆς καρποφορίας ἐνοχή· βιβλ. α′ τοῦ κώδ. τίτ. β′ διάτ. α′· ἔξεστι τῷ βουλομένῳ καταλιμπάνειν ἐν τελευταίᾳ βουλήσει· τῆς ἁγίας ἐκκλησίας γὰρ εἶναι δεῖ τὰς τῶν τελευτώντων βουλήσεις· διάτ. ιγ′· ἐῤῥωμένῃ διαθήκῃ ἢ κωδικέλλῳ ἢ ἀγράφῳ βουλήσει, ἔξεστι ταῖς χήραις καὶ ταῖς διακονίσσαις, καὶ ταῖς ἄλλαις ἱεραῖς καταλιμπάνειν ἐκκλησίαις· καὶ κληρικῷ καὶ μοναχῷ καὶ πτωχῷ ἐν ἐνστάσει καὶ ὑποκαταστάσει, καὶ ληγάτοις καὶ φιδεικομμίσσοις ἰδικοῖς καὶ καθ᾽ ὁμάδα· διάτ. ιθ′· αἱ γινόμεναι μέχρι φ′ ΙΙ (1)

(1) Scilicet *quingenti solidi*, ut loco citato codicis lib. I. tit. II. 19.

ἀνεμφάνιστοι δωρεαὶ εἰς ἐκκλησίαν, ἢ ξενοδοχεῖον, ἢ νοσοκομεῖον, ἢ ὀρφανοτροφεῖον, ἢ πτωχεῖον, ἔῤῥωνται· αἱ δὲ λοιπαὶ, κἂν εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας γένωνται, χρήζουσιν ἐμφανείας· καὶ αἱ λεχθεῖσαι ὑπὲρ τὰ φʹ ΙΙ οὖσαι, ἐξῃρημένων τῶν βασιλικῶν δωρεῶν· διάτ. κβʹ.

Τὰ εἰς εὐαγεῖς οἴκους ἀπὸ βουλευτικῆς φιλοτιμίας ἐρχόμενα, οὐχ᾽ ὑπόκεινται τῇ τῶν ἐπικέρδων διαγραφῇ· διάτ. κγʹ. Ἐάν τι δωρηθῇ, ἢ κληρονομία, ἢ ληγάτον εὐαγεῖ τόπῳ καταλειφθῇ, εἰς ἀνάῤῥυσιν αἰχμαλώτων, κινητὸν ἢ ἀκίνητον, ἁρμόζουσιν personalia καὶ in rem καὶ ὑποθηκαρίαι, καὶ μόνῃ τῇ τῶν ἑκατὸν ἐνιαυτῶν ἐκβάλλονται παραγραφῇ· οὗτος γὰρ ὁ χρόνος ἐστὶ τοῦ μακροβίου ἀνθρώπου· διάτ. κεʹ. Ἐάν τις γράψῃ κληρονόμον τὸν δεσπότην Χριστὸν, μὴ προσθεὶς εὐκτηρίου προσηγορίαν, ἡ ἐκκλησία τοῦ τόπου, καθ᾽ ὃν ἦν καὶ ὁ τελευτήσας, δοκεῖ γεγράφθαι· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ ληγάτου· καὶ προχωρεῖ εἰς ἀποτροφὴν πτωχῶν· εἰ δέ τινι τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἢ μαρτύρων καταλίποι, μὴ μνημονεύσας οἴκου, εἰ μὲν ἔστιν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει, ἢ τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς τοιοῦτος οἶκος, αὐτὸς λαμβάνει· εἰ δὲ μὴ ἔστιν, ὁ ἐν τῇ μητροπόλει λαμβάνει· εἰ δὲ μήτε ἐκεῖ τοιοῦτός ἐστιν οἶκος, αἱ κατὰ τὸν τόπον ἐκκλησίαι λαμβάνουσιν αὐτὸ, τῶν ἄλλων οἴκων παραχωρούντων αὐταῖς, εἴ γε μὴ δειχθῇ ὁ τελευτήσας, ἕτερον ἐνθυμηθεὶς, καὶ ἕτερον εἰπών· τότε γὰρ τὸ ἀληθὲς καὶ οὐ τὸ γεγραμμένον κρατεῖ· εἰ δὲ τόπον εἴποι ῥητὸν, εὑρεθῶσι δὲ πολλοὶ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐν τῇ πόλει ἢ

(*) Sic ponendi erant tituli a p. 105. et deinceps. Quin adeo p. 105. sub titulo graeco ponendus erat latinus sic: TITULUS II. DE EXSTRUCTIONE ECCLESIARUM, ET DE SACRIS VASIS ATQUE DONARIIS, ET DE CLERICIS PRAETER SENTENTIAM EPISCOPI ALTARIA ERIGENTIBUS.

τῇ περιοικίδι, εἰ μὲν πρός τινα τούτων εἶχε μείζονα προσπάθειαν, ἢ συνεχῶς ἐκεῖσε ἐφοίτα, αὐτῷ δοκεῖ καταλελεῖφθαι· τοιούτου δέ τινος μὴ εὑρισκομένου, ὁ μᾶλλον ἐκ τῶν τοιούτων οἴκων ἐνδεὴς λαμβάνει τὸ καταλειφθέν.

Καὶ τίτ. γ′ τοῦ αὐτοῦ βιβλ. διάτ. κδ′ φησὶν ἐῤῥῶσθαι τὸ τοῖς πτωχοῖς καταλιμπανόμενον· διάτ. κη′ τοῦ αὐτοῦ τίτλου. Ἐῤῥωται τὸ καταλιμπανόμενον εἰς ἀνάῤῥυσιν αἰχμαλώτων· καὶ εἰ μὲν εἶπεν ὁ διαθέμενος τὸν ὀφείλοντα ὑπουργῆσαι τῷ πράγματι, αὐτὸς ἀπαιτεῖ, καὶ κατὰ τὴν οἰκείαν συνείδησιν πληροῖ τὴν διατύπωσιν· εἰ δὲ μὴ εἶπε τὸ πρόσωπον, ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος, ἐν ᾗ ὁ διαθέμενος ἐτέχθη, λαμβάνει τὸ καταλειφθὲν φανερὸν ἐπὶ πράξεως δῶρον παρὰ τῷ ἄρχοντι συνισαμένης τὸ ποσὸν τῶν δοθέντων αὐτῷ χρημάτων, καὶ μετ' ἐνιαυτὸν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀναῤῥυσθέντων, καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν δοθέντων· εἰ δὲ βάρβαρος ἦν ὁ διαθέμενος, καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ πόλεως ἀμφιβάλλεται, ὁ ἐπίσκοπος τοῦ τόπου, καθ' ὃν ἐτελεύτησε, λαμβάνει τὰ χρήματα καὶ πληροῖ τὸ διατυπωθέν· ὁ δὲ γινώσκων τὸ καταλειφθὲν, καλῶς ποιεῖ λέγων τῷ ἄρχοντι καὶ τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ οὐκ ἔςι δηλάτωρ· ἡ δὲ γ′ διάτ. τοῦ β′ τίτ. τῶν νεαρῶν, εἶπε τὸν ἐπίσκοπον τῆς πόλεως, ἐν ᾗ τὴν οἴκησιν εἶχεν ὁ διαθέμενος, λαμβάνειν τὰ χρήματα, καὶ ποιεῖν τὰ διατυπωθέντα· διάτ. με′. Ἐὰν ἐτήσιον διηνεκὲς ληγατευθῇ, ἢ δωρηθῇ τόποις εὐαγέσιν, ἢ κλήρῳ, ἢ μοναχοῖς, ἢ μοναστρίαις, ἢ πτωχοῖς, καὶ ἁπλῶς εὐαγέσιν, ἢ οὐκ ἀπηγορευμένοις συστήμασιν, οὐκ ἔξεστιν ἐπ' αὐτῷ διαλύεσθαι, εἰ μὴ δοθῇ πρόσοδος εὐθαλὴς μηδὲ βεβαρημένη δημοσίοις, καὶ προσθήκην οὐχ' ἧττον τοῦ τετάρτου τῆς καθαρᾶς προσόδου μέρους ἔχουσα, μηδέποτε ἐκποιηθησομένη· δεῖ δὲ καὶ συν-

θήκας καὶ διαλύσεις ἐγγράφους ἐπὶ τούτῳ γίνεσθαι, καὶ ἐν ὑπομνήμασιν ἐμφανίζεσθαι· εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ἐκπίπτει τοῦ δοθέντος χρυσίου ὁ διαλυσάμενος, καὶ ἐκδικεῖ τὸ πρᾶγμα ὁ εὐαγὴς οἶκος, ἔχων εἰς ὑποθήκην τὰ πράγματα τοῦ καταλιπόντος, καὶ ἐπὶ καρποῖς καὶ προσόδοις καὶ πάσῃ νομίμῳ ἐπαυξήσει, καὶ οὐκ ἀντίκειται τῇ ἀγωγῇ χρονία παραγραφή· κατ' ἐνιαυτὸν γὰρ τίκτεται· τῷ μέν τοι δεδωκότι τὸ χρυσίον, ὑπόκειται ὁ συλλαβὼν αὐτὸ μετὰ κληρονόμων, καὶ οἴκοθεν αὐτὸ δίδωσιν, ὡς ἡ νέ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ.

Ἡ δὲ γ' διάτ. τοῦ β' τίτ. τῶν νεαρῶν, ἐπὶ τοῦ τοιούτου ληγάτου φησὶν, ὅτι εἰ μὲν οἱ λαμβάνειν καὶ οἱ διδόναι κελευσθέντες, ἢ ὁ τόπος ἐξ οὗ ἐτυπώθη δίδοσθαι, ἐν τῇ αὐτῇ ἢ τῇ γείτονι ἐπαρχίᾳ εἴησαν, μηδενὶ τρόπῳ τὸ ληγάτον ἐκποιεῖσθαι· εἰ δὲ πορρωτέρω ὦσιν, ἔξεστιν ἑκατέρου μέρους συναινοῦντος, πλησίον ὑπὲρ αὐτοῦ λαμβάνειν πρόσοδον εὔπορον, καὶ μετὰ προσθήκης τοῦ τετάρτου τῆς καταλειφθείσης ποσότητος μὴ βεβαρημένης πολλοῖς τελέσμασιν· εἰ δὲ πωλῆσαι τὸ ληγάτον βούλοιντο, μὴ λαμβανέτωσαν ἥττονα τιμὴν τοῦ συναγομένου ἐπὶ λέ ἐνιαυτοὺς, ἀπὸ τοῦ ληγάτου· ὥστε μέν τοι τὸ τίμημα εἰς τὸ συμφέρον τοῦ σεβασμίου οἴκου ᾧ κατελείφθη προχωρῆσαι.

Ἡ δὲ μή διάτ. τοῦ γ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. φησὶν, ὅτι ἐρρωμένως τίς γράφει τοὺς αἰχμαλώτους κληρονόμους, καὶ λαμβάνει τὴν κληρονομίαν ὁ ἐπίσκοπος, καὶ ὁ τῆς πόλεως οἰκονόμος ἐν ᾗ τὴν οἴκησιν εἶχε, καὶ δαπανῶσιν εἰς ἀνάρρυσιν αἰχμαλώτων, ἢ τὰς τιμὰς τῶν πραγμάτων, ἢ τὰς προσόδους τῶν ἀκινήτων, μὴ παρακρατοῦντες φαλκίδιον· καὶ ἐνάγονται ἐπὶ τοῖς χρέεσι· καὶ τοὺς πτωχούς τις καλῶς γράφει κληρονόμους, καὶ ἐὰν μὴ προσδιορίσῃ ποίους, ὁ ξενοδόχος

τῆς αὐτῆς πόλεως λαμβάνει τὰ πράγματα, καὶ ἐκ τῆς διαπράσεως αὐτῶν ἀγοράζει πρόσοδον· εἰ δὲ πολλοὶ ξενῶνες εἰσὶν ἐν τῇ πόλει, ὁ ἀπορώτερος αὐτὰ λαμβάνει, τὰ περὶ τούτου δοκιμάζοντος τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν· εἰ δὲ μὴ ἔχει ξενῶνα ἡ πόλις, διανέμονται τὰ πράγματα ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ οἰκονόμου εἰς τοὺς πτωχοὺς ἢ ἄλλως ἐνδεεῖς, μὴ παρακρατουμένου φαλκιδίου· εἰ δὲ πρόδηλον ἢ ἄδηλον ὄνομα ἐκκλησίας ἢ εὐαγοῦς οἴκου ἀπιδὼν κατέλιπεν, αὐτὸς μόνος λαμβάνει, μὴ ὑφιστάμενος φαλκίδιον· ἡ δὲ γ' διάτ. τοῦ β' τίτ. τῶν νεαρῶν λέγει, ὅτι τοῖς πένησι διὰ τοῦ ἐπισκόπου διανέμονται.

Καὶ ἡ νβ' διάτ. τοῦ β' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι ἐάν τις βαρηθῇ ἀποκαταστάσει ἢ ὑποκαταστάσει ἐξ ἀπαιδίας, καὶ μὴ βουληθῇ γαμῆσαι δι' ἄσκησιν, μένει ἔχων τὰ πράγματα, καὶ δαπανᾷ ταῦτα περιὼν, ἢ καταλιμπάνει ὡς θέλει, εὐσεβῶς μέν τοι· εἰ δὲ καὶ ὑπὸ αἵρεσιν παιδοποιΐας καταλειφθῇ αὐτοῖς, ἔχουσιν αὐτὸ καὶ μὴ παιδοποιοῦντες· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ παρθενευούσαις καὶ ἐπὶ τοῖς γαμεῖν κωλυομένοις κληρικοῖς· ἡ δὲ β' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν λέγει, ὅτι ὁ βεβαρημένος ληγάτῳ ἢ ἀποκαταστάσει, ὑπὸ αἵρεσιν γάμου ἢ ἀπαιδίας, ἢ ἐὰν οὕτω δωρηθῇ ἢ ἐαθῇ τινὶ, καὶ γένηται κληρικὸς, ἢ μοναχὸς, ἢ διακόνισσα, ἢ ἀσκήτρια, σβέννυται ἡ ἀποκατάστασις· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν κληρικῶν καὶ διακονισσῶν τῶν ἐκκλησιῶν, ὅτε μέχρι τῆς ἰδίας ζωῆς τοῖς τοιούτοις ἐπιμένοιεν, καὶ τὰ ὑπὸ τοιαύτην αἵρεσιν δωρηθέντα ἢ καταλειφθέντα, εὐσεβῶς δαπανήσουσιν ἢ καταλείψουσιν· οἱ γὰρ μοναχοὶ καὶ ἀσκήτριαι, κᾂν τῶν μοναστηρίων αὐτῶν ἐξέλθωσιν, ὅμως τὰ τοιαῦτα πράγματα μετὰ τῶν ἄλλων πραγμάτων τοῖς μοναστηρίοις διαφέρει· εἰ δὲ ἐπὶ ἀναῤῥύσει αἰχμαλώτων, ἢ

πτωχῶν ἀποτροφῇ ὑπὸ τὰς εἰρημένας αἱρέσεις ἢ ὑποκατάστασις γένηται, ἐξ οὐδενὸς τῶν εἰρημένων ἀποκλείεται τρόπων.

Λέγει δὲ καὶ ἡ α΄ καὶ μόνη διάτ. τοῦ μη΄ τίτ. τοῦ ϛ΄ βιβλ. τοῦ κώδ. ὅτι ἔῤῥωται τὸ καταλιμπανόμενον θεμιτῷ συστήματι, ἢ σωματείῳ, οἷον συγκλητικῆς, ἢ βουλῇ, ἢ τάξει ἄρχοντος, ἢ ἰατροῖς, ἢ διδασκάλοις, ἢ συνηγόροις, ἢ στρατιώταις, ἢ ὁμοτέχνοις, ἢ ἱερεῦσιν, ἢ ἑτέρῳ τινί· καὶ μερίζονται κατὰ πρόσωπον ἐξ ἴσου οἱ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τελευτῆς ἐν τῷ καταλόγῳ εὑρισκόμενοι, εἰ μὴ ῥητὸν ποσὸν ὁ διαθέμενος ἑκάστῳ ὁρίσει· καὶ ἐν τῷ τέλει τῆς αὐτῆς διάτ. ὅτι ἐὰν προσάπαξ ἢ ἐτήσιον καταλειφθῇ εὐσεβῶς, ἢ ἐκκλησίαις, ἢ ξενῶσιν, ἢ πτωχείοις, ἢ εὐαγέσιν οἴκοις, ἢ κοινῷ κλήρῳ, ἢ εἰς αἰχμαλώτων λύσιν, ἢ αὐτοῖς τοῖς πτωχοῖς ἢ τοῖς αἰχμαλώτοις κρατεῖ ἡ τοῦ τελευτήσαντος βούλησις.

Ἰνστιτουτιώνων γ΄ τίτ. κζ΄, ἔστιν ὅτε τὸ κατὰ πλάνην ἰνδέβιτον διδόμενον, οὐ ῥεπετιτεύεται, ὡς ἐπὶ τῶν ληγατευομένων εὐαγέσιν οἴκοις σκοπῷ θρησκείας ἢ εὐσεβείας· ἰνστιτουτιώνων δ΄ τίτ. ιϛ΄ τὸ ληγατευόμενον εὐαγέσι τόποις ἐξ ἀρνήσεως διπλασιάζεται· φησὶ δὲ καὶ ἡ β΄ διάτ. τοῦ β΄ τίτ. τῶν νεαρῶν, ὡς ἐάν τινες οἱῳδήποτε καθεστῶτι ἄπορον κτῆσιν δωρήσωνται, ἢ πωλήσωσιν, ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ παράσχωσιν, ἢ καταλίπωσι, μὴ βλάπτεσθαι τὸν σεβάσμιον οἶκον, ἢ δημοσίῳ ὀνόματι, ἢ ἄλλης οἱασοῦν χάριν αἰτίας βαρύνεσθαι· ἀλλὰ ἅπαν τοιοῦτον βάρος, εἰς τοὺς δεδωκότας καὶ τοὺς αὐτῶν κληρονόμους ἐπανιέναι, ἀναγκαζομένους καὶ τὰς δοθείσας κτήσεις ἀναλαβεῖν, καὶ πᾶσαν ζημίαν προσγινομένην τῷ εὐαγεῖ οἴκῳ ἀποκαθιστᾷν· εἰ δὲ ὡς εἰκὸς κατά τινα δόλον, καί τινα ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἀπόρων ἐδόθη τοῖς εὐαγέσιν οἴκοις, τὰ μὲν δοθέντα τὸν σεβάσμιον οἶκον ἀποκερ-

δαίνειν· τὰ δὲ ἄπορα πράγματα τῷ δεδωκότι καὶ τοῖς αὐτοῦ κληρονόμοις ἀποκαθίστασθαι· ἡ δὲ α΄ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι ὁ τοιοῦτον τί πράξας οἰκονόμος, ἢ ἡγούμενος, ἢ ξενοδόχος, ἢ νοσοκόμος, ἢ πτωχοτρόφος, ἢ ὀρφανοτρόφος, ἢ γεροντοκόμος, οἴκοθεν τῷ δεδωκότι θεραπεύσει τὴν ἐντεῦθεν αὐτῷ συμβᾶσαν ζημίαν.

ΚΕΦ. Β.

Περὶ ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀναθημάτων.

Ἀποστόλων κανὼν ογ΄.

ογ΄ Σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθὲν, ἢ ὀθόνην, μηδεὶς ἔτι εἰς οἰκείαν χρῆσιν σφετεριζέσθω· παράνομον γάρ· εἰ δέ τις φωραθείη, ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῷ.

Συνόδου α΄ καὶ β΄ συγκροτηθείσης ἐν Κωνςαντινουπόλει ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποςόλων, κανὼν α΄ καὶ ι΄.

α΄ Πρᾶγμα σεμνὸν οὕτω καὶ τίμιον, καὶ τοῖς μακαρίοις καὶ ὁσίοις πατράσιν ἡμῶν πάλαι καλῶς ἐπινοηθὲν, ἡ τῶν μοναστηρίων ἀνοικοδομὴ, κακῶς ὁρᾶται πραττόμενον σήμερον· τινὲς γὰρ ὄνομα μοναστηρίου ταῖς οἰκείαις περιουσίαις καὶ ὑπάρξεσι περιθέμενοι, καὶ θεῷ καθαγιάζειν ταύτας ἐπαγγελλόμενοι, κυρίους τε τῶν ἀφιερωθέντων ἑαυτοὺς ἀναγράφουσι, καὶ μόνη τῇ προσηγορίᾳ τὸ θεῖον ἀφοσιοῦν ἐκμηχανᾶσθαι διεγνώκασι· τὴν γὰρ αὐτὴν ἐξουσίαν, καὶ μετὰ τὴν ἀφιέρωσιν οὐκ ἐρυθριῶσι σφετερίζεσθαι, ἥν περ ἔχειν οὐκ ἐκωλύοντο πρότερον· καὶ τοσαύτη καπηλεία προσετρίβη τῷ πράγματι, ὥστε πολλὰ τῶν ἀφιερωθέντων, παρ᾽ αὐτῶν γε τῶν ἀφιερωσάντων καθορᾶται πιπρασκόμενα, θάμβος ὁμοῦ καὶ μῖσος τοῖς ὁρῶσιν παρεχόμενα· καὶ οὐ μόνον οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μεταμέλεια, ἐφ᾽ οἷς τῶν ἅπαξ ἀνατεθειμένων θεῷ τὴν

ἐξουσίαν ἑαυτοῖς ἐπιτρέπουσιν, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις ταύτην ἀδεῶς παραπέμπουσιν· ὥρισεν οὖν διὰ ταῦτα ἡ ἁγία σύνοδος, μηδενὶ ἐξεῖναι μοναστήριον οἰκοδομεῖν, ἄνευ τῆς τοῦ ἐπισκόπου γνώμης καὶ βουλῆς· ἐκείνου δὲ συνειδότος καὶ ἐπιτρέποντος, καὶ τὴν ὀφειλομένην ἐπιτελοῦντος εὐχὴν ὡς τοῖς πάλαι θεοφιλῶς νενομοθέτηται, οἰκοδομεῖσθαι μὲν τὸ μοναστήριον· μετὰ πάντων δὲ τῶν αὐτῷ προσηκόντων σὺν αὐτῷ ἐκείνῳ βρεβίῳ ἐγκαταγράφεσθαι, καὶ τοῖς ἐπισκοπικοῖς ἀρχείοις ἐναποτίθεσθαι· μηδαμῶς ἄδειαν ἔχοντος τοῦ ἀφιεροῦντος, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἑαυτὸν ἡγούμενον ἢ ἀνθ' ἑαυτοῦ ἕτερον καθιστᾷν· εἰ γὰρ ἅπερ τίς ἀνθρώπῳ χαρίζεται, τούτων οὐκέτι κύριος εἶναι δύναται, πῶς ἅπερ τίς θεῷ καθαγιάζει καὶ ἀνατίθησι, τούτων ὑφαρπάζειν τὴν κυριότητα παραχωρηθήσεται;

Οἱ τοῖς πάθεσιν ἑαυτοὺς ἐκδότους παραστήσαντες, οὐ μόνον τὴν ἀπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων τιμωρίαν οὐ φρίττουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐκείνων κατορχεῖσθαι τετολμήκασι· στρεβλοῦσι γὰρ αὐτοὺς, καὶ πρὸς τὸ ἐμπαθὲς αὐτῶν ἀποκιβδηλεύουσι τοῦ θελήματος, ἵνα τῇ φιλοτιμίᾳ τῆς ἐμπαθείας, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, μὴ μόνον ἀνεύθυνον αὐτοῖς ᾖ τὸ κακὸν, ἀλλὰ καὶ θεῖον νομίζοιτο· τὸν γὰρ ἀποστολικὸν κανόνα τὸν λέγοντα, σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθὲν, ἢ ὀθόνην, μηδεὶς ἔτι εἰς οἰκείαν χρείαν σφετεριζέσθω, παράνομον γὰρ, εἰ δέ τις φωραθείη ἐπιτιμάσθω ἀφορισμῷ· τοῦτον οὖν εἰς συνηγορίαν τῶν οἰκείων παρανομημάτων ἐκλαμβάνοντες, οὔ φασι δεῖν καθαιρέσεως ἀξίους κρίνεσθαι τοὺς τὴν σεβασμίαν τῆς ἁγίας τραπέζης ἐνδυτὴν, εἰς οἰκεῖον χιτῶνα ἢ εἰς ἕτερόν τι τῶν ἀμφίων μετασχηματίζοντας· οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ τοὺς τὸ ἅγιον ποτήριον, ὢ τῆς ἀσεβείας, ἢ

τὸν σεπτὸν δίσκον, ἢ τὰ τούτοις παραπλήσια, εἰς ἰδίαν ἐκδαπανῶντας χρείαν, ἢ καταχραίνοντας· ὁ γὰρ κανὼν φησὶ τοὺς εἰς τοῦτο περιπίπτοντας, ἀφορισμῷ καθυποβάλλειν, ἀλλ' οὐ καθαιρέσει ἐδικαίωσεν· ἀλλὰ τίς ἂν ἀνάσχοιτο τῆς τοσαύτης περιποιήσεως καὶ δυσσεβείας τὸ μέγεθος; τοῦ γὰρ κανόνος τοῖς τὸ μόνον ἁγιασθὲν, εἰς χρῆσιν ἀλλ' οὐκ εἰς τελείαν ἁρπαγὴν σφετεριζομένοις, τὸν ἀφορισμὸν ἐπιπέμποντος, αὐτοὶ καὶ τοὺς καθαρπάζοντας καὶ ἱεροσυλοῦντας τὰ τῶν ἁγίων ἅγια, ἐλευθεροῦσι τῆς καθαιρέσεως· καὶ τοὺς εἰς βρωμάτων ὑπηρεσίαν, ὅσον γε τῇ ἐφ' ἑαυτοῖς κρίσει, τοὺς σεβασμίους δίσκους ἢ τὰ ἱερὰ ποτήρια καταμολύνοντας ἢ καταλύοντας, ἀκαθαιρέτους εἰσάγουσι, καί τοι φανεροῦ καθεστηκότος τοῦ μιάσματος· καὶ δῆλον ὡς οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες, οὐ μόνον καθαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐσχάτης δυσσεβείας τῷ ἐγκλήματι περιπίπτουσι· διόπερ ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, τοὺς τὸ ἅγιον ποτήριον, ἢ τὸν δίσκον, ἢ τὴν λαβίδα, ἢ τὴν σεβασμίαν ἐνδυτὴν, ἢ τὸν λεγόμενον ἀέρα, ἢ ἁπλῶς τοὺς ἕν τι τῶν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ἱερῶν καὶ ἁγίων σκευῶν ἢ ἀμφιασμάτων, εἰς ἴδιον κέρδος ὑφαρπάζοντας, ἢ εἰς χρῆσιν ἀποχρωμένους ἀνίερον, παντελεῖ καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι· τὸ μὲν γάρ ἐστι βεβηλῶσαι, τὸ δὲ συλῆσαι τὰ ἅγια· τοὺς μέν τοι τὰ ἔξωθεν τοῦ θυσιαστηρίου ἄμφια ἀφωρισμένα, ἢ σκεύη τινὰ, εἰς χρῆσιν ἀνίερον ἑαυτοῖς ἢ ἑτέροις παρέχοντας, τούτους καὶ ὁ κανὼν ἀφορίζει· καὶ ἡμεῖς συναφορίζομεν· τοὺς δὲ παντελῶς ἀφαρπάζοντας, τῇ τῶν ἱεροσύλων καταδίκῃ καθυποβάλλομεν.

Κυρίλλου ἐκ τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς κεφ. β'.

β' Τὰ δὲ ἀδίκως ληφθέντα παρ' αὐτοῦ χρήματα, ἀναδοθῆναι δίκαιον κατὰ δύο τρόπους· πρῶτον μὲν ὅτι οὐδὲ ἐχρῆν

ὅλως γενέσθαί τι τοιοῦτον, καθότι λυπεῖ σφόδρα, καὶ εἰς ἐσχάτην ἀκηδίαν καταφέρει τοὺς ἁπανταχόσε γῆς ὄντας θεοσεβεστάτους ἐπισκόπους, τὸ ἀπαιτεῖσθαι λόγους τῆς οἰκονομίας τῶν παραπιπτόντων αὐτοῖς ἀναλωμάτων, εἴτε ἐκ προσόδων ἐκκλησιαστικῶν, εἴτ' οὖν καὶ ἀπὸ τῆς τινῶν καρποφορίας· ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῶν ἰδίων, καιρῷ δώσει λόγον τῷ πάντων κριτῇ· κειμήλια μὲν γὰρ καὶ κτήσεις ἀκινήτους, ἀνεκποιήτως ταῖς ἐκκλησίαις σώζεσθαι χρή· θαρσεῖσθαι δὲ τοὺς κατὰ καιρὸν τὴν θείαν διέποντας ἱερωσύνην, τῶν παραπιπτόντων ἀναλωμάτων τὴν οἰκονομίαν.

Ἡ ιζ. διάταξις τοῦ β' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι κινητῶν ὑπόντων ἔξωθεν τῶν ἱερῶν σκευῶν, ἀργεῖ τῶν ἀναγκαίων ἀκινήτων καὶ τῶν ἄρτων ἡ ἐκποίησις καὶ ἡ ὑποθήκη· καὶ ἡ κα' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι ὁ μὴ δι' ἀνάῤῥυσιν αἰχμαλώτων ἀγοράζων ἱερὰ σκεύη, ἢ ἁπλώματα, ἢ λαμβάνων εἰς ὑποθήκην ἢ ἐνέχυρον, καὶ τῶν τιμῶν καὶ τοῦ χρέους ἐκπίπτει, καὶ ἐκδικοῦνται διὰ τῶν ἐπισκόπων καὶ οἰκονόμων καὶ σκευοφυλάκων, εἰ καὶ ἐχωνεύθησαν· ἢ καὶ αἱ τιμαὶ αὐτῶν ἀπαιτοῦνται, εἰ μὴ φαίνονται· φησὶν βιβλ. ιη' τίτ. α' διάτ. ξβ', ὅτι ὁ ἐν ἀγνοίᾳ τὸ ἱερὸν ὡς ἰδιωτικὸν ἀγοράζων, εἰ καὶ μὴ συνίσταται ἡ πρᾶσις, ὅμως ἔχει κατὰ τοῦ πράτου εἰς ὅπερ αὐτῷ διέφερε μὴ ἀπατηθῆναι· καὶ ἰνστιτουτ. ιβ' τίτ. α' φησὶν, ὅτι τὰ ἱερὰ σκεύη οὔτε πιπράσκεται οὔτε ὑποτίθεται, εἰ μὴ διὰ λύσιν αἰχμαλώτων· ἡ δὲ α' διάτ. τοῦ β'. τίτ. τῶν νεαρῶν, ἐπιτιμίοις ὑποβάλλει τοὺς τὰ ἱερὰ σκεύη παρὰ τὸν νόμον ἐνεχυράζοντας, ἢ πωλοῦντας, ἢ χωνεύοντας, ἢ ἐκποιοῦντας, εἰ μὴ διὰ λύσιν αἰχμαλώτων.

Ἡ δὲ β' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὥστε τὰ ἱερὰ σκεύη

τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῶν ὁπουδήποτε κειμένων εὐκτηρίων, μὴ ἄλλως πιπράσκεσθαι ἢ ὑποτίθεσθαι, εἰ μὴ εἰς ἀνάῤῥυσιν αἰχμαλώτων· εἰ δὲ πλείονα εἶεν σκεύη, μηδεμίαν ἀναγκαίαν ποιοῦντα χρῆσιν, συμβῇ δέ τινα τῶν εὐαγῶν οἴκων βαρύνεσθαι χρέεσιν, εἰ μὴ ὕπεστιν ἕτερα κινητὰ πράγματα, ἐξ ὧν ὀφείλει δοθῆναι τὰ χρέα, ἄδεια ἔσται συνισταμένης πράξεως ἀζημίως, ἐπισκόπου μὲν ἐκποιοῦντος παρὰ τῷ μητροπολίτῃ, μητροπολίτου δὲ παρὰ τῷ ἰδίῳ πατριάρχῃ, τὰ ἱερὰ σκεύη τὰ περιττὰ ἄλλοις εὐαγέσιν οἴκοις χρείαν ἔχουσι πωλεῖν ἢ χωνεύειν καὶ πιπράσκειν, καὶ τὴν αὐτῶν τιμὴν εἰς τὸ χρέος παρέχειν, ὥστε μὴ τὰ ἀκίνητα ἐκποιεῖσθαι.

Λέγει δὲ βιβλ. α′ τίτ. ιη′ διάτ. ιγ′, ὅτι οἱ ἄρχονται ἀναζητοῦσι τοὺς ἱεροσύλους· καὶ βιβλ. ι′ τίτ. β′ δίγ. δ′, ὅτι τὰ ἐξ ἱεροσυλίας κτηθέντα, οὐ διαιροῦνται οἱ κληρονόμοι· καὶ βιβλ. ι′ τίτ. α′ δίγ. κς′, ὅτι ἀνισχύρως τὶς ὁμολογεῖ ἱεροσυλεῖν, καὶ οὐχ᾽ ἁρμόζει ἐκ τούτου ἀγωγή· καὶ βιβλ. μη′ τίτ. δ′ διάτ. α′, ὅτι ὅμοιόν ἐστι τὸ ἔγκλημα τῆς καθοσιώσεως, τῷ περὶ τῆς ἱεροσυλίας καὶ τίτ. ιγ′ τοῦ αὐτοῦ βιβλ. διάτ. α′, ὁ περὶ τῆς ἱεροσυλίας νόμος κινεῖται, κατὰ τοῦ ὑφελομένου ἐκ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἢ στρέψαντος εἰς ἰδίας χρείας, ἢ παρασκευάσαντος κατὰ δόλον γενέσθαι· τούτων τί διάτ. δ′· οἱ ἱερόσυλοι πρὸς τὸ ποιὸν τοῦ ἁμαρτήματος τιμωροῦνται· διάτ. ς′ τὸ ἐξ ἱεροῦ ἰδιωτικὰ χρήματα ὑφελέσθαι, οὐκ ἔστι ἱεροσυλία ἀλλὰ κλοπή· ἐν δὲ τῷ ις′ διατάγματι τοῦ ιθ′ τίτ. τοῦ μη′ βιβλίου, λέγει τὸν τόπον διακρίνειν τὸν κλέπτην ἀπὸ τοῦ ἱεροσύλου· καὶ βιβλ. ς′ τοῦ κώδ. τίτ. β′ διάτ. γ′, ὅτι ὁ κλέπτων τὸ μήπω τῷ Θεῷ καθιερωθὲν, ὡς κλέπτης ἐνάγεται.

Βιβλ. μη' τίτ. ιγ' διάτ. ζ', ἡ τοῦ ἱεροσύλου ποινὴ ἀπὸ τῆς ποιότητος τῶν προσώπων, καὶ τοῦ ἁμαρτήματος, καὶ τοῦ καιροῦ, καὶ τῆς ἡλικίας, καὶ τῆς φύσεως, ἢ βαρυτέρα ἢ ἐλαφροτέρα ἐπιφέρεται· τινὲς γὰρ θηρίοις παραδίδονται, τινὲς καίονται, τινὲς φουρκίζονται· μεμετρημένη δὲ ποινή ἐστι, τὸ παραδοθῆναι θηρίοις τὸν νυκτερινὸν ἱερόσυλον· τὸν ἡμερινὸν δὲ μέτριόν τι ἱεροσυλοῦντα μεταλλίζεσθαι· τὸν δὲ τίμιον δεπορτατεύεσθαι· δίγ. ια', οἱ ἱερόσυλοι κεφαλικῶς κολάζονται· ἱερόσυλοι δέ εἰσιν οἱ τοὺς δημοσίους ναοὺς κλέπτοντες· οἱ δὲ τὰ ἰδιωτικὰ ἱερὰ, καὶ τοὺς μικροὺς ναοὺς ἀφυλάκτους ὄντας κλέπτοντες, ἧττον μὲν τῶν ἱεροσύλων, πλέον δὲ τῶν κλεπτῶν τιμωροῦνται· ὁ δὲ ἐξωτικὸς ὑποκλέπτων τὰ ἱερὰ, ὑπόκειται τῷ τῆς ἱεροσυλίας ἐγκλήματι· ὁ γὰρ τὴν αὐτῶν φυλακὴν πεπιστευμένος, κἂν ὑφέληταί τι ἐξ αὐτῶν, οὐχ' ὑπόκειται τούτῳ τῷ νόμῳ· δίγ. ιβ' δεπορτατεύεται ὁ ἐμβαλὼν ἄνθρωπον ἐν κιβωτίῳ, καὶ παρενθέμενος αὐτὸν ἐν ναῷ, ἐὰν ἐκεῖνος ἐξιὼν τῆς κιβωτοῦ, κλέψῃ τινὰ τοῦ ἱεροῦ· δίγ. ις', τὸ τῆς ἱεροσυλίας καὶ κατὰ κληρονόμων ἁρμόζει, περὶ γὰρ χρημάτων ὑφαιρεθέντων ἔστιν αὐτῷ ἡ ζήτησις.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ξη'.

Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναί τινι τῶν πάντων, βιβλίον τῆς πα- ξη'
λαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης τῶν τε ἁγίων καὶ ἐκκρίτων ἡμῶν κηρύκων καὶ διδασκάλων διαφθείρειν ἢ κατατέμνειν, ἢ τοῖς βιβλιοκαπήλοις, ἢ τοῖς λεγομένοις μυρεψοῖς, ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἁπάντων πρὸς ἀφανισμὸν ἐκδιδόναι, εἰ μή τι ἄρα τέλεον, εἴτε ὑπὸ σητῶν, ἢ ὕδατος, ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ ἀχρειωθῇ· ὁ δέ τι τοιοῦτο ποιεῖν ἀπὸ τοῦ νῦν ἁλισκόμενος, ἐπὶ ἐνιαυτὸν ἀφοριζέσθω· ὁμοίως καὶ ὁ τὰς τοιαύτας βίβλους·

ὠνούμενος, εἰ μήτε αὐτὸς ταύτας κατέχει πρὸς οἰκείαν ἀσφάλειαν, μήτε ἑτέρῳ πρὸς εὐεργεσίαν καὶ τὸ διαμεῖναι ἀποδῶται, ἀλλὰ ταῦτα διαφθείρειν ἐπιχειρήσοι, ἀφοριζέσθω.

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ κληρικῶν ἀποσχιζόντων καὶ παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου ἱστώντων θυσιαστήρια.

Ἀποστόλων κανὼν λα΄.

λα΄ Εἴ τις πρεσβύτερος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, χωρὶς συναγάγῃ, καὶ θυσιαστήριον ἕτερον πήξει, μηδὲν κατεγνωκὼς τοῦ ἐπισκόπου ἐν εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, καθαιρείσθω ὡς φίλαρχος, τύραννος γάρ ἐστι· ὡσαύτως δὲ λαϊκοὶ ἀφοριζέσθωσαν· ταῦτα δὲ μετὰ μίαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην παράκλησιν τοῦ ἐπισκόπου γινέσθω.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ε΄.

ε΄ Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἰδίᾳ συνήγαγε, καὶ θυσιαστήριον ἔστησε, καὶ τοῦ ἐπισκόπου προσκαλεσαμένου ἀπειθοίη, καὶ μὴ βούλοιτο αὐτῷ πείθεσθαι, μὴ δὲ ὑπακούειν, καὶ πρῶτον καλοῦντι καὶ δεύτερον, τοῦτον καθαιρεῖσθαι παντελῶς, καὶ μηκέτι θεραπείας τυγχάνειν, μὴ δὲ δύνασθαι λαμβάνειν τὴν ἑαυτοῦ τιμήν· εἰ δὲ παραμένοι θορυβῶν καὶ ἀναστατῶν τὴν ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἔξωθεν ἐξουσίας, ὡς στασιώδη αὐτὸν ἀποστρέφεσθαι.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ι΄.

Περὶ πρεσβυτέρων τῶν ἀπὸ τῶν οἰκείων καταγινωσκομένων ἐπισκόπων.

Ἀλύπιος ἐπίσκοπος τοποτηρητὴς τῆς νουμηδικῆς χώρας εἶπεν.

ι΄ Οὐ δ' ἐκεῖνο δεῖ παρεᾶσαι, ἵνα ἐάν τις τυχὸν πρεσβύ-

τερος ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καταγνωσθεὶς, φυσιότητι τινὶ καὶ ὑπερηφανίᾳ ἐπαρθεὶς, ἡγήσηται ὀφείλειν κεχωρισμένως ἅγια τῷ Θεῷ προσφέρειν, ἢ ἄλλο ἀνορθοῦν θυσιαστήριον οἰηθείη κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως καὶ καταστάσεως; ὁ τοιοῦτος ἀτιμώρητος μὴ ἐξέλθῃ.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν λα΄.

Τοὺς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις ἔνδον οἰκίας τυγχάνουσι λειτουργοῦντας κληρικοὺς, ὑπὸ γνώμην τοῦτο πράττειν τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου ὁρίζομεν· ὥστε εἴ τις κληρικὸς μὴ τοῦτο οὕτως φυλάξοι, καθαιρείσθω. λα΄

Συνόδου α΄ καὶ β΄ συγκροτηθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ιβ΄ ιγ΄ ιδ΄ ιε΄.

Τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου, τοὺς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις ἔνδον οἰκίας λειτουργοῦντας ἢ βαπτίζοντας κληρικοὺς, παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, καθαιρέσει καθυποβαλλούσης, καὶ ἡμεῖς τοῦτο συμψηφιζόμεθα· τῆς γὰρ ἁγίας ἐκκλησίας ὀρθοτομούσης, καὶ τὸν ἀληθῆ πρεσβευούσης λόγον, καὶ τὸ σεμνὸν τῆς πολιτείας συντηρούσης τὲ καὶ ἐκδιδασκούσης, ἀπηχὲς καὶ ἀνόσιον παραχωρεῖν τοὺς ἀπαιδευσίᾳ καὶ ἀναρχίᾳ συζῶντας, εἰς τὰς οἰκίας ὑποδυομένους, τὴν ταύτης εὐταξίαν διασπᾷν, καὶ πολλῆς ταραχῆς καὶ σκανδάλων ἀποπληροῦν· διόπερ ἡ νῦν ἱερὰ καὶ θεοσυνέργητος σύνοδος, τῇ οἰκουμενικῇ καὶ ἁγίᾳ ἕκτῃ συνόδῳ συμφωνοῦσα ἀποκεκληρωμένους εἶναι τοὺς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις ἔνδον οἰκίας οὖσι λειτουργοῦντας διωρίσατο, τῆς ἀποκληρώσεως δηλονότι παρὰ τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου αὐτοῖς ἀπονεμηθείσης· εἰ δέ τινες παρὰ τούτους, τοῦ ἐπισκόπου μὴ εὐδοκοῦντος, εἰς τὰς οἰκίας εἰσπίπτοντες, ἅπτεσθαι τῆς λειτουργίας ἀποτολμῶσι, τούτους μὲν καθαιρεῖσθαι· τοὺς δὲ ιβ΄

τῆς αὐτῶν κοινωνίας μετασχόντας, τῷ ἀφορισμῷ καθυποβάλλεσθαι.

ιγ΄ Τὰς τῶν αἱρετικῶν ζιζανίων ἐπισπορὰς ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ὁ παμπόνηρος καταβαλὼν, καὶ ταύτας ὁρῶν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος τεμνομένας προῤῥίζους, ἐφ᾽ ἑτέραν ἦλθε μεθοδείας ὁδὸν, τῇ τῶν σχισματικῶν μανίᾳ τὸ τοῦ Χριςοῦ σῶμα μερίζειν ἐπιχειρῶν· ἀλλὰ καὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλὴν ἡ ἁγία σύνοδος ἀναςέλλουσα παντελῶς, ὥρισε τοῦ λοιποῦ, ἵνα εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ὡς δῆθεν ἐπ᾽ ἐγκλήμασι τισὶ τοῦ οἰκείου κατεγνωκὼς ἐπισκόπου, πρὸ συνοδικῆς ἐξετάσεώς τε καὶ διαγνώσεως, καὶ τῆς ἐπ᾽ αὐτῷ τελείας κατακρίσεως, ἀποστῆναι τολμήσοι τῆς αὐτοῦ κοινωνίας, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ταῖς ἱεραῖς τῶν λειτουργιῶν εὐχαῖς, κατὰ τὸ παραδεδομένον τῇ ἐκκλησίᾳ, μὴ ἀναφέροι, τοῦτον ὑποκεῖσθαι καθαιρέσει, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀποστερεῖσθαι τιμῆς· ὁ γὰρ ἐν πρεσβυτέρου τάξει τεταγμένος, καὶ τῶν μητροπολιτῶν ἁρπάζων τὴν κρίσιν, καὶ πρὸ κρίσεως αὐτὸς κατακρίνων, ὅσον τὸ ἐπ᾽ αὐτῷ, τὸν οἰκεῖον πατέρα καὶ ἐπίσκοπον, οὗτος οὐδὲ τῆς τοῦ πρεσβυτέρου ἐςὶν ἄξιος τιμῆς ἢ ὀνομασίας· οἱ δὲ τούτοις συνεπόμενοι, εἰ μὲν τῶν ἱερωμένων εἶεν τινὲς, καὶ αὐτοὶ τῆς οἰκείας τιμῆς ἐκπιπτέτωσαν· εἰ δὲ μοναχοὶ ἢ λαϊκοὶ, ἀφοριζέσθωσαν παντελῶς τῆς ἐκκλησίας, μέχρις ἂν τὴν πρὸς τοὺς σχισματικοὺς συνάφειαν διαπτύσαντες, πρὸς τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον ἐπιστραφεῖεν.

ιδ΄ Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐγκλήματος πρόφασιν ποιούμενος, κατὰ τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως ἀποστήσει ἑαυτὸν τῆς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέροι τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ εἰθισμένον ἐν τῇ θείᾳ μυσταγω-

γίᾳ, τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος καθῃρημένον εἶναι, εἰ μόνον ἐλεγχθείη ἀποςὰς τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, καὶ σχίσμα ποιήσας· δεῖ γὰρ ἕκαστον τὰ οἰκεῖα μέτρα γινώσκειν, καὶ μήτε τὸν πρεσβύτερον καταφρονεῖν τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου, μήτε τὸν ἐπίσκοπον τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, μήτε τὸν μητροπολίτην τοῦ οἰκείου πατριάρχου.

Τὰ ὁρισθέντα ἐπὶ πρεσβυτέρων καὶ ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν, πολλῷ μᾶλλον καὶ ἐπὶ πατριαρχῶν ἁρμόζει· ὥςε εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ ἐπίσκοπος, ἢ μητροπολίτης, τολμήσειεν ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον πατριάρχην κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέροι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ ὡρισμένον καὶ τεταγμένον ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας συνοδικῆς, καὶ τελείας αὐτοῦ κατακρίσεως, σχίσμα ποιήσει, τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, πάσης ἱερατείας παντελῶς ἀλλότριον εἶναι, εἰ μόνον ἐλεγχθείη τοῦτο παρανομήσας· καὶ ταῦτα μὲν ὥριςαι καὶ ἐσφράγιςαι περὶ τῶν, προφάσει τινῶν ἐγκλημάτων, τῶν οἰκείων ἀφιςαμένων προέδρων, καὶ σχίσμα ποιούντων, καὶ τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας διασπώντων· οἱ γὰρ δι' αἵρεσίν τινα παρὰ τῶν ἁγίων συνόδων ἢ πατέρων κατεγνωσμένην, τῆς πρὸς τὸν πρόεδρον κοινωνίας ἑαυτοὺς διαστέλλοντες, ἐκείνου τὴν αἵρεσιν δηλονότι δημοσίᾳ κηρύττοντος, καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' ἐκκλησίας διδάσκοντος, οἱ τοιοῦτοι οὐ μόνον τῇ κανονικῇ ἐπιτιμήσει οὐχ' ὑποκείσονται, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως ἑαυτοὺς τῆς πρὸς τὸν καλούμενον ἐπίσκοπον κοινωνίας ἀποτειχίζοντες, ἀλλὰ καὶ τῆς πρεπούσης τιμῆς ὀρθοδόξοις ἀξιωθήσονται· οὐ γὰρ ἐπισκόπων, ἀλλὰ ψευδεπισκόπων καὶ ψευδοδιδασκάλων κατέγνωσαν· καὶ οὐ σχίσματι τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας κατέτεμον, ἀλλὰ σχισμάτων καὶ μερισμῶν, τὴν ἐκκλησίαν ἐσπούδασαν ῥύσασθαι.

ΤΙΤΛΟΣ Γ.

ΠΕΡΙ ΕΥΧΩΝ, ΚΑΙ ΨΑΛΜΩΔΙΩΝ, ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΑΝΑΦΟΡΑΣ, ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΚΑΙ ΦΟΡΕΣΙΑΣ, ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΙΑΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ, ΨΑΛΤΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΤΩΝ.

TITULUS III.

DE PRECIBUS, ET PSALMODIIS, LECTIONE, OBLATIONE, ET COMMUNIONE, ET DE VESTITU, ATQUE OFFICIO LECTORUM, CANTORUM, ET MINISTRORUM.

ΚΕΦ. Α.

Ποίων εὐχῶν ὁ λαὸς ἀκροᾶται· καὶ διὰ τί πρὸς ἀνατολὰς ὁρῶντες εὐχόμεθα.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ε´ ιθ´.

ε´ *Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰς χειροτονίας ἐπὶ παρουσίᾳ ἀκροωμένων γίνεσθαι.*

ιθ´ *Περὶ τοῦ δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον, μετὰ τὰς ὁμιλίας τῶν ἐπισκόπων, τῶν κατηχουμένων εὐχὴν ἐπιτελεῖσθαι· καὶ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τοὺς κατηχουμένους, τῶν ἐν μετανοίᾳ τὴν εὐχὴν γίνεσθαι· καὶ τούτων προσελθόντων ὑπὸ χεῖρα καὶ ὑποχωρησάντων, οὕτως τῶν πιστῶν τὰς εὐχὰς γίνεσθαι τρεῖς· μίαν μὲν τὴν πρώτην διὰ σιωπῆς, τὴν δὲ δευτέραν καὶ τρίτην διὰ προσφωνήσεως πληροῦσθαι· εἶθ᾽ οὕτως τὴν εἰρήνην δίδοσθαι, καὶ μετὰ τὸ πρεσβυτέρους δοῦναι τῷ ἐπισκόπῳ τὴν εἰρήνην, τότε τοὺς λαϊκοὺς τὴν εἰρήνην διδόναι· καὶ οὕτω τὴν ἁγίαν προσφορὰν ἐπιτελεῖσθαι· καὶ μόνοις ἐξὸν εἶναι τοῖς ἱερατικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸ θυσιαστήριον καὶ κοινωνεῖν.*

Βασιλείου ἐκ τοῦ κζ' κεφ. τῶν περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρὸς τὸν μακάριον Ἀμφιλόχιον γεγραμμένων.

Τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων etc. usque ad δύναμιν εἰσφερομένην, ut p. 17-20.

Ἡ ιζ' διάταξις τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν λέγει τὴν εὐχὴν τῆς ἁγίας κοινωνίας καὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ὀφείλειν ἐξακούεσθαι τῷ λαῷ.

ΚΕΦ. Β.

Περὶ τοῦ τίνας, καὶ πῶς, καὶ ποῖα δεῖ ψάλλειν, ἢ εὔχεσθαι, ἢ ἀναγινώσκειν.

Ἀποστόλων κανὼν ξ' πε'.

Εἴ τις τὰ ψευδεπίγραφα τῶν ἀσεβῶν βιβλία ὡς ἅγια ξ'
ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας δημοσιεύοι ἐπὶ λύμῃ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου, καθαιρείσθω.

Ἔστω δὲ ὑμῖν πᾶσι κληρικοῖς καὶ λαϊκοῖς βιβλία σεβά- πε'
σμια καὶ ἅγια· τῆς μὲν παλαιᾶς διαθήκης, Μωσέως πέντε, γένεσις, ἔξοδος, λευϊτικὸν, ἀριθμοὶ, δευτερονόμιον, Ἰησοῦ υἱοῦ Ναυῆ ἓν, κριτῶν ἓν, Ῥοὺθ α', βασιλειῶν δ', παραλειπομένων τῆς βίβλου τῶν ἡμερῶν β', Ἔσδρα β', Ἐσθὴρ ἓν, Μακκαβαίων γ', Ἰὼβ ἓν, ψαλτήριον ἓν, Σολομῶντος γ', παροιμίαι, ἐκκλησιαστὴς, ᾆσμα ᾀσμάτων, προφητῶν δεκαδύο, ἓν Ἡσαΐου, ἓν Ἱερεμίου, ἓν Ἰεζεκιὴλ, ἓν Δανιήλ· ἔξωθεν δὲ ὑμῖν προσιστορείσθω μανθάνειν τοὺς νέους ὑμῶν τοῦ πολυμαθοῦς Σιρὰχ τὴν σοφίαν· ἡμέτερα δὲ, τουτέστι τῆς καινῆς διαθήκης, εὐαγγέλια τέσσαρα, Ματθαίου, Μάρκου, Λουκᾶ, Ἰωάννου, Παύλου ἐπιστολαὶ ιδ', Πέτρου ἐπιστολαὶ δύο, Ἰωάννου γ', Ἰακώβου α', Ἰούδα α', Κλήμεντος ἐπιστολαὶ δύο, καὶ αἱ διαταγαὶ ὑμῖν τοῖς ἐπισκόποις

δι' ἐμοῦ Κλήμεντος ἐν ὀκτὼ βιβλίοις προσπεφωνημέναι, ἃς οὐ χρὴ δημοσιεύειν ἐπὶ πάντων, διὰ τὰ ἐν αὐταῖς μυστικά· καὶ αἱ πράξεις ἡμῶν τῶν ἀποστόλων· ταῦτα καὶ περὶ κανόνων διατετάχθω ὑμῖν παρ' ἡμῶν, ὦ ἐπίσκοποι· ὑμεῖς δὲ ἐμμένοντες αὐτοῖς, σωθήσεσθε καὶ εἰρήνην ἕξετε· ἀπειθοῦντες δὲ, κολασθήσεσθε, καὶ πόλεμον μετ' ἀλλήλων ἀΐδιον ἕξετε, δίκην τῆς ἀνηκοΐας τὴν προσήκουσαν τιννύντες· ὁ Θεὸς δὲ ὁ μόνος ἀΐδιος καὶ τῶν ὅλων ποιητὴς, ἅπαντας ὑμᾶς διὰ τῆς εἰρήνης ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἑνῶσαι καὶ καταρτίσαι εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν, ἀτρέπτους, ἀμέμπτους, ἀνεγκλήτους, καὶ καταξιώσαι τῆς αἰωνίου ζωῆς σὺν ἡμῖν, διὰ τῆς μεσιτείας τοῦ ἠγαπημένου παιδὸς αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν, μεθ' οὗ ἡ δόξα αὐτῷ τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ καὶ πατρὶ σὺν ἁγίῳ πνεύματι τῷ παρακλήτῳ, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ιε' ιζ' ιη' ιθ' κγ' νθ'.

ιε' Περὶ τοῦ μὴ δεῖν πλὴν τῶν κανονικῶν ψαλτῶν, τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων, ἑτέρους τινὰς ψάλλειν ἐν ἐκκλησίᾳ.

ιζ' Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἐπισυνάπτειν ἐν ταῖς συνάξεσι τοὺς ψαλμοὺς, ἀλλὰ διὰ μέσου καθ' ἕκαστον ψαλμὸν γίνεσθαι ἀνάγνωσιν.

ιη' Περὶ τοῦ τὴν αὐτὴν λειτουργίαν τῶν εὐχῶν πάντοτε, καὶ ἐν ταῖς ἐνάταις καὶ ἐν ταῖς ἑσπέραις, ὀφείλειν γίνεσθαι.

ιθ' Περὶ τοῦ δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον μετὰ τὰς ὁμιλίας τῶν ἐπισκόπων etc. ut p. 128.

κγ' Ὅτι οὐ δεῖ ἀναγνώστας ἢ ψάλτας ὠράριον φορεῖν, καὶ οὕτως ἀναγινώσκειν ἢ ψάλλειν.

νθ' Ὅτι οὐ δεῖ ἰδιωτικοὺς ψαλμοὺς λέγεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,

οὐδὲ ἀκανόνιστα βιβλία, ἀλλὰ μόνα τὰ κανονικὰ τῆς καινῆς καὶ παλαιᾶς διαθήκης, ἅ τινά ἐστι ταῦτα.

α. Γένεσις κόσμου. β. Ἔξοδος. γ. Λευϊτικόν. δ. Ἀριθμοί. ε. Δευτερονόμιον. ς. Ἰησοῦ Ναυῆ. ζ. Κριταί. Ῥούθ. η. Ἐσθήρ. θ. Βασιλειῶν α΄ καὶ β΄. ι. Βασιλειῶν γ΄ δ΄. ια. Παραλειπομένων α΄ β΄. ιβ. Ἔσδρας α΄ β΄. ιγ. Βίβλοι ψαλμῶν ρν΄. ιδ. Παροιμιῶν Σολομῶντος. ιε. Ἐκκλησιαστής. ις. Ἆσμα ᾀσμάτων. ιζ. Ἰώβ. ιη. Δωδεκαπρόφητον. ιθ. Ἠσαΐας. κ. Ἱερεμίας. Βαρούχ. Θρῆνοι, καὶ ἐπιστολαί. κα. Ἰεζεκιήλ. κβ. Δανιήλ. Καινῆς διαθήκης, εὐαγγέλια δ΄, κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μάρκον, κατὰ Λουκᾶν, κατὰ Ἰωάννην. Πράξεις ἀποστόλων. Ἐπιστολαὶ καθολικαὶ ζ΄ οὕτως· Ἰακώβου α΄, Πέτρου β΄, Ἰωάννου γ΄, Ἰούδα α΄. Ἐπιστολαὶ Παύλου ιδ΄, πρὸς Ῥωμαίους α΄, πρὸς Κορινθίους β΄, πρὸς Γαλάτας α΄, πρὸς Ἐφεσίους α΄, πρὸς Φιλιππησίους α΄, πρὸς Κολασσεῖς α΄, πρὸς Θεσσαλονικεῖς β΄, πρὸς Ἑβραίους α΄, πρὸς Τιμόθεον β΄, πρὸς Τίτον α΄, πρὸς Φιλήμονα α΄.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν κδ΄ μβ΄ ργ΄.

Ὥστε ἐκτὸς τῶν καθολικῶν γραφῶν, μηδὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκεσθαι.

Ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα ἐκτὸς τῶν κανονικῶν γραφῶν, μηδὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκηται ἐπ᾽ ὀνόματι θείων γραφῶν· εἰσὶ δὲ αἱ κανονικαὶ γραφαὶ αὗται, γένεσις, ἔξοδος, λευϊτικὸν, ἀριθμοὶ, δευτερονόμιον, Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, κριταὶ, Ῥοὺθ, τῶν βασιλειῶν τέσσαρες, τῶν παραλειπομένων βίβλοι δύο, Ἰώβ, ψαλτήριον, Σολομῶντος βίβλοι πέντε, τῶν προφητῶν βίβλοι δώδεκα, Ἠσαΐας, Ἱερεμίας, Ἰεζεκιήλ, Δανιήλ, Τωβίας, Ἰουδὴθ, Ἐσθὴρ, Ἔσδρα βίβλοι δύο. Τῆς νέας διαθήκης, εὐαγγέλια τέσσαρα, πράξεων κδ΄

τῶν ἀποστόλων βίβλος μία, ἐπιστολαὶ Παύλου ιδ΄, Πέτρου ἀποστόλου δύο, Ἰωάννου ἀποστόλου τρεῖς, Ἰούδα ἀποστόλου μία, ἀποκάλυψεως Ἰωάννου βίβλος μία. Τοῦτο δὲ τῷ ἀδελφῷ ἡμῶν καὶ συλλειτουργῷ Βονιφατίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν αὐτῶν μερῶν ἐπισκόποις πρὸς βεβαίωσιν τοῦ προκειμένου κανόνος γνωρισθῇ· ἐπειδὴ παρὰ τῶν πατέρων ταῦτα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγινώσκεσθαι παρελάβομεν.

Περὶ τοῦ μὴ συμπόσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιτελεῖσθαι.

μβ΄ Ὥστε ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις μὴ συμποσιάζεσθαι· εἰ μὴ δ' ἂν τυχὸν ἀνάγκῃ ξενίας διαβάντες, ἐκεῖ καταλύσωσι· καὶ οἱ λαοὶ δὲ ἀπὸ τῶν τοιουτοτρόπων συμποσίων, ὅσον δυνατόν ἐστι, κωλυθῶσιν.

Περὶ τῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον ὀφειλουσῶν λέγεσθαι ἱκεσιῶν.

ργ΄ Ἤρεσε καὶ τοῦτο, ὥστε τὰς κεκυρωμένας ἐν τῇ συνόδῳ ἱκεσίας, εἴτε προοίμια, εἴτε παραθέσεις, εἴτε τὰς τῆς χειρὸς ἐπιθέσεις, ἀπὸ πάντων ἐπιτελεῖσθαι· καὶ παντελῶς ἄλλας κατὰ τῆς πίστεως μηδέποτε προσενεχθῆναι· ἀλλ' αἵ τινες δήποτε ἀπὸ τῶν συνετωτέρων συνήχθησαν, λεχθήσονται.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν λγ΄ ξγ΄ οε΄ πα΄.

λγ΄ Ἐπειδή περ ἔγνωμεν ἐν τῇ Ἀρμενίων χώρᾳ etc. ut p. 39.

ξγ΄ Τὰ ψευδῶς ὑπὸ τῶν τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν ἀναπλασθέντα μαρτυρολόγια, ὡς ἂν τοὺς τοῦ Χριστοῦ μάρτυρας ἀτιμάζοιεν, καὶ πρὸς ἀπιστίαν ἐνάγοιεν τοὺς ἀκούοντας, μὴ ἐπ' ἐκκλησίαις δημοσιεύεσθαι προστάσσομεν, ἀλλὰ ταῦτα πυρὶ περιδίδοσθαι· τοὺς δὲ ταῦτα παραδεχομένους, ἢ ὡς ἀληθέσι τούτοις προσανέχοντας, ἀναθεματίζομεν.

Τοὺς ἐπὶ τὸ ψάλλειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παραγινομένους βουλόμεθα μήτε βοαῖς ἀτάκτοις κεχρῆσθαι, καὶ τὴν φύσιν πρὸς κραυγὴν ἐκβιάζεσθαι, μήτε τι ἐπιλέγειν τῶν μὴ ἐκκλησίᾳ ἁρμοδίων τε καὶ οἰκείων· ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς τε καὶ κατανύξεως τὰς τοιαύτας ψαλμῳδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ Θεῷ· εὐλαβεῖς γὰρ ἔσεσθαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ τὸ ἱερὸν ἐδίδαξε λόγιον. οε΄

Ἐπειδήπερ ἔν τισι χώραις μεμαθήκαμεν, ἐν τῷ τρισαγίῳ ὕμνῳ etc. ut p. 7. πα΄

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν ιδ΄.

Ὅτι οὐ χρὴ ἐκτὸς χειροθεσίας ἀναγινώσκειν ἐν τῇ συνάξει ἐπὶ ἄμβωνος.

Ὅτι τάξις ἐμπολιτεύεται ἐν ἱερωσύνῃ, πᾶσιν ἀρίδηλόν ἐστι, καὶ σὺν ἀκριβείᾳ διατηρεῖν τῆς ἱερωσύνης ἐγχειρήσεις, Θεῷ εὐάρεστόν ἐστι, καὶ ἐπειδὴ ὁρῶμεν, ἐκτὸς χειροθεσίας νηπιόθεν τὴν κουρὰν τοῦ κλήρου λαμβάνοντάς τινας, μήπω δὲ παρ' ἐπισκόπου χειροθεσίαν λαβόντας, καὶ ἀναγινώσκοντας ἐν τῇ συνάξει ἐπ' ἄμβωνος, ἀκανονίστως τοῦτο ποιοῦντας, ἐπιτρέπομεν ἀπὸ τοῦ παρόντος τοῦτο μὴ γίνεσθαι· τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ μοναχῶν· ἀναγνώστου δὲ χειροθεσίαν, ἄδειά ἐστιν ἐν ἰδίῳ μοναστηρίῳ καὶ μόνῳ ἑκάστῳ ἡγουμένῳ ποιεῖν, εἰ αὐτῷ τῷ ἡγουμένῳ ἐπετέθη χειροθεσία παρ' ἐπισκόπου, πρὸς προεδρίαν ἡγουμένου, δηλονότι ὄντος αὐτοῦ πρεσβυτέρου· ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος τοὺς χωρεπισκόπους κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ ἐπισκόπου δεῖ προχειρίζεσθαι ἀναγνώστας. ιδ΄

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ τοῦ χρῆναι κατὰ σάββατον εὐαγγέλιον ἀναγινώσκεσθαι μετὰ ἑτέρων γραφῶν.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ιϛʹ.

ιϛʹ Περὶ τοῦ ἐν σαββάτῳ εὐαγγέλια μετὰ ἑτέρων γραφῶν ἀναγινώσκεσθαι.

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ τῆς ἁγίας ἀναφορᾶς καὶ κοινωνίας.

Ἀποστόλων κανὼν γʹ δʹ λαʹ.

γʹ Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, παρὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν τὴν ἐπὶ τῇ θυσίᾳ, προσενέγκῃ ἕτερά τινα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἢ μέλι, ἢ γάλα, ἢ ἀντὶ οἴνου σίκερα ἐπιτηδευτὰ, ἢ ὄρνεις, ἢ ζῶα τινὰ, ἢ ὄσπρια παρὰ τὴν διάταξιν, καθαιρείσθω· πλὴν νέων χίδρων ἢ σταφυλῶν, τῷ καιρῷ τῷ δέοντι· μὴ ἐξὸν δὲ ἔστω προσάγεσθαί τι ἕτερον πρὸς τὸ θυσιαστήριον, ἀλλ' ἢ ἔλαιον εἰς τὴν λυχνίαν, καὶ θυμίαμα τῷ καιρῷ τῆς ἁγίας προσφορᾶς.

δʹ Ἡ ἄλλη πᾶσα ὀπώρα εἰς οἶκον ἀποστελλέσθω ἀπαρχὴ τῷ ἐπισκόπῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὸ θυσιαστήριον· δῆλον δὲ ὡς ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐπιμερίουσι τοῖς διακόνοις καὶ τοῖς λοιποῖς κληρικοῖς.

λαʹ Εἴ τις πρεσβύτερος καταφρονήσας etc. ut p. 124.

Συνόδου Νικαίας κανὼν ιηʹ.

ιηʹ Ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, ὅτι ἔν τισι τόποις καὶ πόλεσι τοῖς πρεσβυτέροις, τὴν εὐχαριστίαν οἱ διάκονοι διδόασιν, ὅπερ οὔτε ὁ κανὼν οὔτε ἡ συνήθεια παρέδωκε, τοὺς ἐξουσίαν μὴ ἔχοντας προσφέρειν, τοῖς προσφέ-

ρουσι διδόναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ· κἀκεῖνο δὲ ἐγνωρίσθη, ὅτι ἤδη τινὲς τῶν διακόνων καὶ πρὸ τῶν ἐπισκόπων τῆς εὐχαριστίας ἅπτονται· ταῦτα οὖν πάντα περιῃρείσθω, καὶ ἐμμενέτωσαν οἱ διάκονοι τοῖς ἰδίοις μέτροις, εἰδότες ὅτι τοῦ μὲν ἐπισκόπου ὑπηρέται εἰσὶ, τῶν δὲ πρεσβυτέρων ἐλάττους τυγχάνουσι· λαμβανέτωσαν δὲ κατὰ τὴν τάξιν τὴν εὐχαριστίαν μετὰ τοὺς πρεσβυτέρους· ἀλλὰ μὴ δὲ καθῆσθαι ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἐξέστω τοῖς διακόνοις· παρὰ κανόνα γὰρ καὶ παρὰ τάξιν ἐστὶ τὸ γινόμενον· εἰ δέ τις μὴ θέλει πειθαρχεῖν καὶ μετὰ τούτους τοὺς ὅρους, πεπαύσθω τῆς διακονίας.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν α΄.

Πρεσβυτέρους τοὺς ἐπιθύσαντας, εἶτα ἀναπαλαίσαντας, α΄ μήτε ἐκ μεθόδου τινὸς ἀλλ' ἐξ ἀληθείας, μήτε προκατασκευάσαντας καὶ ἐπιτηδεύσαντας καὶ πείσαντας, ἵνα δόξωσι μὲν βασάνοις ὑποβάλλεσθαι, ταύτας δὲ τῷ δοκεῖν καὶ τῷ σχήματι προσαχθῆναι, τούτους ἔδοξε τῆς μὲν τιμῆς τῆς κατὰ τὴν καθέδραν μετέχειν· προσφέρειν δὲ αὐτοὺς ἢ ὁμιλεῖν ἢ ὅλως λειτουργεῖν τί τῶν ἱερατικῶν λειτουργιῶν, μὴ ἐξεῖναι.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν ιγ΄.

Ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι, ἐν τῷ κυριακῷ τῆς πόλεως προσ- ιγ΄ φέρειν οὐ δύνανται, παρόντος ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρων πόλεως· οὔτε μὴν ἄρτον διδόναι ἐν εὐχῇ οὐδὲ ποτήριον· ἐὰν δὲ ἀπῶσι, καὶ εἰς εὐχὴν κληθῇ, μόνος δίδωσιν.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ιθ΄ μθ΄.

Περὶ τοῦ δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον μετὰ τὰς ὁμιλίας etc. ut ιθ΄
p. 128.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ ἄρτον προσφέρειν, εἰ μὴ μθ΄ ἐν σαββάτῳ καὶ κυριακῇ μόνον.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν λζ΄ μα΄ μζ΄.

Περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι περαιτέρω ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου, τί ποτε ἐν τοῖς ἁγίοις προσφέρειν.

λζ΄ Ἵνα ἐν τοῖς ἁγίοις μηδὲν πλέον τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου, ξένον προσενεχθείη, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ κύριος παρέδωκε· ἀπαρχὴ δὲ εἴτε μέλι εἴτε γάλα, ὡς εἴωθε, προσφερέσθω ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐθίμῳ εἰς τὸ τῶν νηπίων μυστήριον· εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἐν θυσιαστηρίῳ προσφέρεται, ὅμως ἐχέτω ἰδίαν κυρίως εὐλογίαν, ὡς ἐκ τοῦ ἁγιάσματος τοῦ κυριακοῦ σώματος καὶ αἵματος διΐστασθαι· μηδὲν δὲ πλέον ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς προσφερέσθω, ἢ ἀπὸ σταφυλῶν καὶ σίτου.

Περὶ τοῦ ἀπὸ νηστικῶν τῷ θεῷ προσάγεσθαι θυσίας.

μα΄ Ὥστε ἅγια θυσιαστηρίου, εἰ μὴ ἀπὸ νηστικῶν ἀνθρώπων, μὴ ἐπιτελεῖσθαι, ἐξῃρημένης μιᾶς ἐτησίας ἡμέρας ἐν ᾗ τὸ κυριακὸν δεῖπνον ἐπιτελεῖται· ἐὰν δέ τινων κατὰ τὸν δειλινὸν καιρὸν τελευτησάντων, εἴτε ἐπισκόπων εἴτε τῶν λοιπῶν, παράθεσις γένηται, μόναις εὐχαῖς ἐκτελεσθῇ, ἐὰν οἱ ταύτην ποιοῦντες, ἀριστήσαντες εὑρεθῶσιν.

Περὶ Δονατιστῶν παιδίων τῶν παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτιζομένων.

μζ΄ Ἤρεσεν ἵνα ἐρωτήσωμεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνιερεῖς ἡμῶν Σιρίκιον καὶ Σιμπλικιανὸν, περὶ μόνων τῶν παιδίων τῶν παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτιζομένων, μή πως τοῦτο ὅπερ οἰκείᾳ προθέσει οὐκ ἐποίησαν, τῇ δὲ τῶν γονέων πλάνῃ ἐμποδίσῃ αὐτοῖς, πρὸς τὸ μὴ προκόπτειν εἰς ὑπουργίαν τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, ὅταν πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν σωτηριώδει προθέσει ἐπιστρέψωσιν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης,
κανὼν κγ΄ κβ΄ κη΄ λβ΄ νζ΄ νη΄ ρα΄.

Περὶ τοῦ μηδένα τῶν εἴτε ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, τῆς ἀχράντου μεταδιδόντα κοινωνίας, παρὰ τοῦ μετέχοντος εἰσπράττειν, τῆς τοιαύτης μεταλήψεως χάριν, ὀβολοὺς ἢ εἶδος τὸ οἱονοῦν· οὐδὲ γὰρ πεπραμένη ἡ χάρις, οὐδὲ χρήμασι τὸν ἁγιασμὸν τοῦ πνεύματος μεταδιδόαμεν, ἀλλὰ τοῖς ἀξίοις τοῦ δώρου ἀπανουργεύτως μεταδοτέον· εἰ δὲ φανείη τίς τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων, ἀπαιτῶν ᾧ μεταδίδωσι τῆς ἀχράντου κοινωνίας τὸ οἱονοῦν εἶδος, καθαιρείσθω, ὡς τῆς Σίμωνος ζηλωτὴς πλάνης καὶ κακουργίας. κγ΄

κη΄ Ἐπειδὴ ἐν διαφόροις ἐκκλησίαις μεμαθήκαμεν, σταφυλῆς ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ προσφερομένης, κατά τι κρατῆσαν ἔθος, τοὺς λειτουργοὺς ταύτην, τῇ ἀναιμάκτῳ τῆς προσφορᾶς θυσίᾳ συνάπτοντας, οὕτως ἅμα τῷ λαῷ διανέμειν ἀμφότερα συνείδομεν, ὥστε μηκέτι τοῦτο τινὰ τῶν ἱερωμένων ποιεῖν, ἀλλ᾽ εἰς ζωοποίησιν καὶ ἁμαρτιῶν ἄφεσιν τῷ λαῷ τῆς προσφορᾶς μόνης μεταδιδόναι· ὡς ἀπαρχὴν δὲ τὴν τῆς σταφυλῆς λογιζομένους προσένεξιν, ἰδικῶς τοὺς ἱερεῖς εὐλογοῦντας, τοῖς αἰτοῦσι ταύτης μεταδιδόναι πρὸς τὴν τοῦ δοτῆρος τῶν καρπῶν εὐχαριστίαν, δι᾽ ὧν τὰ σώματα ἡμῶν κατὰ τὸν θεῖον ὅρον, αὔξει τὲ καὶ ἐκτρέφεται· εἴ τις οὖν κληρικὸς παρὰ τὰ διατεταγμένα ποιῇ, καθαιρείσθω.

λβ΄ Ἐπειδὴ εἰς γνῶσιν ἡμετέραν ἦλθεν, ὡς ἐν τῇ Ἀρμενίων χώρᾳ οἶνον μόνον ἐν τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ προσάγουσιν, ὕδωρ αὐτῷ μὴ μιγνύντες, οἱ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ἐπιτελοῦντες, προτιθέμενοι τὸν τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλον Ἰωάννην τὸν χρυσοστόμον, φάσκοντα διὰ τῆς εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον ἑρμηνείας ταῦτα· « τίνος ἕνεκεν οὐχ᾽ ὕδωρ ἔπιεν

» ἀναστὰς, ἀλλ᾽ οἶνον; ἄλλην αἵρεσιν πονηρὰν πρόῤῥιζον » ἀνασπῶν· ἐπειδὴ γάρ τινες εἰσὶν ἐν τοῖς μυστηρίοις ὕδατι » κεχρημένοι, δεικνὺς ὅτι καὶ ἡνίκα τὰ μυστήρια παρέδωκεν » οἶνον παρέδωκε· καὶ ἡνίκα ἀναστὰς χωρὶς μυστηρίων καὶ » ψιλὴν τράπεζαν παρετίθετο, οἴνῳ ἐχρῆτο, ἐκ τοῦ γεννή- » ματος, φησὶ, τῆς ἀμπέλου· ἄμπελος δὲ οἶνον, οὐχ ὕδωρ, » γεννᾷ· » ἐκ τούτου δὲ τὸν διδάσκαλον οἴονται ἀνατρέπειν τὴν τοῦ ὕδατος ἐν τῇ ἱερᾷ θυσίᾳ προσαγωγὴν, ὡς ἂν μὴ καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν κατέχοιντο τῇ ἀγνοίᾳ, τὴν τοῦ πατρὸς διάνοιαν ὀρθοδόξως ἀποκαλύπτομεν· τῆς γὰρ πονηρᾶς τῶν ὑδροπαραστατῶν αἱρέσεως παλαιᾶς ὑπαρχούσης, οἱ ἀντὶ οἴνου μόνῳ τῷ ὕδατι ἐν τῇ οἰκείᾳ θυσίᾳ κέχρηνται, ἀνασκευάζων ὁ θεοφόρος οὗτος ἀνὴρ τὴν παράνομον τῆς τοιαύτης αἱρέσεως διδαχὴν, καὶ δεικνὺς ὡς ἐναντίας τῆς ἀποστολικῆς ἵενται παραδόσεως, τὸν εἰρημένον κατεσκεύασε λόγον· ἐπεὶ καὶ τῇ κατ᾽ αὐτὸν ἐκκλησίᾳ, ἔνθα τὴν ποιμαντικὴν ἐνεχειρίσθη ἡγεμονίαν, ὕδωρ οἴνῳ μιγνύναι παρέδωκεν, ἡνίκα τὴν ἀναίμακτον θυσίαν ἐπιτελεῖσθαι δεήσειε, τὴν ἐκ τῆς τιμίας πλευρᾶς τοῦ λυτρωτοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἐξ αἵματος καὶ ὕδατος κρᾶσιν παραδεικνὺς, ἥ τις εἰς ζωοποίησιν παντὸς τοῦ κόσμου ἐξεχέθη, καὶ ἁμαρτιῶν ἀπολύτρωσιν· καὶ κατὰ πάσης δὲ ἐκκλησίας, ἔνθα οἱ πνευματικοὶ φωστῆρες ἐξέλαμψαν, ἡ θεόσδοτος αὕτη τάξις κρατεῖ· καὶ γὰρ καὶ Ἰάκωβος, ὁ κατὰ σάρκα Χριστοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀδελφὸς, ὃς τῆς Ἱεροσολυμιτῶν ἐκκλησίας πρῶτος τὸν θρόνον ἐνεπιστεύθη, καὶ Βασίλειος ὁ τῆς Καισαρέων ἀρχιεπίσκοπος·, οὗ τὸ κλέος κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διέδραμεν, ἐγγράφως τὴν μυστικὴν ἡμῖν ἱερουργίαν παραδεδωκότες, οὕτω τελειοῦν ἐν τῇ θείᾳ ἱερουργίᾳ, ἐξ ὕδατος καὶ οἴνου τὸ ἱερὸν

ποτήριον ἐκδεδώκασι· καὶ οἱ ἐν Καρθαγέννῃ συναχθέντες ὅσιοι πατέρες οὕτω ῥητῶς ἐπεμνήσθησαν, ἵνα ἐν τοῖς ἁγίοις μηδὲν πλέον τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου ξένον προσενεχθείη, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ κύριος παραδέδωκε, τουτέστιν ἄρτου καὶ οἴνου ὕδατι μεμιγμένου· εἴ τις οὖν ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, μὴ κατὰ τὴν παραδοθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τάξιν ποιεῖ, καὶ ὕδωρ οἴνῳ μιγνὺς, οὕτω τὴν ἄχραντον προσάγει θυσίαν, καθαιρείσθω· ὡς ἀτελῶς τὸ μυστήριον ἐξαγγέλλων, καὶ καινίζων τὰ παραδεδομένα.

Ὅτι οὐ χρὴ ἐν τοῖς θυσιαστηρίοις μέλι καὶ γάλα προσφέρεσθαι. νζ΄

Μηδεὶς τῶν ἐν λαϊκοῖς τεταγμένων ἑαυτῷ τῶν θείων μυστηρίων μεταδιδότω, παρόντος ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου· ὁ δέ τι τοιοῦτο τολμῶν, ὡς παρὰ τὸ διατεταγμένον ποιῶν, ἐπὶ ἑβδομάδα μίαν ἀφοριζέσθω, ἐντεῦθεν παιδαγωγούμενος μὴ φρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν. νη΄

Σῶμα Χριστοῦ καὶ ναὸν τὸν κατ' εἰκόνα θεοῦ κτισθέντα ἄνθρωπον, ὁ θεῖος ἀπόστολος μεγαλοφώνως ἀποκαλεῖ· πάσης οὖν αἰσθητῆς κτίσεως ὑπερκείμενος, ὁ τῷ σωτηρίῳ πάθει τοῦ οὐρανίου τυχὼν ἀξιώματος, ἐσθίων καὶ πίνων Χριστὸν, πρὸς ζωὴν διὰ παντὸς μεθαρμόζεται τὴν ἀΐδιον, ψυχὴν καὶ σῶμα τῇ μετοχῇ τῆς θείας ἁγιαζόμενος χάριτος· ὥστε εἴ τις τοῦ ἀχράντου σώματος μετασχεῖν ἐν τῷ τῆς συνάξεως βουληθείη καιρῷ, καὶ ἓν πρὸς αὐτὸ τῇ μετουσίᾳ γενέσθαι, τὰς χεῖρας σχηματίζων εἰς τύπον σταυροῦ, οὕτω προσίτω καὶ δεχέσθω τὴν κοινωνίαν τῆς χάριτος· τοὺς γὰρ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἄλλης ὕλης, ἀντὶ χειρὸς, τινὰ δοχεῖα κατασκευάζοντας πρὸς τὴν τοῦ θείου δώρου ὑποδοχὴν, καὶ δι' αὐτῶν τῆς ἀχράντου κοινωνίας ἀξιουμένους, οὐδαμῶς προσιέμεθα· ὡς ρα΄

προτιμῶντας τῆς τοῦ Θεοῦ εἰκόνος, τὴν ἄψυχον ὕλην καὶ ὑποχείριον· εἰ δέ τις ἀλῷ τῆς ἀχράντου κοινωνίας μεταδιδοὺς τοῖς τοιαῦτα δοχεῖα προσφέρουσιν, ἀφοριζέσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ ταῦτα ἐπιφερόμενος.

ΚΕΦ. Ε.

Πῶς διδόασι τὴν εἰρήνην οἱ κληρικοί.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ιθ΄.

ιθ΄ Περὶ τοῦ δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον, μετὰ τὰς ὁμιλίας τῶν ἐπισκόπων etc. ut p. 128.

ΚΕΦ. ς.

Περὶ τῶν διακρινομένων κοινωνεῖν ἀπὸ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος.

Συνόδου Γαγγρῶν κανὼν δ΄.

δ΄ Εἴ τις διακρίνοιτο παρὰ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος, μὴ χρῆναι λειτουργήσαντος αὐτοῦ προσφορᾶς μεταλαμβάνειν, ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΕΦ. Ζ.

Περὶ τοῦ μόνοις τοῖς ἱερατικοῖς ἐξεῖναι κοινωνεῖν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ περὶ τοῦ μὴ εἰσιέναι γυναῖκα εἰς τὸ θυσιαστήριον.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ιθ΄ μδ΄.

ιθ΄ Περὶ τοῦ δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον, μετὰ τὰς ὁμιλίας τῶν ἐπισκόπων etc. ut p. 128.

μδ΄ Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ εἰσέρχεσθαι.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ξθ΄ ο΄.

ξθ΄ Μὴ ἐξέστω τινὶ τῶν ἁπάντων ἐν λαϊκοῖς τελοῦντι, ἔνδον

ἱερεῦ εἰσιέναι θυσιαστηρίου· μηδαμῶς ἐπὶ τοῦτο τῆς βασιλικῆς εἰργομένης ἐξουσίας καὶ αὐθεντίας, ἡνίκα δ' ἂν βουληθείη δῶρα προσάξαι τῷ πλάσαντι, κατά τινα ἀρχαιοτάτην παράδοσιν.

Μὴ ἐξέστω ταῖς γυναιξὶν ἐν καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας λαλεῖν, ἀλλὰ κατὰ τὴν φωνὴν Παύλου τοῦ ἀποστόλου σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάττεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει· πρὸς τὸν ἄνδρα σου γάρ, φησιν, ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει· εἴ τι δὲ μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν. ο'

ΚΕΦ. Η.

Πότε προσφέρουσι καὶ διδόασι κοινωνίαν οἱ χωρεπίσκοποι.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν ιγ'.

Ἐπιχώριοι πρεσβύτεροι ἐν τῷ κυριακῷ τῆς πόλεως προσφέρειν οὐ δύνανται, παρόντος ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρων πόλεως, οὔτε μὴν ἄρτον διδόναι ἐν εὐχῇ οὐδὲ ποτήριον· ἐὰν δὲ ἀπῶσι καὶ εἰς εὐχὴν κληθῇ, μόνος δίδωσιν. ιγ'

ΚΕΦ. Θ.

Περὶ τοῦ μὴ προσφέρειν διάκονον, μήτε διδόναι πρεσβυτέρῳ κοινωνίαν.

Συνόδου Νικαίας κανὼν ιη'.

Ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον etc. ut p. 134.

ΚΕΦ. Ι.

Περὶ φορεσίας καὶ ὑπουργίας ἀναγνωστῶν, ψαλτῶν, καὶ ὑπηρετῶν, καὶ ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτην ἄρτον διδόναι ἢ ποτήριον εὐλογεῖν.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν κά κβ' κγ' κέ μγ'.

κά Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας ἔχειν ἐν τῷ διακονικῷ, καὶ ἅπτεσθαι δεσποτικῶν σκευῶν.

κβ' Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτην ὠράριον φορεῖν, οὐδὲ τὰς θύρας ἐγκαταλιμπάνειν.

κγ' Ὅτι οὐ δεῖ ἀναγνώστας ἢ ψάλτας ὠράριον φορεῖν, καὶ οὕτως ἀναγινώσκειν ἢ ψάλλειν.

κέ Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας ἄρτον διδόναι, οὐδὲ ποτήριον εὐλογεῖν.

μγ' Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας, κἂν βραχὺ, τὰς θύρας ἐγκαταλείπειν, καὶ τῇ εὐχῇ σχολάζειν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν κζ'.

κζ' Μηδεὶς τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων, ἀνοίκειον ἐσθῆτα ἀμφιεννύσθω, μήτε ἐν πόλει διάγων, μήτε ἐν ὁδῷ βαδίζων· ἀλλὰ στολαῖς κεχρήσθω ταῖς ἤδη τοῖς ἐν κλήρῳ καταλεγομένοις ἀπονεμηθείσαις· εἰ δέ τις διαπράξοιτό τι τοιοῦτον, ἐπὶ ἑβδομάδα μίαν ἀφοριζέσθω.

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν ιϛ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἄνδρα ἱμάτια πολυτελῆ ἀμφιέννυσθαι.

ιϛ' Πᾶσα βλακεία καὶ κόσμησις σωματικὴ, ἀλλότριά εἰσι τῆς ἱερατικῆς καταστάσεώς τε καὶ τάξεως· τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς, δι' ἐσθήτων λαμπρῶν καὶ περιφανῶν, τούτους διορθοῦσθαι χρή· εἰ δὲ ἐπιμένοιεν, ἐπιτιμίῳ παραδίδοσθαι· ὡσαύτως καὶ τοὺς τὰ μύρα χρι-

μένους· ἐπειδὴ δὲ ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα, μίασμα γέγονε τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἡ τῶν χριστιανοκατηγόρων αἵρεσις, καὶ οἱ ταύτην δεξάμενοι οὐ μόνον τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις ἐβδελύξαντο, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν εὐλάβειαν ἀπώσαντο, τοῖς σεμνῶς καὶ εὐσεβῶς βιοῦσι προσοχθίζοντες· καὶ πεπλήρωται ἐπ' αὐτοῖς τὸ γεγραμμένον, βδέλυγμα ἁμαρτωλῷ θεοσέβεια· εἰ εὑρεθῶσι τοίνυν ἐγγελῶντες τοῖς τὴν εὐτελῆ καὶ σεμνὴν ἀμφίασιν περικειμένοις, δι' ἐπιτιμίου διορθούσθωσαν· ἐκ γὰρ τῶν ἄνωθεν χρόνων πᾶς ἱερατικὸς ἀνὴρ, μετὰ σεμνῆς καὶ μετρίας ἀμφιάσεως ἐπολιτεύετο· πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περπερείας ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος· ἀλλ' οὐδὲ ἐκ σηρικῶν ὑφασμάτων πεποικιλμένην ἐσθῆτα ἐνδέδυτό τις, οὐδὲ προσετίθεσαν ἑτερόχροα ἐπιβλήματα ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων· ἤκουσαν γὰρ ἐκ τῆς θεοφθόγγου γλώττης, ὅτι οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Περὶ τῶν διαγόντων ἐν πόλει, καὶ ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας μὴ κοινωνούντων.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν ια'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· καὶ τοῦτο δὲ ὁρίσαι ὀφείλομεν, ια'
ἵνα ὁ ἐπίσκοπος ὅταν ἐξ ἑτέρας πόλεως παραγένηται εἰς ἑτέραν πόλιν, ἢ ἀπὸ ἑτέρας ἐπαρχίας εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν κόμπου χάριν, ἐγκωμίοις οἰκείοις ὑπηρετούμενος, ἢ θρησκείας καθοσιώσει, καὶ πλείονα χρόνον βούλοιτο διάγειν, καὶ μὴ ὁ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐπίσκοπος ἔμπειρος ᾖ διδασκαλίας, μὴ καταφρονῇ ἐκείνου, καὶ συνεχέστερον ὁμιλῇ, καταισχύνειν καὶ κατευτελίζειν τὸ πρόσωπον τοῦ αὐτόθι ἐπισκόπου σπουδάζων·

αὕτη γὰρ ἡ πρόφασις εἴωθε ταράχους παρέχειν· καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης πανουργίας τὴν ἀλλοτρίαν καθέδραν ἑαυτῷ προμνηστεύεσθαι καὶ παρασπᾷν σπουδάζει, μὴ διστάζων τὴν αὐτῷ παραδοθεῖσαν ἐκκλησίαν καταλιμπάνειν, καὶ εἰς ἑτέραν μεθίστασθαι· ὁριστέον τοίνυν ἐπὶ τούτῳ χρόνῳ, ἐπειδὴ καὶ τὸ μὴ ὑποδέχεσθαι ἐπίσκοπον, τῶν ἀπανθρώπων καὶ σκαιῶν εἶναι νενόμισται· μέμνησθε δὲ ἐν τῷ προάγοντι χρόνῳ τοὺς πατέρας ἡμῶν κεκρικέναι, ἵνα εἴ τις λαϊκὸς ἐν πόλει διάγων τρεῖς κυριακὰς ἡμέρας, ἐν τρισὶν ἑβδομάσι, μὴ συνέρχοιτο, ἀποκινεῖτο τῆς κοινωνίας· εἰ τοίνυν περὶ τῶν λαϊκῶν τοῦτο τεθέσπισται, οὐ χρὴ οὐδὲ πρέπει ἀλλ' οὐδὲ συμφέρει ἐπίσκοπον, εἰ μηδεμίαν βαρυτέραν ἀνάγκην ἔχοι, ἢ πρᾶγμα δυσχερὲς, ἐπὶ πλεῖστον ἀπολείπεσθαι τῆς ἑαυτοῦ ἐκκλησίας, καὶ λυπεῖν τὸν ἐμπεπιστευμένον αὐτῷ λαόν.

Ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἰρήκαν· καὶ ταύτην τὴν γνώμην σφόδρα εἶναι πρεπωδεστάτην, ὁριζόμεθα.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν π΄.

π΄ Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ τῶν ἐν κλήρῳ καταλεγομένων, ἢ λαϊκὸς, εἰ μηδεμίαν ἀνάγκην βαρυτέραν ἔχει, ἢ πρᾶγμα δυσχερὲς, ὥστε ἐπὶ πλεῖστον ἀπολείπεσθαι τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν πόλει διάγων τρεῖς κυριακὰς ἡμέρας, ἐν τρισὶν ἑβδομάσι, μὴ συνέρχοιτο, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀποκινείτω τῆς κοινωνίας.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Περὶ τῶν ἀκουόντων τῶν γραφῶν, καὶ προσκαρτερούντων τῇ τελευταίᾳ εὐχῇ, καὶ μεταλαμβανόντων.

Ἀποστόλων κανὼν η΄ θ΄.

η΄ Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ἐκ τοῦ

καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, προσφορᾶς γενομένης μὴ μεταλάβοι, τὴν αἰτίαν εἰπάτω· καὶ ἐὰν ᾖ εὔλογος, συγγνώμης τυγχανέτω· εἰ δὲ μὴ λέγει, ἀφοριζέσθω, ὡς αἴτιος βλάβης γενόμενος τῷ λαῷ, καὶ ὑπόνοιαν ἐμποιήσας κατὰ τοῦ προσενεγκόντος, ὡς μὴ ὑγιῶς ἀνενέγκαντος.

Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς καὶ τῶν γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἁγίᾳ μεταλήψει, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι χρή. θ'

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν β'.

Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ β' τῶν ἱερῶν γραφῶν ἀκούοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφομένους τὴν ἁγίαν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατά τινα ἀταξίαν, τούτους ἀποβλήτους γίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας, ἕως ἂν ἐξομολογησάμενοι, καὶ δείξαντες καρποὺς μετανοίας, καὶ παρακαλέσαντες, τυχεῖν δυνηθῶσι συγγνώμης· μὴ ἐξεῖναι δὲ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις, μὴ δὲ κατ' οἴκους συνελθόντας συνεύχεσθαι τοῖς μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ συνευχομένοις· μὴ δὲ ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ μὴ συναγομένους· εἰ δὲ φανείη τίς τῶν ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων, ἤ τίς τοῦ κανόνος τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, καὶ τοῦτον ἀκοινώνητον εἶναι, ὡς ἂν συγχέοντα τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησίας.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Περὶ δαιμονιζομένων, πῶς κοινωνοῦσιν ἢ οὔ.

Ἀποστόλων κανὼν οθ'.

Ἐάν τις δαίμονα ἔχῃ, κληρικὸς μὴ γινέσθω, ἀλλὰ μὴ οθ' δὲ τοῖς πιστοῖς συνευχέσθω· καθαρισθεὶς δὲ, προσδεχέσθω· καὶ ἐὰν ᾖ ἄξιος, γινέσθω.

Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας κανὼν γ΄. – Ἐρώτησις.

γ΄ Ἐάν τις πιστὸς ὢν δαιμονίζηται, εἰ ὀφείλει μεταλαμβάνειν τῶν ἁγίων μυστηρίων ἢ οὔ;

Ἀπόκρισις.

Ἐὰν μὴ ἐξαγορεύῃ τὸ μυστήριον, μήτε ἄλλως πῶς βλασφημῇ, μεταλαμβανέτω· μὴ μέν τοι καθεκάστην, ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ κατὰ κυριακὴν μόνον.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Περὶ τῶν ἔξωθεν ἐκκλησίας προσφερόντων, ἢ ἐκκλησιαζόντων.

Ἀποστόλων κανὼν λα΄.

λα΄ Εἴ τις πρεσβύτερος καταφρονήσας etc. ut p. 124.

Συνόδου Γαγγρῶν κανὼν ϛ΄.

ϛ΄ Εἴ τις παρὰ τὴν ἐκκλησίαν ἰδίᾳ ἐκκλησιάζοι, καὶ καταφρονῶν τῆς ἐκκλησίας, τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐθέλοι τί πράττειν, μὴ συνόντος πρεσβυτέρου κατὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἀνάθεμα ἔστω.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν β΄ ε΄.

β΄ Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἱερῶν γραφῶν ἀκούοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ, ἢ ἀποστρεφομένους τὴν ἁγίαν μετάληψιν τῆς εὐχαριστίας κατά τινα ἀταξίαν, τούτους ἀποκλήτους γίνεσθαι τῆς ἐκκλησίας· ἕως ἂν ἐξομολογησάμενοι, καὶ δείξαντες καρποὺς μετανοίας, καὶ παρακαλέσαντες, τυχεῖν δυνηθῶσι συγγνώμης· μὴ ἐξεῖναι δὲ κοινωνεῖν τοῖς ἀκοινωνήτοις, μὴ δὲ κατ' οἴκους συνελθόντας συνεύχεσθαι, τοῖς μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ συνευχομένοις· μὴ δὲ ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐν ἑτέρᾳ ἐκκλησίᾳ μὴ συναγομένους· εἰ δὲ φανείη τίς τῶν ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἤ τίς τοῦ κανόνος

τοῖς ἀκοινωνήτοις κοινωνῶν, καὶ τοῦτον ἀκοινώνητον εἶναι, ὡς συγχέοντα τὸν κανόνα τῆς ἐκκλησίας.

Εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας etc. ut p. 124. ε'

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν νη'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς οἴκοις προσφορὰς γίνεσθαι παρὰ ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου. νη'

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν λα' νθ'.

Τοὺς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις ἔνδον οἰκίας τυγχάνουσι λειτουργοῦντας κληρικοὺς, ὑπὸ γνώμην τοῦτο πράττειν τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου ὁρίζομεν· ὥστε εἴ τις κληρικὸς μὴ τοῦτο οὕτως παραφυλάξοι, καθαιρείσθω. λα'

Μηδεὶς ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ ἔνδον οἰκίας τυγχάνοντι βάπτισμα ἐπιτελείσθω, ἀλλ' οἱ μέλλοντες ἀξιοῦσθαι τοῦ ἀχράντου βαπτίσματος, ταῖς καθολικαῖς προσερχέσθωσαν ἐκκλησίαις, κἀκεῖσε τῆς δωρεᾶς ταύτης ἀπολαυέτωσαν· εἰ δέ τις ἁλῷ τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα μὴ φυλάττων, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. νθ'

Ἡ ζ' διάταξις τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν, καὶ ἡ γ' τοῦ β' τίτ. φασὶ, ὅτι δεῖ τὸν θέλοντα εὐκτήριον ἢ ἐκκλησίαν κτίσαι, διαλέγεσθαι περὶ τούτου τῷ τῆς πόλεως ἐπισκόπῳ, καὶ δωρεῖσθαι τὰ ἀρκοῦντα πρὸς τὴν λυχνοκαΐαν, καὶ τὴν ἱερὰν λειτουργίαν, καὶ τὴν ἀδιάφθορον τοῦ τόπου τήρησιν, καὶ τὴν ἀποτροφὴν τῶν προσεδρευόντων· καὶ τότε τὸν ἐπίσκοπον τὸ πρᾶγμα πᾶσι φανεροῦντα δημοσίᾳ ἐκεῖσε προσιέναι, καὶ σὺν εὐχῇ πηγνύναι σταυρὸν, καὶ τότε τὸ ἔργον ἄρχεται· καὶ ὅτι ὁ ἀρξάμενος νέον κτίζειν ἢ παλαιὸν ἀνανεοῦν, ἀναγκάζεται μετὰ κληρονόμων αὐτοῦ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου καὶ τοῦ ἄρχοντος, τὸ ἀρχθὲν πληρῶσαι· εἰ δέ τις ἐν

ἰδιωτικῷ οἴκῳ, προαςείῳ, ἢ χωρίῳ, ἱερὰν ἐκτελέσει λειτουργίαν, ἢ τισὶν ἐκτελέσαι συγχωρήσει, δίχα κληρικῶν ἀφοριζομένων παρὰ τοῦ τῶν τόπων ἐπισκόπου, ὁ τόπος ἐν ᾧ τοῦτο γέγονεν, ἐν εἰδήσει τοῦ δεσπότου, προσκυροῦται τῇ ἐκκλησίᾳ, διὰ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου καὶ τοῦ ἄρχοντος, κατὰ τὴν γ′ διάτ. τοῦ β′ τίτ. τῶν νεαρῶν· ἡ γὰρ ϛ′ διάτ. τοῦ α′ τίτ. τῶν αὐτῶν νεαρῶν, εἶπεν αὐτὸν φισκοῦσθαι· καὶ ἡ ιε′ διάτ. τοῦ γ′ τίτ. τοῦ α′ βιβλ. τοῦ κώδ. εἰ δὲ ἠγνόησε τὸ γινόμενον ὁ δεσπότης, οὐ ζημιοῦται· ἀλλ' οἱ γινώσκοντες φροντισταὶ καὶ μισθωταὶ καὶ ἐμφυτευταὶ ἐξορίζονται τῆς ἐπαρχίας, τῶν πραγμάτων αὐτῶν προσκυρουμένων τῇ ἐκκλησίᾳ· οἱ δὲ ὕπαρχοι ταῦτα παρορῶντες ἐν εἰδήσει, ν′ λίτρας ζημιοῦνται· καὶ ἡ τάξις ν′· ἔξεστι μέν τοι τοῖς ἔχουσιν ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν εὐκτήρια εὔχεσθαι, οὐ μὴν καὶ λειτουργίαν παρὰ τὰ εἰρημένα ποιεῖν.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Περὶ ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν, συγκοινωνούντων ἢ συνευχομένων αἱρετικοῖς, ἢ ἰουδαίοις, ἢ ἐπιτρεπόντων αὐτοῖς ἐνεργεῖν, ἢ δεχομένων αὐτῶν θυσίαν.

Ἀποστόλων κανὼν ι′ με′ μϛ′.

ι′ Εἴ τις ἀκοινωνήτῳ κἂν ἐν οἴκῳ συνεύξεται, οὗτος ἀφοριζέσθω.

με′ Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος αἱρετικοῖς συνευξάμενος, μόνον ἀφοριζέσθω· εἰ δὲ καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς ὡς κληρικοῖς ἐνεργῆσαί τι, καθαιρείσθω.

μϛ′ Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον αἱρετικῶν δεξαμένους βάπτισμα ἢ θυσίαν, καθαιρεῖσθαι προςάσσομεν· τίς γὰρ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου;

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν β΄.

Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν etc. ut p. 146. β΄

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λγ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ αἱρετικοῖς ἢ σχισματικοῖς συνεύχεσθαι. λγ΄

Ἡ δ᾽ διάταξις τοῦ γ΄ τίτ. τῶν νεαρῶν, φησὶν ὅτι συνάγοντες οἱ αἱρετικοὶ καὶ οἱ πρὸς αὐτοὺς συναγόμενοι, τὰς ἀπὸ τῶν διατάξεων ποινὰς ὑπομένουσι· καὶ οἱ οἶκοι, ἐν οἷς ἁμαρτάνεται τοῦτο, τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ προσκυροῦνται.

ΚΕΦ. Ιϛ.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τὰ ἅγια, λόγῳ εὐλογιῶν, εἰς τὰς παροικίας πέμπεσθαι.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ιδ΄.

Περὶ τοῦ μὴ τὰ ἅγια εἰς λόγον εὐλογιῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα, εἰς ἑτέρας παροικίας διαπέμπεσθαι. ιδ΄

ΚΕΦ. ΙΖ.

Περὶ τοῦ μὴ διδόναι τοῖς σώμασι τῶν τελευτώντων κοινωνίαν.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ιη΄.

Ἐάν τις κληρικὸς χειροτονῆται, ὀφείλει ὑπομιμνήσκεσθαι ιη΄
τοὺς ὅρους φυλάττειν, καὶ ἵνα τοῖς σώμασι τῶν ἀποθανόντων εὐχαριστία μὴ δίδωται, μὴ δὲ βάπτισμα· καὶ ἵνα καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας πρὸς σύνοδον οἱ μητροπολῖται ἔρχωνται.

Ὁμοίως ἤρεσεν ὥστε χειροτονουμένου ἐπισκόπου ἢ κληρικοῦ, πρότερον ἀπὸ τῶν χειροτονούντων αὐτοὺς τὰ δεδογμένα ταῖς συνόδοις εἰς τὰς ἀκοὰς αὐτῶν ἐντίθεσθαι· ἵνα μὴ ποιοῦντες κατὰ τῶν ὅρων τῆς συνόδου τί, μεταμεληθῶσιν·

ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα τοῖς σώμασι τῶν τελευτώντων, εὐχαριστία μὴ δοθῇ· γέγραπται γὰρ, λάβετε φάγετε· τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα, οὐδὲ λαβεῖν δύνανται οὐδὲ φαγεῖν· καὶ ἵνα μὴ τοὺς ἤδη τελευτῶντας, βαπτισθῆναι ποιήσῃ ἡ τῶν πρεσβυτέρων ἄγνοια· καὶ τοῦτο δὲ βεβαιωτέον ἐν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὥστε κατὰ τοὺς ἐν Νικαίᾳ ὅρους, διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς αἰτίας, αἵ τινες πολλάκις πρὸς ὄλεθρον τοῦ λαοῦ παλαιοῦνται, καθ᾽ ἕκαστον ἐνιαυτὸν σύνοδον συγκαλεῖσθαι, πρὸς ἣν πάντες οἱ τῶν ἐπαρχιῶν τὰς πρώτας καθέδρας ἐπέχοντες ἐκ τῶν οἰκείων συνόδων δύο, ἢ καὶ ὅσους ἐπιλέξονται, ἐπισκόπους τηρητὰς ἀποστείλωσιν, ἵνα ἐν τῇ συναχθείσῃ συνελεύσει, πλήρης εἶναι δυνηθῇ ἡ αὐθεντία.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν πγ'.

πγ' Μηδεὶς τοῖς σώμασι τῶν τελευτώντων, τῆς εὐχαριστίας μεταδιδότω· γέγραπται γὰρ, λάβετε φάγετε· τὰ δὲ τῶν νεκρῶν σώματα, οὐδὲ λαβεῖν δύνανται οὐδὲ φαγεῖν.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Περὶ τοῦ μὴ χρῆναι γυναῖκα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς καθάρσεως αὐτῆς κοινωνεῖν.

Διονυσίου ἐκ τῆς πρὸς Βασιλείδην ἐπιστολῆς, κεφ. β'.

β' Περὶ τῶν ἐν ἀφέδρῳ γυναικῶν, εἰ προσῆκεν αὐτὰς οὕτω διακειμένας, εἰς τὸν οἶκον εἰσιέναι τοῦ Θεοῦ, περιττὸν καὶ τὸ πυνθάνεσθαι νομίζω· οὐδὲ γὰρ αὐτὰς πιστὰς οὔσας οἶμαι καὶ εὐλαβεῖς τολμήσειν οὕτω διακειμένας, ἢ τῇ τραπέζῃ τῇ ἁγίᾳ προσελθεῖν, ἢ τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ προσάψασθαι· οὐδὲ γὰρ ἡ τὴν δωδεκαετῆ ῥύσιν ἔχουσα, πρὸς τὴν ἴασιν ἔθιγεν αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνου τοῦ κρασπέδου· προσεύχεσθαι μὲν γὰρ ὅπως ἂν ἔχῃ τίς, καὶ ὡς

ἂν διάκειται μεμνῆσθαι τοῦ δεσπότου, καὶ δεῖσθαι βοηθείας τυχεῖν, ἀνεπίφθονον· εἰς δὲ τὰ ἅγια καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ὁ μὴ πάντη καθαρὸς καὶ ψυχῇ καὶ σώματι προσιέναι, κωλυθήσεται.

Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας κανὼν ζ'. – Ἐρώτησις.

ζ Ἐὰν γυνὴ ἴδῃ τὰ κατ' ἔθος τῶν γυναικείων αὐτῆς, εἰ ὀφείλει προσέρχεσθαι τοῖς μυστηρίοις, αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἢ οὔ;

Ἀπόκρισις.

Οὐκ ὀφείλει, ἕως ἂν καθαρισθῇ.

ΚΕΦ. ΙΘ.

Περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι ἀναφορὰν, παρόντος αἱρετικοῦ.

Τιμοθέου Ἀλεξανδρείας κανὼν θ'. – Ἐρώτησις.

θ' Εἰ ὀφείλει κληρικὸς εὔχεσθαι παρόντων ἀρειανῶν ἢ ἄλλων αἱρετικῶν; ἢ εἰ οὐδὲν αὐτὸν βλάπτει ὁπόταν αὐτὸς ποιῇ τὴν εὐχὴν, ἤγουν τὴν προσφοράν;

Ἀπόκρισις.

Ἐν τῇ θείᾳ ἀναφορᾷ ὁ διάκονος προσφωνεῖ πρὸ τοῦ ἀσπασμοῦ, οἱ ἀκοινώνητοι περιπατήσατε· οὐκ ὀφείλουσιν οὖν παρεῖναι, εἰ μὴ ἂν ἐπαγγέλλωνται μετανοεῖν, καὶ ἐκφεύγειν τὴν αἵρεσιν.

ΚΕΦ. Κ.

Πῶς ὁ ὀνειρασθεὶς κοινωνεῖ.

Διονυσίου ἐκ τῆς πρὸς Βασιλείδην ἐπιστολῆς κεφ. δ'.

δ' Οἱ δὲ ἐν ἀπροαιρέτῳ νυκτερινῇ ῥύσει γενόμενοι, καὶ οὗτοι τῷ ἰδίῳ συνειδότι κατακολουθήτωσαν· καὶ ἑαυτοὺς, εἴτε διακρίνονται περὶ τοῦτο, εἴτε μὴ, σκοπείτωσαν· ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν βρωμάτων ὁ διακρινόμενος φησίν· ἐὰν φάγῃ, κατακέκρι-

ται· οὕτω καὶ ἐν τούτοις εὐσυνείδητος ἔσω καὶ εὐπαῤῥησίαστος κατὰ τὸ ἴδιον ἐνθύμιον πᾶς ὁ προσιὼν τῷ Θεῷ.

Τιμοθέου κανὼν ιβʹ. - Ἐρώτησις.

ιβʹ Ἐὰν ὀνειρασθεὶς λαϊκὸς ἐρωτήσῃ κληρικὸν, εἰ ὀφείλει ἐπιτρέψαι αὐτῷ κοινωνῆσαι, ἢ οὔ;

Ἀπόκρισις.

Εἰ μὲν ὑπόκειται ἐπιθυμίᾳ γυναικὸς, οὐκ ὀφείλει· εἰ δὲ ὁ σατανᾶς πειράζει αὐτὸν ἵνα διὰ τῆς προφάσεως ταύτης ἀλλοτριῶται τῆς κοινωνίας τῶν θείων μυστηρίων, ὀφείλει κοινωνῆσαι· ἐπεὶ οὐ παύεται ὁ πειράζων κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὅτε ὀφείλει κοινωνεῖν, ἐπιτιθέμενος αὐτῷ.

ΚΕΦ. ΚΑ.

Πότε δεῖ τῆς γαμετῆς διὰ τὴν κοινωνίαν ἀπέχεσθαι.

Διονυσίου ἐκ τῆς πρὸς Βασιλείδην ἐπιστολῆς κεφ. γʹ.

γʹ Αὐτάρκεις δὲ καὶ οἱ γεγαμηκότες ἑαυτῶν ὀφείλουσιν εἶναι κριταί· ὅτι γὰρ ἀπέχεσθαι προσῆκον ἀλλήλων ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάσωσι τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὦσιν, ἀκηκόασι Παύλου γράφοντος.

Τιμοθέου κανὼν εʹ ιγʹ. - Ἐρώτησις.

εʹ Ἐὰν γυνὴ συγγένηται μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τὴν νύκτα, ἤγουν ἀνὴρ μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ γένηται σύναξις, εἰ ὀφείλουσι μεταλαβεῖν, ἢ οὔ;

Ἀπόκρισις.

Οὐκ ὀφείλουσι παραυτά· τοῦ ἀποστόλου βοῶντος, μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους εἰ μή τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν.

Ἐρώτησις.

Τοῖς ζευγνυμένοις εἰς γάμου κοινωνίαν, περὶ ποίων ἡμερῶν τῆς ἑβδομάδος παρατίθεσθαι χρὴ, ἀπέχεσθαι τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας, καὶ ποίας ἔχειν ἐπ' ἐξουσίας; ιγ'

Ἀπόκρισις.

« Ὃ προείρηκα καὶ νῦν λέγω· ὁ ἀπόστολος λέγει· μὴ » ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτε ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς και- » ρὸν, ἵνα σχολάσητε τῇ προσευχῇ, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ » ἦτε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν· ἐξ ἀνάγκης τὸ σάββατον καὶ τὴν κυριακὴν ἀπέχεσθαι δεῖ, διὰ τὸ ἐν αὐταῖς τὴν πνευματικὴν θυσίαν ἀνεφέρεσθαι τῷ Θεῷ.

ΚΕΦ. ΚΒ.

Πῶς γίνεται προσφορὰ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτὸν ἀνελόντος.

Τιμοθέου κανὼν ιδ'. – Ἐρώτησις.

Ἐάν τις μὴ ἔχων, ἑαυτὸν χειρώσηται ἢ κρημνίσῃ, εἰ γίνεται προσφορὰ ὑπὲρ αὐτοῦ, ἢ οὔ; ιδ'

Ἀπόκρισις.

Διακρίναι ὀφείλει ὁ κληρικὸς εἰ τὸ ἀληθὲς, ἐκφρενὴς ὢν πεποίηκε τοῦτο· πολλάκις γὰρ οἱ διαφέροντες τῷ πεπονθότι, θέλοντες ἐπιτυχεῖν τῆς προσφορᾶς τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ, ψεύδονται καὶ λέγουσιν ὅτι οὐκ εἶχεν ἑαυτόν· ἐνίοτε δὲ ἀπὸ ἐπηρείας ἀνθρώπων, ἢ ἄλλως πῶς ἀπὸ ὀλιγωρίας πεποίηκε τοῦτο, καὶ οὐ χρὴ προσφορὰν ἐπάνω αὐτοῦ γενέσθαι· αὐτοφονευτὴς γὰρ ἑαυτοῦ ἐςί· δεῖ οὖν πάντως τὸν κληρικὸν μετὰ ἀκριβείας ἀνερευνῆσαι, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίματι πέσῃ.

Ὁ πολιτικὸς νόμος τὸν ἑαυτὸν ἀνελόντα, ἢ ἀνελεῖν ἐπιχειρήσαντα διὰ φόβον ἐγκλήματος, οὐ μὴν διὰ νόσον ἢ μῖσος

τῆς ζωῆς, τιμωρεῖται ὡς τὸν ἕτερον ἀνελόντα, καὶ δημεύει τὴν οὐσίαν αὐτοῦ· ὡς βιβλ. μή τίτ. κά, καὶ βιβλ. θ' τοῦ κώδ. τίτ. ν'.

ΤΙΤΛΟΣ Δ.

ΠΕΡΙ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ.

TITULUS IV.

DE CATECHUMENIS ET DE SANCTO BAPTISMATE.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ τοῦ μὴ ὀφείλειν μετὰ δύο ἑβδομάδας τῆς τεσσαρακοστῆς, δέχεσθαι πρὸς τὸ φώτισμα.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν μέ.

με' Ὅτι οὐ δεῖ μετὰ δύο ἑβδομάδας δέχεσθαι, εἰς τὸ φώτισμα, τῆς τεσσαρακοστῆς.

ΚΕΦ. Β.

Περὶ τῶν ἐφορκιζόντων.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν κς'.

κς' Ὅτι οὐ δεῖ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ προαχθέντας ὑπὸ ἐπισκόπων, μήτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, μήτε ἐν ταῖς οἰκίαις.

ΚΕΦ. Γ.

Πῶς δεῖ βαπτίζειν.

Ἀποστόλων κανὼν μθ' ν'.

μθ' Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν μὴ βαπτίσει εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦ-

μα, ἀλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους, ἢ εἰς τρεῖς υἱοὺς, ἢ εἰς τρεῖς παρακλήτους, καθαιρείσθω.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, μὴ τρία βαπτίσματα μιᾶς μυήσεως ἐπιτελέσει, ἀλλ' ἓν βάπτισμα τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ κυρίου διδόμενον, καθαιρείσθω· οὐ γὰρ εἶπεν ὁ κύριος εἰς τὸν θάνατόν μου βαπτίσατε, ἀλλὰ πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ν'

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης, κανὼν νθ'.

Μηδεὶς ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ etc. ut p. 147. νθ'

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ τοῦ χρῆναι τοὺς φωτιζομένους ἀπαγγέλλειν τὴν πίστιν.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν μϛ' μζ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους, τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν· καὶ μϛ'
τῇ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος, ἀπαγγέλλειν τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις.

Ὅτι δεῖ τοὺς ἐν νόσῳ παραλαμβάνοντας τὸ φώτισμα, μζ'
καὶ εἶτα ἀναστάντας, ἐκμανθάνειν τὴν πίστιν, καὶ γινώσκειν ὅτι θείας δωρεᾶς κατηξιώθησαν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν οη'.

Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους τὴν πίστιν ἐκμανθάνειν, καὶ οη'
τῇ πέμπτῃ τῆς ἑβδομάδος ἀπαγγέλλειν τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις.

Ἡ ι' διάταξις τοῦ η' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. παρακελεύεται τοὺς ἕλληνας, μικροὺς μὲν ὄντας, χωρὶς ἀναβολῆς βαπτίζεσθαι· τοὺς δὲ τελείους, πρότερον τὰς γραφὰς κατὰ τοὺς ἁγίους κανόνας διδασκομένους· καὶ ἰστέον ὅτι οὐχ' εὑρίσκομεν κανόνας τοιοῦτόν τι διαγορεύοντας· ἡ δὲ β' διάτ.

τοῦ γ' τίτ. τῶν νεαρῶν, β' οὖσα περὶ σαμαρειτῶν, κειμένη δὲ ἐν τῷ ῥητῷ τῶν ἐν τῷ πατριαρχείῳ βιβλίων ρλγ', θεσπίζει μὴ προχείρως τοὺς σαμαρείτας ἐπὶ τὸ ἅγιον δέχεσθαι βάπτισμα, ἀλλὰ τοὺς μὲν χρηστῆς διδασκαλίας αἰσθανομένους, ἐπὶ διετίαν κατηχεῖσθαι, καὶ οὕτως βαπτίζεσθαι· τοὺς δὲ νέους πάνυ, καὶ τῆς διδασκαλίας οὐ συνιέντας, καὶ χωρὶς τῆς παρατηρήσεως ταύτης, ἀξιοῦσθαι τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ τοῦ βαπτίζεσθαι τοὺς ἀγνοοῦντας εἰ ἐβαπτίσθησαν.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν οβ'.

Περὶ νηπίων ὀφειλόντων βαπτίζεσθαι ὁσάκις ἀμφιβάλλεται περὶ αὐτῶν εἰ ἄρα ἐβαπτίσθησαν.

οβ' Ὁμοίως ἤρεσε περὶ τῶν νηπίων, ὁσάκις μὴ εὑρίσκονται βέβαιοι μάρτυρες οἱ ταῦτα ἀναμφιβόλως βαπτισθέντα εἶναι λέγοντες, καὶ οὐδὲ αὐτὰ διὰ τὴν κεῖραν περὶ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς μυσταγωγίας ἀποκρίνεσθαι ἐπιτηδείως ἔχουσι, χωρίς τινος προσκόμματος ὀφείλειν ταῦτα βαπτίζεσθαι, μή ποτε ὁ τοιοῦτος δισταγμὸς ἀποστερήσῃ αὐτὰ τῆς τοιαύτης τοῦ ἁγιασμοῦ καθάρσεως· ἐκ τούτου γὰρ οἱ τοποτηρηταὶ τῶν Μαύρων ἀδελφοὶ ἡμῶν τοῦτο ἐβουλεύσαντο, ὅτι πολλοὺς τοιούτους ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἐξαγοράζονται.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν πδ'.

πδ' Τοῖς κανονικοῖς τῶν πατέρων θεσμοῖς κατακολουθοῦντες, ὁρίζομεν καὶ περὶ τῶν νηπίων· ὁσάκις μὴ εὑρίσκονται βέβαιοι μάρτυρες οἱ ταῦτα ἀναμφιβόλως βαπτισθέντα εἶναι λέγοντες, καὶ οὐδὲ ταῦτα διὰ τὴν κεῖραν περὶ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς μυσταγωγίας ἀποκρίνασθαι ἐπιτηδείως ἔχουσι, χωρὶς

τινος προσκόμματος ὀφείλειν ταῦτα βαπτίζεσθαι, μή ποτε ὁ τοιοῦτος δισαγμὸς ἀποστερήσῃ αὐτὰ τῆς τοιαύτης τοῦ ἁγιασμοῦ καθάρσεως.

ΚΕΦ. ς.

Περὶ τοῦ μὴ βαπτίζεσθαι τοὺς τελευτήσαντας.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ιη'.

Ἐάν τις κληρικὸς χειροτονῆται etc. ut p. 149.

Ὁμοίως ἤρεσεν ὥστε χειροτονουμένου ἐπισκόπου ἢ κληρικοῦ etc. ut p. 149.

ΚΕΦ. Ζ.

Περὶ τῶν πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἁμαρτανόντων, καὶ περὶ κατηχουμένων παραπιπτόντων.

Συνόδου Νικαίας κανὼν ιδ'.

Περὶ τῶν κατηχουμένων καὶ παραπεσόντων, ἔδοξε τῇ ιδ'
ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ὥστε τριῶν ἐτῶν αὐτοὺς ἀκροωμένους μόνον, μετὰ ταῦτα εὔχεσθαι μετὰ τῶν κατηχουμένων.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ιβ'.

Τοὺς πρὸ τοῦ βαπτίσματος τεθυκότας, καὶ μετὰ ταῦτα ιβ'
βαπτισθέντας, ἔδοξεν εἰς τάξιν προάγεσθαι ὡς ἀπολουσαμένους.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν ε'.

Κατηχούμενος ἐὰν εἰσερχόμενος εἰς κυριακὸν, ἐν τῇ τῶν ε'
κατηχουμένων τάξει στήκῃ, οὗτος δὲ φανῇ ἁμαρτάνων, ἐὰν μὲν γόνυ κλίνων, ἀκροάσθω μηκέτι ἁμαρτάνων· ἐὰν δὲ καὶ ἀκροώμενος ἔτι ἁμαρτάνῃ, ἐξωθείσθω. (1)

(1) In marg. paulo recentiore manu additur: ἢ τοῖς ἀκροωμένοις συντασσέσθω ἐπιτιμίου χάριν.

Βασιλείου κανὼν κ΄.

κ΄ Ὅσαι γυναῖκες ἐν αἱρέσει οὖσαι παρθενίαν ὡμολόγησαν, εἶτα μετὰ ταῦτα γάμον ἀνθείλοντο, οὐχ ἡγοῦμαι χρῆναι καταδικάζεσθαι ταύτας· ὅσα γὰρ ὁ νόμος λαλεῖ, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ· αἱ δὲ μήπω ὑπελθοῦσαι τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ τὴν νομοθεσίαν ἐπιγινώσκουσι τοῦ δεσπότου· ὥστε δεκταί εἰσι τῇ ἐκκλησίᾳ μετὰ πάντων, καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις ἄφεσιν ἔχουσαι ἐκ τῆς πίστεως τῆς εἰς Χριστόν· καὶ καθόλου τὰ ἐν τῷ κατηχουμένῳ βίῳ γενόμενα, εἰς εὐθύνας οὐκ ἄγεται· τούτους δὲ δηλονότι ἄνευ βαπτίσματος, ἡ ἐκκλησία οὐ παραδέχεται· ὥστε ἀναγκαιότατα ἐπὶ τούτοις τὰ πρεσβεῖα τῆς γενέσεως.

Θεοφίλου ἐκ τοῦ ὑπομνηστικοῦ, κανὼν δ΄.

δ΄ Περὶ δὲ Πανοὺφ etc. ut p. 94.

Κυρίλλου ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἐν Λιβύῃ καὶ Πενταπόλει ἐπισκόπους ἐπιστολῆς, κανὼν δ΄.

δ΄ Ἐὰν δὲ χωρισμὸν ὑπομείνωσί τινες ἐπιτιμηθέντες πταισμάτων ἕνεκα, εἶτα μέλλωσι τελευτᾶν κατηχούμενοι ὄντες, βαπτιζέσθωσαν, καὶ μὴ ἀποδημείτωσαν τῶν ἀνθρωπίνων ἀμέτοχοι τῆς χάριτος, ἤγουν ἀκοινώνητοι· δοκεῖ γὰρ προσέχειν καὶ τοῦτο τοῖς τῆς ἐκκλησίας θεσμοῖς· προσείπατε τὴν παρ' ὑμῖν ἀδελφότητα· ὑμᾶς ἡ σὺν ἡμῖν ἐν κυρίῳ προσαγορεύει.

Ἡ α΄ διάταξις τοῦ ιβ΄ τίτ. τοῦ α΄ βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι ἐὰν ἰουδαῖος διὰ τὸ φυγεῖν ἔγκλημα ἢ χρέος, θελήσῃ χριστιανίσαι, οὐ δεῖ αὐτὸν προσδεχθῆναι, ἕως ἂν ἀνεύθυνος φανῇ, καὶ τὸ χρέος καταβάλῃ· ἡ δὲ ι΄ διάτ. τοῦ ια΄ τίτ. τοῦ α΄ βιβλ. θέλει τοὺς ἕλληνας βαπτίζεσθαι καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, χωρὶς ἀναβολῆς, μικρὰ ὄντα· τὰ δὲ τέλεια προδιδάσκεσθαι κατὰ τοὺς κανόνας τὰς γραφάς· ἡ δὲ γ΄ διάτ.

τοῦ γ' τίτ. τῶν νεαρῶν, ἐπὶ διετίαν θέλει τοὺς τελείους σαμαρείτας κατηχεῖσθαι.

ΚΕΦ. Η.

Περὶ ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν δεχομένων βάπτισμα αἱρετικῶν.

Ἀποστόλων κανὼν μϛ'.

Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον αἱρετικῶν δεξαμένους βάπτισμα μϛ'
etc. ut p. 148.

ΚΕΦ. Θ.

Περὶ τῶν ἐν νόσῳ βαπτιζομένων.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν ιβ'.

Ἐὰν νοσῶν τὶς φωτισθῇ, εἰς πρεσβυτέριον ἄγεσθαι οὐ ιβ' δύναται· οὐκ ἐκ προαιρέσεως γὰρ ἡ πίστις αὐτοῦ, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης· εἰ μὴ τάχα διὰ τὴν μετὰ ταῦτα αὐτοῦ σπουδὴν καὶ πίστιν, καὶ διὰ σπάνιν ἀνθρώπων.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν μζ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς ἐν νόσῳ etc. ut p. 155. μζ'

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν με'.

Περὶ τῶν ἀσθενούντων, καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποκρίνεσθαι μὴ δυναμένων.

Ὥστε τοὺς ἀσθενοῦντας, οἵ τινες ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποκρί- με' νεσθαι οὐ δύνανται, τότε βαπτίζεσθαι, ὅτε τῇ αὐτῶν προαιρέσει τὴν περὶ αὐτῶν μαρτυρίαν κινδύνῳ ἰδίῳ εἴπωσιν.

Τιμοθέου κανὼν δ'. – Ἐρώτησις.

Ἐάν τις κατηχούμενος ἀσθενῶν γένηται ἐκφρενὴς, καὶ δ' μὴ δύνηται ἑαυτῷ ὁμολογῆσαι τὴν πίστιν, καὶ παρακαλοῦσιν οἱ ἴδιοι αὐτοῦ ἵνα λάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα ἕως ζῇ, εἰ ὀφείλει λαβεῖν, ἢ οὔ;

Ἀπόκρισις.

Ὀφείλει λαβεῖν, ἐὰν μὴ ὑπὸ πνεύματος ἀκαθάρτου πειράζηται.

ΚΕΦ. Ι.

Περὶ τῆς ἐγκύου βαπτιζομένης.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν ϛʹ.

ϛʹ Περὶ κυοφορούσης ὅτι δεῖ φωτίζεσθαι ὁπότε βούλεται· οὐδὲν γὰρ ἐν τούτῳ κοινωνεῖ ἡ τίκτουσα τῷ τικτομένῳ, διὰ τὸ ἑκάστου ἰδίαν τὴν προαίρεσιν τὴν ἐπὶ τῇ ὁμολογίᾳ δείκνυσθαι.

Καί τοι ἐν τῷ αʹ δίγ. τοῦ δʹ τίτ. τοῦ κεʹ βιβλ. τῶν δίγ. φησὶ, τὸν κυοφορούμενον μέρος εἶναι τῆς ἐγκύου· ἐν δὲ ιʹ δίγ. τοῦ γʹ τίτ. τοῦ μαʹ βιβλ. καὶ βιβλ. νʹ τίτ. ιϛʹ δίγ. κϛʹ· ὅτι τὸ κυοφορούμενον οὐκ ἔστι μέρος τῆς μητρὸς· καὶ ἄλλα δὲ διάφορα νόμιμα περὶ τούτου συνήγαγον ἐν τῷ φανέντι μοι περὶ ἐναντιοφανῶν μονοβίβλῳ.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Περὶ τοῦ ὀφείλειν μετὰ τὸ ἅγιον βάπτισμα χρίεσθαι.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν μηʹ.

μηʹ Ὅτι δεῖ τοὺς φωτιζομένους, μετὰ τὸ βάπτισμα χρίεσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ, καὶ μετόχους εἶναι τῆς βασιλείας τοῦ Χριστοῦ.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ϛʹ.

Περὶ τῆς ποιήσεως τοῦ ἁγίου χρίσματος.

ϛʹ Ὥστε χρίσμα ἀπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι.

Φουρτουνάτος ἐπίσκοπος εἶπεν etc. usque ad πᾶσιν ἀρέσκει, ut p. 105.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Περὶ τῶν δὶς ἢ μὴ δεόντως βαπτιζομένων, καὶ τῶν τοὺς ἀσεβεῖς μὴ βαπτιζόντων.

Ἀποστόλων κανὼν μζ΄ μή ν΄.

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, τὸν κατὰ ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα, ἐὰν ἄνωθεν βαπτίσῃ, ἢ τὸν μεμολυσμένον παρὰ τῶν ἀσεβῶν, ἐὰν μὴ ἀναβαπτίσῃ, καθαιρείσθω, ὡς γελῶν τὸν σταυρὸν καὶ τὸν τοῦ κυρίου θάνατον, καὶ μὴ διακρίνων ἱερέας ψευδιερέων. (τὸ τοιοῦτον ὡς μὴ τῷ κεφ. συνᾷδον, οὐκ ὀφείλει ἀναγινώσκεσθαι. **Sic est minutiore litterâ in cod.**) μζ

Εἴ τις λαϊκὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐκβαλὼν, ἑτέραν λάβοι, ἢ παρὰ ἄλλου ἀπολελυμένην, ἀφοριζέσθω. μη΄

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν, μὴ βαπτίσει εἰς πατέρα **etc. usque ad** τοῦ ἁγίου πνεύματος, **ut p. 154.** ν΄

Περὶ τῶν ἀναβαπτιζόντων καὶ ἀναβαπτιζομένων διαλαμβάνει ἡ α΄ καὶ ἡ β΄. διάτ. τοῦ ς΄ τίτ. τοῦ α΄ βιβλ. τοῦ κώδ. ἡ μὲν γὰρ τῷ ἐπισκόπῳ καθαίρεσιν ἐπάγει, ἡ δὲ ἐσχάτην τιμωρίαν τῷ βαπτίσαντι καὶ τῷ βαπτισθέντι, εἴ γε ἡλικίας ἐστὶ δεκατικῆς, ἐγκλήματος· γίνωσκε δὲ ὅτι ὁ τῇ ἥβῃ πλησιάζων, ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ βοηθεῖται, ὡς βιβλ. κθ΄ τίτ. ε΄ δίγ. ιδ΄· ἔστι δὲ ἥβη, ἐπὶ μὲν τοῦ ἄῤῥενος, ὁ ιδ΄ ἐνιαυτὸς πεπληρωμένος· ἐπὶ δὲ τῆς θηλείας, ἡ συμπλήρωσις τοῦ ιβ΄ ἐνιαυτοῦ, ὡς βιβλ. κη΄ τίτ. α΄ δίγ. ε΄, καὶ βιβλ. τοῦ κώδ. ε΄ τίτ. ξ΄ διάτ. γ΄, καὶ ἰνστιτουτίων α΄ τίτ. κβ΄· εἰ δέ τισι ληγατευθῇ ἀποτροφὴ ἕως οὗ εἰσὶν ἄνηβοι, ὁ μὲν ἄῤῥην λαμβάνει, ἕως οὗ πληρώσῃ τὸν ιη΄ ἐνιαυτὸν, ἡ δὲ θήλεια τὸν

ιδ΄, ὡς βιβλ. λδ΄ τίτ. α΄· ἄνηβες δὲ τὸ πλαστὸν οὐ πλημμελεῖ, ὡς βιβλ. μη΄ τίτ. ι΄ διγ. κβ΄· καὶ ἡ μοιχεία μετὰ τὴν ἥβην πλημμελεῖται, ὡς διγ. λς΄ τοῦ ι΄ τίτ. τοῦ αὐτοῦ μη΄ βιβλ. ἡ δὲ διαλαμβάνουσα περὶ τῶν ἐκκλησιῶν Ἀφρικῆς λζ΄ νεαρὰ φησὶν, ὅτι οἱ ἀναβαπτισθέντες, στρατεύεσθαι μὲν οὐ δύνανται, μεταμέλου δὲ χώραν ἔχουσιν.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Τίνες ἐξ αἱρετικῶν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν μετιόντες, βαπτίζονται· καὶ τίνες μόνον χρίονται.

Συνόδου Νικαίας κανὼν ιθ΄.

ιθ΄ Περὶ τῶν Παυλιανισάντων etc. ut p. 103.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ζ΄ η΄.

ζ΄ Περὶ τοῦ τοὺς ἐκ τῶν αἱρέσεων, τουτέστιν Ναυατιανῶν, ἤτοι Φωτεινιανῶν, Τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν ἐπιστρεφομένους, εἴτουν κατηχουμένους, εἴτε πιστοὺς, τοὺς παρ᾽ ἐκείνοις μὴ προσδέχεσθαι πρὶν ἂν ἀναθεματίσωσι πᾶσαν αἵρεσιν, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ᾗ κατείχοντο· καὶ τότε λοιπὸν τοὺς λεγομένους παρ᾽ αὐτοῖς πιστοὺς ἐκμανθάνοντας τὰ τῆς πίστεως σύμβολα, χρισθέντας τε τῷ ἁγίῳ χρίσματι, οὕτω κοινωνεῖν τῶν μυστηρίων τῶν ἁγίων.

η΄ Περὶ τοῦ τοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ἐπιστρέφοντας, εἰ καὶ ἐν κλήρῳ νομιζομένῳ παρ᾽ αὐτοῖς τυγχάνοιεν, εἰ καὶ μέγιστοι λέγοιντο, τοὺς τοιούτους μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχεῖσθαι τε καὶ βαπτίζεσθαι ὑπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων τε καὶ πρεσβυτέρων.

Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως κανὼν ζ΄.

ζ΄ Τοὺς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων ἀπὸ αἱρετικῶν δεχόμεθα, κατὰ τὴν ὑποτεταγ-

μένην ἀκολουθίαν καὶ συνήθειαν· Ἀρειανοὺς μὲν καὶ Μακεδονιανοὺς, καὶ Σαββατιανοὺς, καὶ Ναυατιανοὺς, τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς Καθαροὺς καὶ Ἀριστεροὺς, καὶ τοὺς Τεσσαρεσκαιδεκατίτας ἤγουν Τετραδίτας, καὶ Ἀπολιναριαστὰς, δεχόμεθα διδόντας λιβέλλους καὶ ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν μὴ φρονοῦσαν ὡς φρονεῖ ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, σφραγιζομένους ἤτοι χριομένους πρῶτον τῷ ἁγίῳ μύρῳ τό τε μέτωπον, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰς ῥίνας, καὶ τὸ στόμα, καὶ τὰ ὦτα· καὶ σφραγίζοντες αὐτοὺς λέγομεν, σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου· Εὐνομιανοὺς μέν τοι τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους, καὶ Μοντανιστὰς τοὺς ἐνταῦθα λεγομένους Φρύγας, καὶ Σαβελλιανοὺς τοὺς υἱοπατορίαν διδάσκοντας, καὶ ἕτερά τινα χαλεπὰ ποιοῦντας, καὶ τὰς ἄλλας πάσας αἱρέσεις· ἐπειδὴ πολλοί εἰσιν ἐνταῦθα μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς Γαλατῶν χώρας ἐρχόμενοι, πάντας τοὺς ἀπ' αὐτῶν θέλοντας προστίθεσθαι τῇ ὀρθοδοξίᾳ, ὡς ἕλληνας δεχόμεθα· καὶ τὴν πρώτην μὲν ἡμέραν ποιοῦμεν αὐτοὺς χριστιανοὺς, τὴν δὲ δευτέραν κατηχουμένους· εἶτα τῇ τρίτῃ ἐξορκίζομεν αὐτοὺς, μετὰ τοῦ ἐμφυσᾷν τρίτον εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ εἰς τὰ ὦτα, καὶ οὕτως κατηχοῦμεν αὐτοὺς, καὶ ποιοῦμεν χρονίζειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν γραφῶν, καὶ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν γε΄.

Τοὺς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῇ μερίδι τῶν σωζομένων ἀπὸ αἱρετικῶν δεχόμεθα, κατὰ τὴν ὑποτεταγμένην ἀκολουθίαν τε καὶ συνήθειαν· Ἀρειανοὺς μὲν καὶ Μακεδονιανοὺς, καὶ Ναυατιανοὺς, καὶ Σαββατιανοὺς, τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς Καθαροὺς καὶ Ἀριστεροὺς, καὶ τοὺς Τεσ- γε΄

σαρεσκαιδεκατίτας ἤγουν Τετραδίτας, καὶ Ἀπολιναριστὰς δεχόμεθα, διδόντας λιβέλλους καὶ ἀναθεματίζοντας πᾶσαν αἵρεσιν, μὴ φρονοῦσαν ὡς φρονεῖ ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, σφραγιζομένους ἤτοι χριομένους πρῶτον τῷ ἁγίῳ μύρῳ τὸ μέτωπον, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὰς ῥίνας, καὶ τὸ στόμα, καὶ τὰ ὦτα, καὶ σφραγίζοντες αὐτοὺς λέγομεν, σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου· περὶ δὲ τῶν Παυλιανισάντων, εἶτα προσελθόντων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅρος ἐκτέθειται ἀναβαπτίζεσθαι αὐτοὺς ἐξάπαντος· Εὐνομιανοὺς μέν τοι τοὺς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτιζομένους καὶ Μοντανιστὰς τοὺς ἐνταῦθα λεγομένους Φρύγας, καὶ Σαβελλιανοὺς τοὺς υἱοπατορίαν δοξάζοντας, καὶ ἕτερά τινα χαλεπὰ ποιοῦντας, καὶ πάσας τὰς ἄλλας αἱρέσεις· ἐπειδὴ πολλοί εἰσιν ἐνταῦθα μάλιστα οἱ ἀπὸ τῆς Γαλατῶν χώρας ἐρχόμενοι, πάντας τοὺς ἀπ' αὐτῶν θέλοντας προστίθεσθαι τῇ ὀρθοδοξίᾳ ὡς ἕλληνας δεχόμεθα· καὶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ποιοῦμεν αὐτοὺς χριστιανοὺς, τὴν δὲ δευτέραν κατηχουμένους, εἶτα τὴν τρίτην ἐξορκίζομεν αὐτοὺς μετὰ τοῦ ἐμφυσᾶν τρίτον εἰς τὸ πρόσωπον καὶ εἰς τὰ ὦτα, καὶ οὕτω κατηχοῦμεν αὐτοὺς καὶ ποιοῦμεν χρονίζειν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀκροᾶσθαι τῶν γραφῶν, καὶ τότε αὐτοὺς βαπτίζομεν· καὶ τοὺς Μανιχαίους δὲ καὶ τοὺς Οὐαλεντίνους καὶ Μαρκιωνιστὰς, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ὁμοίων αἱρέσεων προσερχομένους, ὡς ἕλληνας δεχόμενοι ἀναβαπτίζομεν· Νεστοριανοὺς δὲ καὶ Εὐτυχιανιστὰς καὶ Σεβηριανοὺς, καὶ τοὺς ἐκ τῶν ὁμοίων αἱρέσεων χρὴ ποιεῖν λιβέλλους, καὶ ἀναθεματίζειν τὴν αἵρεσιν, καὶ Νεστόριον, καὶ Εὐτυχέα, καὶ Διόσκορον, καὶ Σεβῆρον, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐξάρχους τῶν τοιούτων αἱρέσεων, καὶ τοὺς φρονοῦντας τὰ αὐτῶν, καὶ πάσας

τὰς προαναφερομένας αἱρέσεις, καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν τῆς ἁγίας κοινωνίας.

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν η'.

Ὅτι τοὺς Ἑβραίους οὐ χρὴ δέχεσθαι, εἰ μή ποτε ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας ἐπιστρέψουσιν.

Ἐπειδὴ πλανώμενοι οἱ ἐκ τῆς τῶν Ἑβραίων θρησκείας, η'
μυκτηρίζειν ἔδοξαν Χριστὸν τὸν θεὸν, προσποιούμενοι μὲν χριστιανίζειν, αὐτὸν δὲ ἀρνοῦντες, κρύβδην καὶ λαθραίως σαββατίζοντες, καὶ ἕτερα ἰουδαϊκὰ ποιοῦντες, ὁρίζομεν τούτους μήτε εἰς κοινωνίαν, μήτε εἰς εὐχὴν, μήτε εἰς ἐκκλησίαν δέχεσθαι, ἀλλὰ φανερῶς ἔστωσαν κατὰ τὴν ἑαυτῶν θρησκείαν Ἑβραῖοι, μήτε τοὺς παῖδας αὐτῶν βαπτίζειν, μήτε δοῦλον ὠνήσασθαι ἢ κτᾶσθαι· εἰ δὲ καὶ ἐπιςρέψει τίς αὐτῶν ἐξ εἰλικρινοῦς πίστεως, καὶ ὁμολογήσει ἐξ ὅλης καρδίας, θριαμβεύων τὰ κατ' αὐτῶν ἔθη καὶ πράγματα, πρὸς τὸ καὶ ἄλλους ἐλεγχθῆναι καὶ διορθώσασθαι, τοῦτον προσδέχεσθαι καὶ βαπτίζειν, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ ἀσφαλίζεσθαι αὐτοὺς ἀποστῆναι τῶν ἑβραϊκῶν ἐπιτηδευμάτων· εἰ δὲ μὴ οὕτως ἔχοιεν, μηδαμῶς αὐτοὺς προσδέχεσθαι.

Βασιλείου κανὼν μζ'.

Ἐγκρατῖται καὶ Σακκοφόροι etc. ut p. 21. μζ

Κ Ε Φ. ΙΕ.

Πῶς ὁ δαιμονιζόμενος, ἢ ὁ ἐν νόσῳ παραφρονῶν βαπτίζεται.

Τιμοθέου κανὼν β' δ'. - Ἐρώτησις.

Ἐὰν δαιμονιζόμενός τις κατηχούμενος ᾖ, καὶ θέλει αὐτὸς β'
ἢ οἱ ἴδιοι αὐτοῦ ἵνα λάβῃ τὸ ἅγιον βάπτισμα, εἰ ὀφείλει λαβεῖν ἢ οὔ, καὶ μάλιστα ἐὰν περὶ τὸν θάνατον ἐστίν;

Ἀπόκρισις.

Ἐὰν ὁ δαιμονιζόμενος μὴ καθαιρισθῇ ἀπὸ τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος, οὐ δύναται λαβεῖν τὸ ἅγιον βάπτισμα· περὶ δὲ τὴν ἔξοδον, βαπτίζεται.

Ἐρώτησις.

δ' Ἐάν τις κατηχούμενος ἀσθενῶν γένηται ἐκφρενὴς etc. usque ad πειράζηται, ut p. 159.

ΚΕΦ. Ιϛ.

Περὶ τοῦ μὴ χρῆναι γυναῖκα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς καθάρσεως αὐτῆς βαπτισθῆναι.

Τιμοθέου κανὼν ϛ'. – Ἐρώτησις.

ϛ' Ἐὰν γυνὴ κατηχουμένη δέδωκε τὸ ὄνομα αὐτῆς ἵνα φωτισθῇ, καὶ περὶ τὴν ἡμέραν τοῦ βαπτίσματος γέγονεν αὐτῇ τὸ κατ' ἔθος τῶν γυναικῶν, εἰ ὀφείλει φωτισθῆναι αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἢ ὑπερθέσθαι, καὶ πόσον ὑπερθέσθαι;

Ἀπόκρισις.

Ὑπερθέσθαι ὀφείλει, ἕως ἂν καθαρισθῇ.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Ἐὰν ὁ κατηχούμενος πρὸ τοῦ βαπτίσματος κοινωνήσῃ.

Τιμοθέου κανὼν α'. – Ἐρώτησις.

α' Ἐὰν παιδίον κατηχούμενον ὡς ἑπτὰ ἐτῶν, ἤγουν ἄνθρωπος τέλειος, εὐκαιρήσῃ που προσφορᾶς γινομένης, καὶ ἀγνοῶν μεταλάβοι, τί ὀφείλει γίνεσθαι περὶ αὐτοῦ;

Ἀπόκρισις.

Φωτισθῆναι ὀφείλει, παρὰ θεοῦ γὰρ κέκληται.

ΤΙΤΛΟΣ Ε.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑΦΡΟΝΟΥΝΤΩΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ, ΚΑΙ ΣΥΝΑΞΕΩΝ, ΚΑΙ ΜΝΗΜΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΣΘΙΟΝΤΩΝ ΕΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΩΝ.

TITULUS V.

DE IIS QUI CONTEMNUNT ECCLESIAS, ET SYNAXES ATQUE MEMORIAS, ET DE MANDUCANTIBUS IN ECCLESIIS, ET DE AGAPIS.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ τῶν διδασκόντων, τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς συνάξεις καὶ τὰς μνήμας, εὐκαταφρονήτους εἶναι.

Συνόδου Γαγγρῶν κανὼν ε΄ κ΄.

Εἴ τις διδάσκει τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ εὐκαταφρόνητον εἶναι, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ συνάξεις, ἀνάθεμα ἔστω. ε΄

Εἴ τις αἰτιῶτο ὑπερηφάνῳ διαθέσει κεχρημένος, καὶ βδελυσσόμενος τὰς συνάξεις τῶν μαρτύρων, ἢ τὰς ἐν αὐταῖς γινομένας λειτουργίας, καὶ τὰς μνήμας αὐτῶν, ἀνάθεμα ἔςω. κ΄

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ος΄ πη΄ ϙζ.

Ὅτι οὐ χρὴ ἔνδον τῶν ἱερῶν περιβόλων καπηλεῖον ἢ τὰ διὰ βρωμάτων εἴδη προτιθέναι, ἢ ἑτέρας πράσεις ποιεῖσθαι, τὸ σεβάσμιον ταῖς ἐκκλησίαις φυλάσσοντας· ὁ γὰρ σωτὴρ ἡμῶν καὶ Θεὸς, διὰ τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας παιδαγωγῶν ἡμᾶς, μὴ ποιεῖν τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐμπορίου οἶκον, παρεκελεύετο· ὃς καὶ τῶν κολυβιςῶν τὸ κέρμα ἐξέχεε, καὶ τοὺς τὸ ἱερὸν κοινοποιοῦντας ἀπήλασεν· εἴ τις οὖν ἐπὶ τῷ προκειμένῳ ἁλῷ πλημμελήματι, ἀφοριζέσθω. ος΄

πη' Μηδεὶς ἔνδον ἱεροῦ ναοῦ, κτῆνος τὸ οἱονοῦν εἰσαγέτω· ἐκτὸς εἰ μή τις ὁδοιπορῶν, μεγίστης καταλαβούσης ἀνάγκης, οἰκίσκου καὶ καταγωγῆς ἀπορῶν, ἐν τῷ τοιούτῳ καταλύσει ναῷ· διὰ γὰρ τοῦ μὴ τὸ κτῆνος ἴνδον εἰσενεχθῆναι, αὐτὸ μὲν ἔστιν ὅτε διαφθαρήσεται, ὁ δὲ τῇ τοῦ ὑποζυγίου ἀποβολῇ καὶ τῷ ἐντεῦθεν ἀπόρῳ τῆς ἐπὶ τὴν ὁδοιπορίαν ὁρμῆς, θανάτου κινδύνῳ παραδοθήσεται· τὸ γὰρ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον γενέσθαι ἐκδιδασκόμεθα· ὥστε διὰ πάντων προτιμητέαν ἡγεῖσθαι τὴν τοῦ ἀνθρώπου σωτηρίαν τὲ καὶ ἀπάθειαν· εἰ δέ τις φωραθείη χωρὶς ἀνάγκης, κτῆνος εἰσάγων ἐν τῷ ἱερῷ, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

ϟζ' Τοὺς ἢ γαμετῇ συνοικοῦντας ἢ ἄλλως ἀδιακρίτως τοὺς ἱεροὺς τόπους κοινοποιοῦντας, καὶ καταφρονητικῶς περὶ αὐτοὺς ἔχοντας, καὶ οὕτως ἐν αὐτοῖς καταμένοντας, καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς σεβασμίοις ναοῖς κατηχουμένων ἐξωθεῖσθαι προςάσσομεν· εἰ δέ τις μὴ τοῦτο παραφυλάξει, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

ΚΕΦ. Β.

Περὶ τοῦ μὴ ποιεῖν ἐν ἐκκλησίαις ἀγάπας.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν κη'.

κη' Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς κυριακοῖς, ἢ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἔνδον ἐν τῷ οἴκῳ ἐσθίειν καὶ ἀκούβιτα στρωννύειν.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν μβ'.

μβ' Περὶ τοῦ μὴ συμπόσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιτελεῖσθαι.

Ὥστε ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς, ἐν ταῖς ἐκκλησίαις μὴ συμποσιάζεσθαι, εἰ μὴ δ' ἂν τυχὸν ἀνάγκῃ ξενίας διαβάν-

τες ἐκεῖ καταλύσωσι· καὶ οἱ λαοὶ δὲ ἀπὸ τῶν τοιουτοτρόπων συμποσίων, ὅσον δυνατόν ἐστι, κωλυθῶσιν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν οδ' ος' ϙζ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς κυριακοῖς ἢ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἔνδον ἐν τῷ οἴκῳ ἐσθίειν, καὶ ἀκούβιτα στρωννύειν· οἱ δὲ τοῦτο ποιεῖν τολμῶντες, ἢ παυσάσθωσαν, ἢ ἀφοριζέσθωσαν. οδ'

Ὅτι οὐ χρὴ ἔνδον τῶν ἱερῶν περιβόλων etc. ut p. 167. ος'

Τοὺς ἢ γαμετῇ συνοικοῦντας etc. ut p. 168. ϙζ

Καὶ ἡ γ' διάταξις τοῦ ιβ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ., κωλύει τοὺς προσφεύγοντας, ἐσθίειν ἢ καθεύδειν ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ διάγειν ἀσφαλῶς ἐντὸς τῶν πρώτων θυρῶν, ἐν αὐλαῖς, καὶ στοαῖς, καὶ λουτροῖς, καὶ κήποις.

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ τῶν εὐτελιζόντων τὰς γινομένας ἀγάπας, καὶ ὅτι οὐ δεῖ μέρη λαμβάνειν εἰς ἀγάπην.

Συνόδου Γαγγρῶν κανὼν ια'.

Εἴ τις καταφρονοίη τῶν ἐκ πίστεως ἀγάπας ποιούντων, καὶ διὰ τιμὴν τοῦ κυρίου συγκαλούντων τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μὴ ἐθέλοι κοινωνεῖν ταῖς κλήσεσι διὰ τὸ ἐξευτελίζειν τὸ γινόμενον, ἀνάθεμα ἔστω. ια'

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν κζ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς, ἢ κληρικοὺς, ἢ λαϊκοὺς, καλουμένους εἰς ἀγάπην μέρη αἴρειν, διὰ τὸ μὴ ὕβριν τῇ τάξει προστρίβεσθαι τῇ ἐκκλησιαστικῇ. κζ

ΤΙΤΛΟΣ ϛ.

ΠΕΡΙ ΚΑΡΠΟΦΟΡΙΩΝ.

TITULUS VI.

DE FRUCTUUM OBLATIONIBUS.

ΚΕΦ. Α.

Ἀποστόλων κανὼν γ' δ' οα'.

γ' δ' Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος παρὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν etc. usque ad κληρικοῖς, ut p. 134.

οα' Εἴ τις χριστιανὸς, ἔλαιον ἀπενέγκοι εἰς ἱερὸν ἐθνῶν ἢ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῶν, ἢ λύχνους ἀνάψοι, ἀφοριζέσθω.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν κη' νζ' οθ' ϙθ'.

κη' Ἐπειδὴ ἐν διαφόροις ἐκκλησίαις μεμαθήκαμεν, σταφυλῆς etc. ut p. 137.

νζ' Ὅτι οὐ χρὴ ἐν τοῖς θυσιαστηρίοις μέλι καὶ γάλα προφέρεσθαι.

οθ' Ἀλόχευτον τὸν ἐκ τῆς παρθένου θεῖον τόκον ὁμολογοῦντες, ὡς καὶ ἀσπόρως συστάντα, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ κηρύσσοντες, τοὺς ἐξ ἀγνοίας πράττοντάς τι τῶν οὐ δεόντων, διορθώσει καθυποβάλλομεν· ὅθεν ἐπειδή τινες μετὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν γεννήσεως δείκνυνται σεμίδαλιν ἕψοντες, καὶ ταύτης ἀλλήλοις μεταδιδόντες προφάσει τιμῆς δῆθεν λοχείων τῆς ἀχράντου παρθενομήτορος, ὁρίζομεν μηδὲν τοιοῦτον ὑπὸ τῶν πιστῶν τελεῖσθαι· οὐ γὰρ τιμή γε τοῦτο τῇ παρθένῳ, τῇ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον τὸν ἀχώρητον τεκούσῃ λόγον σαρκὶ, ἐκ τῶν κοινῶν τε καὶ καθ'

ἡμᾶς, τὰ κατὰ τὸν ἄφραστον αὐτῆς τόκον ὁρίζειν ὑπογράφειν· εἴ τις οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν πράττων τοιοῦτον φωραθείη, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Καὶ τοῦτο δὲ ἐν τῇ Ἀρμενίων χώρᾳ γίνεσθαι μεμαθήκαμεν, ὡς τινὲς ἔνδον ἐν τοῖς ἱεροῖς θυσιαστηρίοις μέλη κρεῶν ἕψοντες, προσάγουσιν ἀφαιρέματα τοῖς ἱερεῦσιν ἰουδαϊκῶς ἀπονέμοντες· ὅθεν ἡμεῖς τὸ τῆς ἐκκλησίας φυλάττοντες ἀσπίλωτον, ὁρίζομεν, μὴ ἐξεῖναί τινι τῶν ἱερέων ἀφωρισμένα κρεῶν μέλη παρὰ τῶν προσαγόντων λαμβάνειν, ἀλλ' οἷς ἀρεσθῇ ὁ προσάγων, τούτοις ἀρκείσθωσαν, ἔξω τῆς ἐκκλησίας τῆς τοιαύτης γινομένης προσαγωγῆς· εἰ δέ τις μὴ τοῦτο οὕτω ποιῇ, ἀφοριζέσθω. ϙδ'

Κυρίλλου ἐκ τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς κεφ. β'.

Τὰ δὲ ἀδίκως ληφθέντα etc. ut p. 120.

Ἡ λη' διάταξις τοῦ γ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. φησὶν, ὅτι οὐ δεῖ τοὺς ἐπισκόπους ἢ τοὺς κληρικοὺς, ἀναγκάζειν τινὰς καρποφορεῖν, ἢ ἀγγαρείας διδόναι, ἢ διὰ ταῦτα ἀφορίζειν, ἢ ἀναθεματίζειν, ἢ μὴ διδόναι κοινωνίαν, ἢ μὴ βαπτίζειν, κἂν ἔθος ἐκράτησε τοιοῦτον· ὁ δὲ παραβαίνων, ἐκπίπτει τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς διοικήσεως αὐτῆς, καὶ δίδωσι δέκα λίτρας· ταῦτα δὲ κρατεῖ ἐν μόνῃ τῇ βασιλευούσῃ καὶ τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς, καὶ τοῖς ἀνήκουσι τόποις τοῖς ὑπὸ τοῦ πατριάρχου χειροτονουμένοις μητροπολίταις, ἢ τοῖς ἐξ ἐκείνων γινομένοις ἐπισκόποις· ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ α' κεφ. τοῦ β' τίτ. τούτου τοῦ συντάγματος περὶ προσφορῶν, καὶ τῶν δωρουμένων ἢ καταλιμπανομένων εὐαγέσιν οἴκοις.

ΚΕΦ. Β.

Τίνας δεῖ λαμβάνειν ἢ διδόναι καρποφορίαν, καὶ περὶ τῶν λαμβανόντων ἀπὸ ἐκκλησίας κηρὸν ἢ ἔλαιον.

Ἀποστόλων κανὼν οβ΄.

οβ΄ Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἀφέληται κηρὸν ἢ ἔλαιον, ἀφοριζέσθω, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προστιθέτω μεθ᾽ οὗ ἔλαβεν.

Συνόδου Γαγγρῶν κανὼν ζ΄ η΄.

ζ΄ Εἴ τις καρποφορίας ἐκκλησιαστικὰς ἐθέλοι λαμβάνειν, ἢ διδόναι ἔξω τῆς ἐκκλησίας παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐγκεχειρισμένου τὰ τοιαῦτα, καὶ μὴ μετὰ γνώμης αὐτοῦ ἐθέλοι πράττειν, ἀνάθεμα ἔστω.

η΄ Εἴ τις διδοῖ ἢ λαμβάνει καρποφορίαν παρεκτὸς τοῦ ἐπισκόπου, ἢ τοῦ ἐπιτεταγμένου εἰς οἰκονομίαν εὐποιΐας, καὶ ὁ διδοὺς καὶ ὁ λαμβάνων ἀνάθεμα ἔστω.

Θεοφίλου ἐκ τοῦ ὑπομνηστικοῦ κανὼν ζ΄.

ζ΄ Τὰ προσφερόμενα εἰς λόγον θυσίας, μετὰ τὰ ἀναλισκόμενα εἰς τὴν τῶν μυστηρίων χρείαν, οἱ κληρικοὶ διανεμέσθωσαν· καὶ μήτε κατηχούμενος ἐκ τούτων ἐσθιέτω ἢ πινέτω, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς πιστοὶ ἀδελφοί.

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ τῶν προσφερόντων συναγωγαῖς ἢ ἱεροῖς ἐθνῶν.

Ἀποστόλων κανὼν οα΄.

οα΄ Εἴ τις χριστιανὸς ἔλαιον ἀπενέγκοι εἰς ἱερὸν ἐθνῶν ἢ εἰς συναγωγὴν Ἰουδαίων ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῶν, ἢ λύχνους ἀνάψοι, ἀφοριζέσθω.

Ἡ α΄ διάταξις τοῦ θ΄ τίτ. τοῦ α΄ βιβλ. τοῦ κώδ. φη-

σὶν, ὅτι τὸ τῇ ὁμάδι τῶν Ἰουδαίων ληγατευόμενον, οὐκ ἀπαιτεῖται· καὶ ἡ θ' διάτ. τοῦ ια' τίτ. τοῦ αὐτοῦ βιβλ., ὅτι ἐάν τι δωρηθῇ ἢ καταλειφθῇ ἐπὶ συστάσει ἑλληνισμοῦ, ἡ πόλις αὐτὸ λαμβάνει.

ΤΙΤΛΟΣ Ζ.

ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ, ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, ΚΑΙ ΣΑΒΒΑΤΟΥ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΓΟΝΥΚΛΙΣΙΑΣ.

TITULUS VII.

DE IEIUNIO, ET QUADRAGESIMA, ET PASCHATE, ET PENTECOSTE, ET DE DIE DOMINICA, ET SABBATO, ET GENUUM FLEXIONE.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ νηστείας καὶ τῶν κεκωλυμένων ἢ ἐπιτετραμμένων, γίνεσθαι ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τῶν νηστειῶν.

Ἀποστόλων κανὼν ξδ' ξθ'.

Εἴ τις κληρικὸς εὑρεθῇ τὴν κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων, ξδ'
ἢ τὸ σάββατον, πλὴν τοῦ ἑνὸς μόνου, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑπο- ξθ'
διάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης, τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν τοῦ πάσχα οὐ νηστεύοι, ἢ τετράδα, ἢ παρασκευὴν, καθαιρείσθω· ἐκτὸς εἰ μὴ δι' ἀσθένειαν σωματικὴν ἐμποδίζοιτο· ἐὰν δὲ λαϊκὸς ᾖ, ἀφοριζέσθω.

Συνόδου Γαγγρῶν κανὼν ιη' ιθ'.

Εἴ τις διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἐν τῇ κυριακῇ νηστεύοι, ιη'
ἀνάθεμα ἔστω.

ιθ' Εἴ τις τῶν ἀσκουμένων, χωρὶς σωματικῆς ἀνάγκης ὑπερηφανεύοιτο, καὶ τὰς παραδεδομένας νηστείας εἰς τὸ κοινὸν, καὶ φυλαττομένας ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας παραλύει, ὑποικουροῦντος ἐν αὐτῷ τελείου λογισμοῦ, ἀνάθεμα ἔστω.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν μθ' ν' να' νβ'.

μθ' Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ ἄρτον προσφέρειν, εἰ μὴ ἐν σαββάτῳ καὶ κυριακῇ μόνον.

ν' Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ, τῇ ὑστέρᾳ ἑβδομάδι τὴν ε' λύειν, καὶ ὅλην τὴν τεσσαρακοστὴν ἀτιμάζειν· ἀλλὰ δεῖ πᾶσαν τὴν τεσσαρακοστὴν νηστεύειν, ξηροφαγοῦντας.

να' Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ, μαρτύρων γενέθλιον ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων μνείαν ποιεῖν ἐν τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς κυριακαῖς.

νβ' Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ γάμους καὶ γενέθλια ἐπιτελεῖν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης
κανὼν κθ' νβ' νε' νϛ' πθ'.

κθ' Ὁ τῶν ἐν Καρθαγέννῃ διαγορεύει κανὼν, ὥστε ἅγια θυσιαστηρίου, εἰ μὴ ὑπὸ νηστικῶν ἀνθρώπων μὴ ἐπιτελεῖσθαι, ἐξῃρημένης μιᾶς ἐτησίας ἡμέρας, ἐν ᾗ τὸ κυριακὸν δεῖπνον ἐπιτελεῖται· ἴσως τηνικαῦτα διά τινας κατὰ τοὺς τόπους προφάσεις τῇ ἐκκλησίᾳ λυσιτελεῖς, τῶν θείων ἐκείνων πατέρων τῇ αὐτῇ χρησαμένων οἰκονομίᾳ· μηδενὸς οὖν ἡμᾶς ἐνάγοντος καταλιπεῖν τὴν ἀκρίβειαν ὁρίζομεν, ἀποστολικαῖς καὶ πατρικαῖς ἑπόμενοι παραδόσεσι, μὴ δεῖν ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ τῇ ὑστέρᾳ ἑβδομάδι τὴν πέμπτην λύειν, καὶ ὅλην τὴν τεσσαρακοστὴν ἀτιμάζειν.

νβ' Ἐν πάσαις ταῖς τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς τῶν νηστειῶν ἡμέραις, παρεκτὸς σαββάτου, καὶ κυριακῆς, καὶ τῆς ἁγίας

τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἡμέρας, γινέσθω ἡ τῶν προηγιασμένων ἱερὰ λειτουργία.

Ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν τοὺς ἐν τῇ Ῥωμαίων πόλει, ἐν ταῖς νέ
ἁγίαις τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέραις, τοῖς ταύτης σάββασι νηστεύειν, παρὰ τὴν παραδοθεῖσαν ἐκκλησιαστικὴν ἀκολουθίαν, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὥςε κρατεῖν καὶ ἐπὶ τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ, ἀπαρασαλεύτως τὸν κανόνα τὸν λέγοντα· εἴ τις κληρικὸς εὑρεθῇ, τῇ ἁγίᾳ κυριακῇ νηστεύων, ἢ τὸ σάββατον, πλὴν τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Ὡσαύτως μεμαθήκαμεν ἐν τῇ Ἀρμενίων χώρᾳ καὶ ἐν ἑτέ- νς'
ροις τόποις, ἐν τοῖς σάββασι καὶ ἐν ταῖς κυριακαῖς τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς τῶν νηστειῶν ἡμέραις, ὠὰ καὶ τυρὸν ἐσθίειν τινάς· ἔδοξε τοίνυν καὶ τοῦτο, ὥστε τὴν κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, μιᾷ κατακολουθοῦσαν τάξει, τὴν νηστείαν ἐπιτελεῖν, καὶ ἀπέχεσθαι ὥσπερ θυτοῦ παντοίου, οὕτω δὴ καὶ ὠοῦ καὶ τυροῦ, ἃ καρπός εἰσι καὶ γεννήματα ὧν ἀπεχόμεθα· εἰ δὲ μὴ τοῦτο παραφυλάττοιεν, εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, καθαιρείσθωσαν· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφοριζέσθωσαν.

Τὰς τοῦ σωτήριου πάθους ἡμέρας, ἐν νηστείᾳ καὶ προσ- πθ'
ευχῇ καὶ κατανύξει καρδίας ἐπιτελοῦντας, χρὴ τοὺς πιςοὺς περὶ μέσης τῆς μετὰ τὸ μέγα σάββατον νυκτὸς ὥρας, ἀπονηςίζεσθαι· τῶν θείων εὐαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Λουκᾶ, τοῦ μὲν διὰ τοῦ ὀψὲ σαββάτων προσρήματος, τοῦ δὲ διὰ τοῦ ὄρθρου βαθέος, τὴν βραδυτῆτα τῆς νυκτὸς ἡμῖν ὑπογράφοντος.

Πέτρου ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸ πάσχα κανὼν ιε'.

Οὐκ ἐγκαλέσει τίς ἡμῖν παρατηρουμένοις τετράδα καὶ πα- ιε'

ρασκευήν· ἐν αἷς καὶ νηστεύειν ἡμῖν κατὰ παράδοσιν, εὐλόγως προστέτακται· τὴν μὲν τετράδα, διὰ τὸ γενόμενον συμβούλιον ὑπὸ Ἰουδαίων ἐπὶ τῇ προδοσίᾳ τοῦ κυρίου· τὴν δὲ παρασκευὴν, διὰ τὸ πεπονθέναι αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν· τὴν γὰρ κυριακὴν, χαρμοσύνης ἡμέραν ἄγομεν διὰ τὸν ἀναςάντα ἐν αὐτῇ, ἐν ᾗ οὐδὲ γόνατα κλίνειν παρειλήφαμεν.

Ἡ ε′ διάταξις τοῦ ιβ′ τίτ. τοῦ γ′ βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι ἐν ταῖς προλαμβανούσαις τὸ πάσχα μ′ ἡμέραις, πᾶσα ζήτησις τῶν ἐγκληματικῶν βασάνων σχολάζει· καὶ ἡ ς′ διάτ. ὅτι ἄπρακτοι εἰσὶν αἱ πρὸ τοῦ πάσχα ζ′ ἡμέραι, καὶ ζ′ μετὰ τὸ πάσχα, καὶ ἡ Χριστοῦ γέννα, καὶ τὰ θεοφάνια, καὶ ἡ τοῦ πάθους τῶν ἀποστόλων, καὶ ἡ κυριακή· ἐν ταῖς τοιαύταις ἡμέραις, οὔτε θέα τελεῖται, οὔτε δίκη λέγεται· ἐν δὲ ταῖς ιε′ ἡμέραις τοῦ πάσχα, οὔτε χρέος ἰδιωτικὸν, οὔτε δημόσιον ἀπαιτεῖται· ἡ δὲ ζ′ διάτ. ἐπιτρέπει ἐν ταῖς ιε′ ταύταις τοῦ πάσχα ἡμέραις, ἐλευθερίας καὶ ἐμαγκιπατίονας πράττεσθαι, καὶ τὰ ἐπ' αὐταῖς ὑπομνήματα συνίστασθαι· ἡ δὲ η′ διάτ. φησὶν, καὶ ὅτι ἐν τῇ μ′, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ πάσχα, βασανίζονται οἱ λησταί· ἐφ' ᾧ καὶ τοὺς συνίστορας ἐξειπεῖν, καὶ διαφερόντως οἱ Ἴσαυροι· ἡ δὲ γ′ διάτ. τοῦ δ′ τίτ. τοῦ α′ βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πασχαλίας, οὐδεὶς ἐγκλείεται ἢ δεσμεῖται, πλὴν μοιχοῦ, καὶ αἰσχρουργοῦ, καὶ ἅρπαγος παρθένων, καὶ τυμβωρύχου, καὶ γόητος, καὶ παραχαράκτου, καὶ φονέως, καὶ πατροκτόνου, καὶ τυράννου· πάντες γὰρ οὗτοι πάντοτε ἀπολαμβάνουσιν, ἅπαξ δὲ μόνον οἱ λοιποὶ συγγινώσκονται.

ΚΕΦ. Β.

Περὶ τοῦ μήτε τὴν λεχὼ, μήτε τὸν ἐκ νόσου δυνάμενον οὐδ' ὅλως, ἀναγκάζεσθαι τὸ πάσχα νηστεύειν.

Τιμοθέου κανὼν η' ι'. — Ἐρώτησις.

Γυνὴ ἐὰν γεννήσῃ τῷ ἁγίῳ πάσχα, εἰ ὀφείλει νηστεῦσαι η' καὶ μὴ πιεῖν οἶνον, ἢ ἀπολύεται τῆς νηστείας καὶ τοῦ πίνειν οἶνον διὰ τὸ γεννῆσαι;

Ἀπόκρισις.

Ἡ νηστεία ἐπενοήθη διὰ τὸ σῶμα ταπεινῶσαι· εἰ οὖν τὸ σῶμα ἐν κακώσει καὶ ταπεινώσει ἐστὶ, καὶ ἐν ἀσθενείᾳ τυγχάνει, ὀφείλει μεταλαβεῖν, καθὸ δύναται βαστάσαι, καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ.

Ἐρώτησις.

Ἐάν τις ᾖ ἀσθενῶν, καὶ ἐκτακεὶς πάνυ ἀπὸ τῆς πολ- ι'
λῆς ἀσθενείας, καὶ ἔλθοι τὸ ἅγιον πάσχα, εἰ πάντως ὀφείλει νηστεῦσαι, ἢ ἀπολύει αὐτὸν ὁ κληρικὸς λαμβάνειν ὃ δύναται, ἢ καὶ ἔλαιον καὶ οἶνον διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν;

Ἀπόκρισις.

Ἀπολύεσθαι ὀφείλει μεταλαμβάνειν καὶ τῶν τροφῶν καὶ τοῦ ποτοῦ ὁ ἀσθενῶν ὃ δύναται βαστάσαι· τὸ γὰρ μεταλαμβάνειν ἐλαίου τὸν ἅπαξ ἐκτακέντα, δίκαιόν ἐστιν.

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ὥρας τῆς πασχαλίας καὶ τῶν θεοφανίων.

Ἀποστόλων κανὼν ζ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τὴν ἁγίαν ζ'

τοῦ πάσχα ἡμέραν, πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας μετὰ Ἰουδαίων ἐπιτελέσει, καθαιρείσθω.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν α΄.

α΄ Πάντας τοὺς τολμῶντας παραλύειν τὸν ὅρον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου, τῆς ἐν Νικαίᾳ συγκροτηθείσης, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς εὐσεβείας τοῦ θεοφιλεστάτου βασίλεως Κωνσταντίνου, περὶ τῆς ἁγίας ἑορτῆς τοῦ σωτηριώδους πάσχα, ἀκοινωνήτους καὶ ἀποβλήτους εἶναι τῆς ἐκκλησίας, εἰ ἐπιμένοιεν φιλονεικότερον ἐνιστάμενοι πρὸς τὰ καλῶς δεδογμένα· καὶ ταῦτα εἰρήσθω περὶ τῶν λαϊκῶν· εἰ δέ τις τῶν προεστώτων τῆς ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, μετὰ τὸν ὅρον τοῦτον, τολμήσειεν ἐπὶ διαστροφῇ τῶν λαῶν καὶ ταραχῇ τῶν ἐκκλησιῶν ἰδιάζειν, καὶ μετὰ τῶν Ἰουδαίων ἐπιτελεῖν τὸ πάσχα, τοῦτον ἡ ἁγία σύνοδος ἐντεῦθεν ἤδη ἀλλότριον ἔκρινε τῆς ἐκκλησίας, ὡς οὐ μόνον ἑαυτῷ ἁμαρτίας ἐπισωρεύοντα, ἀλλὰ καὶ πολλοῖς διαφθορᾶς καὶ διαστροφῆς αἴτιον γινόμενον· καὶ οὐ μόνον τοὺς τοιούτους καθαιρεῖ τῆς λειτουργίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς τολμῶντας τούτοις κοινωνεῖν μετὰ τὴν καθαίρεσιν· τοὺς δὲ καθαιρεθέντας, ἀποστερεῖσθαι καὶ τῆς ἔξωθεν τιμῆς, ἧς ὁ ἅγιος κανὼν καὶ τὸ τοῦ θεοῦ ἱερατεῖον μετείληφεν.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν να΄ ογ΄.

Ὥστε ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνος ἀγγέλλεσθαι τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα.

Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι εἶπον.

να΄ Ἐπειδὴ τὰ ἐν τῷ κομμονιτορίῳ ἡμῶν πάντα δεῖ συζεῦξαι, προστίθεμεν ἔτι μὴν ἐνταλὲν ἡμῖν περὶ τῆς ἡμέρας τοῦ πάσχα, ἵνα κατὰ τὸ εἰωθὸς, ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνος ἀεὶ παρασκευαζώμεθα, καὶ μὴ ἐν στενῷ τοῦ χρόνου διαστήματι.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ἐὰν δοκῇ τῇ ἁγιωσύνῃ ὑμῶν, ἐπειδὴ μεμνήμεθα ἤδη ἐκ πολλοῦ ἡμᾶς ἐπαγγειλαμένους, ὥστε ἐν ἑκάστοις ἐνιαυτοῖς συνέρχεσθαι πρὸς τὸ συζητεῖν, ὅταν εἰς ἓν συνέλθωμεν, τότε διαδοθήσεται τοῦ ἁγίου πάσχα ἡ ἡμέρα, διὰ τῶν εὑρεθησομένων ἐν τῇ συνόδῳ τοποτηρητῶν.

Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι εἶπον.

Νῦν διὰ τῆς παρούσης συνελεύσεως αἰτοῦμεν, ἵνα γράμμασι τυπῶσαι τὰς ἡμετέρας ἐπαρχίας καταξιώσητε.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ἀναγκαῖον ἐστὶν οὕτως γενέσθαι.

Περὶ τοῦ τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς συνόδου ἀγγέλλεσθαι.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ὥστε τὴν ἡμέραν τοῦ προσκυνητοῦ πάσχα, διὰ τῆς τῶν τετυπωμένων ὑπογραφῆς πᾶσιν ἐμφανίζεσθαι· ἡ δὲ τῆς συνόδου ἡμέρα ἡ αὐτὴ φυλαχθῇ, ἥ τις ὡρίσθη ἐν τῇ ἐν Ἱππῶνι συνόδῳ, τουτέστιν ἡ πρὸ δέκα καλανδῶν σεπτεβρίων· ὀφείλει γὰρ καὶ γραφῆναι πρὸς τοὺς πρωτεύοντας πασῶν τῶν ἐπαρχιῶν, ἵνα ὅτε παρ' ἑαυτοῖς σύνοδον προσκαλοῦνται, ταύτην τὴν ἡμέραν φυλάττωσιν. ογ´

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν πθ´.

Τὰς τοῦ σωτηρίου πάθους ἡμέρας, ἐν νηστείᾳ καὶ προσευχῇ καὶ κατανύξει καρδίας ἐπιτελοῦντας, χρὴ τοὺς πιστοὺς περὶ μέσας τῆς μετὰ τὸ μέγα σάββατον νυκτὸς ὥρας, ἀπονηστίζεσθαι, τῶν θείων εὐαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Λουκᾶ, τοῦ μὲν διὰ τοῦ ὀψὲ σαββάτων προσρήματος· τοῦ δὲ διὰ τοῦ ὄρθρου βαθέος, τὴν βραδύτητα τῆς νυκτὸς ἡμῖν ὑπογράφοντος.

Πέτρου κανὼν ιε´.

Οὐκ ἐγκαλέσει τίς ἡμῖν etc. ut p. 175. *ιι´*

Διονυσίου ἐκ τῆς πρὸς Βασιλείδην ἐπιστολῆς κανὼν α'.

α' Τούτων οὕτως ἐχόντων, τοῦτο τοῖς ἀκριβολογουμένοις ἀποφαινόμεθα, κατὰ ποίαν ὥραν ἢ καὶ ποῖον ἡμιώριον ἢ ὥρας τέταρτον ἄρχεσθαι προσῆκε τῆς ἐπὶ τῇ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐκ νεκρῶν ἀναστάσει χαρᾶς· τοὺς μὲν λίαν ἐπιταχύνοντας, καὶ πρὸ νυκτὸς ταχὺ ἐγγὺς ἤδη μεσούσης ἀνιέντας, ὡς ὀλιγώρους καὶ ἀκρατεῖς μεμφόμεθα, παρ' ὀλίγον προκαταλύοντας τὸν δρόμον· λέγοντος ἀνδρὸς σοφοῦ, οὐ μικρὸν ἐν βίῳ τὸ παρὰ μικρόν· τοὺς δὲ ἐφυστερίζοντας καὶ διαρκοῦντας ἐπὶ πλεῖστον, καὶ μέχρι τετάρτης φυλακῆς ἐγκαρτεροῦντας, καθ' ἣν καὶ τοῖς πλέουσιν ὁ σωτὴρ ἡμῶν περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐπεφάνη, ὡς γενναίους καὶ φιλοπόνους ἀποδεξόμεθα· τοὺς δὲ μεταξὺ ὡς ἐκινήθησαν ἢ ὡς ἠδυνήθησαν ἀναπαυσαμένους, μὴ πάνυ διοχλῶμεν· ἐπεὶ μὴ δὲ τὰς ἓξ τῶν νηστειῶν ἡμέρας ἴσως μὴ δὲ ὁμοίως πάντες διαμένουσιν· ἀλλ' οἱ μὲν καὶ πάσας ὑπερτιθέασιν, ἄσιτοι διατελοῦντες· οἱ δὲ β', οἱ δὲ γ', οἱ δὲ δ', οἱ δὲ οὐδὲ μίαν· καὶ τοῖς μὲν πάνυ διαπονηθεῖσιν ἐν ταῖς ὑπερθέσεσιν, εἶτα ἀποκαμοῦσι, καὶ μόνον οὐκ ἐκλείπουσι, συγγνώμη τῆς ταχυτέρας γεύσεως· εἰ δέ τινες οὐχ' ὅπως οὐχ' ὑπερθέμενοι, ἀλλὰ μὴ δὲ νηστεύσαντες, ἀλλὰ καὶ τρυφήσαντες τὰς προαγούσας τέσσαρας, εἶτα ἐλθόντες ἐπὶ τὰς τελευταίας δύο, καὶ μόνας αὐτὰς ὑπερτιθέντες, τήν τε παρασκευὴν καὶ τὸ σάββατον, μέγα τι καὶ λαμπρὸν ποιεῖν νομίζουσιν, ἂν μέχρι τῆς ἕω διαμείνωσιν, οὐκ οἶμαι τὴν ἄθλησιν αὐτοὺς πεποιῆσθαι ἴσην τοῖς τὰς πλείονας ἡμέρας προησκηκόσι· ταῦτα μὲν ὡς φρονῶ καὶ συμβουλεύω, περὶ τούτων ἔγραψα.

Θεοφίλου ἐκ τῆς περὶ τῶν θεοφανίων προσφωνῆς κεφ. δ'.

Περὶ δὲ Πανοὺφ etc. ut p. 94.

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ τοῦ μὴ χρῆναι ἐν κυριακῇ θεώρια γίνεσθαι, ἢ γόνυ κλίνειν ἐν κυριακῇ, ἢ ταῖς ἡμέραις τῆς πεντηκοστῆς· καὶ ὅτι κατὰ τὸ ἐγχωροῦν, δεῖ σχολάζειν τὴν κυριακὴν, οὐ μὴν τὸ σάββατον· καὶ ὅτι δεῖ γραφὰς ἀναγινώσκειν τὸ σάββατον.

Συνόδου Νικαίας κανὼν κ΄.

Ἐπειδή τινές εἰσιν ἐν τῇ κυριακῇ γονυκλιτοῦντες, καὶ ἐν ταῖς τῆς πεντηκοστῆς ἡμέραις, ὑπὲρ τοῦ πάντα ἐν πάσῃ παροικίᾳ φυλάττεσθαι, ἑστῶτας ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τὰς εὐχὰς ἀποδιδόναι τῷ Θεῷ. κ΄

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν κθ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ χριστιανοὺς ἰουδαΐζειν καὶ ἐν τῷ σαββάτῳ σχολάζειν, ἀλλ᾽ ἐργάζεσθαι αὐτοὺς ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ· τὴν δὲ κυριακὴν προτιμῶντας, εἴ γε δύναιντο, σχολάζειν ὡς χριστιανοί· εἰ δὲ εὑρεθεῖεν ἰουδαϊσταὶ, ἔστωσαν ἀνάθεμα παρὰ Χριστῷ. κθ΄

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ξα΄.

Περὶ θεωρίων, ἵνα ἐν τῇ κυριακῇ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν ἁγίων ἑορταῖς μηδαμῶς ἐπιτελῶνται.

Κἀκεῖνο ἔτι μὴν δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα τὰ θεώρια τῶν θεατρικῶν παιγνίων, ἐν τῇ κυριακῇ, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς φαιδραῖς τῆς τῶν χριστιανῶν πίστεως ἡμέραις, κωλύωνται μάλιστα· ὅτι ἐν τῇ ὀγδοάδι τοῦ ἁγίου πάσχα, οἱ ὄχλοι μᾶλλον εἰς τὸ ἱπποδρόμιον, ἤπερ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνέρχονται, ὀφείλειν μετενεχθῆναι τὰς ὡρισμένας αὐτῶν ἡμέρας, ὅτε ἀπαντήσει, καὶ μὴ ὀφείλειν τινὰ τῶν χριστιανῶν πρὸς τὰ θεώρια ταῦτα ἀναγκάζεσθαι. ξα΄

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ιθ´ ξς´ ψ.

ιθ Ὅτι δεῖ τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν προεστῶτας, ἐν πάσῃ μὲν ἡμέρᾳ, ἐξαιρέτως δὲ ταῖς κυριακαῖς, πάντα τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν τοὺς τῆς εὐσεβείας λόγους, ἐκ τῆς θείας γραφῆς ἀναλεγομένους τὰ τῆς ἀληθείας νοήματά τε καὶ κρίματα, καὶ μὴ παρεκβαίνοντας τοὺς ἤδη τεθέντας ὅρους, ἢ τὴν ἐκ τῶν θεοφόρων πατέρων παράδοσιν· ἀλλὰ καὶ εἰ γραφικὸς ἀνακινηθείη λόγος, μὴ ἄλλως τοῦτον ἑρμηνευέτωσαν, ἢ ὡς ἂν οἱ τῆς ἐκκλησίας φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι διὰ τῶν οἰκείων συγγραμμάτων παρέθεντο· καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις εὐδοκιμείτωσαν, ἢ λόγους οἰκείους συντάττοντες· ἔστιν ὅτε ἀπόρως ἔχοντες πρὸς τοῦτο, ἀποπίπτοιεν τοῦ προσήκοντος· διὰ γὰρ τῆς τῶν προειρημένων πατέρων διδασκαλίας οἱ λαοὶ ἐν γνώσει γινόμενοι τῶν τε σπουδαίων καὶ αἱρετῶν, καὶ τῶν ἀσυμφόρων καὶ ἀποβλήτων, τὸν βίον μεταῤῥυθμίζουσι πρὸς τὸ βέλτιον, καὶ τῷ τῆς ἀγνοίας οὐχ᾽ ἁλίσκονται πάθει, ἀλλὰ προσέχοντες τῇ διδασκαλίᾳ, ἑαυτοὺς πρὸς τὸ μὴ κακῶς παθεῖν παραθήγουσι, καὶ φόβῳ τῶν ἐπηρτημένων τιμωριῶν, τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐξεργάζονται.

ξς Ἀπὸ τῆς ἁγίας ἀναστασίμου Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας, μέχρι τῆς καινῆς κυριακῆς, τὴν ὅλην ἑβδομάδα ἐν ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις σχολάζειν δεῖ ἀπαραλείπτως τοὺς πιστοὺς ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς εὐφραινομένους ἐν Χριστῷ καὶ ἑορτάζοντας, καὶ τῇ τῶν θείων γραφῶν ἀναγνώσει προσέχοντας, καὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων κατατρυφῶντας· ἐσόμεθα γὰρ οὕτω Χριστῷ συνανιστάμενοί τε καὶ συνυψούμενοι· μηδαμῶς οὖν ἐν ταῖς προκειμέναις ἡμέραις ἱπποδρόμια ἢ ἑτέρα δημώδης θέα ἐπιτελείσθω.

Ταῖς κυριακαῖς μὴ γόνυ κλίνειν, ἐκ τῶν θεοφόρων ἡμῶν ιδʹ
πατέρων κανονικῶς παρελάβομεν, τὴν τοῦ Χριστοῦ τιμῶντες ἀνάστασιν· ὡς ἂν οὖν μὴ ἀγνοῶμεν τὸ σαφὲς τῆς τούτου παρατηρήσεως, δῆλον τοῖς πιστοῖς καθιστῶμεν, ὥστε μετὰ τὴν ἐν τῷ σαββάτῳ ἑσπερινὴν τῶν ἱερωμένων πρὸς τὸ θυσιαστήριον εἴσοδον, κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθος μηδένα γόνυ κλίνειν μέχρι τῆς ἐφεξῆς κατὰ τὴν κυριακὴν ἑσπέρας, καθ' ἣν μετὰ τὴν ἐν τῷ λυχνικῷ εἴσοδον, αὖθις τὰ γόνατα κάμπτοντες, οὕτω τὰς εὐχὰς τῷ κυρίῳ προσάγομεν· τῆς γὰρ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν ἐγέρσεως πρόδρομον τὴν μετὰ τὸ σάββατον νύκτα παραλαμβάνοντες, τῶν ὕμνων ἐντεῦθεν πνευματικῶς ἀπαρχόμεθα, εἰς φῶς ἐκ σκότους τὴν ἑορτὴν καταλήγοντες· ὡς ἐν ὁλοκλήρῳ ἐντεῦθεν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ πανηγυρίζειν ἡμᾶς τὴν ἀνάστασιν.

Πέτρου κανὼν ιε΄.

Οὐκ ἐγκαλέσει τίς ἡμῖν etc. ut p. 175. ιεʹ

Θεοφίλου ἐκ τῆς περὶ τῶν θεοφανίων προσφωνῆς.

Καὶ τὸ ἔθος τὸ πρέπον ἡμᾶς ἀπαιτεῖ, πᾶσαν κυριακὴν τιμᾷν, καὶ ἐν ταύτῃ πανηγυρίζειν, ἐπειδήπερ ἐν ταύτῃ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν ἡμῖν ἐπρυτάνευσε· διὸ ἐν ταῖς ἱεραῖς γραφαῖς καὶ πρώτη κέκληται, ὡς ἀρχὴ ἡμῖν ζωῆς ὑπάρχουσα, καὶ ὀγδόη ἅτε δὴ ὑπεραναβεβηκυῖα τὸν τῶν Ἰουδαίων σαββατισμόν· ἐπεὶ οὖν συνέβη τὴν τῶν ἁγίων θεοφανίων νήστιμον ἡμέραν ταύτην εἶναι, οἰκονομήσωμεν καὶ πρὸς ἑκάτερον ἐπιστημένως χωρήσωμεν· ἵνα μεταλαμβάνοντες ὀλίγων φοινίκων, ἐκκλίνωμεν ἅμα καὶ τὰς αἱρέσεις τὰς μὴ τιμώσας τὴν ἀναστάσιμον τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡμέραν, καὶ τὸ ὀφειλόμενον τῇ νηστίμῳ ἡμέρᾳ ἀποδῶμεν, περιμένοντες τὴν ἑσπε-

ρινὴν σύναξιν, ἥ τις ἐνταῦθα Θεοῦ θέλοντος ἐπιτελεῖται· συναχθῶμεν τοίνυν ἀπὸ ὥρας ἐννάτης ἐνταῦθα.

Ἡ ϛ′ διάτ. τοῦ ιβ′ τίτ. τοῦ γ′ βιβλ. τοῦ κώδ. λέγει τὴν κυριακὴν ἄπρακτον εἶναι· ἡ δὲ θ′ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι ἐν αὐτῇ οὐχ' ὑπομιμνήσκεταί τις, ἢ ἐγγύας ἀπαιτεῖται, ἢ δημόσιον, ἢ ἰδιωτικὸν χρέος, οὔτε δικάζεται, οὔτε σκηνικὴ θέα, ἢ κυνηγίου, ἢ ἱπποδρομίου τελεῖται· ἀλλ' εἰ καὶ φθάσει νατάλιον βασιλέως ἐν κυριακῇ, ὑπερτίθεται τὸ θεώριον· ὁ δὲ θεωρῶν ἐν κυριακῇ ἀποστρατεύεται καὶ δημεύεται, καὶ ὁ ἐκβιβαστὴς παραβὰς τὸν νόμον· ἔξεστι δὲ πακτεύειν καὶ διαλύεσθαι ἐν κυριακῇ· εἴρηται βιβλ. α′ τίτ. θ′ διάτ. β′ καὶ ιγ′ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐν τῷ σαββάτῳ καὶ ταῖς ἄλλαις αὐτῶν ἑορταῖς, οὔτε σωματικῶς λειτουργοῦσιν, οὔτέ τι ποιοῦσιν, οὔτε διὰ δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν αἰτίαν ἐνάγονται, ἢ χριστιανοῖς ἐνάγουσιν.

ΚΕΦ. Ε.

Τίς ἡ αἰτία τῆς γονυκλισίας, καὶ τοῦ μὴ τοῦτο γίνεσθαι ἐν κυριακῇ καὶ ταῖς ἡμέραις τῆς πεντηκοστῆς, καὶ διὰ τί πρὸς ἀνατολὰς ὁρῶντες εὐχόμεθα.

Βασιλείου ἐκ τοῦ κζ′ κεφ. τῶν πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεφυλαγμένων δογμάτων etc. ut p. 17.

Καὶ μεθ' ἕτερα.

Οὗτος ὁ λόγος τῆς τῶν ἀγράφων παραδόσεως etc. ut p. 18.

Καὶ ὀρθοὶ μὲν πληροῦμεν τὰς εὐχὰς etc. ut p. cit.

ΤΙΤΛΟΣ Η.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΟΙΚΙΩΝ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΔΙΑΓΟΥΣΙΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΚΑΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΑΠΟΔΗΜΙΑΣ ΑΥΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΕΤΟΣ ΣΥΝΟΔΩΝ, ΚΑΙ ΞΕΝΟΔΟΧΙΑΣ, ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ, ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ, ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΠΡΑΤΤΟΥΣΙΝ ΙΔΙΩΤΙΚΑ Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΟΙ ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΤΙΜΩΣΙ.

TITULUS VIII.

DE PAROECIIS, ET QUOMODO SE GERANT EPISCOPI ET CLERICI, ET DE EORUM PEREGRINATIONE, ET DE ANNUIS SYNODIS, ET DE RECIPIENDIS HOSPITIBUS, ET DE DOCTRINA, NEC NON DE COMMENDATITIIS AC PACIFICIS EPISTOLIS, ET QUID AGANT PRIVATE VEL PUBLICE, ET QUOMODO CLERICI INVICEM SE HONORENT.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ παροικιῶν, καὶ τῶν ἀπὸ βασιλικῶν τύπων, γινομένων καινισμῶν.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ιζ'.

Τὰς καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ἀγροικικὰς παροικίας ἢ ἐγχωρίους, μένειν ἀπαρασαλεύτους παρὰ τοῖς κατέχουσιν αὐτὰς ἐπισκόποις, καὶ μάλιςα εἰ τριακονταετῆ χρόνον ταύτας ἀβιάςως διακατέχοντες ᾠκονόμησαν· εἰ δὲ ἐντὸς τῶν λ' ἐτῶν γεγένηταί τις ἢ γένοιτο περὶ αὐτῶν ἀμφισβήτησις, ἐξεῖναι τοῖς λέγουσιν ἠδικῆσθαι περὶ τούτων, κινεῖν παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας· εἰ δέ τις ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ οἰκείου μητροπολίτου, παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως ἢ τῷ Κωνςαντινουπόλεως θρόνῳ δικαζέσθω, καθὰ προείρηται· εἰ δὲ καί τις ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ἐκαινίσθη πόλις, ἢ αὖθις καινι- ιζ'

σθείη, τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παροικιῶν ἡ τάξις ἀκολουθείτω.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν νγ' νς' ξδ' σα' σε' πβ'.

Ὥστε τὰς διοικήσεις, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἐπίσκοπον ἕτερον μὴ δέχεσθαι.

Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

νγ' Ἐν πολλαῖς συνόδοις ὥρισται συνεδρίῳ ἱερατικῷ, ἵνα τὰ πλήθη τὰ ἐν ταῖς παροικίαις ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων κατεχόμενα, τὰ ἴδιον ἐπίσκοπον μηδέποτε ἐσχηκότα, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἐπισκόπου, παρ' οὗ ἐξ ἀρχῆς κατέχονται, μὴ λαμβάνοιεν ἰθυντὰς ἰδίους, τουτέστιν ἐπισκόπους· ἐπειδή τινες τυραννίδος τινὸς ἐπιτετυχηκότες, τὴν τῶν ἀδελφῶν κοινωνίαν ἀποστρέφονται, καὶ ὅταν δὲ ἀποφαυλισθῶσιν, ὡσανεί τινι παλαιᾷ τυραννίδι δεσποτείας ἑαυτοὺς ἐκδικοῦσι· πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ τῶν πρεσβυτέρων φυσιούμενοι καὶ μωροὶ, τοὺς αὐχένας ἐπανιστῶσι κατὰ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων, τὸ πλῆθος συμποσίοις καὶ κακοθελέσι συμβουλίαις διεγείροντες, ὡς ἀτάκτῳ εὐνοίᾳ τούτους ἑαυτοῖς ἰθυντὰς καθιστάνειν· τοῦτο δὲ ἐπισήμως εὐκταῖον παρὰ τῆς ὑμετέρας κατέχομεν διανοίας, πιστότατε ἀδελφὲ Αὐρήλιε, ὅτι πολλάκις τὰς τοιαύτας ὁρμὰς μὴ προσδεχόμενος ἐκώλυσας· διὰ δὲ τὰς τῶν τοιούτων κακοθελεῖς ἐννοίας, καὶ τὰ φαύλως συμφωνούμενα βουλεύματα τοῦτο λέγω, μὴ ὀφείλειν ἴδιον καθηγητὴν δέξασθαι τὸ πλῆθος τὸ ἐν τῇ λεγομένῃ παροικίᾳ ὑποκείμενον ἀρχαίῳ ἐπισκόπῳ, καὶ μηδέποτε ἴδιον ἐπίσκοπον ἐσχηκὸς· διὸ ἐὰν συμπάσῃ τῇ ἁγιωτάτῃ συνόδῳ ἀρέσκῃ τὸ παρ' ἐμοῦ, βεβαιωθήτω.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου ἡμῶν τῇ ἐξακολουθήσει,

οὐκ ἀνθίσταμαι· ἀλλὰ τοῦτο ἐμὲ καὶ πεποιηκότα καὶ ποιήσοντα ὁμολογῶ, δηλαδὴ περὶ τοὺς ὁμονοοῦντας, οὐ μόνον τῇ ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ καὶ πάσῃ τῇ ἱερατικῇ συγκληρώσει· εἰσὶ γὰρ πλεῖστοι συμπνέοντες τοῖς οἰκείοις πλήθεσιν, ἅ τινα ὡς λέλεκται ἀπατῶσι κνήθοντες τὰς ἀκοὰς αὐτῶν, καὶ κολακεύοντες πρὸς ἑαυτοὺς, ἀνθρώπους κατεγνωσμένου βίου· μᾶλλον δὲ φυσιούμενοι, καὶ ἐκ τῆς συγκληρώσεως ταύτης ἑαυτοὺς χωρίζοντες, οἵ τινες τῷ ἰδίῳ πλήθει ἐπερειδόμενοι, πολλάκις συγκληθέντες ἐλθεῖν εἰς σύνοδον, παραιτοῦνται ὡς φοβούμενοι μή πως τὰ τούτων ἀτοπήματα φανερωθῶσι· λέγομεν οὖν, ἐὸν δοκῇ· ὀφείλομεν παντὶ τρόπῳ ἀγωνίσασθαι, τούτοις μὴ μόνον τὰς τοιαύτας διοικήσεις μὴ φυλάττεσθαι, ἀλλὰ μὴ δὲ τὸς ἰδίας ἐκκλησίας τὰς κακῶς εἰς ἑαυτοὺς περιελθούσας· καὶ ἵνα αὐθεντικῶς δημοσίᾳ ἐκβάλλωνται, καὶ αὐτῆς τῆς τῶν πρωτευόντων καθέδρας ἀποκινῶνται· χρὴ γὰρ τοὺς σύμπασι τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ὅλῃ τῇ συνόδῳ προσκολλωμένους, μὴ μόνον τὴν οἰκείαν κατέχειν δικαίως καθέδραν, ἀλλ' ἔτι μὴν τὰς τοιαύτας διοικήσεις κεκτῆσθαι· τοὺς δὲ δοκοῦντας τοῖς ἰδίοις ὄχλοις ἀρκεῖσθαι, καὶ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καταφρονοῦντας, μὴ μόνον τὰς διοικήσεις ἀπολλύειν, ἀλλ' ἔτι μὴν ὡς εἶπον, καὶ τῶν ἰδίων τόπων ἀρχοντικῇ στερεῖσθαι, ὡς ἀντάρτας, δυναστείᾳ.

Ὀνωράτος καὶ Οὔρβανος ἐπίσκοποι εἶπον.

Ἡ μεγίστη πρόνοια τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, ταῖς πάντων διανοίαις ἐνεκαθέσθη, καὶ λογιζόμεθα ὀφείλειν τῇ πάντων ἀποκρίσει βεβαιωθῆναι τὴν ὑμετέραν ἐξακολούθησιν.

Σύμπαντες ἐπίσκοποι εἶπον. – Ἀρέσκει. – Ἀρέσκει.

Περὶ τοῦ τοὺς ἐν ταῖς παροικίαις χειροτονουμένους ἐπισκόπους, μή τινα ἑαυτοῖς ἐκδικεῖν διοίκησιν.

Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι εἶπον.

νϛʹ Ἠκούσαμεν ὁρισθὲν, ἵνα αἱ παροικίαι μὴ ἀξιῶνται λαμβάνειν ἐπισκόπους, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τούτου ὑφ' ὃν καθίσταντο· ἐν δὲ τῇ χώρᾳ ἡμῶν κατὰ συγχώρησιν τοῦ ἐξ ἀρχῆς κατέχοντος τὰς διοικήσεις ἐπισκόπου, τινὲς εἰς τὰς αὐτὰς παροικίας χειροτονηθέντες ἐπίσκοποι, ἑαυτοῖς ἔτι μὴν ἑτέρας διεκδικοῦσι· τοῦτο καὶ κωλυθῆναι τῇ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης κρίσει, καὶ ἀναρτηθῆναι τοῦ λοιποῦ ὀφείλει.

Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ἑκάστῳ ἐπισκόπῳ τὸ πρέπον ἐφυλάχθη, ἵνα ἐκ τῆς συγκτησίας τῶν παροικιῶν, μηδὲν ἀποδρεφθείη πρὸς τὸ ἴδιον κτήσασθαι ἐπίσκοπον, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ τὴν ἐξουσίαν ἔχοντος· ἐὰν δὲ αὐτὸς παραχωρήσῃ, ὥστε τὴν αὐτὴν διοίκησιν ἐπιτραπεῖσαν ἴδιον κτήσασθαι ἐπίσκοπον, εἰς τὰς λοιπὰς τὸν προχειρισθέντα μὴ ἐπιβαλέσθαι διοικήσεις· διότι μία ἐκ τοῦ σώματος τῶν πολλῶν ἀφαιρεθεῖσα, αὐτὴ καὶ μόνη ἠξιώθη τιμὴν ἰδίας ἐπισκοπῆς ἀναδέξασθαι.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Οὐκ ἀμφιβάλλω τῇ πάντων ὑμῶν ἀγάπῃ ἀρέσκειν, ὥστε τὸν κατὰ συγχώρησιν τοῦ προτέρου ἐπισκόπου ἐν τῇ διοικήσει προχειρισθέντα ἐπίσκοπον, μόνον αὐτὸν κατέχειν τὸν λαὸν εἰς ὃν ἐχειροτονήθη· ἐπειδὴ οὖν πάντα νομίζω εἶναι τετρακταϊσμένα, ἐὰν πάντα στοιχῇ τῷ λογισμῷ ὑμῶν, πάντα βεβαιώσατε τῇ ὑμετέρᾳ ἐκφωνήσει.

Πάντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον.

Πᾶσιν ἡμῖν ταῦτα ἤρεσαν, καὶ τῇ ἡμετέρᾳ ὑπογραφῇ ταῦτα βεβαιοῦμεν.

Καὶ ὑπέγραψαν.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας Καρχηδόνος, τῷ παρόντι δεκρέτῳ συνήνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα.

Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

Ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ὡρίσθη, ἵνα ἐπίσκοπος χωρὶς ἀπολυτικῆς μὴ πλεύσῃ.

Ἐπὶ Καισαρίου καὶ Ἀττικοῦ, τῶν λαμπροτάτων ὑπάτων, τῇ πρὸ ἓξ καλανδῶν ἰουλίων ἐν Καρχηδόνι, ἤρεσε μηδένα τῶν ἐπισκόπων πλέειν χωρὶς ἀπολυτικῆς τοῦ πρωτεύοντος.

Τὰ πεπραγμένα ὁ ζητῶν ἐν τοῖς αὐθεντικοῖς εὑρήσει.

Ἐκ τῆς συνόδου ταύτης τοποτηρηταὶ πρὸς βασιλέας, οἱ ὑπογεγραμμένοι ἐπίσκοποι ἀπεστέλλοντο (1).

Περὶ ἐλευθεριῶν τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γινομένων, αἰτητέον ἀπὸ τοῦ βασιλέως.

Περὶ ἐλευθεριῶν δηλαδὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κηρυκτέων· ἐὰν ξδ'
τοῦτο οἱ ἡμέτεροι συνιερεῖς φαίνωνται ποιοῦντες ἀνὰ τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἡ ἡμετέρα δῆλον πεποίθησις τῇ τούτων τάξει ἕπεται, δοθείσης φανερῶς ἀδείας, πεμπομένου τοποτηρητοῦ, ἵνα οἱαδήποτε ἀξία πίστεως, ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, καὶ τῆς τῶν ψυχῶν σωτηρίας ἐκτελέσαι δυνηθείη· καὶ ἡμεῖς ἐπαινετῶς ἐνώπιον τοῦ κυρίου ὑποδεξώμεθα ταῦτα πάντα· ἐὰν τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ ἀρέσκῃ, ἐξείπατε· ἵνα καὶ τὴν ἐμὴν ἀναφορὰν βεβαίαν οὖσαν ὑμῖν ἐπιδείξω, καὶ τὰ παρὰ τῆς πάντων ἡμῶν συναινέσεως ἡ αὐτῶν εἰλικρινότης ἡδέως προσδέξηται.

Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη.

Πᾶσιν ἀρέσκει τὰ προτεθέντα, καὶ συνετῶς ἀπὸ τῆς σῆς οα'
ἁγιωσύνης ἐξηγηθέντα, ὀφείλει ἐκτελεσθῆναι.

(1) Desunt in codice legatorum episcoporum nomina.

Περὶ τῶν τοὺς ἰδίους λαοὺς ἐγκαταλιμπανόντων.

Πάλιν ἤρεσεν, ὥστε μηδενὶ ἐξεῖναι ἐπισκόπῳ, καταλειφθείσης τῆς αὐθεντικῆς αὐτοῦ καθέδρας, πρός τινα ἐκκλησίαν ἐν διοικήσει καθεστῶσαν ἑαυτὸν ἀποφέρειν, ἢ ἐν οἰκείῳ πράγματι, ὑπὲρ ὃ χρὴ ἐπὶ πολὺ ἀπασχολουμένῳ, ἀμελεῖν τῆς φροντίδος καὶ τῆς συνεχείας τοῦ ἰδίου θρόνου.

Περὶ ἐκδίκων τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὀφειλόντων ἀπὸ τοῦ βασιλέως αἰτηθῆναι.

πα' Σύμπασιν ἔδοξεν αἰτῆσαι ἀπὸ τῶν βασιλέων διὰ τὴν τῶν πενήτων κάκωσιν, ὧν ταῖς ἐπαχθείαις ἀπαύστως ἡ ἐκκλησία παρενοχλεῖται, ὥςε ἐκδίκους τούτοις μετὰ τῆς τῶν ἐπισκόπων προνοίας ἐπιλεγῆναι, κατὰ τῆς τῶν πλουσίων τυραννίδος.

Περὶ ἐλευθεριῶν.

πβ' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα περὶ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ γινομένων ἐλευθεριῶν, ἀπὸ τοῦ βασίλεως αἴτησις γένηται.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν κε' λς' λζ' λη' λθ'.

κε' Πρὸς τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνανεοῦμεν καὶ τὸν κανόνα τὸν διαγορεύοντα, τὰς καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ἀγροικικὰς παροικίας ἢ ἐγχωρίους, μένειν ἀπαρασαλεύτους παρὰ τοῖς κατέχουσιν αὐτὰς ἐπισκόποις, καὶ μάλιςα εἰ τριακονταετῆ χρόνον ταύτας ἀβιάςως διακατέχοντες ᾠκονόμησαν· εἰ δὲ ἐντὸς τῶν λ' ἐτῶν γεγένηταί τις, ἢ γίνοιτο περὶ αὐτῶν ἀμφισβήτησις, ἐξεῖναι τοῖς λέγουσιν ἠδικῆσθαι, περὶ τούτων κινεῖν παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας.

λς' Ἀνανεούμενοι τὰ παρὰ τῶν ρν' ἁγίων πατέρων etc. ut p. 28.

λζ' Ἐπειδὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς βαρβαρικαὶ γεγόνασιν ἔφοδοι, καὶ πλεῖσται πόλεις ἐντεῦθεν ὑποχείριοι τοῖς ἀνό-

μοις κατέστησαν, ὡς ἐντεῦθεν μὴ δυνηθῆναι τὸν τῆς τοιαύτης πόλεως πρόεδρον μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ χειροτονίαν τὸν οἰκεῖον θρόνον καταλαβεῖν, καὶ ἐν αὐτῷ ἱερατικῇ καταστάσει ἐνιδρυνθῆναι, καὶ οὕτω κατὰ τὸ κρατῆσαν ἔθος τὰς χειροτονίας καὶ πάντα ἃ τῷ ἐπισκόπῳ ἀνήκει πράττειν τὲ καὶ μεταχειρίζεσθαι, ἡμεῖς τὸ τίμιον καὶ σεβάσμιον τῇ ἱερωσύνῃ φυλάττοντες, καὶ μηδαμῶς πρὸς λύμην τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαίων, τὴν ἐθνικὴν ἐπήρειαν ἐνεργεῖσθαι βουλόμενοι, τοῖς οὕτω χειροτονηθεῖσι, καὶ διὰ τὴν προκειμένην αἰτίαν ἐν τοῖς ἑαυτῶν μὴ ἐγκαταστᾶσι θρόνοις, τὸ ἀπόκριτον τηρεῖσθαι συνεωράκαμεν, ὥςε καὶ χειροτονίας κληρικῶν διαφόρων κανονικῶς ποιεῖν, καὶ τῇ τῆς προεδρίας αὐθεντίᾳ κατὰ τὸν ἴδιον ὅρον κεχρῆσθαι, καὶ βεβαίαν καὶ νενομισμένην εἶναι πᾶσαν ὑπ' αὐτῶν προϊοῦσαν διοίκησιν· οὐ γὰρ ὑπὸ τοῦ τῆς ἀνάγκης καιροῦ τῆς ἀκριβείας περιγραφείσης, ὁ τῆς οἰκονομίας ὅρος περιορισθήσεται.

Τὸν ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν τεθέντα κανόνα καὶ ἡμεῖς παραφυλάττομεν, τὸν οὕτω διαγορεύοντα· εἴ τις ἐκ βασιλικῆς ἐξουσίας ἐκαινίσθη πόλις, ἢ αὖθις καινισθείη, τοῖς πολιτικοῖς καὶ δημοσίοις τύποις, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἡ τάξις ἀκολουθείτω. λη'

Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ τῆς Κυπρίων νήσου etc. ut p. 28. λθ'

Ἡ ϛ' διάταξις τοῦ β' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι τὰς ἀναφυομένας κανονικὰς ἀμφισβητήσεις ἐν ὅλῳ τῷ Ἰλλυρικῷ, οὐ δεῖ τέμνεσθαι παρὰ γνώμην τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς αὐτοῦ συνόδου, ἥ τις ἔχει τὰ προνόμια τῆς ἀρχαίας Ῥώμης· ἡ δὲ ιϛ' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ., ἀκυροῖ τὰ γενόμενα ἐν τῇ κατὰ Ζήνωνος τυραννίδι παρὰ τὰ

πρώην βασιλικὰ θεσπίσματα περὶ ἱερέων ἢ καταστάσεως ἐκκλησιαστικῆς, καὶ τὰ πρώην ἀνανεοῦται, καὶ φησὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἔχειν τῶν ἄλλων τὴν προεδρίαν· ἡ δὲ λε΄ διάτ. τοῦ γ΄ τίτ. τοῦ α΄ βιβλ. λέγει, ὅτι ἑκάστη πόλις ἴδιον ἐπίσκοπον ἐχέτω· καὶ κἂν διὰ θείας ἀντιγραφῆς τολμήσει τὶς ἀφελέσθαι πόλιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἢ τῆς περιοικίδων αὐτῆς, ἢ τινὸς ἄλλου δικαίου, γυμνοῦται τῶν ὄντων καὶ ἀτιμοῦται· ἐξῄρηται δὲ ἡ Τομέων Σκυθίας πόλις· ὁ γὰρ ἐπίσκοπος αὐτῆς, καὶ τῶν λοιπῶν προνοεῖ· καὶ ἡ Λεοντόπολις Ἰσαυρίας ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπόν ἐστιν Ἰσαυροπόλεως· ὅτι δὲ καὶ ἡ Κωνσταντινουπόλεως ἔχει τὰ προνόμια τῆς ἀρχαίας Ῥώμης, εἴρηται καὶ βιβλ. ια΄ τοῦ κώδ. τίτ. κα΄ διάτ. α΄ καὶ μόνη· ἡ δὲ α΄ διάτ. τοῦ ιζ΄ τίτ. τοῦ α΄ βιβλ. τοῦ κώδ. Ῥώμην αὐτὴν ὀνομάζεσθαι λέγει.

ΚΕΦ. Β.

Περὶ τοῦ μὴ ὡς ἔτυχεν ἀποδημεῖν ἐπίσκοπον, ἢ κληρικὸν ἐν ἑτέρᾳ διάγειν παροικίᾳ.

Ἀποστόλων κανὼν ιδ΄ ιε΄.

ιδ΄ Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι καταλείψαντα τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, ἑτέρᾳ ἐπιπηδᾷν, κἂν ὑπὸ πλειόνων ἀναγκάζηται· εἰ μή τις εὔλογος αἰτία ᾖ, ἡ τοῦτο βιαζομένη αὐτὸν ποιεῖν, ὡς πλέον τί κέρδος δυναμένου αὐτοῦ τοῖς ἐκεῖσε λόγῳ εὐσεβείας συμβαλέσθαι· καὶ τοῦτο δὲ οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ κρίσει πολλῶν ἐπισκόπων καὶ παρακλήσει μεγίστῃ.

ιε΄ Εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν, ἀπολείψας τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν εἰς ἑτέραν ἀπέλθοι, καὶ παντελῶς μεταστὰς διατρίβει ἐν ἄλλῃ παροικίᾳ παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, τοῦτον κελεύομεν

μηκέτι λειτουργεῖν· εἰ μάλιστα προσκαλουμένου αὐτὸν τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ ἐπανελθεῖν, οὐχ' ὑπήκουσεν, ἐπιμένων τῇ ἀταξίᲁ, ὡς λαϊκὸς μέν τοι ἐκεῖσε κοινωνείτω.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ιη'.

Εἴ τινες ἐπίσκοποι κατασταθέντες καὶ μὴ δεχθέντες ὑπὸ τῆς παροικίας ἐκείνης εἰς ἣν ὠνομάσθησαν, ἑτέραις βούλοιντο παροικίαις ἐπιέναι, καὶ βιάζεσθαι τοὺς καθεστῶτας, καὶ στάσεις κινεῖν κατ' αὐτῶν, τούτους ἀφορίζεσθαι· ἐὰν μέν τοι βούλοιντο εἰς τὸ πρεσβυτέριον καθέζεσθαι, ἔνθα ἦσαν πρότερον πρεσβύτεροι, μὴ ἀποβάλλεσθαι αὐτοὺς τῆς τιμῆς· ἐὰν δὲ διαστασιάζωσι πρὸς τοὺς καθεστῶτας ἐκεῖ ἐπισκόπους, ἀφαιρεῖσθαι αὐτοὺς καὶ τὴν τιμὴν τοῦ πρεσβυτερίου, καὶ γίνεσθαι αὐτοὺς ἐκκηρύκτους. ιη'

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν γ' ιγ' κβ'.

Εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τῶν τοῦ ἱερατείου, καταλιπὼν τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν εἰς ἑτέραν ἀπέλθοι, ἔπειτα παντελῶς μεταστὰς, εἰς ἑτέραν παροικίαν διατρίβειν πειρᾶται ἐπὶ πολλῷ χρόνῳ μηκέτι λειτουργεῖν, εἰ μάλιστα καλοῦντι τῷ ἐπισκόπῳ τῷ ἰδίῳ, καὶ ἐπανελθεῖν εἰς τὴν παροικίαν τὴν ἑαυτοῦ παραινοῦντι, μὴ ὑπακούοι· εἰ δὲ καὶ ἐπιμένοι τῇ ἀταξίᾳ, παντελῶς αὐτὸν καθαιρεῖσθαι τῆς λειτουργίας, ὡς μηκέτι χώραν ἔχειν ἀποκαταστάσεως· εἰ δὲ καθαιρεθέντα διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν δέχοιτο ἕτερος ἐπίσκοπος, κἀκεῖνον ἐπιτιμίας τυγχάνειν ὑπὸ κοινῆς συνόδου, ὡς παραλύοντα τοὺς θεσμοὺς τοὺς ἐκκλησιαστικούς. γ'

Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾷν etc. ut p. 30. ιγ'

Ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἀλλοτρίᾳ πόλει etc. ut p. 31. κβ'

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν μα΄ μβ΄.

μα΄ Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἢ κληρικὸν, ἄνευ κανονικῶν γραμμάτων ὁδεύειν.

μβ΄ Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἢ κληρικὸν, ἄνευ κελεύσεως ἐπισκόπου ὁδεύειν.

Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως κανὼν β΄.

β΄ Τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους etc. ut p. 24.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ιγ΄ κγ΄.

ιγ΄ Ξένους κληρικοὺς καὶ ἀναγνώστας, ἐν ἑτέρᾳ πόλει δίχα συστατικῶν γραμμάτων τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, μὴ δὲ ὅλως μηδαμοῦ λειτουργεῖν.

κγ΄ Ἦλθεν εἰς ἀκοὰς τῆς ἁγίας συνόδου, ὡς κληρικοί τινες καὶ μονάζοντες, μηδὲν ἐγκεχειρισμένοι ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἀκοινώνητοι γενόμενοι παρ' αὐτοῦ, καταλαμβάνοντες τὴν βασιλεύουσαν Κωνσταντινούπολιν, ἐπὶ πολὺν ἐν αὐτῇ διατρίβουσι, ταραχὰς ἐμποιοῦντες καὶ θορυβοῦντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν, ἀνατρέπουσί τε οἴκους τινῶν· ὥρισε τοίνυν ἡ ἁγία σύνοδος, τοὺς τοιούτους ὑπομιμνήσκεσθαι μὲν πρότερον διὰ τοῦ ἐκδίκου τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, ἐπὶ τῷ ἐξελθεῖν τῆς βασιλευούσης πόλεως· εἰ δὲ τοῖς αὐτοῖς πράγμασιν ἐπιμένοιεν ἀναισχυντοῦντες, καὶ ἄκοντας αὐτοὺς διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐκδίκου ἐκβάλλεσθαι, καὶ τοὺς ἰδίους καταλαμβάνειν τόπους.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν γ΄ ια΄ ιβ΄ ιϛ΄.

γ΄ Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο προστεθῆναι etc. ut p. 26.

ια΄ Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· καὶ τοῦτο δὲ ὁρίσαι ὀφείλομεν, ἵνα ὁ ἐπίσκοπος etc. ut p. 143.

ιβ΄ Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἐπειδὴ οὐδέν ἐστι παραλειπτέον·

καὶ τοῦτο ὁρισθήτω· τινὲς τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων, ἐν ταῖς πόλεσιν ἐν αἷς ἐπίσκοποι καθίστανται, δοκοῦσι κεκτῆσθαι σφόδρα ὀλίγα ὑπάρχοντα ἴδια, ἐν ἑτέροις δὲ τόποις κτήσεις μεγάλας, ἐξ ὧν καὶ ἐπικουρεῖν δυνατοί εἰσι τοῖς πένησιν· οὕτως αὐτοῖς συγχωρητέον εἶναι, ἵνα εἰ μέλλοιεν εἰς τὰς ἑαυτῶν παραγίνεσθαι κτήσεις, καὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ποιεῖσθαι, τρεῖς κυριακὰς ἡμέρας, τουτέστι τρεῖς ἑβδομάδας, ἐν τοῖς ἑαυτῶν κτήμασιν αὐτοὺς διάγειν, καὶ ἐν τῇ ἀγχιστευούσῃ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ πρεσβύτερος συνάγει, ὑπὲρ τοῦ μὴ χωρὶς συνελεύσεως αὐτὸν δοκεῖν εἶναι, συνέρχεσθαι καὶ λειτουργεῖν· καὶ μὴ συνεχέστερον εἰς τὴν πόλιν ἐν ᾗ ἐςὶν ἐπίσκοπος παραγίγνοιτο· τοῦτον γὰρ τὸν τρόπον καὶ τὰ οἰκεῖα αὐτοῦ πράγματα παρὰ τὴν αὐτοῦ ἀπουσίαν, οὐδὲ μίαν ὑπομενεῖ ζημίαν, καὶ τὸ τῆς ἀλαζονείας καὶ τοῦ τύφου ἐκκλίνειν δόξειεν ἔγκλημα.

Ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον, ἀρέσκει καὶ αὕτη ἡ διατύπωσις.

Ἀέτιος ἐπίσκοπος εἶπεν, οὐκ ἀγνοεῖτε ὁποία καὶ πηλίκη τυγχάνει ἡ τῶν Θεσσαλονικέων μητρόπολις· πολλάκις τοιγαροῦν εἰς ταύτην ἀπὸ ἑτέρων ἐπαρχιῶν πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι παραγίνονται· καὶ οὐκ ἀρκούμενοι βραχείᾳ διαγωγῇ χρόνου, ἐναπομένουσι, καὶ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτόθι ποιοῦντες διατελοῦσιν, ἢ μόλις μετὰ πλεῖστον χρόνον εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐπανιέναι ἐκκλησίας ἀναγκάζονται· περὶ τούτων οὖν ὁριστέον. ιϛ

Ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον, ἀρέσκει.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· οὗτοι οἱ ὅροι, οἱ καὶ ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων ὡρισμένοι, φυλαττέσθωσαν καὶ ἐπὶ τούτων τῶν προσώπων.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν κγʹ οαʹ ϛδʹ.

Ὥϛε τοὺς ἐπισκόπους πέραν θαλάσσης μὴ ἀποδημεῖν.

κγʹ Ὁμοίως ἐπίσκοποι πέραν θαλάσσης, μὴ ἀποδημείτωσαν, εἰ μὴ μετὰ ψηφίσματος τῆς πρώτης καθέδρας τοῦ ἰδίου ἑκάστης χώρας ἐπισκόπου, τουτέστιν εἰ μὴ ἀπ' αὐτοῦ πρωτεύοντος κατ' ἐξαίρετον λάβῃ τὴν ἥ τις λέγεται ἀπολυτικὴ τετυπωμένην, ἤ τοι παράθεσιν.

Περὶ τῶν τοὺς ἰδίους λαοὺς ἐγκαταλιμπανόντων.

οαʹ Πάλιν ἤρεσεν ὥστε μηδενὶ ἐξεῖναι ἐπισκόπῳ, καταλειφθείσης τῆς αὐθεντικῆς αὐτοῦ καθέδρας πρός τινα ἐκκλησίαν ἐν διοικήσει καθεστῶσαν, ἑαυτὸν ἀποφέρειν· ἢ ἐν οἰκείῳ πράγματι ὑπὲρ ὃ χρὴ ἐπὶ πολὺ ἀπασχολευμένῳ, ἀμελεῖν τῆς φροντίδος καὶ τῆς συνεχείας τοῦ ἰδίου θρόνου.

Περὶ τοῦ μὴ ὀφείλειν ἐπίσκοπον ἐπιξενούμενον, καθίζεσθαι ἐν ᾗ καθέδρᾳ ἐπιξενοῦται.

ϛδʹ Ὁμοίως ὡρίσθη, ὥστε μηδενὶ ἐξεῖναι μεσίτῃ τὴν καθέδραν κατέχειν, ᾗ τινι μεσίτης δίδοται διὰ οἱασδήποτε τῶν λαῶν σπουδῆς ἢ διχοστασίας, ἀλλὰ σπουδάζειν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ, τοῖς αὐτοῖς προνοεῖσθαι ἐπίσκοπον· εἰ δὲ περὶ τοῦτο ἀμελήσοι μετὰ τὴν περαίωσιν τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἕτερος ψηφισθῇ μεσίτης.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ιζʹ ιηʹ κʹ.

ιζʹ Ἐπειδήπερ διαφόρων ἐκκλησιῶν κληρικοὶ etc. ut p. 92.

ιηʹ Τὰς προφάσει βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς etc. ut ibidem.

κʹ Μὴ ἐξέστω ἐπισκόπῳ εἰς ἑτέραν etc. ut ibidem.

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον κανὼν ιʹ.

Ὅτι οὐ δεῖ κληρικοὺς, ἀπολιπεῖν τὴν ἑαυτῶν παροικίαν, καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἀφικέσθαι χωρὶς εἰδήσεως τοῦ ἐπισκόπου.

ιʹ Ἐπειδή τινες τῶν κληρικῶν παραλογιζόμενοι τὴν κανο-

νικὴν διάταξιν, ἀπολιπόντες τὴν ἑαυτῶν παροικίαν, εἰς ἑτέραν παροικίαν ἐκτρέχουσι, κατὰ πλεῖστον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, καὶ εἰς ἄρχοντας προσεδρεύουσιν, ἐν τοῖς αὐτῶν εὐκτηρίοις τὰς λειτουργίας ποιοῦντες, τούτους οὖν χωρὶς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, οὐκ ἔξεστι δεχθῆναι ἐν οἱῳδήποτε οἴκῳ ἢ ἐκκλησίᾳ· εἰ δέ τις τοῦτο ποιήσει, ἐπιμένων καθαιρείσθω, ὅσοι δὲ μετ' εἰδήσεως τῶν προλεχθέντων ἱερέων τοῦτο ποιοῦσιν, οὐκ ἔξεςι αὐτοῖς κοσμικὰς καὶ βιωτικὰς φροντίδας ἀναλαμβάνεσθαι, ὡς κεκωλυμένοις τοῦτο ποιεῖν παρὰ τῶν θείων κανόνων· εἰ δέ τις φωραθείη τῶν λεγομένων, μειζοτέρων τὴν φροντίδα ἐπέχων, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω· μᾶλλον μὲν οὖν ἥτω πρὸς διδασκαλίαν τῶν τε παίδων καὶ τῶν οἰκετῶν, ἐπαναγινώσκων αὐτοῖς τὰς θείας γραφάς· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ τὴν ἱερωσύνην ἐκληρώσατο.

Συνόδου α' καὶ β' συγκροτηθείσης ἐν Κωνςαντινουπόλει, ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, κανὼν ις'.

Διὰ τὰς φιλονεικίας τε καὶ ταραχὰς etc. ut p. 40. ις'

Ἡ μβ' διάταξις τοῦ γ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι ἐπίσκοπος ἐφ' οἱῳδήποτε πράγματι παρὰ κέλευσιν βασιλέως, ἐν Κωνσταντινουπόλει μὴ γινέσθω, ἀλλ' ἀποκρισιαρίους στελλέτω· ὁ δὲ παραβαίνων, ἀγανακτεῖται καὶ ἀφορίζεται· ἡ δὲ α' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶ· μηδεὶς ἐπίσκοπος ἔξω τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας, πλέον ἐνιαυτοῦ ἀπολιμπανέσθω· εἰ μὴ κατὰ βασιλικὴν κέλευσιν, τῶν πατριαρχῶν ἀναγκαζόντων αὐτοὺς, ταῖς αὐτῶν ἐκκλησίαις προσκαρτερεῖν· εἰ δὲ παρὰ βασιλικὴν κέλευσιν, πέρα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπολειφθείη, ὁ τοῦ κλίματος πατριάρχης αὐτὸν καλείτω τοῖς νενομισμένοις κηρύγμασι, φυλάττων τὴν τῶν ἱερῶν κανόνων

παρατήρησιν· εἰ δὲ μείνοι μέχρι παντὸς ἀπειθῶν, ἐξωθείτω αὐτὸν τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ ἕτερον ποιείτω· εἰ δὲ μὴ μητροπολίτης, ἀλλ' ἕτερος ἐπίσκοπος ἐστιν ὁ ἀπολιμπανόμενος, ὁ μητροπολίτης ἐπ' αὐτῷ τὰ εἰρημένα ποιείτω· εἰ δὲ προφασίζοιτο δίκης ἕνεκεν ἰδικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς, ὀφείλειν ἀπολιμπάνεσθαι, δεήσεις τῇ βασιλείᾳ διὰ τῶν οἰκονόμων, ἢ κληρικῶν, ἢ ἀποκρισιαρίων πεμπέτωσαν, τευξόμενοι περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν, τῶν ζητουμένων· μὴ ἀνιέτω δὲ ἐπίσκοπος ἐν Βυζαντίῳ, πρὶν ἂν κατὰ τοὺς κανόνας, τοῦ οἰκείου μητροπολίτου λάβοι γράμματα τὰ καλούμενα συστατικὰ, πρὸς τὴν βασιλείαν, μαρτυροῦντα τῷ ἀναγκαίῳ τῆς ἀποδημίας· ὁ δὲ μητροπολίτης ἀποδημῶν, πατριαρχικὰ λαμβανέτω γράμματα, καὶ μὴ δι' ἑαυτῶν μηνυέτωσαν πρὸς τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ τῷ πατριάρχῃ ἢ τοῖς ἀποκρισιαρίοις τῆς αὐτῶν διοικήσεως κοινούσθωσαν, καὶ αὐτοῖς συνεισίτωσαν· ἔξεστι δὲ αὐτοῖς, καὶ διὰ τῶν ῥαιφερενδαρίων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ἢ διὰ τῶν ἀποκρισιαρίων τῶν πατριαρχῶν αὐτῶν, ἀναφέρειν τῷ βασιλεῖ· ἡ δὲ ζ' διάτ. τοῦ αὐτοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ἐὰν ἐπίσκοπος χρόνον πολὺν τῆς ἰδίας ἐκκλησίας ἀπολειφθῇ, μὴ χορηγείτω αὐτῷ δαπάνας ὁ οἰκονόμος, ἀλλ' ἡ τοιαύτη δαπάνη παρεχέσθω εἰς προφάσεις ἐκκλησιαστικὰς καὶ εὐσεβεῖς· καὶ ἡ γ' τοῦ αὐτοῦ τίτ. διάτ. φησὶν, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος χωρὶς γραμμάτων τοῦ πατριάρχου αὐτοῦ, ἀνιὼν ἐν Κωνςαντινουπόλει, ἀλλότριον ἑαυτὸν ποιεῖ τοῦ σχήματος· ἡ δὲ β' διάτ. τοῦ αὐτοῦ α' τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι κατὰ χρείας ἀναγκαίας ἐκδημοῦντες οἱ ἐπίσκοποι, γράμματα λαμβανέτωσαν τῶν πατριαρχῶν αὐτῶν ἢ μητροπολιτῶν, ἢ κατὰ βασιλικὴν κέλευσιν ἀποδημείτωσαν· καὶ οἱ ὑπὸ τὸν Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχην, χωρὶς ἐπιτροπῆς

αὐτοῦ εἰς αὐτὴν μὴ ἀνίτωσαν· καὶ ὁ οὕτως ἀποδημῶν, μὴ πλέον ἐνιαυτοῦ τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν ἐάτω· ὁ δὲ παραγινόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει οἱοσδήποτε ἐπίσκοπος, εἰσίτω πρὸς τὸν πατριάρχην, καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα· τοῖς παρὰ ταῦτα, ἢ ὑπὲρ τὸν χρόνον ἀποδημοῦσιν, οἱ οἰκονόμοι δαπάνας μὴ χορηγείτωσαν, καὶ προτρεπέτωσαν αὐτοὺς οἱ ἱερεῖς ὑφ' οὓς τελοῦσι διὰ γραμμάτων ὑποςρέψαι· καὶ ὑπερτιθεμένους, πρὸς τοὺς κανόνας καλείτωσαν· καὶ μὴ ὑποςρέφοντας εἴσω τοῦ ὁριζομένου χρόνου, ἐκβαλλέτωσαν, καὶ ἄλλους χειροτονείτωσαν· τὰ αὐτὰ καὶ περὶ κληρικῶν οἱουδήποτε βαθμοῦ κρατεῖ· ἡ δὲ ιβ' διάτ. τοῦ αὐτοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν παρακελεύεται, ἵνα ἐάν τινος ἐκκλησίας ἀποστῶσι κληρικοὶ, ἕτεροι ἀντικαθιςάμενοι τὰς αὐτῶν σιτήσεις λαμβάνωσι· καὶ μὴ ὑποςρέφοντας αὐτοὺς λαμβάνειν αὐτὰς, καὶ μὴ δὲ κερδαίνειν αὐτὰς τοὺς χορηγοῦντας· εἰ δὲ στερήσουσι, κτῆσις αὐτῶν ῥητὴ τοῖς πριβάτοις ἀφορίζεται, ὥςε τὴν χορηγίαν τῆς σιτήσεως ἐκεῖθεν γίνεσθαι.

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ τοῦ χρῆναι τοὺς ἐπισκόπους τὰς αἰτίας τῆς ὁδοιπορίας τῶν δι' αὐτῶν παριόντων ἐπισκόπων πολυπραγμονεῖν.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν κα'.

Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπε· ταῦτα τὰ σωτηριωδῶς καὶ ἀκολούθως ὁρισθέντα καὶ πρεπόντως τῇ ἐπιτιμίᾳ ὑμῶν τῶν ἱερέων, καὶ Θεῷ ἀρέσαντα καὶ ἀνθρώποις, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰσχὺν ἑαυτῶν κατασχεῖν οὐ δυνήσονται, ἐὰν μὴ καὶ φόβος ταῖς ἐξενεχθείσαις ἀποφάσεσιν ἀκολουθήσῃ· ἴσμεν γὰρ καὶ αὐτοὶ πλεονάκις, διὰ τὴν ὀλίγων ἀναισχυντίαν, τὸ θεῖον καὶ σεβασμιώτατον ὄνομα τῆς ἱερωσύνης εἰς κατάγνωσιν ἐλη- κα'

λυθέναι· εἰ τοίνυν τὶς παρὰ τὰ πᾶσι δόξαντα, τολμήσαι σπουδάζων, τύφῳ μᾶλλον καὶ ἀλαζονείᾳ, ἢ τῷ Θεῷ ἀρέσαι, ἕτερόν τι διαπράξασθαι, ἤδη γινωσκέτω ἐγκλήματι ἀπολογίας ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καθίστασθαι, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπισκοπῆς ἀποβάλλειν.

Ἅπαντες ἀπεκρίναντο· πρέπει καὶ ἀρέσκει ἡμῖν ἡ τοιαύτη γνώμη.

Καὶ τοῦτο δὲ ἐκεῖθεν μάλιστα γνώριμον γενήσεται, καὶ πληρωθήσεται, ἐὰν ἕκαστος ἡμῶν τῶν ἐν ταῖς παρόδοις ἤτοι καναλίῳ καθεστώτων ἐπισκόπων, ἐπιζητοίη τὴν αἰτίαν τῆς παρόδου, καὶ ποῦ τὴν πορείαν ποιεῖται· καὶ ἐὰν μὲν εὕρῃ αὐτὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπιόντα, ἐπιζητήσει τὰς αἱρέσεις τὰς ἐπάνω προκειμένας· κἂν κεκλημένος ἀφικνῆται, ἀπιόντι αὐτῷ μηδὲν ἐμπόδιον γίγνοιτο· εἰ δὲ ἐπιδείξεως χάριν, καθὼς προείρηται τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ, ἢ διά τινας ἀξιώσεις σπουδάζοι ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μήτε τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ὑπογράφειν, μήτε κοινωνεῖν τῷ τοιούτῳ.

Ἅπαντες εἶπον· ὁριζέσθω καὶ τοῦτο.

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν ἀπιόντων πρὸς βασίλεα ἢ τοὺς περὶ αὐτόν.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ια΄ ιβ΄.

ια΄ Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ ὅλως τοῦ κανόνος, ἄνευ γνώμης καὶ γραμμάτων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, καὶ μάλιστα τοῦ κατὰ τὴν μητρόπολιν, ὁρμήσειε πρὸς βασιλέα ἀπελθεῖν, τοῦτον ἀποκηρύττεσθαι καὶ ἀπόβλητον γίνεσθαι, οὐ μόνον τῆς κοινωνίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀξίας ἧς μετέχων τυγχάνει, ὡς παρενοχλεῖν τολμῶντα τὰς τοῦ Θεο-

φιλεςάτου βασίλεως ἡμῶν ἀκοὰς, παρὰ τὸν θεσμὸν τῆς ἐκκλησίας· εἰ δὲ ἀναγκαία καλοίη χρεία πρὸς βασίλεα ὁρμᾷν, τοῦτο πράττειν μετὰ σκέψεως καὶ γνώμης τοῦ κατὰ τὴν μητρόπολιν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ, τοῖς τε τούτων γράμμασιν ἐφοδιάζεσθαι.

Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καθαιρεθεὶς πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ καὶ ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου, ἐνοχλῆσαι τολμήσειε τὰς βασιλέως ἀκοὰς, δέον ἐπὶ μείζονα ἐπισκόπων σύνοδον τρέπεσθαι, καὶ ἃ νομίζει δίκαια ἔχειν, προσαναφέρειν πλείοσιν ἐπισκόποις, καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐξέτασίν τε καὶ ἐπίκρισιν ἐκδέχεσθαι· εἰ καὶ τούτων ὀλιγωρήσας ἐνοχλήσειε τῷ βασιλεῖ, τοῦτον μηδεμιᾶς συγγνώμης ἀξιοῦσθαι, μὴ δὲ χώραν ἀπολογίας ἔχειν, μὴ δὲ ἐλπίδα μελλούσης ἀποκαταστάσεως προσδοκᾷν. ιβ'

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν ζ' η' θ' κ'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἡ ἀκαιρία ἡμῶν, καὶ ἡ πολλὴ συνέχεια, καὶ αἱ ἄδικοι ἀξιώσεις πεποιήκασιν ἡμᾶς μὴ τοσαύτην ἔχειν χάριν καὶ παῤῥησίαν ὅσην ὀφείλομεν κεκτῆσθαι· πολλοὶ γὰρ τῶν ἐπισκόπων οὐ διαλείπουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον παραγινόμενοι, καὶ μάλιστα οἱ ἄφροι· οἵ τινες, καθὼς ἔγνωμεν παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ συνεπισκόπου Γράτου, τὰς σωτηριώδεις συμβουλὰς οὐ παραδέχονται· ἀλλὰ καταφρονοῦσιν οὕτως, ὡς ἕνα ἄνθρωπον εἰς τὸ στρατόπεδον πλείςας καὶ διαφόρους καὶ δυναμένας ὠφελῆσαι τὰς ἐκκλησίας δεήσεις διακομίζειν· καὶ μὴ ὡς ὀφείλει γίνεσθαι, καὶ ὡς προσῆκον ἐστὶ τοῖς πένησι καὶ τοῖς λαϊκοῖς ἢ ταῖς χήραις συναίρεσθαι καὶ ἐπικουρεῖν, ἀλλὰ κοσμικὰ ἀξιώματα καὶ πράξεις περινοεῖν τισίν· αὕτη τοίνυν ἡ σκαιότης, τὸν θρασυσμὸν οὐκ ἄνευ σκανδάλου τινὸς ἡμῖν καὶ καταγνώσεως ζ

προξενεῖ· πρεπωδέστερον δὲ εἶναι ἐνόμισα, ἐπίσκοπον τὴν ἑαυτοῦ βοήθειαν παρέχειν ἐκείνῳ, ὅς τις ἂν ὑπό τινος βιάζοιτο, ἢ εἴ τις τῶν χηρῶν ἀδικοῖτο, ἢ αὖ πάλιν ὀρφανός τις ἀποστεροῖτο τῶν αὐτῷ προσηκόντων, εἴπερ ἄρα καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα, δικαίαν ἔχει τὴν ἀξίωσιν· εἰ τοίνυν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ, πᾶσι τοῦτο δοκεῖ, ἐπικρίνατε μηδένα ἐπίσκοπον χρῆναι εἰς τὸ στρατόπεδον παραγίνεσθαι, παρεκτὸς τούτων οὓς ἂν ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς ἡμῶν τοῖς ἑαυτοῦ γράμμασι μετακαλοῖτο· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πολλάκις συμβαίνει τινὰς οἴκτου δεομένους, καταφυγεῖν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματα εἰς περιορισμὸν ἢ νῆσον καταδικασθέντας, ἢ αὖ πάλιν οἱᾳδηποτοῦν ἀποφάσει ἐκδεδομένους, τοῖς τοιούτοις μὴ ἀρνητέαν εἶναι τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ χωρὶς μελησμοῦ, καὶ ἄνευ τοῦ διστάσαι, τοῖς τοιούτοις αἰτεῖσθαι συγχώρησιν· εἰ τοίνυν καὶ τοῦτο ἀρέσκει, σύμψηφοι γίνεσθε ἅπαντες. – Ἅπαντες ἀπεκρίναντο. – Ὁριζέσθω καὶ τοῦτο.

η´ Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε, καὶ τοῦτο ἡ ἀγχίνοια ὑμῶν κρινάτω, ἵν᾽ ἐπειδὴ ἔδοξε διὰ τὸ μὴ πίπτειν ὑπὸ κατάγνωσιν τινὰ τῶν ἐπισκόπων ἀφικνούμενον εἰς τὸ στρατόπεδον, εἴ τινες αὐτῶν τὰς τοιαύτας ἔχοιεν δεήσεις, οἵων ἐπάνω ἐπεμνήσθημεν, διὰ ἰδίου διακόνου ἀποστέλλοιεν· τοῦ γὰρ ὑπηρέτου τὸ πρόσωπον οὐκ ἐπίφθονον τυγχάνει, καὶ τὰ παρασχεθησόμενα, θᾶττον κομισθῆναι δυνήσεται.

Ἀπεκρίναντο πάντες, καὶ τοῦτο ὁριζέσθω.

θ´ Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· καὶ τοῦτο ἀκόλουθον εἶναι νομίζω, ἵνα εἰ ἐν οἱᾳδηποτοῦν ἐπαρχίᾳ ἐπίσκοποι πρὸς ἀδελφὸν καὶ συνεπίσκοπον ἑαυτῶν ἀποστέλλοιεν δεήσεις, ὁ ἐν τῇ μείζονι τυγχάνων πόλει, τουτέστι τῇ μητροπόλει, αὐτὸς καὶ τὸν διάκονον αὐτοῦ καὶ τὰς δεήσεις ἀποστέλλοι, παρέχων αὐτῷ

καὶ συστατικὰς ἐπιστολὰς, γράφων δηλονότι κατὰ ἀκολουθίαν καὶ πρὸς τοὺς συναδελφοὺς καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν, εἴ τινες ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐν τοῖς τόποις ἢ ἐν ταῖς πόλεσι διάγοιεν, ἐν αἷς ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς τὰ δημόσια πράγματα διακυβερνᾷ· εἰ δὲ ἔχοι τὶς τῶν ἐπισκόπων φίλους ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ παλατίου, καὶ βούλοιτο περί τινος, ὅπερ πρεπωδέστατον εἴη ἀξιῶσαι, μὴ κωλύοιτο διὰ τοῦ ἑαυτοῦ διακόνου, καὶ ἀξιῶσαι καὶ ἐντείλασθαι τούτοις, οὕς τε τὴν αὐτῶν ἀγαθὴν βοήθειαν ἀξιοῦντι αὐτῷ παρέχειν ἡγοῖτο· οἱ δὲ εἰς Ῥώμην παραγινόμενοι, καθὼς προείρηκα, τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ ἡμῶν καὶ συνεπισκόπῳ Ἰουλίῳ, τὰς δεήσεις ἃς ἔχοιεν διδόναι, ὀφείλουσι παρέχειν, ἵνα πρότερος αὐτὸς δοκιμάζοι, εἰ μή τινες ἐξ αὐτῶν ἀναισχυντοῖεν, καὶ οὕτως τὴν ἑαυτοῦ προστασίαν καὶ φροντίδα παρέχων, εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτοὺς ἀποστέλλειεν.

Ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι ἀπεκρίναντο, ἀρέσκειν αὐτοῖς καὶ πρεπωδεστάτην εἶναι τὴν συμβουλὴν ταύτην.

Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπε, ταῦτα τὰ σωτηριωδῶς etc. ut p. 199.

Καὶ τοῦτο δὲ ἐκεῖθεν μάλιστα γνώριμον etc. ut p. 200. κ'

— Ἅπαντες εἶπον ὁριζέσθω καὶ τοῦτο.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ρδ' ρς'.

Περὶ τῶν τὴν διάγνωσιν τῶν δημοσίων δικαστηρίων ἀπὸ τοῦ βασιλέως αἰτούντων.

Ἤρεσεν ἵνα ὀστισδήποτε ἀπὸ τοῦ βασιλέως διάγνωσιν ρδ' δημοσίων δικαστηρίων αἰτήσοι, τῆς ἰδίας τιμῆς στερηθείη· ἐὰν δὲ κρίσιν ἐπισκοπικὴν ἀπὸ τοῦ βασιλέως αἰτήσοι, μηδὲν αὐτῷ ἐμποδίσοι.

Ἵνα οἱ ἐπὶ τὸ κομιτάτον πορευόμενοι, τὴν αἰτίαν ἑαυτῶν καὶ τῷ ἐν Καρχηδόνι καὶ τῷ ῥωμαϊκῷ ἱερεῖ, σπουδάσωσιν ἐμφανίσαι.

ϛʹ Ἤρεσεν ἵνα ὁστισδήποτε πρὸς τὸ κομιτάτον πορευθῆναι θελήσειε, τῇ ἀπολυτικῇ τῇ ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν Ῥώμης πεμπεμένη κατάδηλος γένηται, καὶ ἵνα ἐκεῖθεν ἔτι μὴν ἀπολυτικὴν λάβῃ ἐπὶ τὸ κομιτάτον· διὸ ἐὰν ὁ λαβὼν ἀπολυτικὴν πρὸς τὴν Ῥώμην μόνον, σιωπήσας τὴν ἀνάγκην, δι' ἣν εἰς τὸ κομιτάτον αὐτὸν χρὴ πορευθῆναι, θελήσῃ εὐθέως ἐπὶ τὸ κομιτάτον βαδίσαι, ἀποκινηθῇ τῆς κοινωνίας· ἐὰν δὲ ἐκεῖσε ἐν τῇ Ῥώμῃ αἰφνιδία ἀνάγκη ἀποφυῇ τοῦ ἀπελθεῖν εἰς τὸ κομιτάτον, ἐμφανίσει αὐτὴν τὴν ἀνάγκην τῷ ἐπισκόπῳ Ῥώμης, καὶ παρακομίσει ἀντίγραφα τοῦ αὐτῆς Ῥώμης ἐπισκόπου· αἱ ἀπολυτικαὶ δὲ αἱ ἀπὸ τῶν πρωτευόντων, ἢ τῶν οἱωνδήποτε ἐπισκόπων, τοῖς ἰδίοις κληρικοῖς διδόμεναι, σχῶσι τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα· ἐὰν δὲ ἀκμὴν ἡ ἡμέρα τοῦ πάσχα τοῦ αὐτοῦ ἐνιαυτοῦ κατάδηλος οὐκ ἔστιν, ἡ τοῦ προηγησαμένου προσζευχθείη, ὃν τρόπον εἴωθε μετὰ τὴν ὑπατείαν γράφεσθαι ἐν τοῖς δημοσίοις πεπραγμένοις· ἤρεσε δὲ κἀκεῖνο, ὥστε κατὰ τῶν Δονατιστῶν, καὶ τῶν ἑλλήνων, καὶ τῶν θρησκειῶν αὐτῶν, τοὺς πεμφθέντας τοποτηρητὰς ἐκ τῆς τιμίας ταύτης συνόδου, πᾶν ὁτιοῦν χρήσιμον συνίδωσιν, ἐκ τῶν ἐνδοξοτάτων αἰτήσασθαι βασιλέων.

Ἤρεσεν ἔτι μὴν τῇ αἰτήσει πάντων τῶν ἐπισκόπων, ἵνα πάσαις ταῖς ὀφειλούσαις δοθῆναι ταῖς τῆς συνόδου ἐπιστολαῖς, ἡ σὴ ἁγιωσύνη μόνη ὑπογράψῃ. – Καὶ ὑπέγραψαν.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας, τῷ παρόντι ψηφίσματι συνῄνεσα, καὶ παραναγνωσθέντι ὑπέγραψα.

Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ ὑποδοχῆς ξένων, καὶ περὶ εἰρηνικῶν, καὶ συστατικῶν ἐπιστολῶν.

Ἀποστόλων κανὼν ιβ΄ λγ΄.

Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, ἀφωρισμένος ἤτοι ἄδεκτος, ἀπελθὼν ἐν ἑτέρᾳ πόλει δεχθῇ ἄνευ γραμμάτων συστατικῶν, ἀφοριζέσθω καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ δεχθείς. ιβ΄

Μηδένα τῶν ξένων ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἄνευ συστατικῶν προσδέχεσθαι· καὶ ἐπιφερομένων δὲ αὐτῶν ἀνακρινέσθωσαν, καὶ ἐὰν μὲν ὦσι κήρυκες τῆς εὐσεβείας, προσδεχέσθωσαν· εἰ δὲ μή γε τὰ πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ἐπιχορηγήσαντες, εἰς κοινωνίαν αὐτοὺς μὴ προσδέξησθε, πολλὰ γὰρ κατὰ συναρπαγὴν γίνεται. λγ΄

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ζ΄ η΄ ια΄.

Μηδένα ἄνευ εἰρηνικῶν, γραμμάτων δέχεσθαι τῶν ξένων. ζ΄

Μὴ δὲ πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ταῖς χώραις, κανονικὰς ἐπιστολὰς διδόναι, ἢ πρὸς μόνους τοὺς γείτονας ἐπισκόπων ἐπιστολὰς ἐκπέμπειν· τοὺς δὲ ἀνεπιλήπτους χωρεπισκόπων, διδόναι εἰρηνικάς. η΄

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, ἢ ὅλως τοῦ κανόνος ια΄
etc. ut p. 200.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν μα΄ μβ΄.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἢ κληρικὸν, ἄνευ κανονικῶν γραμμάτων ὁδεύειν. Sic etiam p. 193. μα΄

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικὸν ἢ κληρικὸν, ἄνευ κελεύσεως ἐπισκόπων ὁδεύειν. Sic item p. 194. μβ΄

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ιγ΄.

Ξένους κληρικοὺς καὶ ἀναγνώστας ἐν ἑτέρᾳ πόλει, δίχα ιγ΄

συστατικῶν γραμμάτων τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, μὴ δὲ ὅλως μηδαμοῦ λειτουργεῖν.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν θ'.

θ' Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε, καὶ τοῦτο ἀκόλουθον εἶναι νομίζω· etc. ut p. 202.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν κγ'.

Ὥςε τοὺς ἐπισκόπους πέραν θαλάσσης μὴ ἀποδημεῖν.

κγ' Ὁμοίως ἐπίσκοποι πέραν θαλάσσης etc. ut p. 197.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ιζ'.

ιζ' Ἐπειδήπερ διαφόρων ἐκκλησιῶν κληρικοὶ etc. ut p. 92.

ΚΕΦ. ς.

Περὶ διαφορᾶς εἰρηνικῶν καὶ συστατικῶν ἐπιστολῶν.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ια'.

ια' Πάντας τοὺς πένητας καὶ δεομένους ἐπικουρίας, μετὰ δοκιμασίας ἐπιστολίοις εἴτουν εἰρηνικοῖς ἐκκλησιαςικοῖς μόνοις ὁδεύειν ὡρίσαμεν, καὶ μὴ συστατικοῖς· διὰ τὸ τὰς συστατικὰς ἐπιςολὰς προσήκειν τοῖς οὖσιν ἐν ὑπολήψει μόνοις παρέχεσθαι προσώποις.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ρς'.

Ἵνα οἱ ἐπὶ τὸ κομιτάτον πορευόμενοι τὴν αἰτίαν ἑαυτῶν, καὶ τῷ ἐν Καρχηδόνι, καὶ τῷ ρωμαϊκῷ ἱερεῖ σπουδάσωσιν ἐμφανίσαι.

ρς' Ἤρεσεν ἵνα ὁστισδήποτε πρὸς τὸ κομιτάτον etc. ut p. 204.

ΚΕΦ. Ζ.

Τίσι δεῖ τοὺς ἐπισκόπους βοηθεῖν· καὶ περὶ ἐπισκόπων, καὶ πρεσβυτέρων, καὶ διακόνων, μὴ χορηγούντων τοῖς ἐνδεέσιν ἐκκλησιαστικοῖς.

Ἀποστόλων κανὼν νθ΄.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, τινὸς τῶν κληρικῶν ἐνδεοῦς ὄντος, μὴ ἐπιχορηγεῖ τὰ δέοντα, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω ὡς φονεύσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. νθ΄

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν ζ΄.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν, ἡ ἀκαιρία ἡμῶν etc. ut p. 201.

Οἱ πενόμενοι αἱρετικοὶ, οὐ χορηγοῦνται τὰ λεγόμενα ἀξιωματικὰ ἀπὸ τῶν δικαστηρίων ἢ τῶν ἐκκλησιῶν, ὡς βιβλ. α΄ τίτ. ε΄ διάτ. κ΄.

ΚΕΦ. Η.

Περὶ συνόδων καὶ τῶν εἰς αὐτὰς μὴ ἀπιόντων.

Ἀποστόλων κανὼν λζ΄.

Δεύτερον τοῦ ἔτους σύνοδος γινέσθω τῶν ἐπισκόπων, καὶ ἀνακρινέτωσαν ἀλλήλους τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας, καὶ τὰς ἐμπιπτούσας ἐκκλησιαστικὰς ἀντιλογίας διαλυέτωσαν, ἅπαξ μὲν τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς πεντηκοστῆς, δεύτερον δὲ ὑπερβερεταίου δωδεκάτῃ, κατὰ ῥωμαίους ὀκτωβρίου. λζ΄

Συνόδου Νικαίας κανὼν ε΄.

Περὶ τῶν ἀκοινωνήτων γενομένων, εἴτε τῶν ἐν κλήρῳ, ε΄
εἴτε τῶν ἐν λαϊκῷ τάγματι, ὑπὸ τῶν καθ᾽ ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐπισκόπων, κρατείτω ἡ γνώμη, κατὰ τὸν κανόνα τὸν διαγορεύοντα τοὺς ὑφ᾽ ἑτέρων ἀποβληθέντας, ὑφ᾽ ἑτέρων μὴ προσίεσθαι· ἐξεταζέσθω δὲ μὴ μικροψυχίᾳ πάντως, ἢ φι-

λονεικίᾳ, ἤ τινὶ τοιαύτῃ ἀηδίᾳ τοῦ ἐπισκόπου, ἀποσυνάγωγοι γεγένηνται· ἵνα οὖν τοῦτο τὴν πρέπουσαν ἐξέτασιν λαμβάνοι, καλῶς ἔχειν ἔδοξεν ἑκάστου ἐνιαυτοῦ καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν δὶς τοῦ ἔτους, συνόδους γίνεσθαι· ἵνα κοινῇ πάντων τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπαρχίας ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένων τὰ τοιαῦτα ζητήματα ἐξετάζοιτο, καὶ οὕτως οἱ ὁμολογουμένως προσκεκρουκότες τῷ ἐπισκόπῳ, κατὰ λόγον ἀκοινώνητοι παρὰ πᾶσιν εἶναι δόξωσι, μέχρις ἂν τῷ κοινῷ τῶν ἐπισκόπων δόξῃ τὴν φιλανθρωποτέραν ὑπὲρ αὐτῶν ἐκθέσθαι ψῆφον· αἱ δὲ σύνοδοι γινέσθωσαν, μία μὲν πρὸ τῆς τεσσαρακοστῆς, ἵνα πάσης μικροψυχίας ἀναιρουμένης, τὸ δῶρον καθαρὸν προσφέρηται τῷ Θεῷ· δευτέρα δὲ περὶ τὸν τοῦ μετοπώρου καιρόν.

Συνόδου Ἀντιοχειας κανὼν κ'.

κ' Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, καὶ τὰς τῶν ἀμφισβητουμένων διαλύσεις, καλῶς ἔχειν ἔδοξε συνόδους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι δεύτερον τοῦ ἔτους, ἅπαξ μὲν μετὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδα τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα, ὥστε τῇ τετάρτῃ ἑβδομάδι τῆς πεντηκοστῆς ἐπιτελεῖσθαι τὴν σύνοδον, ὑπομιμνήσκοντος τοὺς ἐπαρχιώτας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει· τὴν δὲ δευτέραν σύνοδον γίνεσθαι εἰδοῖς ὀκτωβρίαις ἥ τις ἐστὶ δεκάτη ὑπερβερεταίου· ὥστε ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς συνόδοις προσιέναι πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ πάντας τοὺς ἠδικῆσθαι νομίζοντας, καὶ παρὰ τῆς συνόδου ἐπικρίσεως τυγχάνειν· μὴ ἐξεῖναι δέ τινας καθ' ἑαυτοῦ συνόδους ποιεῖσθαι, ἄνευ τῶν πεπιστευμένων τὰς μητροπόλεις.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν μ'.

μ' Ὅτι οὐ δεῖ ἐπισκόπους καλουμένους εἰς σύνοδον καταφρονεῖν, ἀλλ' ἀπιέναι καὶ διδάσκειν ἢ διδάσκεσθαι, εἰς κα-

τόρθωσιν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν λοιπῶν. εἰ δὲ καταφρονήσειεν ὁ τοιοῦτος, ἑαυτὸν αἰτιάσεται· παρεκτὸς, εἰ μὴ δι' ἀνωμαλίαν ἀπολιμπάνοιτο.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ιθ'.

Ἦλθεν εἰς τὰς ἡμετέρας ἀκοὰς, ὡς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ιθ' αἱ κεκανονισμέναι σύνοδοι τῶν ἐπισκόπων οὐ γίνονται, καὶ ἐκ τούτου πολλὰ παραμελεῖται τῶν διορθώσεως δεομένων ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων· ὥρισε τοίνυν ἡ ἁγία σύνοδος, κατὰ τοὺς τῶν ἁγίων πατέρων κανόνας, δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συντρέχειν καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τοὺς ἐπισκόπους, ἔνθα ἂν ὁ τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ, καὶ διορθοῦν ἕκαστα τὰ ἀνακύπτοντα· τοὺς δὲ μὴ συνιόντας ἐπισκόπους, ἐνδημοῦντας ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, καὶ ταῦτα ἐν ὑγείᾳ διάγοντας, καὶ πάσης ἀπαραιτήτου καὶ ἀναγκαίας ἀσχολίας ὄντας ἐλευθέρους, ἀδελφικῶς ἐπιπλήττεσθαι.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ιη' ογ' ος' ϙε'.

Ἐάν τις κληρικὸς χειροτονῆται etc. ut p. 35. ιη'

Περὶ τοῦ τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς συνόδου ἀγγέλλεσθαι.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ὥστε τὴν ἡμέραν τοῦ προσκυνητοῦ πά- ογ' σχα etc. ut p. 179.

Περὶ τῶν μὴ ἀπαντώντων ἐν ταῖς συνόδοις ἐπισκόπων. ος'

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁσακισδήποτε σύνοδον δεῖ συναχθῆναι, οἱ ἐπίσκοποι οἵ τινες οὔτε γήρᾳ οὔτε ἀσθενείᾳ οὔτε τινὶ βαρυτέρᾳ ἀνάγκῃ ἐμποδίζονται, ἁρμοδίως ἀπαντῶσι, καὶ τοῖς πρωτεύουσιν ἑκάστης ἰδίας αὐτῶν ἐπαρχίας ἐμφανισθείη περὶ πάντων τῶν ἐπισκόπων, εἴτε δύο, εἴτε τρεῖς συναθροίσεις γένωνται· καὶ ἀπὸ ἑκάστου δὲ ἀθροισμοῦ εἰς ἀμοιβὴν ὁσοιδήποτε ἐπιλεγῶσι, πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς συνόδου ἐνστα-

τικῶς ἀπαντήσωσιν· ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῶσιν ἀπαντῆσαι, ἀθρόων τινῶν ἀναγκῶν ὡς εἰκὸς ἀναφυομένων, εἰ μὴ τὸν λόγον τοῦ οἰκείου ἐμποδισμοῦ παρὰ τῷ οἰκείῳ πρωτεύοντι ἀποδώσωσιν, ὀφείλειν τοὺς τοιούτους τῇ κοινωνίᾳ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀρκεῖσθαι ἐκκλησίας.

Σύνοδον μὴ γίνεσθαι κοινήν τε καὶ ὁλοτελῆ, εἰ μὴ ἐξ ἀνάγκης.

ϛε´ Ἤρεσεν ὥστε μὴ εἶναι περαιτέρω ἐνιαυσιαίαν ἀνάγκην τοῦ συντρίβεσθαι τοὺς ἀδελφοὺς, ἀλλ᾽ ὁσάκις ἂν κοινὴ χρεία καλέσῃ πάσης τουτέστι τῆς Ἀφρικῆς, γραμμάτων διδομένων ὁθενδήποτε, πρὸς ταύτην τὴν καθέδραν σύνοδον ὀφείλειν συνάγεσθαι ἐν ταύτῃ τῇ ἐπαρχίᾳ, ἔνθα ἂν ἡ χρεία καὶ ἡ ἐπιτηδειότης συνωθήσῃ· αἱ δὲ αἰτίαι αἱ μὴ οὖσαι κοιναὶ, ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις κριθῶσιν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν η´.

η´ Ἐν πᾶσι τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων θεσπισθέντα, καὶ ἡμεῖς κρατεῖν βουλόμενοι, ἀνανεοῦμεν καὶ τὸν κανόνα τὸν διαγορεύοντα, καθ᾽ ἕκαστον ἔτος συνόδους τῶν ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ γίνεσθαι ἐπισκόπων, ἔνθα ἂν ὁ τῆς μητροπόλεως δοκιμάσῃ ἐπίσκοπος· ἐπειδὴ δὲ διά τε τὰς βαρβάρων ἐπιδρομὰς, διά τε τὰς προσπιπτούσας ἑτέρας αἰτίας, ἀδυνάτως οἱ τῶν ἐκκλησιῶν πρόεδροι ἔχουσι, δὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰς συνόδους ποιεῖσθαι, ἔδοξεν ὥστε τρόπῳ παντὶ ἅπαξ τοῦ ἔτους, τὴν τῶν προγεγραμμένων ἐπισκόπων, διὰ τὰ ὡς εἰκὸς ἀναφυόμενα ἐκκλησιαστικὰ κεφάλαια, ἐν ἑκάστῃ ἐπαρχίᾳ γίνεσθαι σύνοδον, ἀπὸ τῆς ἁγίας τοῦ πάσχα ἑορτῆς, καὶ μέχρι συμπληρώσεως τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς ἑκάστου ἔτους, κατὰ τὸν τόπον ὃν ὁ τῆς μητροπόλεως καθὰ προείρηται δοκιμάσει ἐπίσκοπος· τοὺς δὲ μὴ συνιόντας ἐπισκόπους, ἐνδη-

μεῦντας ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, καὶ ταῦτα ἐν ὑγείᾳ διάγοντας, καὶ πάσης ἀπαραιτήτου καὶ ἀναγκαίας ἀσχολίας ὄντας ἐλευθέρους, ἀδελφικῶς ἐπιπλήττεσθαι.

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν ϛ'.

Περὶ τοῦ γίνεσθαι τοπικὴν σύνοδον κατὰ χρόνον.

Ἐπειδήπερ κανών ἐστιν ὁ λέγων, δὶς τοῦ ἔτους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν χρὴ γίνεσθαι διὰ συναθροίσεως ἐπισκόπων τὰς κανονικὰς ζητήσεις, διὰ οὖν τὴν συντριβὴν καὶ τὸ ἐνδεῶς ἔχειν πρὸς ὁδοιπορίαν τοὺς συναθροιζομένους, ὥρισαν οἱ τῆς ϛ' συνόδου πατέρες ἐξ ἅπαντος τρόπου καὶ προφάσεως, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι, καὶ τὰ ἐσφαλμένα διορθοῦσθαι· τοῦτον οὖν τὸν κανόνα καὶ ἡμεῖς ἀνανεοῦμεν· καὶ εἴ τις εὑρεθῇ ἄρχων τοῦτο κωλύων, ἀφοριζέσθω· εἰ δέ τις ἐκ τῶν μητροπολιτῶν ἀμελήσει τοῦτο γίνεσθαι, ἐκτὸς ἀνάγκης καὶ βίας, καί τινος εὐλόγου προφάσεως, τοῖς κανονικοῖς ἐπιτιμίοις ὑποκείσθω· τῆς δὲ συνόδου γινομένης περὶ κανονικῶν καὶ εὐαγγελικῶν πραγμάτων, δεῖ τοῖς συναθροισθεῖσιν ἐπισκόποις, ἐν μελέτῃ καὶ φροντίδι γίνεσθαι τοῦ φυλάττειν τὰς θείας καὶ ζωοποιοὺς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ· ἐν γὰρ τῷ φυλάσσεσθαι αὐτὰς, ἀνταπόδοσις πολλή· ὅτι καὶ λύχνος ἐντολὴ, νόμος δὲ φῶς, καὶ ὁδὸς ζωῆς ἔλεγχος καὶ παιδεία· καὶ ἡ ἐντολὴ κυρίου τηλαυγὴς, φωτίζουσα ὀφθαλμούς· μὴ ἔχειν δὲ ἄδειαν τὸν μητροπολίτην ἐξ ὧν ἐπιφέρεται ὁ ἐπίσκοπος μετ' αὐτοῦ, ἢ κτῆνος, ἢ ἕτερον εἶδος ἀπαιτεῖν· εἰ δὲ τοῦτο πεποιηκὼς ἐλεγχθῇ, ἀποτίσει τετραπλάσιον. ϛ'

Ἡ ζ' καὶ ἡ ιζ' διάταξις τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν, βούλονται ἅπαξ ἢ δὶς τοῦ ἔτους, τῷ ἰουνίῳ ἢ τῷ σεπτεβρίῳ, γίνεσθαι συνόδους τῶν μητροπολιτῶν παρὰ τοῖς πατριάρχαις, καὶ τῶν ἐπισκόπων παρὰ τοῖς μητροπολίταις· καὶ ἐξετάζε-

σθαι τὰς αἰτίας ἃς οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ μοναχοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι· περί τε πίστεως καὶ κανόνων καὶ πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἄλλων, καὶ τὰ παρὰ τοὺς κανόνας ἁμαρτανόμενα διορθοῦσθαι· οἱ δὲ ἄρχοντες καὶ αἱ τάξεις αὐτῶν μὴ ἐπιτιθέμενοι τοῖς μητροπολίταις καὶ ἐπισκόποις ὑπερτιθεμένοις ποιεῖν τὰς συνόδους, ἢ μὴ μηνύοντες τῇ βασιλείᾳ, ἐσχάτως τιμωροῦνται.

ΚΕΦ. Θ.

Περὶ τοῦ μὴ ὡς ἔτυχεν ἐπίσκοπον ἢ κληρικὸν ἐμμαγκιπεύειν τὰ ἴδια τέκνα.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν λε΄.

Περὶ τοῦ τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς μὴ εὐχερῶς τὰ τέκνα αὐτῶν ποιεῖν ἐμμαγκίπατα.

λε΄ Ὥςε τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, μὴ ἐᾷν αὐτεξουσίως ἀπιέναι διὰ ἐμμαγκιπατίονος· εἰ μὴ δ' ἂν εἰς τοὺς τρόπους καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῶν πληροφορηθῶσιν, ὡς λοιπὸν τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν εἰς αὐτοὺς συντείνειν.

ΚΕΦ. Ι.

Πῶς ἐκδικοῦσιν οἱ ἐπίσκοποι τοὺς ἁρμόζοντας αὐτοῖς τόπους παρὰ αἱρετικῶν κατεχομένους.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ρκα΄.

Περὶ τῶν ἀμελούντων τῶν αὐτοῖς ἀνηκόντων λαῶν.

ρκα΄ Ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα οἵτινες δήποτε, ἀμελοῦσι τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων τῇ αὐτῶν καθέδρᾳ πρὸς τὸ τούτους κερδᾶναι, εἰς τὴν καθολικὴν ἑνότητα ἐγκληθῶσιν ἀπὸ τῶν γειτνιώντων αὐτοῖς ἐπιμελῶν ἐπισκόπων, περὶ τοῦ μὴ ἀναβάλλεσθαι τοῦτο πρᾶξαι· διὸ ἐὰν ἐντὸς προθεσμίας μηνῶν ἕξ,

ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς περὶ τούτου συνελεύσεως, μηδὲν ἀνύσωσι, τῷ δυναμένῳ λοιπὸν τούτους κερδάναι, προσκυρωθῶσιν· οὕτως μέν τοι, ἵνα ἐὰν ἐκεῖνος πρὸς ὃν ἐνδείκνυνται ἀνήκειν οἱ τοιοῦτοι, ἐξεπίτηδες διά τινα οἰκονομίαν ἔδοξεν ἀμελεῖν, τοῦτο τῶν αἱρετικῶν ἐπιλεξαμένων· ὥστε ἀθορύβως αὐτοὺς παραδέξασθαι; καὶ ἐν τοσούτῳ ἡ αὐτοῦ ἐπιμέλεια ὑπὸ ἑτέρου προελήφθῃ, ᾗ τινι κατεχρήσατο, τοὺς αὐτοὺς αἱρετικοὺς πλέον ἐκάκιζε, τούτου μεταξὺ ἐπισκόπων κρινόντων διαγινωσκομένου, οἱ τόποι τῇ αὐτοῦ καθέδρᾳ ἀποκαταστάθωσι· τῶν δὲ κρινόντων ἐπισκόπων, ἐκ διαφόρων ὄντων ἐπαρχιῶν, ἐκεῖνος ὁ πρωτείων τοὺς δικαστὰς δώσει, οὗ τινος ἐν τῇ χώρᾳ ὁ αὐτὸς ὑπάρχει τόπος, περὶ οὗ φιλονεικεῖται· ἐὰν δὲ κατὰ κοινὴν συναίνεσιν, γείτονας ἐπιλέξωνται κριτὰς, ἢ εἷς ἐπιλεγῇ ἢ τρεῖς· καὶ ἐὰν τρεῖς ἐπιλέξωνται, ἢ τῇ τῶν ὅλων ψήφῳ ἐπακολουθήσουσιν, ἢ τῇ τῶν δύο.

Ἡ ριβʹ νεαρὰ φησὶ, τὰς ἐκκλησίας Ἀφρικῆς, ἀσφαλῶς ἔχειν τὰς κτήσεις αὐτῶν· καὶ ἐὰν ἕλληνες ἢ αἱρετικοὶ ἔχωσι τινὰς αὐτῶν, ἢ οἴκους, ἢ σκεύη ἀφαιρεῖσθαι αὐτὰ, μὴ ἀντικειμένης αὐταῖς χρονίας παραγραφῆς.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Περὶ τοῦ μὴ ὀφείλειν τοὺς ἀναγνώστας τὸν δῆμον προσκυνεῖν.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ιϛʹ.

Ὥστε μηδένα ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἔκληψίν τινα λαμβάνειν· καὶ ὥστε τοὺς ἀναγνώστας γαμετὰς λαμβάνειν, καὶ ἵνα οἱ κληρικοὶ γυναικῶν καὶ τόκων ἀπέχωνται· καὶ ποίῳ δεῖ καιρῷ ἢ αὐτοὺς ἢ τὰς παρθένους καθιεροῦσθαι· καὶ περὶ τοῦ μὴ προσκυνεῖν τὸν δῆμον.

Ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διά- ιϛʹ

κονοι, ἐκλήπτορες μὴ γίνωνται ἢ προκουράτορες· μὴ δὲ ἔκ τινος αἰσχροῦ ἢ ἀτίμου πράγματος, τροφὴν πορίζωνται· ὀφείλουσι γὰρ ἀποβλέψαι εἰς τὸ γεγραμμένον· οὐδεὶς στρατευόμενος τῷ Θεῷ, ἐμπλέκει ἑαυτὸν πράγμασι κοσμικοῖς· ἤρεσεν ὥστε τοὺς ἀναγνώστας, εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἥβης ἐρχομένους ἀναγκάζεσθαι ἢ συμβίους ἀγαγέσθαι, ἢ ἐγκράτειαν ὁμολογεῖν· ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα κληρικὸς, ἐὰν χρήματα δῷ ἐν χρήσει, τὰ χρήματα λάβῃ· ἐὰν δὲ εἶδος ὅσον δέδωκε, λάβῃ· καὶ ἵνα πρὸ τῶν κε´ ἐνιαυτῶν, μήτε διάκονοι χειροτονῶνται· ἀλλὰ καὶ οἱ ἀναγνῶσται τὸν δῆμον μὴ προσκυνῶσιν.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Περὶ ἐπισκόπων μὴ ἐπιστρεφόντων τοὺς αἱρετικούς· καὶ περὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν μὴ διδασκόντων τὸν λαόν· καὶ ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἀπολογεῖται τῷ Θεῷ· καὶ πότε τοῦ λαοῦ ἁμαρτήσαντος, ὁ κλῆρος ἀφορίζεται.

Ἀποστόλων κανὼν λϛ´ λθ´ νη´.

λϛ´ Εἴ τις χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος etc. ut p. 56.

λθ´ Οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου, μηδὲν ἐπιτελείτωσαν· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν κυρίου, καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος.

νη´ Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἀμελῶν τοῦ κλήρου, ἢ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ παιδεύων αὐτοὺς τὴν εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω· επιμένων δὲ τῇ ῥᾳθυμίᾳ, καθαιρείσθω.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ρκγ´ ρκδ´.

Ὥστε τὸν καταφρονοῦντα τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐπίσκοπον, στερεῖσθαι τῆς κοινωνίας.

ρκγ´ Ἐὰν ἐν τοῖς ματρικίοις, ἤγουν ἐν ταῖς καθέδραις, ἐπί-

σκοπος ἀμελὴς γένηται κατὰ τῶν αἱρετικῶν, ὑπομνησθείη ἀπὸ τῶν γειτνιώντων ἐπιμελῶν ἐπισκόπων, καὶ ὑποδειχθείη αὐτῷ ἡ ἰδία περιφρόνησις, πρὸς τὸ μὴ ἔχειν ἀπολογίαν· ἐὰν δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ὑπομνησθῇ, ἐντὸς μηνῶν ἓξ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ διάγων, μὴ τῶν ὀφειλόντων πρὸς τὴν καθολικὴν ἑνότητα ἐπιστραφῆναι τὴν φροντίδα ποιήσηται, τῷ τοιούτῳ μὴ συγκοινωνηθῇ, ἕως οὗ τοῦτο πληρώσῃ· εἰ δὲ ὁ ἐπεξεργαστὴς εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους μὴ παραγένηται, τῷ ἐπισκόπῳ μὴ ἐπιγραφῇ.

Περὶ τῶν τοὺς Δοναστιστὰς κοινωνῆσαι ψευδομένων ἐπισκόπων.

Ἐὰν δὲ ἀποδειχθῇ τὸν τοιοῦτον ψευσάμενον περὶ τῆς ἐκείνων κοινωνίας, ἐν τῷ λέγειν αὐτοὺς κεκοινωνηκέναι, οὓς δείκνυται συνειδήσει αὐτοῦ μὴ κοινωνῆσαι, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν ἔτι μὴν ἀπολέσει. ρκδ'

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ιθ'.

Ὅτι δεῖ τοὺς τῶν ἐκκλησιῶν προεστῶτας, ἐν πάσῃ μὲν ἡμέρᾳ, ἐξαιρέτως δὲ ταῖς κυριακαῖς, πάντα τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν τοὺς εὐσεβείας λόγους, ἐκ τῆς θείας γραφῆς ἀναλεγομένους τὰ τῆς ἀληθείας νοήματά τε καὶ κρίματα, καὶ μὴ παρεκβαίνοντας τοὺς ἤδη τεθέντας ὅρους, ἢ τὴν ἐκ τῶν θεοφόρων πατέρων παράδοσιν· ἀλλὰ καὶ εἰ γραφικὸς ἀνακινηθείη λόγος, μὴ ἄλλως τοῦτον ἑρμηνευέτωσαν, ἢ ὡς ἂν οἱ τῆς ἐκκλησίας φωστῆρες καὶ διδάσκαλοι διὰ τῶν οἰκείων συγγραμμάτων παρέθεντο· καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις εὐδοκιμείτωσαν, ἢ λόγους οἰκείους συντάττοντες· ἔστιν ὅτε ἀπόρως ἔχοντες πρὸς τοῦτο, ἀποπίπτοιεν τοῦ προσήκοντος· διὰ γὰρ τῆς τῶν προειρημένων πατέρων διδασκαλίας, οἱ λαοὶ ἐν γνώσει γινόμενοι τῶν τε σπουδαίων καὶ αἱρετῶν, καὶ τῶν ιθ'

ἀσυμφόρων καὶ ἀποβλήτων, τὸν βίον μεταρυθμίζουσι πρὸς τὸ βέλτιον, καὶ τῷ τῆς ἀγνείας οὐχ' ἁλίσκονται πάθει· ἀλλὰ προσέχοντες τῇ διδασκαλίᾳ, ἑαυτοὺς πρὸς τὸ μὴ κακῶς παθεῖν παραθήγουσι, καὶ φόβῳ τῶν ἐπηρτημένων τιμωριῶν, τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐξεργάζονται.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Περὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν κοσμικόν τι πραττόντων δημόσιον, ἢ ἰδιωτικὸν, ἢ μίσθωσιν, ἢ ἐπιτροπήν.

Ἀποστόλων κανὼν ϛ' πα'.

ϛ' Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβανέτω· εἰ δὲ μὴ, καθαιρείσθω.

πα' Εἴπομεν ὅτι μὴ χρὴ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον καθιέναι ἑαυτὸν εἰς δημοσίας διοικήσεις, ἀλλὰ προσευκαιρεῖν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χρείαις· ἢ πειθέσθω οὖν τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἢ καθαιρείσθω· οὐδεὶς γὰρ δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, κατὰ τὴν κυριακὴν παρακέλευσιν.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν γ'.

γ' Ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν σύνοδον, ὅτι τῶν ἐν κλήρῳ κατειλεγμένων τινὲς δι' αἰσχροκέρδειαν, ἀλλοτρίων κτημάτων γίνονται μισθωταὶ, καὶ πράγματα κοσμικὰ ἐργολαβοῦσι· τῆς μὲν τοῦ Θεοῦ λειτουργίας καταρᾳθυμοῦντες, τοὺς δὲ τῶν κοσμικῶν ὑποτρέχοντες οἴκους, καὶ οὐσιῶν χειρισμοὺς ἀναδεχόμενοι διὰ φιλαργυρίαν· ὥρισε τοίνυν ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος, μηδένα τοῦ λοιποῦ, μὴ ἐπίσκοπον, μὴ κληρικὸν, μὴ μονάζοντα, ἢ μισθοῦσθαι κτήματα, ἢ πραγμάτων ἐπεισάγειν ἑαυτὸν κοσμικαῖς διοικήσεσι, πλὴν εἰ μή που ἐκ νόμων καλοῖτο εἰς ἀφηλίκων ἀπαραίτητον ἐπιτροπὴν, ἢ ὁ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος, ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτρέψει φροντίζειν πραγ-

μάτων, ἢ ὀρφανῶν, καὶ χηρῶν ἀπρονοήτων, καὶ τῶν προσώπων τῶν μάλιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς δεομένων βοηθείας, διὰ τὸν φόβον τοῦ κυρίου· εἰ δέ τις παραβαίνειν τὰ ὡρισμένα τοῦ λοιποῦ ἐπιχειρήσοι, ὁ τοιοῦτος ἐκκλησιαστικοῖς ὑποκείσθω ἐπιτιμίοις.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ις'.

Ὥστε μηδένα ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον etc. ut p. 213. ις'

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν ι'.

Ὅτι οὐ δεῖ κληρικοὺς ἀπολιπεῖν τὴν ἑαυτῶν παροικίαν, καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἀφικέσθαι, χωρὶς εἰδήσεως τοῦ ἐπισκόπου.

Ἐπειδὴ τινὲς τῶν κληρικῶν παραλογιζόμενοι etc. ut p. 196-197.

Συνόδου α' καὶ β' συγκροτηθείσης ἐν Κωνςαντινουπόλει ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, κανὼν ια'.

Τοὺς πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, κοσμικὰς ἀρχὰς ἢ φροντίδας ἀναδεχομένους, ἢ τὰς ἐν τοῖς οἴκοις τῶν ἀρχόντων λεγομένας κουρατωρείας, οἱ θεῖοι καὶ ἱεροὶ κανόνες καθαιρέσει καθυποβάλλουσι· τοῦτο οὖν καὶ ἡμεῖς ἐπικυροῦντες, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν κλήρῳ κατειλεγμένων διοριζόμεθα, ὡς εἴ τις αὐτῶν κοσμικὰς ἀρχὰς μεταχειρίζοιτο, ἢ τὰς ἐν τοῖς τῶν ἀρχόντων οἴκοις ἢ προαστείοις λεγομένας κουρατωρείας ἀναδέχοιτο, τοῦτον τοῦ οἰκείου κλήρου ἐκδιώκεσθαι· οὐδεὶς γὰρ δύναται, κατὰ τὴν τοῦ Χριςοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν αὐτόλεκτον καὶ ἀψευδεστάτην φωνὴν, δυσὶ κυρίοις δουλεύειν.

Ἡ ιζ' διάταξις τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. κωλύει τοὺς κληρικοὺς πάροδον ἔχειν εἰς τὰς δημοσίας πράξεις, ἢ τὰς ἁρμοζούσας ταῖς βουλαῖς· καὶ ἡ μ' τοῦ αὐτοῦ τίτ. διάτ. ἀπαγορεύει τοῖς ἐκκλησιεκδίκοις, ἐμφανίζειν τελευταίας βουλή-

σεις, ποινὴν ἐκ παραβασίας ὁρίζουσα ν' λιτρῶν· καὶ ἡ να' τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ ὑποδιάκονοι, καὶ μοναχοὶ, κἂν μὴ ἔχωσι χειροτονίαν, ἀλειτουργησίαν ἔχουσι πάσης ἐπιτροπῆς καὶ κουρατορείας, σχολάζοντες μέν τοι ταῖς ἐκκλησίαις καὶ τοῖς μοναστηρίοις αὐτῶν, καὶ μὴ ἀμελοῦντες τῆς θείας λειτουργίας· ἡ δὲ β' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ἐπίσκοπος ἢ μοναχὸς, οὐ γίνεται κηδεμών· οἱ δὲ ἄλλοι κληρικοὶ τῶν ἰδίων συγγενῶν κηδεμονεύουσιν, ἐὰν εἴσω δ' μηνῶν παρὰ τῷ ἁρμοδίῳ δικαστῇ οἰκείᾳ προαιρέσει καταδέξωνται· καὶ οὐ προκριματίζονται περὶ ἄλλην κηδεμονίαν· οὔτε δὲ δημοσίων ἐκλήπτωρ, ἢ τελῶν, ἢ κτήσεων ἀλλοτρίων, ἢ κουράτωρ οἴκου, ἢ ἐντολεὺς δίκης, ἢ ἐγγυητής· ὑπὲρ τῶν τοιούτων αἰτιῶν ἐπίσκοπος, ἢ οἰκονόμος, ἢ ἄλλος κληρικὸς γίνεται ὀνόματι ἰδίῳ, ἢ τῆς ἐκκλησίας, ἢ τοῦ μοναστηρίου αὐτοῦ· τὰς δὲ παρακειμένας κτήσεις τοῖς αὐτῶν εὐαγέσιν οἴκοις, δύνανται μισθοῦσθαι καὶ ἐμφυτεύεσθαι, πάντων τῶν μοναχῶν καὶ κληρικῶν ἐν συμβολαίῳ, ἢ ἐπὶ πράξεως, συναινούντων καὶ φανερούντων συμφέρειν τὸ γινόμενον· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ σεπτοὶ οἶκοι τοῖς κληρικοῖς αὐτῶν μισθοῦσι καὶ ἐμφυτεύουσι, χωρὶς τῶν δι' ἑτέρου νόμου κωλυθέντων προσώπων· ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν, εἰ μὲν ἐπίσκοπός ἐστι, τὰ πράγματα αὐτοῦ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ προσκυροῦνται· εἰ δὲ οἰκονόμος ἢ ἄλλος κληρικὸς, ποινὴν δίδωσι χρηματικὴν τὴν νομιζομένην τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ· οἱ δὲ ἐμπιστεύσαντες αὐτοῖς τὰς διοικήσεις, ἢ λαβόντες αὐτοὺς ἐγγυητὰς, οὐκ ἔχουσιν ἀγωγὴν κατ' αὐτῶν, ἢ πραγμάτων, ἢ ἐγγυητῶν, ἢ ἐκκλησιῶν, ἢ μοναστηρίων αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ τὴν συμβαίνουσαν τῶν δημοσίων βλάβην, οἴκοθεν ἀποθεραπεύουσιν.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Περὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν συνόντων γυναιξὶν ἐπεισάκτεις.

Συνόδου Νικαίας κανὼν γ'.

Ἀπηγόρευσε καθόλου ἡ μεγάλη σύνοδος, μήτε ἐπισκόπῳ, γ' μήτε πρεσβυτέρῳ, μήτε διακόνῳ, μήτε ὅλως τινὶ τῶν ἐν τῷ κλήρῳ, ἐξεῖναι συνείσακτον ἔχειν· πλὴν εἰ μὴ ἄρα μητέρα ἢ ἀδελφὴν ἢ θείαν, ἢ ἃ μόνα πρόσωπα πᾶσαν ὑποψίαν διαπέφευγεν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ε'.

Μηδεὶς τῶν ἐν ἱερατικῷ καταλεγομένος τάγματι, τῶν ε' ἐν τῷ κανόνι ἐμφερομένων ἀνυπόπτων προσώπων ἐκτὸς διάγων, γύναια κεκτήσθω ἢ θεραπαινίδας, τὸ ἀνεπίληπτον ἑαυτῷ ἐντεῦθεν τηρῶν· εἰ δὲ παραβαίνοι τὶς τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα, καθαιρείσθω· τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ οἱ εὐνοῦχοι παραφυλαττέσθωσαν, τὸ ἄμεμπτον ἑαυτοῖς προνοούμενοι· παραβαίνοντες δὲ, εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, καθαιρείσθωσαν· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφοριζέσθωσαν.

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν ιη'.

Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκα ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν ἐπισκοπείοις, ἢ ἐν ἀνδρείοις μοναστηρίοις.

Ἀπρόσκοποι γίνεσθε, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος, καὶ τοῖς ἔξωθεν· τὸ δὲ γυναῖκας ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν ἐπισκοπείοις, ἢ καὶ μοναστηρίοις, παντὸς προσκόμματος αἴτιον· εἴ τις οὖν δούλην ἢ ἐλευθέραν ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ κτώμενος φωραθείη, ἢ ἐν μοναστηρίῳ, πρὸς ἐγχείρησιν διακονίας τινὸς, ἐπιτιμάσθω· ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω· εἰ δὲ καὶ τύχοι ἐν προαστείοις γυναῖκας εἶναι, καὶ θελήσοι ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος πορείαν ἐν τοῖς ἐκεῖσε ποιήσασθαι, παρόντος ἐπισκόπου ἢ ἡγουμένου,

μηδόλως ἐγχείρησιν διακονίας ποιεῖσθαι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γυναικί· ἀλλ' ἰδιαζέτω ἐν ἑτέρῳ τόπῳ, ἕως ἂν τὴν ἐπαναχώρησιν ποιήσηται ὁ ἐπίσκοπος, διὰ τὸ ἀνεπίληπτον.

Βασιλείου ἐκ τῆς πρὸς Γρηγόριον ἐπιστολῆς, ὥστε χωρισθῆναι αὐτὸν τοῦ συνοίκου γυναίου.

Ἐνέτυχόν σου τοῖς γράμμασι μετὰ πάσης μακροθυμίας, καὶ ἐθαύμασα, πῶς δυνάμενος ἡμῖν συντόμως καὶ εὐκόλως ἀπολογήσασθαι διὰ τῶν πραγμάτων, τοῖς μὲν κατηγορουμένοις ἐπιμένειν καταδέχῃ, λέγεις δὲ μακροῖς θεραπεύειν ἐπιχειρεῖς τὰ ἀνίατα· οὔτε πρῶτοι οὔτε μόνοι, ὦ Γρηγόριε, ἐνομοθετήσαμεν γυναῖκας ἀνδράσι μὴ συνοικεῖν· ἀλλ' ἀνάγνωθι τὸν κανόνα τὸν ἐξενεχθέντα παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ἐν τῇ συνόδῳ Νικαίας, ὃς φανερῶς ἀπηγόρευσε συνεισάκτους μὴ εἶναι· ἀγαμία δὲ ἐν τούτῳ ἔχει τὸ σεμνὸν, ἐν τῷ κεχωρίσθαι τῆς μετὰ γυναικῶν διαγωγῆς· ὡς ἂν ἐπαγγελλόμενός τις τῷ ὀνόματι, ἔργῳ τὰ τῶν ταῖς γυναιξὶ συνοικούντων ποιῆται, δῆλός ἐστι τὸ μὲν τῆς παρθενίας σεμνὸν ἐν τῇ προσηγορίᾳ διώκων, τοῦ δὲ καθ' ἡδονὴν ἀπρεποῦς μὴ ἀφιστάμενος· τοσούτῳ οὖν σε μᾶλλον ἐχρῆν εὐκόλως ἡμῶν εἶναι τῇ ἀξιώσει, ὅσῳ περ λέγεις ἐλεύθερος εἶναι παντὸς σωματικοῦ πάθους· οὔτε γὰρ τὸν ἑβδομηκονταετῆ γεγονότα πείθομαι ἐμπαθῶς γυναικὶ συνοικεῖν, οὔτε ὡς ἐπὶ γενομένῃ τινὶ ἀτόπῳ πράξει, ὡρίσαμεν ἃ καὶ ὡρίσαμεν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐδιδάχθημεν παρὰ τοῦ ἀποστόλου, μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ σκάνδαλον· οἴδαμεν δὲ ὅτι τὸ παρά τινων ὑγιῶς γινόμενον, ἄλλοις ἀφορμὴ πρὸς ἁμαρτίαν ὑπάρξει· τούτου ἕνεκεν προσετάξαμεν ἑπόμενοι τῇ διαταγῇ τῶν ἁγίων πατέρων, χωρισθῆναι σε τοῦ γυναίου· τί οὖν ἐγκαλεῖς τῷ χωρεπισκόπῳ, καὶ παλαιᾶς ἔχθρας μέμνησαι; τί δὲ ἡμᾶς

καταμέμφῃ ὡς εὐκόλους ἀκοὰς ἔχοντας, εἰς τὸ τὰς διαβολὰς προσίεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ ἑαυτῷ μὴ ἀνεχομένῳ ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα συνηθείας; ἔκβαλε τοίνυν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ οἴκου σου, καὶ κατάστησον αὐτὴν ἐν μοναστηρίῳ· ἔστω ἐκείνη μετὰ παρθένων, καὶ σὺ ὑπηρετοῦ ὑπὸ ἀνδρῶν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ἡμᾶς βλασφημῆται· ἕως ἂν ταῦτα ποιῇς, αἱ μυριάδες ἅσπερ συγγράφεις διὰ τῶν ἐπιστολῶν, οὐδὲν ὠφελήσουσί σε, ἀλλὰ τελευτήσεις ἀργῶν, καὶ δώσεις τῷ κυρίῳ λόγον τῆς σεαυτοῦ ἀργίας· ἐὰν δὲ τολμήσῃς μὴ διορθωσάμενος σεαυτὸν, ἀντέχεσθαι τῆς ἱερωσύνης, ἀνάθεμα ἔσῃ παντὶ τῷ λαῷ· καὶ οἱ δεχόμενοί σε, ἐκκήρυκτοι κατὰ πᾶσαν ἐκκλησίαν γενήσονται.

Ἡ ιθ' διάταξις τοῦ γ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ κληρικοὶ, μόναις συνοικείτωσαν μητράσιν αὐτῶν, καὶ θυγατράσι, καὶ ἀδελφαῖς, καὶ ταῖς πρὸ τούτου γαμηθείσαις αὐτοῖς· καὶ ἡ ια' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν λέγει· μὴ ἐχέτωσαν αἱ διάκονοι συνόντας αὐταῖς τινὰς ἐν τάξει δῆθεν ἀδελφῶν, ἢ συγγενῶν, ἢ τῶν καλουμένων ἀγαπητῶν, ἀλλ' ἢ καθ' ἑαυτὰς οἰκείτωσαν, ἢ τοῖς ἀληθέσιν αὐτῶν ἀδελφοῖς, ἢ θείοις, ἢ γονεῦσιν, ἢ παισίν· εἰ δέ τις λέγοιτο συνεῖναι ἐν ἐσχηματισμένῃ ἀγαθῇ προσηγορίᾳ, πονηρᾷ δὲ ὑποψίᾳ, μὴ χειροτονείσθω, καὶ χειροτονηθεῖσα δὲ τοῦ σχήματος ἐκπιπτέτω, ὑπεύθυνος οὖσα σὺν αὐτῷ καὶ τούτῳ νόμῳ καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς τοὺς φθορέας κολάζουσιν· ἡ δὲ β' διάτ. τοῦ αὐτοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν λέγει· μηδεὶς κληρικὸς γυναῖκα μὴ ἔχων, ἐπείσακτον ἔχετω ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, πλὴν μητρὸς, καὶ θυγατρὸς, καὶ ἀδελφῆς, καὶ τῶν ἄλλως ἀνυπόπτων· εἰ δὲ μὴ ταῦτα παραφυλάξει, καὶ δὶς ὑπομνησθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἢ τῶν συγ-

κληρικῶν, μὴ ἐκβάλῃ αὐτὴν, καὶ κατηγορηθεὶς ἀποδειχθῇ συναναστρεφόμενος ἀσέμνως αὐτῇ, καθαιρείσθω καὶ διδόσθω τῇ βουλῇ τῆς πόλεως ἧς ἦν κληρικός· ἐπίσκοπος δὲ καθόλου γυναικὶ συνὼν, καθαιρεῖται· οὔτε δὲ διακόνισσα συνοικεῖν δύναταί τινι δυναμένῳ σχεῖν ὑποψίαν ἄσεμνον· ὑπομιμνησκομένη δὲ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου, ἐὰν αὐτὸν ἐκβαλεῖν ὑπέρθηται, στερεῖται τῆς ὑπηρεσίας καὶ τῶν διαρίων, καὶ ἐμβάλλεται μοναστηρίῳ, ὅλην τὴν ζωὴν αὐτῆς· καὶ τὰ πράγματα αὐτῆς, εἰ μὲν ἔχει παῖδας, ἀναλόγως εἰς αὐτὴν καὶ αὐτοὺς μερίζονται, καὶ τὸ ἁρμόζον αὐτῇ μέρος τὸ μοναστήριον ὑπὲρ ἀποτροφῆς αὐτῆς λαμβάνει· εἰ δὲ μὴ ἔχει παῖδας, ἡ ἐκκλησία ἐν ᾗ ἦν, καὶ τὸ μοναστήριον, ἐξίσης αὐτὰ μερίζονται.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Πῶς δεῖ ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, ἢ ἐγκρατευομένους, εἰσιέναι πρὸς γυναῖκας.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν λη΄.

Ὥστε κληρικοὺς ἢ ἐγκρατευομένους πρὸς παρθένους ἢ χήρας μὴ εἰσιέναι.

λη΄ Κληρικοὶ ἢ ἐγκρατευόμενοι πρὸς χήρας ἢ παρθένους, εἰ μὴ κατ' ἐπιτροπὴν καὶ συναίνεσιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἢ τῶν πρεσβυτέρων, μὴ εἰσίτωσαν· καὶ τοῦτο δὲ μὴ μόνοι ποιείτωσαν· ἀλλὰ μετὰ συγκληρικῶν, ἢ μετὰ τούτων μεθ' ὧν ὁ ἐπίσκοπος ἢ οἱ πρεσβύτεροι, μόνοι ἔχουσι τὴν εἴσοδον πρὸς τὰς τοιουτοτρόπους γυναῖκας, ἢ ὅπου πάρεισι κληρικοὶ, ἢ ἔντιμοί τινες χριστιανοί.

Συνόδου Νικαίας τὸ δεύτερον, κανὼν κβ'.

Ὅτι δεῖ μετ' εὐχαριστίας καὶ πάσης φειδοῦς καὶ εὐλαβείας μοναχοὺς εἰ συμβῇ μετὰ γυναικῶν ἐσθίειν.

Θεῷ μὲν τὸ πᾶν ἀνατίθεσθαι, καὶ οὐ τοῖς ἰδίοις θελήμασι δουλεῦσθαι, μέγα χρῆμα τυγχάνει· εἴτε γὰρ ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, ὁ θεῖος ἀπόστολος, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε, φησί· Χριστὸς οὖν ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις αὐτοῦ τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ἐκκόπτειν προστέταχεν· οὐ γὰρ ἡ μοιχεία μόνον παρ' αὐτοῦ κολάζεται, ἀλλὰ καὶ ἡ κίνησις τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὴν τῆς μοιχείας ἐγχείρησιν, κατακέκριται· λέγοντος αὐτοῦ, ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· ἔνθεν οὖν μαθητευθέντες, λογισμοὺς ὀφείλομεν καθαίρειν· εἰ γὰρ καὶ πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει, ὡς ἐξ ἀποστολικῆς φωνῆς διδασκόμεθα· ἐπάναγκες οὖν ἐστι παντὶ ἀνδρὶ διὰ τὸ ζῆν ἐσθίειν· καὶ οἷς μὲν ὁ βίος ἐστὶ, γάμου καὶ τέκνων καὶ λαϊκῆς διαθέσεως, ἀναμὶξ ἐσθίειν ἄνδρας καὶ γυναῖκας, τῶν ἀδιαβλήτων ἐστὶ· μόνον τῷ διδόντι τὴν τροφὴν, τὴν εὐχαριστίαν προσάγοντας, καὶ μὴ διά τινων θυμελικῶν ἐπιτηδευμάτων, εἴτουν σατανικῶν ᾀσμάτων, κιθαρῶν τε καὶ πορνικῶν λυγισμάτων· οἷς ἐπέρχεται προφητικὴ ἀρὰ οὑτωσὶ λέγουσα, οὐαὶ οἱ μετὰ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου τὸν οἶνον πίνοντες, τὰ δὲ ἔργα κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι· καὶ εἰ πώποτε εἶεν τοιοῦτοι ἐν τοῖς χριστιανοῖς, διορθούσθωσαν· εἰ δὲ μή γε, κρατείτωσαν ἐπ' αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν κανονικῶν ἐκδοθέντα· οἷς δὲ ὁ βίος ἐστὶν ἡσύχιος καὶ μονότροπος, ὡς συνταξαμένοις κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν ζυγὸν μονήρη ἆραι, καθίσαι τε κατὰ μόνας καὶ σιωπῆσαι, ἀλλὰ μὴν κβ'

καὶ τοῖς ἱερατικὸν ἐκλεξαμένοις βίον, οὐδόλως ἔξεστι κατιδίαν γυναικὶ συνεσθίειν, εἰ μήπω μετά τινων θεοφόβων καὶ εὐλαβῶν ἀνδρῶν ἢ καὶ γυναικῶν· ἵνα καὶ αὐτὴ ἡ συνεστίασις, πρὸς κατόρθωσιν πνευματικὴν ἀπάγῃ· καὶ ἐπὶ συγγενῶν δὲ τὸ αὐτὸ ποιείτωσαν· εἰ δὲ καὶ αὖθις ἐν ὁδοιπορίᾳ συμβῇ τὰ τῆς ἀναγκαίας χρείας μὴ ἐπιφέρεσθαι μοναχὸν ἢ καὶ ἱερατικὸν ἄνδρα, καὶ διὰ τὸ ἀναγκαῖον καταλῦσαι, βούλεται εἴτε ἐν πανδοχείῳ ἢ καὶ ἐν οἴκῳ τινὸς ἄδειαν ἔχειν αὐτὸν τοῦτο ποιεῖν, ὡς τῆς χρείας κατεπειγούσης.

ΚΕΦ. Ιϛ.

Περὶ τοῦ μὴ ὀφείλειν κληρικὸν συνεστιᾶσθαι τῷ δευτερογαμοῦντι ἢ παρανόμως γαμοῦντι.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν ζ.

ζ Πρεσβύτερον εἰς γάμον διγαμοῦντος μὴ ἑστιᾶσθαι· ἐπεὶ μετάνοιαν αἰτοῦντος τοῦ διγάμου, τίς ἔσται ὁ πρεσβύτερος ὁ διὰ τῆς ἑστιάσεως τοῖς γάμοις συγκατατιθέμενος;

Τιμοθέου κανὼν ια΄. - Ἐρώτησις.

ια΄ Ἐάν τις καλέσῃ κληρικὸν εἰς τὸ ζεῦξαι γάμον, ἀκούσῃ δὲ τὸν γάμον παράνομον, ἢ θειογαμίαν, ἢ γοῦν ἀδελφὴν τελευτησάσης γυναικὸς τὴν μέλλουσαν ζεύγνυσθαι, εἰ ὀφείλει ἀκολουθῆσαι ὁ κληρικὸς ἢ προσφορὰν ποιῆσαι.

Ἀπόκρισις.

Ἅπαξ εἶπον· ἐὰν ἀκούσῃ ὁ κληρικὸς τὸν γάμον παράνομον, οὐκ ὀφείλει κοινωνεῖν ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις, καθὼς φησὶν ὁ ἀπόστολος.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Περὶ τοῦ μηδὲν τοὺς κληρικοὺς ποιεῖν, ἄνευ τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν.

Ἀποστόλων κανὼν λθ'.

Οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου μηδὲν ἐπιτελείτωσαν· αὐτὸς γάρ ἐστι ὁ πεπιστευμένος τὸν λαὸν κυρίου, καὶ ὑπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λόγον ἀπαιτηθησόμενος. λθ'

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν ταῖς κώμαις etc. ut p. 58.

Συνόδου Χαλκηδόνος ἐκ τῆς τετάρτης πράξεως, ἔνθα σκοπεῖται τὸ κεφάλαιον τὸ κατὰ τοὺς ἐπισκόπους τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου, α'.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος εἶπεν.

Ἐπειδὴ οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι τῆς Αἰγυπτίων, οὐχ' α'
ὡς μαχόμενοι τῇ καθολικῇ πίστει, ὑπογράψαι τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος, ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀνεβάλοντο, ἀλλὰ φάσκοντες ἔθος εἶναι ἐν τῇ αἰγυπτιακῇ διοικήσει, παρὰ γνώμην καὶ διατύπωσιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου μηδὲν τοιοῦτον ποιεῖν, καὶ ἀξιοῦσιν ἐνδοθῆναι αὐτοῖς ἄχρι τῆς χειροτονίας τοῦ ἐσομένου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως ἐπισκόπου, εὔλογον ἡμῖν ἐφάνη καὶ φιλάνθρωπον, ὥστε αὐτοῖς μένουσιν ἐπὶ τοῦ ὁμοίου σχήματος ἐν τῇ βασιλευούσῃ πόλει, ἔνδοσιν παρασχεθῆναι ἄχρις ἂν χειροτονηθῇ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Περὶ τοῦ μὴ ποιεῖν κληρικοὺς ἐκ συμβολῆς συμπόσια.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν νε΄.

νε΄ Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς ἐκ συμβολῆς συμπόσια ἐπιτελεῖν, ἀλλ᾽ οὐδὲ λαϊκούς.

ΚΕΦ. ΙΘ.

Περὶ τῆς ἐκ χρόνου τάξεως τῶν ἐπισκόπων, καὶ πῶς οἱ κληρικοὶ καθέζονται καὶ τιμῶσιν ἀλλήλους.

Συνόδου Νικαίας κανὼν ιη΄.

ιη΄ Ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην σύνοδον, ὅτι ἔν τισι τόποις καὶ πόλεσι τοῖς πρεσβυτέροις, τὴν εὐχαριστίαν οἱ διάκονοι διδόασιν etc. ut p. 134.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν κ΄ νς΄.

κ΄ Ὅτι οὐ δεῖ διάκονον ἔμπροσθεν πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἀλλὰ μετὰ κελεύσεως τοῦ πρεσβυτέρου καθέζεσθαι· ὁμοίως δὲ ἔχειν τιμὴν καὶ τοὺς διακόνους, ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν καὶ πάντων τῶν κληρικῶν.

νς΄ Ὅτι οὐ δεῖ πρεσβυτέρους, πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ ἐπισκόπου εἰσιέναι καὶ καθέζεσθαι ἐν τῷ βήματι, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰσιέναι, πλὴν εἰ μὴ ἀνωμαλοίη ἢ ἀποδημεῖ ὁ ἐπίσκοπος.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν πς΄ πθ΄.

Περὶ τάξεως ἐπισκόπων, ὥστε τοὺς μεταγενεστέρως χειροτονηθέντας μὴ τολμᾷν ἑαυτοὺς προτιμᾷν τῶν προτέρων.

Βαλεντῖνος ἐπίσκοπος εἶπεν.

πς΄ Τὸ ἀγαθὸν τῆς ὑμετέρας ἀνεξικακίας ἐὰν ἐπιτρέπῃ, ἀκο-

λούθως ἐξηγήσομαι τὰ ἐν τῷ προλαβόντι χρόνῳ εἰς τὴν Καρχηδονίων ἐκκλησίαν πραχθέντα, καὶ ταῖς τῶν ἀδελφῶν ὑπογραφαῖς φανερῶς κυρωθέντα, καὶ ἡμᾶς ἔτι μὴν φυλάξοντας ὁμολογήσω· ἐκεῖνο τοίνυν ἐπιστάμεθα, ἀμίαντον ἀεὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν φυλάττεσθαι κατάστασιν οὕτως, ὡς μηδένα τῶν ἀδελφῶν τολμᾷν ἑαυτὸν προτιμᾷν προπετῶς τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἃ ταῖς τῆς ἀγάπης τάξεσιν ἀεὶ παρεσχέθη τοῖς προτέροις, ἅπερ οἱ ἐπακολουθοῦντες χαριέντως κατεδέξαντο· ταύτην οὖν τὴν τάξιν κελεύσει ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη κρειττόνως ταῖς ὑμετέραις διαλαλιαῖς βεβαιῶσαι.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Οὐκ ἐχρῆν μὲν ἡμᾶς ταῦτα ἐπαναλαμβάνειν, εἰ μὴ ἐὰν πθ'
τυχὸν ἀκατανόητοι διάνοιαί τινων ἀνεφύησαν, αἱ πρὸς τοὺς ὅρους τούτους τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις ὀξύνουσαι· ἀλλ' ἐπειδὴ αὕτη κοινή ἐστιν αἰτία, ἣν νῦν ἐνεφάνισεν ὁ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν, ὥστε ἕκαστον ἡμῶν ἐπιγινώσκειν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ ψηφισθεῖσαν αὐτῷ τάξιν· καὶ ἵνα οἱ μεταγενέστεροι τοῖς προτέροις ἀναφέρωσι, καὶ μὴ τολμήσωσι παρὰ γνώμην τούτων τί ποτε πράττειν, διὰ τοῦτο λέγω καθὼς τὸν ἐμὸν ὑποτρέχει λογισμὸν, τοὺς καταφρονοῦντας τῶν πρὸ αὐτῶν, καί τινα ἀποτολμῶντας, κωλυτέους ἁρμοδίως εἶναι ἀπὸ πάσης τῆς συνόδου.

Σάγκτιππος (1) ἐπίσκοπος τῆς πρώτης καθέδρας τῆς Νουμηδίας εἶπεν.

Ἤκουσεν ἡ πάντων τῶν ἀδελφῶν παρουσία τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνιερέως ἡμῶν Αὐρηλίου, τί πρὸς ταῦτα ἀποκρίνεται.

(1) Apud Beveregium Ξάγκτιππος.

Δατῖμος (1) ἐπίσκοπος εἶπεν.

Τὰ παρὰ τῆς ψήφου τῶν ἀρχαίων ὁρισθέντα, τῇ ἡμετέρᾳ συναινέσει ἐκδοθήσονται· ἵνα τὰ περιεχόμενα τοῖς πεπραγμένοις τῶν προτέρων συνόδων ἐν τῇ ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὴν ἡμετέραν συναίνεσιν πεπληρωμένως βέβαια παρὰ πᾶσι φυλαχθῶσιν.

Σύμπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον.

Ἡ τάξις αὕτη καὶ ἀπὸ τῶν πατέρων, καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐφυλάχθη, καὶ ἀφ' ἡμῶν κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ φυλαχθήσεται· σωζομένου ἔτι μὴν τοῦ δικαίου τῶν πρωτευόντων τῆς Νουμηδίας καὶ Μαυριτανίας, ἐκ τοῦ χαρτοθεσίου καὶ ματρικίου τῆς Νουμηδίας· ἤρεσε πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις τοῖς ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ ὑπογράψασιν, ἵνα τὸ ματρίκιον καὶ ἀρχέτυπον τῆς Νουμηδίας, καὶ εἰς τὴν πρώτην καθέδραν ᾖ, καὶ εἰς τὴν μητρόπολιν Κωνσταντίναν.

Περὶ ἀπολυτικῶν ὥστε τοὺς χειροτονουμένους ἐπισκόπους, ἀπὸ τῶν χειροτονούντων αὐτοὺς ἐπιστολὰς λαμβάνειν, ἐν αἷς ἥ τε ἡμέρα καὶ ὁ ὕπατος προφέρεται.

Ἔπειτα ἤρεσεν· ἵνα οἵτινες δήποτε μετὰ ταῦτα χειροτονῶνται, ἀνὰ τὰς τῆς Ἀφρικῆς ἐπαρχίας, γράμματα λάβωσι παρὰ τῶν χειροτονούντων αὐτούς, τῇ χειρὶ αὐτῶν ὑπογεγραμμένα, περιέχοντα τὸν ὕπατον καὶ τὴν ἡμέραν· ὥστε μηδεμίαν ἀμφισβήτησιν περὶ ὑστέρων ἢ προτέρων ἀναφυῆναι.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ζʹ.

ζ Ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν ἔν τισι τῶν ἐκκλησιῶν, διακόνους τυγχάνειν ὀφφίκια ἐκκλησιαστικὰ ἔχοντας, ἐντεῦθεν τέ τινας αὐτῶν αὐθαδείᾳ καὶ αὐτονομίᾳ κεχρημένους, πρὸ τῶν

(1) Apud Beveregium Διατίμιος.

πρεσβυτέρων καθέζεσθαι, ὁρίζομεν ὥστε τὸν διάκονον, κἂν ἐν ἀξιώματι, τουτέστιν ἐν ὀφφικίῳ τῷ οἱῳδήποτε ἐκκλησιαστικῷ τυγχάνοι, τὸν τοιοῦτον μὴ πρὸ τοῦ πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἐκτὸς εἰ μὴ τὸ πρόσωπον ἐπέχων τοῦ οἰκείου πατριάρχου ἢ μητροπολίτου, ἐν ἑτέρᾳ πόλει παραγένηται, ἐπί τινι κεφαλαίῳ· τότε γὰρ ὡς τὸν ἐκείνου τόπον ἀναπληρῶν, τιμηθήσεται· εἰ δέ τις τοιοῦτο τολμήσει τυραννικῷ χρώμενος θράσει διαπράξασθαι, ὁ τοιοῦτος ἐκ τοῦ οἰκείου καταβιβασθεὶς βαθμοῦ, ἔσχατος πάντων γενέσθω τοῦ ἐν ᾧπερ καταλέγεται τάγματος ἐν τῇ κατ᾽ αὐτὸν ἐκκλησίᾳ· τοῦ κυρίου ἡμῖν παραινοῦντος, μὴ χαίρειν ταῖς πρωτοκλισίαις, κατὰ τὴν ἐν τῷ ἁγίῳ εὐαγγελιστῇ Λουκᾷ ὡς ἐξ αὐτοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ θεοῦ κειμένην διδασκαλίαν· ἔλεγε γὰρ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολὴν ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο· λέγων πρὸς αὐτοὺς, ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μή ποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖ σοι, δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξῃ μετ᾽ αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν· ἀλλ᾽ ὅταν κληθῇς, ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον· ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς εἴπῃ σοι, φίλε προσανάβηθι ἀνώτερον· καὶ τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον τῶν συνανακειμένων σοι· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται· τὸ δὲ αὐτὸ φυλαχθήσεται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἱερατικῶν ταγμάτων· ἐπειδὴ τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωμάτων κρείττονα τὰ πνευματικὰ ἐπιστάμεθα.

ΤΙΤΛΟΣ Θ.

ΠΕΡΙ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ, ΚΑΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΑΦΟΡΙΣΜΟΥ, ΚΑΙ ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΩΣ, ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ, ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΑΜΑΡΤΗΜΑΤΑ Η ΧΕΙΡΟΘΕΣΙΑ ΛΥΕΙ.

TITULUS IX.

DE PECCATIS ET IUDICIIS EPISCOPORUM ATQUE CLERICORUM, ET DE EXCOMMUNICATIONE AC DEPOSITIONE, ET DE PAENITENTIA, ET QUAENAM PECCATA SOLVANTUR MANUUM IMPOSITIONE.

ΚΕΦ. Α.

Τίνες καὶ παρὰ τίσι κατηγοροῦσιν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν.

Ἀποστόλων κανὼν οδʹ.

οδʹ Ἐπίσκοπον κατηγορηθέντα ἐπί τινι παρὰ ἀξιοπίστων ἀνθρώπων, καλεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖον ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων· κἂν μὲν ἀπαντήσοι καὶ ὁμολογήσοι, ἐλεγχθέντος αὐτοῦ, ὁριζέσθω τὸ ἐπιτίμιον· ἐὰν δὲ καλούμενος μὴ ὑπακούσοι, καλείσθω καὶ δεύτερον, ἀποστελλομένων ἐπ᾽ αὐτὸν δύο ἐπισκόπων· ἐὰν δὲ καὶ οὕτως μὴ ἐπακούσοι, καλείσθω καὶ τρίτον, δύο πάλιν ἐπισκόπων ἀποστελλομένων πρὸς αὐτόν· ἐὰν δὲ καὶ οὕτως καταφρονήσας μὴ ἀπαντήσοι, ἡ σύνοδος ἀποφαινέσθω κατ᾽ αὐτοῦ τὰ δοκοῦντα, ὅπως μὴ δόξῃ κερδαίνειν φυγοδικῶν.

Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως κανὼν ϛʹ.

ϛʹ Ἐπειδὴ πολλοὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν συγχεῖν καὶ ἀνατρέπειν βουλόμενοι, φιλέχθρως καὶ συκοφαντικῶς αἰτίας

τινὰς κατὰ τῶν οἰκονομούντων τὰς ἐκκλησίας ὀρθοδόξων ἐπισκόπων συμπλάσσουσιν, οὐδὲν ἕτερον ἢ χραίνειν τὰς τῶν ἱερέων ὑπολήψεις, καὶ ταραχὰς τῶν εἰρηνευόντων λαῶν κατασκευάζειν ἐπιχειροῦντες, τούτου ἕνεκεν ἤρεσε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῶν ἐν Κωνςαντινουπόλει συνδραμόντων ἐπισκόπων, μὴ ἀνεξετάστως προσίεσθαι τοὺς κατηγόρους, μὴ δὲ πᾶσιν ἐπιτρέπεσθαι τὰς κατηγορίας ποιεῖσθαι κατὰ τῶν οἰκονομούντων τὰς ἐκκλησίας, μήτε μὴν πάντας ἀποκλείειν· ἀλλ' εἰ μέν τις οἰκείαν τινὰ μέμψιν, τουτέστιν ἰδιωτικὴν, ἐπαγάγοι τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς πλεονεκτηθεὶς, ἢ ἄλλό τι παρὰ τὸ δίκαιον παρ' αὐτοῦ πεπονθὼς, ἐπὶ τῶν τοιούτων κατηγοριῶν, μὴ ἐξετάζεσθαι, μήτε πρόσωπον τοῦ κατηγόρου, μήτε τὴν θρησκείαν· χρὴ γὰρ παντὶ τρόπῳ, τότε συνειδὸς τοῦ ἐπισκόπου ἐλεύθερον εἶναι, καὶ τὸν ἀδικεῖσθαι λέγοντα οἵας ἂν ᾖ θρησκείας, τῶν δικαίων τυγχάνειν· εἰ δὲ ἐκκλησιαστικὸν εἴη τὸ ἐπιφερόμενον ἔγκλημα τῷ ἐπισκόπῳ, τότε δοκιμάζεσθαι χρὴ τῶν κατηγορούντων τὰ πρόσωπα, ἵνα πρῶτον μὲν αἱρετικοῖς μὴ ἐξῇ κατηγορίας κατὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐπισκόπων ὑπὲρ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ποιεῖσθαι· αἱρετικοὺς δὲ λέγομεν τούς τε πάλαι τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρυχθέντας, καὶ τοὺς μετὰ ταῦτα ὑφ' ἡμῶν ἀναθεματισθέντας· πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοὺς τὴν πίστιν μὲν τὴν ὑγιῆ προσποιουμένους ὁμολογεῖν, ἀποσχίσαντας δὲ καὶ ἀντισυνάγοντας τοῖς κανονικοῖς ἡμῶν ἐπισκόποις· ἔπειτα δὲ καὶ εἴ τινες τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ αἰτίαις τισὶ προκατεγνωσμένοι εἶεν καὶ ἀποβεβλημένοι, ἢ ἀκοινώνητοι, εἴτε ἀπὸ κλήρου, εἴτε ἀπὸ λαϊκοῦ τάγματος, μὴ δὲ τούτοις ἐξεῖναι κατηγορεῖν ἐπισκόπου, πρὶν ἂν τὸ οἰκεῖον ἔγκλημα πρότερον ἀποδύσωνται· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ὑπὸ κατηγορίαν προλαβοῦσαν ὄντας, μὴ πρότερον εἶναι δε-

κτοὺς εἰς ἐπισκόπου κατηγορίαν ἢ ἑτέρων κληρικῶν, πρὶν ἂν ἀθώους ἑαυτοὺς τῶν ἐπαχθέντων αὐτοῖς ἀποδείξωσιν ἐγκλημάτων· εἰ μέν τοι τινὲς, μήτε αἱρετικοὶ, μήτε ἀκοινώνητοι εἶεν, μήτε κατεγνωσμένοι, ἢ προκατηγορημένοι ἐπί τισι πλημμελήμασι, λέγοιεν δὲ ἔχειν τινὰ ἐκκλησιαστικὴν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου κατηγορίαν, τούτοις κελεύει ἡ ἁγία σύνοδος πρῶτον μὲν ἐπὶ τῶν τῆς ἐπαρχίας πάντων ἐπισκόπων ἐνίστασθαι τὰς κατηγορίας, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐλέγχειν τὰ ἐγκλήματα τοῦ ἐν αἰτίαις τισὶν ἐπισκόπου· εἰ δὲ συμβαίη ἀδυνατῆσαι τοὺς ἐπαρχεώτας πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐπιφερομένων ἐγκλημάτων τῷ ἐπισκόπῳ, τότε αὐτοὺς προσιέναι μείζονι συνόδῳ τῶν τῆς διοικήσεως ἐκείνης ἐπισκόπων ὑπὲρ τῆς αἰτίας ταύτης συγκαλουμένων· καὶ μὴ πρῶτον ἐνίστασθαι τὴν κατηγορίαν, πρὶν ἢ ἐγγράφως αὐτοὺς τὸν ἴσον αὐτοῖς ὑποτιννύσασθαι κίνδυνον, εἴπερ ἐν τῇ τῶν πραγμάτων ἐξετάσει συκοφαντοῦντες τὸν κατηγορούμενον ἐπίσκοπον ἐλεγχθεῖεν· εἰ δέ τις καταφρονήσας τῶν κατὰ τὰ προδηλωθέντα δεδογμένων, τολμήσειεν ἢ βασιλικὰς ἐνοχλεῖν ἀκοὰς, ἢ κοσμικῶν ἀρχόντων δικαστήρια, ἢ οἰκουμενικὴν σύνοδον ταράσσειν, πάντας ἀτιμάσας τοὺς τῆς διοικήσεως ἐπισκόπους, τὸν τοιοῦτον εἰς κατηγορίαν τὸ παράπαν μὴ εἶναι δεκτὸν, ὡς καθυβρίσαντα τοὺς κανόνας, καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν λυμηνάμενον εὐταξίαν.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν θ' κά.

θ' Εἴ τις κληρικὸς πρὸς κληρικὸν πρᾶγμα ἔχει, μὴ ἐγκαταλιμπανέτω τὸν οἰκεῖον ἐπίσκοπον, καὶ ἐπὶ κοσμικὰ δικαστήρια κατατρεχέτω, ἀλλὰ πρότερον τὴν ὑπόθεσιν γυμναζέτω παρὰ τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ· ἢ γοῦν γνώμη αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, παρ' οἷς ἂν τοὺς ἀμφότερα μέρη βούλωνται, τὰ τῆς δίκης συγκροτεῖσθαι· εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ποιήσει, κανο-

νικοῖς ἐπιτιμίοις ὑποκείσθω· εἰ δὲ καὶ κληρικὸς πρᾶγμα ἔχει πρὸς τὸν ἴδιον ἢ καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον, παρὰ τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας δικαζέσθω· εἰ δὲ πρὸς τὸν τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας μητροπολίτην ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἀμφισβητοίη, καταλαμβανέτω ἢ τὸν ἔξαρχον τῆς διοικήσεως, ἢ τὸν τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, καὶ ἐπ' αὐτῷ δικαζέσθω.

Κληρικοὺς ἢ λαϊκοὺς, κατηγοροῦντας ἐπισκόπων ἢ κλη- κα'
ρικῶν, ἁπλῶς καὶ ἀδοκιμάστως μὴ προσδέχεσθαι εἰς κατηγορίαν, εἰ μὴ πρότερον ἐξετασθείη αὐτῶν ἡ ὑπόληψις.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν η' ια' ιβ' ιδ' ιε' ιθ'
κ' λ' ρκη' ρκθ' ρλ'.

Περὶ τῶν τοὺς πατέρας αἰτιωμένων, καὶ ὥστε μηδενὶ διαβεβλημένῳ ἐξεῖναι, ἐπισκόπου κατηγορεῖν.

Νουμήδιος ἐπίσκοπος μαξουλιτάνος εἶπεν.

Εἰσὶ πολλοὶ οὐκ ἀγαθῆς ἀναστροφῆς, οἵ τινες ἡγοῦνται η'
τοὺς πατέρας καὶ ἐπισκόπους ὡς ἔτυχεν ὀφείλειν ἐνάγεσθαι· τοὺς τοιούτους δεῖ προσδέχεσθαι, ἢ μή;

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ἀρέσκει τοίνυν τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν, τοὺς εἴς τινα μύση ἐμπεπλεγμένους, κατὰ πατέρων φωνὴν κατηγορίας ἀποτίθεσθαι;

Ἐκ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη.

Ἐὰν διαβέβληται ὁ τοιοῦτος, μὴ προσδεχθῇ.

Ἐάν τις πρεσβύτερος κατὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου φυσιωθεὶς σχίσμα ποιῇ, ἀνάθεμα ἔστω.

Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη.

Ἐάν τις πρεσβύτερος, ἐν τῇ διαγωγῇ αὐτοῦ καταγνω- ια'
σθῇ, ὀφείλει ὁ τοιοῦτος τοῖς γειτνιῶσιν ἐπισκόποις προσαγγεῖλαι, ἵνα αὐτοὶ τοῦ πράγματος ἀκροάσωνται, καὶ δι' αὐτῶν τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ καταλλαγῇ· τοῦτο δὲ ἐὰν μὴ ποιήσῃ,

ἀλλ' ὅπερ ἀπείη ὑπερηφανίᾳ φυσιούμενος, ἐκ τῆς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου κοινωνίας ἑαυτὸν χωρίσῃ, καὶ παρὰ μίαν μετά τινων σχίσμα ποιῶν, ἁγίασμα τῷ Θεῷ προσενέγκῃ, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα λογισθήτω, καὶ τὸν ἴδιον τόπον ἀπολεσάτω· σκοπουμένου μή ποτε κατὰ τοῦ ἐπισκόπου μέμψιν ἔχοι δικαίαν.

Ἐάν τις ἐπίσκοπος χωρὶς καιροῦ συνόδου, ἐγκλήματι περιβληθῇ, ὁ τοιοῦτος ἀκουσθῇ ἀπὸ ιβ' ἐπισκόπων.

Φῆλιξ ἐπίσκοπος εἶπεν.

ιβ' Ἀναφέρω (1) κατὰ τὰ ὁρισθέντα ἐκ τῶν παλαιῶν συνόδων, ἵνα ἐάν τις ἐπίσκοπος ὅπερ ἀπείη, ἔν τινι ἐγκλήματι περιπέσῃ, καὶ γένηται πολλὴ ἀνάγκη τοῦ μὴ δύνασθαι πολλοὺς συνελθεῖν, διὰ τὸ μὴ ἀπομεῖναι αὐτὸν ἐν τῷ ἐγκλήματι, ὑπὸ ιβ' ἐπισκόπων ἀκουσθῇ, καὶ ὁ πρεσβύτερος ὑπὸ ἓξ ἐπισκόπων καὶ τοῦ ἰδίου, καὶ ὁ διάκονος ὑπὸ τριῶν..

Ὥστε ἀπὸ Τριπόλεως ἕνα ἐπίσκοπον εἰς τοποτηρησίαν ἐλθεῖν, καὶ ὥστε τὸν πρεσβύτερον ἐκεῖσε ἀπὸ πέντε ἀκούεσθαι ἐπισκόπων.

ιδ' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἀπὸ Τριπόλεως διὰ τὴν τῆς χώρας ἔνδειαν ἕνα ἐπίσκοπον εἰς τοποτηρησίαν ἐλθεῖν· καὶ ἵνα ὁ πρεσβύτερος ἐκεῖσε, ἀπὸ πέντε ἀκούηται ἐπισκόπων· καὶ ὁ διάκονος, ἀπὸ τριῶν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δηλονότι ἐπισκόπου προκαθημένου.

Περὶ διαφόρων τάξεων τῇ ἐκκλησίᾳ δουλευουσῶν· ὥστε ἐάν τις εἰς ἐγκληματικὸν πρᾶγμα περιπέσῃ, καὶ παραιτήσηται τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ὀφείλειν τὸν τοιοῦτον κινδυνεύειν· καὶ ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἱερέων κοσμικοῖς θεωρίοις μὴ προσιέναι.

ιε' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁσισδήποτε τῶν ἐπισκόπων, ἢ πρεσ-

(1) Apud Beveregium ἀναφερέτω.

βυτέρων, ἢ διακόνων, ἢ κληρικῶν, πράγματος αὐτῷ ἐγκληματικοῦ ἢ πολιτικοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κινουμένου, ἐὰν παραιτούμενος τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, δημοσίοις θελήσῃ καθαρθῆναι δικαστηρίοις, κἂν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ψῆφος ἐκφωνηθῇ, ὅμως τὸν ἴδιον τόπον ἀπολέσει· καὶ τοῦτο μὲν ἐπὶ τοῦ ἐγκληματικοῦ· ἐπὶ δὲ τοῦ πολιτικοῦ, ἀπολέσει τὸ εἰς ὃ ἐνίκησεν, ἐὰν τὸν ἴδιον τόπον θελήσῃ κατέχειν· καὶ τοῦτο γε μὴν ἤρεσεν, ὥστε ἐὰν ἀπὸ οἱωνδήποτε δικαστῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπὶ ἄλλους δικαστὰς ἐκκλησιαστικοὺς ἔχοντας μείζονα τὴν αὐθέντιαν, ἔκκλητος γένηται, μηδὲν τούτους βλάπτειν ὧν ἡ ψῆφος λύεται· ἐὰν δὲ ἐλεγχθῆναι μὴ δυνηθῶσιν, ἢ κατὰ ἔχθραν, ἢ κατὰ προσπάθειαν δεδικακέναι, ἢ τινὶ χάριτι ὑποφθαρῆναι· ἐὰν δὲ κατὰ συναίνεσιν τῶν μερῶν ἐπιλεγέντες ὦσι δικασταὶ, εἰ καὶ ὀλιγώτεροι ἔσονται τῶν ὁρισθέντων, μὴ ἐξεῖναι ἐκκαλεῖσθαι· καὶ ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἱερέων, θεώρια κοσμικὰ μὴ ἐκτελεῖν, μὴ δὲ θεωρεῖν· τοῦτο δὲ καὶ πᾶσι τοῖς χριστιανοῖς ἀεὶ κεκώλυται, ὥστε τούτων ἀπέχεσθαι, καὶ ὅπου βλασφημίαι εἰσὶ, μὴ προσιέναι.

Ὥστε ἐπισκόπου κατηγορουμένου, πρὸς τὸν πρωτεύοντα τῆς αὐτοῦ ἐπαρχίας τὸ πρᾶγμα ἀνενεχθῆναι.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ἐάν τις τῶν ἐπισκόπων κατηγορῆται, παρὰ τοῖς τῆς αὐ- ιθ'
τῆς χώρας πρωτεύουσιν ὁ κατήγορος ἀναγάγῃ τὸ πρᾶγμα· καὶ μὴ δὲ ἀπὸ τῆς κοινωνίας κωλυθῇ ὁ κατηγορούμενος, εἰ μὴ δ' ἂν πρὸς ἀπολογίαν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν ἐπιλεγέντων δικάζειν γράμμασι προσκληθεὶς, τῇ ὡρισμένῃ ἡμέρᾳ οὐδαμῶς ἀπαντήσει, τουτέστιν ἐντὸς προθεσμίας μηνὸς, ἀφ' ἧς ἡμέρας φανείη τὰ γράμματα δεξάμενος· ἐὰν δὲ ἀληθεῖς τινὰς καὶ ἀναγκαστικὰς αἰτίας ἀποδείξῃ, τὸν αὐτὸν κωλυ-

σάσας ἀπαντῆσαι πρὸς ἀπολογίαν τῶν κατ' αὐτοῦ προτεθέντων, ἐντὸς ἑτέρου μηνὸς ἀκεραίαν ἐχέτω εὐχέρειαν· μετὰ δὲ τὸν δεύτερον μῆνα, μὴ κοινωνήσῃ ἕως οὗ καθαρὸς ἀποδειχθείη· εἰ δὲ πρὸς σύμπασαν τὴν ἐτησίαν σύνοδον ἀπαντῆσαι μὴ βουληθείη, ἵνα κἂν ἐκεῖ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ περαιωθῇ, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τῆς καταδίκης τὴν ψῆφον ἐκπεφωνηκέναι κριθήσεται· ἐν δὲ τῷ καιρῷ ᾧ οὐ κοινωνεῖ, μὴ δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, μὴ δὲ ἐν παροικίᾳ κοινωνήσῃ· ὁ δὲ τούτου κατήγορος, ἐὰν μηδαμοῦ ἀπολειφθείη, ἐν αἷς ἡμέραις γυμνάζεται τὰ τοῦ πράγματος, μηδαμῶς κωλυθῇ ἀπὸ τῆς κοινωνίας· ἐὰν δέ ποτε ἐλλείψῃ ἑαυτὸν ὑποσύρας, ἀποκαθισταμένου τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἐπισκόπου, αὐτὸς ἀπὸ τῆς κοινωνίας ἐκβληθῇ ὁ κατήγορος· οὕτως μέν τοι ὡς μὴ καὶ τὴν εὐχέρειαν αὐτῷ ἀφαιρεῖσθαι τῆς κατηγορίας τοῦ πράγματος, ἐὰν δυνηθείη ἀποδεῖξαι κατὰ τὴν προθεσμίαν, οὐχὶ μὴ τεθεληκέναι, ἀλλὰ μὴ δεδυνῆσθαι ἀπαντῆσαι· ἐκείνου δήλου ὄντος, ὡς ἐν τῷ κινεῖσθαι τὰ τοῦ πράγματος ἐν τῷ τῶν ἐπισκόπων δικαστηρίῳ, ἐὰν διαβέβληται τὸ πρόσωπον τοῦ κατηγόρου, μὴ προσδεχθῇ εἰς κατηγορίαν, εἰ μὴ δ' ἂν ὑπὲρ ἰδίου πράγματος, μὴ μέν τοι περὶ ἐκκλησιαστικοῦ θελήσῃ ἐπιβαλέσθαι.

Περὶ πρεσβυτέρων καὶ κληρικῶν κατηγορουμένων.

κ' Ἐὰν δὲ πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι κατηγορηθῶσι, προσζευγνυμένου τοῦ νομίμου ἀριθμοῦ τῶν ἐκ τῆς πλησιαζούσης τοποθεσίας αἱρετῶν ἐπισκόπων, οὓς οἱ κατηγορούμενοι αἰτήσονται, τουτέστιν ἐπ' ὀνόματι τοῦ πρεσβυτέρου ἕξ, καὶ τοῦ διακόνου τριῶν, σὺν τούτων αὐτὸς ὁ ἴδιος τῶν κατηγορουμένων ἐπίσκοπος, τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐξετάσει· τοῦ αὐτοῦ τῶν ἡμερῶν καὶ ὑπερθέσεων καὶ ἐξετάσεων καὶ προσώπων, με-

ταξὺ τῶν κατηγορούντων, καὶ κατηγορουμένων τύπου φυλαττομένου· τῶν δὲ λοιπῶν κληρικῶν τὰς αἰτίας, καὶ μόνος ὁ ἐντόπιος ἐπίσκοπος διαγνῷ καὶ περατώσει.

Περὶ κατηγοροῦντος καὶ κατηγορουμένου.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁ κατηγορούμενος ἢ ὁ κατηγορῶν, ἐν τῷ τόπῳ ὅθεν ἔστιν ὁ κατηγορούμενος, ἐὰν φοβῆταί τινα βίαν προπετοῦς πολυπληθείας, τόπον ἑαυτῷ ἐπιλέξηται ἔγγιστον, ἐν ᾧ οὐκ ἔστιν αὐτῷ δυσχέρεια μάρτυρας προκομίσαι, ἔνθα τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ περατοῦται.

Ὅτι οἱ ἀπὸ κοινωνίας ὄντες, εἰς κατηγορίαν οὐκ ὀφείλουσι προσδεχθῆναι.

Ἤρεσε τοίνυν πᾶσιν, ἐπειδὴ τοῖς ἀνωτέροις τῶν συνόδων ρκη´
ψηφίσμασι περὶ προσώπων κληρικῶν τῶν μὴ ὀφειλόντων εἰς κατηγορίαν προσδεχθῆναι ὡρίσθη, καὶ οὐκ ἐπεξειργάσθη, ποῖα πρόσωπα μὴ προσδεχθῶσι, διὰ τοῦτο ὁρίζομεν, τοῦτον ὀρθῶς πρὸς κατηγορίαν μὴ εἰσδέχεσθαι, ὅς τις μετὰ τὸ ἀπὸ κοινωνίας γενέσθαι ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ ἀφορισμῷ ὑπάρχει, εἴτε κληρικὸς εἴη, εἴτε λαϊκὸς ὁ κατηγορῆσαι βουλόμενος.

Ὅτι δοῦλοι καὶ ἀπελεύθεροι καὶ πάντα τὰ ἠτιμωμένα πρόσωπα, κατηγορεῖν οὐκ ὀφείλουσιν.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα πάντες οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ἴδιοι ἀπε- ρκθ´
λεύθεροι, εἰς κατηγορίαν μὴ προσδεχθῶσι· καὶ πάντες οἷς προκατηγορητέα ἐγκλήματα, ἃ καὶ οἱ δημόσιοι νόμοι οὐ προσδέχονται· καὶ πάντες ἔτι μὴν οἱ τῆς ἀτιμίας τοῖς σπίλοις ἐῤῥαντισμένοι, τουτέςι μῖμοι καὶ ὅσα ταῖς αἰσχρότησιν ὑποβέβληνται πρόσωπα, αἱρετικοὶ ἔτι μὴν, εἴτε ἕλληνες, εἴτε ἰουδαῖοι, ὅμως πᾶσιν οἷς ἡ τοιαύτη κατηγορία ἀρνεῖται ἐν ταῖς ἰδίαις αἰτίαις, τὴν τοῦ κατηγορεῖν ἄδειαν μὴ ὀφείλειν ἀρνεῖσθαι.

Ἵνα ὁ περὶ ἑνὸς ἐγκλήματος ἀποδεῖξαι μὴ δυνάμενος, πρὸς ἕτερον μὴ εἰσδεχθῇ.

ρλ' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁσακισδήποτε κληρικοῖς ἀπὸ κατηγόρων πολλὰ ἐγκλήματα ὑποβάλλονται, καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν περὶ οὗ πρῶτον ἐπράχθη, ἀποδειχθῆναι οὐκ ἠδυνήθη, πρὸς τὰ λοιπὰ μετὰ ταῦτα μὴ προσδεχθῶσιν.

Κυρίλλου ἐκ τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς κεφ. α'.

Ἕκαστα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων etc. ut p. 42.

Γενικῶς περὶ τῶν κωλυομένων κατηγορεῖν οἱουδήποτε προσώπου ἐπὶ δημοσίῳ ἐγκλήματι, διαλαμβάνει βιβλίον θ' τοῦ κώδ. τίτ. α', καὶ βιβλ. μή τῶν δίγ. τίτ. β'· περὶ δὲ ἐγκληματικῶν καὶ κανονικῶν καὶ χρηματικῶν ζητήσεων εἴρηται ἐν τῷ κώδ. καὶ ταῖς νεαραῖς· φησὶ γὰρ βιβλ. α' τίτ. β' διάτ. ϛ' ὅτι τὰς ἀναφυομένας κανονικὰς ἀμφισβητήσεις ἐν ὅλῳ τῷ Ἰλλυρικῷ, οὐ δεῖ τέμνεσθαι παρὰ γνώμην τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς αὐτοῦ συνόδου, ἤ τις ἔχει τὰ προνόμια τῆς ἀρχαίας Ῥώμης· καὶ τίτ. γ' διάτ. κβ', ὅτι ὁ κατὰ συκοφάντου ἐπὶ παραστάσει παρὰ δικαστῇ προσφόρῳ αἰτιώμενος ἐπίσκοπον, λ' δίδωσι λίτρας· διάτ. κε' τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι οἱ κληρικοὶ Κωνσταντινουπόλεως τῶν εναγόντων μὴ βουλομένων αὐτοῖς ἐνάγειν παρὰ τῷ πατριάρχῃ, παρὰ μόνοις τοῖς ἐπάρχοις δικάζονται, ἐνάγοντες καὶ ἐναγόμενοι χρηματικῶς καὶ ἐγκληματικῶς ὑπὲρ ἰδικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν· καὶ οἱ μὲν κληρικοὶ, τὸν οἰκονόμον ἢ τὸν ἐκκλησιέκδικον διδόασιν ἐγγυητὴν, καὶ οὐχ' ἕτερον ἕως ν' λιτρῶν· καὶ ἐὰν ὑπερβαίνῃ τὸ πρᾶγμα ὁμολογίαν ἀνώμοτον ἐπὶ τῷ ὑπερβαίνοντι ποσῷ ποιοῦσι· καὶ οἱ νόμοι γὰρ καὶ οἱ κανόνες κωλύουσι κληρικὸν ὀμνύναι· ὁ δὲ οἰκονόμος ἐναγόμενος οὐ δίδωσιν ἐγγυητὴν, καὶ αὐτὸς δὲ καὶ οἱ κληρικοὶ, δύο

νομίσματα ὑπὲρ ὑπομνήσεως καὶ προβολῆς ἐντολέως διδόασι, καὶ τὰ λοιπὰ δαπανήματα φειδωλότερον ποιοῦσι· καὶ ἡ λβ′ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι, καὶ οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ μοναχοὶ οὐ γίνονται διάξιμοι, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἄρχουσι τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν ἐνάγονται· ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ εὑρισκόμενοι, παρὰ μόνοις τοῖς ἐπάρχοις ἐνάγονται, ἔνθα καὶ ἡ τιμὴ αὐτοῖς φυλάττεται, καὶ συνηγόρους λαμβάνουσιν· ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ὑπὲρ ἰδίων πραγμάτων ἐναγόμενοι, μόνους τοὺς οἰκονόμους ἢ τοὺς ἐκκλησιεκδίκους διδόασιν ἐγγυητάς· παρὰ δὲ τοῖς ὑπάρχοις χρηματικῶς εναγόμενοι, ἢ ἀλλήλους ἐγγυῶνται, ἢ ἐνυποθήκους ποιοῦσιν ὁμολογίας· ὑπὲρ δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν, μόνος ὁ οἰκονόμος ἐνάγεται, ὃν χρὴ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου γίνεσθαι, καὶ δίδωσι τὸν ἐκκλησιέκδικον ἐγγυητήν· καὶ ἐν μὲν τοῖς ἥττοσι δικαστηρίοις, ὑπὲρ ὑπομνήσεως διδόασιν οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ κληρικοὶ τοῖς ἐκβιβασταῖς οὐ πλέον τοῦ νομίσματος· εἰ δὲ δι' ἐκβιβαστοῦ τῶν ὑπάρχων ἀπὸ ψήφου αὐτῶν ὑπομνησθῶσιν ἐν ἐπαρχίαις οὐ πλέον β′ ΙΙ διδόασιν ὑπὲρ σπορτούλων· ἐν Βυζαντίῳ δὲ ΙΙ γ′ δίδωσιν ὁ ἐξωτικὸς κληρικὸς ὑπὲρ σπορτούλων· ἐφ' ὁσηδήποτε ποσότητι ἐναγόμενος ὁ ἐκβιβαστὴς οἱονδήποτε κληρικὸν ὑβρίζων ἢ σκύλλων, ἀποζώννυται καὶ ἐσχάτως τιμωρεῖται· εἰ δέ τινες φανῶσιν ἀδίκως αὐτοῖς ἐνάγοντες, διδόασιν αὐτοῖς πάσας τὰς κατὰ πρόφασιν αὐτῶν ἐκ προοιμίου τῆς δίκης προσγενομένας αὐτοῖς δαπάνας.

Ἡ δὲ ν′ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι καὶ οἱ κληρικοὶ καλῶς ἐν συμβολαίοις ἀπολέγουσι τῇ τοῦ φόρου ἀπογραφῇ· γενικῶς γὰρ ἔξεστιν ἑκάστῳ τῶν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καταφρονεῖν· καὶ διάτ. β′ τοῦ δ′ τίτ. τοῦ αὐτοῦ βιβλ. ὅτι ἐὰν πρὸ τελείας ψήφου κληρικὸς ἐκκαλέσηται, τὴν ὡρισμένην ἐκ τοῦ

νόμου ποινὴν κατὰ τῶν ἄλλων τῶν ν' ἀργυρίου λιτρῶν, ὁ φίσκος οὐ λαμβάνει παρ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῖς πένησι διανέμεται· ἡ δὲ ζ' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι ἐπὶ μόνων χρηματικῶν μεταξὺ συναινούντων, οὐ μὴν καὶ ἀκόντων, ἰσχυρῶς ὁ ἐπίσκοπος δικάζει· καὶ διάτ. η' ὅτι ἡ τῶν ἐπισκόπων ψῆφος ἔῤῥωται μεταξὺ τῶν ἐπιλεξαμένων αὐτοὺς, καὶ ἔοικε ταῖς ψήφοις τῶν ὑπάρχων, ἀφ' ὧν ἐκκαλεῖσθαι οὐκ ἔξεστι· καὶ διάτ. ιγ' ὅτι βουλόμενος ὁ ἐνάγων, οὐ μὴν καὶ ἄκων, ἐνάγει παρὰ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως τῷ οἰκονόμῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ κληρικοῖς, εἴτε πρὸς αὐτοὺς εἴτε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔχει· καὶ ἡ κθ' διάτ. ὅτι μηδεὶς ἐκ πρώτης αἰτιάσθω κληρικὸν παρὰ τῷ πατριάρχῃ, ἀλλὰ παρὰ τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ· εἰ δὲ πρὸς αὐτὸν ὑπόπτως ἔχει, παρὰ τῷ μητροπολίτῃ· εἰ δὲ κἀκεῖνος ὕποπτός ἐστι, δεῖ συνδικάζειν αὐτῷ ἐκ προσώπου τῆς ὅλης συνόδου τρεῖς τοὺς κατὰ τὴν τάξιν τῆς χειροτονίας πρωτεύοντας· καὶ εἰ μὴ στερχθῇ τὰ κεκριμένα, τὸν τῆς διοικήσεως πατριάρχην ἐπικαλεῖσθαι, καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ κεκριμένοις ἐμμένειν, ὡς ἂν εἰ ἐξ ἀρχῆς αὐτὸς ἐδίκασεν· οὐδὲ γὰρ ἐκκαλοῦνται αἱ τῶν πατριαρχῶν ψῆφοι· τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν τοῖς ἐπισκόποις ἐναγόντων.

Ἔξεστι δὲ παρὰ τῷ πατριάρχῃ αἰτιᾶσθαι, ἐφ' ᾧ διὰ γραμμάτων αὐτοῦ τὴν ὑπόθεσιν ἐπισκόπῳ παραπεμφθῆναι· καὶ οὐ πλέον τεσσάρων κερατίων ὑπὲρ σπορτούλων λαμβάνει ὁ παρὰ πατριάρχου ἢ μητροπολίτου πεμπόμενος κληρικός· ἢ ἔνθα ὁ ἐπίσκοπος ὁ πεμφθεὶς εἴη, οὐ πλέον τῶν ἐξ || ἐφ' οἱᾳδήποτε αἰτίᾳ ἢ ποσότητι· ὁ δὲ πατριάρχης ἀκροᾶται τῆς ἐκκλησίας τοῦ τῶν ἐξ ἐπιτροπῆς αὐτοῦ δικασάντων ἐπισκόπων ἢ μητροπολιτῶν· ὁ παρὰ ταῦτα ποιῶν, διπλοῦν δίδωσι

τὸ ὑπερπραχθὲν, καὶ γίνεται παρὰ τοῦ πατριάρχου ἢ τοῦ μητροπολίτου ὑπὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον, ἐκβαλλόμενος τῶν ἐκκλησιαστικῶν καταλόγων· ταῦτα μὲν ἔνθα πρὸς ἐκκλησιαστικὴν ὁρᾷ τὸ πρᾶγμα κατάστασιν· εἰ δὲ πολιτικὴ εἴη ἡ ἀμφισβήτησις, οὐκ ἀναγκάζεται ὁ ἐνάγων ἢ ὁ κατηγορῶν ταῦτα φυλάττειν; ἀλλ' ἄδειαν ἔχει παρὰ τοῖς ἄρχουσι κινεῖν· ἡ δὲ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ἐάν τις ἔχῃ δίκην χρηματικὴν πρὸς κληρικὸν, ἐντυγχανέτω τῷ ἐπισκόπῳ ὑφ' ὃν τελεῖ ὁ ἐναγόμενος, καὶ ἀγράφως κρινέτω ἀζημίως· καὶ εἰ βούλονται τὰ μέρη, γίνεται ψῆφος ἔγγραφος· εἰ δὲ κατά τινα πρόφασιν οὐ δύναται τεμεῖν τὴν ὑπόθεσιν ὁ ἐπίσκοπος, τότε παρὰ τοῖς ἄρχουσιν ἡ δίκη λέγεται, φυλαττομένων τοῖς κληρικοῖς τῶν προνομίων· εἰ δὲ περὶ ἐγκλημάτων ζητεῖται, εἰ μὲν πολιτικῶν, οἱ ἄρχοντες δικάζουσιν ἐν τῷ Βυζαντίῳ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις, τῆς δίκης μετὰ προκάταρξιν μὴ ὑπερβαινούσης δύο μῆνας· καὶ ἐὰν φανῇ ποινῆς ἄξιος ὁ κληρικὸς, πρότερον γυμνούσθω διὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἱερατικῆς ἀξίας, καὶ οὕτως ὑπὸ τὰς χεῖρας γινέσθω τοῦ νόμου· εἰ δὲ τὸ ἁμάρτημα ἐκκλησιαστικόν ἐστιν, ὁ ἐπίσκοπος κρινέτω κατὰ τοὺς κανόνας, οἷς τισι καὶ οἱ νόμοι ἕπονται· καὶ μὴ ἐπικοινωνείτωσαν οἱ ἄρχοντες τῇ ζητήσει· καὶ ἡ ιε' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι ὁ ἔχων πρός τινα τῶν ἀσκητῶν, ἢ παρθένων ἱερωμένων, ἢ γυναικῶν οὐσῶν ἐν μοναστηρίοις, τῷ ἐπισκόπῳ αὐτῶν προσίτω· ὁ δὲ μετὰ σεμνότητος αὐτὸν ἢ αὐτὴν ἀγαγέτω διὰ τῶν ἡγουμένων, ἢ τῶν ἀποκρισιαρίων, ἢ ἑτέρων ἐπιεικῶς, καὶ σκοπείτω· ἄρχων δὲ πειρώμενος παρεμβαλεῖν ἑαυτὸν, διαδέχεται καὶ ζημιοῦται τῷ φίσκῳ ι' λίτρας, ἅμα τῇ αὐτοῦ τάξει· οἱ δὲ ἐκβιβασταὶ ἐγκλείονται εἰς τὸ κάγκελλον, καὶ προσηκόντως σω-

φρονίζονται, καὶ διὰ τῶν ἐπισκόπων κωλύονται τοῦ λοιποῦ ἐκβιβάζειν.

Γίνωσκε δὲ, ὅτι ἡ β′ διάτ. τοῦ αὐτοῦ α′ τίτ. τούτων πασῶν ἰσχυροτέρα οὖσα, ὡς καὶ μεταγενεστέρα, φησὶν ὅτι ἐάν τις τοῦ μέλλοντος χειροτονεῖσθαι ἐπισκόπου ἢ κληρικοῦ κατηγορήσῃ ἐπὶ αἰτίᾳ δυναμένῃ κατὰ τοὺς νόμους ἢ τοὺς κανόνας ἐμποδίσαι τῇ χειροτονίᾳ, ἐπεχέσθω αὕτη, καὶ ὁ μέλλων χειροτονεῖν ἐξεταζέτω τὴν αἰτίαν, παρόντος καὶ ἐπεξιόντος τοῦ κατηγόρου, ἢ ἀναβαλλομένου ἐπὶ τρεῖς μῆνας πληρῶσαι τὴν κατηγορίαν· καὶ εἰ μὲν ἀνεύθυνος φανῇ, χειροτονείσθω· εἰ δὲ ὑπεύθυνος, ἐμποδιζέσθω· ὁ δὲ κατήγορος μὴ ἀποδείξας ἢ ἀποφυγὼν, ἐκβάλλεται τῆς ἐπαρχίας ἐν ᾗ οἰκεῖ· τῆς δὲ χειροτονίας πρὸ ἐξετάσεως γινομένης, ὁ μὲν χειροτονηθεὶς ἐξωθεῖται· ὁ δὲ χειροτονήσας, ἐπὶ ἐνιαυτὸν τῆς λειτουργίας χωρίζεται, καὶ πᾶσα ἡ οὐσία αὐτοῦ τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ προσκυροῦται· τὰ αὐτὰ φησὶ καὶ ἡ ιζ′ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. οὐ μόνον ἐπὶ χειροτονίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν, ἀλλὰ καὶ ἡγουμένων· διαλλάττει δὲ λέγουσα, ὅτι ὁ κατήγορος μὴ ἀποδείξας ἀλλ' ἀποςὰς, εἰ μὲν κληρικός ἐςιν, ἐξωθεῖται τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς, σωφρονίζεται· καὶ ὅτι γινομένης τῆς χειροτονίας πρὸ ζητήσεως, ὁ χειροτονήσας καὶ ὁ χειροτονηθεὶς τῆς ἱερωσύνης ἐξωθοῦνται· ἡ δὲ αὐτὴ διάτ. τοῦ α′ τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ὁ ἔχων δίκην πρὸς κληρικὸν, ἢ διακόνισσαν, ἢ μοναχὸν, ἢ μονάστριαν, ἢ ἀσκήτριαν, τῷ ἐπισκόπῳ αὐτοῦ προσίτω, κἀκεῖνος κρινέτω· καὶ ἐὰν ἐφησυχάσῃ μέρος ἑκάτερον, ὁ ἐκβιβασμὸς διὰ τοῦ ἄρχοντος γινέσθω· εἰ δέ τις τῶν δικαζομένων εἴσω δέκα ἡμερῶν ἀντείποι, ὁ τῶν τόπων ἄρχων ἐξεταζέτω τὸ πρᾶγμα, καὶ ἢ βεβαιούτω τὴν ψῆφον καὶ ἐκβιβαζέτω,

μὴ δυναμένου τοῦ δεύτερον ἐπὶ τούτῳ ἡττηθέντος, ἐκκαλεῖσθαι· ἐναντίως δὲ τῷ ἐπισκόπῳ τοῦ ἄρχοντος ψηφιζομένου, ἡ τοῦ ἄρχοντος ψῆφος ὑπόκειται ἐκκλήτῳ, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἀναφέρεται καὶ ἐξετάζεται· ἐὰν δὲ ἀπὸ κελεύσεως ἢ προστάξεως δικάσῃ ὁ ἐπίσκοπος, ἡ ἔκκλητος τὴν ψῆφον αὐτοῦ ἐπὶ τὸν παραπέμψαντα τὴν ὑπόθεσιν ἀναφέρει.

Ἐὰν ἔγκλημα κινῆται κατά τινος τῶν εἰρημένων, εἰ μὲν παρὰ ἐπισκόπῳ καὶ εὕροι τὴν ἀλήθειαν, ἐκβαλλέτω αὐτὸν τοῦ βαθμοῦ· καὶ τηνικαῦτα ὁ πρόσφορος δικαστὴς αὐτὸν συνεχέτω, καὶ τὴν δίκην νομίμως ἐξετάζων, ἐπιτιθέτω αὐτῇ πέρας· εἰ δὲ πρῶτον παρὰ τῷ ἄρχοντι κινηθῇ καὶ ἀποδειχθῇ, φανερούσθω τὰ ὑπομνήματα τῷ ἐπισκόπῳ· καὶ εἰ ἐξ αὐτῶν εὕροι τὸ πλημμέλημα, χωριζέτω αὐτὸν τοῦ βαθμοῦ, καὶ ὁ δικαστὴς ἐπιφερέτω αὐτῷ νόμιμον ἐκδίκησιν· εἰ δέ γε μὴ νομίσοι ὁ ἐπίσκοπος, μὴ δικαίως συστῆναι τὰ πεπραγμένα, γινέσθω ὁ κατηγορηθεὶς ὑπὸ νόμιμον ἀσφάλειαν, μὴ ἐξωθούμενος τοῦ ἰδίου βαθμοῦ, ἕως ἂν ἡ βασιλεία τῆς ὑποθέσεως ἐν εἰδήσει διὰ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ ἄρχοντος γινομένη, κελεύσῃ τὸ φαινόμενον αὐτῇ· ἐὰν ὁ ἐπίσκοπος ὑπερτίθηται ἐπὶ τοῖς χρηματικοῖς δικάσαι, ἄδειαν ἔχει ὁ ἐνάγων προσιέναι τῷ ἄρχοντι· ὁ δὲ αἰτιαθεὶς οὐ δίδωσιν ἐγγυητὴν, ἀλλ' ὁμολογίαν ποιεῖ ἐνυπόθηκον ἄνευ ὅρκου· ἐπὶ μὲν τοῖς ἐγκληματικοῖς, ὑπὸ τὴν νόμιμον ἀσφάλειαν τὸ κατηγορούμενον πρόσωπον γίνεται· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς, ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τοὺς κανόνας σκοπεῖ, τοῦ ἄρχοντος μηδεμίαν ἔχοντος μετουσίαν.

Ἐπίσκοποι τῆς αὐτῆς συνόδου πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες, παρὰ τῷ μητροπολίτῃ αὐτῶν, καὶ ἑτέροις ἐπισκόποις τῆς αὐτῆς συνόδου δικάζονται· καὶ εἰ μὴ μέρος ἑκάτερον ἐμμέ-

νοι, ὁ πατριάρχης αὐτῶν σκοπεῖ, οὐδενὸς τοῖς παρ' αὐτοῦ τυπουμένοις δυναμένου ἀντιλέγειν· τὸ αὐτό ἐστι κἂν κληρικὸς κατὰ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ προσέλθοι· προσελεύσεως δὲ κατὰ μητροπολίτου γινομένης, ὁ πατριάρχης αὐτοῦ ὁμοίως σκοπεῖ· ἐπίσκοπος δικαζόμενος, οὔτε ἐγγύας δίδωσιν οὔτε ὁμολογίαν ποιεῖ· οἱ οἰκονόμοι καὶ πτωχοτρόφοι καὶ νοσοκόμοι καὶ οἱ τοιοῦτοι τῷ ἰδίῳ ἐπισκόπῳ ὑπόκεινται· καὶ τὸ φαινόμενον ὀφείλειν αὐτοὺς, ἀπαιτοῦνται, μὴ δυνάμενοι πρὸ τῆς ἀπαιτήσεως, εἰς ἄλλο δικαστήριον ἀναχωρεῖν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἐὰν νομίσωσι βεβλάφθαι· εἰ μὲν ἐπίσκοπός ἐστιν ὁ κρίνας, ὁ μητροπολίτης ἐξετάζει· εἰ δὲ μητροπολίτης ἔκρινεν, ὁ πατριάρχης σκοπεῖ· εἰ δὲ πρὸ τῆς τῶν λογισμῶν ποιήσεως καὶ τῆς ἀπαιτήσεως τελευτήσει τις τῶν εἰρημένων, οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ὑπόκεινται· ὁμοίως βιβλ. α' τίτ. α' διάτ. μα', ἥ τις φησὶν, ὅτι κατ' ἐνιαυτὸν ὁ οἰκονόμος τὸν λόγον τῆς αὐτοῦ διοικήσεως παρατίθεται τῷ ἐπισκόπῳ· ἡ δὲ κβ' διάτ. τοῦ β' τίτ. τοῦ αὐτοῦ βιβλ. λέγει, ὅτι δεῖ τοὺς οἰκονόμους Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ μῆνα ἢ τὸ μήκιστον ὑπὲρ δύο, λογοποιεῖν πρὸς τοὺς ἀρκαρίους, ἐπεὶ κινδυνεύουσιν ἐξ ἐπαρχίας· ἐν Κωνσταντινουπόλει εὑρισκόμενος ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς τοῖς ἐνάγουσι, παρὰ μόνῳ τῷ ἐπάρχῳ τῶν πραιτωρίων, ἢ τῷ παρὰ τῆς βασιλείας ἀφοριζομένῳ, ἀπολογεῖται· εἰ μὴ ἐπὶ χώρας ἤρχθη ἡ ὑπόθεσις, τότε γὰρ ἐκεῖ πληροῦται· οἱ τῶν ἐκκλησιῶν εὐλαβεῖς ἀποκρισιάριοι, οὐκ ἐνάγονται ἢ ἀπαιτοῦνται ὑπὲρ τῶν ἐπισκόπων ἢ τῶν ἐκκλησιῶν, χάριν δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ χρέους, εἰ μὴ ἐξ ἐντολῶν τῶν ἐπισκόπων ἢ τῶν οἰκονόμων ἐνάγουσί τι· τότε γὰρ μόνων αὐτῶν τὰς ἐναγωγὰς ὑποδέχονται· εἰ δὲ καὶ ἐνόχους ἑαυτοὺς καταστήσουσιν ἐν τῷ ποιεῖν τὰς ἀποκρίσεις δέχον-

ται τὰς περὶ τούτων ἐναγωγάς· οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ κληρικοὶ διὰ πρεσβείαν ἢ χειροτονίαν ἀποδημοῦντες, οὐκ ἐνάγονται μέχρις ἂν ὑποστρέψωσι, μὴ βλαπτομένων τῶν ἐχόντων αὐτοὺς ὑπευθύνους, ἐκ τῆς αὐτῶν ἀπολείψεως περὶ χρονίαν παραγραφήν.

Αἱ ὑπομνήσεις καὶ οἱ ἐκβιβασμοὶ μετὰ τιμῆς προσαγέσθωσαν τοῖς κληρικοῖς καὶ μοναχοῖς καὶ ἀσκητρίαις καὶ ἀσκητηρίοις, ἐπὶ τοῖς χρηματικοῖς ἰδιωτικοῖς καὶ δημοσίοις· καὶ μονάστρια μὲν ἢ ἀσκήτρια τοῦ μοναστηρίου μὴ ἀφελκέσθω, ἀλλὰ δι' ἐντολέως κρινέσθω· ὁ δὲ μοναχὸς τὰς ἰδίας ἢ τὰς τοῦ μοναστηρίου, εἴτε δι' ἑαυτοῦ εἴτε δι' ἐντολέως θέλει· εἰ δὲ παρὰ ταῦτα γένηται, ὁ δικαστὴς ἀποζώννυται, καὶ ε' λίτρας τοῖς πριβάτοις δίδωσι· καὶ ὁ ἐκβιβαστὴς βασανίζεται καὶ ἐξορίζεται προνοίᾳ τοῦ ἐπισκόπου, ὅστις καὶ ἀναφέρει, τοῦ ἄρχοντος ὑπερτιθεμένου τὴν ἐκδίκησιν· ὑπὲρ δὲ ὑπομνήσεως, τὰ τοιαῦτα πρόσωπα χρηματικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς αἰτίας, ἔν τε Κωνσαντινουπόλει καὶ ὁπουδήποτε, οὐ πλέον δ' κερατίων διδόασιν· εἰ δὲ κατὰ βασιλικὴν κέλευσιν, ἢ παρὰ ἄρχοντος ἢ πατριάρχου, σταλῇ τίς εἰς ὑπόμνησιν αὐτῶν, οὐ πλέον λήψεται ἑνὸς νομίσματος· εἰ δὲ πολλὰ τοιαῦτα πρόσωπα ἐπὶ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ αἰτίᾳ ὑπομνησθῶσιν, ἑνὸς μόνου προσώπου διδόασιν· ἐπίσκοπος ὑπὲρ τῶν ἰδίων πραγμάτων ἐναγόμενος δίδωσι σπόρτουλα, ὑπὲρ δὲ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ μὴ ὀχλείσθω, ἀλλ' ὁ οἰκονόμος ἢ ὁ ἐπὶ τούτῳ προβαλλόμενος· ὁ δὲ παρὰ ταῦτα σπόρτουλα λαβὼν, τὸ διπλοῦν ἀναδίδωσι, καὶ ὑπὸ ϛρατείαν μὲν ὢν ἀποζώννυται, κληρικὸς δὲ καθαιρεῖται· ἐπίσκοπος οὔτε ἐπὶ χρηματικῇ οὔτε ἐγκληματικῇ δίκῃ, χωρὶς κελεύσεως βασιλικῆς, διάγεται ἢ παρίσταται· ὁ δὲ παρὰ ταῦτα προστάξας ἐγγράφως ἢ ἀγρά-

φως, ἀποζώννυται, καὶ κ' λίτρας ζημιοῦται τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ὁ ἐκβιβαστὴς ἀποζώννυται, καὶ βασανιζόμενος ἐξορίζεται· καὶ ἡ ιζ' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ἐπισκόπου κατηγορουμένου, ὁ μητροπολίτης κρίνει· εἰ δὲ μητροπολίτης κατηγορεῖται, ὁ πατριάρχης αὐτοῦ σκοπεῖ· εἰ δὲ κληρικὸς ἢ μοναχὸς, ὁ ἐπίσκοπος αὐτοῦ· καὶ ὁ πταίσας, κανονικῶς σωφρονίζεται τῷ κρίματι τοῦ ἐξετάζοντος· ἡ δὲ περὶ τοποτηρητῶν ρλ' νεαρὰ λέγει, ὅτι μονάστρια, διὰ οὐδεμίαν ἀγωγὴν, ἐκ τοῦ ἰδίου μοναστηρίου ἕλκεται.

ΚΕΦ. Β.

Πόσοι καὶ τίνες καταμαρτυροῦσιν ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν.

'Αποστόλων κανὼν οε'.

οε' Εἰς μαρτυρίαν τὴν κατὰ ἐπισκόπου, αἱρετικὸν μὴ προσδέχεσθαι, ἀλλὰ μὴ δὲ πιστὸν ἕνα· ἐπὶ στόματος γὰρ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν κ' νθ' ρλα'.

Περὶ πρεσβυτέρων καὶ κληρικῶν κατηγορουμένων.

κ' Ἐὰν δὲ πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι κατηγορηθῶσι etc. ut p. 236.

Περὶ τοῦ κληρικοὺς, χάριν διαγνώσεως τῆς οἰκείας αὐτῶν κρίσεως, μὴ ἀναγκάζεσθαι δημοσίως μαρτυρεῖν.

νθ' Δεῖ αἰτῆσαι ἔτι μὴν ἵνα ὁρίσαι καταξιώσωσιν, ὥστε ἐάν τινες ἐν ἐκκλησίᾳ οἱανδήποτε αἰτίαν ἀποστολικῷ δικαίῳ τῷ ταῖς ἐκκλησίαις ἐπικειμένῳ γυμνάσαι θελήσωσι, καὶ ἴσως ἡ τομὴ τῶν κληρικῶν τῷ ἑνὶ μέρει ἀπαρέσοι, μὴ ἐξεῖναι πρὸς δικαστήριον εἰς μαρτυρίαν προκαλεῖσθαι τὸν κληρικὸν ἐκεῖ-

νον, τὸν πρότερον τὸ αὐτὸ πρᾶγμα σκεπήσαντα ἢ καὶ σκοπουμένῳ παρατυχόντα· καὶ ἵνα μηδὲ προσώπῳ τὶς προσήκων ἐκκλησιαστικῷ, ἐναχθείη περὶ τοῦ ὀφείλειν μαρτυρεῖν.

Τίνας δεῖ προσδέχεσθαι εἰς μαρτυρίαν.

Μάρτυρας δὲ πρὸς μαρτυρίαν μὴ προσδέχεσθαι τοὺς μηδὲ πρὸς κατηγορίαν εἰσδεχθῆναι παραγγελθέντας, ἢ ἔτι μὴν οὓς αὐτὸς ὁ κατήγορος οἶκος ἐκ τοῦ ἰδίου οἴκου προκομίσει· μαρτυρία δὲ ἐντὸς χεῖρας ἐνιαυτῶν ιδ' μὴ προσδεχθείη. ρλα'

Ὁποίους δεῖ εἶναι τοὺς ἐν δίκῃ μαρτυροῦντας, διδάσκει ὁ ε' τίτ. τοῦ κβ' βιβλ. καὶ ὁ κ' τίτ. τοῦ δ' τίτ. τοῦ κώδ. καὶ ἡ περὶ μαρτύρων νεαρὰ· ἡ δὲ θ' διάτ. τοῦ αὐτοῦ κ' τίτ. φησὶν, ὅτι εἷς μόνος οὐκ ἀκούεται, κἂν μέγας εἴη ἀξιωματικός· αἱρετικὸς δὲ καθόλου οὐ καταμαρτυρεῖ ὀρθοδόξου, εἰ μὴ περὶ βουλευτικῆς καταστάσεως ὁ ὀρθόδοξος ἐνάγηται, ὡς βιβλ. α' τοῦ κώδ. τίτ. ε' διάτ. κα' καὶ ἐν τῇ περὶ βουλευτῶν καὶ ταξεωτῶν αἱρετικῶν με' νεαρᾷ, ἤ τις ἀνήνεκται ἐν τοῖς παρατίτλοις τοῦ γ' τίτ. τῶν νεαρῶν.

ΚΕΦ. Γ.

Ἐάν τις ἐπὶ πολλοῖς ἐγκλήμασι κληρικοῦ κατηγορήσας, μὴ ἀποδείξῃ τὸ προτεθὲν πρῶτον κεφάλαιον.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ρλ'.

Ἵνα ὁ περὶ ἑνὸς ἐγκλήματος ἀποδεῖξαι μὴ δυνάμενος, πρὸς ἕτερον μὴ εἰσδεχθῇ. ρλ'

Ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα ὁσακισδήποτε etc. ut p. 238.

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ τῶν μὴ πειθαρχούντων τοῖς οἰκείοις ἐπισκόποις· καὶ περὶ ἐπισκόπου δεχομένου τὸν ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἐκβληθέντα ἢ ἀπὸ κοινωνίας γενόμενον.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ς'.

ς' Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀκοινώνητος γέγονε, μὴ πρότερον αὐτὸν παρ' ἑτέρων δεχθῆναι, εἰ μὴ ὑπ' αὐτοῦ παραδεχθείη τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἢ συνόδου γενομένης ἀπαντήσας ἀπολογήσεται· πείσας τε τὴν σύνοδον, καταδέξοιτο ἑτέραν ἀπόφασιν· ὁ αὐτὸς δὲ ὅρος ἐπὶ λαϊκῶν καὶ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καὶ πάντων τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταλεγομένων κρατείτω.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν θ' κθ' ξβ' οθ' ρκβ'.

Περὶ τῶν κατ' ἀξίαν τῶν οἰκείων ἀτοπημάτων ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συλλόγου ἐκβαλλομένων.

Αὐγουστῖνος ἐπίσκοπος τοποτηρητὴς τῆς νουμηδικῆς χώρας εἶπεν.

θ' Τοῦτο ὁρίσαι καταξιώσατε, ὥστε τοὺς ἀξίως τῶν οἰκείων ἐγκλημάτων ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας διωχθέντας, ἐάν τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος δέξηται εἰς κοινωνίαν, καὶ αὐτὸς ἔτι μὴν τῷ ἴσῳ ἐγκλήματι ὑπεύθυνος γένηται, ἅμα τοῖς τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου τὴν κανονικὴν ψῆφον ἀποφυγοῦσιν.

Εἴ τις ἀπὸ κοινωνίας ὤν, πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι, κοινωνῆσαι τολμήσει, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τὴν καταδίκην προήγαγεν.

κθ' Ὁμοίως ἤρεσε σὺν πάσῃ τῇ συνόδῳ, ἵνα ὁ διὰ ῥᾳθυμίαν αὐτοῦ ἀπὸ κοινωνίας γενόμενος, εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε οἱοσδήποτε κληρικός, ἐὰν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀκοινωνησίας αὐ-

του, πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι, εἰς κοινωνίαν τολμήσει, αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ τὴν ψῆφον τῆς καταδίκης ἐξενηνοχέναι κριθῇ.

Περὶ τῶν καταδικαζομένων κληρικῶν.

Κἀκεῖνο δεῖ αἰτῆσαι ἵνα ὁρίσαι καταξιώσωσιν, ὥστε κληρικὸν οἱασδήποτε τιμῆς τυγχάνοντα, ἐπὶ οἱῳδήποτε ἐγκλή- ξβ'
ματι τῇ τῶν ἐπισκόπων κρίσει καταδικασθέντα, μὴ ἐξεῖναι τὸν αὐτὸν, εἴτε παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἧς ὑπῆρχεν, εἴτε παρὰ οἱουδήποτε ἀνθρώπου, διεκδικεῖσθαι· ποινῆς ἐπὶ τούτῳ παρατεθείσης, ζημίας χρημάτων τὲ καὶ τιμῆς· ὅπως μηδὲ χεῖραν μηδὲ φύσιν ἀπολογητέαν εἶναι κελεύωσιν.

Περὶ τῶν μὴ φροντιζόντων κληρικῶν ἐντὸς ἐνιαυτοῦ πρᾶξαι τὸ ἴδιον πρᾶγμα.

Πάλιν ὡρίσθη ἵνα ὁσάκις κληρικῶν ἐλεγχθέντων, καὶ οθ'
καταθεμένων τινὰ ἐγκλήματα, εἴτε διὰ τὸ τῆς ἐκκλησίας ὄνειδος, εἴτε διὰ τὴν αἰδεσιμότητα, ὧν χάριν τούτοις φειδὼ γίνεται, εἴτε διὰ τὴν ἀλαζόνα τῶν αἱρετικῶν καὶ ἐθνικῶν ἐπιγαυρίασιν, ἐὰν ὡς εἰκὸς ἐπαγωνίσασθαι τῷ ἰδίῳ πράγματι, καὶ τῆς ἰδίας ἀβλαβείας φροντίσαι θελήσωσιν, ἐντὸς ἀκοινωνησίας ἐνιαυτοῦ τοῦτο ποιήσωσιν· ἐὰν δὲ ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὸ πρᾶγμα αὐτῶν καθᾶραι καταφρονήσωσι, μηδεμία τούτων τοῦ λοιποῦ φωνὴ παντελῶς προσδεχθείη.

Ὅτι οὐκ ὀφείλει τῶν ἐπιλεγομένων δικαστῶν ἡ γνώμη ἐξουθενεῖσθαι.

Κατὰ δὲ τῶν δικαστῶν τῶν κατὰ κοινὴν συναίνεσιν ἐπι- ρκβ'
λεγέντων, μὴ ἐξεῖναι ἐκκαλεῖσθαι, ὅστις δὲ δήποτε ἀποδειχθείη διὰ μονοτονίαν μὴ θέλειν τοῖς δικασταῖς πειθαρχῆσαι· τοῦτο γινώσκων ὁ τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπος, δώσει γράμματα, ὥστε μηδένα τῶν ἐπισκόπων αὐτῷ κοινωνῆσαι, ἕως οὗ πειθαρχῇ.

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ δικῶν ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

Ἀποστόλων κανὼν οδ'.

οδ' Ἐπίσκοπον κατηγορηθέντα etc. ut p. 230.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ιδ' ιε'.

ιδ' Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπί τισιν ἐγκλήμασι κρίνοι, ἔπειτα συμβαίη περὶ αὐτοῦ διαφωνεῖν τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους, τῶν μὲν ἀθῶον αὐτὸν κρινόμενον ἀποφαινόντων, τῶν δὲ ἔνοχον, ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς πάσης ἀμφισβητήσεως ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπον, ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι ἑτέρους τινὰς τοὺς ἐπικρινοῦντας καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύσοντας, τοῦ βεβαιῶσαι σὺν τοῖς ἐκ τῆς ἐπαρχίας τὸ παριστάμενον.

ιε' Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπί τισιν ἐγκλήμασι κατηγορηθεὶς, κριθείη ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, πάντες τε σύμφωνοι μίαν κατ' αὐτοῦ ἐξενέγκοιεν ψῆφον, τοῦτον μηκέτι παρ' ἑτέροις δικάζεσθαι, ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὴν σύμφωνον τῶν ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων ἀπόφασιν.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν θ' ιζ'.

θ' Εἴ τις κληρικὸς πρὸς κληρικὸν πρᾶγμα ἔχει etc. ut p. 232.

ιζ' Τὰς καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ἀγροικικὰς παροικίας etc. ut p. 185.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν γ' ε' ιδ'.

γ' Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο προστεθῆναι etc. ut p. 26.

ε' Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἤρεσεν, ἵνα εἴ τις ἐπίσκοπος καταγγελθείη etc. ut p. 27.

Ἀπεκρίναντο οἱ ἐπίσκοποι· τὰ λεχθέντα ἤρεσεν.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· τὸ δὲ πάντοτέ με κινοῦν, ἀπο- ιδ'
σιωπῆσαι οὐκ ὀφείλω· εἴ τις ἐπίσκοπος ὀξύχολος εὑρίσκοι-
το, ὅπερ οὐκ ὀφείλει ἐν τοιούτῳ ἀνδρὶ πολιτεύεσθαι, καὶ
τραχέως ἀντικρὺ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου ἐκβληθεὶς, ἐκ-
βαλεῖν ἐκκλησίας αὐτὸν θελήσοι, προνοητέον ἐστὶ, μὴ
ἀθρόον τὸν τοιοῦτον κατακρίνεσθαι, καὶ τῆς κοινωνίας ἀπο-
στερεῖσθαι.

Πάντες εἰρήκασιν· ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς μητροπόλεως, ἤτοι τὸν μητροπολίτην, καταφυγεῖν· εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἄπεστιν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον κατατρέχειν, καὶ ἀξιοῦν ἵνα μετὰ ἀκριβείας, αὐτοῦ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα· οὐ χρὴ γὰρ μὴ ὑπέχειν τὰς ἀκοὰς τοῖς ἀξιοῦσιν· ἐκεῖνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος, ὁ δικαίως ἢ ἀδίκως ἐκβαλὼν τὸν τοιοῦτον, γενναίως φέρειν ὀφείλει, ἵνα ἡ ἐξέτασις τοῦ πράγματος γένηται, καὶ ἢ κυρωθῇ αὐτοῦ ἡ ἀπόφασις, ἢ διορθώσεως τύχῃ· πρὶν δὲ ἐπιμελῶς ἕκαστα ἐξετασθῇ, ὁ μὴ ἔχων τὴν κοινωνίαν, πρὸ τῆς διαγνώσεως τοῦ πράγματος, ἑαυτῷ οὐκ ὀφείλει ἐκδικεῖν τὴν κοινωνίαν· ἐὰν δὲ συνεληλυθότες τῶν κληρικῶν τινὲς κατίδωσι τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτοῦ, ἐπειδὴ οὐ προσῆκον ἐστὶν ὕβριν ἢ μέμψιν ἄδικον ὑπομένειν, πικροτέροις καὶ βαρυτέροις ῥήμασιν ἐπιστρέφειν τοῦτον ὀφείλουσιν· ἵνα τῷ τὰ πρέποντα κελεύοντι ὑπηρετῶνται καὶ ὑπακούωσιν· ὥσπερ γὰρ ὁ ἐπίσκοπος τοῖς ὑπηρέταις εἰλικρινῆ ὀφείλει τὴν ἀγάπην καὶ τὴν διάθεσιν παρέχειν, τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ ὑποτεταγμένοι, ἀδόλως τοῖς ἐπισκόποις τὰ τῆς ὑπηρεσίας ἐκτελεῖν ὀφείλουσιν.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ιέ κή ρκ́ ρκά.

Περὶ διαφόρων τάξεων τῇ ἐκκλησίᾳ δουλευουσῶν· ὥστε ἐάν τις εἰς ἐγκληματικὸν πρᾶγμα περιπέσῃ, καὶ παραιτήσηται τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ὀφείλειν τὸν τοιοῦτον κινδυνεύειν· καὶ ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἱερέων κοσμικοῖς θεωρίοις μὴ προσιέναι.

ιέ Ὁμοίως ἤρεσεν· ἵνα ὁστισδήποτε τῶν ἐπισκόπων etc. ut p. 234.

Πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ κληρικοὶ, οἱ ἐν τῷ ἰδίῳ πράγματι ἔκκλητον παρέχοντες, ἐπὶ τὰ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς κοινωνίαν μηδαμῶς δεχθῶσιν.

κή Ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι, καὶ οἱ λοιποὶ κατώτεροι κληρικοὶ, ἐν αἷς ἔχουσιν αἰτίαις, ἐὰν τὰ δικαστήρια μέμφωνται τῶν ἰδίων ἐπισκόπων, οἱ γείτονες ἐπίσκοποι ἀκροάσωνται αὐτῶν, καὶ μετὰ συναινέσεως τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαθῶσιν οἱ προσκαλούμενοι παρ' αὐτῶν ἐπίσκοποι· εἰ δὲ καὶ περὶ αὐτῶν ἔκκλητον παρέχειν νομίσουσι, μὴ ἐκκαλέσωνται εἰς τὰ πέραν τῆς θαλάσσης δικαστήρια, ἀλλὰ πρὸς τοὺς πρωτεύοντας τῶν ἰδίων ἐπαρχιῶν, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐπισκόπων πολλάκις ὥρισται· οἱ δὲ πρὸς περαματικὰ δικαστήρια διεκκαλούμενοι, παρ' οὐδενὸς ἐν τῇ Ἀφρικῇ δεχθῶσιν εἰς κοινωνίαν.

Περὶ τῶν τοῖς λαοῖς οὓς νομίζουσιν αὐτοῖς ἀνήκειν ἐπιβαλλόντων παρὰ γνώμην τῶν αὐτοὺς κατεχόντων.

ρκ́ Ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα οἱοιδήποτε ἐπίσκοποι τὰ πλήθη ἃ νομίζουσι τῷ θρόνῳ αὐτῶν ἀνήκειν, μὴ οὕτως ἀναζητῶσιν ὥστε ἄλλων ἐπισκόπων κρινόντων τοῦτο πράττειν, ἀλλ' ὑπὸ ἑτέρου κατεχομένοις ἐπέλθωσι τοῖς λαοῖς, εἴτε θελήσουσιν

εἴτε μὴ θελήσουσι, τοῦ ἰδίου πράγματος τὴν ζημίαν ὑπομείνωσι· καὶ οἱ τινεσδήποτε τοῦτο ἐποίησαν, εἰ μὴ ἡ μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων συνέλευσις ἐπερατώθη, ἀλλ' ἀκμὴν περὶ τοῦ αὐτοῦ φιλονεικοῦσιν, ἐκεῖνος ἀποστῇ ἐκεῖθεν περὶ οὗ δειχθείη, ὅτι παρεάσας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς δικαστὰς ἔφοδον ἐποίησε· καὶ μὴ ἑαυτόν τίς κολακεύσῃ, εἰ ἐκ τοῦ πρωτεύοντος γράμματα περὶ τοῦ κατέχειν ἔλαβεν, ἀλλὰ εἴτε γράμματα ἔχει εἴτε οὐκ ἔχει, συνέλθοι τῷ κατέχοντι, καὶ παρ' αὐτοῦ γράμματα λάβοι, ὥστε φανῆναι τοῦτον εἰρηνικῶς τὴν αὐτῷ ἀνήκουσαν κατασχεῖν ἐκκλησίαν· ἐὰν δὲ κἀκεῖνος τινὰ ζήτησιν ἀντεπαγάγῃ, καὶ αὕτη περατωθῇ μεταξὺ ἐπισκόπων κρινόντων, εἴτε οὓς ὁ πρωτεύων αὐτῆς δῷ, εἴτε οὓς γειτνιῶντας κατὰ συναίνεσιν ἐπιλέξονται.

Περὶ τῶν ἀμελούντων τῶν αὐτοῖς ἀνηκόντων λαῶν.

Ὁμοίως ἤρεσεν ἵνα οἵτινεσδήποτε ἀμελοῦσι τῶν τόπων ρκα' τῶν ἀνηκόντων τῇ αὐτῶν καθέδρᾳ, πρὸς τὸ τούτους κερδᾶναι εἰς τὴν καθολικὴν ἑνότητα, ἐγκληθῶσιν ἀπὸ τῶν γειτνιώντων αὐτοῖς ἐπιμελῶν ἐπισκόπων περὶ τοῦ μὴ ἀναβάλλεσθαι τοῦτο πρᾶξαι· διὸ ἐὰν ἐντὸς προθεσμίας μηνῶν ἕξ, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς περὶ τούτου συνελεύσεως, μηδὲν ἀνύσωσι, τῷ δυναμένῳ λοιπὸν τούτους κερδᾶναι, προσκυρωθῶσιν· οὕτως μέν τοι, ἵνα ἐὰν ἐκεῖνος πρὸς ὃν ἐνδείκνυνται ἀνήκειν οἱ τοιοῦτοι, ἐξεπίτηδες διά τινα οἰκονομίαν ἔδοξεν ἀμελεῖν, τοῦτο τῶν αἱρετικῶν ἐπιλεξαμένων, ὥστε ἀθορύβως αὐτοὺς παραδέξασθαι, καὶ ἐν τοσούτῳ ἡ αὐτοῦ ἐπιμέλεια ὑπὸ ἑτέρου προελήφθη, ἤ τινι εἰ κατεχρήσατο τοὺς αὐτοὺς αἱρετικοὺς πλέον ἐκάκιζε, τούτου μεταξὺ ἐπισκόπων κρινόντων διαγινωσκομένου, οἱ τόποι τῇ αὐτοῦ καθέδρᾳ ἀποκατασταθῶσι· τῶν δὲ κρινόντων ἐπισκόπων ἐκ διαφόρων ὄν-

των ἐπαρχιῶν, ἐκεῖνος ὁ πρωτεύων τοὺς δικαστὰς δώσει, οὗ τινος ἐν τῇ χώρᾳ ὁ αὐτὸς ὑπάρχει τόπος, περὶ οὗ φιλονεικεῖται· ἐὰν δὲ κατὰ κοινὴν συναίνεσιν, γείτονας ἐπιλέξωνται κριτὰς, ἢ εἷς ἐπιλεγῇ ἢ τρεῖς· καὶ ἐὰν τρεῖς ἐπιλέξωνται, ἢ τῇ τῶν ὅλων ψήφῳ ἐπακολουθήσουσιν, ἢ τῇ τῶν δύο.

Τὰ ὀφείλοντα ἐν τούτῳ τῷ κεφ. παραγραφῆναι, συνῆψα ταῖς παραγραφαῖς τοῦ προλαβόντος κεφ. ζητῶν οὖν περὶ χρηματικῶν ἢ ἐγκληματικῶν δικῶν, ἐκεῖνα ἀνάγνωθι.

ΚΕΦ. ϛ.

Περὶ ἀναψηλαφήσεως ψήφων ἐπισκόπων.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ϛʹ.

ϛʹ Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀκοινώνητος γέγονε etc. ut p. 249.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν γʹ δʹ εʹ ιδʹ.

γʹ Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἀναγκαῖον καὶ τοῦτο etc. ut p. 26.

δʹ Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν etc. ut p. 26.

εʹ Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἤρεσεν ἵνα εἴ τις ἐπίσκοπος καταγγελθείη etc. ut p. 27.

Ἀπεκρίναντο οἱ ἐπίσκοποι· τὰ λεχθέντα ἤρεσεν.

ιδʹ Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· τὸ δὲ πάντοτέ με κινοῦν etc. ut p. 251.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ιδʹ ιεʹ κηʹ οθʹ ϟϛʹ ρκαʹ ρκεʹ.

Ὥστε ἀπὸ Τριπόλεως ἕνα ἐπίσκοπον εἰς τοποτηρησίαν ἐλθεῖν· καὶ ὥστε τὸν πρεσβύτερον ἐκεῖσε ἀπὸ πέντε ἀκούεσθαι ἐπισκόπων.

ιεʹ Ὁμοίως ἤρεσεν ἀπὸ Τριπόλεως διὰ τὴν τῆς χώρας ἔνδειαν, ἵνα ἐπίσκοπον εἰς τοποτηρησίαν ἐλθεῖν, καὶ ἵνα ὁ

πρεσβύτερος ἐκεῖσε, ἀπὸ πέντε ἀκούηται ἐπισκόπων· καὶ ὁ διάκονος ἀπὸ τριῶν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δηλονότι ἐπισκόπου προκαθημένου.

Περὶ διαφόρων τάξεων τῇ ἐκκλησίᾳ δουλευουσῶν· ὥστε ἐάν τις ἐγκληματικὸν πρᾶγμα περιπέσῃ, καὶ παραιτήσηται τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ὀφείλειν τὸν τοιοῦτον κινδυνεύειν· καὶ ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἱερέων κοσμικοῖς θεωρίαις μὴ προσιέναι.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁστισδήποτε etc. ut p. 234. ιι'

Πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι καὶ κληρικοὶ, οἱ ἐν τῷ ἰδίῳ πράγματι ἔκκλητον παρέχοντες ἐπὶ τὰ πέραν τῆς θαλάσσης, εἰς κοινωνίαν μηδαμῶς δεχθῶσιν.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα οἱ πρεσβύτεροι etc. ut p. 252. κη'

Περὶ τῶν μὴ φροντιζόντων κληρικῶν, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ πρᾶξαι τὸ ἴδιον πρᾶγμα.

Πάλιν ὡρίσθη etc. ut p. 249. οθ'

Ἵνα αἱρετοὺς δικαστὰς μὴ ἐξὸν εἴη ἐκκαλεῖσθαι.

Ἐὰν δὲ γένηται ἔκκλητος, καὶ ἐπιλέξηται ὁ ἐκκαλεσάμενος δικαστὰς, καὶ μετ' αὐτοῦ κἀκεῖνος καθ' οὗ ἐξεκαλέσατο, τοῦ λοιποῦ κατὰ τούτων μηδενὶ ἐξέσω ἐκκαλέσασθαι. ϟϛ'

Ὅτι οὐκ ὀφείλει τῶν ἐπιλεγομένων δικαστῶν ἡ γνώμη ἐξουθενεῖσθαι.

Κατὰ δὲ τῶν δικαστῶν τῶν κατὰ κοινὴν συναίνεσιν ἐπιλεγέντων, μὴ ἐξεῖναι ἐκκαλεῖσθαι· ὅς τις δὲ δήποτε ἀποδειχθείη, διὰ μονοτονίαν μὴ θέλειν τοῖς δικασταῖς πειθαρχῆσαι· τοῦτο γινώσκων ὁ τῆς πρώτης καθέδρας ἐπίσκοπος, δώσει γράμματα, ὥστε μηδένα τῶν ἐπισκόπων αὐτῷ κοινωνῆσαι, ἕως οὗ πειθαρχῇ. ρκα'

Περὶ πρεσβυτέρων καὶ κληρικῶν, ἵνα μὴ ἐκκαλῶνται, εἰ μὴ πρὸς τὰς τῆς Ἀφρικῆς συνόδους.

ρκε' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα πρεσβύτεροι etc. ut p. 252.

Ἡ η' διάταξις τοῦ δ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. φησὶν, ὅτι αἱ τῶν ἐπισκόπων ψῆφοι, ταῖς τῶν ἐπάρχων ἐοίκασιν, ἀφ' ὧν ἐκκαλεῖσθαι οὐκ ἔξεστι· καὶ ἡ κθ' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι εἴτε μόνος μητροπολίτης, εἴτε μετὰ τῆς συνόδου αὐτοῦ, δικάσει ἐπισκόπῳ ἢ κληρικῷ· καὶ εἰ μὴ στερχθῇ τὰ τετυπωμένα, ὁ τῆς διοικήσεως πατριάρχης σκοπεῖ, καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ κρινομένοις ἐμμένουσιν, ὡς ἂν εἰ αὐτὸς ἐξ ἀρχῆς ἐδίκασεν· οὐ γὰρ ἐκκαλοῦνται αἱ τῶν πατριαρχῶν ψῆφοι· τὸ αὐτὸ καὶ ἡ β' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν, ἥ τις φησὶν, ὡς εἴ τις τῶν παρὰ ἐπισκόπῳ δικαζομένων, εἴσω δέκα ἡμερῶν ἀντείποι, ὁ τῶν τόπων ἄρχων ἐξεταζέτω τὸ πρᾶγμα, καὶ ἢ βεβαιούτω τὴν ψῆφον καὶ ἐκβιβαζέτω, μὴ δυναμένου τοῦ δεύτερον ἐπὶ τούτῳ ἡττηθέντος ἐκκαλεῖσθαι· ἐναντίως δὲ τῷ ἐπισκόπῳ τοῦ ἄρχοντος ψηφιζομένου, ἡ τοῦ ἄρχοντος ψῆφος ὑπόκειται ἐκκλήτῳ, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἀναφέρεται καὶ ἐξετάζεται· ἐὰν δὲ ἀπὸ κελεύσεως ἢ προστάξεως δικάσῃ ἐπίσκοπος, ἡ ἔκκλητος τὴν ψῆφον αὐτοῦ ἐπὶ τὸν παραπέμψαντα τὴν ὑπόθεσιν ἀναπέμπει. (Confer p. 243.)

ΚΕΦ. Ζ.

Ἐὰν ἐπίσκοπος ἔχων πρὸς συνεπίσκοπον, μὴ δικάσηται, ἀλλὰ χειρὶ πράξῃ.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ρκ'.

Περὶ τῶν τοῖς λαοῖς οὓς νομίζουσιν αὐτοῖς ἀνήκειν, ἐπιβαλλόντων παρὰ γνώμην τῶν αὐτοὺς κατεχόντων.

ρκ' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα οἱοιδήποτε ἐπίσκοποι etc. ut p. 252.

ΚΕΦ. Η.

Πότε δύναται ἐπίσκοπος κινεῖν ἐπισκόπῳ παρὰ ἄρχοντι πολιτικῷ.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν μη'.
Περὶ ἀναβαπτισμάτων καὶ ἀναχειροτονιῶν ἢ μεταβάσεως ἐπισκόπων.

Ἐκεῖνο δὲ ἀναφέρομεν ἐνταλθὲν ἡμῖν etc. ut p. 86. μη'

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπε.

Φυλαχθέντος τοῦ τύπου τῆς καταστάσεως, μὴ κριθῇ τῆς συνόδου ὑπάρχων, ἐὰν ἐπιεικῶς αἰτηθεὶς παρὰ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης ἀποστῆναι παρῃτήσατο, ἐπειδὴ ἐκ τῆς οἰκείας καταφρονήσεως καὶ μονοτονίας περιῆλθεν εἰς ἀρχοντικὴν ἐξουσίαν.

Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· τοῦτο πᾶσιν ἀρέσκει. – Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· δίκαιόν ἐστιν, ἀρέσκει.

ΚΕΦ. Θ.

Περὶ τῶν ἀδίκως ἐκβαλλομένων ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν ιδ' ιη' ιθ'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· τὸ δὲ πάντοτέ με κινοῦν etc. ιδ' ut p. 251.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ὑποβάλλοντος καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ιη' ἡμῶν Ὀλυμπίου, καὶ τοῦτο ἤρεσεν· ἵνα εἴ τις ἐπίσκοπος, βίαν ὑπομείνας ἀδίκως ἐκβληθείη, ἢ διὰ τὴν ἐπιστήμην, ἢ διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἢ διὰ τὴν τῆς ἀληθείας ἐκδικίαν, καὶ φεύγων τὸν κίνδυνον, ἀθῶος καὶ καθωσιωμένος ὢν, εἰς ἑτέραν ἔλθοι πόλιν, μὴ κωλυέσθω

ἐκεῖ ἐπὶ τοσοῦτον διάγειν, ἕως ἂν ἐπανέλθῃ, ἢ τῆς ὕβρεως τῆς γεγενημένης αὐτῷ ἀπαλλαγὴν εὑρέσθαι δυνηθῇ· σκληρὸν γὰρ καὶ βαρύτατον, ἐλασίαν ἄδικον ὑπομεμενηκότα μὴ ὑποδέχεσθαι ὑφ' ἡμῶν· πλείστῃ γὰρ καλοκαγαθίᾳ καὶ φιλοφρονήσει ὀφείλει παραδέχεσθαι ὁ τοιοῦτος.

Ἅπαντες εἰρήκασιν· ἤρεσε καὶ τοῦτο.

ιθ' Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπεν· οἶδας, ἀδελφὲ Ἀέτιε, ὡς τὸ τηνικαῦτά ποτε καταςαθέντος σου ἐπισκόπου, ἡ εἰρήνη λοιπὸν ἐβράβευσεν· ἵνα μή τινα λείψανα διχονοίας περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν εναπομείνῃ, ἔδοξε καὶ τοὺς παρὰ Μουσαίου κατασταθέντας, καὶ τοὺς παρὰ Εὐτυχιανοῦ, ἐπειδὴ αὐτῶν οὐδεμία αἰτία εὑρίσκοιτο, πάντας ὑποδεχθῆναι.

Ἡ κγ' διάταξις τοῦ γ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. δέχεται τὴν μνήμην Φλαβιανοῦ, καὶ ἐκβάλλει Εὐτυχέα· ἡ δὲ λη' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι οὐ δεῖ τοὺς ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς, ἀναγκάζειν τινὰς καρποφορεῖν, ἢ ἀγγαρείας διδόναι, ἢ ἐπηρεάζειν, ἢ ἀφορίζειν, ἢ ἀναθεματίζειν, ἢ μὴ βαπτίζειν, ἢ μὴ διδόναι κοινωνίαν διὰ ταῦτα, κἂν ἔθος τοιοῦτον ἐκράτησεν· ὁ δὲ παραβαίνων, ἐκπίπτει τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς διοικήσεως αὐτῆς, καὶ δίδωσι ι' λίτρας· ταῦτα δὲ κρατεῖ ἐν μόνῃ τῇ βασιλευούσῃ καὶ τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς, καὶ τοῖς ἀνήκουσι τόποις μητροπολίτου, ὑπὸ τοῦ πατριάρχου χειροτονουμένοις, ἢ τοῖς ἐξ ἐκείνων γινομένοις ἐπισκόποις· καὶ ἡ ιζ' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, χωρὶς κανονικῆς αἰτίας, ἀφορίζων τινὰ τῆς κοινωνίας, λυομένου τοῦ χωρισμοῦ ὑπὸ τοῦ μείζονος ἱερέως, αὐτὸς ἀκοινώνητος γίνεται, ἐφ' ὅσον χρόνον ἱερεὺς ὑφ' ὃν τελεῖ συνίδοι.

ΚΕΦ. Ι.

Περὶ τῶν ἀφοριζομένων ἢ ἐκβαλλομένων τῆς ἐκκλησίας ἢ τῆς κοινωνίας.

Ἀποστόλων κανὼν ιβ΄ ιγ΄ λβ΄ να΄.

Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, ἀφωρισμένος ἤτοι ἄδεκτος, ἀπελθὼν ἐν ἑτέρᾳ πόλει δεχθῇ, ἄνευ γραμμάτων συστατικῶν, ἀφοριζέσθω καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ δεχθείς. ιβ΄

Εἰ δὲ ἀφωρισμένος εἴη, ἐπιτεινέσθω αὐτῷ ὁ ἀφορισμός. ιγ΄

Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος ὑπὸ ἐπισκόπου γένηται ἐν ἀφορισμῷ, τοῦτον μὴ ἐξεῖναι παρ' ἑτέρου δεχθῆναι ἀλλ' ἢ παρὰ τοῦ ἀφορίσαντος αὐτόν· εἰ μὴ ἂν κατὰ συγκυρίαν τελευτήσῃ ὁ ἀφορίσας αὐτὸν ἐπίσκοπος. λβ΄

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, γάμου καὶ κρεῶν καὶ οἴνου οὐ δι' ἄσκησιν ἀλλὰ διὰ βδελυρίαν ἀπέχεται, ὅτι πάντα καλὰ λίαν, καὶ ὅτι ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ βλασφημῶν διαβάλλει τὴν δημιουργίαν, ἢ διορθούσθω ἢ καθαιρείσθω, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἀποβαλλέσθω· ὡσαύτως καὶ λαϊκός. να΄

Συνόδου Νικαίας κανὼν ε΄ ιβ΄ ιγ΄ ιϛ΄.

Περὶ τῶν ἀκοινωνήτων γενομένων etc. ut p. 207. ε΄

Οἱ δὲ προσκληθέντες μὲν ὑπὸ τῆς χάριτος, καὶ τὴν πρώτην ὁρμὴν ἐνδειξάμενοι, καὶ ἀποθέμενοι τὰς ζώνας, μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ τὸν οἰκεῖον ἔμετον ἀναδραμόντες ὡς κύνες, ὥς τινας καὶ ἀργύρια προέσθαι, καὶ βενεφικίοις κατορθῶσαι τὸ ἀναστρατεύσασθαι, οὗτοι δέκα ἔτη ὑποπιπτέτωσαν, μετὰ τὸν τῆς τριετοῦς ἀκροάσεως χρόνον· ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις προσήκει ἐξετάζειν τὴν προαίρεσιν καὶ τὸ εἶδος τῆς μετα- ιβ΄

νείας· ὅσοι μὲν γὰρ φόβῳ καὶ δάκρυσι καὶ ὑπομονῇ καὶ ἀγαθοεργίαις τὴν ἐπιστροφὴν, ἔργῳ καὶ οὐ σχήματι ἐπιδείκνυνται, οὗτοι πληρώσαντες τὸν χρόνον τὸν ὡρισμένον τῆς ἀκροάσεως, εἰκότως τῶν εὐχῶν κοινωνήσουσι, μετὰ τοῦ ἐξεῖναι τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ φιλανθρωπότερόν τι περὶ αὐτῶν βουλεύσασθαι· ὅσοι δὲ ἀδιαφόρως ἤνεγκαν, καὶ τὸ σχῆμα τοῦ εἰσιέναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀρκεῖν αὐτοῖς ἡγήσαντο πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν, οὗτοι ἐξάπαντος πληρούτωσαν τὸν χρόνον.

ιγ' Περὶ δὲ τῶν ἐξοδευόντων, ὁ παλαιὸς καὶ κανονικὸς νόμος φυλαχθήσεται καὶ νῦν, ὥστε εἴ τις ἐξοδεύοι, τοῦ τελευταίου καὶ ἀναγκαιοτάτου ἐφοδίου τοῦτον μὴ ἀποστερεῖσθαι· εἰ δὲ ἀπογνωσθεὶς καὶ κοινωνίας τυχὼν, μετὰ τῶν κοινωνούντων τῆς εὐχῆς μόνης ἔστω, ἄχρις ἂν πληρωθῇ ὁ ὁρισθεὶς ὑπὸ τῆς μεγάλης συνόδου χρόνος· καθόλου δὲ καὶ περὶ παντὸς οὑτινοσοῦν ἐξοδεύοντος, αἰτοῦντος τοῦ μετασχεῖν εὐχαριστίας, ὁ ἐπίσκοπος μετὰ δοκιμασίας μεταδιδότω τῆς προσφορᾶς.

ιϛ' Ὅσοι ῥιψοκινδύνως etc. ut p. 87.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ϛ'.

ϛ' Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀκοινώνητος γεγόνε etc. ut p. 248.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λϛ'.

λϛ' Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς, μάγους ἢ ἐπαοιδοὺς εἶναι, ἢ μαθηματικοὺς, ἢ ἀστρολόγους, ἢ ποιεῖν τὰ λεγόμενα φυλακτήρια, ἅ τινά ἐστι δεσμωτήρια τῶν ψυχῶν αὐτῶν· τοὺς δὲ φοροῦντας, ῥίπτεσθαι ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκελεύσαμεν.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν δ' ιϛ'.

δ' Οἱ ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς τὸν μονήρη μετιόντες βίον,

τῆς προσηκούσης ἀξιούσθωσαν τιμῆς· ἐπειδὴ δέ τινες τῷ μοναχικῷ κεχρημένοι προσχήματι, τάς τε ἐκκλησίας καὶ τὰ πολιτικὰ διαταράσσουσι πράγματα, περιϊόντες διαφόρως ἐν ταῖς πόλεσιν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μοναστήρια συνιστᾷν ἑαυτοῖς ἐπιτηδεύοντες, ἔδοξε μηδένα μὲν μηδαμοῦ οἰκοδομεῖν, μὴ δὲ συνιστᾷν μοναστήριον ἢ εὐκτήριον οἶκον, παρὰ γνώμην τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου· τοὺς καθ' ἑκάστην πόλιν καὶ χώραν μονάζοντας ὑποτετάχθαι τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀσπάζεσθαι, καὶ προσέχειν μόνῃ τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ, ἐν οἷς τόποις ἀπετάξαντο προσκαρτεροῦντες· μήτε δὲ ἐκκλησιαστικοῖς, μήτε βιωτικοῖς παρενοχλεῖν πράγμασιν ἢ ἐπικοινωνεῖν, καταλιμπάνοντας τὰ ἴδια μοναστήρια, εἰ μή ποτε ἄρα ἐπιτραπεῖεν διὰ χρείαν ἀναγκαίαν ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου· μηδένα δὲ προσδέχεσθαι ἐν τοῖς μοναστηρίοις δοῦλον ἐπὶ τῷ μονάσαι, παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου δεσπότου· τὸν δὲ παραβαίνοντα τοῦτον ἡμῶν τὸν ὅρον, ὡρίσαμεν ἀκοινώνητον εἶναι, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται· τὸν μέν τοι ἐπίσκοπον τῆς πόλεως, χρὴ τὴν δέουσαν πρόνοιαν ποιεῖσθαι τῶν μοναστηρίων.

Παρθένον ἑαυτὴν ἀναθεῖσαν τῷ δεσπότῃ Θεῷ, ὡσαύτως ις΄
δὲ καὶ μονάζοντα, μὴ ἐξεῖναι γάμῳ προσομιλεῖν· εἰ δέ γε εὑρεθεῖεν τοῦτο ποιοῦντες, ἔστωσαν ἀκοινώνητοι· ὡρίσαμεν δὲ ἔχειν τὴν αὐθεντίαν τῆς ἐπ' αὐτοῖς φιλανθρωπίας τὸν κατὰ τόπον ἐπίσκοπον.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν ιγ΄ ιδ΄.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· καὶ τοῦτο πᾶσιν ἀρεσάτω, ἵνα ιγ΄
εἴτε διάκονος, εἴτε πρεσβύτερος, ἢ καί τις τῶν κληρικῶν ἀκοινώνητος γένηται, καὶ πρὸς ἕτερον ἐπίσκοπον τὸν εἰδότα αὐτὸν καταφύγοι, γινώσκοντα ἀποκεκινῆσθαι αὐτὸν τῆς κοι-

νωνίας παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, μὴ χρῆναι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ καὶ ἐπισκόπῳ ὕβριν ποιοῦντα, παρέχειν αὐτῷ κοινωνίαν· εἰ δὲ τολμήσοι τοῦτο ποιῆσαι γινωσκέτω, συνελθόντων ἐπισκόπων, ἀπολογίᾳ ἑαυτὸν ὑπεύθυνον καθεστάναι.

Ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι εἶπον· αὕτη ἡ κρίσις καὶ τὴν
εἰρήνην πάντοτε διαφυλάξει, καὶ διατηρήσει
τὴν πάντων ὁμόνοιαν.

ιδ' Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· τὸ δὲ πάντοτέ με κινοῦν etc. ut p. 251.

Πάντες εἰρήκασιν· ὁ ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ξε'.

Περὶ Ἀκυτίου τοῦ ἐπισκόπου τοῦ καταδικασθέντος.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

ξε' Τοῦ Ἀκυτίου ἔτι μὴν τοῦ ἔκπαλαι κατὰ τὴν ἰδίαν ἀξίαν τῇ τῶν ἐπισκόπων γνώμῃ καταδικασθέντος, τὸ πρᾶγμα οὐκ οἶμαι παρεατέον τῇ πρεσβείᾳ, ἵνα ἐὰν τυχὸν τοῦτον εὕροι ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσιν, ἔσω πρὸς φροντίδος τῷ αὐτῷ ἡμῶν ἀδελφῷ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως, ὡς χρὴ καὶ ὅπου ἐξὸν εἴη κατ' ἐκείνου διαπράξασθαι.

Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη· – πολὺ ἀρέσκει καὶ αὕτη ἡ ἐξακολούθησις, μάλιστα ὅτι ἔκπαλαι καταδεδίκασται ὁ αὐτὸς Ἀκύτιος, καὶ ἡ τούτου ἀναίσχυντος ἡσυχία ὑπὲρ τῆς καταστάσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς, καὶ σωτηρίας τῆς ἐκκλησίας μᾶλλον καὶ μᾶλλον πανταχοῦ καταμαχητέα ἐστί.

Καὶ ὑπέγραψαν.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος τῆς ἐν Καρχηδόνι ἐκκλησίας τῷ παρόντι ψηφίσματι συνῄνεσα, καὶ ἀναγνωσθέντι ὑπέγραψα.

Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν κα΄.

Οἱ ἐπ' ἐγκλήμασι κανονικοῖς ὑπεύθυνοι γινόμενοι, καὶ διὰ τοῦτο παντελεῖ τε καὶ διηνεκεῖ καθαιρέσει ὑποβαλλόμενοι, καὶ ἐν τῷ τῶν λαϊκῶν ἀπωθούμενοι τόπῳ, εἰ μὲν ἑκουσίως πρὸς ἐπιστροφὴν ὁρῶντες, ἀθετοῦσι τὴν ἁμαρτίαν δι' ἧς τῆς χάριτος ἐκπεπτώκασι, καὶ ταύτης τέλεον ἑαυτοὺς καθιστῶσιν ἀλλοτρίους, τῷ τοῦ κληρικοῦ κειρέσθωσαν σχήματι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο αὐθαιρέτως αἱρήσονται, καθάπερ οἱ λαϊκοὶ τὴν κόμην ἐπιτρεφέτωσαν, ὡς τὴν ἐν κόσμῳ ἀναστροφὴν, τῆς οὐρανίου ζωῆς προτιμήσαντες. κα΄

Ἡ ιδ΄ διάταξις τοῦ γ΄ τίτ. τοῦ α΄ βιβλ. λέγει, ὅτι ὁ κατὰ δοκιμασίαν ἐπισκόπων ἐκβληθεὶς ἐπισκοπῆς, ἐὰν τι ποιῇ ταραχῶδες καὶ θέλῃ ἐπιβῆναι τῇ αὐτῇ ἐπισκοπῇ, πόῤῥω τῆς πόλεως ρ΄ μίλια ἐκβάλλεται, καὶ οὐκ ἔχει ἄδειαν προσιέναι βασιλεῖ ἢ λαμβάνειν ἀντίγραφον· ἀλλ' εἰ καὶ λάβοι, οὐκ ἀπολαύει, καὶ ὁ βοηθῶν αὐτῷ ἀγανακτεῖται· καὶ ἡ κγ΄ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. ἐκβάλλει Εὐτυχέα· καὶ ἡ ε΄ διάτ. τοῦ α΄ τίτ. τῶν νεαρῶν ἐκβάλλει Πέτρον, Ἄντιμον, Σεβῆρον, καὶ Ζωόραν, ἀπειλοῦσα τοῖς ἔχουσι συγγράμματα Σεβήρου καὶ μὴ καίουσιν αὐτὰ, ποινὰς ἑτέρας καὶ χειρὸς ἀποκοπήν· ἡ δὲ β΄ διάτ. τοῦ α΄ τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ἐπίσκοπος κανονικῶς τῆς ἱερωσύνης ἐκπεσὼν, καὶ ἐπιβαίνων τῇ πόλει ἀφ' ἧς ἐξεβλήθη, ἢ καταλιμπάνων τὸν τόπον ἐν ᾧ διάγειν ἐκελεύσθη, μοναστηρίῳ ἄλλης ἐπαρχίας ἐμβάλλεται.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Ἐκ ποίων αἰτιῶν ἀφορίζεται ἐπίσκοπος, ἢ κληρικὸς, ἢ λαϊκός· καὶ ἐὰν ἐπίσκοπος κατηγορούμενος, διὰ λιβέλλου παραιτῆται τὴν ἐπισκοπήν· καὶ ὅτι οὐ δεῖ τὸν ἐπίσκοπον ἐκβαλλόμενον ἀλόγως ἢ εὐλόγως, εἰς πρεσβυτέρου κατάγεσθαι βαθμόν.

Ἀποστόλων κανὼν ε΄ η΄ θ΄ ι΄ ιβ΄ ιγ΄ ιε΄ ις΄ κδ΄ λς΄
μγ΄ με΄ μη΄ νδ΄ νς΄ νζ΄ νη΄ νθ΄ ξε΄ ξζ΄
ο΄ οα΄ οβ΄ ογ΄ ος΄ πδ΄. (1)

ε΄ Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβαλλέτω προφάσει εὐλαβείας· ἐὰν δὲ ἐκβάλῃ, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω.

η΄ Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, προσφορᾶς γενομένης μὴ μεταλάβοι etc. ut p. 144-145.

θ΄ Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς, καὶ τῶν γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ ἁγίᾳ μεταλήψει, ὡς ἀταξίαν ἐμποιοῦντας τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀφορίζεσθαι χρή.

ι΄ Εἴ τις ἀκοινωνήτῳ κἂν ἐν οἴκῳ συνεύξεται, οὗτος ἀφοριζέσθω.

ιβ΄ Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, ἀφωρισμένος ἤτοι ἄδεκτος, ἀπελθὼν ἐν ἑτέρᾳ πόλει δεχθῇ ἄνευ γραμμάτων συστατικῶν, ἀφοριζέσθω καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ δεχθείς.

ιγ΄ Εἰ δὲ ἀφωρισμένος εἴη, ἐπιτεινέσθω αὐτῷ ὁ ἀφορισμὸς, ὡς ψευσαμένῳ καὶ ἀπατήσαντι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ.

(1) Etsi aliquot ex his forte canonibus supra iam relati fuere, tamen eos propter brevitatem et opportunitatem repetere heic non piguit.

Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν, ἀπολείψας τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, εἰς ἑτέραν ἀπέλθοι, καὶ παντελῶς μεταστὰς διατρίβοι ἐν ἄλλῃ παροικίᾳ παρὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, τοῦτον κελεύομεν μηκέτι λειτουργεῖν, εἰ μάλιστα προσκαλουμένου αὐτὸν τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ ἐπανελθεῖν, οὐχ ὑπήκουσεν· ἐπιμένων τῇ ἀταξίᾳ, ὡς λαϊκὸς μέντοι ἐκεῖσε κοινωνείτω. ιε΄

Εἰ δὲ ὁ ἐπίσκοπος, παρ' ᾧ τυγχάνουσι, παρ' οὐδὲν λογισάμενος τὴν κατ' αὐτῶν ὁρισθεῖσαν ἀργίαν, δέξεται αὐτοὺς ὡς κληρικοὺς, ἀφοριζέσθω ὡς διδάσκαλος ἀταξίας. ις΄

Λαϊκὸς ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας ἀφοριζέσθω ἔτη τρία· ἐπίβουλος γάρ ἐστι τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς. κδ΄

Εἴ τις χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος etc. ut p. 56. λς΄

Ὑποδιάκονος ἢ ἀναγνώστης ἢ ψάλτης τὰ ὅμοια ποιῶν, ἢ παυσάσθω ἢ ἀφοριζέσθω· ὡσαύτως καὶ λαϊκός. μγ΄

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, αἱρετικοῖς συνευξάμενος μόνον etc. ut p. 148. με΄

Εἴ τις λαϊκὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐκβαλὼν ἑτέραν λάβοι, ἢ παρὰ ἄλλου ἀπολελυμένην, ἀφοριζέσθω. μη΄

Εἴ τις κληρικὸς ἐν καπηλείῳ φωραθείη ἐσθίων, ἀφοριζέσθω, πάρεξ τοῦ ἐν πανδοχείῳ ἐν ὁδῷ δι' ἀνάγκην καταλύοντος. νδ΄

Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσει πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἀφοριζέσθω. νς΄

Εἴ τις κληρικὸς χωλὸν ἢ κωφὸν ἢ τυφλὸν ἢ τὰς βάσεις πεπληγμένον χλευάσει, ἀφοριζέσθω· ὡσαύτως καὶ λαϊκός. νζ΄

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἀμελῶν τοῦ κλήρου ἢ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ παιδεύων αὐτοὺς τὴν εὐσέβειαν, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ τῇ ῥαθυμίᾳ, καθαιρείσθω. νη΄

νθ' Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, τινὸς τῶν κληρικῶν ἐνδεοῦς ὄντος, μὴ ἐπιχορηγεῖ τὰ δέοντα, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων καθαιρείσθω, ὡς φονεύσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

ξδ' Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς εἰσέλθοι εἰς συναγωγὴν ἰουδαίων ἢ αἱρετικῶν προσεύξασθαι, καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω.

ξζ' Εἴ τις παρθένον ἀμνήστευτον βιασάμενος ἔχει, ἀφοριζέσθω· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ ἑτέραν λαμβάνειν, ἀλλ' ἐκείνην κατέχειν ἣν καὶ ᾑρετίσατο, κἂν πενιχρὰ τυγχάνῃ.

ο' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν, νηστεύει μετὰ ἰουδαίων, ἢ ἑορτάζει μετ' αὐτῶν, ἢ δέχεται παρ' αὐτῶν τὰ τῆς ἑορτῆς ξένια, οἷον ἄζυμα, ἤ τι τοιοῦτο, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

οα' Εἴ τις χριστιανὸς ἔλαιον ἀπενέγκοι εἰς ἱερὸν ἐθνῶν, ἢ εἰς συναγωγὴν ἰουδαίων ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῶν, ἢ λύχνους ἀνάψει, ἀφοριζέσθω.

οβ' Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἀφέληται κηρὸν ἢ ἔλαιον, ἀφοριζέσθω, καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προστιθέτω μεθ' οὗ ἔλαβεν.

ογ' Σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθὲν ἢ ὀθόνην etc. ut p. 118.

ος' Ὅτι μὴ χρὴ τὸν ἐπίσκοπον τῷ ἀδελφῷ etc. ut p. 58.

πδ' Ὅς τις ὑβρίσει βασιλέα ἢ ἄρχοντα παρὰ τὸ δίκαιον, τιμωρίαν τιννύτω· καὶ εἰ μὲν κληρικὸς, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Συνόδου Χαλκηδόνος ἐκ τῆς πράξεως τῆς περὶ Φωτίου ἐπισκόπου Τύρου, καὶ Εὐσταθίου ἐπισκόπου Βηρυτοῦ.

α' Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον. Περὶ τῶν ἐπισκόπων τῶν χειροτονηθέντων μὲν παρὰ Φω-

τίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου, ἀποκινηθέντων δὲ παρὰ Εὐσταθίου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου, καὶ μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν κελευσθέντων εἶναι πρεσβυτέρων, τί παρίσταται τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ;

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ιη΄.

Εἴ τινες ἐπίσκοποι κατασταθέντες etc. ut p. 57. ιη΄

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν α΄.

Πρεσβύτερος ἐὰν γήμῃ, τῆς τάξεως αὐτὸν μετατίθεσθαι· α΄
ἐὰν δὲ πορνεύσῃ ἢ μοιχεύσῃ, ἐξωθεῖσθαι αὐτὸν τέλεον, καὶ ἄγεσθαι εἰς μετάνοιαν.

Κυρίλλου ἐκ τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς κεφ. α΄ γ΄.

Ἕκαστα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων etc. ut p. 42-44. α΄
usque ad προσαγορεύει.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Ὅτι ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ ἐπίσκοπος οὐ κοινωνεῖ τῷ παρ' αὐτοῦ ἀφορισθέντι, οὔτε οἱ ἄλλοι ἐπίσκοποι κοινωνοῦσι τῷ ἀφορίσαντι.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ρλγ΄.

Ἵνα μὴ ὡς ἔτυχε τινὰ στερήσῃ τῆς κοινωνίας ὁ ἐπίσκοπος.

Ἐφ' ὅσον τῷ ἀφωρισμένῳ μὴ κοινωνεῖ ὁ ἴδιος ἐπίσκοπος, ρλγ΄
τῷ αὐτῷ ἐπισκόπῳ ἄλλοι μὴ συγκοινωνήσωσιν ἐπίσκοποι· ὥστε μᾶλλον παραφυλάττεσθαι τὸν ἐπίσκοπον μὴ λέγειν κατά τινος, ὅπερ ἀποδείξεσιν ἐλέγξαι παρ' ἑτέροις οὐ δύναται.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Κατὰ τὰ ὁρισθέντα τῇ γνώμῃ πάσης τῆς συναθροισθείσης συνόδου καὶ τῆς ἐμῆς μετριότητος, ἀρέσκει πάντων τῶν πραγμάτων τοῦ προδηλωθέντος ὁλοτελοῦς τίτλου ποιῆσαι τὸ

συμπέρασμα, καὶ τὴν συζήτησιν τῆς διατυπώσεως τῆς παρούσης ἡμέρας τὰ ἐκκλησιαστικὰ πεπραγμένα ἀναδέξονται· ἅ τινα δὲ ἀκμὴν οὐκ ἐπεξειργάσθησαν, τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ διὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Φαυστίνου τοῦ ἐπισκόπου, Φιλίππου καὶ Ἀσέλλου τῶν πρεσβυτέρων, τῷ προσκυνητῷ ἀδελφῷ ἡμῶν καὶ συνεπισκόπῳ Βονιφατίῳ ἀντιγράψομεν.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Πόσοι ἐπίσκοποι ποιοῦσι καθαίρεσιν ἐπισκόπου.

Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως τῆς κατὰ τοὺς ἐπισκόπους Ἀραβίας.

Ἀραβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν.

Οὐ τῆς παρούσης ἕνεκα δίκης, ἀλλὰ τοῦ ἐφεξῆς βίου παντὸς δεδοικὼς τοῦτο, ἀξιῶ τὴν ἁγίαν σύνοδον διαλαλῆσαι· ἔξεστι γενέσθαι καθαίρεσιν παρὰ δύο ἐπισκόπων, ἢ οὔ; καὶ κατὰ ἀπόντος ἔξεστιν, ἢ οὔ; οὐδὲν πρόκριμαι πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν, δέδοικα δὲ μὴ ἐκ τῶν ὑπομνημάτων τούτων τινὲς λαβόμενοι ἐξουσίαν, τοιαῦτα τολμήσωσιν· ἀξιῶ ὑμᾶς ἀποκρίνασθαι.

Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπεν.

Ἐπαινετῶς εἰσηγήσατο ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀραβιανός· οὐ μὴν δυναμένης δίκης ἐξομοιοῦσθαι, τὸ παρελθὸν μὴ κατακρίναντες, τὸ ἑξῆς ἀσφαλισώμεθα.

Ἀραβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε.

Τὸ παρελθὸν ἡ τῶν μακαρίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ σύνοδος κατακρινεῖ, ἡ κελεύουσα μὴ ἐλάττους εἶναι τριῶν τοὺς χειροτονοῦντας, μὴ δὲ ἀπόντος μητροπολίτου· τοῦ δὲ μέλλοντος ἕνεκεν δεδοικὼς ἐγὼ, τὴν ἐρώτησιν ἐποιησάμην· ἀξιῶ οὖν ὑμᾶς σαφῶς διαλαλῆσαι, καὶ μήτε ἠρτημένως μήτε

ἀμφιβόλως, ὥστε μὴ ἐξεῖναι ὑπὸ δύο ἀνθρώπων μήτε χειροτονεῖσθαι μήτε καθαιρεῖσθαι ἐπίσκοπον ἀκολούθως τῇ ἐν Νικαίᾳ συνόδῳ. - Καὶ μεθ' ἕτερα.

Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας εἶπεν.

Ἐπὶ τῶν ἀπελθόντων, οὐ δυνατὸν ψῆφον ἐκφέρειν ἀγανακτήσεως, ἐπειδήπερ μὴ παρόντες κατεκρίθησαν· εἰ μέν τοι γε περὶ τῶν μελλόντων διασκοποίη τίς, τῶν ὀφειλόντων καθελεῖν, φαίνεταί μοι μὴ μόνον τρεῖς παρεῖναι προσήκειν, ἀλλὰ καὶ εἰ δυνατὸν τοὺς πάντας ἐπαρχεώτας, ἵνα τῇ τῶν πολλῶν ψήφῳ, ἀκριβεστέρα ἡ κατάκρισις τοῦ ἀξίου τῆς καθαιρέσεως δεικνυήται, παρόντος καὶ κρινομένου.

Νεκτάριος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως εἶπε.

Νομίμων εἰσηγήσεων καὶ δογμάτων πρυτανευομένων ἀκόλουθον, οὐ διὰ προσώπων τινὰς αἰτίας τὰ τοιαῦτα δογματίζεσθαι· τοιγαροῦν καθάπερ ὁ ἁγιωτάτος ἐπίσκοπος Ἀραβιανὸς εἰσηγήσατο, τὰ μέλλοντα ἀσφαλίσασθαι βουλόμενος, ἀκόλουθος καὶ φιλάνθρωπος ἡ τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Θεοφίλου ψῆφος διορισαμένη, μὴ χρῆναι πρὸς τὸ ἑξῆς μὴ δὲ παρὰ τριῶν, μή τοι γε παρὰ δύο, τὸν ὑπεύθυνον δοκιμαζόμενον καθαιρεῖσθαι· ἀλλὰ γὰρ πλείονος συνόδου ψήφῳ, καὶ τῶν τῆς ἐπαρχίας, καθὼς καὶ οἱ ἀποστολικοὶ κανόνες διωρίσαντο.

Φλαβιανὸς ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας εἶπεν.

Ἅπερ κατέθεντο οἱ περὶ τὸν ἁγιώτατον καὶ ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Νεκτάριον, καὶ τὸν ἁγιώτατον καὶ ὁσιώτατον ἐπίσκοπον Θεόφιλον δῆλα, καὶ στέργομεν πάντες οἱ ἐκκλησιαστικοί.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Ἐκ ποίων αἰτιῶν καθαιρεῖται.

Ἀποστόλων κανὼν γ' ε' ς' ζ' ια' κγ' κε' κζ' κθ' λ' λα' λε' μβ' μδ' με' μς' μζ' μθ' ν' να' νβ' νγ' νε' νθ' ξ' ξβ' ξγ' ξδ' ξε' ξς' ξη' ξθ' ο' πα' πγ' πδ'.

γ' Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος παρὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν etc. ut p. 134.

ε' Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα μὴ ἐκβαλλέτω προφάσει εὐλαβείας· ἐὰν δὲ ἐκβάλῃ, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω. (ut p. 264.)

ς' Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, κοσμικὰς φροντίδας μὴ ἀναλαμβανέτω· εἰ δὲ μὴ, καθαιρείσθω.

ζ Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τὴν ἁγίαν τοῦ πάσχα ἡμέραν, πρὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας μετὰ ἰουδαίων ἐπιτελέσει, καθαιρείσθω.

ια' Εἴ τις καθῃρημένῳ, κληρικὸς ὢν, ὡς κληρικῷ συνεύξεται, καθαιρείσθω καὶ αὐτός.

κγ' Εἴ τις κληρικὸς ὢν ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσει, καθαιρείσθω· φονεὺς γάρ ἐστιν ἑαυτοῦ.

κε' Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἐπὶ πορνείᾳ ἢ ἐπιορκίᾳ, ἢ κλοπῇ ἁλοὺς, καθαιρείσθω καὶ μὴ ἀφοριζέσθω· λέγει γὰρ ἡ γραφὴ, οὐκ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τὸ αὐτό· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοί.

κζ' Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τύπτοντα πιστοὺς ἁμαρτάνοντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καὶ διὰ τοιούτων φοβεῖν ἐθέλοντα, καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν· οὐδαμοῦ γὰρ ὁ κύριος τοῦτο ἡμᾶς ἐδίδαξε· τοὐναντίον δὲ αὐτὸς τυπτόμενος, οὐκ ἀντέτυπτε· λοιδορούμενος, οὐκ ἀντελοιδόρει· πάσχων, οὐκ ἠπείλει.

Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων etc. ut p. 65-66. κθ'

Εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος etc. ut p. 62. λ'

Εἴ τις πρεσβύτερος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, χωρὶς συναγάγῃ etc. ut p. 124. λα'

Ἐπίσκοπον μὴ τολμᾷν ἔξω τῶν ἑαυτοῦ ὅρων, χειροτονίας ποιεῖσθαι εἰς τὰς μὴ ὑποκειμένας αὐτῷ πόλεις καὶ χώρας· εἰ δὲ ἐλεγχθείη τοῦτο πεποιηκὼς παρὰ τὴν τῶν κατεχόντων τὰς πόλεις ἐκείνας ἢ τὰς χώρας γνώμην, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ οὓς ἐχειροτόνησε. λε'

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, κύβοις σχολάζων καὶ μέθαις, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω. μβ'

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τόκους ἀπαιτῶν τοὺς δανειζομένους, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω. μδ'

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, αἱρετικοῖς συνευξάμενος μόνον etc. ut p. 265. με'

Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, αἱρετικῶν δεξαμένους βάπτισμα ἢ θυσίαν etc. ut p. 148. μϛ'

Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, τὸν κατὰ ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα etc. ut p. 161. μζ'

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διάταξιν etc. ut p. 1. et 154. μθ'

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, μὴ τρία βαπτίσματα μιᾶς μυήσεως ἐπιτελέσει etc. ut p. 1. et 155. ν'

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, γάμου etc. ut p. 259. να'

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ προσδέχεται, ἀλλὰ ἀποβάλλεται, καθαιρείσθω, ὅτι λυπεῖ Χριστὸν τὸν εἰπόντα, χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. νβ'

νγ' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἑορτῶν, οὐ μεταλαμβάνει κρεῶν καὶ οἴνου, βδελυσσόμενος καὶ οὐ δι' ἄσκησιν, καθαιρείσθω, ὡς κεκαυτηριασμένος τὴν ἰδίαν συνείδησιν, καὶ αἴτιος σκανδάλου πολλοῖς γινόμενος.

νε' Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσει τὸν ἐπίσκοπον, καθαιρείσθω· ἄρχοντα γὰρ τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.

νθ' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, τινὸς τῶν κληρικῶν ἐνδεοῦς ὄντος etc. ut p. 266.

ξ' Εἴ τις τὰ ψευδεπίγραφα etc. ut p. 129.

ξβ' Εἴ τις κληρικὸς διὰ φόβον ἀνθρώπινον ἰουδαίου ἢ ἕλληνος ἢ αἱρετικοῦ ἀρνήσεται, εἰ μὲν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἀποβαλλέσθω· εἰ δὲ τὸ ὄνομα τοῦ κληρικοῦ, καθαιρείσθω· μετανοήσας δὲ, ὡς λαϊκὸς δεχθήτω.

ξγ' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, φάγῃ κρέα ἐν αἵματι ψυχῆς αὐτοῦ, ἢ θηριάλωτον ἢ θνησιμαῖον, καθαιρείσθω· τοῦτο γὰρ ὁ νόμος ἀπεῖπεν· εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, ἀφοριζέσθω.

ξδ' Εἴ τις κληρικὸς εὑρεθῇ τὴν κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων, ἢ τὸ σάββατον, πλὴν τοῦ ἑνὸς μόνου, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

ξε' Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, εἰσέλθοι εἰς συναγωγὴν ἰουδαίων ἢ αἱρετικῶν προσεύξασθαι, καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω.

ξϛ' Εἴ τις κληρικὸς ἐν μάχῃ τινὰ κρούσει, καὶ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κρούσματος ἀποκτείνει, καθαιρείσθω διὰ τὴν προπέτειαν αὐτοῦ· ἐὰν δὲ λαϊκὸς ᾖ, ἀφοριζέσθω.

ξη' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, δευτέραν χειροτονίαν δέξεται παρά τινος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ

ὁ χειροτονήσας· εἰ μή γε ἄρα συσταίη, ὅτι παρὰ αἱρετικῶν ἔχει τὴν χειροτονίαν· τοὺς γὰρ παρὰ τῶν τοιούτων χειροτονηθέντας ἢ βαπτισθέντας, οὔτε πιστοὺς· οὔτε κληρικοὺς εἶναι δυνατόν.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑπο- ξθ'
διάκονος, ἀναγνώστης ἢ ψάλτης τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν etc. ut p. 173.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως ο'
τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν, νηστεύοι μετὰ ἰουδαίων etc. ut p. 266.

Εἴπομεν ὅτι μὴ χρὴ ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον, καθιέναι πα'
ἑαυτὸν εἰς δημοσίας διοικήσεις, ἀλλὰ προσευκαιρεῖν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς χρείαις· ἢ πειθέσθω οὖν τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἢ καθαιρείσθω· οὐδεὶς γὰρ δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν, κατὰ τὴν κυριακὴν παρακέλευσιν.

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, στρατείᾳ σχο- πγ'
λάζων, καὶ βουλόμενος ἀμφότερα κατέχειν, ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν καὶ ἱερατικὴν διοίκησιν, καθαρείσθω· τὰ γὰρ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ.

Ὅς τις ὑβρίσει βασιλέα etc. ut p. 266. πδ'

Συνόδου Νικαίας κανὼν β' ι' ιζ'.

Ἐπειδὴ πολλὰ ἤτοι ὑπὸ ἀνάγκης etc. ut p. 52. β'

Ὅσοι προεχειρίσθησαν τῶν παραπεπτωκότων, κατὰ ἄγ- ι'
νοιαν ἢ καὶ προειδότων τῶν προχειρισαμένων, τοῦτο οὐ προκείνει τῷ κανόνι τῷ ἐκκλησιαστικῷ· γνωσθέντες γὰρ καθαιροῦνται.

Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι, τὴν πλεονε- ιζ'
ξίαν καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν διώκοντες, ἐπελάθοντο τοῦ θείου γράμματος λέγοντος· τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ,

καὶ δανείζοντες ἑκατοστὰς ἀπαιτοῦσιν, ἐδικαίωσεν ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος, ὡς εἴ τις εὑρεθείη μετὰ τὸν ὅρον τοῦτον τόκους λαμβάνων, ἐκ μεταχειρίσεως, ἢ ἄλλως μετερχόμενος τὸ πρᾶγμα, ἢ ἡμιολίας ἀπαιτῶν, ἢ ὅλως ἕτερόν τι ἐπινοῶν αἰσχροῦ κέρδους ἕνεκα, καθαιρεθήσεται τοῦ κλήρου, καὶ ἀλλότριος τοῦ κανόνος ἔσται.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ι' ιδ' ιη'.

ι' Διάκονοι ὅσοι καθίστανται, παρ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν εἰ ἐμαρτύραντο καὶ ἔφασαν χρῆναι γαμῆσαι, μὴ δυνάμενοι οὕτως μένειν, οὗτοι μετὰ ταῦτα γαμήσαντες, ἔστωσαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, διὰ τὸ ἐπιτραπῆναι αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου· τοῦτο δὲ εἴ τινες σιωπήσαντες καὶ καταδεξάμενοι ἐν τῇ χειροτονίᾳ μένειν οὕτως, μετὰ ταῦτα ἦλθον ἐπὶ γάμον, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς διακονίας.

ιδ' Τοὺς ἐν κλήρῳ πρεσβυτέρους ὄντας ἢ διακόνους, καὶ ἀπεχομένους κρεῶν, ἔδοξεν ἐφάπτεσθαι· καὶ οὕτως, εἰ βούλοιντο κρατεῖν ἑαυτῶν· εἰ δὲ βδελύσσοιντο ὡς μὴ δὲ τὰ μετὰ τῶν κρεῶν βαλλόμενα λάχανα ἐσθίειν, καὶ μὴ ὑπείκοιεν τῷ κανόνι, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς τάξεως.

ιη' Οἵ τινες ἐπίσκοποι κατασταθέντες καὶ μὴ δεχθέντες etc. ut p. 57.

Συνόδου Καισαρείας κανὼν α'.

α' Πρεσβύτερος ἐὰν γήμῃ, τῆς τάξεως αὐτὸν μετατίθεσθαι· ἐὰν δὲ πορνεύσῃ ἢ μοιχεύσῃ, ἐξωθεῖσθαι αὐτὸν τέλειον καὶ ἄγεσθαι εἰς μετάνοιαν.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν α' γ' δ' ε' ιγ'.

α' Πάντας τοὺς τολμῶντας etc. ut p. 178.

γ' Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τῶν τοῦ ἱερατείου, καταλιπὼν τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν etc. ut p. 193.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς etc. ut p. 201. δ'

Εἴ τις πρεσβύτερος ἢ διάκονος, καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἀφώρισεν ἑαυτὸν τῆς ἐκκλησίας etc. ut p. 124. ε'

Μηδένα ἐπίσκοπον τολμᾷν etc. ut p. 30. ιγ'

Συνόδου Ἐφέσου κανὼν β'.

Οἵ τινες ἐπαρχεῶται ἐπίσκοποι, ἀπελείφθησαν τῆς ἁγίας συνόδου, καὶ τῇ ἀποστασίᾳ προσετέθησαν, ἢ προστεθῆναι πειραθεῖεν, ἢ καὶ ὑπογράψαντες τῇ Νεστορίου καθαιρέσει ἐπαλινδρόμησαν πρὸς τὸ τῆς ἀποστασίας συνέδριον, τούτους πάντη κατὰ τὸ δόξαν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκπίπτοντας. β'

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν β' ιη' κζ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσαιτο etc. ut p. 66. β'

Τὸ τῆς συνωμοσίας ἢ φατρίας ἔγκλημα, καὶ παρὰ τῶν ἔξω νόμων πάντη κεκώλυται, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τοῦτο γίνεσθαι ἀπαγορεύειν προσήκει· εἴ τινες τοίνυν κληρικοὶ, ἢ μονάζοντες εὑρεθεῖεν, ἢ συνομνύμενοι, ἢ φατριάζοντες, ἢ κατασκευὰς τυρεύοντες ἐπισκόποις ἢ κληρικοῖς, ἐκπιπτέτωσαν πάντη τοῦ οἰκείου βαθμοῦ. ιη'

Τοὺς ἁρπάζοντας γυναῖκας ἐπ' ὀνόματι συνοικεσίου, ἢ συμπράττοντας, ἢ συναιρομένους τοῖς ἁρπάζουσιν, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, ἐκπίπτειν τοῦ ἰδίου βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀναθεματίζεσθαι. κζ'

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν κα'.

Γαυδέντιος ἐπίσκοπος εἶπε· ταῦτα τὰ σωτηριωδῶς etc. ut p. 199. κα'

Καὶ τοῦτο δὲ ἐκεῖθεν μάλιστα γνώριμον γενήσεται καὶ πληρωθήσεται etc. ut p. 200.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν γ΄ δ΄ ε΄ θ΄ ι΄ ια΄ πς΄ ϟζ.

Περὶ ἱερέων καὶ κληρικῶν.

γ΄ Ἐπειδὴ δὲ ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόχριστος ἡμῶν βασιλεὺς etc. ut p. 62.

δ΄ Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης, ἢ θυρωρὸς, γυναικὶ ἀφιερωμένη θεῷ μιχθείη, καθαιρείσθω, ὡς τὴν νύμφην τοῦ Χριστοῦ διαφθείρας· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

ε΄ Μηδεὶς τῶν ἐν ἱερατικῷ καταλεγομένων τάγματι, τῶν ἐν τῷ κανόνι ἐμφερομένων ἀνυπόπτων προσώπων ἐκτὸς διάγων, γύναια κεκτήσθω ἢ θεραπαινίδας, τὸ ἀνεπίληπτον ἑαυτῷ ἐντεῦθεν τηρῶν· εἰ δὲ παραβαίνει τὶς τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα, καθαιρείσθω· τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ οἱ εὐνοῦχοι παραφυλαττέσθωσαν, τὸ ἄμεμπτον ἑαυτοῖς προνοούμενοι· παραβαίνοντες δὲ, εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, καθαιρείσθωσαν· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφοριζέσθωσαν.

θ΄ Μηδενὶ ἐξεῖναι κληρικῷ καπηλικὸν ἔχειν ἐργαστήριον· εἰ γὰρ τῷ τοιούτῳ εἰσιέναι ἐν καπηλείῳ οὐκ ἐπιτέτραπται, πόσῳ μᾶλλον ἄλλοις ἐν τούτῳ διακονεῖσθαι, καὶ ἃ μὴ θέμις αὐτῷ ἐγχειρεῖν; εἰ δέ τι τοιοῦτον διαπράξαιτο, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω.

ι΄ Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τόκους, ἢ τὰς λεγομένας ἑκατοστὰς λαμβάνων, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω.

ια΄ Μηδεὶς τῶν ἐν ἱερατικῷ καταλεγομένων τάγματι, ἢ λαϊκὸς τὰ παρὰ τῶν ἰουδαίων ἄζυμα ἐσθιέτω, ἢ τούτοις προσοικειούσθω, ἢ ἐν νόσοις προσκαλείσθω, καὶ ἰατρείας παρ' αὐτῶν λαμβανέτω, ἢ ἐν βαλανείοις τούτοις παντελῶς συλλουέσθω· εἰ δέ τις τοῦτο πρᾶξαι ἐπιχειροίη, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Τοὺς ἐπὶ ψυχῶν ὀλίσθῳ πόρνας ἐπισυνάγοντας, καὶ ἐκτρέφοντας, εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, καθαιρεῖσθαι ὁρίζομεν· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφορίζεσθαι. πϛ'

Τοὺς ἢ γαμετῇ συνοικοῦντας, ἢ ἄλλως ἀδιακρίτως τοὺς ἱεροὺς τόπους κοινοποιοῦντας, καὶ καταφρονητικῶς περὶ αὐτοὺς ἔχοντας, καὶ οὕτως ἐν αὐτοῖς καταμένοντας, καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς σεβασμίοις ναοῖς κατηχουμένων ἐξωθεῖσθαι προστάσσομεν· εἰ δέ τις μὴ τοῦτο παραφυλάξει, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. ϙζ'

ΚΕΦ. ΙΕ.

Ἐκ ποίων τίς αἰτιῶν ἐν τῷ αὐτῷ ἀφορίζεται καὶ καθαιρεῖται, ἢ καθαιρεῖται καὶ τῆς κοινωνίας ἢ καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκκόπτεται.

Ἀποστόλων κανὼν κη' κθ' λ' ξε'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρεθεὶς δικαίως ἐπὶ ἐγκλήμασι φανεροῖς, τολμήσειεν ἅψασθαι τῆς ποτὲ ἐγχειρισθείσης αὐτῷ λειτουργίας, οὗτος παντάπασιν ἐκκοπτέσθω τῆς ἐκκλησίας. κη'

Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων etc. ut p. 65. κθ'

Εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι etc. ut p. 62. λ'

Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, εἰσέλθοι εἰς συναγωγὴν ἰουδαίων ἢ αἱρετικῶν προσεύξασθαι, καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω. ξε'

ΚΕΦ. Ιϛ.

Ἐκ ποίων αἰτιῶν κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ἀναθεματίζεται.

Συνόδου Γάγγρας κανὼν κ'.

Εἴ τις αἰτιῷτο ὑπερηφάνῳ διαθέσει κεχρημένος, καὶ βδε- κ'

λυσσόμενος τὰς συνάξεις τῶν μαρτύρων, ἢ τὰς ἐν αὐταῖς γινομένας λειτουργίας καὶ τὰς μνήμας αὐτῶν, ἀνάθεμα ἔϛω.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν β' ζ'.

β' Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσαιτο etc. ut p. 66.

ζ Τοὺς ἅπαξ ἐν κλήρῳ τεταγμένους, ἢ καὶ μοναςὰς, ὡρίσαμεν μήτε ἐπὶ ϛρατείαν μήτε ἐπὶ ἀξίαν κοσμικὴν ἔρχεσθαι· ἢ τοῦτο τολμῶντας καὶ μὴ μεταμελουμένους, ὥϛε ἐπιϛρέψαι ἐπὶ τοῦτο ὃ διὰ Θεὸν πρότερον εἵλοντο, ἀναθεματίζεσθαι.

Βασιλείου ἐκ τῆς πρὸς Γρηγόριον πρεσβύτερον ἐπιϛολῆς.

Ἐνέτυχόν σου τοῖς γράμμασι μετὰ πάσης μακροθυμίας etc. ut p. 220.

Συνόδου τῆς ἑνώσεως κανὼν ε' ϛ'.

ε' Τοῖς συκοφαντοῦσι τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν, ὅτι τετραγαμίαν ἐδέξατο, χάριν τῆς εὐδοκίᾳ Θεοῦ γενομένης οἰκονομίας, καὶ τῆς προσλήψεως καὶ ἑνώσεως τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, οὓς ἡ τῶν προλαβόντων σκανδάλων αἰτία ἐχώριζεν, ἀνάθεμα.

ϛ' Τοῖς τολμῶσι λέγειν, ὅτι ἡ ἐκκλησία τὸ καθαρὸν καὶ ἄχραντον οὐ σώζει τῆς ἁγιστείας αὐτῆς, ἀλλὰ μολυσμόν τινα προσετρίψατο διὰ τὴν χάριτι Θεοῦ γενομένην σύναψιν τῶν τέκνων, οὓς διεμέρισε μὲν τὸ ἤδη προγεγονὸς σκάνδαλον, συνῆψε δὲ ἡ τούτου παρὰ πάντων ὁμοῦ ἀθέτησις καὶ ἀποκήρυξις, ἀνάθεμα.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Ὅτι οὐ χρὴ δὶς ἐκδικεῖν ἐπὶ τῷ αὐτῷ.

Ἀποστόλων κανὼν κε'.

κε' Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἐπὶ πορνείᾳ ἢ ἐπιορκίᾳ etc. ut p. 270.

Βασιλείου κανὼν γ' λβ' να'.

Διάκονος μετὰ τὴν διακόνισσαν πορνεύσας, ἀπόβλητος μὲν τῆς διακονίας ἔςαι· εἰς δὲ τῶν λαϊκῶν ἀπωσθεὶς τόπον, τῆς κοινωνίας οὐκ εἰρχθήσεται· διότι ἀρχαῖος ἐστὶ κανὼν, τοὺς ἀπὸ βαθμοῦ πεπτωκότας, τούτῳ μόνῳ τῷ τρόπῳ τῆς κολάσεως ὑποβάλλεσθαι, ἀκολουθησάντων ὡς οἶμαι τῶν ἐξ ἀρχῆς τῷ νόμῳ ἐκείνῳ, τῷ οὐκ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τῷ αὐτῷ· καὶ δι' ἑτέραν δὲ αἰτίαν, ὅτι οἱ μὲν ἐν τῷ λαϊκῷ ὄντες τάγματι ἐκβεβλημένοι τοῦ τόπου τῶν πιστῶν, πάλιν εἰς τὸν ἀφ' οὗ ἐξέπεσον τόπον ἀναλαμβάνονται· ὁ δὲ διάκονος ἅπαξ ἔχει τὴν δίκην τῆς καθαιρέσεως διαρκῆ· ὡς οὖν οὐκ ἀποδιδομένης αὐτῷ τῆς διακονίας, ἐπὶ ταύτης ἔστησαν μόνης τῆς ἐκδικήσεως· ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐκ τῶν τύπων· καθόλου δὲ ἀληθέστερόν ἐστιν ἴαμα, ἡ τῆς ἁμαρτίας ἀναχώρησις· ὥστε ὁ διὰ σαρκὸς ἡδονὴν ἀθετήσας τὴν χάριν, διὰ τοῦ συντριμμοῦ τῆς σαρκὸς, καὶ πάσης δουλαγωγίας τῆς κατ' ἐγκράτειαν ἀποστὰς τῶν ἡδονῶν ὑφ' ὧν κατεςράφη, τελείαν ἡμῖν παρέξει τῆς ἰάσεως αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν· ἀμφότερα τοίνυν ἡμᾶς εἰδέναι δεῖ, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας, καὶ τὰ τῆς συνηθείας· ἕπεσθαι δὲ, ἐπὶ τῶν καταδεξαμένων τὴν ἀκρότητα, τῷ παραδοθέντι τύπῳ. γ'

Οἱ τὴν πρὸς θάνατον ἁμαρτίαν ἁμαρτάνοντες κληρικοὶ, λβ' τοῦ βαθμοῦ κατάγονται· τῆς κοινωνίας δὲ τῶν λαϊκῶν οὐκ ἐξείργονται· οὐ γὰρ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τῷ αὐτῷ.

Τὸ κατὰ τοὺς κληρικοὺς, ἀδιορίστως οἱ κανόνες ἐξέθεντο, να' κελεύσαντες μίαν ἐπὶ τοῖς πεσοῦσιν ὁρίζεσθαι τιμωρίαν, τὴν ἔκπτωσιν τῆς ὑπηρεσίας, εἴτε ἐν βαθμῷ τυγχάνοιεν, εἴτε καὶ ἀχειροθέτῳ ὑπηρεσίᾳ προσκαρτεροῖεν.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Ἐκ ποίων αἰτιῶν τελείως ἐκβάλλεται.

Ἀποστόλων κανὼν κη' να' ξβ'.

κη' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρεθεὶς δικαίως etc ut p. 277.

να' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ γάμου καὶ κρεῶν etc. ut p. 259.

ξβ' Εἴ τις κληρικὸς διὰ φόβον ἀνθρώπινον ἰουδαίου etc. ut p. 272.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν δ'.

δ' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ὑπὸ συνόδου καθαιρεθεὶς etc. ut p. 201.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λϛ'.

λϛ' Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς, ἢ κληρικοὺς, μάγους etc. ut p. 260.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν κα'.

κα' Οἱ ἐπ' ἐγκλήμασι κανονικοῖς ὑπεύθυνοι etc. ut p. 263.

ΚΕΦ. ΙΘ.

Πότε τίς καθέδρας μὲν ἢ στάσεως ἱερατικῆς μετέχει, οὐκ ἐνεργεῖ δέ τι τῶν λοιπῶν.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν α' β'.

α' Πρεσβυτέρους τοὺς ἐπιθύσαντας etc. ut p. 135.

β' Διακόνους ὁμοίως θύσαντας, μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπαλαίσαντας, τὴν μὲν ἄλλην τιμὴν ἔχειν, πεπαῦσθαι δὲ αὐτοὺς πάσης τῆς ἱερατικῆς λειτουργίας, τοῦ ἄρτον ἢ ποτήριον ἀναφέρειν ἢ κηρύσσειν· εἰ μέν τοι τινὲς τῶν ἐπισκόπων τούτους συνίδοιεν κάματόν τινα ἢ ταπείνωσιν πραότητος, καὶ ἐθέλοιεν πλέον τί διδόναι ἢ ἀφαιρεῖν, ἐπ' αὐτοῖς εἶναι τὴν ἐξουσίαν.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν θ'.

Πρεσβύτερος ἐὰν προημαρτηκὼς σώματι etc. ut p. 93. ϑ'

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν γ' κϛ'.

Περὶ ἱερέων καὶ κληρικῶν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόχριστος ἡμῶν βασιλεὺς etc. ut p. 62. γ'

Πρεσβύτερον τὸν κατὰ ἄγνοιαν ἀθέσμῳ γάμῳ περιπαρέντα, καθέδρας μὲν μετέχειν, κατὰ τὰ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ κανόνος ἡμῖν νομοθετηθέντα, τῶν δὲ λοιπῶν ἐνεργειῶν ἀπέχεσθαι· ἀρκετὸν γὰρ τῷ τοιούτῳ ἡ συγγνώμη· εὐλογεῖν δὲ ἕτερον τὸν τὰ οἰκεῖα τημελεῖν ὀφείλοντα τραύματα, ἀνακόλουθον· εὐλογία γὰρ ἁγιασμοῦ μετάδοσίς ἐστιν· ὁ δὲ τοῦτο μὴ ἔχων διὰ τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας παράπτωμα, πῶς ἑτέρῳ μεταδώσει; μήτε τοίνυν δημοσίᾳ, μήτε ἰδίᾳ εὐλογείτω, μήτε τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ κατανεμέτω ἑτέροις, μήτέ τι ἄλλο λειτουργείτω· ἀλλ' ἀρκούμενος τῇ προεδρίᾳ, προσκλαιέτω τῷ κυρίῳ συγχωρηθῆναι αὐτῷ τὸ ἐκ τῆς ἀγνοίας ἀνόμημα· πρόδηλον γὰρ ὡς ὁ τοιοῦτος γάμος διαλυθήσεται, καὶ οὐδαμῶς ὁ ἀνὴρ μετουσίαν ἕξει πρὸς τὴν δι' ἧς τῆς ἱερᾶς ἐνεργείας ἐστέρηται. κϛ'

Βασιλείου κανὼν κζ' ο'.

Περὶ τοῦ πρεσβυτέρου τοῦ κατὰ ἄγνοιαν ἀθέσμῳ γάμῳ περιπαρέντος etc. ut p. 93. κζ'

Διάκονος ἐν χείλεσι μιανθεὶς, καὶ μέχρι τούτου ἡμαρτηκέναι ὁμολογήσας, τῆς λειτουργίας ἐπισχεθήσεται· τοῦ δὲ μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων, μετὰ τῶν διακόνων ἀξιωθήσεται· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ πρεσβύτερον· εἰ δέ τι τούτου πλεῖον φωραθείη τὶς ἡμαρτηκὼς, ἐν οἱῳ ἂν ᾖ βαθμῷ, καθαιρεθήσεται. ο'

ΚΕΦ. Κ.

Περὶ τοῦ μὴ πιστεύεσθαι τὸν ἐπίσκοπον λέγοντα ἰδιαζόντως αὐτῷ τὸν κληρικὸν συνομολογῆσαι τὸ ἁμάρτημα.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ρλβ'.

Περὶ ἐπισκόπου τοῦ ἀπὸ κοινωνίας ποιοῦντος τὸν αὐτῷ μόνῳ τὸ ἴδιον ἔγκλημα ὁμολογήσαντα.

ρλβ' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐάν ποτε ἐπίσκοπος λέγῃ τινὰ αὐτῷ μόνῳ τὸ ἴδιον ἔγκλημα ὁμολογῆσαι, καὶ ἐκεῖνος ἀρνῆται, μὴ λογίσηται ὁ ἐπίσκοπος εἰς ἰδίαν ὕβριν συντείνειν, ὅτι αὐτὸς μόνος οὐ πιστεύεται· εἰ καὶ τῷ σκινδαλμῷ τῆς ἰδίας συνειδήσεως λέγει μὴ θέλειν ἑαυτὸν κοινωνεῖν τῷ ἀρνουμένῳ.

ΚΕΦ. ΚΑ.

Περὶ ἐπισκόπου ἢ κληρικοῦ ἐσθίοντος κρέας ἐν αἵματι, ἢ θνησιμαῖον ἢ θηριάλωτον.

Ἀποστόλων κανὼν ξγ'.

ξγ' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, φάγῃ κρέα etc. ut p. 272.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν γ'.

γ' Τοὺς φεύγοντας καὶ συλληφθέντας, ἢ ὑπὸ οἰκείων παραδοθέντας, ἢ ἄλλως τὰ ὑπάρχοντα ἀφαιρεθέντας, ἢ ὑπομείναντας βασάνους, ἢ εἰς δεσμωτήριον ἐμβληθέντας, βοῶντας τε ὅτι εἰσὶ χριστιανοὶ, καὶ περισχισθέντας, ἤτοι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς βίαν ἐμβαλλόντων τῶν βιαζομένων, ἢ βρῶμα τί πρὸς ἀνάγκης δεξαμένους, ὁμολογοῦντας δὲ διόλου ὅτι εἰσὶ χριστιανοὶ, καὶ τὸ πένθος τοῦ συμβάντος ἀεὶ ἐπιδεικνυμένους τῇ πάσῃ καταστολῇ καὶ τῷ σχήματι, καὶ τῇ τοῦ

βίου ταπεινότητι, τούτους ὡς ἔξω ἁμαρτήματος ὄντας, τῆς κοινωνίας μὴ κωλύεσθαι· εἰ δὲ καὶ ἐκωλύθησαν ὑπό τινος, περισσοτέρας ἀκριβείας ἕνεκεν, ἤ καί τινων ἀγνοίᾳ, εὐθὺς προσδεχθῆναι· τοῦτο δὲ ὁμοίως ἐπί τε τῶν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἄλλων λαϊκῶν· προεξητάσθη δὲ κἀκεῖνο, εἰ δύνανται καὶ λαϊκοὶ τῇ αὐτῇ ἀνάγκῃ ὑποπεσόντες, προάγεσθαι εἰς τάξιν· ἔδοξεν οὖν καὶ τούτους ὡς μηδὲν ἡμαρτηκότας, εἰ καὶ ἡ προλαβοῦσα εὑρίσκοιτο ὀρθὴ τοῦ βίου πολιτεία, προχειρίζεσθαι.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ξζ'.

Θεία ἡμῖν γραφὴ ἐνετείλατο, ἀπέχεσθαι αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· τοῖς οὖν διὰ τὴν λίχνον γαστέρα, αἷμα οἱουδήποτε ζώου τέχνῃ τινὶ κατασκευάζουσιν ἐδώδιμον, καὶ οὕτω τοῦτο ἐσθίουσι, προσφόρως ἐπιτιμῶμεν· εἴ τις οὖν ἀπὸ τοῦ νῦν, αἷμα ζώου ἐσθίειν ἐπιχειρήσοι οἱῳδήποτε τινι τρόπῳ, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. ξζ

ΚΕΦ. ΚΒ.

Περὶ τοῦ τοὺς ἐπισκόπους, καὶ πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, καὶ πάντας τοὺς τὰ ἱερὰ ψηλαφῶντας, ὀφείλειν ἀπέχεσθαι καὶ τῶν οἰκείων γαμετῶν.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν γ' δ' κε' ο'.

Περὶ ἐγκρατείας. – Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

γ' Ἐν τῇ προλαβούσῃ συνόδῳ, ὡς περὶ ῥυθμοῦ ἐγκρατείας καὶ ἁγνείας ἐζητεῖτο, ἤρεσεν ὥστε τοὺς τρεῖς βαθμοὺς τούτους, τοὺς συνδέσμῳ τινὶ τῆς ἁγνείας διὰ τῆς καθιερωσύνης συμπεπλεγμένους, φημὶ δὴ ἐπισκόπους, πρεσβυτέρους, καὶ διακόνους, ὡς πρέπει ὁσίοις ἐπισκόποις, καὶ ἱερεῦσι Θεοῦ,

καὶ λευΐταις, καὶ ὑπουργοῦσι θείοις καθιερώμασιν, ἐγκρατεῖς εἶναι ἐν πᾶσιν, ὅπως δυνηθῶσι τοῦ ὃ παρὰ οὖ Θεοῦ ἁπλῶς αἰτοῦσιν, ἐπιτυχεῖν· ἵνα καὶ τὸ διὰ τῶν ἀποστόλων παραδοθὲν, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος κρατηθὲν, καὶ ἡμεῖς ὁμοίως φυλάξωμεν.

Περὶ διαφόρων τάξεων ὀφειλουσῶν ἀπέχεσθαι γυναικῶν.

Φαυστῖνος ἐπίσκοπος Πικένου τῆς Ποτεντηνῆς χώρας, τοποτηρητὴς τῆς ἐκκλησίας Ῥώμης, εἶπεν.

δ' Ἀρέσκει ἵνα ἐπίσκοπος, καὶ πρεσβύτερος, καὶ διάκονος, καὶ πάντες οἱ τὰ ἱερὰ ψηλαφῶντες, τῆς σωφροσύνης ὑπάρχωσι φύλακες, καὶ γυναικῶν ἀπέχωνται.

Περὶ ἐπισκόπων καὶ τῶν ἑπομένων τάξεων, τῶν τὰ ἅγια μυστήρια ψηλαφούσων, ὥρισεν ἀπὸ γυναικῶν ἐγκρατεύεσθαι.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

κε' Προστίθημι, ἀδελφοὶ τιμιώτατοι, προσεπιτούτοις, ἐν τῷ ἀναφέρεσθαι ἕνεκεν ἐγκρατείας τῆς περὶ τὰς ἰδίας γυναῖκας τινῶν τῶν κληρικῶν, ἐξαιρέτως ἀναγνωστῶν, τὸ καὶ ἐν διαφόροις συνόδοις βεβαιωθὲν, ὥστε τοὺς ὑποδιακόνους τοὺς τὰ ἱερὰ μυστήρια ψηλαφῶντας, καὶ τοὺς διακόνους, καὶ πρεσβυτέρους, ἀλλὰ καὶ ἐπισκόπους κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, καὶ ἐκ τῶν συμβίων ἐγκρατεύεσθαι, ἵνα ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν· ὅπερ εἰ μὴ ποιήσουσι, τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἀποκινηθῶσι καθήκοντος· τοὺς δὲ λοιποὺς κληρικοὺς πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκάζεσθαι, εἰ μὴ ἐν προβεβηκυίᾳ κείρᾳ.

Ἀπὸ πάσης ἐλέχθη τῆς συνόδου.

ο' Ἅπερ ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη δικαίως ἐρύθμισεν, ἱεροπρεπῆ ὄντα καὶ θεάρεστα, βεβαιοῦμεν.

Περὶ τοῦ ποῖοι ὀφείλουσι κληρικοὶ γαμετῶν ἀπέχεσθαι.

Προσεπιτούτοις ἐν τῷ περὶ ἐγκρατείας τῆς περὶ τὰς οἰκείας γαμετὰς, τινῶν μνημονεύεσθαι κληρικῶν ἤρεσεν· ὥστε τοὺς ἐπισκόπους καὶ ἐκ τῶν ἰδίων ἔτι μὴν ἀπέχεσθαι γαμητῶν· ὅπερ εἰ μὴ ποιήσαιεν, ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποκινηθῶσι τάξεως· τοὺς δὲ λοιποὺς κληρικοὺς πρὸς τοῦτο μὴ ἀναγκάζεσθαι, ἀλλ' ὀφείλειν κατὰ τὴν ἑκάστης ἐκκλησίας συνήθειαν παραφυλάττεσθαι.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ιβ' ιγ'.

Καὶ τοῦτο δὲ εἰς γνῶσιν ἡμετέραν ἦλθεν etc. ut p. 64. ιβ'

Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ, ἐν τάξει κανόνος πα- ιγ'
ραδεδόσθαι διέγνωμεν, τοὺς μέλλοντας διακόνου ἢ πρεσβυτέρου ἀξιοῦσθαι χειροτονίας, καθομολογεῖν ὡς οὐκέτι ταῖς αὐτῶν συνάπτονται γυναιξὶν, ἡμεῖς τῷ ἀρχαίῳ ἐξακολουθοῦντες κανόνι τῆς ἀποστολικῆς ἀκριβείας καὶ τάξεως, τὰ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν κατὰ νόμους συνοικέσια, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν ἐῤῥῶσθαι βουλόμεθα, μηδαμῶς αὐτῶν τὴν πρὸς γαμετὰς συνάφειαν διαλύοντες, ἢ ἀποστεροῦντες αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλλήλους κατὰ καιρὸν τὸν προσήκοντα ὁμιλίας· ὥστε εἴ τις ἄξιος εὑρεθείη πρὸς χειροτονίαν ὑποδιακόνου, ἢ διακόνου, ἢ πρεσβυτέρου, οὗτος μηδαμῶς κωλυέσθω ἐπὶ τοιοῦτον βαθμὸν ἐμβιβάζεσθαι, γαμετῇ συνοικῶν νομίμῳ· μήτε μὲν ἐν τῷ τῆς χειροτονίας καιρῷ ἀπαιτείσθω ὁ τοιοῦτος ὁμολογεῖν, ὡς ἀποστήσεται τῆς νομίμου πρὸς τὴν οἰκείαν γαμετὴν ὁμιλίας· ἵνα μὴ ἐντεῦθεν τὸν ἐκ θεοῦ νομοθετηθέντα καὶ εὐλογηθέντα τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ γάμον, καθυβρίζειν ἐκβιασθῶμεν· τῆς τοῦ εὐαγγελίου φωνῆς βοώσης, ἃ ὁ θεὸς ἔζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω· καὶ τοῦ ἀποστόλου διδάσκοντος τίμιον τὸν γάμον καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον· καὶ δέδεσαι

γυναικὶ; μὴ ζήτει λύσιν· ἴσμεν δὲ ὅπως καὶ οἱ ἐν Καρθαγέννῃ συνελθόντες τῆς ἐν βίῳ σεμνότητος τῶν λειτουργῶν τιθέμενοι πρόνοιαν ἔφασαν· ὥστε τοὺς ὑποδιακόνους τοὺς τὰ ἱερὰ μυστήρια ψηλαφῶντας, καὶ τοὺς διακόνους καὶ πρεσβυτέρους, κατὰ τοὺς ἰδίους ὅρους, καὶ ἐκ τῶν συμβίων ἐγκρατεύεσθαι· ἵνα καὶ τὸ διὰ τῶν ἀποστόλων παραδοθὲν, καὶ ἡμεῖς ὁμοίως φυλάξωμεν, καιρὸν ἐπὶ παντὸς ἐπιστάμενοι πράγματος, καὶ μάλιστα νηστείας καὶ προσευχῆς· χρὴ γὰρ τοὺς τῷ καιρῷ τῆς τῶν ἁγίων μεταχειρίσεως, ἐγκρατεῖς εἶναι ἐν πᾶσιν, ὅπως δυνηθῶσιν οὗ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἁπλῶς αἰτοῦσιν ἐπιτυχεῖν· εἴ τις οὖν τολμήσει, παρὰ τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας κινούμενος, τινὰ τῶν ἱερωμένων, πρεσβυτέρων φαμὲν, ἢ διακόνων, ἢ ὑποδιακόνων, ἀποστερεῖν τῆς πρὸς τὴν νόμιμον γυναῖκα συναφείας τε καὶ κοινωνίας, καθαιρείσθω· ὡσαύτως καὶ εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα προφάσει εὐλαβείας ἐκβάλλει, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Περὶ κληρικοῦ χλευάζοντος τοὺς ἀσθενεῖς.

Ἀποστόλων κανὼν νζ΄.

νζ Εἴ τις κληρικὸς, χωλὸν ἢ κωφὸν ἢ τυφλὸν ἢ τὰς βάσεις πεπληγμένον χλευάσει, ἀφοριζέσθω· ὡσαύτως δὲ καὶ λαϊκός. (ut p. 265.)

ΚΕΦ. ΚΔ.

Περὶ κληρικοῦ ἑαυτὸν ἀκρωτηριάζοντος.

Ἀποστόλων κανὼν κγ΄.

κγ΄ Εἴ τις κληρικὸς ὢν ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσει, καθαιρείσθω· φονεὺς γάρ ἐστιν ἑαυτοῦ. (ut p. 270.)

Συνόδου Νικαίας κανὼν α΄.

Εἴ τις ἐν νόσῳ ὑπὸ ἰατρῶν ἐχειρουργήθη etc. ut p. 54. α΄

Συνόδου α΄ καὶ β΄ συγκροτηθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν η΄.

Ὁ θεῖος καὶ ἱερὸς τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν τοὺς η΄ ἐκτέμνοντας ἑαυτοὺς αὐτοφονευτὰς κρίνει, καὶ ἱερεῖς μὲν ὄντας καθαιρεῖ, μέλλοντας δὲ καὶ τῆς ἐπὶ ἱερωσύνην προκοπῆς ἀπείργει· δῆλον ἐντεῦθεν καθιστῶν, ὡς εἴπερ ὁ ἑαυτὸν ἐκτέμνων αὐτοφονευτής ἐςιν, ὁ ἕτερον ἐκτέμνων πάντως φονευτής ἐστι· θείη δ' ἄν τις τὸν τοιοῦτον δικαίως καὶ τῆς δημιουργίας αὐτῆς ὑβριστήν· διόπερ ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, ὡς εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, εὐνουχίζων τινὰ ἐλεγχθῇ, ἢ αὐτοχειρίᾳ, ἢ ἐξ ἐπιτάγματος, τοῦτον καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι· εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, ἀφορίζεσθαι· πλὴν εἰ μήπω νοσήματί τινι προσπεσὸν, πρὸς ἐκτομὴν τοῦ πεπονθότος ἐκβιάζοιτο· ὥσπερ γὰρ ὁ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου πρῶτος κανὼν, τοὺς ἐν νόσῳ χειρουργηθέντας οὐ κολάζει διὰ τὸ νόσημα, οὕτω καὶ ἡμεῖς· οὔτε τοὺς ἱερεῖς ἐπιτάττοντας εὐνουχίζεσθαι τοὺς νοσοῦντας καταχρίνομεν, οὔτε μὴν τοὺς λαϊκοὺς αὐτοχειρίᾳ πρὸς τὴν ἐκτομὴν χρωμένους, ὑπευθύνους τιθέμεθα· τοῦτο γὰρ ἰατρείαν τοῦ νοσήματος, ἀλλ' οὐκ ἐπιβουλὴν τοῦ πλάσματος, ἢ τῆς πλάσεως ὕβριν, λογιζόμεθα.

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἀνωτέρω ἐν τῷ ιδ΄ κεφ. τοῦ α΄ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. ΚΕ.

Περὶ κληρικῶν ἀποστατῶν, καὶ θυτῶν, καὶ μάγων, καὶ ἐπαοιδῶν, καὶ ἀστρολόγων, μαθηματικῶν, καὶ περὶ μαντειῶν, καὶ φαρμακειῶν, καὶ περιάπτων.

Ἀποστόλων κανὼν ξβʹ.

ξβʹ Εἴ τις κληρικὸς διὰ φόβον ἀνθρώπινον ἰουδαίου ἢ ἕλληνος ἢ αἱρετικοῦ, ἀρνήσεται etc. ut p. 272.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν αʹ βʹ.

αʹ Πρεσβυτέρους τοὺς ἐπιθύσαντας etc. ut p. 135.

βʹ Διακόνους ὁμοίως θύσαντας, μετὰ δὲ ταῦτα ἀναπαλαίσαντας etc. ut p. 281.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λϛʹ.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς, μάγους etc. ut p. 260.

Περὶ φαρμακῶν καὶ μαθηματικῶν καὶ τῶν ὁμοίων, διαλαμβάνει ὁ ιηʹ τίτ. τοῦ θʹ βιβλ. τοῦ κώδ. ταῦτα· διάτ. αʹ, μεῖζον ἐστὶ τὸ φαρμάκῳ ἢ ξίφει φονεῦσαι· διάτ. βʹ, τὴν γεωμετρίαν χρήσιμόν ἐστιν εἰδέναι, ἡ δὲ μαθηματικὴ ἀπηγόρευται καὶ κατακέκριται· διάτ. γʹ, μηδεὶς οἰωνοσκόπος ἢ ἱερεὺς ἢ τῶν ὑπουργούντων τοιαύτῃ θρησκείᾳ, εἰσίτω πρός τινα ἐφ᾿ οἱᾳδήποτε αἰτίᾳ, κἂν αὐτοῦ φίλος ἦν· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς καίεται, καὶ ὁ προτρεψάμενος αὐτὸν δεπορτατεύεται δημευόμενος, καὶ ὁ βουλόμενος κατηγορεῖ· διάτ. δʹ, οἱ διὰ μαγείας τῇ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων ἢ τῇ σωφροσύνῃ ἐπιβουλεύοντες τιμωροῦνται, οὐ μὴν οἱ πρὸς θεραπείαν τῶν σωμάτων, ἢ τῇ εὐετηρίᾳ τῶν καρπῶν ποιοῦντες, οἷον βροχὴν ἢ χάλαζαν ἐπέχοντες· διάτ. εʹ, μηδεὶς ἐρωτάτω μάντιν ἢ θύτην ἢ οἰωνοσκόπον, μήτε χρηματιζέτω χαλδαῖος ἢ μαθηματικὸς ἤ τις παραπλήσιος· ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιῶν, ἀπο-

τέμνεται· διάτ. ϛ', οἱ τὰ ϛοιχεῖα ταράσσοντες, ἢ τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν διὰ δαιμόνων φονεύοντες, θηρίοις ἀναιροῦνται· διάτ. ζ', πανταχοῦ μὲν τὰ ἁμαρτήματα μυσαρά ἐστιν, ἐν δὲ τῇ βασιλευούσῃ οἱ εὑρισκόμενοι γόητες, ἢ μάντεις, ἢ ἐν ἀφηγήσει ὀνείρων μαντευόμενοι, ἢ οἰωνοσκόποι, βασανίζονται καὶ ξέονται ἀρνούμενοι, καὶ τοῖς ἐλέγχουσιν ἀνθιστάμενοι, μὴ δυνάμενοι προνόμιον ἔχειν· διάτ. η', ἴσον ἐστὶ τὸ τὰ ἀπηγορευμένα μαθεῖν καὶ διδάξαι· διάτ. θ', ὁ εἰδὼς γόητά τινα, καὶ κατασχὼν αὐτὸν ἐπὶ γοητείᾳ, παραδιδότω· εἰ δὲ ἡνίοχος, ἢ τίς ἕτερος παρὰ ταῦτα ποιήσει, ἢ λαθραίως αὐτὸν τιμωρήσεται, ἐσχάτως τιμωρεῖται· ὑπολαμβάνεται γὰρ τοῦτο πρᾶξαι ὡς εἰς ἐχθρὸν, ἢ ἵνα ἐκεῖνος μὴ δημοσιεύσῃ τοὺς συνίστορας.

Λέγει δὲ καὶ βιβλ. α' τοῦ κώδ. τίτ. δ' διάτ. γ', ὅτι οἱ γόητες καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πασχαλίας ἐγκλείονται καὶ δεσμοῦνται· καὶ διάτ. α' τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι οἱ μαθηματικοὶ μὴ καίοντες τὰς βίβλους αὐτῶν, καὶ προσιόντες τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων, πάσης ἀπωθοῦνται πόλεως· εἰ δὲ ἐν πόλει εὑρεθῶσιν, ἢ τὰ τῆς ἰδίας θρησκείας δημοσιεύοντες, δεπορτατεύονται· καὶ τίτ. ια' τοῦ αὐτοῦ βιβλ. διάτ. β', μηδεὶς διὰ σπλαγχνοσκοπίας μαντευέσθω· πικρῶς γὰρ τιμωρεῖται ὁ τῶν ἐνεστώτων καὶ μελλόντων, παρὰ τὸ κεκωλυμένον, ἐκζητῶν τὴν ἀλήθειαν· βιβλ. ε' τίτ. ιζ' διάτ. η', εὐλόγως ὁ ἀνὴρ εὑρίσκων τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν φαρμακὸν, ῥεπουδίῳ λύει τὸν γάμον, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἡ γυνὴ, τοῦ ἀνδρὸς ὄντος φαρμακοῦ· ὁμοίως καὶ ἡ περὶ ῥεπουδίων νεαρὰ, βιβλ. ζ' τίτ. ξε' διάτ. β', ὁ ἐπὶ γοητείᾳ καταδικασθεὶς, εἰ μὲν ἀπὸ τεκμηρίων καὶ μαρτύρων καὶ ἰδίας ἐλεγχθῇ καταθέσεως, ὁ ἐπὶ γοητείᾳ καταδικασθεὶς, οὐ δύναται

ἐκκαλεῖσθαι· εἰ δὲ ἀπὸ μαρτύρων καὶ δικαιωμάτων καὶ ἄλλων τεκμηρίων, οὐ μὴν καὶ ἐξ οἰκείας καταθέσεως, ἢ φόβῳ τῶν βασάνων κατέθετο, δύναται ἐκκαλεῖσθαι· βιβλ. θ' τίτ. μα', διάτ. γ', πρῶτοι βασανίζονται οἱ ἀλλότριοι δοῦλοι, καὶ ὅτε δόξουσι λέγειν πιθανὰ περὶ τοῦ ἐγκλήματος, τότε καὶ ὁ λεγόμενος φαρμάξαι βασανίζεται· καὶ τίτ. μζ' τοῦ αὐτοῦ βιβλ. διάτ. ις', οὐ δεῖ ψηφίζεσθαι περὶ γοητείας, ἕως ἂν ἀποδειχθῇ τὸ ἔγκλημα διὰ καταθέσεως τοῦ κατηγορουμένου, καὶ βασάνων καὶ συμφώνων καταθέσεων· καὶ βιβλ. ι' τίτ. ιε', διάτ. α', ὅτι ἔξεστιν ἑκάστῳ ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ ζητεῖν θησαυρὸν, ἄνευ θυσιῶν ἢ τινὸς παρανόμου τέχνης· καὶ ἀπολαύει ὁ εὑρίσκων, καὶ περὶ τῶν τοιούτων οὐκ ἔξεστι προσαγγέλλειν.

Περὶ δὲ ἀποςατῶν φησὶν ὁ ζ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. διάτ. α', ὁ ἀπὸ χριστιανῶν γινόμενος ἰουδαῖος, δημεύεται· διάτ. β', ὁ λέγων τὸν τελευτήσαντα μὴ δύνασθαι διατίθεσθαι, διὰ τὸ ἀπὸ χριστιανῶν αὐτὸν ἰουδαῖον ἢ ἕλληνα γενέσθαι, εἴσω πενταετίας ἐνάγει· διάτ. γ', ὅτι ὁ ἐξ ὀρθοδόξου γινόμενος αἱρετικὸς, οὐ συναναστρέφεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ οὐ μαρτυρεῖ ἢ διατίθεται, οὔτε κληρονομεῖ, καὶ οὐκ ἔχει μετάνοιαν ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις ἁμαρτήμασιν· ἡ δὲ περὶ τῶν ἐκκλησιῶν Ἀφρικῆς διαλεγομένη ριβ' νεαρὰ, δίδωσι καιρὸν μετανοίας τοῖς ἐξ ὀρθοδόξων ὑπὸ αἱρετικῶν βαπτισθεῖσι· διάτ. δ', ὁ χριστιανὸς ἀποστὰς καὶ θύσας, ἢ ἐντειλάμενος ἑτέρῳ θῦσαι, παρὰ παντὸς κατηγορεῖται, μὴ ἀντιτιθεμένης χρονίας παραγραφῆς· καὶ οὔτε δωρεῖται ἐξότου ἀποςῇ, οὔτε ἐν σχήματι πράσεως περιγράφει τὸν νόμον, οὔτε διατίθεται, ἀλλ' ἐξ ἀδιαθέτου πάντα τοῖς αὐτοῦ συγγενέσιν ἁρμόζει, οἷς καὶ μετὰ θάνατον ἐφεῖται κατηγορεῖν,

εἰ καὶ μὴ γέγονε κατὰ ζῶντος τοῦ μιαροῦ προκάταρξις· καὶ ἀνατρέπονται καὶ αἱ δωρεαὶ καὶ αἱ διαθῆκαι αὐτῶν, καὶ τοῖς ἀπὸ τοῦ νόμου καλουμένοις ἁρμόζουσι· διάτ. ε΄, ὁ δοῦλον ἢ εὐγενῆ χριστιανὸν, ἄκοντα ἢ διὰ συμβουλῆς μεταγαγὼν εἰς ἀθέμιτον θρησκείαν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται καὶ δημεύεται· διάτ. ϛ΄, ὀρθόδοξος κληρικὸς ἢ μοναχὸς, θρησκεύων τὰ Εὐτυχοῦς ἢ Ἀπολιναρίου, ὑπόκειται τοῖς κατὰ αἱρετικῶν νόμοις, καὶ τῆς ῥωμαϊκῆς ἐξωθεῖται πολιτείας, κατὰ τὰ κατὰ Μανιχαίων νομοθετηθέντα· βιβλ. α΄ τίτ. θ΄, διάτ. ιη΄, ἰουδαῖος τὸν μὴ ὄντα τῆς αὐτῆς θρησκείας ἐναντίᾳ διδασκαλίᾳ μεταγαγὼν εἰς αὐτὴν, δημεύεται καὶ κεφαλικῶς τιμωρεῖται.

Διαλαμβάνει δὲ περὶ τῶν τοιούτων καὶ ἐν τοῖς διγέστοις· φησὶ γὰρ βιβλ. θ΄, τίτ. β΄, δίγ. ζ΄, ὅτι ὁ φάρμακον ἀντὶ ἰατρείας δούλῳ δεδωκὼς, ὑπόκειται εἰς τὴν αὐτοῦ τιμὴν, ὡς αἰτίαν θανάτου παρασχών· ἴσθι δὲ ὅτι χώρα τῷ ἐγκλήματι, καὶ εἴ τις προπετῶς δοίη φάρμακον· ὡς δίγ. η΄· ὅμοιον καὶ περὶ ἰατραίνης, δίγ. θ΄ βιβλ. ι΄ τίτ. β΄· δίγ. δ΄, οὐ διαιροῦνται μεταξὺ τῶν κληρονόμων, τὰ ἐν τῇ κληρονομίᾳ εὑρεθέντα κακὰ φάρμακα, ἢ μαγικὰ βιβλία, ἢ τὰ ὅμοια, ἀλλὰ κατὰ δοκιμασίαν τοῦ δικαστοῦ φθείρονται, βιβλ. ιη΄ τίτ. α΄ δίγ. λε΄, τὰ κακὰ φάρμακα οὐ πιπράσκεται· εἰ μέν τοι δεχόμενα μίξιν χρησιμεύουσιν, ὡς ἐπὶ τῆς ἀντιδότου πιπράσκονται· βιβλ. μζ΄ τίτ. ι΄ δίγ. ιε΄, οἱ παραφρονῆσαί τινα φαρμάκῳ ποιοῦντες, ἐνέχονται τῷ περὶ ὕβρεων νόμῳ· εἰ δὲ καὶ ἀστρολόγος, ἢ ἑτέραν ἀπηγορευμένην μαντείαν μετιὼν, ἐρωτηθεὶς εἴπῃ κλέπτην τὸν μὴ ὄντα, ὑπόκειται ταῖς διατάξεσι· βιβλ. μη΄ τίτ. η΄, δίγ. β΄, τῷ περὶ φονέων νόμῳ κατέχεται, ὁ διὰ τὸ φονεῦσαι ἄνθρωπον ποιῶν φάρ-

μακον, ἢ πιπράσκων, ἢ ἔχων· εἰσὶ δὲ φάρμακα ὑγείαν ἐμποιοῦντα, καὶ τὰ λεγόμενα φίλτρα· εἰ δὲ καί τις μὴ κακῷ λογισμῷ παράσχῃ γυναικὶ συλληπτικὸν, καὶ τελευτήσει ἡ λαβοῦσα, ἐξορίζεται· καὶ ὁ πημεντάριος προπετῶς διδοὺς τινὶ κώνειον, ἢ σαλαμάνδραν, ἀκόνιτον, ἢ πιτυοκάμπην, ἢ βούβρωστιν, ἢ μανδραγόραν, ἢ κανθαρίδας· δίγ. ιγ', ὁ ποιῶν θυσίας ἀπηγορευμένας, τῷ περὶ φονέων ὑπόκειται· βιβλ. μη', τίτ. ιθ', δίγ. κη', οἱ φαρμακοὶ ἀξιωματικοὶ ὄντες, δεπορτατεύονται· οἱ δὲ λοιποὶ, εἰς κεφαλὴν τιμωροῦνται· καὶ δίγ. λη', ὁ δεδωκὼς πόμα πρὸς φίλτρον, ἢ ἀμβλωθρίδιον χωρὶς δόλου, εὐτελὲς μὲν ὢν μεταλλίζεται· τίμιος δὲ, ἐξορίζεται μετὰ μερικῆς δημεύσεως· ἐσχάτη δὲ τιμωρίᾳ ἐπάγεται, ἐάν τις ἐκ τούτου τελευτήσῃ.

ΚΕΦ. Κϛ.

Περὶ ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν τυπτόντων ἢ φονευόντων.

Ἀποστόλων κανὼν κζ' ξϛ'.

κζ' Ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, τύπτοντα πιστοὺς ἁμαρτάνοντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καὶ διὰ τοιούτων φοβεῖν ἐθέλοντα, καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν· οὐδαμοῦ γὰρ ὁ κύριος τοῦτο ἡμᾶς ἐδίδαξε· τοὐναντίον δὲ αὐτὸς τυπτόμενος, οὐκ ἀντέτυπτε· λοιδορούμενος, οὐκ ἀντελοιδόρει· πάσχων, οὐκ ἠπείλει.

ξϛ' Εἴ τις κληρικὸς ἐν μάχῃ τινὰ κρούσει, καὶ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κρούσματος ἀποκτείνει, καθαιρείσθω διὰ τὴν προπέτειαν αὐτοῦ· ἐὰν δὲ λαϊκὸς ᾖ, ἀφοριζέσθω.

Συνόδου α' κανὼν β' συγκροτηθείσης ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐν Κωνσταντινουπόλει κανὼν θ'.

θ' Τοῦ ἀποστολικοῦ καὶ θείου κανόνος, τοὺς ἱερεῖς τύπτειν

ἐπιχειροῦντας πιστοὺς ἁμαρτήσαντας, ἢ ἀπίστους ἀδικήσαντας, καθαιρέσει καθυποβάλλοντος, οἱ τὸν οἰκεῖον ἀποθεραπεύειν μηχανώμενοι θυμὸν, καὶ τὰς ἀποστολικὰς διατάξεις παραχαράττοντες, τοὺς αὐτοχειρίᾳ τύπτειν ἐπιχειροῦντας, ἐξειλήφασι· μήτε τοῦ κανόνος μηδὲν τοιοῦτον ὑποσημαίνοντος, μήτε τοῦ ὀρθοῦ λόγου τοῦτο νοεῖν ἐπιτρέποντος· μάταιον γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ λίαν ἐπισφαλὲς, τὸν αὐτοχειρίᾳ μὲν ἐν τῷ τύπτειν τρὶς ἢ τετράκις πλήξαντα, καθαιρεῖσθαι· ἀδείας δὲ διδομένης τύπτειν ἐξ ἐπιτάγματος, τὸν ἀπηνῶς καὶ μέχρι θανάτου τὴν τιμωρίαν ἐπαύξοντα, παρορᾶσθαι ἀτιμώρητον· διόπερ τοῦ κανόνος τὸ τύπτειν ἁπλῶς κολάζοντος, καὶ ἡμεῖς οὕτω συμψηφιζόμεθα· χρὴ γὰρ τὸν τοῦ θεοῦ ἱερέα, καὶ διδασκαλίαις καὶ νουθεσίαις, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐπιτιμίοις, τὸν ἀτακτοῦντα παιδαγωγεῖν· ἀλλὰ μὴ ταῖς μάστιξι καὶ ταῖς πληγαῖς, εἰς τὰ τῶν ἀνθρώπων σώματα ἐπιπηδᾷν· εἰ δέ τινες εἶεν παντελῶς ἀνυποτακτοῦντες, καὶ τῷ σωφρονισμῷ τῶν ἐπιτιμίων μὴ ὑπείκοντες, τούτους διὰ τῆς πρὸς τοὺς κατὰ τὸν τόπον ἄρχοντας ἐγκλήσεως, οὐδεὶς κωλύει σωφρονίζεσθαι· καὶ γὰρ καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου πέμπτος κανὼν, τοὺς θορυβοῦντας καὶ στάσεις τῇ ἐκκλησίᾳ παρεισάγοντας, διὰ τῆς ἔξωθεν χειρὸς ἐκανόνισεν ἐπιστρέφεσθαι.

Βασιλείου κανὼν νε'.

Οἱ τοῖς λῃσταῖς ἀντεπεξιόντες, ἔξω μὲν ὄντες, τῆς κοινωνίας εἴργονται τοῦ ἀγαθοῦ· κληρικοὶ δὲ ὄντες, τοῦ βαθμοῦ καθαιροῦνται· πᾶς γάρ φησιν ὁ λαβὼν μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανεῖται. νε'

Ἡ β' διάταξις τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν, ἀπαγορεύει μὲν τοῖς ἐπισκόποις πλήττειν χερσὶν οἰκείαις· οὐχ' ὥρισε δὲ ποι-

νήν· γενικῶς δὲ περὶ παντὸς τύπτοντος ἢ ὑβρίζοντος, ὁ πολιτικὸς διορίζει νόμος· βιβλ. μζ', τίτ. ί, κανὼν βιβλ. θ' τοῦ κώδ. τίτ. α', ὁ διδοὺς κατ' αὐτῶν τὴν περὶ ὕβρεως ἀγωγὴν, ἥ τις καὶ χρηματικῶς κινεῖται καὶ ἐγκληματικῶς, γραφῆς ἀποτιθεμένης, καὶ διοιρίζει ποία ἐςὶ τραχεῖα ὕβρις, ποία δὲ ἐλαφρά· περὶ δὲ φόνων διαλαμβάνει ὁ ή τίτ. τοῦ μή βιβλ. καὶ ὁ ις' τίτ. τοῦ θ' βιβλ. τοῦ κώδ. γίνωσκε δὲ ὅτι ὁ φόνος ἀπὸ τῆς διαθέσεως σκοπεῖται, εἰ σκοπὸν ἔσχε φονεῦσαι· ὅθεν ἔςιν εὑρεῖν, ὅτι καὶ ὁ πλήξας μὲν, μὴ φονεύσας δὲ, ὡς φονεὺς τιμωρεῖται· καὶ ὁ φονεύσας οὐ τιμωρεῖται ὡς φονεὺς, ἐὰν μόνον ἠθέλησε πλῆξαι· ἡ δὲ τοιαύτη διάθεσις σκοπεῖται ἀπὸ τοῦ πλήξαντος ὀργάνου· καὶ ἔςι τοῦ μὲν ἑκουσίου φόνου, ἐπὶ μὲν ἐντίμου φονεύσαντος, δερποτατίων καὶ τελεία δήμευσις· ἐπὶ δὲ τῶν εὐτελῶν, ξίφει καὶ θηρίοις ὑποβληθῆναι· ἐπὶ δὲ τοῦ κατὰ βλακείαν ἤγουν ἀμέλειαν φονεύοντος, πενταετὴς ἐξορία· ἐπὶ δὲ τοῦ ἀκουσίου, συγγνώμη δίδοται· ζητῶν οὖν περὶ φόνων, ἀναγίνωσκε τοὺς εἰρημένους τίτ. σὺν τοῖς αὐτῶν παρατίτλοις· εἴρηται δὲ γενικῶς βιβλ. μή, τίτ. ιθ', δίγ. έ, ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς ἐγκλήμασι δεῖ ζητεῖν, ἐκ προνοίας τίς ἢ κατὰ τύχην ἥμαρτε, καὶ οὕτως ἢ πρὸς τὸν νόμον, ἢ πραοτέραν τιμωρίαν ἐπιφέρειν· καὶ δίγ. ιά, ὅτι ἢ ἀπὸ προνοίας ἁμαρτάνει τίς, ὡς ὁ φατρίαν συνιστῶν· ἢ ἐξ ὀργῆς, ὡς ὁ θυμούμενος· ἢ κατὰ τύχην, ὡς ὁ ἐν θήρᾳ κατὰ θηρίου ῥίψας καὶ φονεύσας ἄνθρωπον.

ΚΕΦ. ΚΖ.

Περὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν κυβευόντων, ἢ μεθυσκομένων, ἢ θέαις παρεμβαλλόντων, τυμβωρυχούντων, κλεπτόντων, ἐπιορκούντων, τοκιζόντων, ἢ λαμβανόντων ἡμιολίας, ἢ ἕτερον ἑαυτοῖς αἰσχρὸν ἐπινοούντων κέρδος.

Ἀποστόλων κανὼν κέ μβ' μγ'.

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἐπὶ πορνείᾳ ἢ ἐπιορκίᾳ ἢ κλοπῇ ἁλοὺς etc. ut p. 270. κε'

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, κύβοις σχολάζων καὶ μέθαις, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω. (ut p. 271.) μβ'

Ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης τὰ ὅμοια ποιῶν, ἢ παυσάσθω ἢ ἀφοριζέσθω· ὡσαύτως καὶ λαϊκός. μγ'

Συνόδου Νικαίας κανὼν ιζ'.

Ἐπειδὴ πολλοὶ ἐν τῷ κανόνι ἐξεταζόμενοι, τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν διώκοντες, ἐπελάθοντο τοῦ θείου γράμματος λέγοντος, τὸ ἀργύριον αὐτοῦ οὐκ ἔδωκεν ἐπὶ τόκῳ, καὶ δανείζοντες ἑκατοστὰς ἀπαιτοῦσιν, ἐδικαίωσεν ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος, ὡς εἴ τις εὑρεθείη, μετὰ τὸν ὅρον τοῦτον, τόκους λαμβάνων, ἐκ μεταχειρίσεως ἢ ἄλλως μετερχόμενος τὸ πρᾶγμα, ἢ ἡμιολίας ἀπαιτῶν, ἢ ὅλως ἕτερόν τι ἐπινοῶν αἰσχροῦ κέρδους ἕνεκα, καθαιρεθήσεται τοῦ κλήρου, καὶ ἀλλότριος τοῦ κανόνος ἔσται. ιζ

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν δ' νδ'.

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἱερατικοὺς δανείζειν, καὶ τόκους καὶ τὰς λεγομένας ἡμιολίας λαμβάνειν. δ'

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς τινὰς θεωρίας θεωρεῖν ἐν γάμοις ἢ δείπνοις, ἀλλὰ πρὸ τοῦ εἰσέρχεσθαι θυμελικοὺς, ἐγείρεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀναχωρεῖν ἐκεῖθεν. νδ'

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ε΄ ις΄.

Περὶ ἀπληστίας. - Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

ε΄ Τὴν τῆς ἀπληστίας ἐπιθυμίαν, ἣν πάντων τῶν κακῶν μητέρα εἶναι οὐδεὶς ἀμφιβάλλει, δέον ἐπέχειν, ἵνα μή τις τοῖς ἀλλοτρίοις ὅροις κατακέχρηται, μὴ δὲ ἵνα διὰ κέρδος τοὺς τῶν πατέρων ὅρους τὶς ὑπερβαίνῃ, μὴ δὲ ἵνα παντοίως τινὶ κληρικῷ ἐξὸν εἴη ἀπὸ οἱουδήποτε πράγματος τόκον λαμβάνειν· καὶ τὰ μὲν νεωστὶ ἀνενεχθέντα ἀμαυρὰ ὄντα καὶ καθόλου λανθάνοντα, σκοπούμενα παρ' ἡμῶν τυπωθήσονται· περὶ δὲ ὧν φανερώτατα ἡ θεία γραφὴ ἐθέσπισεν, οὐ δεῖ ψηφίζεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ἕπεσθαι· ἀκολούθως γὰρ τὸ ἐν λαϊκοῖς ἐπιλήψιμον, πολλῷ μᾶλλον ἐν κληρικοῖς ὀφείλει καταδικάζεσθαι.

Ὥςε μηδένα ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἐκληψίν τινα λαμβάνειν· καὶ ὥστε τοὺς ἀναγνώστας, γαμετὰς λαμβάνειν· καὶ ἵνα οἱ κληρικοὶ, γυναικῶν καὶ τόκων ἀπέχωνται· καὶ ποίῳ δεῖ καιρῷ, ἢ αὐτοὺς ἢ τὰς παρθένους καθιερεῦσθαι· καὶ περὶ τοῦ μὴ προσκυνεῖν τὸν δῆμον.

ις΄ Ὁμοίως ἤρεσεν· ἵνα ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, ἐκλήπτορες μὴ γίνωνται etc. ut p. 95. et 213.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ι΄ κγ΄ κδ΄ ν΄.

ι΄ Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τόκους ἢ τὰς λεγομένας ἑκατοςὰς λαμβάνων, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρέσθω.

κγ΄ Περὶ τοῦ μηδένα τῶν εἴτε ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, τῆς ἀχράντου μεταδιδόντα κοινωνίας, παρὰ τοῦ μετέχοντος εἰσπράττειν etc. ut p. 66.

κδ΄ Μὴ ἐξέςω τινὶ τῶν ἐν ἱερατικῷ καταλεγομένων τάγματι, ἢ μοναχῶν, ἐν ἱπποδρομίαις ἀνιέναι, ἢ θυμελικῶν παιγνίων

ἀνέχεσθαι· ἀλλ' εἰ καί τις κληρικὸς κληθείη ἐν γάμῳ, ἡνίκα δ' ἂν τὰ πρὸς ἀπάτην εἰσέλθοιεν παίγνια, ἐξαναστήτω καὶ παραυτίκα ἀναχωρείτω, οὕτω τῆς πατέρων ἡμῶν προστατ-τούσης διδασκαλίας· εἰ δέ τις ἐπὶ τούτῳ ἁλῷ, ἢ παυσάσθω ἢ καθαιρείσθω.

Μηδένα τῶν ἁπάντων εἴτε λαϊκῶν εἴτε κληρικῶν κυβεύειν ἀπὸ τοῦ νῦν· εἰ δέ τις τοιοῦτο φωραθείη πράττων, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. ν'

Συνόδου Νικαίας τὸ β' κανὼν δ'.

Περὶ τοῦ ἀπέχεσθαι τοὺς ἐπισκόπους πάσης δωροληψίας.

Ὁ κῆρυξ τῆς ἀληθείας Παῦλος etc. ut p. 67. δ'

Βασιλείου κανὼν ι' ιδ' ιζ'.

Οἱ ὀμνύοντες μὴ καταδέχεσθαι τὴν χειροτονίαν etc. ut p. 55. ι'

Ὁ τόκους λαμβάνων, ἐὰν καταδέξηται τὸ ἄδικον κέρδος εἰς πτωχοὺς ἀναλῶσαι, καὶ τοῦ λοιποῦ τοῦ νοσήματος τῆς φιλοχρηματίας ἀπαλλαγῆναι, δεκτός ἐστιν εἰς ἱερωσύνην. ιδ'

Ἠρώτησας ἡμᾶς περὶ Βιάνορος τοῦ πρεσβυτέρου, εἰ δεκτός ἐστιν εἰς τὸν κλῆρον διὰ τὸν ὅρκον· ἐγὼ δὲ ἤδη τινὰ καὶ κοινὸν ὅρον περὶ πάντων ὁμοῦ τῶν μετ' αὐτοῦ ὁμωμοκότων τοῖς κατὰ Ἀντιόχειαν κληρικοῖς οἶδα ἐκτεθεικὼς· ὥστε τῶν μὲν δημοσίων αὐτοὺς ἀπέχεσθαι συλλόγων, ἰδίᾳ δὲ ἐνεργεῖν τὰ τῶν πρεσβυτέρων· τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπηρεσίαν, ἄδειαν αὐτῷ παρέχει· διότι οὐκ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐστὶν ἡ ἱερωσύνη, ἀλλ' ἐν Ἰκονίῳ, ἣν ὡς αὐτὸς ἐπέστειλας ἡμῖν τῆς Ἀντιοχείας εἰς οἴκησιν ἀντηλλάξατο· ἔστιν οὖν δεκτὸς ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, ἀπαιτούμενος παρὰ τῆς εὐλαβείας σου, μεταμέλεσθαι ἐπὶ τῇ ευκολίᾳ τοῦ ὅρκου, ὃν ἐπὶ τοῦ ἀπίστου ἀνδρὸς ἐξωμόσατο, βαστάξαι τὴν ἐνέχλησιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου κινδύνου μὴ δυνηθείς. ιζ'

Ἡ λδ' διάταξις τοῦ δ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. φησίν· ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς, κυβεύων ἢ κοινωνῶν τοῖς κυβεύουσιν ἢ παρακαθήμενος, ἢ θέατρον ἢ κυνήγιον θεωρῶν, ἀφορίζεται πάσης ἱερατικῆς λειτουργίας, καὶ τῶν σιτήσεων αὐτοῦ στερεῖται, καὶ ὁρίζεται αὐτῷ χρόνος εἰς μετάνοιαν· καὶ ἐὰν ἀξίως εἴσω τοῦ χρόνου φανῇ μετανοήσας, ἱερατικῆς ἀξιοῦται φιλανθρωπίας· εἰ δὲ μετὰ τὸν χρόνον ἐπιμείνοι, τελείως ἐκβάλλεται τοῦ κλήρου, καὶ γίνεται βουλευτὴς μετὰ τῆς αὐτοῦ περιουσίας τῆς πόλεως ἧς ἦν κληρικὸς, ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης οὐκ ἐχούσης βουλευτήριον, γίνεται εἰς τὴν χρήζουσαν ἐκ τῶν πλησιαζουσῶν· εἰ δὲ μὴ ἔχει ἐξουσίαν, γίνεται ταξεώτης· παραφυλάττουσι δὲ ταῦτα οἱ πατριάρχαι καὶ οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἐκκλησιέκδικοι, καὶ οἱ ἑκάστης διοικήσεως ὕπαρχοι, καὶ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἔκδικοι ταῦτα τοῖς ἱερεῦσι προσαγγέλλουσι· δεῖ δὲ τοιαῦτα μετὰ ἀκριβείας, ἐπὶ τῶν εὐαγγελίων ζητεῖσθαι, καὶ τοὺς συκοφάντας ἀγανακτεῖσθαι· ποινὰς δὲ διαφόρους ὁρίζει κατὰ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν τάξεων καὶ τῶν ἐκδίκων, εἰ ταῦτα μαθόντες μὴ προσαγγείλωσι τοῖς προσφόροις ἱερεῦσιν· ἡ μέν τοι β' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν, ἐπὶ τριετίαν εἶπεν αὐτοὺς τῆς λειτουργίας κωλύεσθαι, καὶ μοναστηρίῳ ἐμβάλλεσθαι· ἄδειαν παρασχοῦσα τοῖς ἱερεῦσι μετανοίας ἐπιδεικνυμένης, ἐλαττοῦν τὸν χρόνον.

Οὐ μόνον ἐπιορκεῖν κωλύεται κληρικὸς, ἀλλὰ καθόλου ὀμνύναι· εἴρηται γὰρ τοῦ κώδ. βιβλ. α', τίτ. γ', διάτ. κε', ὅτι οἱ κληρικοὶ δικαζόμενοι διδόασιν ἐγγύας μέχρι ν' λιτρῶν· εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα ὑπερβαίνει, ὁμολογίαν ἐπὶ τῷ ὑπερβαίνοντι ποιοῦσιν ἀνώμοτον· διότι καὶ οἱ νόμοι καὶ οἱ κανόνες, κωλύουσι κληρικὸν ὀμνύειν· εἰ καὶ τὰ μάλιστα εἴρηται βιβλ. τῷ αὐτῷ, τίτ. ιβ', διάτ. γ', ὅτι δεῖ τοὺς προσφεύγοντας,

προτρεπομένους καὶ ὅρκον ἐπὶ τῇ ἀσφαλείᾳ λαμβάνοντας, ἀποτίθεσθαι ἅπερ ἐπιφέρονται ὅπλα· καὶ ἡ ϛ' διάτ. τοῦ αὐτοῦ βιβλ. φησὶν, ὅτι ἐὰν ἔστιν ὑπόνοια περὶ κληρικοῦ ὡς ἔχοντος πράγματα τοῦ προσφεύγοντος, κελεύσει τοῦ ἐπισκόπου ὀμνύει· ἡ δὲ κώλυσις τοῦ λαμβάνειν κληρικὸν τόκους, ἐμοὶ φαίνεται πανταχοῦ περὶ τῶν ἀπὸ δανείου ἤγουν συμφώνου λελέχθαι, οὐ μὴν περὶ τῶν σιωπηρῶς ἁρμοζόντων ἐξ ὑπερθέσεως ἐπὶ τῶν βόνα φίδε ἀγωγῶν· ἀμέλει καὶ ἡ γ' διάτ. τοῦ β' τίτ. τῶν νεαρῶν, ἐπὶ ληγάτων εὐσεβῶν ἐξ ὑπερθέσεως εἶπεν ἀπαιτεῖσθαί καὶ τόκους καὶ καρπούς.

Περὶ δὲ κλοπῆς κληρικῶν, ἰδικῶς ὁ νόμος οὐ διαλέγεται, γενικῶς δὲ διαλαμβάνει περὶ κλοπῆς, ιβ' τίτ. τοῦ μζ' βιβλ. τῶν διγ. δύο δὲ εἴδη τῆς κλοπῆς, καὶ τὸ μὲν αὐτῆς λέγεται φανερὰ κλοπὴ, τὸ δὲ ἀφανής· φανερὸς κλέπτης ἐστὶν, ὁ μετὰ τοῦ ἐπικλοπιμαίου πράγματος ἐξ οἱουδήποτε προσώπου λαμβανόμενος πρὶν ἢ τὸ πρᾶγμα ἐπαγάγει, ἔνθα προέθετο ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, εἴτε ἐν δημοσίῳ εἴτε ἐν ἰδιωτικῷ τόπῳ· εἰ δὲ ἀπήγαγεν ἔνθα προέθετο αὐτὸ, κἂν λοιπὸν συλληφθῇ μετ' αὐτοῦ, οὐκ ἔστι φανερὸς κλέπτης· ὁ δὲ μὴ τοιοῦτος, ἀφανὴς κλέπτης ἐστίν· ἡ δὲ ποινὴ τοῦ μὲν φανεροῦ κλέπτου γίνεται, εἰς τὸ τετραπλοῦν τοῦ τιμήματος τοῦ κλαπέντος· ἔστιν ὅτε καὶ τοῦ διαφέροντος· τοῦ δὲ ἀφανοῦς, εἰς τὸ διπλοῦν· καὶ ἐφ' ἑκατέρου, ἔξωθεν τῆς τοιαύτης δίδοται τὸ πρᾶγμα ἢ ἡ διατίμησις αὐτοῦ· ὁ δὲ ἀπὸ ἐμπρησμοῦ ἢ ναυαγίου λαμβάνων ἔξωθεν τοῦ πράγματος, δίδωσιν εἴσω μὲν οὐτιλίου ἐνιαυτοῦ τὸ τετραπλοῦν τῷ κλαπέντι, καὶ τῷ φίσκῳ τὸ τετραπλοῦν· μετὰ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν, τὸ ἁπλοῦν, ὡς βιβλ. ϛ' τοῦ κώδ. τίτ. β' διάτ. ιη', καὶ ἐν τῷ θ' τίτ. τοῦ μζ' βιβλ.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἐγκληματικῶς οἱ κλέπται κατηγοροῦνται, κλοπῆς ἡγουμένης, ὡς διγ. ϙγ´ τοῦ αὐτοῦ τίτ. καὶ ἡ τοῦ διπλοῦ ἢ τοῦ τετραπλοῦ ποινὴ ἀργεῖ· εἴρηται γὰρ διγ. νζ τοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐάν τις τὸν κλέπτην παραδῷ νυκτεπάρχῳ ἢ τῷ ἄρχοντι, καὶ καταδικασθεὶς παράσχῃ τὸ πρᾶγμα ἢ τὴν διατίμησιν αὐτοῦ, ἀναιρεῖται ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴ ὡς αὐτοῦ κινδυνεύσαντος· ὁ δὲ καταδικασθεὶς ἐπὶ κλοπῇ, ἢ φιλικῶς ἀπαλλαγεὶς ἐπὶ δόσει χρημάτων, ἄτιμος γίνεται, ὡς βιβλ. γ´, τίτ. β´, διγ. β´, κανὼν ϛ´· περὶ τυμβωρύχων γενικῶς διαλαμβάνει ὁ ιβ´ τίτ. τοῦ μη´ βιβλ. ἐν ᾧ φησὶν, ὅτι καὶ χρηματικῶς καὶ ἐγκληματικῶς ὑπόκεινται· καὶ ἔστιν ἡ χρηματικὴ ποινὴ, ποτὲ μὲν εἰς ρ´, ποτὲ δὲ εἰς σ´, ποτὲ δὲ εἰς τὸ διαφέρον τῆς γενομένης ζημίας, καὶ ἄτιμος γίνεται ὁ καταδικαζόμενος.

Οἱ δὲ τυμβωρυχοῦντες, εἰ μὲν μετὰ ὅπλων, κεφαλικῶς τιμωροῦνται· εἰ δὲ χωρὶς ὅπλων, μέχρι μετάλλων· οἱ δὲ τὰ λείψανα ἢ τὰ ὀστᾶ μετακινοῦντες, εὐτελεῖς μὲν ὄντες, ἄκρως τιμωροῦνται· οἱ δὲ ἄλλως περὶ μνημεῖον πλημμελοῦντες, ἐξορίζονται, ἢ εἰς μέταλλον καταδικάζονται· πῶς δὲ δυνατὸν ἀκινδύνως καὶ ἀζημίως μεταφέρειν λείψανα, καὶ φιλοκαλεῖν μνημεῖον, διδάσκει ὁ αὐτὸς τίτ. καὶ ὁ ζ´ τοῦ ια´ βιβλ. τῶν διγ. ὑπόκεινται δὲ οἱ τυμβωρύχοι, καὶ τῷ περὶ ἱεροσυλίας νόμῳ, ὡς βιβλ. μη´, τίτ. ιγ´, διάτ. ε´ τοῦ ιθ´ τίτ. τοῦ θ´ βιβλ. τοῦ κώδ., ἐν ᾧ καὶ τὰς χρηματικὰς αὔξει ποινὰς, ποτὲ μὲν στέρησιν κτήματος ἢ ἀγροῦ ἢ οἴκου ἐπάγων, ἐὰν εἰς αὐτοὺς ὕλη ἀπενεχθῇ ἀπὸ μνημείου· ποτὲ δὲ ι´ λιτρῶν ποινὴν ἐπάγων, καὶ κ´ τῷ ἄρχοντι μὴ ἐπεξιόντι· καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ τοῦ πάσχα οἱ τυμβωρύχοι ἐγκλείονται καὶ δεσμοῦνται, ὡς βιβλ. τοῦ κώδ. α´, τίτ. δ´, διάτ. γ´.

ΚΕΦ. ΚΗ.

Περὶ τῶν βδελυττομένων τὸν γάμον ἢ τὸν οἶνον ἢ τὰ κρέα.

Ἀποστόλων κανὼν να' νγ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, γάμου καὶ κρεῶν etc. ut p. 259. να'

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἑορτῶν etc. ut p. 272. νγ'

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ιδ'.

Τοὺς ἐν κλήρῳ πρεσβυτέρους ὄντας ἢ διακόνους, καὶ ἀπεχομένους κρεῶν, ἔδοξεν ἐφάπτεσθαι· καὶ οὕτως, εἰ βούλοιντο κρατεῖν ἑαυτῶν· εἰ δὲ βδελύσσοιντο ἐσθίειν, καὶ μὴ ὑπείκοιεν τῷ κανόνι, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς τάξεως. (ut p. 274.) ιδ'

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ιγ' λ'.

Ἐπειδὴ ἐν τῇ ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ etc. ut p. 285. ιγ'

Πάντα πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας βουλόμενοι διαπράττεσθαι, καὶ τοὺς ἐν ταῖς βαρβαρικαῖς ἐκκλησίαις ἱερέας οἰκονομεῖν διεγνώκαμεν· ὥστε εἰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα, τὸν περὶ τοῦ προφάσει εὐλαβείας τὴν οἰκείαν γαμετὴν μὴ ἐκβάλλειν, ὑπεραναβαίνειν οἴονται δεῖν, καὶ πέρα τῶν ὁρισθέντων ποιεῖν, ἐκ τούτου τὲ μετὰ τῶν οἰκείων συμφωνοῦντες συμβίων, τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἀπέχονται, ὁρίζομεν τούτους μηκέτι ταύταις συνοικεῖν καθ' οἱονδήποτε τρόπον, ἕως ἂν ἡμῖν ἐντεῦθεν ἐντελῆ τῆς ὑποσχέσεως παρέξοιεν τὴν ἀπόδειξιν· πρὸς τοῦτο δὲ αὐτοῖς, οὐ δι' ἄλλό τι ἢ διὰ τὴν τῆς γνώμης μικροψυχίαν, καὶ τὸ τῶν ἠθῶν ἀπεξενωμένον καὶ ἀπαγὲς ἐνδεδώκαμεν. λ'

ΚΕΦ. ΚΘ.

Περὶ ἐπιτετραμμένων ἢ κεκωλυμένων γάμων· καὶ περὶ τοῦ ἐρωτᾶσθαι τοὺς ἀναγνώστας ἐφήβους γινομένους, εἰ βούλονται γαμεῖν· καὶ περὶ παλλακισμοῦ, καὶ πορνείας, καὶ μοιχείας.

Ἀποστόλων κανὼν ιζ΄ ιη΄ ιθ΄ κε΄ κϛ΄.

ιζ΄ Ὁ δυσὶ γάμοις συμπλακεὶς μετὰ τὸ βάπτισμα, ἢ παλλακὴν κτησάμενος, οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

ιη΄ Ὁ χήραν λαβὼν, ἢ ἐκβεβλημένην, ἢ ἑταίραν, ἢ οἰκέτην, ἢ τῶν ἐπὶ σκηνῆς, οὐ δύναται εἶναι ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ.

ιθ΄ Ὁ δύο ἀδελφὰς ἀγόμενος ἢ ἀδελφιδῆν, οὐ δύναται εἶναι κληρικός. (Hi tres canones supra p. 62.)

κε΄ Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἐπὶ πορνείᾳ ἢ ἐπιορκίᾳ etc. ut p. 270.

κϛ΄ Τῶν εἰς κλῆρον προελθόντων ἀγάμων, κελεύομεν βουλομένους γαμεῖν, ἀναγνώστας καὶ ψάλτας μόνον.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ι΄.

ι΄ Διάκονοι ὅσοι καθίστανται παρ' αὐτὴν κατάστασιν, εἰ ἐμαρτύραντο καὶ ἔφασαν χρῆναι γαμῆσαι, μὴ δυνάμενοι οὕτως μένειν, οὗτοι μετὰ ταῦτα γαμήσαντες, ἔστωσαν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, διὰ τὸ ἐπιτραπῆναι αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου· τοῦτο δὲ εἴ τινες σιωπήσαντες καὶ καταδεξάμενοι ἐν τῇ χειροτονίᾳ μένειν οὕτως, μετὰ ταῦτα ἦλθον ἐπὶ γάμον, πεπαῦσθαι αὐτοὺς τῆς διακονίας.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν α΄ Ϟ΄ ι΄.

α΄ Πρεσβύτερος ἐὰν γήμῃ, τῆς τάξεως αὐτὸν μετατίθεσθαι·

ἐὰν δὲ πορνεύσῃ ἢ μοιχεύσῃ, ἐξωθεῖσθαι αὐτὸν τέλεον καὶ ἄγεσθαι εἰς μετάνοιαν.

Πρεσβύτερος ἐὰν προημαρτηκὼς etc. ut p. 93. θ'

Ὁμοίως καὶ ὁ διάκονος, ἐὰν τῷ αὐτῷ ἁμαρτήματι περιπέσῃ, τὴν τοῦ ὑπηρέτου τάξιν ἐχέτω. ι'

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ιδ' ιε'.

Ἐπειδὴ ἔν τισιν ἐπαρχίαις συγκεχώρηται τοῖς ἀναγνώσταις καὶ ψάλταις γαμεῖν, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, μὴ ἐξεῖναι τινὶ αὐτῶν ἑτερόδοξον γυναῖκα λαμβάνειν· τοὺς ἤδη ἐκ τοιούτου γάμου παιδοποιήσαντας, εἰ μὲν ἔφθασαν βαπτίσαι τὰ ἐξ αὐτῶν τεχθέντα παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς, προσάγειν αὐτὰ τῇ κοινωνίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· μὴ βαπτίσαντας δὲ, μὴ δύνασθαι ἔτι βαπτίζειν αὐτὰ παρὰ τοῖς αἱρετικοῖς· μήτε μὴν συνάπτειν πρὸς γάμον αἱρετικῷ ἢ ἰουδαίῳ ἢ ἕλληνι, εἰ μὴ ἄρα ἐπαγγέλλοιτο μετατίθεσθαι εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τὸ συναπτόμενον πρόσωπον τῷ ὀρθοδόξῳ· εἰ δέ τις τοῦτον τὸν ὅρον παραβαίη τῆς ἁγίας συνόδου, κανονικῷ ὑποκείσθω ἐπιτιμίῳ. ιδ'

Διακόνισσαν μὴ χειροτονεῖσθαι γυναῖκα etc. ut p. 95. ιε'

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ις'.

Ὥςε μηδένα ἐπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἔκληψίν τινα λαμβάνειν· καὶ ὥστε τοὺς ἀναγνώστας γαμετὰς λαμβάνειν· καὶ ἵνα οἱ κληρικοὶ γυναικῶν καὶ τόκων ἀπέχωνται· καὶ ποίῳ δεῖ καιρῷ ἢ αὐτοὺς ἢ τὰς παρθένους καθιεροῦσθαι· καὶ περὶ τοῦ μὴ προσκυνεῖν τὸν δῆμον.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι, ἐκλήπτορες μὴ γίνωνται etc. ut p. 213. ις'

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν γ' δ' ς' ιβ' ιγ' μη' νθ'.

Περὶ ἱερέων καὶ κληρικῶν.

γ' Ἐπειδὴ δὲ ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόχριστος ἡμῶν βασιλεὺς etc. ut p. 62.

δ' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης, ἢ θυρωρὸς, γυναικὶ ἀφιερωμένῃ Θεῷ μιχθείη, καθαιρείσθω, ὡς τὴν νύμφην τοῦ Χριστοῦ διαφθείρας· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. (ut p. 276.)

ς' Ἐπειδὴ παρὰ τοῖς ἀποστολικοῖς κανόσιν εὕρηται, τῶν εἰς κλῆρον προαγομένων ἀγάμων, μόνους ἀναγνώστας καὶ ψάλτας γαμεῖν, καὶ ἡμεῖς τοῦτο παραφυλάττοντες ὁρίζομεν, ἀπὸ τοῦ νῦν μηδαμῶς ὑποδιάκονον, ἢ διάκονον, ἢ πρεσβύτερον, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ προερχομένην χειροτονίαν, ἔχειν ἄδειαν γαμικὸν ἑαυτῷ συνιστᾷν συνοικέσιον· εἰ δὲ τοῦτο τολμήσοι ποιῆσαι, καθαιρείσθω· εἰ δὲ βούλοιτό τις τῶν εἰς κλῆρον προερχομένων, γάμου νόμῳ συνάπτεσθαι γυναικὶ, πρὸ τῆς τοῦ ὑποδιακόνου, ἢ διακόνου, ἢ πρεσβυτέρου χειροτονίας, τοῦτο πραττέτω.

ιβ' Καὶ τοῦτο δὲ εἰς γνῶσιν ἡμετέραν ἦλθεν, ὡς ἐν τῇ Ἀφρικῇ etc. ut p. 64.

ιγ' Ἐπειδὴ ἐν τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ, ἐν τάξει κανόνος etc. ut p. 285.

μη' Ἡ τοῦ πρὸς ἐπισκοπῆς προεδρίαν ἀναγομένου γυνὴ, κατὰ κοινὴν συμφωνίαν τοῦ οἰκείου ἀνδρὸς προδιαζευχθεῖσα, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ τῆς ἐπισκοπῆς χειροτονίαν, ἐν μοναστηρίῳ εἰσίτω, πόῤῥω τῆς τοῦ ἐπισκόπου καταγωγῆς ᾠκοδομημένῳ, καὶ τῆς ἐκ τοῦ ἐπισκόπου προνοίας ἀπολαυέτω· εἰ δὲ καὶ ἀξία φανείη, καὶ πρὸς τὸ τῆς διακονίσσης ἀναβιβαζέσθω ἀξίωμα.

νθ' Μηδεὶς ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ etc. ut p. 147.

Βασιλείου κανὼν γ΄ ϛ΄ ξθ΄ ό.

Διάκονος μετὰ τὴν διακονίαν πορνεύσας, ἀπόβλητος μὲν τῆς διακονίας ἔςαι· εἰς δὲ τὸν τῶν λαϊκῶν ἀπωσθεὶς τόπον, τῆς κοινωνίας οὐκ εἰρχθήσεται· διότι ἀρχαῖος ἐστὶ κανὼν, τοὺς ἀπὸ βαθμοῦ πεπτωκότας, τούτῳ μόνῳ τῷ τρόπῳ τῆς κολάσεως ὑποβάλλεσθαι· ἀκολουθησάντων ὡς οἶμαι τῶν ἐξ ἀρχῆς τῷ νόμῳ ἐκείνῳ, τῷ οὐκ ἐκδικήσεις δὶς ἐπὶ τῷ αὐτῷ· καὶ δι᾽ ἑτέραν αἰτίαν, ὅτι οἱ μὲν ἐν τῷ λαϊκῷ ὄντες τάγματι ἐκβεβλημένοι τοῦ τόπου τῶν πιστῶν, πάλιν εἰς τὸν ἀφ᾽ οὗ ἐξέπεσον τόπον ἀναλαμβάνονται· ὁ δὲ διάκονος ἅπαξ ἔχει τὴν δίκην τῆς καθαιρέσεως διαρκῆ· ὡς οὖν οὐκ ἀποδιδομένης αὐτῷ τῆς διακονίας, ἐπὶ ταύτης ἔστησαν μόνης τῆς ἐκδικήσεως· ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐκ τῶν τύπων· καθόλου δὲ ἀληθέστερον ἐςιν ἴαμα, ἡ τῆς ἁμαρτίας ἀναχώρησις· ὥςε ὁ διὰ σαρκὸς ἡδονὴν ἀθετήσας τὴν χάριν, διὰ τοῦ συντριμμοῦ τῆς σαρκὸς καὶ πάσης δουλαγωγίας τῆς κατ᾽ ἐγκράτειαν, ἀποστὰς τῶν ἡδονῶν ὑφ᾽ ὧν κατεςράφη, τελείαν ἡμῖν παρέξει τῆς ἰάσεως αὐτοῦ τὴν ἀπόδειξιν· ἀμφότερα τοίνυν ἡμᾶς εἰδέναι δεῖ, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας, καὶ τὰ τῆς συνηθείας· ἕπεσθαι δὲ ἐπὶ τῶν καταδεξαμένων τὴν ἀκρότητα τῷ παραδοθέντι τύπῳ. γ΄

Τῶν κανονικῶν τὰς πορνείας, εἰς γάμον μὴ καταλογίζεσθαι, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ διασπᾶν αὐτῶν τὴν συνάφειαν· τοῦτο γὰρ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ πρὸς ἀσφάλειαν λυσιτελὲς, καὶ τοῖς αἱρετικοῖς οὐ δώσει καθ᾽ ἡμῶν λαβὴν, ὡς διὰ τὴν τοῦ ἁμαρτάνειν ἄδειαν, ἐπισπωμένων πρὸς ἑαυτούς. ϛ΄

Ἀναγνώστης εἰ τῇ ἑαυτοῦ μνηστῇ πρὸ γάμου συναλλάξειεν, ἐνιαυτὸν ἀργήσας εἰς τὸ ἀναγινώσκειν δεχθήσεται, μένων ἀπρόκοπος· κλεψιγαμήσας δὲ ἄνευ μνηστείας, παυθήσεται τῆς ὑπηρεσίας· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑπηρέτης· ξθ΄

ϛ' Διάκονος ἐν χείλεσι μιανθεὶς etc. ut p. 281.

Θεοφίλου ἐκ τοῦ ὑπομνηστικοῦ κανὼν δ' ε'.

δ Περὶ δὲ Πανοὺφ etc. ut p. 94.

ε Περὶ Ἰακὼβ ζητῆσαι etc. ut p. 94.

Ἡ α' τοῦ κώδ. τίτ. γ' διάτ. ε', ἐάν τις μόνον πειραθῇ λαβεῖν γαμετὴν παρθένον ἱερὰν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται· καὶ διάτ. μδ' τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι ἐὰν πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος γαμήσῃ, ὑπόκειται μὲν τοῖς κανόσιν, εἴ τινες οὐχ' ἧττον τῶν νόμων ἰσχύουσι, καὶ τῆς ἱερωσύνης ἐκπίπτει, καὶ οἱ παῖδες ὡς ἐξ ἀθεμίτων γάμων τεχθέντες, οὔτε φυσικοὶ οὔτε νόθοι εἰσὶ, καὶ οὔτε κατὰ διαδοχὴν, ἢ δωρεὰν, ἢ ἐσχηματισμένον δάνειον, ἢ ἑτέραν ἐνοχὴν, λαμβάνουσί τι παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν, ἢ αἱ μητέρες αὐτῶν, ἀλλὰ ταῦτα λαμβάνει ἡ κατ' αὐτοὺς ἐκκλησία· λέγει δὲ ἡ ιγ' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν, ὅτι ἐὰν μοναχὸς κληρωθῇ, μὴ θαῤῥείτω πρὸς γάμον ἐλθεῖν, κᾂν τοιούτου βαθμῶν τετύχηκεν ἐν τῷ κλήρῳ ἐν ᾧ τοῖς κληρικοῖς ἔξεστι γαμεῖν, τουτέστι ψάλτῃ καὶ ἀναγνώστῃ· τοῖς γὰρ ἄλλοις ἅπασι καθάπαξ ὁ γάμος ἀπηγόρευται· εἰ δὲ γαμήσει, ἢ παλλακὴν σχῇ, ἢ ἀσελγῶς ζήσει, ἐκβαλλέσθω τοῦ κλήρου, καὶ ἰδιώτης ἔσω, πρὸς στρατείαν ἢ ἑτέραν ἐπιτήδευσιν ἐλθεῖν οὐ θαῤῥῶν· καὶ ἡ α' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι μηδεὶς δευτερογαμήσας χειροτονείσθω πρεσβύτερος ἢ διάκονος, μήτε μὲν εἰ γυναικὶ συνοικεῖ τὸν ἴδιον ἄνδρα καταλιπούσῃ, μήτε εἰ παλλακὴν ἔχοι, ἀλλὰ σωφροσύνῃ συζῶν, καὶ ἢ γαμετῇ συνοικῶν, ἢ μιᾶς ἀνὴρ γενόμενος σώφρονος καὶ ἐκ παρθενίας· εἰ δέ τις πρεσβύτερος ὢν, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, γαμετὴν ἢ παλλακὴν εἰσάγοιτο φανερῶς ἢ λαθραίως ἢ ἐσχηματισμένως, εὐθέως τῆς ἱερᾶς ἐκπιπτέτω τάξεως, καὶ ἰδιώτης καὶ λαϊκὸς

ἔςω· ἀναγνώςης δὲ δευτερογαμῶν, μὴ προκοπτέτω, μὴ μὴν καὶ τριγαμείτω· εἰ δὲ δευτερογαμήσας σπεύσει προκόψαι, γίνεται ἰδιώτης.

Λέγει δὲ ὅτι χειροτονούμεναι αἱ διάκονοι, νουθετείσθωσαν· εἰδυῖαι ὡς εἰ θαῤῥήσαιεν καταισχύναι τὴν χειροτονίαν, προσομιλοῦσαι γάμῳ ἢ ἄλλου βίου πορείᾳ, θανάτῳ γενήσονται ἔνοχοι· καὶ τοῖς αὐτῶν μοναστηρίοις, ἢ ταῖς αὐτῶν ἐκκλησίαις αἱ περιουσίαι αὐτῶν προσκυρωθήσονται· οἱ δὲ γῆμαι ἢ φθεῖραι αὐτὰς τολμήσαντες, ὑπεύθυνοί εἰσι ξίφει, καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῶν τὸ δημόσιον λήψεται· καὶ ἡ β' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι ἐὰν βουλευτὴς ἢ ταξεώτης, ἐπὶ ιε' μονάσας ἔτη γένηται κληρικὸς, εἶτα γαμήσῃ, ἀποδίδοται τῇ ἰδίᾳ τύχῃ· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων κληρικῶν τῶν ἀπὸ μοναχῶν, κἂν μὴ γεγόνασι βουλευταὶ ἢ ταξεῶται· καὶ ὅτι ὁ χειροτονῶν ἄγαμον, ἐρωτάτω αὐτὸν εἰ δύναται χωρὶς νομίμου γαμετῆς σεμνῶς βιοῦν· ὁ δὲ τῷ καιρῷ τῆς χειροτονίας ἐπιτρέπων διακόνῳ ἢ ὑποδιακόνῳ γαμῆσαι μετὰ τὴν χειροτονίαν, τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβάλλεται· πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, μετὰ τὴν χειροτονίαν γαμῶν ἐκβάλλεται τοῦ κλήρου, καὶ μετὰ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων δίδοται τῇ βουλῇ τῆς πόλεως ἐν ᾗ κληρικὸς ἦν· δευτερογαμῶν δὲ ἀναγνώστης, ἢ χήραν ἢ διεξευγμένην λαμβάνων, ἢ τοῖς νόμοις ἢ τοῖς κανόσιν ἀπηγορευμένην, εἰς ἄλλον μὴ προβαινέτω βαθμὸν, ἀλλὰ καὶ προβὰς ἀποκαθίςαται τῷ προτέρῳ.

Λέγει δὲ ὅτι οἱ ἁρπάζοντες ἢ ὑπονοθεύοντες ἢ διαφθείροντες ἀσκήτριαν ἢ μονάστριαν, ἢ διακόνισσαν, ἢ ἄλλο εὐλαβὲς ἔχουσαν σχῆμα, καὶ οἱ μετασχόντες, κεφαλικῶς τιμωροῦνται, καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν τῇ ἐκκλησίᾳ ἢ τῷ μοναστηρίῳ τῆς ὑβρισθείσης περιποιοῦνται διὰ τοῦ ἐπισκόπου

ἢ τοῦ οἰκονόμου καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν τάξεων· αὕτη δὲ μετὰ τῶν αὐτῆς πραγμάτων, μοναστηρίῳ ἐμβάλλεται ἀσφαλῶς φυλαχθησομένη· εἰ δὲ διακόνισσά ἐςιν ἔχουσα νομίμους παῖδας, τὸ νόμιμον μέρος λαμβάνουσιν· εἰ δὲ ἐπὶ ἐνιαυτὸν μετὰ τὸ γνωσθῆναι τὸ μῦσος μὴ ἐκδικήσουσι τὰ πράγματα οἱ εὐαγεῖς οἶκοι, ὁ φίσκος αὐτὰ λαμβάνει, τοῦ ἀμελοῦντος αὐτὰ ἐκδικηθῆναι ἄρχοντος ἀποζωννυμένου, καὶ έ λίτρον τοῖς πριβάτοις προστιμωμένου.

ΚΕΦ. Λ.

Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ γυναῖκας ἁρπαζόντων.

Ἀποστόλων κανὼν ξζ΄.

ξζ΄ Εἴ τις παρθένον ἀμνήστευτον βιασάμενος ἔχει etc. ut p. 266.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ια΄ κέ.

ια΄ Τὰς μνηστευθείσας κόρας, καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ ἄλλων ἁρπαγείσας, ἔδοξεν ἀποδίδοσθαι τοῖς προμνηστευσαμένοις, εἰ καὶ βίαν ὑπ᾽ αὐτῶν πάθοιεν.

κε΄ Μνηστευσάμενός τις κόρην, προσεφθάρη τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, ὡς καὶ ἐπιφορῆσαι αὐτήν· ἔγημε δὲ τὴν μνηστὴν μετὰ ταῦτα, ἡ δὲ φθαρεῖσα ἀπήγξατο· οἱ συνειδότες ἐκελεύσθησαν ἐν δεκαετίᾳ δεχθῆναι εἰς τοὺς συνεστῶτας, κατὰ τοὺς ὡρισμένους βαθμούς.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν κζ΄.

κζ΄ Τοὺς ἁρπάζοντας γυναῖκας etc. ut p. 275.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ϙβ΄.

ϙβ΄ Τοὺς ἁρπάζοντας γυναῖκας ἐπ᾽ ὀνόματι συνοικεσίου, ἢ συμπράττοντας ἢ συναιρομένους τοῖς ἁρπάζουσιν, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, ἐκπίπτειν τοῦ οἰκείου βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀναθεματίζεσθαι.

Θεοφίλου ἐκ τοῦ ὑπομνηστικοῦ κανὼν β'.

Περὶ Βήστου καταστάντος ἐν Ἐρέβῃ πρεσβυτέρου ζητητέον, καὶ εἰ μὲν ἀποταξαμένην τινὰ ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς ἐβιάσατο, μὴ συγχωρείσθω εἶναι πρεσβύτερος· ὅπου γε οὐδὲ ὡς λαϊκὸς ὀφείλει συνάγεσθαι, τῆς ἐκκλησίας εἰωθυίας τοὺς τοιούτους χωρίζειν· οὐ φέρει γὰρ τοῦτο πρόκριμα τῷ ἐπισκόπῳ Ἀπόλλωνι, εἰ ἐξ ἀγνοίας αὐτὸν κατέστησε, τῆς ἁγίας συνόδου κελευσάσης τοὺς ἀναξίους μετὰ τὴν χειροτονίαν ἐλεγχομένους ἐπὶ ἐγκλήμασιν ἐκβάλλεσθαι. β'

Βιβλ. α' τίτ. γ' διάτ. ε', ἐάν τις ἁρπάσῃ, ἢ μόνον πειραθῇ λαβεῖν γαμετὴν παρθένον ἱερὰν, κεφαλικῶς τιμωρεῖται· καὶ διάτ. νγ' τοῦ αὐτοῦ τίτ. τοῖς γονεῦσι, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ τοῖς κηδεμόσι τῶν παρθένων, καὶ διακονισσῶν, καὶ τῶν ἀνειμένων τῷ Θεῷ χηρῶν, ἔξεστι τοὺς ἅρπαγας αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν καιρῷ τῆς ἐφόδου βοηθοῦντας αὐτοῖς, ἐπ' αὐτοφώρῳ φονεύειν· εἰ δὲ διαφύγωσιν, ἀναζητοῦσιν αὐτοὺς, ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲν οἱ ὕπαρχοι καὶ ὁ ἔπαρχος, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις πάντες οἱ ἄρχοντες, πολιτικοί τε καὶ στρατιωτικοὶ, καὶ μετὰ σύστασιν μὴ χρωμένους παραγραφῇ, τιμωροῦνται ἐσχάτως· καὶ τὰ πράγματα τοῦ ἅρπαγος, καὶ τοῦ ὡς εἴρηται βοηθήσαντος αὐτῷ, λαμβάνει τὸ μοναστήριον ἢ τὸ ἀσκητήριον, ἐφ' ᾧ καὶ τὴν βιασθεῖσαν ἐξ αὐτῶν ἐκεῖ τρέφεσθαι· εἰ δὲ μόνον διακόνισσά ἐστιν ἡ βιασθεῖσα καὶ οὐκ ἀσκήτρια ἢ μονάστρια, τὴν μὴν δεσποτείαν ἡ κατ' αὐτὴν ἐκκλησία λαμβάνει, αὐτὴ δὲ τὴν χρῆσιν· οἱ δὲ ἄλλως αὐτῇ βοηθήσαντες, ἢ ὑπουργήσαντες, ἢ συνειδότες, ἢ ὑποδεξάμενοι, ἢ σπουδὴν οἱανδήποτε συνεισαγαγόντες, μόνῃ τῇ ἐσχάτῃ τιμωρίᾳ ὑπόκεινται· χώρα δὲ τοῖς εἰρημένοις, κᾂν ἑκοῦσα τίς τῶν εἰρημένων γυναικῶν ἁμαρτηθῇ, βιβλ. α' τίτ. δ'

διάτ. γ'· καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πάσχα οἱ τῶν παρθένων ἅρπαγες ἐγκλείονται καὶ δεσμοῦνται· βιβλ. γ' τίτ. κδ' διάτ. α', ὁ μὴ ὢν ἰλλούστριος ἀλλὰ μόνον λαμπρότατος, ἁρπαγὴν ἐν ἐπαρχίᾳ παρθένου πλημμελήσας, ἐκεῖ τοῖς νόμοις ὑποβάλλεται, μὴ χρώμενος φόρου παραγραφῇ.

Τίτ. μα', διάτ. δ', ὁ λέγων παρὰ δούλου τὴν αὐτοῦ γαμετὴν ἁρπαγῆναι, οὐ τοῦ δεσπότου ἀλλ' αὐτοῦ κατηγορεῖν ὀφείλει· βιβλ. ζ', τίτ. γ', διάτ. γ', ἐὰν δοῦλος καταμηνύσῃ ἁρπαγὴν παρθένου λαθοῦσαν, πάκτῳ ἢ ἀποπροσποιήσει ἐλευθεροῦται· βιβλ. θ' τίτ. θ', διάτ. ζ', ὁ ἀνὴρ οὐ δύναται κινεῖν ὡς ἀνὴρ περὶ τῆς πρὸ τοῦ γάμου βιαίας τῆς παρθένου φθορᾶς, εἰ μὴ ἦν αὐτοῦ μνηστή· αὐτὴ δὲ κινεῖ συνόντων τῶν κουρατόρων· τίτ. ι', διάτ. α', ἐάν τις φθείρῃ τὴν παρ' αὐτοῦ ἐπιτροπευθεῖσαν δεπορτατεύεται, καὶ εἰς ὁλόκληρον δημεύεται· τίτ. ια', διάτ. γ', ἐὰν ἁρπαγῇ ἡ μνηστὴ τοῦ υἱοῦ μου, κινῶ τὸν περὶ βίας νόμον· βιβλ. θ', τίτ. ιγ', διάτ. α' καὶ μόνη, ἐάν τις ἁρπάσῃ οἱανδήποτε γυναῖκα δούλην ἢ ἐλευθέραν, κἂν ἦν αὐτῷ μεμνηστευμένη, κεφαλικῶς καταδικαζόμενος ἀποθνήσκει, καὶ οἱ ἐν τῇ ἁρπαγῇ βοηθήσαντες αὐτῷ· καὶ τοῖς πατράσι τῶν ἁρπαγεισῶν ἔξεστι, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ τοῖς κηδεμόσι καὶ πάτρωσι καὶ δεσπόταις, ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐφόδου τούτους φονεύειν· εἰ δὲ διαφύγωσιν, ἀναζητοῦσιν αὐτοὺς, ἐν μὲν Βυζαντίῳ οἱ ὕπαρχοι καὶ ὁ ἔπαρχος, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις πάντες οἱ ἄρχοντες καὶ στρατηλάται καὶ δοῦκες, καὶ μετὰ σύστασιν ἀναιροῦσι, μὴ δυναμένους χρήσασθαι φόρου παραγραφῇ ἢ ἐκκλήτῳ.

Καὶ εἰ μὲν δούλη ἢ ἀπελευθέρα ἁρπαγῇ, ἀναιροῦνται οἱ ἅρπαγες, οὐ μὲν καὶ μείωσιν τῆς οὐσίας ὑφίστανται· εἰ δὲ εὐγενὴς ἡρπάγη, πάντα τὰ πράγματα τοῦ ἁρπάσαντος

καὶ τῶν βοηθησάντων αὐτῷ, προσκυροῦνται τῇ ἁρπαγείσῃ· οὔτε δὲ συναινοῦντος τοῦ πατρὸς, δύνανται γαμεῖσθαι τῷ ἁρπάσαντι· τὴν αὐτὴν δὲ ποινὴν τοῦ θανάτου καὶ τῶν πραγμάτων ὑφίστανται, οἱ πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτῆς ἀκολουθήσαντες· οἱ δὲ συνίστορες καὶ οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ ὑποδοχεῖς, καὶ οἱ ὁπωσοῦν αὐτοῖς σπουδάσαντες, οἷας ἂν εἶεν φύσεως καὶ τύχης καὶ βαθμοῦ ἢ ἀξίας, μόνην τὴν κεφαλικὴν ὑφίςανται τιμωρίαν, εἰ καὶ ἑκοῦσα ἡ γυνὴ ἡρπάγη· εἰ δὲ οἱ γονεῖς τῆς ἁρπαγείσης ἀνάσχωνται καὶ παραχωρήσουσι, δεπορτατεύονται· οἱ δὲ ὑπουργήσαντες δοῦλοι καὶ δοῦλαι καίονται· καὶ ἀργεῖ πάντα τὰ περὶ ἁρπαγῆς γυναικῶν, ἀλλαχοῦ νενομοθετημένα, τῆς παρούσης διατάξεως ἀρκούσης ἐπὶ αὐτῶν καὶ ἱερῶν καὶ χηρῶν· καὶ μζ´, τίτ. β´, δίγ. λθ´, ὁ δούλην ἀλλοτρίαν πόρνην οὖσαν ἁρπάζων ἢ κρύπτων, οὔτε ὡς κλέπτης, οὔτε ὡς ἀνδραποδιςὴς ἐνέχεται· οὐ γὰρ κλοπῆς ἀλλ' ἡδονῆς χάριν τοῦτο ἐποίησε· βιβλ. μη´, τίτ. ε´; δίγ. κθ´, ὁ ὡρισμένος εἰς κατηγορίαν τῆς μοιχείας χρόνος τῆς πενταετίας, οὐκ ἔχει χώραν ἐπὶ τῆς κατὰ βίαν γενομένης φθορᾶς, ἀπροσδιορίστως γὰρ κινεῖται, ἐπειδὴ καὶ δημοσία βία πλημμελεῖται· ὁμοίως δίγ. ε´ τοῦ ς´ τίτ. τοῦ αὐτοῦ βιβλ. ἐν ᾧ φησὶν, ὅτι ἡ ἁρπαγὴ μείζων ἐστὶ τῆς μοιχείας, καὶ ὁ ἁρπάσας γεγαμημένην ἢ μὴ γεγαμημένην, ἐσχάτως τιμωρεῖται, καὶ ἐξωτικοῦ κατηγοροῦντος, ἐὰν ὁ τῆς κόρης πατὴρ παρακληθεὶς συγχωρήσῃ.

Λέγει δὲ καὶ διάτ. α´ τοῦ α´ τίτ. τῶν νεαρῶν, ὅτι οἱ φθείροντες διακόνισσαν, ὑπεύθυνοι εἰσὶ ξίφει, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν λαμβάνει τὸ δημόσιον· ἡ δὲ περὶ μανδάτων τῶν ἀρχόντων διαλεγομένη ιζ´ νεαρὰ, ἀπαγορεύει ὅρους ἀσυλίας φυλάττεσθαι τοῖς ἅρπαξι τῶν παρθένων· καὶ ἡ β´ τοῦ αὐτοῦ

διατάγ. φησὶν, ὅτι οἱ ἁρπάζοντες, ἢ ὑπονοθεύοντες, ἢ διαφθείροντες ἀσκήτριαν, ἢ διακόνισσαν, ἢ μονάστριαν, ἢ ἄλλην εὐλαβὲς ἔχουσαν σχῆμα, καὶ οἱ μετέχοντες, κεφαλικῶς τιμωροῦνται· καὶ τὰ πράγματα αὐτῶν τῇ ἐκκλησίᾳ ἢ τῷ μοναστηρίῳ τῆς ὑβρισθείσης περιποιοῦνται διὰ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τοῦ οἰκονόμου, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν τάξεων· αὐτὴ δὲ μετὰ τῶν πραγμάτων αὐτῆς ἐμβάλλεται μοναστηρίῳ ἀσφαλῶς φυλαχθησομένη· εἰ δὲ διακόνισσά ἐστιν ἔχουσα νομίμους παῖδας, τὸ νόμιμον μέρος λαμβάνουσιν· εἰ δὲ ἐπὶ ἐνιαυτὸν μετὰ τὸ γνωσθῆναι τὸ μῦσος, μὴ ἐκδικήσωσι τὰ πράγματα οἱ εὐαγεῖς οἶκοι, ὁ φίσκος αὐτὰ λαμβάνει· τοῦ ἀμελοῦντος αὐτὰ ἐκδικηθῆναι ἄρχοντος ἀποζωννυμένου καὶ ε΄ λίτρας τοῖς πριβάτοις προστιμωμένου· ἡ δὲ ρμα΄ νεαρὰ διαλεγομένη περὶ γυναικὸς ἁρπαγείσης, καὶ γαμηθείσης τῷ ἁρπάσαντι φησὶ, τὴν τοιαύτην μὴ δύνασθαι λαβεῖν τὰ πράγματα αὐτοῦ, μήτε τῶν μετασχόντων τοῦ μύσους, ἀλλ' οἱ γονεῖς αὐτῆς λαμβάνουσιν αὐτὰ, εἰ μὴ τῷ γάμῳ ἰδικῶς συνῄνεσαν· εἰ γὰρ συνῄνεσαν, εἰ μὴ περίεισι, φισκοῦνται τὰ τοιαῦτα πράγματα.

ΚΕΦ. ΛΑ.

Περὶ ἱερατικῶν συλλουομένων γυναιξίν.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λ΄.

λ΄ Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς ἢ ἀσκητὰς ἐν βαλανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι, μήτε ὅλως χριστιανὸν ἢ λαϊκόν· αὕτη γὰρ πρώτη κατάγνωσις παρὰ τοῖς ἔθνεσιν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν οζ΄.

οζ΄ Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς, ἢ κληρικοὺς, ἢ ἀσκητὰς, ἐν βαλανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι, μὴ δὲ πάντα χριστιανὸν

ἢ λαϊκόν· αὕτη γὰρ πρώτη κατάγνωσις παρὰ τοῖς ἔθνεσιν· εἰ δέ τις ἐπὶ τούτῳ φωραθείη, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Ἡ περὶ ῥεπουδίων νεαρὰ ριζ΄, δίδωσιν ἄδειαν τῷ ἀνδρὶ, τῆς αὐτοῦ γαμετῆς παρὰ γνώμην αὐτοῦ συλλουομένης ἀνδράσι, στέλλειν αὐτῇ ῥεπούδιον, καὶ λύειν τὸν γάμον καὶ κερδαίνειν τὴν αὐτῆς προῖκα.

ΚΕΦ. ΛΒ.

Περὶ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν γινομένων λαϊκῶν ἢ ἀξιωματικῶν ἢ στρατευομένων.

Ἀποστόλων κανὼν πγ΄.

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, στρατείᾳ σχολάζων etc. ut p. 273. πγ΄

Συνόδου Νικαίας κανὼν ιβ΄.

Οἱ δὲ προσκληθέντες μὲν ὑπὸ τῆς χάριτος etc. ut p. 259. ιβ΄

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ζ΄.

Τοὺς ἅπαξ ἐν κλήρῳ τεταγμένους ἢ καὶ μοναστὰς etc. ut p. 278. ζ

Βιβλ. α΄ τοῦ κώδ. τίτ. γ΄, διάτ. λζ΄, οἱ δοῦλοι γνώμῃ τῶν δεσποτῶν μονάζοντες ἐλευθεροῦνται· εἰ δὲ καταλιπόντες τὴν ἄσκησιν, εἰς ἑτέραν κατάστασιν μετέλθωσιν, ἀναδουλοῦνται· καὶ διάτ. νβ΄ τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι ἐάν τις ὢν κληρικὸς ἐνόπλως στρατεύσηται, ἢ καθαιρεθεὶς μετέλθῃ στρατείαν, ἀποστρατεύεται, καὶ βουλευτὴς παραχρῆμα γίνεται τῆς ἰδίας πόλεως, ἢ ἑτέρας μέχρι μιᾶς ἐπαρχίας, ἐὰν ἡ πόλις αὐτοῦ πολλοὺς ἔχῃ βουλευτάς· εἰ δὲ λανθάνει, ἐπιλαμβάνονται οἱ βουλευταὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ, καὶ τὸ μὲν ἥμισυ ἐν προσόδῳ οὔσῃ ἢ ὠνουμένῃ λαμβάνουσι, τὸ δὲ

Ἡ κε' καὶ ἡ λβ' διάτ. τοῦ γ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. λέγουσι τοὺς κληρικοὺς δικαζομένους διδόναι ἐγγύας· ἡ δὲ β' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν λέγει, τοὺς μὲν κληρικοὺς δικαζομένους, μὴ διδόναι ἐγγυητὴν, ἀλλ' ὁμολογίαν ἐνυπόθηκον ποιεῖν ἄνευ ὅρκου· τοὺς δὲ ἐπισκόπους δικαζομένους, μήτε ἐγγύας διδόναι, μήτε ποιεῖν ὁμολογίαν.

ΚΕΦ. ΛΕ.

Περὶ κληρικῶν ἐσθιόντων ἐν καπηλείῳ ἢ πανδοχείῳ.

Ἀποστόλων κανὼν νδ'.

νδ' Εἴ τις κληρικὸς ἐν καπηλείῳ φωραθείη ἐσθίων, ἀφοριζέσθω· πάρεξ τοῦ ἐν πανδοχείῳ ἐν ὁδῷ δι' ἀνάγκην καταλύοντος.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν κδ'.

κδ' Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἀπὸ πρεσβυτέρων ἕως διακόνων, καὶ ἑξῆς etc. ut p. 100.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν μ'.

Περὶ τοῦ μὴ καπηλεύεσθαι τοὺς κληρικοὺς, εἰ μὴ ἐπιξενουμένους.

μ' Ὥστε τοὺς κληρικοὺς χάριν τοῦ τρώγειν ἢ πίνειν, μὴ εἰσιέναι εἰς καπηλεῖα, εἰ μὴ δ' ἂν ξενίας ἀνάγκῃ συνωθουμένους.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν θ'.

θ' Μηδενὶ ἐξεῖναι κληρικῷ, καπηλικὸν ἔχειν ἐργαστήριον etc. ut p. 276.

Ἡ ιδ' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι τὸν μοναχὸν ἀναστρεφόμενον ἐν καπηλείῳ δεῖ σωφρονίζεσθαι, ἐν μὲν ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τῶν ἐκδίκων, ἐν δὲ Κωνσταντινουπόλει παρὰ τοῦ ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων, ἐξωθούμενον

τῶν μοναστηρίων παρὰ τῶν ἡγουμένων· πανταχοῦ δὲ κρατεῖ ὁ νόμος· καὶ προνοοῦσι τῆς φυλακῆς αὐτοῦ οἱ ὕπαρχοι καὶ οἱ ἄρχοντες.

ΚΕΦ. Λϛ.

Περὶ κληρικῶν ὑβριζόντων βασιλέα ἢ ἐπίσκοπον, ἢ ἄρχοντα, ἢ πρεσβύτερον.

Ἀποστόλων κανὼν νε΄ νϛ΄ πδ΄.

Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσει τὸν ἐπίσκοπον, καθαιρείσθω· ἄρχοντα γὰρ τοῦ λαοῦ σου, οὐκ ἐρεῖς κακῶς. νε΄

Εἴ τις κληρικὸς ὑβρίσει πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἀφοριζέσθω. νϛ΄

Ὅς τις ὑβρίσει βασιλέα etc. ut p. 266. πδ΄

Τῆς ἐπὶ Φωτίῳ συνόδου κανὼν γ΄.

Εἴ τις τῶν λαϊκῶν αὐθεντήσας, καὶ καταφρονήσας μὲν τῶν θείων καὶ βασιλικῶν προσταγμάτων, καταγελάσας δὲ καὶ τῶν φρικτῶν τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν τε καὶ νόμων, τολμήσειεν ἐπίσκοπόν τινα τύψαι, ἢ φυλακίσαι, ἢ χωρὶς αἰτίας, ἢ καὶ συμπλασάμενος αἰτίαν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔςω. γ΄

Ἰδικῶς μὲν καὶ περὶ κληρικῶν ὑβριζόντων ὁ πολιτικὸς νόμος οὐ διαλαμβάνει· λέγει δὲ βιβλ. θ΄ τοῦ κώδ. τίτ. ζ΄, διάτ. α΄ καὶ μόνη, ὅτι ὁ τὸν βασιλέα ὑβρίζων οὐ τιμωρεῖται, οὔτέ τι σκληρὸν ἢ ταχὺ ὑπομένει· ἢ γὰρ ἀπὸ κουφότητος εἶπε, καὶ περιφρονεῖται· ἢ ἐξ ἀνοίας, καὶ ἐλεεῖται· ἢ ὡς ἀδικούμενος, καὶ συγχωρεῖται· ἀναφέρεται δὲ τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ προσώπου κρίνει εἰ ὀφείλει συγχωρηθῆναι ἢ τιμωρηθῆναι· εἴρηται γὰρ καὶ βιβλ. μη΄ τίτ. δ΄, δίγ. ζ΄, ὅτι οὐ χρὴ τοὺς δικαστὰς ἀποκεχρῆσθαι τῇ βασιλικῇ τιμῇ, ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς σκοπεῖν, καὶ εἰ

δυνατὸν ἦν τὸ πρόσωπον ποιῆσαι, καὶ εἰ πρὸ τούτου ἐποίησε, καὶ εἰ ἐνεθυμήθη, καὶ εἰ ἔνηφεν· οὔτε γὰρ εὐχερῶς ὀφείλει τιμωρεῖσθαι ὁ φλύαρος· εἰ μὴ τοιοῦτον ἐστὶ τὸ ἁμάρτημα, ὅπερ ὁ νόμος ῥητῶς ἐξ ὁμοίου τιμωρεῖται· τραχύτερον δὲ κατὰ στρατιωτῶν κινεῖται· γενικῶς δὲ περὶ τῶν ὑβριζόντων ἢ τυπτόντων ἢ ποιούντων φάμοσα, καὶ τῶν εὑρισκόντων αὐτὰ καὶ ἀναγινωσκόντων, καὶ μὴ διαῤῥηγνύντων διαλαμβάνει βιβλ. μζ´ τίτ. ι´ καὶ βιβλ. θ´ τοῦ κώδ. τίτ. λε´· καὶ λϛ´ καὶ ἰνστιτουτίων δ´ τίτ. δ´, ἐν οἷς εἴρηται, ὅτι καὶ χρηματικῶς καὶ ἐγκληματικῶς κινεῖται, καὶ ὅτι ὁ περὶ ὕβρεως καταδικαζόμενος ἄτιμος γίνεται, κἂν ἀλλότριον δοῦλον ὕβρισεν, ἢ φιλικῶς, ἢ ἐπὶ δόσει χρημάτων ἀπηλλάγη, ὡς βιβλ. γ´, τίτ. β´, δίγ. β´, καὶ ϛ´· καὶ ὅτι τραχεῖα ὕβρις ἐστὶν ἡ γινομένη ἄρχοντι ἢ ὑπάτῳ, καὶ ἱερεῖ καὶ ἀξιωματικῷ· καὶ ὅτι εἴσω τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνου κινεῖται· κεφαλικὴ δὲ τιμωρία ὥρισται κατὰ τῶν ποιούντων φάμοσα, καὶ τῶν ἀναγινωσκόντων αὐτὰ, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν λεγόντων τισὶν, ὡς βιβλ. θ´, τίτ. λϛ´.

ΚΕΦ. ΛΖ.

Περὶ τῶν ποιούντων συνωμοσίας ἢ φατρίας.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ιη´.

ιη´ Τὸ τῆς συνωμοσίας ἢ φατρίας ἔγκλημα etc. ut p. 275.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν νγ´.

Ὥστε τὰς διοικήσεις, εἰ μὴ κατὰ συναίνεσιν τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, ἐπίσκοπον ἕτερον μὴ δέχεσθαι.

Ἐπιγόνιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

νγ´ Ἐν πολλαῖς συνόδοις ὥρισται συνεδρίῳ ἱερατικῷ etc. ut p. 186.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συνεπισκόπου ἡμῶν τῇ ἐξακολουθήσει etc. ut p. 186.

Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπεν.

Ἡ μεγίστη πρόνοια τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης etc. ut p. 187.

Σύμπαντες ἐπίσκοποι εἶπον. – Ἀρέσκει. – Ἀρέσκει.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν λδ'.

Καὶ τοῦτο δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κανόνος σαφῶς διαγορεύοντος, λδ'
ὡς τὸ τῆς συνωμοσίας ἢ φατρίας ἔγκλημα, καὶ παρὰ τῶν ἔξω νόμων πάντη κεκώλυται, πολλῷ δὴ μᾶλλον ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τοῦτο γίνεσθαι ἀπαγορεύειν προσήκει, καὶ ἡμεῖς παραφυλάττειν σπουδάζομεν· ὥστε εἴ τινες κληρικοὶ ἢ μοναχοὶ εὑρεθεῖεν, ἢ συνομνύμενοι, ἢ φατριάζοντες, ἢ κατασκευὰς τυρεύοντες ἐπισκόπων, ἢ συγκληρικῶν, ἐκπιπτέτωσαν πάντη τοῦ οἰκείου βαθμοῦ.

Καὶ ὁ πολιτικὸς νόμος τιμωρεῖται τὰς φατρίας καὶ τὰς συνωμοσίας, ὡς βιβλ. μη' τίτ. δ', διγ. δ', καὶ τίτ. ιθ', διγ. α' καὶ ις'.

ΚΕΦ. ΛΗ.

Ποῖα ἁμαρτήματα ἡ χειροθεσία λύει.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν θ'.

Πρεσβύτερος ἐὰν προημαρτηκὼς etc. ut p. 93. θ'

ΚΕΦ. ΛΘ.

Περὶ μετανοίας, καὶ τίνες ἄδειαν ἔχουσι διδόναι τοῖς μετανοοῦσι καταλλαγὴν, καὶ ὅτι ἔξεστι τῷ ἱερεῖ μειοῦν καὶ αὔξειν τὰ ἐπιτίμια.

Ἀποστόλων κανὼν νβ'.

νβ' Εἴ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος τὸν ἐπιστρέφοντα ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ προσδέχεται, ἀλλὰ ἀποβάλλεται, καθαιρείσθω· ὅτι λυπεῖ Χριστὸν τὸν εἰπόντα, χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

Συνόδου Νικαίας κανὼν ια' ιβ'.

ια' Περὶ τῶν παραβάντων χωρὶς ἀνάγκης, ἢ χωρὶς ἀφαιρέσεως ὑπαρχόντων, ἢ χωρὶς κινδύνου, ἤ τινος τοιούτου, ὃ γέγονεν ἐπὶ τῆς τυραννίδος Λικιννίου, ἔδοξε τῇ συνόδῳ, εἰ καὶ ἀνάξιοι ἦσαν φιλανθρωπίας, ὅμως χρηστεύσασθαι εἰς αὐτούς· ὅσοι οὖν γνησίως μεταμελοῦνται, γ' ἔτη ἐν ἀκροωμένοις ποιήσουσιν οἱ πιστοὶ, καὶ ἑπτὰ ἔτη ὑποπεσοῦνται· δύο δὲ ἔτη χωρὶς προσφορᾶς κοινωνήσουσι τῷ λαῷ τῶν προσευχῶν.

ιβ' Οἱ δὲ προσκληθέντες μὲν ὑπὸ τῆς χάριτος etc. ut p. 259.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν α' β' γ' δ' ε' ς' ζ' η' θ'.

α' Πρεσβυτέρους τοὺς ἐπιθύσαντας, εἶτα ἀναπαλαίσαντας etc. ut p. 135.

β' Διακόνους ὁμοίως θύσαντας etc. ut p. 280.

γ' Τοὺς φεύγοντας καὶ συλληφθέντας etc. ut p. 282.

δ' Περὶ τῶν πρὸς βίαν θυσάντων, ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τῶν δειπνησάντων εἰς τὰ εἴδωλα, ὅσοι μὲν ἀπαγόμενοι καὶ σχήματι φαιδροτέρῳ ἀνῆλθον, καὶ ἐσθῆτι ἐχρήσαντο πολυτελεστέρᾳ, καὶ μετέσχον τοῦ παρασκευασθέντος δείπνου ἀδια-

φόρως, ἔδοξεν ἐνιαυτὸν ἀκροᾶσθαι, ὑποπεσεῖν δὲ τρία ἔτη, εὐχῆς δὲ μόνης κοινωνῆσαι ἔτη δύο, καὶ τότε ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον.

Ὅσοι δὲ ἀνῆλθον μετὰ ἐσθῆτος πενθικῆς, καὶ ἀναπεσόντες ἔφαγον, μεταξὺ δι' ὅλης τῆς ἀνακλίσεως δακρύοντες, εἰ ἐπλήρωσαν τὸν τῆς ὑποπτώσεως τριετῆ χρόνον, χωρὶς προσφορᾶς δεχθήτωσαν· εἰ δὲ μὴ ἔφαγον, δύο ὑποπεσόντες ἔτη, τῷ τρίτῳ κοινωνησάτωσαν χωρὶς προσφορᾶς, ἵνα τὸ τέλειον τῇ τετραετίᾳ λάβωσι· τοὺς δὲ ἐπισκόπους ἐξουσίαν ἔχειν τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς δοκιμάσαντας, φιλανθρωπεύεσθαι ἢ πλείονα προστιθέναι χρόνον· πρὸ πάντων δὲ καὶ ὁ προέχων βίος καὶ ὁ μετὰ ταῦτα ἐξεταζέσθω, καὶ οὕτως ἡ φιλανθρωπία ἐπιμετρείσθω. ε'

Περὶ τῶν ἀπειλῇ μόνον εἰξάντων κολάσεως, καὶ ἀφαιρέσεως ὑπαρχόντων ἢ μετοικίας, καὶ θυσάντων, καὶ μέχρι τοῦ παρόντος καιροῦ μὴ μετανοησάντων, μὴ δὲ ἐπιστρεψάντων, νῦν δὲ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς συνόδου προσελθόντων, καὶ εἰς διάνοιαν τῆς ἐπιστροφῆς γενομένων, ἔδοξε μέχρι τῆς μεγάλης ἡμέρας εἰς ἀκρόασιν δεχθῆναι, καὶ μετὰ τὴν μεγάλην ὑποπεσεῖν τρία ἔτη, καὶ μετὰ ἄλλα δύο ἔτη κοινωνῆσαι χωρὶς προσφορᾶς, καὶ οὕτως ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλειον· ὥστε τὴν πᾶσαν ἑξαετίαν πληρῶσιν· εἰ δέ τινες πρὸ τῆς συνόδου ταύτης ἐδέχθησαν εἰς μετάνοιαν, ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου λελογίσθαι αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν τῆς ἑξαετίας· εἰ μέν τοι κίνδυνος, καὶ θανάτου προσδοκία ἐκ νόσου ἢ ἄλλης τινὸς προφάσεως συμβαίη, τούτους ἐπὶ ὅρῳ δεχθῆναι. ϛ'

Περὶ τῶν συνεστιαθέντων ἐν ἑορτῇ ἐθνικῇ, ἐν τόπῳ ἀφωρισμένῳ τοῖς ἐθνικοῖς, ἴδια βρώματα ἐπικομισαμένων καὶ φαγόντων, ἔδοξε διετίαν ὑποπεσόντας δεχθῆναι· τὸ δὲ εἰ ζ'

χρὴ μετὰ τῆς προσφορᾶς, ἑκάστῳ τῶν ἐπισκόπων ἐξέστω δοκιμάσαι, καὶ τὸν ἄλλον βίον ἐφ' ἑκάστου ἐξετάσαι.

η' Οἱ δὲ δεύτερον καὶ τρίτον θύσαντες μετὰ βίας, τετραετίαν ὑποπεσέτωσαν, δύο δὲ ἔτη χωρὶς προσφορᾶς κοινωνησάτωσαν, καὶ τῷ ἑβδόμῳ τελείως δεχθήτωσαν.

θ' Ὅσοι δὲ μὴ μόνον ἀπέστησαν ἀλλὰ καὶ ἐπανέστησαν καὶ ἠνάγκασαν ἀδελφοὺς, καὶ αἴτιοι ἐγένοντο τοῦ ἀναγκασθῆναι, οὗτοι ἔτη μὲν τρία τὸν τῆς ἀκροάσεως δεξάσθωσαν τόπον· ἐν δὲ ἄλλῃ ἑξαετίᾳ τὸν τῆς ὑποπτώσεως· ἄλλον δὲ ἐνιαυτὸν κοινωνησάτωσαν χωρὶς προσφορᾶς· ἵνα τὴν δεκαετίαν πληρώσαντες, τοῦ τελείου μετάσχωσιν· ἐν μέν τοι τούτῳ τῷ χρόνῳ, καὶ τὸν ἄλλον αὐτῶν ἐπιτηρεῖσθαι βίον.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν β'.

β' Γυνὴ ἐὰν γήμηται δύο ἀδελφοῖς, ἐξωθείσθω μέχρι θανάτου· πλὴν ἐν τῷ θανάτῳ διὰ φιλανθρωπίαν εἰποῦσα ὡς ὑγιάνασα λύσει τὸν γάμον, ἕξει τὴν μετάνοιαν· ἐὰν δὲ τελευτήσῃ ἡ γυνὴ ἐν τοιούτῳ γάμῳ οὖσα, ἤτοι ὁ ἀνὴρ, δυσχερὴς τῷ μείναντι ἡ μετάνοια.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν β'.

β' Περὶ τοῦ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἐν διαφόροις πταίσμασι, καὶ προσκαρτεροῦντας τῇ προσευχῇ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, καὶ τὴν ἀποστροφὴν τῶν κακῶν τελείαν ποιουμένους, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος καιροῦ μετανοίας δοθέντος, τοὺς τοιούτους διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ θεοῦ προσάγεσθαι τῇ κοινωνίᾳ.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ϛ' ζ' κζ' μγ' με'.

Ὥστε χρίσμα ἀπὸ πρεσβυτέρων μὴ γίνεσθαι.

Φουρτουνάτος ἐπίσκοπος εἶπεν.

ϛ' Ἐν ταῖς προλαβούσαις συνόδοις μεμνήμεθα etc. ut

p. 105. usque ad ἀπὸ πάντων ἐπισκόπων ἐλέχθη, πᾶσιν ἀρέσκει.

Χρίσματος ποίησις καὶ κορῶν καθιέρωσις etc. ut p. 105.

Περὶ τῆς τῶν ἐν κινδύνῳ καθεστώτων καταλλαγῆς.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Ἐάν τις ἐν κινδύνῳ καθεστὼς, αἰτήσῃ ἑαυτὸν καταλλαγῆναι τοῖς ἱεροῖς θυσιαστηρίοις, τοῦ ἐπισκόπου ἀπόντος, ὀφείλει εἰκότως ὁ πρεσβύτερος ἐρωτῆσαι τὸν ἐπίσκοπον, καὶ οὕτως τὸν ἐν κινδύνῳ καταλλάξαι κατὰ τὴν ἐκείνου παραγγελίαν· τοῦτο δὲ τὸ πρᾶγμα ὀφείλομεν σωτηριώδει βουλῇ κυρῶσαι. ζ

Ἀπὸ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐλέχθη.

Ἀρέσκει ὅπερ ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη ἀναγκαίως ἡμᾶς ὠφελῆσαι κατηξίωσεν.

Πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι ἐπὶ βαρυτέρῳ ἁμαρτήματι ἐλεγχθέντες, χειροθεσίαν ὡς λαϊκοὶ μηδαμῶς ὑποδέξονται.

Ὁμοίως ἐβεβαιώθη ὡς ἐάν ποτε πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι, ἐπί τινι βαρυτέρᾳ ἁμαρτίᾳ ἐλεγχθῶσι, τῇ ἀνάγκῃ αὐτοὺς τῆς λειτουργίας ἀποκινούσῃ, μὴ ἐπιτίθεσθαι αὐτοῖς χεῖρας ὡς μετανοοῦσιν, ἢ ὡς πιστικοῖς, μὴ δὲ ἐπιτρέπεσθαι αὐτοῖς ὥστε ἀναβαπτιζομένους πρὸς τὸν τοῦ κλήρου βαθμὸν προκόπτειν. κζ'

Περὶ τῶν μετανοούντων.

Ὥστε τοῖς μετανοοῦσι κατὰ τὴν τῶν ἁμαρτημάτων διαφορὰν, τῇ τῶν ἐπισκόπων κρίσει τὰς μετανοίας ἐν καιρῷ ψηφίζεσθαι· πρεσβύτερος δὲ παρὰ γνώμην τοῦ ἐπισκόπου, μὴ καταλλάσσῃ μετανοοῦντα, εἰ μὴ δ' ἂν ἀνάγκης συνωθούσης, ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ ἐπισκόπου· οὑτινοσδήποτε δὲ μετα- μγ'

νοσοῦντος, εἰ πούβλικον καὶ τεθρυλλημένον ἔστι τὸ ἔγκλημα τὸ σύμπασαν τὴν ἐκκλησίαν κινοῦν, πρὸ τῆς ἀψίδος τούτῳ ἡ χεὶρ ἐπιτεθῇ.

Περὶ τῶν ἀσθενούντων, καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποκρίνεσθαι μὴ δυναμένων.

μέ Ὥστε τοὺς ἀσθενοῦντας etc. ut p. 159.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ρβ'.

ρβ' Δεῖ δὲ τοὺς ἐξουσίαν λύειν καὶ δεσμεῖν παρὰ θεοῦ λαβόντας, σκοπεῖν τὴν τῆς ἁμαρτίας ποιότητα, καὶ τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος πρὸς ἐπιστροφὴν ἑτοιμασίαν, καὶ οὕτω κατάλληλον τὴν θεραπείαν προσάγειν τῷ ἀῤῥωστήματι· ἵνα μὴ τῇ ἀμετρίᾳ καθ' ἑκάτερον χρώμενος, ἀποσφαλείη πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ κάμνοντος· οὐ γὰρ ἁπλῆ τῆς ἁμαρτίας ἡ νόσος, ἀλλὰ ποικίλος καὶ πολυειδὴς, καὶ πολλὰς τῆς βλάβης παραφυάδας βλαστάνουσα, ἐξ ὧν τὸ κακὸν ἐπὶ πολὺ διαχεῖται καὶ πρόσω βαίνει, μέχρις ἂν σταίη τῇ δυνάμει τοῦ θεραπεύοντος· ὥςε τὸν τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην ἐν πνεύματι ἐπιδεικνύμενον, πρότερον χρὴ τὴν τοῦ ἡμαρτηκότος διάθεσιν ἐπισκέπτεσθαι, καὶ εἴτε πρὸς τὴν ὑγίειαν νεύει, ἢ τοὐναντίον διὰ τῶν οἰκείων τρόπων προσκαλεῖται καθ' ἑαυτοῦ τὸ ἀῤῥώστημα ἐφορᾷν, ὅπως τε τῆς ἐν τῷ μεταξὺ προνοεῖται ἀναςροφῆς, καὶ εἰ μὴ τῷ τεχνίτῃ ἀντιπαλαίει, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἕλκος διὰ τῆς τῶν ἐπιτιθεμένων φαρμάκων αὐξάνει προσαγωγῆς, καὶ οὕτω τὸν ἔλεον κατ' ἀξίαν ἐπιμετρεῖν· πᾶς γὰρ λόγος θεῷ καὶ τῷ τὴν ποιμαντικὴν ἐγχειρισθέντι ἡγεμονίαν, τὸ πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν, καὶ τὸ τρωθὲν ὑπὸ τοῦ ὄφεως ἐξιάσασθαι, καὶ μήτε κατὰ κρημνῶν ὠθῆσαι τῆς ἀπογνώσεως, μήτε τὸν χαλινὸν ἐνδοῦναι πρὸς τὴν βίου ἔκλυσίν τε καὶ καταφρόνησιν· ἀλλ' ἑνί γε τρόπῳ

πάντως, εἴτε διὰ τῶν αὐστηροτέρων τε καὶ στυφόντων, εἴτε διὰ τῶν ἁπαλωτέρων τε καὶ πρᾳοτέρων φαρμάκων, κατὰ τοῦ πάθους στῆναι, καὶ πρὸς συνούλωσιν τοῦ ἕλκους ἀνταγωνίσασθαι, τοὺς τῆς μετανοίας καρποὺς δοκιμάζοντι, καὶ οἰκονομοῦντι σοφῶς τὸν πρὸς τὴν ἄνω λαμπροφορίαν καλούμενον ἄνθρωπον· ἀμφότερα τοίνυν εἰδέναι ἡμᾶς χρὴ, καὶ τὰ τῆς ἀκριβείας, καὶ τὰ τῆς συμπαθείας· ἕπεσθαι δὲ, ἐπὶ τῶν καταδεξαμένων τὴν ἀκρότητα παραδέξασθαι, τῷ παραδοθέντι τύπῳ, καθὼς ὁ ἱερὸς ἡμᾶς ἐκδιδάσκει Βασίλειος.

Βασιλείου κανὼν ε' λδ' οδ' οε' ος' πβ' πδ'.

Τοὺς δὲ ἐπὶ ἐξόδῳ μετανοοῦντας τῶν αἱρετικῶν, δέχεσθαι ε'
χρή· δέχεσθαι δὲ δηλονότι οὐκ ἀκρίτως, ἀλλὰ δοκιμάζοντας εἰ ἀληθινὴν ἐπιδείκνυνται τὴν μετάνοιαν, καὶ εἰ τοὺς καρποὺς ἔχουσι μαρτυροῦντας τῇ πρὸς τὸ σωθῆναι σπουδῇ.

Τὰς μοιχευθείσας καὶ ἐξαγορευούσας δι' εὐλάβειαν, ἢ λδ'
ὁπωσοῦν ἐλεγχομένας, δημοσιεύειν μὲν ἐκώλυσαν οἱ πατέρες ἡμῶν, ἵνα μὴ θανάτου αἰτίαν παράσχωμεν ἐλεγχθείσαις· ἵστασθαι δὲ αὐτὰς ἄνευ κοινωνίας προσέταξαν, μέχρι τοῦ συμπληροῦσθαι τὸν χρόνον τῆς μετανοίας.

Ἐὰν μέν τοι γε ἕκαστος τῶν ἐν τοῖς προγεγραμμένοις οδ'
ἁμαρτήμασι γενομένων, σπουδαῖος γένηται ἐξομολογούμενος, ὁ πιστευθεὶς παρὰ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας λύειν καὶ δεσμεῖν, φιλανθρωπότερος γένοιτο, τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐξομολογήσεως ὁρῶν τοῦ ἡμαρτηκότος, εἰς τὸ ἐλαττῶσαι τὸν χρόνον τῶν ἐπιτιμίων, οὐκ ἔσται καταγνώσεως ἄξιος· τῆς ἐν ταῖς γραφαῖς ἱστορίας γνωριζούσης ἡμῖν, τοὺς μετὰ μείζονος πόνου ἐξομολογουμένους, ταχέως τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν καταλαμβάνειν.

Ὁ ἀδελφῇ ἰδίᾳ ἐκ πατρὸς ἢ ἐκ μητρὸς συμμιανθεὶς, εἰς οε'

οἴκου προσευχῆς μὴ ἐπιτρεπέσθω παρεῖναι, ἕως ἂν ἀποστῇ τῆς παρανόμου καὶ ἀθεμίτου πράξεως· μετὰ δὲ τὸ ἐλθεῖν εἰς συναίσθησιν τῆς φοβερᾶς ἁμαρτίας, τριετίαν προσκλαιέτω, τῇ θύρᾳ τῶν εὐκτηρίων οἴκων παρεστηκὼς, καὶ δεόμενος τοῦ λαοῦ εἰσιόντος ἐπὶ τὴν προσευχὴν· ὥστε ἕκαστον μετὰ συμπαθείας ὑπὲρ αὐτοῦ ἐκτενεῖς ποιεῖσθαι πρὸς κύριον προσευχάς· παρὰ δὲ τοῦτο, ἄλλην τριετίαν εἰς ἀκρόασιν μόνην παραδεχθήτω, καὶ ἀκούων τῶν γραφῶν καὶ τῆς διδασκαλίας, ἐκβαλλέσθω καὶ μὴ καταξιούσθω προσευχῆς· ἔπειτα εἴπερ μετὰ δακρύων ἐξεζήτησεν αὐτὸν καὶ προσέπεσε τῷ κυρίῳ μετὰ συντριμμοῦ καρδίας καὶ ταπεινώσεως ἰσχυρᾶς, διδόσθω αὐτῷ ἡ ὑπόπτωσις ἐν ἄλλοις τρισὶν ἔτεσι· καὶ οὕτως ἐπειδὰν τοὺς καρποὺς τῆς μετανοίας ἀξίους ἐπιδείξηται, τῷ δεκάτῳ ἔτει εἰς τὴν τῶν πιστῶν εὐχὴν δεχθήτω χωρὶς προσφορᾶς· καὶ δύο ἔτη συστὰς εἰς τὴν εὐχὴν τοῖς πιστοῖς, οὕτως λοιπὸν καταξιούσθω τῆς τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας.

οϛ' Ὁ αὐτὸς τύπος καὶ περὶ τῶν τὰς νύμφας ἑαυτῶν λαμβανόντων.

πβ' **Καὶ** περὶ τῶν ἐπιορκησάντων, εἰ μὲν ἐκ βίας καὶ ἀνάγκης παρέβησαν τοὺς ὅρκους, κουφοτέροις ὑπόκεινται τοῖς ἐπιτιμίοις, ὥστε μετὰ ἓξ ἔτη εἶναι αὐτοὺς δεκτούς· εἰ δὲ ἄνευ ἀνάγκης προδόντες τὴν ἑαυτῶν πίστιν, ἐν δυσὶν ἔτεσι προσκλαύσαντες, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροασάμενοι, καὶ ἐν πέντε ἐν ὑποπτώσει εὐξάμενοι, καὶ ἐν δυσὶν ἄλλοις ἄνευ προσφορᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς προσευχῆς παραδεχθέντες, οὕτω τελευταῖον ἀξιόλογον δηλαδὴ τὴν μετάνοιαν ἐπιδειξάμενοι, ἀποκατασταθήσονται εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.

πδ' **Πάντα** δὲ ταῦτα γράφομεν, ὥστε τοὺς καρποὺς δοκιμάζεσθαι τῆς μετανοίας· οὐ γὰρ πάντως τῷ χρόνῳ κρίνομεν

τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ τῆς μετανοίας προσέχομεν· ἐὰν δὲ δυσαποσπάστως ἔχωσι τῶν ἰδίων ἐθῶν, καὶ ταῖς ἡδοναῖς τῆς σαρκὸς μᾶλλον δουλεύειν ἐθέλωσιν ἢ τῷ κυρίῳ, καὶ τὴν κατὰ τὸ εὐαγγέλιον ζωὴν μὴ καταδέχωνται, οὐδεὶς ἡμῖν κοινὸς πρὸς αὐτοὺς λόγος· ἡμεῖς γὰρ ἐν λαῷ ἀπειθεῖ καὶ ἀντιλέγοντι δεδιδάγμεθα ἀκούειν, ὅτι σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχήν· μὴ τοίνυν καταδεξώμεθα συναπόλλυσθαι τοῖς τοιούτοις· ἀλλὰ φοβηθέντες τὸ βαρὺ κρίμα, καὶ τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς ἀνταποδόσεως τοῦ κυρίου πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες, μὴ θελήσωμεν ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις συναπόλλυσθαι· εἰ γὰρ μὴ ἐπαίδευσεν ἡμᾶς τὰ φοβερὰ τοῦ κυρίου, μὴ δὲ αἱ τηλικαῦται πληγαὶ εἰς αἴσθησιν ἡμᾶς ἤγαγον, ὅτι διὰ τὴν ἀνομίαν ἡμῶν ἐγκατέλιπεν ἡμᾶς ὁ κύριος, καὶ παρέδωκεν εἰς χεῖρας βαρβάρων, καὶ ἀπήχθη αἰχμάλωτος εἰς τοὺς πολεμίους ὁ λαὸς, καὶ παρεδόθη τῇ διασπορᾷ, διότι ταῦτα ἐτόλμων οἱ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ περιφέροντες· εἰ μὴ ἔγνωσαν μὴ δὲ συνῆκαν, ὅτι διὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ, τίς ἡμῖν κοινὸς πρὸς τούτους λόγος, ἀλλ' ἢ διαμαρτύρασθαι αὐτοῖς καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας καὶ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ ὀφείλομεν; συναπάγεσθαι δὲ αὐτῶν ταῖς πονηρίαις μὴ καταδεχώμεθα, προσευχόμενοι μάλιστα μὲν κερδῆσαι αὐτοὺς καὶ ἐξελέσθαι τῆς παγίδος τοῦ πονηροῦ· ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ δυνηθῶμεν, σπουδάσωμεν τὰς γοῦν ἑαυτῶν ψυχὰς τῆς αἰωνίου κατακρίσεως περισώσασθαι.

Γρηγορίου Νύσσης κανὼν γ' δ' ζ' η'.

Τῶν δὲ δι' ἐπιθυμίαν τε καὶ ἡδονὴν γινομένων ἁμαρτημάτων, τοιαύτη ἐστὶν ἡ διαίρεσις· τὸ μὲν γὰρ καλεῖται μοιχεία, τὸ δὲ πορνεία· τισὶ μὲν οὖν τῶν ἀκριβεστέρων ἤρεσε, καὶ τὸ κατὰ πορνείαν πλημμέλημα, μοιχείαν εἶναι νομίζειν, γ'

διότι μία ἐςὶν ἡ νόμιμος συζυγία, καὶ γυναικὶ πρὸς ἄνδρα, καὶ ἀνδρὶ πρὸς γυναῖκα· πᾶν οὖν τὸ μὴ νόμιμον, παράνομον πάντως· καὶ ὁ μὴ τὸ ἴδιον ἔχων, δηλαδὴ τὸ ἀλλότριον ἔχει· τῷ γὰρ ἀνθρώπῳ μία δέδοται παρὰ τοῦ θεοῦ βοηθὸς, καὶ τῇ γυναικὶ μία ἐφήρμοςαι κεφαλή· οὐκοῦν εἰ μέν τις τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ σκεῦος, καθὼς ὀνομάζει ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἑαυτῷ κτήσαιτο, συγχωρεῖ ὁ νόμος τῆς φύσεως τὴν δικαίαν χρῆσιν· εἰ δέ τις ἔξω τοῦ ἰδίου τραπείη, ἐν ἀλλοτρίῳ πάντως γενήσεται· ἀλλότριον δὲ ἑκάστῳ πᾶν τὸ μὴ ἴδιον, κἂν μὴ ὁμολογούμενον ἔχῃ τὸν κυριεύοντα· οὐκοῦν οὐ πόῤῥω τοῦ κατὰ τὴν μοιχείαν πλημμελήματος καὶ ἡ πορνεία, τοῖς τὸν ἀκριβέστερον ἐξετάζουσι λογισμὸν ἐδείχθη, λεγούσης καὶ τῆς θείας γραφῆς, ὅτι μὴ πολὺς ἴσθι πρὸς ἀλλοτρίαν· πλὴν ἀλλ' ἐπειδὰν τοῖς ἀσθενεστέροις ἐγένετό τις παρὰ τῶν πατέρων συμπεριφορὰ, διεκρίθη τὸ πλημμέλημα τῇ γενικῇ διαιρέσει ταύτῃ· ὡς πορνείαν μὲν λέγεσθαι, τὴν χωρὶς ἀδικίας ἑτέρου γινομένην τινὶ τῆς ἐπιθυμίας ἐκπλήρωσιν· μοιχείαν δὲ, τὴν ἐπιβουλήν τε καὶ ἀδικίαν τοῦ ἀλλοτρίου· ἐν ταύτῃ δὲ τὴν ζωοφθορίαν καὶ τὴν παιδεραςίαν εἶναι λογίζονται· διότι καὶ ταῦτα φύσεώς ἐστι μοιχεία, εἰς γὰρ τὸ ἀλλότριόν τε καὶ παρὰ φύσιν γίνεται ἡ ἀδικία· ταύτης τοίνυν τῆς διαιρέσεως, καὶ ἐν τούτῳ τῷ εἴδει τῆς ἁμαρτίας γεγενημένης, καθολικὴ μέν ἐστι θεραπεία τὸ τῆς ἐμπαθοῦς λύσσης, τῆς περὶ τὰς τοιαύτας ἡδονὰς, καθαρὸν ἐκ μεταμελείας γενέσθαι τὸν ἄνθρωπον· ἐπεὶ δὲ τῶν ἐν πορνείᾳ μολυνθέντων, ἀδικία τίς τῇ ἁμαρτίᾳ ταύτῃ οὐ καταμέμικται· διὰ τοῦτο διπλασίων ὡρίσθη τῆς ἐπιστροφῆς ὁ χρόνος τοῖς ἐν μοιχείᾳ μιανθεῖσι, καὶ ἐν τοῖς ἀπηγορευμένοις κακοῖς, ζωοφθορίᾳ τὲ καὶ καὶ τῇ κατὰ τοῦ ἄῤῥενος λύσσῃ· διπλασιάζεται γὰρ ὡς εἰ-

πον ἐπὶ τῶν τοιούτων ἡ ἁμαρτία, μία μὲν ἡ κατὰ τὴν ἄθεσμον ἡδονὴν, ἑτέρα δὲ ἡ κατὰ τὴν τοῦ ἀλλοτρίου ἀδικίαν συνισταμένη· διαφορὰ δέ τις ἐςὶν ἐν τῷ λόγῳ τῆς μετανοίας καὶ ἐπὶ τῶν καθ' ἡδονὴν πλημμελούντων τοιαύτην· ὁ μὲν γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὴν ἐξαγόρευσιν τῆς ἁμαρτίας ὁρμήσας, αὐτῷ τῷ καταδέξασθαι δι' οἰκείας ὁρμῆς γενέσθαι τῶν κρυφίων κατήγορος, ὡς ἤδη τῆς θεραπείας τοῦ πάθους ἀρξάμενος, καὶ σημεῖον τῆς πρὸς τὸ κρεῖττον μεταβολῆς ἐπιδειξάμενος, ἐν φιλανθρωποτέροις γίνεται τοῖς ἐπιτιμίοις· ὁ δὲ φωραθεὶς ἐπὶ τῷ κακῷ, ἢ διά τινος ὑποψίας, ἢ κατηγορίας ἀκουσίως ἐλεγχθεὶς, ἐν ἐπιτεταγμένῃ γίνεται τῇ ἐπιστροφῇ· ὥστε καθαρισθέντα δι' ἀκριβείας αὐτὸν, οὕτως ἐπὶ τὴν τῶν ἁγιασμάτων κοινωνίαν παραδεχθῆναι· ἔστι τοίνυν ὁ κανὼν τοιοῦτος, ὥστε τοὺς ἐν πορνείᾳ μολυνθέντας, ἐν τρισὶ μὲν, τῆς ἀκροάσεως μετέχειν μόνης· ἐν ἄλλοις δὲ τρισὶν ἔτεσι, μετὰ τῶν ἐν τῇ ἐπιστροφῇ ὑποπιπτόντων προσεύχεσθαι, καὶ τότε μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων· ἐπὶ δὲ τῶν σπουδαιότερον κεχρημένων τῇ ἐπιστροφῇ, καὶ τῷ βίῳ δεικνύντων τὴν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐπάνοδον, ἔξεστι τῷ οἰκονομοῦντι πρὸς τὸ συμφέρον τῇ ἐκκλησιαστικῇ οἰκονομίᾳ συντεμεῖν τὸν χρόνον τῆς ἀκροάσεως, καὶ ταχίον εἰς ἐπιστροφὴν ἀγαγεῖν· καὶ πάλιν καὶ τοῦτον συντεμεῖν τὸν χρόνον, καὶ ταχίον ἀποδοῦναι τὴν κοινωνίαν, ὅπως ἂν τῇ ἑαυτοῦ δοκιμασίᾳ ἐγκρίνοι τὴν τοῦ θεραπευομένου κατάστασιν· ὥσπερ γὰρ τὸ τοῖς χοίροις ῥίπτειν τὸν μαργαρίτην ἀπείρηται, οὕτως τὸ ἀποστερεῖν τοῦ τιμίου μαργαρίτου τὸν ἤδη ἄνθρωπον διὰ τῆς καθαρότητός τε καὶ ἀπαθείας γενόμενον, τῶν ἀτόπων ἐστίν· ἡ δὲ κατὰ μοιχείαν ἤτοι κατὰ τὰ λοιπὰ εἴδη τῆς ἀκαθαρσίας γενομένη παρανομία, καθὼς προείρηται, κατὰ πάντα ἐν τῷ

αὐτῷ κρίματι θεραπευθήσεται, ἐν ᾧ καὶ τὸ τῆς πορνείας ἄγος· τῷ δὲ χρόνῳ μόνῳ διπλασιάζεται· παρατηρηθήσεται δὲ καὶ ἐπ' αὐτῷ ἡ τοῦ θεραπευομένου διάθεσις, ὃν τρόπον καὶ ἐπὶ τῶν τῷ μολυσμῷ τῆς πορνείας συνενεχθέντων· ὥστε ἢ θᾶττον ἢ βραδύτερον γενέσθαι αὐτοῖς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μετουσίαν.

δ' Λείπεται πρὸς τούτοις τὸ θυμοειδὲς τῆς ψυχῆς προθεῖναι εἰς ἐξέτασιν, ὅταν παρασφαλεῖσα τῆς ἀγαθῆς τοῦ θυμοῦ χρήσεως, εἰς ἁμαρτίαν ἐκπέσῃ· πολλῶν δὲ ὄντων τῶν κατὰ θυμὸν εἰς ἁμαρτίαν ἐνεργουμένων, καὶ πάντων κακῶν, ἤρεσέ πως τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἐν τοῖς ἄλλοις μὴ λίαν ἀκριβολογεῖσθαι, μὴ δὲ πολλῆς ἄξιον ἡγεῖσθαι σπουδῆς, τὸ θεραπεύειν πάντα τὰ ἐκ τοῦ θυμοῦ παραπτώματα· καί τοι γε τῆς γραφῆς οὐ μόνον τὴν ψιλὴν ἀπαγορευούσης πληγὴν, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν λοιδορίαν ἢ βλασφημίαν, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ὁ θυμὸς ἀπεργάζεται· μόνον δὲ τοῦ κατὰ τὸν φόνον ἄγους τὴν παραφυλακὴν ἐποιήσαντο διὰ τῶν ἐπιτιμίων· διῄρηται δὲ τὸ τοιοῦτον κακὸν τῇ διαφορᾷ τοῦ ἑκουσίου τε καὶ ἀκουσίου· ἐν οἷς ἑκούσιος μέν ἐστι φόνος, πρῶτον μὲν ὁ ἐκ παρασκευῆς τετολμημένος τοῦ εἰς αὐτὸ τοῦτο εὐτρεπισμένου, ὅπως ἂν τὸ ἄγος ἐργάσηται· ἔπειτα δὲ κἀκεῖνος ἐν τοῖς ἑκουσίοις ἐνομίσθη, ὅταν τις ἐν συμπλοκῇ καὶ μάχῃ τύπτων τε καὶ τυπτόμενος, ἐνέγκῃ κατά τινος καιρίου τὴν διὰ τῆς χειρὸς πληγήν· ὁ γὰρ ἅπαξ τῷ θυμῷ κρατηθεὶς, καὶ τῇ ὁρμῇ τῆς ὀργῆς χαριζόμενος, οὐδὲν ἂν παρὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους τῶν ἀνακόψαι τὸ κακὸν δυναμένων, ἐπὶ νοῦν λάβοι· ὥστε καὶ τὸ ἐκ τῆς συμπλοκῆς ἀποτέλεσμα τοῦ φόνου, εἰς ἔργον προαιρέσεως καὶ οὐκ εἰς ἀποτυχίαν ἀνάγεται· οἱ δὲ ἀκούσιοι φανερὰ ἔχουσι τὰ γνωρίσματα, ὅταν τις πρὸς ἑτε-

ρόν τι τὴν σπουδὴν ἔχων, ἐξ ἀποτυχίας τί τῶν ἀνηκέστων δράσῃ· ἐπὶ τούτων τοίνυν, ὁ μὲν φόνος εἰς τριπλασίονα χρόνον παρατείνεται τοῖς δι' ἐπιστροφῆς θεραπευομένοις τὸ ἑκούσιον ἄγος· τρὶς ἐννέα γάρ εἰσιν ἐνιαυτοὶ, καθ' ἕκαστον βαθμὸν τῆς ἐννάδος τῶν ἐτῶν ὁρισθείσης· ὥστε ἐν μὲν τῷ παντελεῖ ἀφορισμῷ, ἐνναετῆ χρόνον διαγενέσθαι ἀπειργόμενον τῆς ἐκκλησίας· ἀλλὰ δὲ τοσαῦτα ἔτη ἐν τῇ ἀκροάσει παραμεῖναι, μόνης τῶν διδασκάλων καὶ τῆς τῶν γραφῶν ἀκροάσεως, καὶ μετὰ τῆς τοῦ λαοῦ συστάσεως ἀξιούμενον· ἐν δὲ τῇ τρίτῃ ἐννάδι μετὰ τῶν ὑποπιπτόντων ἐν ἐπιστροφῇ προσευχόμενον, οὕτως ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν μετουσίαν τοῦ ἁγιάσματος· δηλαδὴ καὶ ἐπὶ τοῦ τοιούτου ἡ αὐτὴ παρατήρησις ἔςαι παρὰ τοῦ οἰκονομοῦντος τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πρὸς λόγον τῆς ἐπιστροφῆς, συντμηθήσεται αὐτῷ καὶ ἡ τοῦ ἐπιτιμίου παράτασις· ὥστε ἀντὶ ἐννέα ἐτῶν ἐφ' ἑκάςῳ βαθμῷ, ὀκτὼ ἢ ἑπτὰ, ἢ ἓξ, ἢ πέντε μόνα γενέσθαι, εἴπερ τὸ μέγεθος τῆς ἐπιςροφῆς νικώῃ τὸν χρόνον, καὶ ὑπερβάλλοιτο τῇ σπουδῇ τῆς διορθώσεως τοὺς ἐν τῇ μακρᾷ προθεσμίᾳ ῥαθυμότερον ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς κηλῖδος καθαίροντας· τὸ δὲ ἀκούσιον, συγγνωστὸν μὲν, οὐ μὲν ἐπαινετὸν ἐκρίθη· τοῦτο δὲ εἶπον, ὥστε δῆλον γενέσθαι ὅτι κἂν ἀκουσίως τὶς γένηται ἐν τῷ τοῦ φόνου μιάσματι, ὡς ἤδη βέβηλον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἄγους γενόμενον, ἀπόβλητον ἱερατικῆς χάριτος ὁ κανὼν ἀπεφήνατο· ὅσος δέ ἐστιν ἐπὶ τῇ ψιλῇ πορνείᾳ τοῦ καθαρσίου ὁ χρόνος, τοσοῦτος καὶ ἐπὶ τῶν ἀκουσίως πεφονευκότων ἐδοκιμάσθη καλῶς ἔχειν· δηλαδὴ καὶ ἐν τούτῳ τῆς προαιρέσεως τοῦ μετανοοῦντος δοκιμαζομένης, ὥστε ἀξιόπιστος γένοιτο ἡ ἐπιςροφὴ, μὴ πάντως παραφυλαχθῆναι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν, ἀλλὰ διὰ συντομίας ἀγαγεῖν αὐτὸν εἰς

τὴν τῆς ἐκκλησίας ἀποκατάστασιν, καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ μετουσίαν.

ζ Ἡ δὲ τυμβωρυχία καὶ αὕτη διῄρηται εἰς τὸ συγγνωστόν τε καὶ ἀσύγγνωστον· εἰ μὲν γάρ τις τῆς ὁσίας φειδόμενος, καὶ ἄσυλον ἀφεὶς τὸ κεκρυμμένον σῶμα, ὡς μὴ ἀναδειχθῆναι ἡλίῳ τὴν ἀσχημοσύνην τῆς φύσεως, λίθοις τισὶ τῶν τῷ τάφῳ προβεβλημένων συγχρήσαιτο, εἰς ἔργου τινὸς κατασκευὴν, ἐπαινετὸν μὲν οὐδὲ τοῦτό ἐστι, πλὴν ἀλλὰ συγγνωστὸν ἐποίησεν ἡ συνήθεια, ὅταν εἰς προτιμότερόν τι καὶ κοινωφελέστερον ἡ τῆς ὕλης μετάθεσις γίνηται· τὸ δὲ διερευνᾶσθαι τὴν κόνιν ἀπὸ τῆς γεωθείσης σαρκὸς, καὶ ἀνακινεῖν τὰ ὀστᾶ, ἐλπίδι τοῦ κόσμον τινὰ τῶν συγκατορυχθέντων κερδάναι, τοῦτο τῷ αὐτῷ κρίματι κατεδικάσθη, ᾧ καὶ ἡ ψιλὴ πορνεία, καθὼς ἐν τῷ προλαβόντι διῄρηται λόγῳ· ἐπισκοποῦντος δηλαδὴ τοῦ οἰκονόμου, ἐξ αὐτοῦ τοῦ βίου τὴν ἰατρείαν τοῦ θεραπευομένου, ὥστε συντεμεῖν τὴν ἐκ τῶν κανόνων ὁρισθεῖσαν τοῦ ἐπιτιμίου προθεσμίαν.

η' Ἡ δὲ ἱεροσυλία παρὰ μὲν τῇ ἀρχαίᾳ γραφῇ οὐδὲν ἐνομίσθη τῆς φονικῆς κατακρίσεως ἀνεκτοτέρα· ὁμοίως γὰρ ὅτε ἐπὶ φόνῳ ἁλοὺς, καὶ τὰ ἀνατεθέντα τῷ Θεῷ ὑφελόμενος, τὴν διὰ τῶν λίθων τιμωρίαν ὑπεῖχον· ἐπὶ δὲ τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνηθείας οὐκ οἶδ' ὅπως συγκατάβασίς τις ἐγένετο καὶ συμπεριφορὰ, ὥστε ἀνεκτότερον νομισθῆναι τὸ τῆς τοιαύτης νόσου καθάρσιον· ἐν ἐλάττονι γὰρ χρόνῳ παρὰ τὴν μοιχείαν, τοῖς τοιούτοις τὸ ἐπιτίμιον διετάξατο ἡ τῶν πατέρων παράδοσις· πανταχοῦ δὲ ἐν πλημμελήματος εἴδει τοῦτο καθορᾶν προσήκει πρὸ πάντων, οἷα ἐστὶν ἡ τοῦ θεραπευομένου διάθεσις, μὴ τὸν χρόνον οἴεσθαι πρὸς θεραπείαν ἀρκεῖν, τίς γὰρ ἂν ἐκ τοῦ χρόνου ἴασις γένοιτο; ἀλλὰ τὴν προαίρεσιν τοῦ ἑαυτὸν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς θεραπεύοντος.

Ταῦτα σοι ὦ ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ κατὰ σπουδὴν πολλὴν ἐκ τῶν προχείρων συνθέντες, διὰ τὸ δεῖν τοῖς τῶν ἀδελφῶν ἐπιτάγμασι πείθεσθαι, κατὰ σπουδὴν ἀπεστείλαμεν· σὺ δὲ τὰς συνήθεις ὑπὲρ ἡμῶν εὐχὰς τῷ θεῷ προσάγων μὴ διαλείπης· χρεωστεῖς γὰρ, ὡς εὐγνώμων υἱὸς, τῷ κατὰ θεόν σε γεννήσαντι τὴν διὰ τῶν προσευχῶν γηροκομίαν· κατὰ τὴν ἐντολὴν τὴν κελεύουσαν τιμᾷν τοὺς γονέας, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς· δῆλον δὲ ὅτι ὡς σύμβολον ἱερατικὸν δέξῃ τὸ γράμμα, καὶ οὐκ ἀτιμάσεις τὸ ξένιον κἂν σμικρότατον τῆς σῆς μεγαλοφυΐας ᾖ.

Ἡ γ′ διάτ. τοῦ ζ τίτ. τοῦ α′ κώδ. ἀνεῖλε τὴν μετάνοιαν τῷ ἐξ ὀρθοδόξων εἰς αἱρετικοὺς ἀποστάντι· ἡ δὲ λζ′ νεαρὰ, ἡ περὶ τῶν ἐκκλησιῶν Ἀφρικῆς διαλεγομένη, καὶ τοῖς τοιούτοις καιρὸν δέδωκε μετανοίας· ἡ δὲ λδ′ διάτ. τοῦ δ′ τίτ. τοῦ α′ βιβλ. καὶ ἡ β′ διάτ. τοῦ α′ τίτ. τῶν νεαρῶν, ἄδειαν τῷ ἐπισκόπῳ δέδωκε, θεωροῦντι μετάνοιαν τοῦ κυβεύσαντος κληρικοῦ, ἢ θέαις παρεμβαλόντος, μειοῦν τὸ ἐπιτίμιον, καὶ πρὸ συμπληρώσεως τοῦ ὁρισθέντος χρόνου ἀποκαθιστᾷν αὐτὸν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ· τοῦτο δὲ περὶ ἐπισκόπων ἰδικόν ἐστιν· οἱ γὰρ πολιτικῶς δικάζοντες ἄδειαν ἔχουσι, τὴν ἀρχὴν ψηφιζόμενοι, αὔξειν καὶ μειοῦν τὴν ποινήν· ὥςε μέν τοι ἐπὶ ἑκατέρου μὴ παρεξιέναι τὴν συμμετρίαν, ὡς βιβλ. μη′ τίτ. θ′, διάτ. ιβ′ ιγ′· εἰ καὶ τὰ μάλιστα εἴρηται βιβλ. τῷ αὐτῷ τίτ. ϛ′, διάτ. α′, καὶ βιβλ. ν′ τίτ. α′, διάτ. ιε′, ὅτι ἡ τοῦ φάκτου ζήτησις, ἐπιτέτραπται τῷ δικαστῇ, οὐ μὴν ἡ τοῦ νόμου ἐπεξέλευσις· ὅμως μέν τοι ψηφισάμενος, οὐκέτι δύναται τὴν ψῆφον ἀνατρέπειν· εἴρηται γὰρ βιβλ. ζ τοῦ κώδ. τίτ. ν′, διάτ. α′, ὅτι οὔτε τὴν ἰδίαν ψῆφον, οὔτε τὴν τοῦ διαλεχθέντος δύναταί τις ἀνατρέπειν· καὶ βιβλ. θ′ τίτ. μζ,

διάτ. ιε΄, ὅτι ὁ ἄρχων τὴν παρ' αὐτοῦ ἀνατρέπειν οὐ δύναται ὁρισθεῖσαν ποινήν· ἐν δὲ τῷ με΄ διατάγ. τοῦ α΄ τίτ. τοῦ μβ΄ βιβλ. φησὶν, ὅτι τὴν ψηφισθεῖσαν ποινὴν αὔξειν ἢ μειοῦν ὁ ἄρχων χωρὶς βασιλικῆς αὐθεντίας οὐ δύναται· καὶ βιβλ. μη΄ τίτ. ιη΄, διάτ. α΄ φησὶν, ὅτι ἐὰν δοῦλος φοβούμενος πρὸς τὸν δεσπότην ὑποστρέψαι, εἴπῃ καθ' ἑαυτοῦ πλαστῶς, καὶ μετὰ καταδίκην ἐρωτωμένου αὐτοῦ περὶ τῶν συνιςόρων, φανῇ ἡ ἀλήθεια, ἐλευθεροῦται τῆς ποινῆς, καὶ διὰ τῆς τάξεως πιπράσκεται, ἐφ' ᾧ μὴ ὑποστρέψαι πρὸς τὸν δεσπότην, καὶ τὸ τίμημα τῷ δεσπότῃ δίδοται· αὐτὸς δὲ ὁ καταδικάσας ὡς αἴτιόν τινα, οὐ δύναται ἐλευθεροῦν ἀναίτιον εὑρισκόμενον· οὔτε γάρ τις τὴν οἰκεῖαν ψῆφον ἀνακαλεῖται, κἂν χρηματικὴ εἴη· δεῖ οὖν περὶ τούτου βασιλεῖ ἀναφέρειν ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων· καὶ διάτ. θ΄, καὶ κζ΄ τοῦ ιθ΄ τίτ. τοῦ αὐτοῦ βιβλ. ὅτι βουλευτὴς οὔτε εἰς μέταλλον, οὔτε εἰς ἔργον μετάλλου καταδικάζεται, οὔτε φουλκίζεται, οὔτε καίεται, ἀλλ' εἰ καί τι τοιοῦτον ψηφισθῇ, ἐλευθεροῦται οὐ διὰ τοῦ ἄρχοντος ἀλλὰ διὰ τοῦ βασιλέως διδασκομένου, τὴν τιμωρίαν ἐναλλάσσοντος ἢ ἐλευθεροῦντος· καὶ οἱ ἄρχοντες οὐκ ἀνατρέπουσι τὰς ἰδίας ψήφους· εἰ μέν τοι τίς καθ' ἑαυτοῦ ψευσάμενος, ἢ ἀπορίᾳ συστάσεως καταδικασθῇ, καὶ ὕστερον εὑρεθῶσι βοηθοῦντα αὐτῷ δικαιώματα, ὁ βασιλεὺς ἢ ἐλευθεροῖ αὐτὸν ἢ μειοῖ τὴν ποινήν· ταῦτα περὶ αὐτοτελῶν εἴρηται ψήφων· τὰ γὰρ κατὰ μέρος διαλαλούμενα, δύναται ὁ δικαστὴς καὶ τελείας ἀναιρεῖν καὶ ἐναλλάσσειν, ὡς βιβλ. μβ΄, τίτ. α΄, διάτ. ιδ΄, καὶ βιβλ. δ΄ τίτ. η΄, διάτ. ιθ΄ κ΄· ὁ μὲν γὰρ διαλαλήσας, μένει δικαστής· ὁ δὲ ψηφισάμενος, πέπαυται ἐπ' αὐτῷ τῷ πράγματι εἶναι δικαςής, ὡς βιβλ. μ΄ τίτ. η΄, διάτ. κ΄, καὶ βιβλ. μβ΄, τίτ. α΄, διάτ. νε΄.

ΤΙΤΛΟΣ Ι.

ΠΕΡΙ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΙΔΙΚΩΝ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ.

TITULUS X.

DE ADMINISTRATIONE PATRIMONII ECCLESIASTICI, ET DE RE PROPRIA EPISCOPI.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ τοῦ χρῆναι τὸν οἰκονόμον ἐκ τοῦ κλήρου τῆς ἐκκλησίας εἶναι.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν κϛ΄.

Ἐπειδὴ ἔν τισιν ἐκκλησίαις, ὡς περιηχήθημεν, δίχα οἰκονόμων οἱ ἐπίσκοποι τὰ ἐκκλησιαστικὰ χειρίζουσι πράγματα, ἔδοξε πᾶσαν ἐκκλησίαν ἐπίσκοπον ἔχουσαν, καὶ οἰκονόμον ἔχειν ἐκ τοῦ ἰδίου κλήρου, οἰκονομοῦντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ κατὰ γνώμην τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου· ὥστε μὴ ἀμάρτυρον εἶναι τὴν οἰκονομίαν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐκ τούτου σκορπίζεσθαι τὰ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας πράγματα, καὶ λοιδορίαν τῇ ἱερωσύνῃ προστρίβεσθαι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο ποιῇ, ὑποκεῖσθαι αὐτὸν τοῖς θείοις κανόσιν. κϛ΄

Συνόδου Νικαίας τὸ β΄, κανὼν ια΄.

Ὅτι δεῖ οἰκονόμους εἶναι ἐν τοῖς ἐπισκοπείοις καὶ τοῖς μοναστηρίοις.

Ὑπόχρεοι ὄντες πάντας τοὺς θείους κανόνας φυλάττειν, ια΄ καὶ τὸν λέγοντα οἰκονόμους εἶναι ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ, παντὶ τρόπῳ ἀπαράτρωτον διατηρεῖν ὀφείλομεν· καὶ εἰ μὲν ἕκαστος

μητροπολίτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ καθιςᾷ οἰκονόμον, καλῶς ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μή γε, ἐξ αὐθεντίας ἰδίας τῷ Κωνςαντινουπόλεως ἐπισκόπῳ ἄδειά ἐστι προχειρίζεσθαι οἰκονόμον ἐν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ· ὡσαύτως καὶ τοῖς μητροπολίταις, εἰ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἐπίσκοποι οὐ προαιροῦνται οἰκονόμους ἐγκαταστῆσαι ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἐκκλησίαις· τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν μοναστηρίων.

Θεοφίλου ἐκ τοῦ ὑπομνηστικοῦ κανὼν θ'.

θ' Ὥστε γνώμῃ παντὸς τοῦ ἱερατείου, οἰκονόμον ἀποδειχθῆναι ἕτερον, ἐφ' ᾧ συντίθεται καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἀπόλλων, πρὸς τὸ τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς δέον ἀναλίσκεσθαι.

Ἡ λβ' διάτ. τοῦ γ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. λέγει τὸν οἰκονόμον χρῆναι παρὰ τοῦ ἐπισκόπου γίνεσθαι· καὶ ἡ μα' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι κατὰ δοκιμασίαν γίνεται· ἡ δὲ κθ' τοῦ β' τίτ. ὅτι δεῖ τοὺς οἰκονόμους κατὰ μῆνα ἢ τὸ μήκιςον ὑπὲρ δύο, λογοποιεῖν πρὸς τοὺς ἀρκαρίους, ἐπεὶ κινδυνεύουσι· καὶ ὅτι ἕκαστος μὲν οἰκονόμος ζητεῖ τὰ τῆς ὑφ' ἑαυτὸν διοικήσεως, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ πρόςαξιν ἄγραφον τοῦ πατριάρχου τοῖς λογισμοῖς ὑπογράφουσι, τὸ ἀνέγνων· καὶ τὸ χωρὶς τῆς τοιαύτης παρατηρήσεως λογιζόμενον, οἴκοθεν οἱ οἰκονόμοι διδόασι· καὶ ἡ μα' τοῦ γ' τίτ. ὅτι κατ' ἐνιαυτὸν ὁ οἰκονόμος παρατίθεται λόγον τῆς αὐτοῦ διοικήσεως τῷ ἐπισκόπῳ, καὶ ἀποδίδωσιν εἴ τι φανῇ βλάψας ἢ κερδήσας· εἰ δὲ τελευτήσει πρὸ τῶν λογισμῶν, ὑπόκεινται τούτοις οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ· ὑπόκειται γὰρ καὶ ἀπὸ ῥᾳθυμίας, καὶ ἐὰν ἀπόροις ἐκδώσει· ἡ δὲ β' διάτ. τοῦ β' τίτ. τῶν νεαρῶν, ἀπαγορεύει τοῖς οἰκονόμοις, καὶ ὀρφανοτρόφοις, καὶ διοικηταῖς τῶν λοιπῶν εὐαγῶν οἴκων, ἔτι μὴν καὶ τοῖς πάντων χαρτουλαρίοις, καὶ τοῖς τούτων γονεῦσι καὶ παισὶ, καὶ τοῖς κατὰ

γένος ἢ γάμον αὐτοῖς συναπτομένοις, ἐμφυτεύσεις, καὶ μισθώσεις, καὶ ὑποθήκας πραγμάτων τῶν εὐαγῶν οἴκων, ἢ δι' ἑαυτῶν, ἢ διὰ παρενθέτων προσώπων λαμβάνειν· ἐπεὶ καὶ τὸ συνάλλαγμα ἀκυροῦται, καὶ πᾶσα ἡ περιουσία τῶν οἰκονόμων καὶ χαρτουλαρίων καὶ διοικητῶν οἷς κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον συνάπτονται, εἰς τὸν εὐαγῆ οἶκον, ἐξ οὗ τὸ πρᾶγμα λαμβάνουσι, περιέρχεται μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτήν.

ΚΕΦ. Β.

Περὶ διοικήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων.

Ἀποστόλων κανὼν λή μ' μα'.

Πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ ἐπίσκοπος ἐχέ- λη'
τω τὴν φροντίδα, καὶ διοικείτω αὐτὰ ὡς τοῦ Θεοῦ ἐφορῶντος· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ σφετερίζεσθαί τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενέσιν ἢ ἰδίοις τὰ τοῦ Θεοῦ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ πένητες εἶεν, ἐπιχορηγείτω ὡς πένησιν· ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων, τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπεμπολείτω.

Ἔστω φανερὰ τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου πράγματα, εἴ γε μ'
καὶ ἴδια ἔχει· καὶ φανερὰ τὰ κυριακὰ, ἵν' ἐξουσίαν ἔχῃ τῶν ἰδίων τελευτῶν ὁ ἐπίσκοπος, οἷς βούλεται καὶ ὡς βούλεται καταλεῖψαι· καὶ μὴ προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, διαπίπτειν τὰ τοῦ ἐπισκόπου, ἔσθ' ὅτε γυναῖκα καὶ παῖδας κεκτημένου, ἢ συγγενεῖς ἢ οἰκέτας· δίκαιον γὰρ τοῦτο παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, τὸ μήτε τὴν ἐκκλησίαν ζημίαν τινὰ ὑπομένειν, ἀγνοίᾳ τῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων, μήτε τὸν ἐπίσκοπον ἢ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς, προφάσει τῆς ἐκκλησίας, δημεύεσθαι· ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας, καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον δυσφημίᾳ περιβάλλεσθαι.

μα' Προστάσσομεν τὸν ἐπίσκοπον ἔχειν ἐξουσίαν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων· εἰ γὰρ τὰς τιμίας τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς αὐτῷ πιστευτέον, πολλῷ ἂν δέοι περὶ τῶν χρημάτων ἐντέλλεσθαι· ὥστε κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν πάντα διοικεῖσθαι τοῖς δεομένοις διὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καὶ ἐπιχορηγεῖσθαι μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πάσης εὐλαβείας· μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων, εἴγε δέοιτο εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας, καὶ τῶν ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν, ὡς κατὰ μηδένα τρόπον αὐτοὺς ὑστερεῖσθαι· ὁ γὰρ νόμος τοῦ Θεοῦ διετάξατο, τοὺς τῷ θυσιαστηρίῳ προσεδρεύοντας, ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου τρέφεσθαι· ἐπείπερ οὐδὲ στρατιώτης ποτὲ ἰδίοις ὀψωνίοις, ὅπλα κατὰ πολεμίων ἐπιφέρεται.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν κδ' κε'.

κδ' Τὰ τῆς ἐκκλησίας, τῇ ἐκκλησίᾳ καλῶς ἔχειν φυλάττεσθαι δεῖ, μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ ἀγαθῆς συνειδήσεως καὶ πίστεως τῆς εἰς τὸν πάντων ἔφορον καὶ κριτὴν Θεόν· ἃ καὶ διοικεῖσθαι προσήκει μετὰ κρίσεως καὶ ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ πεπιστευμένου πάντα τὸν λαὸν καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συναγομένων· φανερὰ δὲ εἶναι τὰ διαφέροντα τῇ ἐκκλησίᾳ, μετὰ γνώσεως τῶν περὶ αὐτὸν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων· ὥστε τούτους εἰδέναι, καὶ μὴ ἀγνοεῖν τίνα ποτέ ἐστι τὰ ἴδια τῆς ἐκκλησίας, ὥστε μηδὲν αὐτοὺς λανθάνειν· ἵν' εἰ συμβαίη τὸν ἐπίσκοπον μεταλλάττειν τὸν βίον, φανερῶν ὄντων τῶν διαφερόντων τῇ ἐκκλησίᾳ πραγμάτων, μήτε αὐτὰ διαπίπτειν καὶ ἀπόλλυσθαι, μήτε τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου ἐνοχλεῖσθαι, προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων· δίκαιον γὰρ καὶ ἀρεστὸν παρά τε Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου, οἷς ἂν αὐτὸς βούληται καταλιμπάνεσθαι, τὰ μέν τοι τῆς ἐκκλησίας αὐτῇ φυλάττεσθαι· καὶ

μήτε τὴν ἐκκλησίαν ὑπομένειν τινὰ ζημίαν, μήτε τὸν ἐπίσκοπον προφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι, ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας, μετὰ τοῦ καὶ αὐτὸν μετὰ θάνατον δυσφημίᾳ περιβάλλεσθαι.

Ἐπίσκοπον ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἐξουσίαν, ὥστε διοικεῖν εἰς πάντας τοὺς δεομένους μετὰ πάσης εὐλαβείας, καὶ φόβου θεοῦ· μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων, εἴ γε δέοιτο, εἰς τὰς ἀναγκαίας αὐτοῦ χρείας καὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἐπιξενουμένων ἀδελφῶν· ὡς κατὰ μηδένα τρόπον αὐτοὺς ὑστερεῖσθαι, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον λέγοντα, ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα· εἰ δὲ μὴ τούτοις ἀρκεῖτο, μεταβάλλει δὲ τὰ πράγματα εἰς οἰκείας ἑαυτοῦ χρείας, καὶ τοὺς πόρους τῆς ἐκκλησίας, ἢ τοὺς τῶν ἀγρῶν καρποὺς, μὴ μετὰ γνώμης τῶν πρεσβυτέρων ἢ διακόνων χειρίζοι, ἀλλ' οἰκείοις αὐτοῦ, καὶ συγγενέσιν, ἢ ἀδελφοῖς, ἢ υἱοῖς παράσχοιτο τὴν ἐξουσίαν, εἰς τὸ διὰ τῶν τοιούτων λεληθότως βλάπτεσθαι τοὺς λόγους τῆς ἐκκλησίας, τοῦτον εὐθύνας παρέχειν τῇ συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας· εἰ δὲ καὶ ἄλλως διαβάλλοιτο ὁ ἐπίσκοπος, ἢ οἱ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι, ὡς τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ διαφέροντα, ἤτοι ἐξ ἀγρῶν, ἢ ἐξ ἑτέρας προφάσεως ἐκκλησιαστικῆς, εἰς ἑαυτοὺς ἀποφερόμενοι, ὡς θλίβεσθαι μὲν τοὺς πένητας; διαβολὴν δὲ καὶ δυσφημίαν προστρίβεσθαι τῷ τε λόγῳ καὶ τοῖς οὕτω διοικοῦσι, καὶ τούτους διορθώσεως τυγχάνειν· τὸ πρέπον δοκιμαζούσης τῆς ἁγίας συνόδου. κε'

Κυρίλλου ἐκ τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς κεφ. β'.

Τὰ δὲ ἀδίκως ληφθέντα παρ' αὐτοῦ χρήματα etc. ut p. 120. β'

Θεοφίλου ἐκ τοῦ ὑπομνηστικοῦ κεφ. ε'.

ε' Αἱ χῆραι καὶ οἱ πένητες καὶ οἱ παρεπιδημοῦντες ξένοι, πάσης ἀναπαύσεως ἀπολαυέτωσαν· καὶ μή τις τὰ τῆς ἐκκλησίας ἰδιοποιείσθω· ἀφιλάργυρον γὰρ εἶναι δεῖ τὸν λειτουργὸν τοῦ Θεοῦ.

Πολλὰ μὲν εἴρηται καὶ περὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἐν τῷ β' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. καὶ ἐν διαφόροις τῶν νεαρῶν διάτ. καὶ ἀνάγνωθι τὸν β' τίτ. τῶν αὐτῶν νεαρῶν, καὶ μάλιστα τὴν β' αὐτοῦ καὶ γ' διατ. περιεχούσας πάντα τὰ περὶ ἐκκλησιαστικῶν διοικήσεων καὶ προνομίων.

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ πραγμάτων καὶ προσόδων τῶν ἀνεπισκόπων ἐκκλησιῶν.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ιε'.

ιε' Περὶ τῶν διαφερόντων τῷ κυριακῷ, ὅσα ἐπισκόπου μὴ ὄντος πρεσβύτεροι ἐπώλησαν, ἀνακαλεῖσθαι τὸ κυριακόν· ἐν δὲ τῇ κρίσει τοῦ ἐπισκόπου εἶναι, εἴτε προσήκει ἀπολαβεῖν τὴν τιμὴν τοὺς κακῶς ὠνησαμένους, εἴτε καὶ μή, διὰ τὸ πολλάκις τὴν πρόσοδον τῶν πεπραμένων ἀποδεδωκέναι αὐτοῖς τούτοις πλείονα τὴν τιμήν.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν κε'.

κε' Ἐπειδήπερ τινὲς τῶν μητροπολιτῶν ὡς περιηχήθημεν etc. ut p. 48.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν λε'.

λε' Μὴ ἐξέστω τινὶ τῶν πάντων μητροπολιτῶν, τελευτῶντος ἐπισκόπου, τελοῦντος ὑπὸ τὸν κατ' αὐτὸν θρόνον, τὰ αὐτοῦ πράγματα, ἢ τῆς κατ' αὐτὸν ἐκκλησίας ἀφαιρεῖσθαι ἢ σφετερίζεσθαι· ἀλλ' ὑπὸ παραφυλακὴν ἔσωσαν τοῦ κλήρου τῆς

ἐκκλησίας, ἧς ὁ τελευτήσας ἐτύγχανε πρόεδρος, μέχρι τῆς ἑτέρου ἐπισκόπου προαγωγῆς, ἐκτὸς εἰ μὴ κληρικοὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ οὐχ' ὑπελείφθησαν· τηνικαῦτα γὰρ ὁ μητροπολίτης ταῦτα παραφυλάξει ἀμείωτα, τῷ χειροτονηθησομένῳ ἐπισκόπῳ πάντα ἀποδούς.

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ ἐκποιήσεως ἐκκλησιαστικῶν.

Ἀποστόλων κανὼν λη' ογ'.

Πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων etc. ut p. 337. λη'

Σκεῦος χρυσοῦν ἢ ἀργυροῦν ἁγιασθὲν etc. ut p. 118. ογ'

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ιε'.

Περὶ τῶν διαφερόντων τῷ κυριακῷ etc. ut p. 340. ιε'

Συνόδου Νικαίας τὸ β', κανὼν ιβ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐκποιεῖσθαι ἡγούμενον ἐκ τῶν προαστείων τῆς ἐκκλησίας.

Εἴ τις ἐπίσκοπος εὑρηθείη ἢ ἡγούμενος, ἐκ τῶν αὐτουργείων τοῦ ἐπισκοπείου ἢ τοῦ μοναστηρίου, ἐκποιούμενος εἰς ἀρχοντικὴν χεῖρα, ἢ ἑτέρῳ προσώπῳ ἐκδιδοὺς, ἄκυρον εἶναι τὴν ἔκδοσιν, κατὰ τὸν κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὸν λέγοντα, πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ ἐπίσκοπος ἐχέτω τὴν φροντίδα, καὶ διοικείτω αὐτὰ ὡς θεοῦ ἐφορῶντος· μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ σφετερίζεσθαί τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγγενέσιν ἰδίοις τὰ τοῦ θεοῦ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ πένητες εἶεν, ἐπιχορηγείτω ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπεμπολείτω· εἰ δὲ προφασίζοιντο, ζημίαν ἐμποιεῖν· καὶ μηδὲν πρὸς ὄνησιν τυγχάνειν τὸν ἀγρὸν, μὴ δ' οὕτω τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ἐκδιδόναι τὸν τόπον, ἀλλὰ κληρικοῖς ἢ γεωργοῖς· εἰ δὲ πανουργίᾳ πονηρᾷ χρήσοιντο, καὶ ιβ'

ἐκ τοῦ γεωργοῦ ἢ τοῦ κληρικοῦ ὠνήσεται ἄρχων τὸν ἀγρὸν, καὶ οὕτως ἄκυρον εἶναι τὴν πρᾶσιν, καὶ ἀποκαθίστασθαι ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ ἢ ἐν τῷ μοναστηρίῳ· καὶ ἐπίσκοπος δὲ ἢ ἡγούμενος τοῦτο ποιῶν ἐκδιωχθήτω, ὁ μὲν ἐπίσκοπος τοῦ ἐπισκοπείου, ὁ δὴ ἡγούμενος μοναστηρίου, ὡς διασκορπίζοντες κακῶς ἃ οὐ συνήγαγον.

Κυρίλλου ἐκ τῆς πρὸς Δόμνον ἐπιστολῆς κεφ. β'.

β' **Τὰ δὲ ἀδίκως ληφθέντα etc. ut p. 120.**

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ β' κεφ. τοῦ παρόντος τίτ.

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ τῶν μετὰ τὴν χειροτονίαν κτωμένων ἐπισκόποις ἢ κληρικοῖς.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν λβ'.

Ἐάν τις τῶν κληρικῶν πενιχρὸς προκόψας εἴς τινα τάξιν κτήσηταί τι, ὑποκείσθω τῇ ἐξουσίᾳ τῶν ἐπισκόπων.

λβ' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι, διάκονοι, ἢ καὶ οἱοιδήποτε κληρικοὶ, οἱ μηδὲν ἔχοντες, ἐὰν προκόψαντες τῷ καιρῷ τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τῆς κληρώσεως αὐτῶν ἀγροὺς ἢ οἱαδήποτε χωρία ἐπ' ὀνόματι ἰδίῳ ἀγοράσωσιν, ἵνα ὡς κατὰ δεσποτικῶν πραγμάτων ἔφοδον πεποιηκότες ἐνέχωνται, εἰ μὴ ἄρα λοιπὸν ὑπομνησθέντες, τῇ ἐκκλησίᾳ ταῦτα εἰσκομίσουσιν· ἐὰν δὲ εἰς αὐτοὺς κυρίως, φιλοτιμίᾳ τινὸς ἢ διαδοχῇ συγγενείας περιέλθῃ, ἐξ αὐτοῦ ποιήσουσιν ὃ ἔχει ἡ πρόθεσις αὐτῶν· εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸ προθέσθαι εἰς τοὐπίσω μετατραπῶσι, τῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς ἀνάξιοι ὡς ἀδόκιμοι κριθῶσιν.

Συνόδου α' καὶ β' συγκροτηθείσης ἐν Κωνςαντινουπόλει
ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν ζ'.

Πελλὰς τῶν ἐπισκοπῶν ὁρῶμεν καταπιπτούσας καὶ ἀφανισμῷ τελείῳ κινδυνευούσας παραδίδοσθαι, ὅτι περ οἱ τούτων προεστηκότες, τὴν περὶ αὐτῶν φροντίδων καὶ ἐπιμέλειαν εἰς νεουργίας μοναςηρίων καταναλίσκουσι, καὶ ταύτας διασπῶντες, καὶ τὸν σφετερισμὸν τῶν εἰσόδων ἐκμηχανώμενοι, τὴν ἐκείνων ἐπαύξησιν πραγματεύονται· ὥρισεν οὖν διὰ τοῦτο ἡ ἁγία σύνοδος, μηδενὶ τῶν ἐπισκόπων ἐξεῖναι μοναςήριον ἴδιον ἐπὶ καταλύσει τῆς οἰκείας ἐπισκοπῆς νεουργεῖν· εἰ δέ τις φωραθείη τοῦτο τολμῶν, αὐτὸν μὲν τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλεσθαι, τὸ δὲ νεουργηθὲν ὑπ' αὐτοῦ, ὡς μὴ δὲ τὴν ἀρχὴν μοναστηρίου δίκαιον ἀπειληφὸς, ὡς ἰδιωτικὸν τῷ ἐπισκοπείῳ προσκυροῦσθαι· οὐδὲν γὰρ τῶν παρανόμως καὶ ἀτάκτως παρυφισταμένων, τὸ πρόκριμα τῶν κανονικῶς συνισταμένων ἀποφέρεσθαι δύναται. ζ'

Ἡ λγ' διάτ. τοῦ γ' τίτ. τοῦ α'. βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι καὶ κληρικοὶ, ὅπερ ἂν ἐν τῷ καιρῷ κτήσωνται, καὶ ὑπεξούσιοι ὄντες ἴδιον ἔχουσι, καὶ οὐ συνεισφέρουσιν αὐτὰ, ἀλλ' ἄδειαν ἔχουσι καὶ ζῶντες ἐκποιεῖν, καὶ ἐπ' αὐτῶν εἰς ἐξωτικοὺς διατίθεσθαι, ἢ κατιοῦσιν αὐτὰ παραπέμπειν· καὶ ἡ μα' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι τὰ μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν κτηθέντα ὁ ἐπίσκοπος οὐ δύναται ἐκποιεῖν, ἢ διατίθεσθαι ἐπ' αὐτοῖς, εἰ μὴ ἀπὸ γονέων ἢ θείων ἢ ἀδελφῶν εἰς αὐτὸν περιῆλθον· ἀλλὰ τῇ κατ' αὐτὸν ἐκκλησίᾳ διαφέρουσι· καὶ μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτὴν λογισμοὺς τῶν τοιούτων πραγμάτων οἱ οἰκονόμοι ἀπαιτοῦνται· τὰ δὲ πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς κτηθέντα, καὶ ἐκποιοῦσι καὶ διατίθενται ἐπ' αὐτοῖς· καὶ ἡ μθ' ὅτι οἱ ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι καὶ διά-

κονει, quasi castrension ἔχουσι, καὶ διατίθενται νομίμως ἐπ' αὐτῷ· καὶ οὐχ' ὑπόκειται ἡ διαθήκη τῇ de inofficioso. ἡ δὲ γ' διάτ. τοῦ β' τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι τὰ μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῖς κτηθέντα κινητὰ ἢ αὐτοκίνητα εἰς ἰδίους συγγενεῖς ἢ ἄλλους οἱῳδήποτε τρόπῳ οὐ μεταφέρουσιν, ἀλλὰ δαπανάτωσαν αὐτὰ εἰς λύσιν αἰχμαλώτων καὶ πτωχῶν ἀποτροφὴν, ἢ εἰς συμφέρον τῆς ἰδίας ἐκκλησίας· τὰ δὲ μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτὴν ἐκ τούτων περιττευόντα, ἡ κατ' αὐτοὺς ἐκκλησία οἰκειοῦται· ἄδειαν δὲ ἔχουσιν ἐκποιεῖν ἅ τινα πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἐσχηκότες ἀποδειχθῶσι, καὶ ὅσα μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν εἰς αὐτοὺς περιέλθοι ἀπὸ συγγενῶν, οὓς ἐξ ἀδιαθέτου μέχρι τετάρτου βαθμοῦ διαδέχεσθαι δύνανται· ταῦτα δὲ κρατεῖ ἐπὶ ὀρφανοτρόφων καὶ πτωχοτρόφων, καὶ νοσοκόμων, καὶ γεροντοτρόφων, καὶ ξενοδόχων, καὶ πάντων τῶν ἄλλων διοικητῶν τῶν σεβασμίων οἴκων ἐπὶ τοῖς εἰς αὐτοὺς ἐν τῷ καιρῷ τῆς αὐτῶν διοικήσεως κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον περιελθοῦσιν· ἡ δὲ β' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν, ἁπλούστερον φησὶν, ὅτι τὰ μετὰ τὴν χειροτονίαν κτηθέντα τοῖς ἐπισκόποις, ταῖς αὐτῶν ἐκκλησίαις διαφέρει, ἤ τις λέγει ὅτι πάντες οἱ κληρικοὶ, τουτέστι πρεσβύτεροι, διάκονοι, ἀναγνῶσται, καὶ ψάλται, τὰ ὁπωσοῦν αὐτοῖς κτηθέντα πράγματα, κἂν ὑπεξούσιοί εἰσιν, ἴδια ἔχουσι, καὶ δωροῦνται, καὶ διατίθενται ἐπ' αὐτοῖς· οὕτω μέν τοι ὥστε τοὺς αὐτῶν παῖδας, ἢ τούτων οὐχ' ὑπόντων, τοὺς γονεῖς αὐτῶν κομίζεσθαι τὸ νόμιμον μέρος· ἡ δὲ γ' διάτ. τοῦ αὐτοῦ β' τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ἐὰν ἐπίσκοσκοπος ἢ κληρικὸς οἱουδήποτε βαθμοῦ, ἢ ἐκκλησίας διακόνισσα τελευτήσῃ ἄνευ διαθηκῶν ἢ νομίμων διαδοχῶν, ἡ τούτων διαδοχὴ προσκυροῦται τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν ᾗ κεχειροτόνηνται.

ΚΕΦ. ς.

Περὶ τῶν ἰδικῶν τοῦ ἐπισκόπου πραγμάτων, καὶ ὅτι οὐκ ὤφειλεν ἀδιάθετος τελευτᾷν.

Ἀποστόλων κανὼν μ'.

Ἔστω φανερὰ τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου πράγματα etc. ut p. 337. μ'

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν κδ'.

Τὰ τῆς ἐκκλησίας τῇ ἐκκλησίᾳ καλῶς ἔχειν etc. ut p. 338. κδ'

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν κβ'.

Μὴ ἐξεῖναι κληρικοῖς μετὰ θάνατον τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου διαρπάζειν τὰ διαφέροντα αὐτῷ πράγματα, καθὼς καὶ τοῖς πάλαι κανόσιν ἀπηγόρευται· ἢ τοὺς τοῦτο ποιοῦντας, κινδυνεύειν εἰς τοὺς ἰδίους βαθμούς. κβ'

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν ιβ'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπεν· ἐπειδὴ οὐδέν ἐστι παραλειπτέον, καὶ τοῦτο ὁρισθήτω· τινὲς τῶν ἀδελφῶν καὶ συνεπισκόπων ἐν ταῖς πόλεσιν ἐν αἷς ἐπίσκοποι καθίστανται etc. ut p. 194-195. ιβ'

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν κβ' πα'.

Ὥστε τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς μηδὲν συνεισάγειν τοῖς μὴ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς, εἰ καὶ συγγενεῖς ἔτι μὴν ὦσιν.

Μηδὲν διὰ δωρεᾶς τῶν οἰκείων πραγμάτων, ὡς εἴρηται, τοὺς ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς τούτοις συνεισάγειν. κβ'

Περὶ ἐπισκόπων τῶν αἱρετικοὺς ἢ ἕλληνας κληρονόμους καταλιμπανόντων.

Ὁμοίως ὡρίσθη ἵνα ἐάν τις ἐπίσκοπος κληρονόμους συγ- πα'

γενεῖς, ἢ ἐκτὸς τῆς ἰδίας συγγενείας, αἱρετικοὺς ἢ ἕλληνας προτιμήσῃ τῆς ἐκκλησίας, καὶ μετὰ θάνατον ἀναθέμα τῷ τοιούτῳ λεχθείη, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μηδαμῶς παρὰ τοῖς τοῦ θεοῦ ἱερεῦσιν ἀνενεχθῇ· μὴ δὲ δυνηθῇ ἀπολογηθῆναι, ἐὰν ἀδιάθετος ἀπογένηται· ἐπειδὴ γενόμενος ἐπίσκοπος, εἰκότως ὀφείλει τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τὴν διατύπωσιν ἁρμοδίαν τῷ ἑαυτοῦ ἐπαγγέλματι ποιήσασθαι.

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ ε' κεφ. τοῦ παρόντος τίτλου.

ΚΕΦ. Ζ.

Περὶ τοῦ τὰς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἔθνεσιν οὔσας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας, κατὰ τὴν κρατήσασαν διοικεῖσθαι συνήθειαν.

Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως κανὼν β'.

β' Τοὺς ὑπὲρ διοίκησιν ἐπισκόπους etc. ut p. 24.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν κη'.

Ψῆφος τῆς αὐτῆς ἁγίας συνόδου ἐκφωνηθεῖσα χάριν τῶν πρεσβείων τοῦ θρόνου τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

κη' Πανταχοῦ τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων ὅροις ἑπόμενοι etc. ut p. 24.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν λζ' λθ'.

λζ' Ἐπειδὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς etc. ut p. 39. et 190.

λθ' Τοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ ἡμῶν Ἰωάννου etc. ut p. 28.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν νβ'.

Περὶ τοῦ τὰς ἐπαρχίας ἐπισκέπτεσθαι.

Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς ἐπίσκοποι εἶπον.

νβ' Κἀκεῖνο ἡμῖν διὰ λόγου ἐντέταλται, ὥστε καὶ ὑμᾶς κατ-

αξιῶσαι τὸ ὁρισθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Ἱππῶνι συνόδου, ὀφείλειν ἑκάστην ἐπαρχίαν ἐν τῷ καιρῷ τῆς συνόδου ἐπισκέπτεσθαι· καὶ ὅτι ἐν τούτῳ καὶ τῷ ἄλλῳ ἐνιαυτῷ ὑπερέθεσθε κατὰ τάξιν ἐπισκέψασθαι τὴν Μαυριτανίαν.

Αὐρήλιος ἐπίσκοπος εἶπεν.

Τότε περὶ τῆς τῶν Μαυριτανῶν χώρας οὐδὲν ὡρίσαμεν, διὰ τὸ εἰς τὰ τέλη τῆς Ἀφρικῆς κεῖσθαι αὐτὴν, καὶ ὅτι τῷ βαρβαρικῷ παράκειται· ὁ δὲ Θεὸς παράσχοι ἐκ περιουσίας δύνασθαι ἡμᾶς, καὶ μὴ ἐπαγγειλαμένους τοῦτο ποιεῖν, καὶ παραγενέσθαι εἰς τὴν χώραν ὑμῶν· ὀφείλετε γὰρ ἐννοεῖν, ἀδελφοὶ, ὅτι ἐὰν λογισμὸς ἀπαιτῇ τοῦτο περὶ ἑαυτῶν διεξελθεῖν, ἠδύναντο καὶ οἱ Τριπολιτανοὶ καὶ οἱ Ἀρζουιτανοὶ ἀδελφοί.

Συνόδου Χαλκηδόνος ἐκ τῆς τετάρτης πράξεως,
ἔνθα σκοπεῖται τὸ κεφάλαιον τὸ κατὰ τοὺς
ἐπισκόπους τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος εἶπεν.

Ἐπειδὴ οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι τῆς Αἰγυπτίων etc. ut p. 225.

Πασκασῖνος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος, τοποτηρητὴς
τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου Ῥώμης εἶπεν.

Εἰ προστάττει ἡ ὑμετέρα ἐξουσία, καὶ κελεύετε τί ποτε β
αὐτοῖς παρασχεθῆναι φιλανθρωπίας ἐχόμενον, ἐγγύας δότωσαν, ὅτι οὐκ ἐξέρχονται ταύτης τῆς πόλεως, ἕως οὗ ἡ Ἀλεξανδρέων, ἐπίσκοπον δέξηται.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος εἶπεν.

Ἡ τοῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου Πασκασίνου ψῆφος, βεβαία γ'

ἔστω· ὅθεν μένοντες ἐπὶ τοῦ οἰκείου σχήματος οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι τῶν Αἰγυπτίων, ἢ ἐγγύας παρέξουσιν, εἰ τοῦτο αὐτοῖς δυνατὸν, ἢ ἐξωμοσίᾳ καταπιστευθήσονται, ἀναμένοντες τὴν χειροτονίαν τοῦ ἐσομένου ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως.

ΚΕΦ. Η.

Περὶ τοῦ μήτε ἐπίσκοπον μήτε κληρικὸν διδόναι, διὰ δωρεᾶς ἢ διαθήκης, αἱρετικῷ κἂν εἴη συγγενὴς αὐτοῦ.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν κβ′ πα′.

Ὥστε τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς, μηδὲν συνεισάγειν τοῖς μὴ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς, εἰ καὶ συγγενεῖς ἔτι μὴν ὦσιν.

κβ′ Μηδὲν διὰ δωρεᾶς τῶν οἰκείων πραγμάτων, ὡς εἴρηται, τοὺς ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς, τούτοις συνεισάγειν. (ut p. 345.)

Περὶ ἐπισκόπων τῶν αἱρετικοὺς ἢ ἕλληνας κληρονόμους καταλιμπανόντων.

πα′ Ὁμοίως ὡρίσθη, ἵνα ἐάν τις ἐπίσκοπος κληρονόμους συγγενεῖς etc. ut p. 345.

Οὐ μόνον ἀπὸ ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν κωλύονται λαμβάνειν οἱ αἱρετικοὶ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἑτέρων· εἴρηται γὰρ βιβλ. α′ τίτ. ε′, διάτ. ι′, ὅτι οὔτε ὀρθόδοξος δύναται καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον μεταφέρειν εἰς αἱρετικὸν ἀκίνητον πρᾶγμα, ἔχων ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ἐπεὶ φισκοῦται· ἡ μέν τοι γ′ διάτ. τοῦ β′ τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ἐὰν ὀρθόδοξος ἔχων κτῆσιν, ἐν ᾗ ἁγία ἐστὶν ἐκκλησία, ἐκποιήσῃ ἢ καταλίπῃ, ἢ ἐμφυτεύσῃ, ἢ μισθώσῃ, ἢ καθ᾽ οἱανδήποτε διοίκησιν παράσχῃ ἰουδαίῳ, ἢ σαμαρείτῃ, ἢ ἕλληνι, ἢ μον-

τανιστῇ, ἢ ἀρειανῷ, ἢ ἁπλῶς ἄλλῳ αἱρετικῷ, ἡ ἐκκλησία τῆς αὐτῆς κώμης τὴν αὐτοῦ δεσποτείαν ἐκδικείτω· βιβλ. α΄ τίτ. ε΄, διάτ. ιη΄, ἐὰν αἱρετικὸς ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν ἀξίας ἢ στρατείας, ἢ δημόσιον πρᾶξαι φρόντισμα, ἢ παιδεῦσαι, ἢ συνηγορῆσαι προσποιήσηται τὸν ὀρθόδοξον, καὶ φανῇ γαμετὴν ἢ παῖδας ἔχων αἱρετικοὺς, ἐκβάλλεται· εἰ δὲ καὶ λάθῃ, οὐ δύναταί τι τῶν αὐτοῦ δωρεῖσθαι, ἢ ἄλλως ἐκποιεῖν αἱρετικῷ, ἀλλὰ ταῦτα καὶ τὴν αἱρετικῷ καταφερομένην αὐτοῦ κληρονομίαν ἐκδικεῖ τὸ δημόσιον· καθόλου γὰρ οἱ μετασχόντες στρατείας, ἢ ἀξίας συνηγορίας, ἢ δημοσίας φιλοτιμίας, ἢ συγκροτήσεως, παρὰ μόνων ὀρθοδόξων κληρονομοῦνται· καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν ὁπωσοῦν εἰς αἱρετικὸν ἐρχόμενα, τὸ δημόσιον ἐκδικεῖ· ἡ δὲ αὐτὴ διάτ. φησὶν, ὅτι ἐὰν τῶν παίδων, οἱ μὲν εἰσιν αἱρετικοὶ, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι, μόνοι οἱ ὀρθόδοξοι κληρονομοῦσιν· εἰ δὲ πάντες εἰσὶν αἱρετικοὶ, συγγενεῖς ὀρθόδοξοι κληρονομοῦσιν· ἢ μὴ ὄντων, ὁ φίσκος διαδέχεται· διάτ. ιθ΄, οἱ αἱρετικοὶ τοῦ αἱρετικοῦ παῖδες, οὔτε δωρεὰν οὔτε κλῆρον αὐτοῦ λαμβάνουσι· διάτ. κβ΄, οὔτε ἀπὸ στρατιωτικῆς διαθήκης αἱρετικὸς κληρονομεῖ ἢ ληγάτον λαμβάνει.

Ἡ δὲ τὰς αἰτίας τῶν ἐξερεδατιόνων τάττουσα ρβ΄ νεαρὰ φησὶν, ὅτι ἐὰν γονεὺς ὀρθόδοξος ὢν, αἴσθηται τοὺς ἰδίους παῖδας μὴ ὄντας ὀρθοδόξους, ἄδειαν ἔχει ποιεῖν αὐτοὺς ἀποκληρονόμους· εἰ δὲ τοὐναντίον ὁ γονεύς ἐστιν αἱρετικὸς, μὴ ἐχέτω ἄδειαν ἄλλους γράφειν κληρονόμους, εἰ μὴ τοὺς ὀρθοδόξους παῖδας· ἢ μὴ ὄντων αὐτῶν, συγγενεῖς ὀρθοδόξους· εἰ δέ τινες τῶν παίδων εἰσὶν ὀρθόδοξοι, τινὲς δὲ οὔ, ἡ οὐσία εἰς τοὺς ὀρθοδόξους ἔρχεται, κἂν ὁ πατὴρ ἄλλους ἔγραψε κληρονόμους· εἰ δὲ μετὰ ταῦτα οἱ αἱρετικοὶ ἀδελφοὶ ὀρθόδοξοι γένωνται, δίδοται τὸ αἱροῦν αὐτοῖς μέρος, οὐ μὴν

καὶ οἱ προλαβόντες καρποὶ, οὔτε λόγους ἀπαιτοῦσι τῆς διοικήσεως· τέως δὲ τὰ πράγματα οἱ ὀρθόδοξοι ἐκποιεῖν οὐ δύνανται· εἰ μέν τοι μέχρι τελευτῆς ἐπιμείνωσι τῇ πλάνῃ, πλήρη τὴν δεσποτείαν κτῶνται οἱ ὀρθόδοξοι καὶ οἱ κληρονόμοι· εἰ δὲ πάντες οἱ παῖδες αἱρετικοί εἰσιν, ὀρθόδοξοι συγγενεῖς κληρονομοῦσιν· εἰ δὲ μὴ εἰσὶ, τότε, εἰ μὲν κληρικοὶ εἰσὶν οἱ γονεῖς, ἡ ἐκκλησία τῆς πόλεως ἐν ᾗ τὴν οἴκησιν εἶχον, λαμβάνει τὰ πράγματα· εἰ δὲ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ δι' ἐνιαυτοῦ ἀμελήσουσι διεκδικῆσαι τὰ πράγματα, ὁ φίσκος αὐτὰ λαμβάνει· εἰ δὲ λαϊκοί εἰσιν, ὁ φίσκος αὐτὰ λαμβάνει, εἴτε διέθεντο εἴτε μή· τὰ αὐτὰ κρατεῖ, ἐὰν ὁ παῖς ὀρθόδοξος ὢν, αἴσθηται τοὺς γονεῖς αἱρετικοὺς, ὅταν αὐτὸς ὁ παῖς διατίθηται ἢ κληρονομῆται.

Ἡ α' περὶ τῶν σαμαρείτων, δευτέρα οὖσα τοῦ τίτ. τοῦ γ' τῶν νεαρῶν, συνεχώρησε τοὺς σαμαρείτας λαμβάνειν δωρεὰς καὶ ἐκ διαθηκῶν, καὶ διδόναι καὶ παραπέμπειν σαμαρείταις αὐτῶν παισὶ καὶ γονεῦσι καὶ συγγενέσιν· ἡ μέν τοι τελευταία περὶ σαμαρειτῶν, γ' οὖσα τοῦ γ' τίτ. τῶν νεαρῶν, φησὶν, ὅτι οἱ σαμαρεῖται οὐ κληρονομοῦσιν ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, οὔτε ληγάτα ἢ δωρεὰς λαμβάνουσιν· ἀλλ' οὔτε διαδόχους ἕξουσιν ἐξ ἀδιαδόχου σαμαρείτας, ἢ σχηματιζομένους μὲν τοὺς ὀρθοδόξους, οὐχ' οὕτω δὲ φρονοῦντας· οὔτε δὲ διατίθεσθαι ἢ δωρεῖσθαι, εἰ μὴ τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ πίστει καὶ ἔργοις· τούτων δὲ μὴ ὄντων, αἱ οὐσίαι μετὰ θάνατον εἰς τὸν φίσκον ἔρχονται· οἱ δὲ γῆν διαγεωργοῦντες σαμαρεῖται, δύνανται γράφειν κληρονόμους ἀνιόντας καὶ κατιόντας αὐτῶν, καὶ ληγατεύειν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἐκ πλαγίου, κἂν ὦσι σαμαρεῖται· τούτων δὲ μὴ ὄντων, ὁ τοῦ χωρίου δεσπότης, ἐν ᾧ ἐγεώργει ὁ τελευ-

τήσας, τὴν οὐσίαν λαμβάνει, τὸν τόπον ἐν τούτῳ τοῦ φίσκου ἐπέχων.

Ἡ δὲ γ΄ διάτ. τοῦ β΄ τίτ. τῶν νεαρῶν λέγει, μηδεὶς αἱρετικὸς μὴ κατὰ μίσθωσιν ἢ ἐμφύτευσιν, ἢ ἀγορασίαν ἢ ἑτέρῳ τρόπῳ ἀκίνητα πράγματα λαμβανέτω ἀπὸ ἐκκλησίας, ἢ ἄλλου σεβασμίου τόπου· ἐπεὶ ὁ μὲν αἱρετικὸς τὰ παρ᾽ αὐτοῦ δοθέντα ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αἰτίᾳ ἀπολλύτω, τὸ δὲ πρᾶγμα ἐπανατρεχέτω εἰς τὸν τόπον ἐξ οὗ ἐδόθη· ὁ δὲ δεδωκὼς διοικητὴς εἴργεται τοῦ λοιποῦ πάσης τῆς διοικήσεως, καὶ μοναστηρίῳ ἐμβάλλεται, καὶ ἐπὶ ἐνιαυτὸν τῆς ἁγίας κοινωνίας χωρίζεται· ἡ αὐτὴ δὲ διάτ. φησὶν, ὅτι ἐάν τις τῶν αἱρετικῶν, οἷς συναριθμοῦνται Νεστοριανοὶ καὶ Εὐτυχιανισταὶ καὶ Ἀκέφαλοι, τολμήσοι καταγώγιον τῆς ἰδίας θρησκείας ποιῆσαι, ἢ Ἰουδαῖοι νέαν συναγωγὴν, ἐκδικείτω αὐτὰ ἡ ἐκκλησία· εἰ δὲ ἐνεφύτευσεν, ἢ ἐμίσθωσεν, ἢ ὁπωσοῦν εἰς διοίκησιν δέδωκε τοιούτῳ προσώπῳ, εἰ μὲν εἰδὼς ὁ δεσπότης αἱρετικὸς ἔπραξει τοῦτο, πάσας τὰς προσόδου τοῦ χρόνου τοῦ συναλλαγμάτος ἡ ἐκκλησία τῆς πόλεως, ὑφ᾽ ἣν ἡ κτῆσις διάκειται, ἐκδικεῖ· ἀγνοοῦντι δὲ τῷ δεσπότῃ, οὐδεμία προσγίνεται ζημία· ὁ δὲ αἱρετικὸς ἐφ᾽ ἑκατέρου θέματος, καὶ τῆς κτήσεως ἀπελαύνεται καὶ δημεύεται.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΑ.

ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΩΝ.

TITULUS XI.

DE MONASTERIIS ET MONACHIS.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ ποιήσεως μοναστηρίων· καὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι αὐτὰ ἰδιωτικά· καὶ περὶ πραγμάτων τῶν μοναζόντων.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν δ' κδ'.

δ' Οἱ ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς etc. ut p. 260.

κδ' Τὰ ἅπαξ καθιερωθέντα μοναστήρια κατὰ γνώμην ἐπισκόπου, μένειν εἰς τὸ διηνεκὲς μοναστήρια· καὶ τὰ ἀνήκοντα αὐτοῖς πράγματα φυλάττεσθαι τῷ μοναστηρίῳ, καὶ μηκέτι δύνασθαι γενέσθαι ταῦτα κοσμικὰ καταγώγια· τοὺς δὲ συγχωροῦντας τοῦτο γίνεσθαι, ὑποκεῖσθαι τοῖς ἐκ τῶν κανόνων ἐπιτιμίοις.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν μθ'.

μθ' Ἀνανεούμενοι καὶ τοῦτον τὸν ἱερὸν κανόνα ὁρίζομεν, ὥστε τὰ ἅπαξ καθιερωθέντα μοναστήρια κατὰ γνώμην ἐπισκόπου, μένειν εἰς τὸ διηνεκὲς μοναστήρια, καὶ τὰ ἀνήκοντα αὐτοῖς πράγματα φυλάττεσθαι τῷ μοναστηρίῳ, καὶ μηκέτι δύνασθαι αὐτὰ κοσμικὰ καταγώγια, μήτε δὲ ὑπό τινος τῶν ἁπάντων κοσμικοῖς ἀνδράσι ταῦτα ἐκδίδοσθαι· ἀλλ' εἰ καὶ μέχρι νῦν γέγονε τοῦτο, μηδαμῶς κρατεῖσθαι ὁρίζομεν· τοὺς δὲ ἀπὸ τοῦ παρόντος πράττειν τοῦτο ἐπιχειροῦντας, ὑποκεῖσθαι τοῖς ἐκ τῶν κανόνων ἐπιτιμίοις.

Συνόδου α΄ καὶ β΄ συγκροτηθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποστόλων κανὼν α΄ καὶ ϛ΄.

Πρᾶγμα σεμνὸν οὕτω καὶ τίμιον etc. ut p. 118. α΄

Οἱ μοναχοὶ οὐδὲν ἴδιον ὀφείλουσιν ἔχειν, πάντα δὲ τὰ ϛ΄ αὐτῶν προσκληροῦσθαι τῷ μοναστηρίῳ· φησὶ γὰρ ὁ μακάριος Λουκᾶς περὶ τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων, καὶ τὴν τῶν μοναστῶν πολιτείαν διατυπούντων, ὡς οὐδεὶς τί τῶν ὑπαρχόντων ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά· διὸ τοῖς ἐθέλουσι μονάζειν ἄδεια δίδοται περὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς διατίθεσθαι πρότερον, καὶ οἷς ἂν βούλοιντο προσώποις, μὴ κεκωλυμένοις δηλονότι παρὰ τοῦ νόμου τὰ αὐτῶν παραπέμπεσθαι· μετὰ γάρ τοι τὸ μονάσαι, τῶν προσόντων αὐτοῖς ἁπάντων τὸ μοναστήριον ἔχει τὴν κυριότητα, καὶ οὐδὲν περὶ τῶν οἰκείων φροντίζειν ἢ διατάσσεσθαι τούτοις παρακεχώρηται· εἰ δέ τις φωραθείη κτῆσιν τινά, ἥ τις οὐκ ἀπεκληρώθη τῷ μοναστηρίῳ ἰδιοποιούμενος, καὶ φιλοκτησίας πάθει δουλούμενος, ταύτην μὲν παρὰ τοῦ ἡγουμένου ἢ τοῦ ἐπισκόπου ἀναλαμβάνεσθαι, καὶ πολλῶν παρουσίᾳ πιπράσκεσθαι, καὶ πτωχοῖς ἀπόροις διανέμεσθαι· τὸν δέ γε τὴν τοιαύτην κτῆσιν, κατὰ τὸν πάλαι Ἀνανίαν ὑποσυλᾷν μελετήσαντα, τῷ προσήκοντι ἐπιτιμίῳ ἡ ἁγία σύνοδος ὥρισε σωφρονίζεσθαι· δῆλον δὲ, ὡς ἅ τινα περὶ μοναζόντων ἀνδρῶν ἡ ἁγία σύνοδος ἐκανόνισε, τὰ αὐτὰ καὶ περὶ μοναζουσῶν γυναικῶν κρατεῖσθαι ἐδικαίωσεν.

Συνόδου Νικαίας τὸ β΄, κανὼν ιγ΄.

Ὅτι μεγάλης κατακρίσεως ἄξιοι εἰσὶν οἱ τὰ μοναστήρια κοινοῦντες.

Ἐπειδὴ διὰ τὴν γενομένην κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ιγ΄ συμφορὰν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθηρπάγησάν τινες εὐαγεῖς

οἶκοι ὑπό τινων ἀνδρῶν, ἐπισκοπεῖα τὲ καὶ μοναστήρια, καὶ ἐγένοντο κοινὰ καταγώγια, εἰ μὲν οἱ διακρατοῦντες ταῦτα προαιροῦνται ἀποδιδόναι, ἵνα κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἀποκατασταθῶσιν, εὖ ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μή γε, εἰ μὲν τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ εἰσὶ, τούτους καθαιρεῖσθαι προστάσσομεν· εἰ δὲ μοναχοὶ ἢ λαϊκοὶ, ἀφορίζεσθαι, ὡς ὄντας κατακρίτους ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ τετάχθωσαν ὅπου ὁ σκώληξ οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται, ὅτι τῇ τοῦ κυρίου φωνῇ ἐναντιοῦνται τῇ λεγούσῃ· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, οἶκον ἐμπορίου.

Ἡ ιγ΄ διάτ. τοῦ α΄ τίτ. τῶν νεαρῶν λέγει, ὅτι ὁ βουλόμενος οἰκοδομῆσαι μοναστήριον, πρότερον προσδιαλεγέσθω τῷ ἐπισκόπῳ τῶν τόπων, ὅπως ἂν ἐκεῖ γενόμενος, εὐχὴν ποιήσοιτο καὶ σταυρὸν πήξοι, καὶ τότε τοῦ κτίσματος ἡ ἀρχὴ γινέσθω· καὶ ἡ γ΄ διάτ. τοῦ β΄ τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ὁ θέλων κτίσαι μοναστήριον, μὴ ἄλλως ἀρχέσθω τοῦ οἰκοδομήματος, εἰ μὴ ὁ τῶν τόπων ἐπίσκοπος εὐχὴν ἐκεῖσε ποιήσει, καὶ τὸν τίμιον πήξει σταυρὸν· ὁ δὲ ἀρξάμενος νέον κτίζειν ἢ παλαιὸν ἀνανεοῦν, ἀναγκάζεται πληρῶσαι· ἀνάγνωθι καὶ τὰ προγραφέντα ἐν τῷ α΄ κεφ. τοῦ β΄ τίτ. κεφ. τὲ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ τοῦ γ΄ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος· ἡ δὲ α΄ διάτ. τοῦ β΄ τίτ. τῶν νεαρῶν λέγει, μηδεὶς μοναστήριον πωλείτω, ἢ ἀμειβέτω, ἢ δωρείσθω, ἔνθα θυσιαστήριον καθιδρύθη καὶ ἱερὰ γέγονε λειτουργία καὶ μοναχικὴ ἄσκησις· ἐπεί τοι γε τὸ γενόμενον ἄκυρον ἔσται, καὶ τῶν τιμημάτων ὁ λαβὼν ἐκπεσεῖται, καὶ ὁ πιπράσκων ζημιωθήσεται τῇ τε τοῦ πράγματος ἐκπτώσει καὶ τῇ τοῦ τιμήματος ἀπωλείᾳ, τῇ κατὰ τόπον ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ τοῖς κατὰ τόπων εὐαγέσι μοναστηρίοις, τούτων προσνεμομέ-

νων· ὥστε αὐτοὺς προνοεῖν τοῦ τὸ κακῶς ἐκποιηθὲν, αὖθις ἐπαναγαγεῖν εἰς μοναχικὸν σχῆμα· μήτε ὑποθήκη ἐπὶ τούτοις ἐῤῥώσθω, ἀλλὰ ἀκυρούσθω, καὶ τὸ μοναστήριον τῇ ἱερᾷ λειτουργίᾳ προσκυρούσθω· καὶ ἡ β' διάτ. τοῦ β' τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι ἐκποίησις μοναστηρίων μὴ γινέσθω ἐπὶ τῷ τὸ ἱερατικὸν σχῆμα, εἰς ἰδιωτικὴν διαγωγὴν μετασχηματίζεσθαι, ἐπεὶ ἄδειαν ἔχουσιν οἱ ἐπίσκοποι τὸ τοιοῦτον μοναστήριον ἐκδικεῖν, καὶ εἰς τὸ πρότερον ἐπανάγειν σχῆμα· βιβλ. α', τίτ. α', διάτ. λη' φησὶν, ὅτι οἱ τὰ ἴδια μοναστήρια καταλιμπάνοντες, οὐ λαμβάνουσιν ἅπερ αὐτοῖς προσήγαγον, νικητὰ ὁσαδήποτε ποσότητος ὄντα, κἂν μὴ σύνεστι πρᾶξις ὑπομνημάτων ἐπ' αὐτοῖς· περὶ δὲ τῶν ἀκινήτων δεῖ τὰ νόμιμα φυλάττεσθαι, ἐπεὶ οὐκ ἀναιρεῖται τῷ δωρησαμένῳ ἡ ἐκνίκησις αὐτῶν.

Καὶ ἡ ιγ' διάτ. τοῦ α' τίτ. τῶν νεαρῶν λέγει, ὅτι εἴ τις μονάσας ἀναχωρῆσαι βουληθῇ, τὰ πράγματα ὅσα παρεῖχεν ἡνίκα εἰσῄει, τῆς δεσποτείας ἔσται τοῦ μοναστηρίου· καὶ ὅτι δεῖ τὸν θέλοντα μονάσαι, διατυποῦν περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων· εἰσελθόντι γὰρ αὐτῷ συνακολουθοῦσι, κἂν μὴ τοῦτο ῥητῶς εἴπῃ· εἰ μέν τοι παῖδας ἔχων, ἔτυχέ τινα πράγματα δωρησάμενος, ἢ δωρησαμένη αὐτοῖς, ἢ ὑπὲρ προικὸς, ἢ πρὸ γάμου δωρεᾶς, καὶ ποιεῖ ταῦτα τὸ νόμιμον μέρος τῆς αὐτοῦ περιουσίας, μὴ ἐχέτωσαν οἱ παῖδες πρὸς τὰ λοιπὰ μετουσίαν· εἰ δὲ μηδὲν αὐτοῖς, ἢ ἔλαττον τοῦ νομίμου ἐδωρήσατο, καὶ μετὰ τὸ μονάσαι αὐτὸν ὀφείλεται τοῖς παισὶ τὸ νόμιμον· εἰ δὲ ἀνὴρ ἢ γυνὴ μονάσει, τὸν ἀπὸ τελευτῆς κάσον ὁ ἕτερος κερδαίνει· καὶ ὅτι ἐὰν μοναχὸς εἰς στρατείαν ἔλθῃ, ἢ ἕτερον βίου σχῆμα, ἡ μὲν οὐσία μένει παρὰ τῷ μοναστηρίῳ, αὐτὸς δὲ ταξεώτης ἐπιχώριος γίνεται·

εἰ δὲ καί τις εἰς μοναστήριον ἀπὸ μοναστηρίου μετέλθοι, ἡ οὐσία αὐτοῦ τῷ πρώτῳ μοναστηρίῳ διαφέρει· οἱ μέν τοι ἡγούμενοι μὴ δεχέσθωσαν αὐτόν· κωλυέτωσαν δὲ τοῦτο καὶ οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἀρχιμανδρῖται.

Λέγει δὲ καὶ διάτ. νβ' τοῦ γ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. ὅτι ἐὰν τις βαρηθῇ ὑποκαταστάσει ἢ ἀποκαταστάσει ἐξ ἀπαίδου, καὶ μὴ βουληθῇ γαμῆσαι δι' ἄσκησιν, μένει ἔχων τὰ πράγματα· καὶ περιὼν αὐτὰ δαπανᾷ, ἢ καταλιμπάνει ὡς θέλει εὐσεβῶς μέν τοι· εἰ δὲ καὶ ὑπὸ αἵρεσιν παιδοποιΐας αὐτῷ καταλειφθῇ, ἔχει αὐτὰ καὶ μὴ παιδοποιῶν· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ παρθενευούσαις· ἡ αὐτὴ διάτ. φησὶν, ὅτι ἐάν τις τῶν συνοικούντων μονάσῃ, πέμπει ῥεπούδιον ὁ ἄλλος, καὶ χώρα τοῖς ἀπὸ τελευτῆς συμφώνοις· καὶ τὸ ἐντεῦθεν κέρδος φυλάττεται τοῖς ὡς εἰκὸς οὖσιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου παισίν· ἢ τὸ κερδάναν πρόσωπον μὴ ἐλθὸν εἰς δεύτερον γάμον· καὶ τοῦ ἀνδρὸς μονάζοντος ἡ γυνὴ ἑτέρῳ οὐ γαμεῖται ἐπὶ ἕνα ἐνιαυτόν· εἰ μέν τοι τίς τῶν μνηστήρων μονάσει, οἱ ἀῤῥαβῶνες ἁπλοῖ ἀποδίδονται, καὶ οὐδὲν ζημιοῦνται, ὡς ἡ νδ' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. καὶ ἡ περὶ ῥεπουδίων διαλαμβάνουσα ριζ' κεαρὰ φησὶν, ὅτι ἐὰν παρὰ τὰς εἰρημένας αὐτῇ αἰτίας γυνὴ πέμψῃ ῥεπούδιον, ἡ μὲν προῖξ τῷ ἀνδρὶ δίδοται, ἢ κατὰ δεσποτείαν, ἢ παίδων ὑπόντων κατὰ χρῆσιν· ἡ δὲ γυνὴ διὰ τοῦ δικάσαντος παραδίδοται τῷ ἐπισκόπῳ τῆς πόλεως ἐν ᾗ οἰκεῖ, καὶ δι' αὐτοῦ μοναστηρίῳ ἐμβάλλεται πᾶσαν τὴν ζωὴν αὐτῆς· καὶ εἰ μὲν ἔχει παῖδας, τὸ δίμοιρον μέρος τῆς οὐσίας αὐτῆς λαμβάνουσι· τὸ δὲ τρίτον, τὸ μοναστήριον· εἰ δὲ παῖδας οὐκ ἔχει ἀλλὰ γονεῖς, τὸ δίμοιρον δίδοται τῷ μοναστηρίῳ· καὶ τῷ τρίτον, τοῖς γονεῦσιν· εἰ μὴ ὑπ' ἐξουσίαν αὐτὴν ἔχοντες τῷ ἀλόγῳ ῥεπουδίῳ συνήνεσαν,

τότε γὰρ πάντα τῷ μοναςηρίῳ προσκυροῦται· ὥσπερ καὶ ὅτε μήτε γονεῖς ἡ γυνὴ ἔχει.

Καὶ ἡ β′ διάτ. τοῦ α′ τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι δούλου, ἢ ἐναπογράφου κατὰ τὴν διάστιξιν αὐτῆς μονάζοντος, τὰ πράγματα ἅπερ εἰς τὸ μοναστήριον ἤγαγε, λαμβάνει ὁ δεσπότης· οὐ μένουσι δὲ ἅμα μοναχοὶ καὶ μονάστριαι, ἀλλ' οἱ ἄνδρες εἰς ἑτέρους μεθίστανται τόπους, καὶ διαιροῦνται εἰς αὐτοὺς τὰ πράγματα πρὸς τὸ ἁρμόζον αὐτοῖς δίκαιον· ὁ δὲ βεβαρημένος ληγάτῳ ἢ ἀποκαταστάσει, ὑπὸ αἵρεσιν γάμου ἢ ἀπαιδίας, ἢ ἐὰν οὕτω δωρηθῇ ἢ ἔλθῃ τινὶ, καὶ γένηται μοναχὸς ἢ ἀσκήτρια, σβέννυται ἡ ἀποκατάςασις· κἂν γὰρ τῶν μοναστηρίων ἐξέλθωσιν, ὅμως τὰ τοιαῦτα πράγματα μετὰ τῶν ἄλλων αὐτῶν τοῖς μοναστηρίοις διαφέρει· εἰ δὲ ἐπὶ ἀναῤῥύσει αἰχμαλώτων, ἢ ἀποτροφῇ πτωχῶν, ἡ τοιαύτη ὑπόστασις γένηται, ἐξ οὐδενὸς τῶν εἰρημένων τρόπων ἀποκλείεται· τοῦ εἰσιόντος εἰς τὸ μοναςήριον, εἴπερ οὐκ ἔχει παῖδας, τὰ πράγματα τῷ μοναςηρίῳ διαφέρουσιν· εἰ δὲ παῖδας ἔχει, καὶ οὐ διετύπωσε περὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων πρὶν εἰσέλθῃ, ἄδειαν ἔχει καὶ μετὰ ταῦτα διατυποῦν· καὶ οὐ δύναται τὸ νόμιμον μέρος μειοῦν, καὶ ἑαυτῷ δὲ φυλάττει παιδὸς ἑνὸς ἀναλογίαν, ὀφείλουσαν τῷ μοναστηρίῳ προσκυρωθῆναι· εἰ δὲ τελευτήσει ἐν τῷ μοναστηρίῳ πρὶν ποιήσῃ τὴν διατύπωσιν, τὸ μὲν νόμιμον οἱ παῖδες λαμβάνουσι, τὰ δὲ λοιπὰ τὸ μοναστήριον· οὐδεὶς τῶν μνηστήρων προφάσει τῶν ἀῤῥαβώνων ζημιοῦται μονάζων· καὶ ὁ γάμος ἐκ τοῦ λαβεῖν ἕνα τῶν συνοικούντων τὸ μοναχικὸν σχῆμα, λύεται χωρὶς ῥεπουδίου, καὶ ἀναλαμβάνει ἡ γυνὴ τὴν προῖκα καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς πράγματα· τῷ δὲ μὴ μονάσαντι τὸ ἀπὸ τελευτῆς συμφωνηθὲν κέρδος ἁρμόζει· εἰ δὲ ἅμα οἱ δύο ἀποτά-

ξονται, οὐδεὶς αὐτῶν ἐκ τοῦ ἑτέρου κερδαίνει, εἰ μὴ ἑκὼν τις τῷ ἑτέρῳ δωρήσεται.

Ἡ δὲ περὶ τοποτηρητῶν διαλεγομένη ρλϑ΄ νεαρὰ φησὶν, ὅτι ἐὰν γυνὴ ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθῇ, ταῖς προσηκούσαις πληγαῖς ὑποβαλλομένη, μοναστηρίῳ ἐμβάλλεται, καὶ ἄδειαν ἔχει ὁ ἀνὴρ εἴσω διετίας αὐτὴν ἀναλαβεῖν, μὴ βλαπτομένου τοῦ γάμου ἐκ τῶν ἐν τῷ μέσῳ· εἰ δὲ παρέλθοι ὁ χρόνος, ἢ τελευτήσει μὴ ἀναλαβὼν αὐτὴν, τὸ σχῆμα λαμβάνει· καὶ εἰ μὲν ἔχει παῖδας, λαμβάνουσι τὰς ὀκτὼ ὀγγίας, καὶ τὸ μοναστήριον τὰς δ΄· εἰ δὲ μόνους ἀνιόντας ἔχει μὴ συνεργήσαντας τῷ ἀτοπήματι, λαμβάνουσι τὰς δ΄ ὀγγίας, καὶ τὸ μοναστήριον τὰς η΄· εἰ δὲ συνήργησαν ἢ μὴ δὲ ὅλως εἰσὶν ἀνιόντες ἢ κατιόντες, λαμβάνει πάντα τὸ μοναστήριον, τῶν ἐν τοῖς προικώοις συμφώνων ἐπὶ πάντων τῶν θεμάτων τῷ ἀνδρὶ φυλαττομένων· ἐὰν δέ τις ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορηθεὶς, καὶ κατὰ προδοσίαν τοῦ δικαστοῦ, ἢ ἑτέραν αἰτίαν ἀποφύγοι τὰς ποινὰς, καὶ μετὰ ταῦτα ζῶντος ἢ τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, αἰσχρῶς αὐτῇ συναναστρέφηται, ἢ πρὸς γάμον αὐτὴν λάβῃ, οὔτε ὁ γάμος ἔῤῥωται, ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἀνὴρ ὡς μοιχὸς ὑπὸ παντὸς ἄρχοντος κολάζεται, ἡ δὲ γυνὴ σωφρονιζομένη ἐμβάλλεται μοναστηρίῳ ὅλον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς αὐτῆς· καὶ τὰ πράγματα ὡς εἴρηται διαιροῦνται κινδύνῳ τοῦ κόμητος τῶν πριβάτων, καὶ τῶν κατὰ τόπον ἀρχόντων.

ΚΕΦ. Β.

Περὶ τῶν ἐξ ἑτέρων μοναστηρίων γινομένων ἡγουμένων ἢ κληρικῶν.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν π'.

Ὥστε τοὺς ἀπὸ ἀλλοτρίου μοναστηρίου ὑποδεχθέντας, μὴ δὲ ἡγουμένους τοῦ μοναστηρίου μὴ δὲ κληρικοὺς, ἐξεῖναι χειροτονεῖν.

Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐάν τις ἀπὸ ἀλλοτρίου μοναστηρίου π' ὑποδέξηταί τινα, καὶ πρὸς κλήρωσιν προαγαγεῖν ἐθελήσοι, ἢ τοῦ ἰδίου μοναστηρίου ἡγούμενον καταστήσοι, ὁ τοῦτο ποιῶν ἐπίσκοπος, ἀπὸ τῆς τῶν λοιπῶν κοινωνίας χωριζόμενος, τῇ τοῦ ἰδίου λαοῦ κοινωνίᾳ ἀρκεσθῇ μόνῃ· ἐκεῖνος δὲ μὴ δὲ κληρικὸς μὴ δὲ ἡγούμενος ἐπιμείνῃ.

Συνόδου Νικαίας τὸ β', κανὼν κα'.

Ὅτι οὐ δεῖ τοὺς μοναχοὺς καταλιμπάνειν τὰ οἰκεῖα μοναστήρια καὶ ἑτέροις μεταβαίνειν.

Μὴ δεῖν μοναχὸν ἢ μονάστριαν καταλιμπάνειν τὴν οἰ- κα' κείαν μονὴν καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἀπέρχεσθαι· εἰ δὲ συμβῇ τοῦτο, ξενοδοχεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖον· προσλαμβάνεσθαι δὲ ἄνευ γνώμης τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ, οὐ προσήκει.

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ δούλων μοναζόντων, ἢ προφάσει εὐλαβείας καταφρονούντων, καὶ μὴ δουλευόντων τοῖς δεσπόταις.

Συνόδου Γαγγρῶν κανὼν γ'.

Εἴ τις δοῦλον προφάσει θεοσεβείας, διδάσκοι καταφρο- γ' νεῖν δεσπότου, καὶ ἀναχωρεῖν τῆς ὑπηρεσίας, καὶ μὴ μετ'

εὐνοίας καὶ πάσης τιμῆς τῷ αὐτοῦ δεσπότῃ ἐξυπηρετεῖσθαι, ἀνάθεμα ἔστω.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν δ΄.

δ΄ Οἱ ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς etc. ut p. 260.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν μγ΄ πέ.

μγ΄ Ἐξὸν ὑπάρχει παντὶ χριστιανῷ τὸν ἀσκητικὸν ἑλέσθαι βίον, καὶ τὴν πολυτάραχον ζάλην τῶν βιωτικῶν πραγμάτων ἀποθέμενον, ἐν μοναστηρίῳ εἰσιέναι, καὶ κατὰ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀποκαρῆναι, κἂν ἐν οἱῳδήποτε πταίσματι ἁλῷ· ὁ γὰρ σωτὴρ ἡμῶν θεὸς ἔφη, τὸν ἐρχόμενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω· ὡς οὖν τῆς μοναχικῆς πολιτείας, τὴν ἐν μετανοίᾳ ζωὴν στηλογραφούσης ἡμῖν, τῷ γνησίως ταύτῃ προστιθεμένῳ συνευδοκοῦμεν, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν παρεμποδίσοι τρόπος πρὸς τὴν τοῦ οἰκείου σκοποῦ ἀποπλήρωσιν.

πε΄ Ἐπὶ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων βεβαιοῦσθαι πᾶν ῥῆμα γραφικῶς παρελάβομεν· τοὺς οὖν ὑπὸ τῶν οἰκείων δεσποτῶν ἐλευθερουμένους δούλους ἐπὶ τρισὶ μάρτυσι, τῆς τοιαύτης τιμῆς ἀπολαύειν διορίζόμεθα, οἳ τὸ κῦρος παρόντες τῇ ἐλευθερίᾳ προσοίσουσι, καὶ τὸ πιστὸν ἐξ ἑαυτῶν τοῖς γινομένοις παρέξουσιν.

Ἡ λϛ΄ διάτ. τοῦ γ΄ τίτ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι οἱ ἐναπόγραφοι, χωρὶς συναινέσεως τῶν δεσποτῶν μονάζοντες, οὕτως αὐτοῖς ὑπόκεινται, ὡς μὴ τοῦτο γενόμενοι· διάτ. λζ΄, δοῦλοι γνώμῃ τῶν δεσποτῶν μονάσαντες ἐλευθεροῦνται· εἰ δὲ τὴν ἄσκησιν καταλιπόντες, εἰς ἑτέραν μετέλθωσι κατάστασιν, ἀναδουλοῦνται· ἡ δὲ ιγ΄ διάτ. τοῦ α΄ τίτ. τῶν νεαρῶν φησὶν, ὅτι οἱ παραγενόμενοι εἰς μονήρη βίον, εἴτε ἐλεύθεροι εἴτε δοῦλοι, πρότερον τριετίαν προσκαρτερείτωσαν, κουρᾷ τε καὶ ἐσθῆτι χρώμενοι τῶν λαϊκῶν, καὶ τὰς γραφὰς μανθά-

νοντες, καὶ τὴν τύχην αὐτῶν ὁμολογοῦντες, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ θέλειν μονάσαι, μή ποτε πονηρά ἐστι· καὶ νουθετείσθωσαν· καὶ εἰ προσκαρτερήσουσι τὴν τριετίαν καὶ ἄξιοι φανῶσι τοῦ μονάσαι, τότε κειρέσθωσαν, καὶ δουλείας ἐλευθεροῦνται· εἰ δέ τις εἴσω τριετίας αὐτὸν δουλαγωγεῖ, λέγων αὐτὸν ὑφελόμενόν τινα προσδραμεῖν τῷ μοναστηρίῳ, μὴ προχείρως αὐτὸν ἀφελκέτω, ἀλλὰ δεικνύτω πρότερον, ὅτι καὶ δοῦλος ἐστὶ, καὶ ἐπὶ κλοπῇ ἢ πταίσμασιν ἀτόποις ἀπέδρα· και τότε αὐτὸν λαμβανέτω μεθ' ὧν ὡς εἰκὸς εἰς τὸ μοναστήριον εἰσήγαγε· διδότω δὲ αὐτῷ πίςιν, ὡς οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ κακὸν αὐτῷ δράσει· εἰ δὲ μὴ ταῦτα διδαχθείη, κἀκεῖνος ἐκ τῆς ἀσκήσεως φανῇ σεμνὸς, κἂν μήπω παρῆλθεν ἡ τριετία, μενέτω ἐν τῷ μοναστηρίῳ, καὶ μετὰ τὴν τριετίαν ἄξιος φαινόμενος, προσκαρτερείτω τῇ ἀσκήσει, εἴτε δοῦλος ἦν εἴτε ἐλεύθερος, ὑπ' οὐδενὸς τὸ λοιπὸν περὶ τούτου πολυπραγμονούμενος, κἂν προημαρτηκὼς εἴη· τὰ μέν τοι ὡς εἰκὸς κλαπέντα ὁπουδήποτε ὄντα, τῷ πάλαι δεσπότῃ ἀποδίδονται.

Καὶ ἡ β' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι τῷ βουλομένῳ σχῆμα μοναχικὸν λαβεῖν, εἰ μὲν γινώσκεται ὡς οὐχ' ὑπόκειται τύχῃ, ὁ ἡγούμενος ὅτε νομίσοι, διδότω αὐτῷ τὸ σχῆμα· εἰ δ' ἀγνοεῖται, ἐπεχέτω· καὶ ἐάν τις εἴσω τριετίας, ἀποδείξῃ αὐτὸν δοῦλον, ἢ ἐναπόγραφον, ἢ κολωνὸν, λαμβάνει αὐτὸν μεθ' ὧν ὡς εἰκὸς ὑφείλετο πραγμάτων, διδοὺς αὐτῷ λόγον· μηδενὸς δὲ εἴσω τῆς τριετίας ἐνάγοντος, εἴπερ ἄξιον αὐτὸν κρίνῃ, διδότω τὸ σχῆμα αὐτῷ καὶ οὐκ ὀχλεῖται· τὰ δὲ πράγματα ἅπερ εἰς τὸ μοναστήριον ἤγαγε, λαμβάνει ὁ δεσπότης· ἡ δὲ αὐτὴ διάτ. φησὶν, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος τὸν ἀββᾶν ἢ τὸν ἀρχιμανδρίτην ἑκάστου μοναστη-

ρίου, μὴ πάντως κατὰ τὸν βαθμὸν προβαλλέσθω, ἀλλ' ὃν οἱ μοναχοὶ πάντες εὐϋπόληπτοι ἐπιλέξονται, ἐπὶ τῶν εὐαγγελίων λέγοντες, ὡς οὐ διὰ φιλίαν ἢ χάριν αὐτὸν ἐπελέξαντο, ἀλλὰ γινώσκοντες αὐτὸν ὀρθόδοξον καὶ σώφρονα καὶ τῆς διοικήσεως ἄξιον, καὶ δυνάμενον φυλάξαι τὴν ἐπιστήμην τῶν μοναχῶν καὶ τὴν τοῦ μοναστηρίου κατάστασιν· τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν γυναικείων μοναστηρίων καὶ ἀσκητηρίων· τὰ αὐτὰ φησὶ καὶ ἡ ιγ' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. προστιθεῖσα ὅτι δεῖ τὴν ἐπιλογὴν τοῦ ἀξίου ποιεῖσθαι ἀπὸ τοῦ πρώτου, καὶ οὕτω κατὰ βαθμὸν διὰ τῶν ἑξῆς· οἱ γὰρ πρῶτοι ἄξιοι φαινόμενοι, προτιμῶνται τῶν μετ' αὐτούς, ὡς ἡ μς' διάτ. τοῦ γ' τοῦ α' βιβλ. ἡ δὲ λθ' διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. διορίζει, ὅτι τοὺς μὲν ἡγουμένους ἐπιβλέπουσιν οἱ ἐπίσκοποι, τοὺς δὲ μοναχοὺς οἱ ἡγούμενοι, καὶ ὅτι δύο μοναστηρίων οὐ γίνεται ὁ αὐτὸς ἡγούμενος.

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ τοῦ μὴ ὡς ἔτυχε μοναχὸν ἐξιέναι τοῦ μοναστηρίου, ἢ πράγματα πράττειν, καὶ ὅτι ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον εἰσίν.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν γ' δ' η' κγ'.

γ' Ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν σύνοδον, ὅτι τῶν ἐν κλήρῳ κατειλεγμένων τινὲς etc. ut p. 216.

δ' Οἱ ἀληθῶς καὶ εἰλικρινῶς etc. ut p. 260.

η' Οἱ κληρικοὶ τῶν πτωχείων etc. ut p. 102.

κγ' Ἦλθεν εἰς ἀκοὰς τῆς ἁγίας συνόδου etc. ut p. 194.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν μα' μβ' μς'.

μα' Τοὺς ἐν πόλεσιν ἢ χωρίοις ἐν ἐγκλείστραις βουλομένους ἀναχωρεῖν, καὶ ἑαυτοῖς καταμόνας προσέχειν, πρότερον ἐν

μοναστηρίῳ εἰσιέναι δεῖ, καὶ τὴν ἀναχωρητικὴν παιδοτριβεῖσθαι διαγωγὴν, καὶ ἐπὶ τριετῆ χρόνον τῷ τῆς μονῆς ἐξάρχοντι ἐν φόβῳ Θεοῦ ὑποτάττεσθαι, καὶ τὴν κατὰ πάντα ὡς προσῆκεν ὑπακοὴν ἐκπληροῦν, καὶ οὕτως ὁμολογοῦντας περὶ τῆς ἐν τῷ τοιούτῳ βίῳ προαιρέσεως, καὶ ὡς ἐξ ὅλης καρδίας ἑκουσίως τοῦτον ἀσπάζονται, ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν τόπον δοκιμάζεσθαι προέδρου· εἶθ' οὕτως ἐφ' ἕτερον ἐνιαυτὸν, ἔξωθεν τῆς ἐγκλείστρας προσκαρτερεῖν, ὡς ἂν ὁ σκοπὸς αὐτῶν πλειόνως φανερωθείη· τηνικαῦτα γὰρ πληροφορίαν παρέξουσιν· ὡς οὐ κενὴν θηρώμενοι δόξαν, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τὸ ὄντως καλὸν, τὴν ἡσυχίαν ταύτην μεταδιώκουσι· μετὰ δὲ τὴν τοῦ τοσούτου χρόνου συμπλήρωσιν, εἰ τῇ αὐτῇ προαιρέσει ἐμμένοιεν, ἐγκεκλεῖσθαι αὐτοὺς, καὶ μηκέτι τούτους ἐξεῖναι ὅτε βούλονται τῆς τοιαύτης καταμονῆς ἀφίστασθαι, ἐκτὸς εἰ μὴ διὰ κοινὴν λυσιτέλειαν καὶ ὠφέλειαν, ἢ ἑτέραν ἀνάγκην πρὸς θάνατον αὐτοὺς βιαζομένην πρὸς τοῦτο ἕλκοιντο· καὶ οὕτω μετ' εὐλογίας τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου· τῶν δὲ εἰρημένων προφάσεων δίχα, ἐγχειροῦντας ἐκ τῶν καταγωγίων αὐτῶν ἐξιέναι, πρωτοτύπως μὲν ἄκοντας καθειργνύειν ἐν τῇ εἰρημένῃ ἐγκλείστρᾳ, ἔπειτα δὲ νηστείαις καὶ ἑτέραις σκληραγωγίαις αὐτοὺς θεραπεύειν, εἰδότας κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὡς οὐδεὶς βαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Τοὺς λεγομένους ἐρημίτας, οἵ τινες μελανειμονοῦντες, μβ'
καὶ τὰς κεφαλὰς κομῶντες περιάγουσι τὰς πόλεις, μεταξὺ ἀνδρῶν λαϊκῶν καὶ γυναικῶν ἀναστρεφόμενοι, καὶ τὸ οἰκεῖον ἐπάγγελμα καθυβρίζοντες, ὁρίζομεν, εἰ μὲν αἱροῦνται τὰς κόμας ἀποκειράμενοι, τὸ τῶν λοιπῶν μοναχῶν ἀναδέξασθαι σχῆμα, τούτους ἐν μοναστηρίῳ ἐγκαθίστασθαι, καὶ τοῖς

ἀδελφοῖς ἐγκαταλέγεσθαι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο προέλοιντο, παντάπασιν αὐτοὺς τῶν πόλεων ἀπελαύνεσθαι, καὶ τὰς ἐρήμους οἰκεῖν, ἐξ ὧν καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἑαυτοῖς ἀνεπλάσαντο.

μϛ' Αἱ τὸν ἀσκητικὸν αἱρούμεναι βίον, καὶ ἐν μοναστηρίῳ κατταττόμεναι, καθόλου μὴ προϊέτωσαν· εἰ δέ τις ἀπαραίτητος αὐτὰς ἀνάγκη πρὸς τοῦτο ἕλκοι, μετ' εὐλογίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς προεστώσης τοῦτο πραττέτωσαν· καὶ τότε μὴ μόναι καθ' ἑαυτὰς, ἀλλὰ μετά τινων πρεσβυτίδων καὶ πρωτευουσῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, μετ' ἐντολῆς τῆς καθηγουμένης· παντελῶς δὲ αὐτὰς ἔξω κοιτεῖν οὐκ ἔξεστιν· ἀλλὰ καὶ ἄνδρες οἱ τὸν μονήρη βίον μετερχόμενοι, χρείας ἐπειγούσης, καὶ αὐτοὶ μετ' εὐλογίας τοῦ τὴν ἡγουμενείαν ἐμπεπιστευμένου προϊέτωσαν· ὥϛε οἱ παραβαίνοντες τὸν νῦν ὁρισθέντα παρ' ἡμῶν ὅρον, εἴτε ἄνδρες εἶεν εἴτε γυναῖκες, προσφόροις ἐπιτιμίοις ὑποβληθήτωσαν.

Συνόδου α' καὶ β' συγκροτηθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων ἀποϛόλων κανὼν β' γ' δ' ε'.

β' Ἐπειδή τινες τὸν μονήρη βίον ὑποδύεσθαι σχηματίζονται, οὐχ' ἵνα Θεῷ καθαρῶς δουλεύωσιν, ἀλλ' ἵνα τῇ σεμνότητι τοῦ σχήματος δόξαν εὐλαβείας προσλάβωσι, καὶ τῶν οἰκείων ἐντεῦθεν ἡδονῶν ἄφθονον εὑρήσουσι τὴν ἀπόλαυσιν· τῶν τριχῶν γὰρ μόνων τὴν ἀποβολὴν ποιούμενοι, ἐν τοῖς οἰκείοις οἴκοις παρεδρεύουσι, μηδεμίαν τῶν μοναχῶν ἀποπληροῦντες ἀκολουθίαν ἢ κατάστασιν, ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, μηδένα τῶν ἁπάντων τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἀξιοῦν, ἄνευ παρουσίας τοῦ ὀφείλοντος αὐτὸν εἰς ὑποταγὴν ἀναδέχεσθαι, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῷ ἡγεμονίαν καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας τὴν πρόνοιαν ἐπαγγέλλεσθαι, ἀνδρὸς δηλονότι θεοφιλοῦς ὄντος, καὶ μονῆς προεστηκότος, καὶ ἱκανοῦ σώ-

ζειν ψυχὴν ἀρτίως τῷ Χριστῷ προσαγομένην· εἰ δέ τις φωραθείη ἀποκουρεύων τινὰ χωρὶς παρουσίας τοῦ εἰς ὑποταγὴν αὐτὸν ὀφείλοντος ἀναλαμβάνειν ἡγουμένου, τοῦτον μὲν καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι, ὡς ἀπειθοῦντα τοῖς κανόσι, καὶ τὴν μοναχικὴν εὐταξίαν διαλύοντα· τὸν δὲ παραλόγως καὶ ἀτάκτως ἀποκουρευθέντα, ἐν ὑποταγῇ καὶ μοναστηρίῳ, ἐν ᾧ ἂν ὁ κατὰ τὸν τόπον ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ, παραδίδοσθαι· αἱ γὰρ ἄκριτοι καὶ ἐπισφαλεῖς ἀποκουραὶ, καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἠτίμωσαν, καὶ τὸ τοῦ Χριςοῦ ὄνομα βλασφημεῖσθαι πεποιήκασιν.

Καὶ τοῦτο κακῶς πραττόμενον, κατὰ πολὺ δὲ χεῖρον γ′
παροράσει καὶ ἀμελείᾳ παραπεμπόμενον, τυχεῖν ἐκρίθη διορθώσεως· ἵνα εἴ τις μονῆς προϊστάμενος, τοὺς ὑπ᾽ αὐτῷ τεταγμένους μοναχοὺς ἀποδιδράσκοντας, οὐ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας ἀναζητοίη, ἢ ἐφευρίσκων οὐκ ἀναλαμβάνοιτο, καὶ τῇ προσηκούσῃ καὶ καταλλήλῳ τοῦ πταίσματος ἰατρείᾳ τὸ νενοσηκὸς ἀνακτᾶσθαι καὶ ἐπιρωννύειν ἀγωνίζοιτο, τοῦτον ὥρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, ἀφορισμῷ ὑποκεῖσθαι· εἰ γὰρ ὁ ζώων ἀλόγων τὴν προστασίαν ἐγχειριζόμενος, καὶ τοῦ ποιμνίου καταμελῶν, οὐκ ἀτιμώρητος καταλιμπάνεται, ὁ τῶν Χριςοῦ θρεμμάτων τὴν ποιμαντικὴν ἀρχὴν καταπιςευθεὶς, καὶ ῥαστώνῃ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ἀπεμπολῶν, πῶς οὐ δίκας τοῦ τολμήματος εἰσπραχθήσεται;

Πολυτρόπως ὁ πονηρὸς τοῦ μοναχικοῦ σχήματος τὸ σε- δ′
βάσμιον, ἐπονείδιστον θεῖναι κατηγωνίσατο· καὶ πολλὴν εὗρεν εἰς τοῦτο συνδρομὴν, τῆς προκατασχούσης αἱρέσεως τὸν καιρόν· τὰς γὰρ ἰδίας μονὰς τῇ ἀνάγκῃ τῆς αἱρέσεως οἱ μονάζοντες καταλιμπάνοντες, οἱ μὲν εἰς ἑτέρας, οἱ δὲ καὶ εἰς κοσμικῶν ἀνδρῶν μετέπιπτον καταγώγια· ἀλλὰ γὰρ ὅπερ

αὐτοῖς δι' εὐσέβειαν τότε πραττόμενον, μακαριστοὺς ἀπέφαινεν, εἰς ἔθος ἄλογον μεταπεσὸν, καταγελάστους παρίστησι· πανταχοῦ γὰρ νῦν τῆς εὐσεβείας ἐξηπλωμένης, καὶ σκανδάλων τῆς ἐκκλησίας ἀπηλλαγμένης, ἔτι τινὲς τῶν οἰκείων μοναστηρίων ἀποφοιτῶντες, καὶ καθάπερ τι ῥεῦμα δυσκάθεκτον, ὧδε κἀκεῖσε μεταγγιζόμενοί τε καὶ μεταῤῥέοντες, πολλῆς μὲν τῆς ἀκοσμίας πληροῦσι τὰ μοναστήρια, πολλὴν δὲ τὴν ἀταξίαν ἑαυτοῖς συνεισκωμάζουσι, καὶ τῆς ὑποταγῆς τὸ σεμνὸν διασπῶσι τὲ καὶ καταλυμαίνονται· ἀλλὰ τούτων τὸ ἄστατον τῆς ὁρμῆς καὶ ἀνυπότακτον ἡ ἁγία σύνοδος ἀνακόπτουσα, ὥρισεν ἵνα εἴ τις μοναχὸς τῆς ἰδίας ἀποδράσας μονῆς, ἢ εἰς ἕτερον μεταπέσῃ μοναστήριον, ἢ εἰς κοσμικὸν εἰσκωμάσῃ καταγώγιον, αὐτὸς τὲ καὶ ὁ τοῦτον ὑποδεξάμενος ἀφωρισμένος εἴη, ἕως ἂν ὁ ἀποφυγὼν ἐπανέλθῃ, ἐξ ἧς κακῶς ἐξέπεσε μονῆς· εἰ μέν τοι γε ὁ ἐπίσκοπος τινὰς τῶν μοναχῶν ἐπὶ εὐλαβείᾳ καὶ βίου σεμνότητι μαρτυρουμένους, εἰς ἕτερον μοναστήριον ἐπὶ καταστάσει τῆς μονῆς θελήσοι μετακομίσαι, ἢ καὶ εἰς κοσμικὴν οἰκίαν ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ἐνοικούντων δοκιμάσοι καταστῆσαι, ἢ ἀλλαχόσε εὐδοκήσοι ἐπιστῆσαι, τοῦτο οὔτε τοὺς ὑποδεχομένους, οὔτε τοὺς μοναχοὺς, ὑποδίκους ποιήσει.

ε' Τὰς ἀκρίτους καὶ ἀδοκιμάστους ἀποταγὰς, ἐπὶ πολὺ τὴν μοναχικὴν εὐταξίαν λυμαινομένας εὑρίσκομεν· προπετῶς γὰρ εἰς τὸν μονήρη βίον ἑαυτοὺς ἐπιῤῥίπτοντες, καὶ πρὸς τὸ τραχὺ καὶ ἐπίπονον κατολιγωροῦντες τῆς ἀσκήσεως, ἐπὶ τὸν φιλόσαρκον καὶ ἡδονικὸν βίον ἀθλίως πάλιν ἐπαναστρέφουσιν· ὥρισεν οὖν διὰ τοῦτο ἡ ἁγία σύνοδος, μηδένα τοῦ μοναχικοῦ καταξιοῦσθαι σχήματος, πρὶν ἂν ὁ τῆς τριετίας χρόνος εἰς πεῖραν αὐτοῖς ἀφεθεὶς, δοκίμους αὐτοὺς καὶ ἀξίους

τῆς τηλικαύτης βιοτῆς παραστήσῃ· καὶ τοῦτο κρατεῖν παντὶ τρόπῳ παρεκελεύσατο, πλὴν εἰ μήπω τὶς βαρεῖα προσπεσοῦσα νόσος τὸν χρόνον ἀναγκάσει συσταλῆναι τῆς δοκιμασίας· ἢ εἰ μήπω τὶς εἴη ἀνὴρ εὐλαβὴς, καὶ τὸν μοναχικὸν βίον ἐν τῷ κοσμικῷ διανύων σχήματι· ἐπὶ γὰρ τοῦ τοιούτου ἀνδρὸς, εἰς ἀπόπειραν παντελῆ καὶ ὁ ἑξαμηνιαῖος ἐξαρκέσει χρόνος· εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα διαπράξεται, τὸν μὲν ἡγούμενον τῆς ἡγουμενείας ἐκπίπτοντα, παιδείαν τῆς ἀταξίας, τὴν ἐν ὑποταγῇ διαγωγὴν ἐφευρίσκειν· τὸν δὲ μονάσαντα, ἐν ἑτέρᾳ μονῇ τὴν μοναχικὴν ἀκρίβειαν φυλαττούσῃ παραδίδοσθαι.

Ἡ κθ΄ διάτ. τοῦ γ΄ τίτ. τοῦ α΄ βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὡς οἱ ἀποκρισιάριοι μόνοι δύνανται τῶν μοναστηρίων ἐξιέναι, καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν εἰσιέναι· εἰ δὲ φανῶσι διὰ δογμάτων ἢ συμβουλῆς τοὺς ἁπλουστέρους ταράσσοντες, νομίμως σωφρονίζονται· καὶ διάτ. λη΄ τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι οἱ τὰ ἴδια μοναστήρια καταλιμπάνοντες, οὐ λαμβάνουσιν ἅπερ αὐτοῖς προσήγαγον κινητὰ, ὁσησδήποτε ποσότητος ὄντα, κἂν μὴ συνέστη πρᾶξις ὑπομνημάτων ἐπ᾽ αὐτοῖς· ἐπὶ δὲ ταῖς δωρεαῖς τῶν ἀκινήτων, δεῖ τὰ νόμιμα φυλάττεσθαι· ἐπεὶ οὐκ ἀναιρεῖ τῷ δωρησαμένῳ ἡ ἐκνίκησις· λέγει δὲ καὶ ἡ β΄ διάτ. τοῦ α΄ τίτ. τῶν νεαρῶν, ὅτι προνοίᾳ τοῦ ἐπισκόπου μήτε μοναχοὶ μήτε μονάστριαι, ἐν ταῖς πόλεσι περιερχέσθωσαν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀποκρισιαρίων τὰς ἀποκρίσεις αὐτῶν ποιείτωσαν, ἐν τοῖς μοναστηρίοις μένοντες· μεθισαμένου δὲ μοναχοῦ εἰς μοναστήριον ἕτερον, ἅπερ ἔχει πράγματα ἐν τῷ ἐξιέναι, τῷ πρώτῳ μοναστηρίῳ διαφέρει· ἀνάγνωθι δὲ καὶ τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ α΄ κεφ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. καὶ ἐν τῷ λβ΄ κεφ. τοῦ θ΄ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ τοῦ μὴ γαμεῖν μοναχοὺς, ἢ τισὶν ὡς ἀδελφαῖς συνεῖναι, μήτε τὰς ἐπαγγελλομένας παρθενίαν ἑτέροις συνοικεῖν.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ιθ'.

ιθ' Ὅσοι παρθενείαν ἐπαγγελλόμενοι ἀθετοῦσι τὴν ἐπαγγελίαν, τὸν τῶν διγάμων ὅρον ἐκπληρούτωσαν· τὰς μέν τοι συνερχομένας παρθένους τισὶν ὡς ἀδελφὰς ἐκωλύσαμεν.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ις'.

ις' Παρθένον ἑαυτὴν ἀναθεῖσαν τῷ δεσπότῃ Θεῷ etc. ut p. 261.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν μδ' μζ'.

μδ' Μοναχὸς ἐπὶ πορνείᾳ ἁλοὺς, ἢ πρὸς γάμου κοινωνίαν καὶ συμβίωσιν γυναῖκα ἀγόμενος, τοῖς τῶν πορνευόντων ἐπιτιμίοις κατὰ τοὺς κανόνας ὑποβληθήσεται.

μζ' Μήτε ἐν ἀνδρώῳ μοναστηρίῳ γυνὴ, μήτε ἐν γυναικείῳ ἀνὴρ καθευδέτω· παντὸς γὰρ προσκόμματος καὶ σκανδάλου ἔξω εἶναι δεῖ τοὺς πιστοὺς, καὶ πρὸς τὸ εὔσχημον καὶ εὐπρόσεδρον τῷ κυρίῳ τὸν ἑαυτῶν εὐθετίζειν βίον· εἰ δέ τις τοῦτο πράξοι, εἴτε κληρικὸς εἴη εἴτε λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Βασιλείου κανὼν ιθ' κ' ξ'.

ιθ' Ἀνδρῶν δὲ ὁμολογίας οὐκ ἔγνωμεν, πλὴν εἰ μή τινες ἑαυτοὺς τῷ τάγματι τῶν μοναζόντων ἐγκατηρίθμησαν, οἳ κατὰ τὸ σιωπώμενον, δοκοῦσι παραδέχεσθαι τὴν ἀγαμίαν· πλὴν καὶ ἐπ' ἐκείνων, ἐκεῖνο ἡγοῦμαι προηγεῖσθαι προσήκειν, ἐρωτᾶσθαι αὐτοὺς καὶ λαμβάνεσθαι τὴν παρ' αὐτῶν ὁμολογίαν ἐναργῆ· ὥστε ἐπειδὰν μετατίθενται πρὸς τὸν φιλόσαρκον καὶ ἡδονικὸν βίον, ὑπάγειν αὐτοὺς τῷ τῶν πορνευόντων ἐπιτιμίῳ.

"Οσαι γυναῖκες ἐν αἱρέσει οὖσαι παρθενίαν ὡμολόγησαν etc. ut p. 158. κ'

Ἡ παρθενίαν ὁμολογήσασα, καὶ ἐκπεσοῦσα τῆς ἐπαγγελίας, τὸν χρόνον τοῦ ἐπὶ τῆς μοιχείας ἁμαρτήματος ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς καθ' ἑαυτὴν ζωῆς πληρώσει· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν βίον μοναζόντων ἐπαγγειλαμένων καὶ ἐκπιπτόντων. ξ'

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ τοῦ η' τίτ. ιδ' κεφ. τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ τῷ κθ' κεφ. τοῦ θ' τίτ.

ΚΕΦ. ς.

Περὶ μοναχῶν ποιούντων φατρίας ἢ συνωμοσίας.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ιη'.

Τὸ τῆς συνωμοσίας ἢ φατρίας ἔγκλημα etc. ut p. 275. ιη'

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν λδ'.

Καὶ τοῦτο δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κανόνος etc. ut p. 319. λδ'

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ λζ' κεφ. τοῦ θ' τίτ. τούτου τοῦ συντάγματος.

ΚΕΦ. Ζ.

Περὶ τοῦ μὴ συλλούεσθαι ἀσκητὴν γυναικί.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λ'.

"Οτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς ἢ ἀσκητὰς etc. ut p. 312. λ'

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν οζ'.

"Οτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς ἢ ἀσκητὰς etc. ut p. 312. οζ'

ΚΕΦ. Η.

Περὶ φυλακῆς ἱερῶν παρθένων.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν μδ΄.

Περὶ παρθένων.

μδ΄ Ὥστε τὰς ἱερὰς παρθένους, ὅτε τῶν πατέρων χωρίζονται ἐξ ὧν ἐφυλάττοντο, τῇ τοῦ ἐπισκόπου, ἢ αὐτοῦ ἀπόντος τῇ τοῦ πρεσβυτέρου προνοίᾳ, ταῖς τιμιωτέραις γυναιξὶ παρατίθεσθαι· ἢ ἅμα κατοικούσας ἀλλήλας φυλάττειν, ἵνα μὴ πανταχοῦ πλαζόμεναι, τὴν ὑπόληψιν βλάψωσι τῆς ἐκκλησίας.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν μϛ΄ μζ΄ μη΄.

μϛ΄ Αἱ τὸν ἀσκητικὸν αἱρούμεναι βίον, καὶ ἐν μοναστηρίῳ κατατατττόμεναι, καθόλου μὴ προϊέτωσαν· εἰ δέ τις ἀπαραίτητος αὐτὰς ἀνάγκη πρὸς τοῦτο ἕλκοι, μετ᾽ εὐλογίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς προεστώσης τοῦτο πραττέτωσαν· καὶ τότε μὴ μόναι καθ᾽ ἑαυτὰς, ἀλλὰ μετά τινων πρεσβυτίδων καὶ πρωτευουσῶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, μετ᾽ ἐντολῆς τῆς καθηγουμένης· παντελῶς δὲ αὐτὰς ἔξω κοιτεῖν οὐκ ἔξεστιν· ἀλλὰ καὶ ἄνδρες οἱ τὸν μονήρη βίον μετερχόμενοι, χρείας ἐπειγούσης καὶ αὐτοὶ μετ᾽ εὐλογίας τοῦ τὴν ἡγουμενείαν ἐμπεπιστευμένου προϊέτωσαν· ὥστε οἱ παραβαίνοντες τὸν νῦν ὁρισθέντα παρ᾽ ἡμῶν ὅρον, εἴτε ἄνδρες εἶεν εἴτε γυναῖκες, προσφόροις ἐπιτιμίοις ὑποβληθήτωσαν.

μζ΄ Μήτε ἐν ἀνδρῴῳ μοναστηρίῳ γυνὴ etc. ut p. 368.

μη΄ Ἡ τοῦ πρὸς ἐπισκοπῆς προεδρίαν ἀναγομένου γυνὴ etc. ut p. 304.

Συνόδου Νικαίας τὸ β', κανὼν ιη' κ' κβ'.

Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκα ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν ἐπισκοπείοις, ἢ ἐν ἀνδρώοις μοναστηρίοις.

Ἀπρόσκοποι γίνεσθε, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος etc. ut ιη'
p. 219.

Ὅτι οὐ δεῖ ἀπὸ τοῦ παρόντος γίνεσθαι διπλοῦν μοναστήριον, καὶ περὶ τῶν διπλῶν μοναστηρίων.

Ἀπὸ τοῦ παρόντος ὁρίζομεν, μὴ γίνεσθαι διπλοῦν μο- κ'
ναςήριον, ὅτι σκάνδαλον καὶ πρόσκομμα τοῖς πολλοῖς τοῦτο γίνεται· εἰ δέ τινες μετὰ συγγενῶν προαιροῦνται ἀποτάξασθαι, καὶ τῷ μονήρει βίῳ κατακολουθεῖν, τοὺς μὲν ἄνδρας δέον ἀπιέναι εἰς ἀνδρῶον μοναστήριον, καὶ τὰς γυναῖκας εἰσιέναι ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ· ἐπὶ τούτῳ γὰρ εὐαρεστεῖται ὁ θεός· τὰ δὲ ὄντα ἕως τοῦ νῦν διπλᾶ, κρατείτωσαν κατὰ τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, καὶ κατὰ τὴν διαταγὴν αὐτοῦ, οὕτω διατυπούσθωσαν· μὴ διαιτάσθωσαν δὲ ἐν ἑνὶ μοναστηρίῳ μοναχοὶ καὶ μονάστριαι· μοιχεία γὰρ μεσολαβεῖ τὴν συνδιαίτησιν· μὴ ἐχέτω μοναχὸς παῤῥησίαν πρὸς μονάστριαν, ἢ μονάςρια πρὸς μοναχὸν ἰδίᾳ προσομιλείτω· μὴ κοιταζέσθω μοναχὸς ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ, μὴ δὲ συνεσθιέτω μοναστρίᾳ κατὰ μόνας· καὶ ὅτε τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου παρὰ τοῦ ἀνδρώου μέρους πρὸς τὰς κανονικὰς ἀποκομίζονται, ἔξωθεν τῆς πύλης ταῦτα λαμβανέτω ἡ ἡγουμένη τοῦ γυναικείου μοναστηρίου, μετὰ γραός τινος μοναστρίας· εἰ δὲ συμβῇ καὶ συγγενῆ τινα θέλει θεάσασθαι ὁ μοναχὸς, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς ἡγουμένης ταύτῃ προσομιλείτω διὰ μικρῶν καὶ βραχέων λόγων, καὶ συντόμως ἐξ αὐτῆς ἀπαναχωρείτω.

Ὅτι δεῖ μετ' εὐχαριστίας καὶ πάσης φειδοῦς καὶ εὐλαβείας μοναχοὺς εἰ συμβῇ μετὰ γυναικῶν ἐσθίειν.

κβ' Θεῷ μὲν τὸ πᾶν ἀνατίθεσθαι etc. ut p. 223.

ΚΕΦ. Θ.

Περὶ φθορᾶς ἱερῶν παρθένων.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν δ'.

δ' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης, ἢ θυρωρὸς, γυναικὶ ἀφιερωμένῃ etc. ut p. 304.

Βασιλείου κανὼν ιη' κ' ξ'.

ιη' Περὶ τῶν ἐκπεσουσῶν παρθένων, τῶν καθομολογησαμένων τὸν ἐν σεμνότητι βίον τῷ κυρίῳ, εἶτα διὰ τὸ ὑποπεσεῖν τοῖς πάθεσι τῆς σαρκὸς, ἀθετουσῶν τὰς ἑαυτῶν συνθήκας, οἱ μὲν πατέρες ἡμῶν ἁπλῶς καὶ πράως συμπεριφερόμενοι ταῖς ἀσθενείαις τῶν κατολισθαινόντων, ἐνομοθέτησαν δεκτὰς εἶναι μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν, καθ' ὁμοιότητα τῶν διγάμων διαταξάμενοι· ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, ἐπειδὴ τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι προϊοῦσα ἡ ἐκκλησία κραταιοτέρα γίνεται, καὶ πληθύνεται νῦν τὸ τάγμα τῶν παρθένων, προσέχειν ἀκριβῶς τῷ κατ' ἔννοιαν φαινομένῳ πράγματι, καὶ τῇ τῆς γραφῆς διανοίᾳ, ἣν δυνατὸν ἐξευρεῖν ἀπὸ τοῦ ἀκολούθου· χηρεία γὰρ παρθενίας ἐλάττων· οὐκοῦν καὶ τὸ τῶν χηρῶν ἁμάρτημα, πολλῷ δεύτερόν ἐστι τοῦ τῶν παρθένων· ἴδωμεν τοίνυν τί γέγραπται Τιμοθέῳ παρὰ τοῦ Παύλου· « νεωτέρας δὲ χήρας » παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γα- » μεῖν θέλουσιν, ἔχουσαι κρίμα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέ- » τησαν· » εἰ τοίνυν ἡ χήρα κρίματι ὑπόκειται βαρυτάτῳ ὡς τὴν εἰς Χριστὸν ἀθετήσασα πίστιν, τί χρὴ λογίζεσθαι

ἡμᾶς περὶ τῆς παρθένου, ἥ τις νύμφη ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ σκεῦος ἱερὸν ἀνατεθὲν τῷ δεσπότῃ; μέγα μὲν ἁμάρτημα καὶ δούλην λαθραίοις γάμοις ἑαυτὴν ἐπιδιδοῦσαν, φθορᾶς ἀναπλῆσαι τὸν οἶκον, καὶ καθυβρίζειν διὰ τοῦ πονηροῦ βίου τὸν κεκτημένον· πολλῷ δὲ δήπου χαλεπώτερον, τὴν νύμφην μοιχαλίδα γενέσθαι, καὶ τὴν πρὸς τὸν νυμφίον ἕνωσιν ἀτιμάσασαν, ἡδοναῖς ἀκολάστοις ἑαυτὴν ἐπιδοῦναι· οὐκοῦν ἡ μὲν χήρα ὡς δούλη διεφθαρμένη καταδικάζεται, ἡ δὲ παρθένος τῷ κρίματι τῆς μοιχαλίδος ὑπόκειται· ὥσπερ οὖν τὸν ἀλλοτρίᾳ γυναικὶ συνιόντα μοιχὸν ὀνομάζομεν, οὐ πρότερον παραδεξόμενοι εἰς κοινωνίαν πρὶν ἢ παύσασθαι τῆς ἁμαρτίας, οὕτω δηλονότι καὶ ἐπὶ τοῦ τὴν παρθένον ἔχοντος διατεθησόμεθα· ἐκεῖνο δὲ νῦν προδιωμολογῆσθαι ἡμῖν ἀναγκαῖον, ὅτι παρθένος ὀνομάζεται ἡ ἑκουσίως ἑαυτὴν προσαγαγοῦσα τῷ κυρίῳ, καὶ ἀποταξαμένη τῷ γάμῳ, καὶ τὸν ἐν ἁγιασμῷ βίον προτιμήσασα· τὰς δὲ ὁμολογίας τότε ἐγκρίνομεν, ἀφ' οὗπερ ἂν ἡ ἡλικία τὴν τοῦ λόγου συμπλήρωσιν ἔχῃ· οὐ γὰρ τὰς παιδικὰς φωνὰς, πάντως κυρίας ἐπὶ τῶν τοιούτων ἡγεῖσθαι προσήκει, ἀλλὰ τὴν ὑπὲρ τὰ δεκαὲξ ἢ καὶ δέκα καὶ ἑπτὰ γενομένην ἔτη, κυρίαν οὖσαν τῶν λογισμῶν, ἀνακριθεῖσαν ἐπὶ πλεῖον, εἶτα παραμείνασαν καὶ λιπαροῦσαν διὰ ἱκεσιῶν πρὸς τὸ παραδεχθῆναι, τότε ἐγκαταλέγεσθαι χρὴ ταῖς παρθένοις, καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς τοιαύτης κυροῦν, καὶ τὴν ἀθέτησιν αὐτῆς ἀπαραιτήτως κολάζειν· πολλὰς γὰρ γονεῖς προσάγουσι καὶ ἀδελφοὶ, καὶ τῶν προσηκόντων τινὲς πρὸ τῆς ἡλικίας, οὐκ οἴκοθεν ὁρμηθείσας πρὸς ἀγαμίαν, ἀλλά τι βιωτικὸν ἑαυτοῖς διοικούμενοι· ἃς οὐ ῥᾳδίως προσδέχεσθαι δεῖ, ἕως ἂν φανερῶς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐρευνήσωμεν γνώμην.

κ' Ὅσαι γυναῖκες ἐν αἱρέσει οὖσαι etc. ut p. 158.

ξ' Ἡ παρθενίαν ὁμολογήσασα etc. ut p. 369.

Ἀνάγνωθι τὰς παραγραφὰς τοῦ λ' κεφ. τοῦ θ' τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. Ι.

Περὶ χρόνου τῆς ἡλικίας τῶν λαμβανουσῶν τὸ σχῆμα· καὶ ποία λέγεται παρθένος.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ρκς'.

Περὶ παρθένων μικρῶν, ὅτι μὴν καλυπτέον.

ρκς' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁποσδήποτε τῶν ἐπισκόπων, δι' ἀνάγκην τῆς παρθενικῆς σωφροσύνης κινδυνευούσης, ὅτε ἢ ἐραστὴς δυνατὸς, ἢ ἅρπαξ τίς ἐστιν ἐν ὑποψίᾳ, ἢ ἔτι μὴν ὑπό τινος θανατηφόρου κινδύνου αὕτη ἔσηται νυχθεῖσα, παρακαλούντων ἢ τῶν γονέων αὐτῆς, ἢ ὧν τῇ φροντίδι ἀνάκειται, διὰ τὸ μὴ χωρὶς τοῦ σχήματος τελειωθῆναι, καλύψῃ παρθένον ἢ ἐκάλυψεν ἐντὸς κείρας ἐνιαυτῶν κε', μηδὲν τὸν τοιοῦτον βλάψῃ περὶ τούτου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐνιαυτῶν κατασταθεῖσα σύνοδος.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν μ' με'.

Περὶ μοναχῶν καὶ μοναστριῶν.

μ' Ἐπειδὴ τῷ θεῷ κολλᾶσθαι, διὰ τῆς ἐκ τῶν τοῦ βίου θορύβων ἀναχωρήσεως, λίαν ἔστι σωτήριον, χρὴ μὴ ἀνεξετάστως ἡμᾶς, ἢ παρὰ τὸν καιρὸν τοὺς τὸν μονήρη βίον αἱρουμένους προσίεσθαι, ἀλλὰ τὸν παραδοθέντα ἡμῖν παρὰ τῶν πατέρων, καὶ ἐν αὐτοῖς φυλάττειν ὅρον· ὥστε τὴν ὁμολογίαν τοῦ κατὰ θεὸν βίου τότε προσίεσθαι δεῖ, ὡς ἤδη βεβαίαν καὶ ἀπὸ γνώμης οἰκείας καὶ κρίσεως γινομένην, μετὰ τὴν τοῦ λόγου συμπλήρωσιν· ἔστω τοίνυν ὁ μέλλων

τὸν μοναχικὸν ὑπέρχεσθαι ζυγὸν, οὐχ' ἧττον ἢ δεκαετὴς ἐν τῷ προέδρῳ κειμένης καὶ τῆς ἐπὶ τούτῳ δοκιμασίας, εἰ τὸν χρόνον αὐτῷ αὐξηθῆναι λυσιτελέστερον ἡγεῖται, πρὸς τὴν ἐν τῷ μονήρει βίῳ εἰσαγωγὴν καὶ κατάστασιν· εἰ γὰρ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ κανόσι τὴν ἑκουσίως ἑαυτὴν προσάγουσαν τῷ Θεῷ καὶ τὴν παρθενίαν ἀσπαζομένην, τὸν ἑπτακαιδέκατον διανύουσαν χρόνον, τῷ τῶν παρθένων τάγματι ἀριθμεῖσθαι νομοθετεῖ, ἀλλ' οὖν τῷ περὶ τῶν χηρῶν τε καὶ διακονισσῶν παραδείγματι κατακολουθήσαντες, εἰς τὸν εἰρημένον χρόνον ἀναλόγως τοὺς τὸν μονήρη βίον ἑλομένους περιεστήσαμεν· ἐν γὰρ τῷ θείῳ ἀποστόλῳ γέγραπται « ἑξήκοντα ἐτῶν τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καταλέγε-» σθαι χήραν· » οἱ δὲ ἱεροὶ κανόνες μ' ἐτῶν τὴν διακόνισσαν χειροτονεῖσθαι παραδεδώκασι, τὴν ἐκκλησίαν χάριτι θείᾳ κραταιοτέραν γινομένην, καὶ ἐπὶ τὰ πρόσω βαίνουσαν ἑωρακότες, καὶ τὸ τῶν πιστῶν πρὸς τὴν τῶν θείων ἐντολῶν τήρησιν πάγιόν τε καὶ ἀσφαλές· ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἄριστα κατανοήσαντες, ἀρτίως διωρισάμεθα τὴν εὐλογίαν τῆς χάριτος, τῷ μέλλοντι τῶν κατὰ Θεὸν ἀγώνων ἐνάρχεσθαι, ὥσπέρ τινα σφραγῖδα ταχέως ἐνσημαινόμενοι, ἐντεῦθεν αὐτὸν πρὸς τὸ ἐπὶ μήκιστον μὴ ὀκνεῖν καὶ ἀναδύεσθαι προσβιβάζοντες, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ παρορμῶντες ἐκλογὴν καὶ κατάστασιν.

Ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν, ἔν τισι γυναικείοις μοναστηρίοις τὰς μελλούσας τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου καταξιοῦσθαι σχήματος, πρότερον σηρικαῖς καὶ παντοίαις στολαῖς, ἔτι μὴν καὶ κοσμίοις χρυσῷ καὶ λίθῳ πεποικιλμένοις ὑπὸ τῶν προσαγόντων αὐτὰς περιστέλλεσθαι, καὶ οὕτω τῷ θυσιαστηρίῳ προσιούσας, ἐκδιδύσκεσθαι τὴν τοσαύτην τῆς ὕλης ἀμφίασιν, μέ

παραχρῆμα τὲ γίνεσθαι ἐπ' αὐταῖς τὴν τοῦ σχήματος εὐλογίαν, καὶ τὸ μέλαν αὐτὰς ἔνδυμα ἀμφιέννυσθαι, ὁρίζομεν ὥστε μηκέτι ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦτο γίνεσθαι· οὐδὲ γὰρ εὐαγὲς ὑπάρχει τὴν ἤδη διὰ τῆς οἰκείας προαιρέσεως ἀποθεμένην πᾶσαν τὴν τοῦ βίου φροντίδα τὲ καὶ τερπνότητα, καὶ ἀσπασαμένην τὴν κατὰ Θεὸν πολιτείαν, καὶ βεβαιώσασαν ταύτην λογισμοῖς ἀκλινέσι, καὶ οὕτω τῷ μοναςηρίῳ προσελθοῦσαν, αὖθις εἰς ἀνάμνησιν διὰ τοῦ τοιούτου φθαρτοῦ τὲ καὶ ῥέοντος κόσμου ἐλθεῖν, ὧν ἤδη ἐποιήσατο λήθην· ἐκ τούτου τὲ ἀμφίβολον καταστῆναι καὶ τὴν ψυχὴν ἐκταραχθῆναι, δίκην κυμάτων ἐπικλυζόντων, καὶ τῇδε κἀκεῖσε περιςρεφόντων· ὡς μήτε δάκρυον ἔςιν ὅτε λοιπὸν ἀφιεῖσαν τὴν ἐν τῇ καρδίᾳ διὰ τοῦ σώματος κατάνυξιν ἐπιδείξασθαι· ἀλλ' εἰ καὶ βραχύ τι ὡς εἰκὸς ἐκπηδήσειε δάκρυον, μὴ μᾶλλον τῆς διὰ τὸν ἀσκητικὸν ἀγῶνα διαθέσεως χάριν, ἢ διὰ τὸ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ καταλιπεῖν, παρὰ τοῖς ὁρῶσι τοῦτο προελθὸν λογισθῆναι.

Βασιλείου κανὼν ιη'.

ιη' Περὶ τῶν ἐκπεσουσῶν παρθένων etc. ut p. 372.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Περὶ μοναχῶν γινομένων κληρικῶν, ἢ λαϊκῶν ἀξιωματικῶν, ἢ στρατευομένων.

Συνόδου Νικαίας κανὼν ιβ'.

ιβ' Οἱ δὲ προσκληθέντες μὲν ὑπὸ τῆς χάριτος etc. ut p. 259.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ζ'.

ζ' Τοὺς ἅπαξ ἐν κλήρῳ τεταγμένους etc. ut p. 278.

Κυρίλλου ἐκ τῆς πρὸς τοὺς Λιβύης καὶ Πενταπόλεως ἐπισκόπους ἐπιστολῆς.

Ἕτεροι δέ τινες ἐξ αὐτῶν τῶν μοναστηρίων ὡς ἄτακτοι ἐκβαλλόμενοι, πάλιν ὑποτρέχουσι τὰς χειροτονίας· καὶ γενόμενοι κληρικοὶ, εἰσέρχονται καὶ ἐν αὐτοῖς μοναστηρίοις ὅθεν ἐκβέβληνται, καὶ βούλονται προσφέρειν, καὶ ὅσα κληρικοῖς ἔθος πληροῦν, καὶ ταῦτα δρᾷν· ὡς καί τινας τῶν εἰδότων αὐτοὺς, παραιτεῖσθαι καὶ τὰς συνάξεις, καὶ μὴ ἀνέχεσθαι κοινωνεῖν λειτουργούντων ἐκείνων.

Ἀνάγνωθι τὰς παραγραφὰς τοῦ λβ′ κεφ. τοῦ θ′ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Περὶ τῶν χρωμένων σχήματι μοναχικῷ, καὶ καταψηφιζόμενων τῶν κοινῇ χρωμένων ἐσθῆτι.

Συνόδου Γάγγρας κανὼν ιβ′.

Εἴ τις ἀδρῷ διὰ νομιζομένην ἄσκησιν περιβολαίῳ χρῆται, καὶ ὡς ἂν ἐκ τούτου τὴν δικαιοσύνην ἔχων καταψηφίζοιτο τῶν μετὰ εὐλαβείας τοὺς βήρους φορούντων, καὶ τῇ ἄλλῃ κοινῇ καὶ ἐν συνηθείᾳ οὔσῃ ἐσθῆτι κεχρημένων, ἀνάθεμα ἔστω. ιβ′

Εἴρηται βιβλ. α′ τίτ. δ′ διάτ. δ′ ὅτι οἱ μῖμοι καὶ αἱ πόρνοι ἐκ τοῦ σώματος δημοσίᾳ ποιούμεναι, τῷ σχήματι τῶν ἱερῶν παρθένων μὴ κεχρήσθωσαν· καὶ ἡ β′ διάτ. τοῦ α′ τίτ. τῶν νεαρῶν φησίν· μηδεὶς λαϊκὸς καὶ μάλιστα οἱ σκηνικοὶ καὶ αἱ πόρναι, κεχρήσθω τῷ μοναχικῷ σχήματι, ἐπεὶ καὶ σωματικῶς τιμωρεῖται καὶ ἐξορίζεται.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Περὶ γυναικὸς δι' ἄσκησιν φερούσης ἀνδρῷα.

Συνόδου Γάγγρας κανὼν ιγ'.

ιγ' Εἴ τις γυνὴ διὰ νομιζομένην ἄσκησιν, μεταβάλοι τὸ ἀμφίασμα, καὶ ἀντὶ τοῦ εἰωθότος γυναικείου ἀμφιάσματος, ἀνδρῷον ἀναλάβοι, ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Περὶ τοῦ μὴ χρῆναι γυναῖκας ἀποκείρεσθαι δι' ἄσκησιν.

Συνόδου Γάγγρας κανὼν ιζ'.

ιζ' Εἴ τις γυναικῶν διὰ νομιζομένην θεοσέβειαν ἀποκείροιτο τὰς κόμας ἃς ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς ὑπόμνησιν τῆς ὑποταγῆς, ὡς ἂν παραλύουσα τὸ πρόςαγμα τῆς ὑποταγῆς, ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Περὶ τοῦ προφάσει ἀσκήσεως μὴ τεκνοτροφοῦντος ἢ πατροτροφοῦντος.

Συνόδου Γάγγρας κανὼν ιε' ις'.

ιε' Εἴ τις καταλιμπάνει τὰ ἑαυτοῦ τέκνα, καὶ μὴ τεκνοτροφοίη, καὶ τὸ ὅσον ἐπ' αὐτῷ πρὸς θεοσέβειαν τὴν προσήκουσαν ἀναγάγοι, ἀλλὰ προφάσει τῆς ἀσκήσεως ἀμελοίη, ἀνάθεμα ἔστω.

ις' Εἴ τινα τέκνα γονέων, μάλιςα πιστῶν, ἀναχωροίη προφάσει θεοσεβείας, καὶ μὴ τὴν καθήκουσαν τιμὴν τοῖς γονεῦσιν ἀπονέμοι, προτιμωμένης παρ' αὐτοῖς δηλονότι τῆς θεοσεβείας, ἀνάθεμα ἔστω.

ΚΕΦ. Ις.

Ποῖα πολιτικὰ πράγματα ἢ κηδεμονίας οἱ μοναχοὶ δύνανται μετιέναι.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν γ΄.

Ἦλθεν εἰς τὴν ἁγίαν σύνοδον, ὅτι τῶν ἐν κλήρῳ κατειλεγμένων τινὲς etc. ut p. 216. γ΄

Ἀνάγνωθι τὰς παραγραφὰς τοῦ γ΄ κεφ. τοῦ ή τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΒ.

ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ, ΙΟΥΔΑΙΩΝ, ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΩΝ.

TITULUS XII.

DE HAERETICIS, IUDAEIS, ATQUE ETHNICIS.

ΚΕΦ. Α.

Τί ἐστιν αἵρεσις, καὶ τί σχίσμα, καὶ τί παρασυναγωγή.

Βασιλείου κανὼν α΄.

Τὸ μὲν οὖν περὶ τοὺς Καθαροὺς ζήτημα, καὶ εἴρηται α΄ πρότερον, καὶ καλῶς ἀπεμνημόνευσας· ὅτι δεῖ τῷ ἔθει τῶν καθ᾽ ἑκάστην χώραν ἕπεσθαι, διὰ τὸ διαφόρως ἐνεχθῆναι περὶ τοῦ βαπτίσματος αὐτῶν, τοὺς τότε περὶ τούτων διαλαβόντας· τὸ δὲ τῶν Πεπουζηνῶν οὐδένα λόγον ἔχειν δοκεῖ· καὶ ἐθαύμασα πῶς κανονικὸν ὄντα τὸν Διονύσιον παρῆλθεν· ἐκεῖνο γὰρ ἔκριναν οἱ παλαιοὶ δέχεσθαι βάπτισμα, τὸ μηδὲν τῆς πίστεως παρεκβαῖνον· ὅθεν τὰ μὲν, αἱρέσεις ὠνόμασαν· τὰ δὲ, σχίσματα· τὰ δὲ, παρασυναγωγάς· αἱρέσεις μὲν,

τοὺς παντελῶς ἀπεῤῥηγμένους, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πίστιν ἀπηλλοτριωμένους· σχίσματα δὲ, τοὺς δι' αἰτίας τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ ζητήματα ἰάσιμα, πρὸς ἀλλήλους διενεχθέντας· παρασυναγωγὰς δὲ, τὰς συνάξεις τὰς παρὰ τῶν ἀνυποτάκτων πρεσβυτέρων ἢ ἐπισκόπων, παρὰ τῶν ἀπαιδεύτων λαῶν γινομένας, οἷον· εἴ τις ἐν πταίσματι ἐξετασθεὶς, ἐπεσχέθη τῆς λειτουργίας, καὶ μὴ ὑπέκυψε τοῖς κανόσιν, ἀλλ' ἑαυτῷ ἐξεδίκησε τὴν προεδρίαν, καὶ τὴν λειτουργίαν, καὶ συναπῆλθον τούτῳ τινὲς, καταλιπόντες τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, παρασυναγωγὴ τὸ τοιοῦτο· σχίσμα δὲ, τὸ περὶ τῆς μετανοίας διαφόρως ἔχειν πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας· αἵρεσις δὲ, οἷον ἡ τῶν Μανιχαίων καὶ Οὐαλεντίνων καὶ Μαρκιωνιστῶν, καὶ αὐτῶν τούτων τῶν Πεπουζηνῶν· εὐθὺς γὰρ περὶ αὐτῆς τῆς εἰς θεὸν πίςεως ἐστὶν ἡ διαφορά· ἔδοξε τοίνυν τοῖς ἐξ ἀρχῆς, τὸ μὲν τῶν αἱρετικῶν, παντελῶς ἀθετῆσαι· τὸ δὲ τῶν ἀποσχισάντων, ὡς ἔτι ἐκ τῆς ἐκκλησίας ὄντων, παραδέξασθαι· τοὺς δὲ ἐν ταῖς παρασυναγωγαῖς μετανοίᾳ ἀξιολόγῳ καὶ ἐπιστροφῇ βελτιωθέντας, συνάπτεσθαι πάλιν τῇ ἐκκλησίᾳ· ὥςε πολλάκις, καὶ τοὺς ἐν βαθμῷ συναπελθόντας τοῖς ἀνυποτάκτοις, ἐπειδὰν μεταμεληθῶσιν, εἰς τὴν αὐτῶν παραδέχεσθαι τάξιν.

Οἱ τοίνυν Πεπουζηνοὶ προδήλως εἰσὶν αἱρετικοί· εἰς γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐβλασφήμουν, Μοντανῷ καὶ Πρισκίλλῃ τὴν τοῦ Παρακλήτου προσηγορίαν ἀθεμίτως καὶ ἀναισχύντως ἐπιφημίσαντες· εἴτε οὖν ὡς ἀνθρώπους θεοποιοῦντες κατάκριτοι, εἴτε ὡς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τῇ πρὸς ἀνθρώπους συγκρίσει καθυβρίζοντες· καὶ οὕτω τῇ αἰωνίᾳ καταδίκῃ ὑπεύθυνοι, διὰ τὸ ἀσυγχώρητον εἶναι τὴν εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον βλασφημίαν· τίνα οὖν λόγον ἔχει τὸ τούτων βάπτισμα

ἐγκριθῆναι, τῶν βαπτιζόντων εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα Μοντανὸν καὶ Πρίσκιλλαν; οὐ γὰρ ἐβαπτίσθησαν οἱ εἰς τὰ μὴ παραδεδομένα ἡμῖν βαπτισθέντες· ὥστε εἰ καὶ τὸν μέγαν τοῦτο παρῆλθε Διονύσιον, ἀλλ' ἡμῖν οὐ φυλακτέον τὴν μίμησιν τοῦ σφάλματος· τὸ γὰρ ἄτοπον αὐτόθι πρόδηλον, καὶ πᾶσιν ἐναργὲς οἷς τι καὶ μικρὸν τοῦ λογίζεσθαι μέτεστιν.

Οἱ δὲ Καθαροὶ καὶ αὐτοὶ τῶν ἀπεσχισμένων εἰσί· πλὴν ἔδοξε τοῖς ἀρχαίοις, τοῖς περὶ Κυπριανὸν λέγω καὶ Φιρμιλιανὸν τὸν ἡμέτερον, τούτους πάντας μιᾷ ψήφῳ ὑποβάλλειν, Καθαροὺς καὶ Ἐγκρατίτας καὶ Ὑδροπαραςάτας· διότι ἡ μὲν ἀρχὴ τοῦ χωρισμοῦ, διὰ σχίσματος γέγονεν· οἱ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἀποστάντες, οὐκ ἔτι ἔσχον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ἑαυτούς· ἐπέλιπε γὰρ ἡ μετάδοσις τῷ διακοπῆναι τὴν ἀκολουθείαν· οἱ μὲν γὰρ πρῶτοι ἀναχωρήσαντες, παρὰ τῶν πατέρων ἔσχον τὰς χειροτονίας, καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτῶν, εἶχον τὸ χάρισμα τὸ πνευματικόν· οἱ δὲ ἀποῤῥαγέντες λαϊκοὶ γενόμενοι, οὔτε τοῦ βαπτίζειν οὔτε τοῦ χειροτονεῖν, εἶχον τὴν ἐξουσίαν· οὐκέτι δυνάμενοι χάριν πνεύματος ἁγίου ἑτέροις παρέχειν, ἧς αὐτοὶ ἐκπεπτώκασι· διὸ ὡς παρὰ λαϊκῶν βαπτιζομένους τοὺς παρ' αὐτῶν ἐκέλευσαν ἐρχομένους ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, τῷ ἀληθινῷ βαπτίσματι τῷ τῆς ἐκκλησίας ἀνακαθαίρεσθαι· ἐπειδὴ δὲ ὅλως ἔδοξέ τισι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, οἰκονομίας ἕνεκα, τῶν πολλῶν δεχθῆναι αὐτῶν τὸ βάπτισμα, ἔστω δεκτόν· τὸ δὲ τῶν Ἐγκρατιτῶν κακούργημα νοῆσαι ἡμᾶς δεῖ, ὅτι ἵνα ἀπροσδέκτους αὐτοὺς ποιήσωσι τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπεχείρησαν λοιπὸν ἰδίῳ προκαταλαμβάνειν βαπτίσματι, ὅθεν καὶ τὴν συνήθειαν τὴν ἑαυτῶν παρεχάραξαν· νομίζω τοίνυν, ὅτι ἐπει-

δὴ οὐδέν ἐςι περὶ αὐτῶν φανερῶς διηγορευμένον, ἡμᾶς προσήκεν ἀθετεῖν αὐτῶν τὸ βάπτισμα, κἄν τις ἢ παρ' αὐτῶν εἰληφὼς, προσιόντα τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦτον ἀναβαπτίζειν· ἐὰν μέν τοι μέλλοι τῇ καθόλου οἰκονομίᾳ τοῦτο ἐμπόδιον ἔσεσθαι, πάλιν τῷ ἔθει χρηστέον, καὶ τοῖς οἰκονομήμασι τὰ καθ' ἡμᾶς πατράσιν ἀκολουθητέον· ὑφορῶμαι γὰρ μή ποτε ὡς βουλόμεθα ὀκνηροὺς αὐτοὺς περὶ τὸ βαπτίζειν ποιῆσαι, ἐμποδίσωμεν τοῖς σωζομένοις διὰ τὸ τῆς προτάσεως αὐστηρόν· εἰ δὲ ἐκεῖνοι φυλάσσουσι τὸ ἡμέτερον βάπτισμα, τοῦτο ἡμᾶς δυσωπείτω· οὐ γὰρ ἀντιδιδόναι αὐτῆς ὑπεύθυνοι χάριν ἐσμὲν, ἀλλὰ δουλεύειν ἀκριβείᾳ κανόνων· παντὶ δὲ λόγῳ τυπωθήτω, τοὺς ἀπὸ τοῦ βαπτισμοῦ ἐκείνων προσερχομένους, χρίεσθαι ἐπὶ τῶν πιςῶν δηλονότι, καὶ οὕτως προσιέναι τοῖς μυςηρίοις· Οἶδα δὲ, ὅτι τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς περὶ Ἰζόην καὶ Σατορνῖνον, ἀπ' ἐκείνης ὄντας τῆς τάξεως, προσεδεξάμεθα εἰς τὴν τάξιν καὶ καθέδραν τῶν ἐπισκόπων· ὥστε τοὺς τῷ τάγματι ἐκείνων συνημμένους, οὐκέτι δυνάμεθα διακρίνειν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, οἷον κανόνα τινα τῆς πρὸς αὐτοὺς κοινωνίας ἐκθέμενοι, διὰ τῆς τῶν ἐπισκόπων παραδοχῆς.

ΚΕΦ. Β.

Τί ἐστιν αἱρετικός.

Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως κανὼν ς'.

ς' Ἐπειδὴ πολλοὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν etc. ut p. 230.

Ἡ α' διάτ. τοῦ α' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὡς ὁ μὴ δοξάζων τὴν ἁγίαν τριάδα ἐν μιᾷ θεότητι ἰσοδύναμον, οὔτε χριστιανὸς λέγεται, ἀλλ' ἄφρων ἐστὶ καὶ αἱρετικὸς ἄτιμος καὶ τιμωρεῖται· καὶ τίτ. ε' τοῦ αὐτοῦ βιβλ.

ὅτι αἱρετικός ἐστι καὶ τοῖς κατὰ αἱρετικῶν ὑπόκειται νόμοις, ὁ μικρὸν γοῦν ἐκκλίνων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως· καὶ διάτ. ιβ′ τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι αἱρετικός ἐστιν, ὁ μὴ ὢν ὀρθόδοξος· ἡ δὲ α′ διάτ. τοῦ γ′ τίτ. τῶν νεαρῶν, αἱρετικοὺς λέγει πάντας τοὺς μὴ ὄντας κοινωνικούς· ἐν πλάτει δὲ τὰ περὶ τῶν αἱρετικῶν ἀνήνεκται ἐν τῷ ε′ τίτ. τοῦ κώδ. ἐν ᾧ κωλύονται ἔχειν προνόμια, ἢ διδάσκειν, ἢ ποιεῖν κληρικοὺς, ἢ λιτανεύειν δημοσίᾳ ἢ ἐν οἴκῳ· ἐπεὶ τινὸς τοιούτου γενομένου, ἡ τάξις τοῦ ἐπάρχου λίτρας δίδωσιν ρ′· αἱ δὲ ἐπιχώριοι ν′· καὶ ὅτι τὰ συνακτήρια αὐτῶν, ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία λαμβάνει· καὶ ὅτι οἱ Μανιχαῖοι καὶ οἱ Δονατισταὶ ἐσχάτως τιμωροῦνται καὶ δημεύονται, καὶ οὔτε διατίθενται, ἢ ὁπωσοῦν συναλλάσσουσι, καὶ οὔτε ὑπὸ παίδων μὴ ὄντων ὀρθοδόξων κληρονομοῦνται, καὶ μετὰ θάνατον κατηγοροῦνται καὶ ἀκυροῦνται αἱ διαθῆκαι αὐτῶν· καὶ ὅτι τῶν πόλεων ἐκβάλλονται, καὶ ὅτι ταῖς ἐκκλησίαις προσκυροῦνται οἱ οἶκοι ἐν οἷς αἱρετικοὶ γνώμῃ τῶν δεσποτῶν συνάγονται· καὶ ὅτι τῶν βουλευτικῶν ἢ ταξεωτικῶν λειτουργιῶν οὐκ ἀπολύονται· καὶ ὅτι οὐ ποιοῦσι μοναστήρια οὔτε στρατεύονται· καὶ πῶς τιμωροῦνται οἱ κατὰ τῶν ἁγίων συνόδων γράφοντες, ἢ ἔχοντες, ἢ ἀναγινώσκοντες αὐτά· καὶ ὅτι οὐ θάπτονται νομίμως· καὶ ὅτι οὐ γίνονται ἀξιωματικοὶ, ἢ συνήγοροι, ἢ ἔκδικοι, ἢ πατέρες πόλεων, γίνονται δὲ κορτελῖνοι· καὶ πῶς ἀναγκάζονται τοὺς παῖδας ὀρθοδόξους ὄντας τρέφειν, καὶ γράφειν κληρονόμους, καὶ διδόναι αὐτοῖς προῖκα, καὶ πρὸ γάμου δωρεάς· καὶ ὅτι τῶν γονέων ἀμφισβητούντων, ἐπικρατέστερός ἐστιν ὁ θέλων τῇ ὀρθοδοξίᾳ τοὺς παῖδας προσαγαγεῖν, καὶ ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι παῖδες πλημμελοῦντες εἰς αἱρετικοὺς γονεῖς τιμωροῦνται· καὶ ὅτι οὔτε βαπτίζουσιν οἱ αἱρετικοὶ, οὔτε φρον-

τίζουσιν ἢ διοικοῦσι χωρία δι' ἑαυτῶν ἢ παρενθέτων, οὔτε παιδεύουσιν, οὔτε κληρονομοῦσιν, οὔτε πραγματεύονται ἐντὸς ἱερῶν περιβόλων· καὶ ὅτι ἐν δικαστηρίῳ οὐ καταμαρτυροῦσιν ὀρθοδόξου, εἰ μὴ εἰς βουλευτήριον ὀρθόδοξος ἕλκοιτο· ὡς διάτ. β' τοῦ η' τίτ. τῶν νεαρῶν, ἔστι δὲ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὅλων μβ'· ἐν δὲ τελευταίαις βουλήσεσι καὶ συμβουλίαις μαρτυροῦσιν· ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ η' κεφ. τοῦ ι' τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος· περὶ δὲ ἰουδαίων διαλαμβάνει ὁ θ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. ἐν ᾧ καὶ τὰς συναγωγὰς αὐτῶν λέγει μὴ μιτατεύεσθαι, μήτε αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν, ἢ ἐν ταῖς ἑορταῖς αὐτῶν σωματικῶς λειτουργεῖν· οὔτε ἐνάγονται, οὔτε παρὰ τῶν χριστιανῶν ἐπηρεάζονται, οὔτε γαμοῦσι χριστιανάς, καὶ ὅτι αὐτοὶ τὰ ἴδια ἀγορανομοῦσι, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν γάμων οὐ φυλάττουσι τὸν νόμον αὐτῶν, καὶ ὅτι ἐπὶ μόνοις χρηματικοῖς δικαστὰς ἰουδαίους αἱρεῖσθαι δύνανται· καὶ ὅτι τὸν στεφανητικὸν κανόνα οἱ ἔξαρχοι αὐτῶν ἰδιοκινδύνως εἰσάγουσι ταῖς λαργιτιόσι, καὶ ὅτι οὐδὲν αὐτοὺς δεῖ τολμᾷν κατὰ χριστιανῶν.

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ βιβλίων αἱρετικῶν.

Ἀποστόλων κανὼν ξ'.

ξ' Εἴ τις τὰ ψευδεπίγραφα etc. ut p. 129.

Συνόδου Νικαίας τὸ β', κανὼν θ'.

Περὶ τοῦ μὴ κρύπτειν τινὰ τῆς χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως βιβλίον.

θ' Πάντα τὰ μειρακιώδη ἀθύρματα, καὶ μανιώδη βακχεύματα τὰ ψευδοσυγγράμματα τὰ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γενόμενα, δέον δοθῆναι ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ Κωνσταντινουπό-

λεως, ἵνα ἀποτεθῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν αἱρετικῶν βιβλίων· εἰ δέ τις εὑρεθείη ταῦτα κρύπτων, εἰ μὲν ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναχὸς, ἀφοριζέσθω.

Ἡ γ′ διάτ. τοῦ α′ τίτ. τοῦ α′ βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, τὰ κατὰ χριστιανῶν Πορφυρίου καὶ ἄλλων συγγράμματα καιέσθωσαν, καὶ τὰ Νεστορίου, καὶ ὅσα μὴ συμφωνεῖ ταῖς ἐν Νικαίᾳ καὶ Ἐφέσῳ συνόδοις, καὶ Κυρίλλῳ τῷ Ἀλεξανδρείας, ὧν οὐκ ἔξεστι παρεξιέναι τὴν πίστιν· οἱ δὲ τὰ λεχθέντα βιβλία ἔχοντες καὶ ἀναγινώσκοντες, ἐσχάτως τιμωροῦνται· τίτ. δ′ διάτ. ι′, οἱ μαθηματικοὶ μὴ καίοντες ἐπὶ τῶν ἐπισκόπων τὰς βίβλους αὐτῶν, καὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ προσιόντες, πάσης ἀπωθοῦνται πόλεως· εὑρισκόμενοι δὲ ἐν πόλεσι δεπορτατεύονται· τίτ. ε′ διάτ. ϛ′, τὰ γραφέντα Νεστορίῳ κατὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου οὐκ ἔξεστιν ἔχειν, ἢ ἀναγινώσκειν, ἢ μεταγράφεσθαι, ἀλλὰ καίονται· ἐν τῷ ζητεῖν αὐτῶν περὶ πίστεως, οὐ δεῖ αὐτῶν μεμνῆσθαι· οὔτε δεῖ αὐτοὺς ἐν οἱῳδήποτε ἰδίῳ τόπῳ δέχεσθαι· ὁ δὲ παραβαίνων τὸν νόμον, δημεύεται· οὐ λέγονται δὲ οἱ Νεστοριανοὶ, χριστιανοὶ, ἀλλὰ Συμωνιανοὶ· ὥσπερ οἱ Ἀρειανοὶ, Πορφυριανοί· διάτ. η′, οὐδενὶ ἔξεστι κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου γράφειν ἢ ἀναγινώσκειν ἢ ὑπαγορεύειν ἢ ἔχειν γράμματα, ἐπεὶ διηνεκῶς δεπορτατεύεται· καὶ ὁ προσελθὼν ἐπὶ τῷ μαθεῖν, ι′ λίτρας δίδωσι τῷ φίσκῳ· καὶ ὁ διδάσκων τὰ κεκωλυμένα, ἐσχάτως τιμωρεῖται· πάντα δὲ τὰ συγγράμματα Εὐτυχοῦς καὶ Ἀπολιναρίου, καιέσθωσαν· εἰ δὲ ταῦτα παρίδωσιν οἱ ἄρχοντες, ἢ αἱ τάξεις αὐτῶν, ἢ οἱ ἔκδικοι, ἀπὸ δέκα λιτρῶν τῷ φίσκῳ προστιμῶνται· διάτ. ιϛ′, ὁ ἔχων βιβλία μανιχαϊκὰ, καὶ μὴ φανερῶν αὐτὰ ἐπὶ τῷ καυθῆναι, τιμωρεῖ-

ται· καὶ ἡ ε΄ διάτ. τοῦ α΄ τίτ. τῶν νεαρῶν κελεύει τοὺς ἔχοντας τὰ Σεβήρου συγγράμματα καὶ μὴ καίοντας αὐτὰ, χειροκοπεῖσθαι· λέγει δὲ καὶ βιβλ. ι΄ τίτ. β΄, διάτ. δ΄· ὅτι οὐ διαιροῦνται μεταξὺ τῶν κληρονόμων τὰ ἐν τῇ κληρονομίᾳ εὑρεθέντα μαγικὰ βιβλία, ἀλλὰ δοκιμασίᾳ τοῦ δικαστοῦ φθείρονται· ἡ δὲ ε΄ διάτ. τοῦ γ΄ τίτ. τῶν νεαρῶν ἐπιτρέπει τοῖς ἰουδαίοις ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ ἑλληνιστὶ καὶ ταῖς ἄλλαις διαλέκτοις πρὸς τοὺς τόπους τὰς γραφὰς ἀναγινώσκειν, κατὰ τὴν τῶν ο΄ καὶ τὴν Ἀκύλα παράδοσιν· ὁ δὲ τὴν τοιαύτην κωλύων ἀνάγνωσιν, δημεύεται καὶ ἐξορίζεται.

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ καθαιρέσεως ξοάνων.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν πη΄ πδ΄.

Περὶ τῶν ἐγκαταλειμμάτων τῶν εἰδώλων, καὶ ναῶν τῶν ὀφειλόντων ἐξαλειφθῆναι, ὧν χάριν αἰτῆσαι δεῖ τοὺς θρησκευτικωτάτους βασιλεῖς.

πη΄ Ὥστε τὰ ἐγκαταλείμματα τῶν εἰδώλων τὰ κατὰ πᾶσαν τὴν Ἀφρικὴν, κελεῦσαι παντελῶς ἀνακοπῆναι· καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς τόποις παραθαλασσίοις καὶ διαφόροις κτήσεσιν, ἀκμάζει ἔτι τῆς πλάνης ταύτης ἡ ἀδικία· ἵνα παραγγελθῶσι καὶ αὐτὰ ἀπαλειφθῆναι, καὶ οἱ ναοὶ αὐτῶν οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ ἐν ἀποκεκρυμμένοις τόποις, χωρίς τινος εὐκοσμίας καθεστῶτες, παντὶ τρόπῳ κελευσθῶσι καταστραφῆναι.

Περὶ τοῦ τὰ λείψανα τῶν εἰδώλων ἐκριζωθῆναι.

πδ΄ Ὁμοίως ἤρεσεν αἰτηθῆναι ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτάτων βασιλέων, ἵνα τὰ λείψανα τῆς εἰδωλολατρίας μὴ μόνον τὰ ἐν ξοάνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν οἱοισδήποτε τόποις, ἢ ἄλσεσιν, ἢ δένδροις, παντὶ τρόπῳ ἐξαλειφθῶσιν.

Ἡ α΄ διάτ. τοῦ ια΄ τίτ. τοῦ α΄ βιβλ. τοῦ κώδ. κελύει τὰ ἱερὰ κλείεσθαι.

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ Νεστορίου, Μουσαίου, Εὐτυχιανοῦ, Μαξίμου, Πορφυρίου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν καταστάντων αἱρετικῶν, ἢ ὀρθοδόξων ἐκβληθέντων.

Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως κανὼν δ΄.

Περὶ Μαξίμου τοῦ κυνικοῦ καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀταξίας, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλεως γενομένης· ὥστε μήτε Μάξιμον ἐπίσκοπον ἢ γενέσθαι ἢ εἶναι, μὴ δὲ τοὺς παρ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας ἐν οἰωδήποτε βαθμῷ κλήρου, πάντων καὶ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ἀκυρωθέντων. δ΄

Συνόδου Ἐφέσου κανὼν α΄ β΄ γ΄ δ΄ ε΄.

Ἐπειδὴ δὲ ἐχρῆν καὶ τοὺς ἀπολειφθέντας τῆς ἁγίου συνόδου, καὶ μείναντας κατὰ χώραν ἢ πόλιν, διά τινα αἰτίαν ἐκκλησιαστικὴν ἢ σωματικὴν, μὴ ἀγνοῆσαι τὰ περὶ αὐτῶν τετυπωμένα, γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιότητί τε καὶ ἀγάπῃ, ὅτι περ εἴτε ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ἀποστατήσας τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, προσέθετο τῷ τῆς ἀποστασίας συνεδρίῳ, ἢ μετὰ τοῦτο προστεθείη, ἢ τὰ Κελεστίνου ἐφρόνησεν ἢ φρονῇ, οὗτος κατὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων διαπράττεσθαί τι οὐδαμῶς δύναται, πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς συνόδου ἐκβεβλημένος, καὶ ἀνενέργητος ὑπάρχων· ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόποις, καὶ τοῖς πέριξ μητροπολίταις, τοῖς τὰ τῆς ὀρθοδοξίας φρονοῦσιν, ὑποκείσεται εἰς τὸ πάντη καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς ἐκβληθῆναι. α΄

Εἰ δέ τινες ἐπαρχιῶται ἐπίσκοποι, ἀπελείφθησαν τῆς β΄

ἁγίας συνόδου, καὶ τῇ ἀποστασίᾳ προσετέθησαν, ἢ προστεθῆναι πειραθεῖεν, ἢ καὶ ὑπογράψαντες τῇ Νεςορίου καθαιρέσει, ἐπαλινδρόμησαν πρὸς τὸ τῆς ἀποςασίας συνέδριον, τούτους πάντη κατὰ τὸ δόξαν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ἀλλοτρίους εἶναι τῆς ἱερωσύνης καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκπίπτοντας.

γ' Εἰ δέ τινες καὶ τῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει ἢ χώρᾳ κληρικῶν, ὑπὸ Νεςορίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὄντων τῆς ἱερωσύνης ἐκωλύθησαν διὰ τὸ ὀρθῶς φρονεῖν, ἐδικαιώσαμεν καὶ τούτους τὸν ἴδιον ἀπολαβεῖν βαθμόν· κοινῶς δὲ τῇ ὀρθοδόξῳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ συμφρονοῦντας κληρικοὺς κελεύομεν τοῖς ἀποστατήσασιν ἢ ἀφισταμένοις ἐπισκόποις μηδόλως ὑποκεῖσθαι κατὰ μηδένα τρόπον.

δ' Εἰ δέ τινες ἀποστατήσαιεν τῶν κληρικῶν, καὶ τολμήσαιεν, ἢ κατ' ἰδίαν ἢ δημοσίᾳ, τὰ Νεςορίου ἢ τὰ Κελεστίνου φρονῆσαι, καὶ τούτους εἶναι καθῃρημένους, ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου δεδικαίωται.

ι' Ὅσοι δὲ ἐπὶ ἀτόποις πράξεσι κατεκρίθησαν ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου, ἢ ὑπὸ τῶν οἰκείων ἐπισκόπων, καὶ τούτοις ἀκανονίςως κατὰ τὴν ἐν ἅπασιν ἀδιαφορίαν αὐτοῦ ὁ Νεςόριος, ἢ οἱ τὰ αὐτοῦ φρονοῦντες, ἀποδοῦναι ἢ ἐπειράθησαν ἢ πειραθεῖεν κοινωνίαν ἢ βαθμὸν, ἀνωφελήτους μένειν καὶ τούτους, καὶ εἶναι οὐδὲν ἧττον καθῃρημένους ἐδικαιώσαμεν.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν ιθ'.

ιθ' Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· τῆς ἐμῆς μετριότητος ἡ ἀπόφασίς ἐστιν αὕτη· ἐπειδὴ ἥσυχοι καὶ ὑπομονητικοὶ ὀφείλομεν εἶναι, καὶ διαρκῆ τὸν πρὸς πάντας ἔχειν οἶκτον, ἅπαξ τούτους τοὺς εἰς κλῆρον ἐκκλησιαστικὸν προαχθέντας ὑπό τινων ἀδελφῶν ἡμῶν, ἐὰν μὴ βούλοιντο ἐπανέρχεσθαι εἰς ἃς κατωνομάσθησαν ἐκκλησίας, τοῦ λοιποῦ μὴ ὑποδέχεσθαι· Εὐτυχιανὸν

δὲ, μήτε ἐπισκόπου ἑαυτῷ διεκδικεῖν ὄνομα· ἀλλ' οὐδὲ Μουσαῖον ὡς ἐπίσκοπον ὀνομάζεσθαι· εἰ δὲ λαϊκὴν κοινωνίαν ἀπαιτοῖεν, μὴ χρῆναι αὐτοὺς ἀρνεῖσθαι.

Πάντες εἶπον. – Ἀρέσκει.

ΚΕΦ. ϛ.

Περὶ τοῦ μὴ ὀφείλειν ἀναφορὰν γίνεσθαι παρόντος αἱρετικοῦ.

Τιμοθέου κανὼν θ'. – Ἐρώτησις.

Εἰ ὀφείλει κληρικὸς εὔχεσθαι παρόντων ἀρειανῶν etc. ut p. 151. θ'

ΚΕΦ. Ζ.

Περὶ κληρικῶν αἱρετικῶν τῇ ὀρθοδόξῳ προσιόντων ἐκκλησίᾳ.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν νζ' ξη'.

Ὥστε τοὺς μικροὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτιζομένους, ἐν τῇ καθολικῇ κληρικοὺς χειροτονεῖσθαι.

Διὸ ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ συνόδῳ ὁρισθὲν μέμνηται ἅμα νζ
ἐμοὶ ἡ ὑμετέρα ὁμοψυχία, ὥστε τοὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς μικροὺς βαπτιζομένους, καὶ μηδέπω δυναμένους γινώσκειν τῆς πλάνης αὐτῶν τὸν ὄλεθρον, μετὰ τὸ εἰς χεῖραν λογισμοῦ δεκτικὴν παραγενέσθαι, ἐπιγνωσθείσης τῆς ἀληθείας, τὴν φαυλότητα ἐκείνων βδελυττομένους, πρὸς τὴν καθολικὴν τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαν, τὴν ἀνὰ πάντα τὸν κόσμον διακεχυμένην, τάξει ἀρχαίᾳ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν ἀναδεχθῆναι τοὺς τοιούτους, καὶ ἐκ τοῦ τῆς πλάνης ὀνόματος μὴ ὀφείλειν ἐμποδίζεσθαι εἰς τάξιν κληρώσεως, ὁπόταν τὴν ἀληθινὴν ἐκκλησίαν ἰδίαν ἑαυτῶν ἐλογίσαντο πίστει προσερχόμενοι, καὶ ἐν αὐτῇ τῷ Χριστῷ πιστεύσαντες, τῆς τριάδος τὰ ἁγιάσματα ὑπεδέξαντο· ἅ τινα πάντα εὐσεβῆ καὶ ἅγια καὶ θεῖα

εἶναι δῆλόν ἐστι, καὶ ἐν τούτοις πᾶσαν τὴν τῆς ψυχῆς ἐλπίδα ὑπάρχειν· κᾂν εἰ τὰ μάλιστα οὖν καὶ ἡ τῶν αἱρετικῶν προληφθεῖσα τόλμα, τῷ ὀνόματι τῆς ἀληθείας ἐναντιούμενά τινα παραδιδόναι προπετεύεται, ταῦτα ἐπειδὴ ἁπλᾶ εἰσιν, ὡς διδάσκει ὁ ἅγιος ἀπόστολος λέγων, εἷς θεὸς, μία πίστις, ἓν βάπτισμα, καὶ ὀφεῖλον προσάπαξ δίδοσθαι, ἐπαναληφθῆναι οὐκ ἔξεστιν, ἀναθεματιζομένου τοῦ τῆς πλάνης ὀνόματος, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἀναδεχθῶσιν εἰς τὴν μίαν ἐκκλησίαν, τὴν ὡς εἴρηται περιστερὰν καὶ μόνην μητέρα τῶν χριστιανῶν· ἐν ᾗ πάντα τὰ ἁγιάσματα σωτηριωδῶς αἰώνια καὶ ζωτικὰ παραλαμβάνονται, ἅ τινα τοῖς ἐπιμένουσιν ἐν τῇ αἱρέσει, μεγάλην τῆς καταδίκης τὴν τιμωρίαν περίζουσιν· ἵνα ὅπερ ἦν αὐτοῖς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πρὸς τὴν αἰωνίαν ζωὴν ἀκολουθητέον φωτεινότερον, τοῦτο γένηται αὐτοῖς ἐν τῇ πλάνῃ σκοτεινότερον, καὶ πλέον καταδεδικασμένον· ὅπερ τινὲς ἔφυγον, καὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς καθολικῆς μητρὸς τὰ εὐθύτατα ἐπιγνόντες, πάντα ἐκεῖνα τὰ ἅγια μυστήρια, φίλτρῳ τῆς ἀληθείας ἐπίστευσαν καὶ ὑπεδέξαντο· τοῖς οὖν τοιούτοις, ὅταν δοκιμὴ χρηστοῦ βίου προσέλθοι, ἀναμφιβόλως καὶ κλῆρος πρὸς ὑπουργίαν τῶν ἁγίων προσκυρωθήσεται· καὶ μάλιστα ἐν τῇ τοσαύτῃ τῶν πραγμάτων ἀνάγκῃ, οὐδείς ἐστιν ὁ μὴ τοῦτο παραχωρῶν· εἰ δέ τινες τοῦ αὐτοῦ δόγματος κληρικοὶ, μετὰ τοῦ πλήθους καὶ τῶν τιμῶν αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς μετελθεῖν ποθήσουσιν, οἵ τινες τῷ ἔρωτι τῆς τιμῆς συμβουλεύουσι πρὸς ζωὴν, καὶ κατέχουσι πρὸς σωτηρίαν, ἀλλὰ τοῦτο καταλειπτέον κρίνω τῇ μείζονι κατανοήσει, ψηφισομένων τῶν προλεχθέντων ἀδελφῶν, ἵνα τῇ συνετωτέρᾳ αὐτῶν βουλῇ τῆς ἡμετέρας ἀναφορᾶς τὸν λόγον διαγνῶσιν· καὶ ἡμᾶς βεβαιῶσαι καταξιώ-

σωσιν, εἰς τὸ ὀφεῖλον περὶ τούτου τοῦ πράγματος παρ' ἡμῶν τυπωθῆναι· μόνον δὲ περὶ τῶν ἐν νηπιότητι βαπτισθέντων, ἀρκούμεθα, ἵνα εἰ ἀρέσκει αὐτοῖς, τῇ ἡμετέρᾳ συναινέσωσι προαιρέσει περὶ τοῦ χειροτονεῖσθαι τούτους· πάντα τοίνυν ἃ ἀνωτέρω συνηγάγομεν παρὰ τοῖς ἁγιωτάτοις ἐπισκόποις, πρακτέα εἶναι δικαιοῖ ἅμα ἐμοὶ ἡ ἔντιμος ὑμῶν ἀδελφότης.

Περὶ τοῦ τοὺς κληρικοὺς τῶν Δονατιστῶν ἐν τῷ κλήρῳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀναδέχεσθαι.

Ἐς ὕστερον ἤρεσεν, ἵνα γράμματα πεμφθῶσι πρὸς τοὺς ξϑ' ἀδελφοὺς καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν ἀποστολικὴν καθέδραν, ἐν ᾗ προκάθηται ὁ μνημονευθεὶς προσκυνητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἡμῶν Ἀναστάσιος, ἐπειδὴ γινώσκει τὴν Ἀφρικὴν, μεγάλην ἔχειν ἀνάγκην· ὥστε διὰ τὴν τῆς ἐκκλησίας εἰρήνην καὶ χρησιμότητα, καὶ αὐτῶν τῶν Δονατιστῶν οἵ τινες δήποτε κληρικοὶ, διορθουμένης τῆς βουλῆς πρὸς τὴν καθολικὴν ἑνότητα μετελθεῖν θελήσαιεν, κατὰ τὴν ἑνὸς ἑκάστου καθολικοῦ ἐπισκόπου προαίρεσιν, καὶ βουλὴν τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κυβερνῶντος τὴν ἐκκλησίαν, ἐὰν τοῦτο συμβάλλεσθαι τῇ τῶν χριστιανῶν εἰρήνῃ φανείη, ἐν ταῖς ἰδίαις τιμαῖς αὐτοὺς ἀναδεχθῆναι· καθὼς καὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι χρόνοις περὶ τῆς αὐτῆς διαστάσεως γενέσθαι φανερόν ἐστιν· ὅπερ πολλῶν καὶ σχεδὸν πασῶν, τῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς ἡ τοιαύτη πλάνη ἀνεφύη, τὰ παραδείγματα μαρτύρονται· οὐχ' ἵνα ἡ σύνοδος ἡ ἐν τοῖς περαματικοῖς μέρεσι περὶ τούτου τοῦ πράγματος γενομένη διαλυθῇ, ἀλλ' ἵνα ἐκεῖνο μείνῃ περὶ τοὺς οὕτως μετελθεῖν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν βουλομένους· ὥστε μηδεμίαν ἐπὶ τούτων τῆς ἑνότητος συντομίαν περιεργάζεσθαι, δι' ὧν δὲ παντὶ τρόπῳ ἐκτελεσθῆναι, ἡ καθολικὴ ἑνότης φανερῷ-

κέρδει τῶν ἀδελφικῶν ψυχῶν φανείη, ἐν τοῖς τόποις οἷς διάγουσι μὴ ἐμποδίσῃς τούτοις τὸ ὁρισθὲν κατὰ τῶν τιμῶν αὐτῶν ἐν τῇ περαματικῇ συνόδῳ· ὁπόταν τὸ σωθῆναι οὐδενὶ προσώπῳ ἀποκέκλεισται· τουτέστιν ἵνα οἱ χειροτονηθέντες ἐν τῷ τῶν Δονατιστῶν μέρει, ἐὰν πρὸς τὴν καθολικὴν σύνοδον μὴ δεχθῶσιν ἐν ταῖς οἰκείαις τιμαῖς, ἀλλὰ μᾶλλον οὗτοι προσδεχθῶσι, δι' ὧν τῇ καθολικῇ ἑνότητι γίνεται πρόνοια.

Βασιλείου κανὼν α'.

Τὸ μὲν οὖν περὶ τοὺς Καθαροὺς ζήτημα etc. ut p. 379.
Οἱ τοίνυν Πεπουζηνοὶ etc. ut p. 380.
Οἱ δὲ Καθαροὶ etc. ut p. 381.

Θεοφίλου ἐκ τοῦ ὑπομνηστικοῦ κεφ. α'.

α' Περὶ τῶν κοινωνησάντων τοῖς Ἀρειανοῖς, καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὰς ἐκκλησίας κατεχόντων, ὡς ἔθει τὸ ἔθος γινέσθω· οὕτω μέν τοι, ὥστε ἑτέρους καταστῆναι μαρτυρουμένους ἐν ὀρθοδοξίᾳ κἀκείνους ἀλίζεσθαι· οὕτως οἰκονομουμένων καὶ τούτων, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι πεποιήκασιν οἱ ἐν Θηβαΐδι ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι, οἱ καταστάντες παρὰ Ἀπολλωνος τοῦ ἐπισκόπου, καὶ κοινωνήσαντες τοῖς ἔχουσι τὰς ἐκκλησίας Ἀρειανοῖς ἐπιτιμάσθωσαν, εἴ γε γνώμῃ αὐτῶν πεποιήκασι τοῦτο· εἰ δὲ ὑπήκοοι γεγόνασι τῷ οἰκείῳ ἐπισκόπῳ, ἀλιζέσθωσαν, ὡς μὴ ἐπεγνωκότες τὸ εὔλογον· καὶ εἰ μὲν πάντες οἱ λαοὶ τούτους ἀποποιοῦνται μετὰ τῶν ἄλλων, ἕτεροι χειροτονείσθωσαν· εἰ δὲ ἀντιποιοῦνται αὐτῶν μετ' ἐκείνων οἷς κεκοινωνήκασι ταύτης, οὗτοι ἀποπειράσθωσαν τῆς συνηθείας, ᾗ ἐχρήσαντο οἱ ἐν Θηβαΐδι πάντες ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι.

ΚΕΦ. Η.

Περὶ ἐπισκόπων, ἢ κληρικῶν συγκοινωνούντων, ἢ συνευχομένων αἱρετικοῖς, ἢ ἐπιτρεπόντων αὐτοῖς ἐνεργεῖν, ἢ δεχομένων αὐτῶν βάπτισμα ἢ θυσίαν.

Ἀποστόλων κανὼν ι′ με′ μς′.

Εἴ τις ἀκοινωνήτῳ κἂν, ἐν οἴκῳ συνεύξεται, οὗτος ἀφοριζέσθω. (ut p. 148.) ι′

Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, αἱρετικοῖς συνευξάμενος etc. ut p. 148. με′

Ἐπίσκοπον ἢ πρεσβύτερον αἱρετικῶν δεξαμένους βάπτισμα etc. ut p. 148. μς′

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν β′.

Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ etc. ut p. 145. β′

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λγ′.

Ὅτι οὐ δεῖ αἱρετικοῖς ἢ σχισματικοῖς συνεύχεσθαι. λγ′

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ ιε′ κεφ. τοῦ γ′ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. Θ.

Περὶ ἐπισκόπων ἢ κληρικῶν λαμβανόντων εὐλογίας ἐξ αἱρετικῶν ἢ ἰουδαίων, ἢ εὐχομένων ἐν ἐκκλησίαις ἢ μοναστηρίοις αἱρετικῶν, ἢ ἐθνικῶν, ἢ σαββατιζόντων, ἢ συνεορταζόντων τοῖς ἰουδαίοις, ἢ προσφερόντων συναγωγαῖς ἢ ἱεροῖς ἐθνῶν, καὶ περὶ Ἀγγελιτῶν.

Ἀποστόλων κανὼν ξε′ ο′.

Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, εἰσέλθοι εἰς συναγωγὴν ἰου- ξε′

δαίων ἢ αἱρετικῶν προσεύξασθαι, καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω. (ut p. 266.)

ο' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν, νηστεύοι μετὰ ἰουδαίων etc. ut p. 266.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν Θ' κΘ' λβ' λε' λζ' λΘ' λΘ'.

Θ' Περὶ τοῦ μὴ συγχωρεῖν εἰς τὰ κοιμητήρια, ἢ εἰς τὰ λεγόμενα μαρτυρεῖα πάντων τῶν αἱρετικῶν, ἀπιέναι τοὺς τῆς ἐκκλησίας, εὐχῆς ἢ θεραπείας ἕνεκα· ἀλλὰ τοὺς τοιούτους, ἐὰν ὦσι πιστοὶ, ἀκοινωνήτους γίνεσθαι μέχρι τινός· μετανοοῦντας δὲ καὶ ἐξομολογουμένους ἐσφάλθαι, παραδέχεσθαι.

κΘ' Ὅτι οὐ δεῖ χριστιανοὺς ἰουδαΐζειν etc. ut p. 181.

λβ' Ὅτι οὐ δεῖ αἱρετικῶν εὐλογίας λαμβάνειν, αἵ τινές εἰσιν ἀλογίαι μᾶλλον ἢ εὐλογίαι.

λε' Ὅτι οὐ δεῖ χριστιανοὺς, ἐγκαταλείπειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπιέναι, καὶ ἀγγέλους ὀνομάζειν, καὶ συνάξεις ποιεῖν· ἅπερ ἀπηγόρευται· εἴ τις οὖν εὑρεθῇ ταύτῃ τῇ κεκρυμμένῃ εἰδωλολατρείᾳ σχολάζων, ἔστω ἀνάθεμα· ὅτι ἐγκατέλιπε τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ εἰδωλολατρείᾳ προσῆλθεν.

λζ' Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν αἱρετικῶν, ἢ ἰουδαίων τὰ πεμπόμενα ἑορταστικὰ λαμβάνειν, μὴ δὲ συνεορτάζειν αὐτοῖς.

λη' Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν ἰουδαίων ἄζυμα λαμβάνειν ἢ κοινωνεῖν ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν.

λΘ' Ὅτι οὐ δεῖ τοῖς ἔθνεσι συνεορτάζειν καὶ κοινωνεῖν τῇ ἀθεότητι αὐτῶν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ια'.

ια' Μηδεὶς τῶν ἐν ἱερατικῷ καταλεγομένων τάγματι ἢ λαϊκὸς, τὰ παρὰ τῶν ἰουδαίων ἄζυμα ἐσθιέτω etc. ut p. 266.

Ἡ α' διάτ. τοῦ θ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι τὸ τῇ ὁμάδι τῶν ἰουδαίων ληγατευόμενον, οὐκ ἀπαιτεῖται· λέγει δὲ βιβλ. λδ' τίτ. ε' διάτ. κ', ὅτι τὸ ληγατευόμενον θεμιτῷ σωματείῳ ἢ συστήματι, ἔῤῥωται· τὸ ἐναντίον δὲ ἐπὶ ἀθεμίτου, πλὴν εἰ μὴ τοῖς ἐν τῷ αὐτῷ καθέκαστον ληγατευθῇ, τότε γὰρ ἔῤῥωται· πολλὰ δὲ τοιαῦτα θέματα ἔχει ὁ μη' τίτ. τοῦ ς' βιβλ. τοῦ κώδ. ἡ δὲ θ' διάτ. τοῦ ια' τίτ. τοῦ α' βιβλ. φησὶν, ὅτι ἐάν τι δωρηθῇ ἢ καταλειφθῇ τόποις ἢ προσώποις ἐπὶ συστάσει τῆς τῶν ἑλλήνων πλάνης, ἡ πόλις αὐτὸ λαμβάνει ἐν ᾗ τὰ πρόσωπα οἰκεῖ· ἢ ὑφ' ἣν οἱ τόποι διάκεινται καὶ δαπανῶνται, καθ' ὁμοιότητα τῶν πολιτικῶν προσόδων.

ΚΕΦ. Ι.

Περὶ ἐπισκόπου ἐν εἰδήσει λέγοντος κοινωνικὸν τὸν αἱρετικόν.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ρκδ'.

Περὶ τῶν τοὺς Δονατιστὰς κοινωνῆσαι ψευδομένων ἐπισκόπων.

Ἐὰν δὲ ἀποδειχθῇ τὸν τοιοῦτον ψευσάμενον παρὰ τῆς ρκδ'
ἐκείνων κοινωνίας, ἐν τῷ λέγειν αὐτοὺς κεκοινωνηκέναι, οὓς δείκνυται συνειδήσει αὐτοῦ μὴ κοινωνῆσαι, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν ἔτι μὴν ἀπολέσει.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Περὶ τοῦ μὴ ἀπιέναι πρὸς τοὺς τῶν αἱρετικῶν ψευδομάρτυρας.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λδ'.

Ὅτι οὐ δεῖ πάντα χριστιανὸν ἐγκαταλείπειν μάρτυρας λδ'

Χριστοῦ, καὶ ἀπιέναι πρὸς τοὺς ψευδομάρτυρας, τουτέστιν αἱρετικῶν ἢ αὐτοὺς πρὸς τοὺς προειρημένους αἱρετικοὺς γενομένους· οὗτοι γὰρ ἀλλότριοι τοῦ θεοῦ τυγχάνουσιν, ἔστωσαν οὖν ἀνάθεμα οἱ ἀπερχόμενοι πρὸς αὐτούς.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Περὶ τοῦ μὴ εἰσιέναι τοὺς αἱρετικοὺς, εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ς'.

ς' Περὶ τοῦ μὴ συγχωρεῖν τοῖς αἱρετικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, ἐπιμένοντας τῇ αἱρέσει.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Περὶ γάμων αἱρετικῶν πρὸς ὀρθοδόξους.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ι' λα'.

ι' Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀδιαφόρως πρὸς γάμου κοινωνίαν συνάπτειν τὰ ἑαυτῶν παιδία αἱρετικοῖς.

λα' Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς πάντας αἱρετικοὺς ἐπιγαμίαν ποιεῖν, ἢ διδόναι υἱοὺς ἢ θυγατέρας, ἀλλὰ μᾶλλον λαμβάνειν, εἴ γε ἐπαγγέλλοιντο χριστιανοὶ γενέσθαι.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ιδ'.

ιδ' Ἐπειδὴ ἔν τισιν ἐπαρχίαις συγκεχώρηται τοῖς ἀναγνώσταις etc. ut p. 303.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν κα'.

Ὥστε τὰ τέκνα τῶν κληρικῶν ἐν συνοικεσίῳ μὴ συνάπτεσθαι αἱρετικοῖς.

κα' Ὁμοίως ἤρεσεν, ὥστε τὰ τέκνα τῶν κληρικῶν, ἐθνικοῖς ἢ αἱρετικοῖς γαμικῶς μὴ συνάπτεσθαι.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν οβ΄.

Μὴ ἐξέστω ὀρθόδοξον ἄνδρα αἱρετικῇ συνάπτεσθαι γυναικὶ, μήτε μὴν αἱρετικῷ ἀνδρὶ γυναῖκα ὀρθόδοξον ζεύγνυσθαι· ἀλλ' εἰ καὶ φανῇ τί τοιοῦτον ὑπό τινος τῶν ἁπάντων γινόμενον, ἄκυρον τὸν γάμον ἡγεῖσθαι, καὶ τὸ ἄθεσμον διαλύεσθαι συνοικέσιον· οὐ γὰρ χρὴ τὰ ἄμικτα μιγνύναι, οὐδὲ τῷ προβάτῳ λύκον συμπλέκεσθαι, καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ μερίδι τὸν τῶν ἁμαρτωλῶν κλῆρον· εἰ δὲ παραβῇ τις τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα, ἀφοριζέσθω· εἰ δέ τινες ἔτι ἐν τῇ ἀπιστίᾳ τυγχάνοντες, καὶ οὔπω τῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐγκαταλεγέντες ποίμνῃ, ἀλλήλοις γάμῳ νομίμῳ ἡρμόσθησαν, εἶτα ὁ μὲν τὸ καλὸν ἐκλεξάμενος τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας προσέδραμεν, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ τῆς πλάνης κατεσχέθη δεσμοῦ, μὴ πρὸς τὰς θείας ἀτενίσαι ἀκτίνας ἑλόμενος, εὐδοκεῖ δὲ τῷ πιστῷ ἡ ἄπιστος συνοικεῖν, ἢ τὸ ἔμπαλιν ὁ ἄπιστος τῇ πιστῇ, μὴ χωριζέσθωσαν, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον· ἡγίασται γὰρ ὁ ἄπιστος ἀνὴρ ἐν τῇ γυναικὶ, καὶ ἡγίασται ἡ ἄπιστος γυνὴ ἐν τῷ ἀνδρί. οβ΄

Ὁ πολιτικὸς νόμος, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τὸν γάμον ὁριζόμενος φησὶν, βιβλ. κγ΄ τίτ. β΄ διάτ. α΄, ὅτι γάμος ἐστὶν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνάφεια, καὶ συγκλήρωσις πάσης τῆς ζωῆς, θείου τε καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου κοινωνία, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν ὅρον ἔδει τοὺς γάμῳ συναπτομένους, ὁμοθρήσκους εἶναι· ὅμως οἶδε καὶ δέχεται μεταξὺ ὀρθοδόξου καὶ αἱρετικοῦ γάμον· φησὶ γὰρ βιβλ. α΄ τοῦ κώδ. τίτ. ε΄, διάτ. ιβ΄, ὅτι ἀμφισβητούντων τῶν γονέων, ἐπικρατέστερός ἐστιν ὁ θέλων τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει τοὺς παῖδας προσαγαγεῖν· καὶ διάτ. ιη΄ τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι ἐὰν θάτερος τῶν συνοικούντων ὀρθόδοξος εἴη, καὶ ὁ ἄλλος αἱρετικὸς, δεῖ γίνεσθαι τοὺς παῖδας αὐ-

τῶν ὀρθοδόξους· καὶ βιβλ. ε' τίτ. α' διάτ. ε', ἐὰν ἡ μνηστὴ παραιτῆται τὸν γάμον διὰ τὸ τῆς θρησκείας διάφορον, εἰ μὲν προῄδει τὴν αἰτίαν, ἡ γυνὴ ἢ οἱ γονεῖς αὐτῆς ὑπόκεινται· εἰ δὲ ἠγνόουν, ἢ μετὰ τὸ λαβεῖν τοὺς ἀῤῥαβῶνας ἡ αἰτία συνέβη, τὸ ἁπλοῦν ἀναδίδοται· τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ μνηστῆρος· ἡ δὲ ς' διάτ. τοῦ θ' τίτ. τοῦ α' βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι χριστιανὸς λαμβάνων ἰουδαίαν γαμετὴν, ἢ χριστιανὴν ἰουδαῖος, ἐπὶ μοιχείᾳ κατηγορεῖται.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Περὶ τῶν ἐξ αἱρετικῶν εἰς ὀρθοδοξίαν ἐπιστρεφόντων, καὶ εἰ δυνατὸν τούτους κληροῦσθαι, καὶ τίνες αὐτῶν βαπτίζονται, καὶ τίνες μόνον χρίονται, καὶ ὅτι πράως δεῖ τοῖς αἱρετικοῖς κεχρῆσθαι διὰ τὸ ἐπιστρέψαι αὐτούς.

Συνόδου Νικαίας κανὼν η' ιθ'.

η' Περὶ τῶν ὀνομαζόντων μὲν ἑαυτοὺς Καθαροὺς etc. ut p. 59.

ιθ' Περὶ τῶν παυλιανισάντων etc. ut p. 103.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ζ' η'.

ζ' Περὶ τοῦ τοὺς ἐκ τῶν αἱρέσεων, τουτέστι Ναυατιανῶν ἤτοι Φωτεινιανῶν ἢ Τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν ἐπιστρεφομένους, εἴτουν κατηχουμένους, εἴτε πιστοὺς τοὺς παρ' ἐκείνοις, μὴ προσδέχεσθαι πρὶν ἂν ἀναθεματίσωσι πᾶσαν αἵρεσιν, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ᾗ κατείχοντο· καὶ τότε λοιπὸν τοὺς λεγομένους παρ' αὐτοῖς πιστοὺς, ἐκμανθάνοντας τὰ τῆς πίστεως σύμβολα, χρισθέντας τε τῷ ἁγίῳ χρίσματι, οὕτω κοινωνεῖν τῶν μυστηρίων τῶν ἁγίων.

η' Περὶ τοῦ τοὺς ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ἐπιστρέφοντας, εἰ καὶ ἐν κλήρῳ νομιζόμενοι παρ' αὐτοῖς τυγ-

χάνοιεν, εἰ καὶ μέγιστοι λέγοιντο, τοὺς τοιούτους μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχεῖσθαι τὲ καὶ βαπτίζεσθαι ὑπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων τὲ καὶ πρεσβυτέρων.

Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως κανὼν ζ.

Τοὺς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ etc. ut p. 162. ζ

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν μζ' νζ' ξς'.

Περὶ Δονατιστῶν παιδίων τῶν παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτιζομένων.

Ἤρεσεν, ἵνα ἐρωτήσωμεν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνιερεῖς ἡμῶν Σιρίκιον καὶ Σιμπλικιανὸν etc. ut p. 136. μζ

Τούτων δὲ εναρχθέντων, Ὀνωράτος καὶ Οὐρβανὸς οἱ ἐπίσκοποι τῆς Μαυριτανίας σιτιφένσης χώρας εἶπον.

Ἐκ πολλοῦ ὅτε πρὸς τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην ἀπεστελλόμεθαι, τὰ γραφέντα ὑπερεθέμεθα ταύτῃ τῇ κατανοήσει, ὅτι προσεδοκῶμεν ἀδελφοὺς ἡμῶν παραγενέσθαι τοποτηρητὰς Νουμηδίας· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ὀλίγαι ἡμέραι εἰσὶν, ἀφ' οὗ οἱ προσδοκώμενοι οὐδαμῶς κατέλαβον, περαιτέρω παριδεῖν τὰ ἐνταλέντα ἡμῖν παρὰ τῶν συνεπισκόπων οὐ δεῖ· καὶ διὰ τοῦτο, ἀδελφοὶ, τὴν ἀναφορὰν ἡμῶν προθύμως εἰσδέξασθε· περὶ τῆς πίστεως γὰρ τοῦ ἐν Νικαίᾳ τρακτάτου ἠκούσαμεν, καὶ ἀληθές ἐστι περὶ τῶν γινομένων μετὰ τὸ ἄριστον ἁγίων, ἵνα ἀπὸ νηστικῶν ὡς ἔστιν ἄξιον προσφέρωνται, καὶ τότε ἐβεβαιώθη.

Ὥστε τοὺς μικροὺς παρὰ τοῖς Δονατισταῖς βαπτιζομένους, ἐν τῇ καθολικῇ κληρικοὺς χειροτονεῖσθαι.

Διὸ ἐπειδὴ ἐν τῇ ἀνωτέρω συνόδῳ ὁρισθὲν μέμνηται etc. ut p. 389. νζ

Περὶ τοῦ μετὰ τῶν Δονατιστῶν πράως διαπράξασθαι.

Μετὰ ταῦτα ψηλαφηθέντων καὶ κατανοηθέντων πάντων, ξς'

τῶν· τῇ ἐκκλησιαστικῇ χρησιμότητι συντρέχειν δοκούντων, ἐπινεύσαντος καὶ ἐνηχήσαντος τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ, ἐπελεξάμεθα ἠπίως καὶ εἰρηνικῶς διαπράξασθαι μετὰ τῶν μνημονευθέντων ἀνθρώπων, κἂν εἰ τὰ μάλιστα ἐκ τῆς τοῦ κυριακοῦ σώματος ἑνώσεως ἀνησυχάστῳ διχονοίᾳ ἀποσχίζωσιν· ἵνα ὅσον τὸ ἐν ἡμῖν, πᾶσι καθόλου γνωσθῇ τοῖς τῇ ἐκείνων κοινωνίᾳ καὶ ἑταιρίᾳ σαγηνευθεῖσιν ἀνὰ πάσας τὰς τῆς Ἀφρικῆς ἐπαρχίας, πῶς ἐλεεινῇ πλάνῃ κατεδέθησαν· ἴσως, καθὼς λέγει ὁ ἀπόστολος, ἡμῶν ἐν ἡμερότητι συναγόντων τοὺς τὰ διάφορα φρονοῦντας, δώσει αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν πρὸς τὸ ἐπιγνῶναι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀνασφήλωσιν οἱ ἐκ τῶν τοῦ διαβόλου βρόχων αἰχμαλωτισθέντες αὐτῷ εἰς τὸ αὐτοῦ θέλημα.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ϙε΄.

ϙε΄ Τοὺς προστιθεμένους τῇ ὀρθοδοξίᾳ etc. ut p. 162.

Βασιλείου κανὼν α΄ μζ΄.

α΄ Τὸ μὲν οὖν περὶ τοὺς Καθαροὺς ζήτημα etc. ut p. 379.

Οἱ τοίνυν Πεπουζηνοὶ etc. ut p. 380.

Οἱ δὲ Καθαροὶ καὶ αὐτοὶ etc. ut p. 381.

μθ΄ Ἐγκρατῖται καὶ Σακκοφόροι etc. ut p. 21.

Θεοφίλου ἐκ τῆς πρὸς Ἀφύγγιον ἐπίσκοπον ἐπιστολῆς.

Περὶ τῶν λεγομένων Καθαρῶν.

Δεδήλωκέ μοι ἡ σὴ εὐλάβεια, ὥς τινες τῶν ὀνομαζόντων ἑαυτοὺς Καθαροὺς προσελθεῖν βούλονται τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μεγάλη σύνοδος, ἡ γενομένη ἐν Νικαίᾳ παρὰ τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν, ὥρισεν ὥστε χειροτονεῖσθαι τοὺς προσερχομένους, θέλησον κατὰ τὸν τύπον τοῦτον τοὺς ἐθέλοντας προσέρχεσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ χειροτονεῖν, εἴ γε ὁ βίος αὐτῶν ὀρθός ἐστι, καὶ μηδὲν τούτων ἀντίκειται.

Ἡ κατὰ Κυπριανὸν σύνοδος πάντα αἱρετικὸν ἐρχόμενον εἰς ὀρθοδοξίαν ὁρίζει βαπτίζεσθαι, λέγουσα τὸ τῶν αἱρετικῶν μὴ εἶναι βάπτισμα.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Περὶ τοῦ μήτε ἐπισκόπους μήτε κληρικοὺς δωρεῖσθαι, ἢ ἐν διαθήκῃ διδόναι τί αἱρετικοῖς, κἂν ὦσιν αὐτῶν συγγενεῖς.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν κβ΄ πα΄.

Ὥςε τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς κληρικοὺς μηδὲν συνεισάγειν τοῖς μὴ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς, εἰ καὶ συγγενεῖς ἔτι μὴν ὦσιν.

Μηδὲν διὰ δωρεᾶς τῶν οἰκείων πραγμάτων, ὡς εἴρηται, τοὺς ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς τούτοις συνεισάγειν. κβ΄

Περὶ ἐπισκόπων τῶν αἱρετικοὺς ἢ ἕλληνας κληρονόμους καταλιμπανόντων.

Ὁμοίως ὡρίσθη, ἵνα ἐάν τις ἐπίσκοπος, κληρονόμους πα΄ συγγενεῖς etc. ut p. 345.

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ η΄ κεφ. τοῦ ι΄ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. Ις.

Περὶ αἱρετικῶν μετανοούντων.

Βασιλείου κανὼν ε΄.

Τοὺς δὲ ἐπὶ ἐξόδῳ μετανοοῦντας etc. ut p. 325. ε΄

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ λθ΄ τοῦ θ΄ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Πῶς ἐκδικοῦσιν οἱ ἐπίσκοποι τοὺς ἁρμόζοντας αὐτοῖς τόπους παρὰ αἱρετικῶν κατεχομένους.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ριθ' ρκα'.

Περὶ τοῦ ἐάν τινα διοίκησιν ἐξ αἱρέσεως ἐλευθερώσῃ ἐπίσκοπος, καὶ ἐπὶ τριετίαν κατάσχῃ, μηδένα ταύτην ἀναζητεῖν.

ριθ' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ἐάν τις μετὰ τοὺς νόμους, τόπον τινὰ πρὸς τὴν καθολικὴν ἑνότητα μεταστρέψῃ, καὶ τοῦτο ἐπὶ τριετίαν μηδενὸς ἀναζητοῦντος κατάσχοι, τοῦ λοιποῦ παρ' αὐτοῦ μὴ ἀναζητηθῇ, ἐὰν μέν τοι ἐντὸς τῆς αὐτῆς τριετίας ὑπῆρχεν ἐπίσκοπος ὁ ὀφείλων ἀναζητῆσαι καὶ ἡσύχασεν· εἰ δὲ μὴ ἦν, προκριματισθῇ ἐν τῇ μάτρικι· ἀλλ' ὅτε ὁ χηρεύων τόπος λάβῃ ἐπίσκοπον, ἐξὸν εἴη αὐτῷ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡμέρας ἐντὸς τριετίας ἀναζητῆσαι· ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν ἐπίσκοπος ἐκ τῶν τοῦ Δονάτου μερῶν πρὸς τὴν καθολικὴν ἐπιστρέψῃ, μὴ προκριματισθῇ περὶ τοῦ προορισθέντος χρόνου· ἀλλ' ἐξ ἧς ἡμέρας ἐπέστρεψεν, ἐχέτω ἐξουσίαν ἐντὸς τριετίας ἀναζητεῖν τοὺς τόπους τοὺς τῇ αὐτοῦ ἀνήκοντας καθέδρᾳ.

Περὶ τῶν ἀμελούντων τῶν αὐτοῖς ἀνηκόντων λαῶν.

ρκα' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα οἵ τινες δήποτε ἀμελοῦσι τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων τῇ αὐτῶν καθέδρᾳ etc. ut p. 212.

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ ι' κεφ. τοῦ η' τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. III.

Περὶ τῶν πειρωμένων ἀθετεῖν τὰ ἐν Ἐφέσῳ πραχθέντα.

Συνόδου Ἐφέσου κανὼν ϛ'.

Ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινες βουληθεῖεν τὰ περὶ ἑκάστου πεπραγμένα ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ ἐν Ἐφέσῳ οἱῳδήποτε τρόπῳ παρασαλεύειν, ἡ ἁγία σύνοδος ὥρισεν, εἰ μὲν ἐπίσκοποι εἶεν ἢ κληρικοὶ, τοῦ οἰκείου παντελῶς ἀποπίπτειν βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀκοινωνήτους τυγχάνειν. ϛ'

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ γ' τοῦ παρόντος τίτ.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΓ.

ΠΕΡΙ ΛΑΙΚΩΝ.

TITULUS XIII.

DE LAICIS.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ τοῦ ἀποκινεῖσθαι τὸν λαϊκὸν τῆς ἁγίας κοινωνίας, ἐπὶ τρεῖς κυριακὰς ἐν πόλει διάγοντας, καὶ μὴ συνελθόντας τῇ ἐκκλησίᾳ.

Συνόδου Σαρδικῆς κανὼν ια'.

Ὅσιος ἐπίσκοπος εἶπε· καὶ τοῦτο δὲ ὁρίσαι ὀφείλομεν etc. ια'
ut p. 413.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν π'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβυτέρος, ἢ διάκονος, ἢ τῶν π'
ἐν κλήρῳ καταλεγομένων, ἢ λαϊκὸς, εἰ μηδεμίαν ἀνάγκην βαρυτέραν ἔχει etc. ut p. 144.

ΚΕΦ. Β.

Περὶ λαϊκῶν δευτερογαμούντων, ἢ πολυγαμούντων, καὶ κεκωλυμμένων γάμων, καὶ μίξεως.

Ἀποστόλων κανὼν ιθ΄ μη΄.

ιθ΄ Ὁ δύο ἀδελφὰς ἀγόμενος ἢ ἀδελφιδὰς, οὐ δύναται εἶναι κληρικός. (ut p. 302, ubi corr. ἀδελφιδήν.)

μη΄ Εἴ τις λαϊκὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐκβαλὼν ἑτέραν λάβοι, ἢ παρὰ ἄλλου ἀπολελυμένην, ἀφοριζέσθω.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ιϛ΄ ιζ΄.

Περὶ τῶν ἀλογευσαμένων ἢ καὶ ἀλογευομένων, ὅσοι πρὶν εἰκοσαετεῖς γενέσθαι ἥμαρτον, πεντεκαίδεκα ἔτεσιν ὑποπεσόντες, κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχάς· εἶτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ διατελέσαντες ἔτη πέντε, τότε καὶ τῆς προσφορᾶς ἐφαπτέσθωσαν· ἐξεταζέσθω δὲ αὐτῶν καὶ ὁ ἐν τῇ ὑποπτώσει βίος, καὶ οὕτως τυγχανέτωσαν τῆς φιλανθρωπίας· εἰ δέ τινες κατακόρως ἐν τοῖς ἁμαρτήμασι γεγόνασι, τὴν μακρὰν ἐχέτωσαν ὑπόπτωσιν· ὅσοι δὲ ὑπερβάντες τὴν ἡλικίαν ταύτην, καὶ γυναῖκας ἔχοντες περιπεπτώκασι τῷ ἁμαρτήματι, πέντε καὶ εἴκοσι ἔτεσιν ὑποπεσόντες, κοινωνίας τυγχανέτωσαν τῆς εἰς τὰς προσευχάς· εἶτα ἐκτελέσαντες πέντε ἔτη ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν εὐχῶν, τυγχανέτωσαν τῆς προσφορᾶς· εἰ δέ τινες καὶ γυναῖκας ἔχοντες, καὶ ὑπερβάντες τὸν πεντηκονταετῆ χρόνον ἥμαρτον, ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ τοῦ βίου τυγχανέτωσαν τῆς κοινωνίας.

ιζ΄ Τοὺς ἀλογευσαμένους καὶ λεπροὺς ὄντας, ἤτοι λεπρώσαντας τούτους, προσέταξεν ἡ ἁγία σύνοδος εἰς τοὺς χειμαζομένους εὔχεσθαι.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν β' γ' δ' ζ'.

Γυνὴ ἐὰν γήμηται δύο ἀδελφοῖς etc. ut p. 322. β'

Περὶ τῶν πλείστοις γάμοις περιπτόντων, ὁ μὲν χρόνος σαφὲς ὁ ὡρισμένος· ἡ δὲ ἀναστροφὴ καὶ ἡ πίστις αὐτῶν, συντέμνει τὸν χρόνον. γ'

Ἐὰν πρόθηταί τις ἐπιθυμήσας γυναικὸς, συγκαθευδῆσαι αὐτῇ, μὴ ἔλθῃ δὲ εἰς ἔργον αὐτοῦ ἡ ἐνθύμησις, φαίνεται ὅτι ὑπὸ τῆς χάριτος ἐῤῥύσθη. δ'

Πρεσβύτερον εἰς γάμον διγαμοῦντος, μὴ ἑστιᾶσθαι etc. ut p. 224. ζ'

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν α' ι' λα'.

Περὶ τοῦ δεῖν κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, τοὺς ἐλευθερίως καὶ νομίμως συναφθέντας δευτέροις γάμοις, μὴ λαθρογαμίαν ποιήσαντες, ὀλίγου χρόνου παρελθόντος σχολασάντων ταῖς προσευχαῖς καὶ νηστείαις, κατὰ συγγνώμην ἀποδίδοσθαι αὐτοῖς τὴν κοινωνίαν ὡρίσαμεν. α'

Περὶ τοῦ μὴ δεῖν τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀδιαφόρως πρὸς γάμου κοινωνίαν συνάπτειν τὰ ἑαυτῶν παιδία αἱρετικοῖς. ι'

Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς πάντας αἱρετικοὺς etc. ut p. 396. λα'

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν ις'.

Παρθένον ἑαυτὴν ἀναθεῖσαν etc. ut p. 261. ις'

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης· κανὼν νγ' νδ' οβ' ϙη'.

Ἐπειδὴ μείζων ἡ κατὰ πνεῦμα οἰκειότης τῆς τῶν σωμάτων συναφείας, ἔγνωμεν δὲ ἔν τισι τόποις τινὰς ἐκ τοῦ ἁγίου καὶ σωτηριώδους βαπτίσματος παῖδας ἀναδεχομένους, μετὰ τοῦτο ταῖς ἐκείνων μητράσι χηρευούσαις γαμικὸν συναλλάσσοντας συνοικέσιον, ὁρίζομεν ἀπὸ τοῦ παρόντος μηδὲν τοιοῦτον πραχθῆναι· εἰ δέ τινες μετὰ τὸν παρόντα κανόνα φωραθεῖεν τοῦτο ποιοῦντες, πρωτοτύπως μὲν οἱ τοιοῦτοι ἀφι- νγ'

στάσθωσαν τοῦ παρανόμου τούτου συνοικεσίου, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς τῶν πορνευόντων ἐπιτιμίοις ὑποβληθήτωσαν.

νδ' Τῆς θείας ἡμᾶς οὕτω σαφῶς ἐκδιδασκούσης γραφῆς, οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκός σου, ἀποκαλύψαι ἀσχημοσύνην αὐτοῦ, ὁ θεοφιλὴς Βασίλειος τινὰ τῶν ἀπηγορευμένων γάμων ἐν τοῖς οἰκείοις κανόσιν ἀπηριθμήσατο, σιωπῇ τὰ πλεῖστα παραδραμὼν, καὶ κατ' ἀμφότερα κατασκευάσας ἡμῖν τὸ ὠφέλιμον· τὸ γὰρ τῶν αἰσχρῶν ὀνομασιῶν πλῆθος παραιτησάμενος, ὡς ἂν μὴ τὸν λόγον καταῤῥυπαίνοι, τοῖς ῥήμασι γενικοῖς ὄνομα τῆς ἀκαθαρσίας διέλαβε, δι' ὧν περιεκτικῶς ἡμῖν τοὺς παρανόμους γάμους ὑπέδειξεν· ἐπειδὴ τῇ τοιαύτῃ σιωπῇ, καὶ τῷ ἀδιαγνώστῳ τῆς τῶν ἀθέσμων γάμων ἀπαγορεύσεως ἑαυτὴν ἡ φύσις συνέχεε, συνείδομεν γυμνότερον τὰ περὶ τούτου ἐκθέσθαι, ὁρίζοντες ἀπὸ τοῦ νῦν τὸν τῇ οἰκείᾳ ἐξαδέλφῃ πρὸς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον, ἢ πατέρα καὶ υἱὸν μητρὶ καὶ θυγατρὶ, ἢ δύο κόραις ἀδελφαῖς πατέρα καὶ υἱὸν, ἢ ἀδελφοῖς δυσὶ μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ ἀλελφοὺς δύο δυσὶν ἀδελφαῖς, ὑπὸ τὸν τῆς ἑπταετίας πίπτειν κανόνα, ἀφισταμένων αὐτῶν προδήλως τοῦ παρανόμου συνοικεσίου.

οβ' Μὴ ἐξέστω ὀρθόδοξον ἄνδρα, αἱρετικῇ συνάπτεσθαι γυναικὶ **etc. ut p. 397.**

ϟη' Ὁ ἑτέρῳ μνηστευθεῖσαν γυναῖκα, ἔτι τοῦ μνηστευσαμένου ζῶντος, πρὸς γάμου κοινωνίαν ἀγόμενος, τῷ τῆς μοιχείας ὑποκείσθω ἐγκλήματι.

Συνόδου τῆς ἑνώσεως κανὼν α' β' γ'.

α' Τέταρτον γάμον μηδενὶ τολμᾶσθαι, ἀλλ' εἶναι ἀπόβλητον παντελῶς, καὶ τὸν, εἴ τις ἐπὶ τοιοῦτον ἐλθεῖν συνοικέσιον προθυμηθείη, πάσης ἀπεστερημένον εἶναι συνάξεως ἐκ-

κλησιαστικῆς, καὶ αὐτῆς τῆς πρὸς τὸν ἅγιον ναὸν εἰσόδου ἀλλότριον, μέχρις ἂν ἐπιμένοι τῷ συνοικεσίῳ· τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἁγίοις ἔδοξε πατράσι, καὶ ἡμεῖς δὲ τὴν γνώμην ἐνδηλοτέραν ποιοῦντες, ὡς ἀλλότριον αὐτὸν τῆς χριστιανικῆς πολιτείας ἀποκηρύττομεν· ἀλλ' οὕτω μὲν περὶ τοῦ τετάρτου γάμου.

Ἵνα δὲ καὶ τὰ τῶν ἄλλων γάμων εὐσχημονέστερον τυπωθῇ, καὶ τοῦ τῶν χριστιανῶν βίου μὴ ἀνάξιον ἔχῃ τὴν προσαγωγὴν, καὶ περὶ τοῦ τρίτου ὁρίζομεν γάμου ὥστε μὴ ἁπλῶς μὴ δὲ ὡς ἔτυχεν ἐπιτελεῖσθαι αὐτόν· καὶ γὰρ συγκεχώρηται μὲν ὡς ῥύπασμα τοῖς πατράσιν, οὔπω ποτε καθὼς νῦν γινομένου τοῦ πράγματος ἀπηρυθριασμένου, οὐδ' εἰς πλάτος ἐξηπλωμένου, ἀλλ' ὥσπερ εἴ τις ἐν οἴκῳ παραπεπτωκὸς ἐν γωνίᾳ παρίδοι πολλάκις κείμενον ῥύπασμα· νῦν ὅτι χώραν ἔλαβε παῤῥησίας, καὶ ὡς οὐδὲν ἔχον εἰς ἀσχημοσύνην οὐδὲ ῥυπαῖνον λογίζεται, ἐκ τοῦ προβῆναι εἰς πληθυσμὸν, καλῶς ἔδοξεν ἀνακαθαίρειν αὐτὸ ὥσπερ καὶ αἶσχος οὐκ ἐν γωνίᾳ παρεῤῥιμμένον ἀλλ' ἐξηπλωμένον ἐπὶ τῆς οἰκίας, οὐδαμῶς ἐῶμεν, ἀλλὰ καθαίρομεν, καὶ τὸ ἐκ τούτου ἀηδὲς ἀποβάλλομεν· καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ τοίνυν συνυπείκοντες ἀσθενείᾳ, καὶ τῆς πρεπούσης αἰσχύνης φροντίδα ποιούμενοι τῇ χριστιανῶν ζωῇ, τοῦτο ἐπὶ τῶν τριγάμων παραφυλάττεσθαι διορίζομεν, ὥστε εἴ τις πρὸς τεσσαρακοστὸν ἀναβεβηκὼς ἔτος, καὶ μήτε τὴν φύσιν αἰδούμενος, μήτε τῆς ὀφειλομένης χριστιανοῖς εὐκόσμου ζωῆς φροντίδα ποιούμενος, ἀλλὰ μόνης τῆς ἐμπαθοῦς ἐπιθυμίας γενόμενος, πρὸς τρίτον ἑαυτὸν ἐπιῤῥίπτοι γάμον, τοῦτον μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ παρατηρήσεως, μέχρι πενταετίας ἀμέτοχον εἶναι τῆς τοῦ ἁγιασμοῦ μεταλήψεως, καὶ μηδαμῶς ἐπ' αὐτῷ συντέμ-

νεσθαι τὸν χρόνον· ὃς γὰρ μετὰ τεσσαρακοστὸν ἔτος τὸ ῥύπασμα ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ εἶναι καὶ λέγεσθαι ἠγάπησε, τίνα παρέξει πληροφορίαν τῆς περὶ τὸν βίον αὐτοῦ σπουδῆς, δι' ἣν ὁ χρόνος τῆς μεταλήψεως τῶν ἁγιασμάτων αὐτῷ συντμηθήσεται; ἀλλὰ γὰρ καὶ μετὰ τὸ ἀξιωθῆναι τῆς ἀχράντου μεταλήψεως, οὐκ ἔσται συγκεχωρημένον αὐτῷ ἐν ἄλλῳ καιρῷ τῇ μεταλήψει προσιέναι, ἢ ἐν μόνῃ τῇ τοῦ σωτῆρος καὶ θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσει, διὰ τὴν ἐκ τῆς προηγουμένης ἐγκρατείας τῶν νηστειῶν ὅσον δυνατὸν ἀνακάθαρσιν· ταῦτα δὲ φαμὲν, ὅταν μὴ τέκνα παρῇ ἐκ τῶν προτέρων γάμων, τοῖς ἤδη μετὰ τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος, τρίτην ἄγεσθαι προηρημένοις γυναῖκα· ἐπεὶ ἐὰν τέκνα παρῇ, ἀσυγχώρητος αὐτοῖς ἡ τριγαμία· λίαν γάρ ἐστιν ἄδικον, τὸν μὲν χαρίζεσθαι τῇ ἐξώρῳ ἐπιθυμίᾳ, τοῖς δὲ παισὶ τῶν προτέρων γάμων μὴ προνοεῖσθαι τὸ ἀσφαλὲς καὶ τὸ ἄλυπον καὶ ἀτάραχον, καὶ ὅσον εἶδε τὸ ἀνθρώπινον καταλαμβάνειν ἐκ τῆς πολυσπόρου τεκνώσεως· καὶ εἴ τις δὲ τριακονταετὴς ὢν, καὶ τέκνα ἔχων ἐκ τῶν προλαβόντων γάμων, τρίτῃ συνάπτοιτο γυναικὶ, καὶ οὗτος ἀσυγχώρητος μέχρι τετάρτου ἔτους τῆς κοινωνίας τῶν ἁγιασμάτων, καὶ ἀμέτοχος ἔστω· διότι δῆλος ἐστὶν ἐξ οὐδενὸς ἑτέρου, ἀλλ' ὑπὸ ἀκρασίας κινούμενος, καὶ τοῦ δοῦλος εἶναι σαρκικῆς ἐπιθυμίας, ἐπὶ τὸν τοιοῦτον γάμον ἐλθών· καὶ μετὰ τὸ τυχεῖν δὲ τῆς μεταλήψεως τῶν μυστηρίων, τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνον ἀξιωθήσεται ἀπολαῦσαι· ἅπαξ μὲν, ἐν σωτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσει· δεύτερον, ἐν τῇ κοιμήσει τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου· καὶ τρίτον, ἐν τῇ γενεθλίῳ ἡμέρᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν· διὰ τὸ καὶ ἐν ταύταις προηγεῖσθαι νηστείαν, καὶ τὸ ἐκ ταύτης ὄφελος· εἰ δὲ παῖδες μὴ παρεί-

ησαν, ἐπειδὴ τὸ τεκνογονίας ἐπιθυμεῖν οὐκ ἀσύγγνωστον, τὸ τηνικαῦτα συγγνώμης ἀξιωθήσεται ὁ τοιοῦτος γάμος, καὶ μόνῳ τῷ ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι τοῦ νῦν κρατήσαντι ἐπιτιμίῳ θεραπευθήσεται· ταῦτα μὲν καὶ περὶ τοῦ τρίτου γάμου.

Οὐ μὴν οὐδὲ τὸν δεύτερον οὐδὲ τὸν πρῶτον ἐκτὸς ἀσφαλείας ἐῶμεν, ἀλλὰ κἀκείνους ὁρίζομεν οὕτως συνίστασθαι, ὥστε μηδεμίαν ἔχειν πονηρὰν αἰτίαν, ἢ ἐξ ἁρπαγῆς, ἢ ἐκ προηγησαμένης λαθραίου φθορᾶς, ἀλλὰ νομίμως καὶ καθαρεύοντας τῶν τοιούτων μολυσμάτων καὶ τῆς πορνικῆς ἀκαθαρσίας· εἴ τις οὖν τῶν εἰρημένων καταφρονήσας τύπων, πρὸς γαμικὴν ὁμιλίαν πρώτην ἢ δευτέραν συνέλθοι, τοῦτον ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἡ καθαρὰ, καὶ μηδένα σπῖλον ἔχουσα ἢ ῥυτίδα, τοῖς σωτηρίοις ὑποβάλλουσα ἐτασμοῖς, οὐ πρὶν εἰς μετάληψιν παραδέξεται μυστηρίων, ἢ τὸν ὡρισμένον ἐπὶ τῇ πορνείᾳ χρόνον ἀκριβῶς ἐκπληρώσῃ· εἰ μὴ ἄρα ἡ τοῦ βίου ἀναγκαία κατεπείγει ἀναχώρησις, τουτέστι μέχρις ἂν τὸ ἕβδομον ἐκπληρωθῇ ἔτος· ὁ δὲ τολμῶν ἱερεὺς παρὰ τὸν διατετυπωμένον ὅρον μεταλήψεως θείας τινὰ τούτων ἀξιῶσαι, περὶ τὸν ἴδιον κινδυνεύσει βαθμὸν, δηλονότι τοῦ ἀξιωθέντος παρὰ τὸν ὡρισμένον τύπον τῆς θείας κοινωνίας πάλιν εἰς τὸ ἀκοινώνητον περιϊσταμένου, μέχρι τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἑβδόμου ἔτους· ἀλλὰ τὰ σκάνδαλα δῆλον ταῦτα μὲν ὡς δεδήλωται ὑπὸ τῶν πάλαι βασιλευσάντων ἐπράχθησαν· νῦν δὲ τῇ τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος εὐδοκίᾳ καὶ χάριτι, καὶ ταῖς τῆς παναγίου καὶ θεομήτορος, καὶ ταῖς τοῦ μεγάλου ἀρχιστρατήγου πρεσβείαις, τοὺς ἤδη πρὸ ἐνενήκοντα χρόνων ἕνεκεν τῆς προδηλωθείσης αἰτίας καὶ ἀφορμῆς ἀποῤῥαγέντας ἱερεῖς καὶ μονάζοντας, ἡ παγγάληνος βασιλεία τῶν θεοστεφῶν βασιλέων ἡμῶν Βασιλείου καὶ Κων- γ′

σταντίνου συνῆψε τὲ καὶ συνήνωσε, καὶ μίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν εἰργάσατο· ὅθεν χρεὼν ἀνακηρύττεσθαί τε καὶ μεγαλύνεσθαι τοὺς τοιοῦτον θεοφιλὲς καὶ ἀξιόλογον ἔργον πεπληρωκότας.

Βασιλείου κανὼν δʹ ιηʹ κγʹ κδʹ μαʹ νʹ νγʹ ξζʹ
ξηʹ οεʹ οςʹ οηʹ οθʹ πʹ.

δʹ Περὶ τριγάμων καὶ πολυγάμων, τὸν αὐτὸν ὥρισαν κανόνα, ὃν καὶ ἐπὶ τῶν διγάμων ἀναλόγως· ἐνιαυτὸν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν διγάμων, ἄλλοι δὲ δύο ἔτη· τοὺς δὲ τριγάμους, ἐν τρισὶ καὶ τέτρασι πολλάκις ἔτεσιν ἀφορίζουσιν· ὀνομάζουσι δὲ τὸ τοιοῦτον οὐκέτι γάμον, ἀλλὰ πολυγαμίαν, μᾶλλον δὲ πορνείαν κεκολασμένην· διὸ καὶ ὁ κύριος τῇ σαμαρείτιδι πέντε ἄνδρας διαμειψάσῃ, ὃν νῦν, φησὶν, ἔχεις, οὐκ ἔςι σου ἀνήρ· ὡς οὐκέτι ἀξίων ὄντων τῶν ὑπερεκπεσόντων τοῦ μέτρου τῆς διγαμίας, τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἢ τῆς γυναικὸς καλεῖσθαι προσρήματι· συνήθειαν δὲ κατελάβομεν ἐπὶ τῶν τριγάμων, πενταετίας ἀφορισμὸν, οὐκ ἀπὸ κανόνος ἀλλ' ἀπὸ τῆς τῶν προειληφότων ἀκόλουθον· δεῖ δὲ μὴ πάντη αὐτοὺς ἀπείργειν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀκροάσεως αὐτοὺς ἀξιοῦν ἐν δύο που ἔτεσιν ἢ τρισί· καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιτρέπειν συςήκειν μὲν, τῆς δὲ κοινωνίας τοῦ ἀγαθοῦ ἀπέχεσθαι· καὶ οὕτως ἐπιδειξαμένους καρπόν τινα μετανοίας, ἀποκαθιςᾶν τῷ τόπῳ τῆς κοινωνίας.

ιηʹ Περὶ τῶν ἐκπεσουσῶν παρθένων etc. ut p. 372.

κγʹ Περὶ δὲ τῶν δύο ἀδελφὰς γαμούντων ἢ ἀδελφαῖς δυσὶ γαμουμένων, ἐπιστολίδιον ἡμῖν ἐκπεφώνηται, οὗ τὸ ἀντίγραφον ἀπεστείλαμέν σου τῇ εὐλαβείᾳ· ὁ δὲ ἀδελφοῦ ἰδίου γυναῖκα λαβὼν, οὐ πρότερον δεχθήσεται πρὶν ἀποστῆναι αὐτῆς.

Χήραν τὴν καταλεγεῖσαν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν χηρῶν, τουτέστι τὴν διακονουμένην ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἔκρινεν ὁ ἀπόστολος γαμουμένην παρορᾶσθαι· ἀνδρὶ δὲ χηρεύσαντι, οὐδεὶς ἐπίκειται νόμος, ἀλλ' ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ τὸ τῶν διγάμων ἐπιτίμιον· ἡ μέν τοι χήρα ἑξηκονταετὴς γεγονυῖα, ἐὰν ἕληται πάλιν ἀνδρὶ συνοικεῖν, οὐ καταξιωθήσεται τῆς τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίας, ἕως ἂν τοῦ πάθους τῆς ἀκαθαρσίας παύσηται· ἐὰν μέν τοι πρὸ ἑξήκοντα ἐτῶν ἀριθμήσωμεν αὐτὴν, ἡμέτερον τὸ ἔγκλημα οὐ τοῦ γυναίου. κδ'

Ἡ ἐν τῇ χηρείᾳ ἐξουσίαν ἑαυτῆς ἔχουσα συνοικεῖν ἀνδρὶ ἀνέγκλητος, εἰ μηδείς ἐστιν ὁ διασπῶν τὸ συνοικέσιον· τοῦ ἀποςόλου εἰπόντος, ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. μα'

Τριγαμίας νόμος οὐκ ἔστιν, ὥστε νόμῳ τρίτος γάμος οὐκ ἄγεται· τὰ μέν τοι τοιαῦτα, ὡς ῥυπάσματα τῆς ἐκκλησίας ὁρῶμεν· δημοσίαις δὲ καταδίκαις οὐχ' ὑποβάλλομεν, ὡς τῆς ἀνειμένης πορνείας αἱρετώτερα. ν'

Ἡ χήρα δούλη οὐ μέγα τί ἔπταισεν, ἑλομένη δεύτερον γάμον ἐν σχήματι ἁρπαγῆς· ὥςε οὐδὲν τούτου ἕνεκεν ἐγκαλεῖσθαι χρή· οὐ γὰρ τὰ σχήματα κρίνεται, ἀλλ' ἡ προαίρεσις· δῆλον δὲ ὅτι τὸ τῆς διγαμίας μένειν αὐτὴν ἐπιτίμιον. νγ'

Ἡ ἀδελφομιξία τὸν τοῦ φονέως χρόνον ἐξομολογήσεται. ξζ'

Ἡ τῆς ἀπειρημένης συγγενείας εἰς γάμον ἀνθρώπων σύστασις, εἰ φωραθείη ἐν ἁμαρτήμασι γεγενημένη, τὰ τῶν μοιχῶν ἐπιτίμια δέξεται. ξη'

Ὁ ἀδελφῇ ἰδίᾳ ἐκ πατρὸς ἢ ἐκ μητρὸς συμμιανθεὶς etc. ut p. 325. οε'

Ὁ αὐτὸς τύπος καὶ περὶ τῶν τὰς νύμφας ἑαυτῶν λαμβανόντων. ος'

οη' Ὁ αὐτὸς δὲ κρατείτω τύπος, καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἀδελφὰς λαμβανόντων εἰς συνοικέσιον, εἰ καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους.

οθ' Οἱ δὲ ταῖς μητρυιαῖς ἑαυτῶν ἐπιμαινόμενοι, τῷ αὐτῷ ὑπόκεινται κανόνι, ᾧ καὶ οἱ ταῖς ἑαυτῶν ἀδελφαῖς ἐπιμαινόμενοι.

π' Τὴν δὲ πολυγαμίαν οἱ πατέρες ἀπεσιώπησαν, ὡς κτηνώδη, καὶ παντελῶς ἀλλοτρίαν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων· ἡμῖν δὲ παρίσταται, πλέον τί πορνείας εἶναι τὸ ἁμάρτημα· δηλονότι ἐνιαυτὸν προσκλαύσαντας, καὶ ἐν τρισὶν ἀκροασαμένους, καὶ ἐν τρισὶν ὑποπεσόντας, οὕτω δεκτοὺς εἶναι.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς Διόδωρον ἐπιστολῆς τὸν Ταρσοῦ, κατὰ τῶν δύο ἀδελφὰς γαμούντων, ἢ ἀδελφοῖς δυσὶ γαμουμένων.

Ἀφίκετο ἡμῖν γράμματα, τὴν ἐπιγραφὴν ἔχοντα Διοδώρου etc. ut p. 12.

Θεοφίλου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς πρὸς Ἀγάθωνα ἐπιστολῆς.

Ἀγνοῶν τοὺς τῆς ἐκκλησίας νόμους Μάξιμος, διϊσχυρίσατο παρανόμῳ συμβιώσει συνῆφθαι· καὶ ἐπειδὴ θορυβεῖ αὐτὸν τὸ ἀσύνακτον εἶναι, διεβεβαιώσατο, ἐπειδὴ ἀγνοίᾳ τὸ παράνομον ἔδρασεν, ἐκ συμφωνίας ἀπέχεσθαι τῆς παρανόμου συμβιώσεως, ἐκείνης ἀγαπώσης καὶ τοῦτο· ἐὰν τοίνυν δοκιμάσῃς ὅτι τοῦτο ποιοῦσιν ἐκ συμφωνίας, καὶ μὴ ἀπατῶσιν, ἐπειδὴ δεκαέτης ἐςὶ χρόνος, εἰ σκοπεῖς μετὰ κατηχουμένων αὐτοὺς συνάγεσθαι τέως, οὕτως διοίκησον· εἰ δὲ συνορᾷς ὅτι ἀπατῆσαι βεβούληνται, καὶ δεῖται τὰ κατ' αὐτοὺς ἔτι στύψεως, ὅπερ ὁ Θεὸς ὑποβάλλει σοι, τοῦτο ποίησον, πανταχοῦ πρὸς τὸ ἐπέχον ὁδηγούμενος· ἐπὶ γὰρ τῶν τόπων τυγχάνων, τὰς γνώμας αὐτῶν μᾶλλον εἰδέναι δύνασαι.

Ὁ πολιτικὸς νόμος οὐ κολάζει τὴν δευτερογαμίαν ἢ πολυγαμίαν, ἔκπτωσιν δὲ κερδῶν ἐπάγει τοῖς γονεῦσι δευτερογαμοῦσιν, ὑπόντων αὐτοῖς παίδων ἐκ τοῦ προτέρου συνοικεσίου· περὶ δὲ ὧν ἐν πλάτει διαλαμβάνει ὁ θ´ τίτ. τοῦ ε´ βιβλ. τοῦ κώδ. καὶ ἡ περὶ γάμων νεαρά· ἡ δὲ γυνὴ πρὸς τούτοις ἀναγκάζεται μεῖναι τὸν πένθιμον χρόνον, τουτέστιν ἐνιαυτὸν, διὰ τὴν σύγχυσιν τῆς γονῆς· ὅπερ ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἔστι· γαμοῦσα τοίνυν πρὸ συμπληρώσεως τοῦ ἐνιαυτοῦ μετὰ θάνατον τοῦ ἀνδρὸς, ἀτιμοῦται, καὶ οὐ δύναται πλέον τοῦ τρίτου τῆς οὐσίας αὐτῆς διδόναι τῷ δευτέρῳ ἀνδρὶ, ἢ ἐν διαθήκῃ καταλιπεῖν· καὶ αὐτὴ οὐδὲν ἕξει ἀπὸ κληρονομίας ἢ ληγάτου, ἢ mortis causa δωρεᾶς· ἀλλὰ ταῦτα λαμβάνουσιν οἱ κληρονόμοι τοῦ καταλιπόντος· καὶ εἴτι κατέλιπεν αὐτῇ ὁ πρῶτος ἀνὴρ, λαμβάνουσι κατὰ βαθμὸν τὰ δέκα πρόσωπα, ἀνιόντες καὶ κατιόντες καὶ ἐκ πλαγίου, μέχρι δευτέρου βαθμοῦ· ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομεῖ τῶν συγγενῶν αὐτῆς μέχρι μόνου τρίτου βαθμοῦ, καὶ πάσης ἀξίας στερεῖται, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς εἰς αὐτὴν ἐλθόντων προφάσει sponson, ἢ κατὰ βούλησιν τοῦ τελευτήσαντος· μηδενὸς τῶν εἰρημένων δέκα προσώπων εὑρισκομένου, χώρα τῷ φίσκῳ· οὔτε τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς ἀπολαύει· εἰ δὲ καὶ κληρονόμος ἐγράφη, εἰ μὲν μηρικὴ, τὸ μέρος αὐτῆς παρὰ τοῖς συγκληρονόμοις μένει· εἰ δὲ μόνη ἐγράφη, εἰς τοὺς ἐξ ἀδιαθέτου ὁ κλῆρος ἔρχεται· ἡ δὲ ἀτιμία λύεται, δεήσεως παρ᾽ αὐτῆς τῷ βασιλεῖ προσαγομένης, καὶ αὐτοῦ φιλοτιμουμένου τοῦτο· παίδων δὲ αὐτῇ ἐκ τοῦ προτέρου συνοικεσίου ὑπόντων, οὐκ ἄλλως τῆς τοιαύτης τεύξεται φιλοτιμίας, καὶ τῶν ἄλλων ποινῶν καὶ τῆς ἀτιμίας ἀπαλλαγήσεται, εἰ μὴ τῆς οὔσης αὐτῇ οὐσίας ἐν τῷ δευτερογαμεῖν, τοῖς παισὶ δω-

ρήσεται κατὰ χρῆσιν καὶ δεσποτείαν, ὡς βιβλ. έ τοῦ κώδ. τίτ. θ', διάτ. α' καὶ β', καὶ ἐν τῇ περὶ γάμων νεαρᾷ· ἔστι δὲ καὶ ἀκινδύνως καὶ ἀζημίως ἐντὸς τοῦ πενθίμου χρόνου γαμεῖν, τουτέστιν ἀπὸ κελεύσεως βασιλέως· καὶ ὅτε ἐν τῷ πενθίμῳ χρόνῳ τέκῃ, ὡς βιβλ. γ' τῶν διάτ. τίτ. β' διάτ. ί, ια'· περὶ δὲ ἀθεμίτων καὶ κεκωλυμένων γάμων, διαλαμβάνει ὁ έ καὶ ὁ ς' καὶ ὁ ζ' τίτ. τοῦ έ βιβλ. τοῦ κώδ. καὶ βιβλ. κγ' τίτ. β' διάτ. λή νά νέ ξζ'.

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ τῶν ὑπονοουσῶν ἀποθανεῖν τοὺς ἄνδρας αὐτῶν ἀπολιμπανομένους, καὶ γαμουσῶν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ϟγ'.

ϟγ' Ἡ ἀναχωρήσαντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀφανοῦς ὄντος, πρὸ τοῦ πεισθῆναι περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἑτέρῳ συνοικοῦσα μοιχᾶται· ὡσαύτως καὶ στρατιώτιδες αἱ τῶν ἀνδρῶν ἀφανῶν ὄντων γαμηθεῖσαι, τῷ αὐτῷ ὑπόκεινται λόγῳ, ὥπερ καὶ αἱ διὰ τὴν ἀποδημίαν τοῦ ἀνδρὸς μὴ ἀναμείνασαι τὴν ἐπάνοδον· πλὴν ἔχει τινὰ συγγνώμην τὸ πρᾶγμα ἐνταῦθα, διὰ τὸ μᾶλλον πρὸς θάνατον εἶναι τὴν ὑπόνοιαν· ἡ δὲ τῷ καταλειφθέντι πρὸς καιρὸν παρὰ τῆς γυναικὸς κατὰ ἄγνοιαν γημαμένη, εἶτα ἀφεθεῖσα, διὰ τὸ ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτὸν τὴν προτέραν, ἐπόρνευσε μὲν, ἐν ἀγνοίᾳ δὲ· γάμου γοῦν οὐκ εἰρχθήσεται· κάλλιον δὲ ἐὰν μείνῃ οὕτως· εἰ δέ γε ὁ στρατιώτης ἐπανέλθοι χρόνῳ ποτὲ, οὗ ἡ γυνὴ διὰ τὴν ἐπὶ πολὺ ἐκείνου ἀπόλειψιν ἑτέρῳ συνήφθη ἀνδρὶ, οὗτος εἰ προαιρεῖται, τὴν οἰκείαν αὖθις ἀπολαβέτω γυναῖκα, συγγνώμης αὐτῇ ἐπὶ τῇ ἀγνοίᾳ διδομένης, καὶ τῷ ταύτην εἰσοικισαμένῳ κατὰ δεύτερον γάμον ἀνδρί.

Βασιλείου κανὼν λα΄ λϛ΄ μϛ΄.

Ἡ ἀναχωρήσαντος τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀφανοῦς ὄντος, πρὸ τοῦ πεισθῆναι περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἑτέρῳ συνοικήσασα, μοιχᾶται. λα΄

Στρατιώτιδες αἱ τῶν ἀνδρῶν ἀφανῶν ὄντων γαμηθεῖσαι, τῷ αὐτῷ ὑπόκεινται λόγῳ, ᾧπερ καὶ αἱ διὰ τὴν ἀποδημίαν τῶν ἀνδρῶν μὴ ἀναμείνασαι τὴν ἐπάνοδον· πλὴν ἔχει τινὰ συγγνώμην τὸ πρᾶγμα ἐνταῦθα, διὰ τὸ μᾶλλον πρὸς θάνατον εἶναι τὴν ὑπόνοιαν. λϛ΄

Ἡ δὲ τῷ καταλειφθέντι πρὸς καιρὸν παρὰ τῆς γυναικὸς κατὰ ἄγνοιαν γημαμένη, εἶτα ἀφεθεῖσα διὰ τὸ ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτὸν τὴν προτέραν, ἐπόρνευσε μὲν, ἐν ἀγνοίᾳ δὲ· γάμου οὖν οὐκ εἰρχθήσεται· κάλλιον δὲ ἐὰν μείνῃ οὕτως. μϛ΄

Ἡ περὶ ῥεπουδίων διαλεγομένη ρθ΄ νεαρὰ φησὶν, ὡς ἐὰν στρατιώτης, ἢ σχολάριος, ἢ φοιδεράτος, ἢ ἄλλως ἔνοπλος, ἐν ἐξπεδίτῳ διάγει ὁσουσδήποτε ἐνιαυτοὺς, περιμενέτω αὐτὸν ἡ αὐτοῦ γαμετὴ, κἂν μὴ γράμματα ἢ ἀπόκρισιν ἐδέξατο παρ' αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀκούσει αὐτὸν τελευτῆσαι, μὴ γαμείτω, εἰ μὴ πρότερον δι' ἑαυτῆς, ἢ τῶν γονέων αὐτῆς, ἢ ἑτέρου ἀξιοπίστου τοὺς πριόρας τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ τοὺς χαρτουλαρίους ἐν ᾧ στρατεύεται, καὶ τὸν τριβοῦνον ἐρωτήσῃ εἰ τῇ ἀληθείᾳ ἐτελεύτησε· κἀκεῖνοι τῶν ἁγίων εὐαγγελίων προκειμένων κατάθωνται αὐτὸν τελευτῆσαι· καὶ τὴν πρᾶξιν ἡ γυνὴ λαμβανέτω, καὶ μετὰ τὸ λαβεῖν μενέτω ἐνιαυτὸν, καὶ τότε νομίμως γαμείτω· εἰ δὲ παρὰ ταύτην τὴν διάστιξιν γαμήσει, καὶ αὐτὴ καὶ ὁ λαβὼν αὐτὴν, ὡς μοιχοὶ τιμωροῦνται· εἰ δὲ οἱ καταθέμενοι δειχθῶσι ψευσάμενοι, ἀποστρατεύονται, καὶ δέκα λιτρῶν ποινὴν διδόασιν ᾧ εἶπον ἀποθανεῖν· καὶ ἔχει ἄδειαν, εἰ βούλοιτο, τὴν ἰδίαν ἀναλαβεῖν

γαμετήν· εἰ δὲ σχολάριος ἦν, παρὰ τῶν πρώτων τῆς σχολῆς καὶ τοῦ ἀκτουαρίου ἡ λεχθεῖσα γινέσθω κατάθεσις· εἰ δὲ φοιδεράτος, παρὰ τοῦ ὀπτίονος αὐτοῦ.

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ τῶν διαζευγνυμένων.

Ἀποστόλων κανὼν ε'.

ε' Ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, μὴ ἐκβαλλέτω προφάσει εὐλαβείας· ἐὰν δὲ ἐκβάλῃ, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ, καθαιρείσθω.

Συνόδου Γάγγρας κανὼν ιδ'.

ιδ' Εἴ τις γυνὴ καταλιμπάνει τὸν ἄνδρα, καὶ ἀναχωρεῖν ἐθέλει βδελυττομένη τὸν γάμον, ἀνάθεμα ἔστω.

Συνόδου Καρθαγένης κανὼν ρβ'.

Περὶ τῶν τοὺς ἄνδρας ἢ τὰς γυναῖκας ἀπολυόντων ἵνα οὕτως μείνωσιν.

ρβ' Ἤρεσεν ὥστε κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐπιστήμην, μήτε ὁ ἀπὸ γυναικὸς ἐαθεὶς, μήτε ἡ ἀπὸ ἀνδρὸς καταλειφθεῖσα ἑτέρῳ συζευχθῇ, ἀλλ' ἢ οὕτως μείνωσιν, ἢ ἑαυτοῖς καταλλαγῶσιν· οὗπερ ἐὰν καταφρονήσωσι, πρὸς μετάνοιαν καταναγκασθῶσιν· ἐν ᾧ πράγματι, νόμον βασιλικὸν ἐκτεθῆναι χρεών ἐστιν αἰτῆσαι.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν πζ'.

πζ' Ἡ τὸν ἄνδρα καταλιποῦσα μοιχαλίς ἐστιν, εἰ ἐπ' ἄλλον ἦλθε, κατὰ τὸν ἱερὸν καὶ θεῖον Βασίλειον, ἐκ τῆς Ἱερεμίου προφητείας ἄριστα τοῦτο ἀναλεξάμενον, ὅτι ἐὰν γένηται γυνὴ ἀνδρὶ ἑτέρῳ, οὐκ ἐπιστρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μιαινομένη μιανθήσεται· καὶ πάλιν ὁ ἔχων μοιχαλίδα, ἄφρων καὶ ἀσεβής· εἰ οὖν φανῇ τοῦ ἀνδρὸς ἀλόγως ἀναχω-

ρήσασα, ὁ μὲν συγγνώμης ἄξιός ἐστιν, ἡ δὲ ἐπιτιμίων· ἡ δὲ συγγνώμη τούτῳ πρὸς τὸ κοινωνεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ δοθήσεται· ὁ μέν τοι καταλιμπάνων τὴν νομίμως συναφθεῖσαν αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἑτέραν ἀγόμενος, κατὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀπόφασιν, τῷ τῆς μοιχείας ὑπόκειται κρίματι· κεκανόνισται δὲ παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, τοὺς τοιούτους ἐνιαυτὸν προσκλαίειν, διετίαν ἐπακροᾶσθαι, τριετίαν ὑποπίπτειν, καὶ τῷ ἑβδόμῳ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ οὕτω τῆς προσφορᾶς καταξιοῦσθαι, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσωσιν.

Βασιλείου κανὼν θ΄ λε΄ μη΄ οζ΄.

Ἡ δὲ τοῦ κυρίου ἀπόφασις, κατὰ μὲν τὴν τῆς ἐννοίας θ΄
ἀκολουθίαν, ἐξ ἴσου καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶν ἁρμόζει περὶ τοῦ μὴ ἐξεῖναι γάμου ἐξίστασθαι παρεκτὸς λόγου πορνείας· ἡ δὲ συνήθεια οὐχ οὕτως ἔχει· ἀλλ᾽ ἐπὶ μὲν τῶν γυναικῶν, πολλὴν εὑρίσκομεν τὴν ἀκριβολογίαν, τοῦ μὲν ἀποστόλου λέγοντος, ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἓν σῶμά ἐστι· τοῦ δὲ Ἱερεμίου, ὅτι ἐὰν γένηται γυνὴ ἀνδρὶ ἑτέρῳ, οὐκ ἐπιστρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, ἀλλὰ μιαινομένη μιανθήσεται· καὶ πάλιν ὁ ἔχων μοιχαλίδα, ἄφρων καὶ ἀσεβής· ἡ δὲ συνήθεια, καὶ μοιχεύσαντας ἄνδρας, καὶ ἐν πορνείαις ὄντας, κατέχεσθαι ὑπὸ γυναικῶν προστάσσει· ὥστε ἡ τῷ ἀφιεμένῳ ἀνδρὶ συνοικοῦσα, οὐκ οἶδα εἰ δύναται μοιχαλὶς χρηματίζειν· τὸ γὰρ ἔγκλημα ἐνταῦθα, τῆς ἀπολυσάσης τὸν ἄνδρα ἅπτεται, κατὰ ποίαν αἰτίαν ἀπέστη τοῦ γάμου· εἴτε γὰρ τυπτομένη μὴ φέρουσα τὰς πληγάς, ὑπομένειν ἐχρῆν μᾶλλον, ἢ διαζευχθῆναι τοῦ συνοικοῦντος· εἴτε τὴν εἰς τὰ χρήματα ζημίαν μὴ φέρουσα, οὐδὲ αὕτη ἡ πρόφασις ἀξιόλογος· εἰ δὲ διὰ τὸ ἐν πορνείᾳ αὐτὸν ζῆν, οὐκ ἔσχομεν τοῦτο ἐν τῇ συνηθείᾳ τῇ ἐκκλησιαστικῇ τὸ παρατήρημα· ἀλλὰ καὶ

ἀπίςου ἀνδρὸς χωρίζεσθαι οὐ προσετάχθη γυνὴ, ἀλλὰ παραμένειν διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἐκβάσεως· τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ὥςε ἡ καταλιποῦσα, μοιχαλὶς εἰ ἐπ' ἄλλον ἦλθεν ἄνδρα· ὁ δὲ καταλειφθεὶς συγγνωστὸς, καὶ ἡ συνοικοῦσα τῷ τοιούτῳ οὐ κατακρίνεται· εἰ μέν τοι ὁ ἀνὴρ ὁ ἀποστὰς τῆς γυναικὸς ἐπ' ἄλλην ἦλθε, καὶ αὐτὸς μοιχὸς· διότι ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, καὶ ἡ συνοικοῦσα αὐτῷ μοιχαλὶς, διότι ἀλλότριον ἄνδρα πρὸς ἑαυτὴν μετέστησεν.

λε' Ἐπὶ δὲ τοῦ καταλειφθέντος ἀνδρὸς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, τὴν αἰτίαν χρὴ σκοπεῖν τῆς ἐγκαταλείψεως, κἂν φανῇ ἀλόγως ἀναχωρήσασα, ὁ μὲν συγγνώμης ἐςὶν ἄξιος, ἡ δὲ ἐπιτιμίου· ἡ δὲ συγγνώμη τούτῳ πρὸς τὸ κοινωνεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ δοθήσεται.

μη' Ἡ δὲ ἐγκαταλειφθεῖσα παρὰ τοῦ ἀνδρὸς, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην μένειν ὀφείλει ἄγαμος: εἰ γὰρ ὁ κύριος εἶπεν, ἐάν τις καταλίπῃ γυναῖκα ἐκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι, ἐκ τοῦ μοιχαλίδα αὐτὴν ὀνομάσαι, ἀπέκλεισεν αὐτὴν τῆς πρὸς ἕτερον κοινωνίας· πῶς γὰρ δύναται ὁ μὲν ἀνὴρ ὑπεύθυνος εἶναι ὡς μοιχείας αἴτιος, ἡ δὲ γυνὴ ἀνέγκλητος εἶναι, ἡ μοιχαλὶς παρὰ τοῦ κυρίου διὰ τὴν πρὸς ἕτερον ἄνδρα κοινωνίαν προσαγορευθεῖσα;

οζ' Ὁ μέν τοι καταλιμπάνων τὴν νομίμως συναφθεῖσαν αὐτῷ γυναῖκα, καὶ ἑτέραν ἀγόμενος, κατὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀπόφασιν, τῷ τῆς μοιχείας ὑπόκειται κρίματι· κεκανόνισται δὲ παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, τοὺς τοιούτους ἐνιαυτὸν προσκλαίειν, διετίαν ἐπακροᾶσθαι, τριετίαν ὑποπίπτειν, τῷ ἑβδόμῳ συνίστασθαι τοῖς πιστοῖς, καὶ οὕτω τῆς προσφορᾶς καταξιοῦσθαι, ἐὰν μετὰ δακρύων μετανοήσωσιν.

Περὶ διαζεύξεως γάμου, ἐν πολλοῖς τόποις ὁ πολιτικὸς

διαλέγεται νόμος (1), καὶ μάλιστα βιβλ. κε' τίτ. β', καὶ βιβλ. ε' τοῦ κώδ. τίτ. ιζ', καὶ ἐν τῇ περὶ γάμων νεαρᾷ· τελειότερον δὲ ἡ ριζ' νεαρὰ, ῥητῶς ἐκτιθεμένη τὰς αἰτίας καθ' ἃς ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ δύναται ῥεπουδίου στελλομένου, εὐλόγως λῦσαι τὸν γάμον· εἰσὶ δὲ αἰτίαι καθ' ἃς ὁ ἀνὴρ εὐλόγως στέλλει ῥεπούδιον, καὶ τὴν προῖκα κερδαίνει, τὴν δεσποτείαν αὐτῆς φυλάττων τοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου παισὶν εἴπερ εἰσιν, ἐὰν σύνοιδε τινὰς ἐπιβουλεύοντας τῇ βασιλείᾳ, καὶ τῷ ἰδίῳ μὴ φανερώσῃ ἀνδρί· ἐὰν αὐτῆς περὶ μοιχείας κατηγορῇ καὶ ἀποδείξῃ· ἐὰν ἐν οἱῳδήποτε τρόπῳ τῇ ζωῇ τοῦ ἀνδρὸς ἐπιβουλεύσῃ, ἢ τοῦτο ἑτέροις συγγινώσκουσα, μὴ φανερώσῃ αὐτῷ· ἐὰν ἐξωτικοῖς ἀνδράσι συμποσιάζῃ ἢ συλλούηται μὴ βουλομένου τοῦ ἀνδρός· ἐὰν μὴ βουλομένου αὐτοῦ, ἔξω τοῦ οἴκου μείνῃ παρὰ τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς· εἰ μὴ αὐτὸς χωρὶς τῶν εἰρημένων αἰτιῶν αὐτὴν ἐξωθῇ· ἡ δὲ γυνὴ στέλλει ῥεπούδιον, καὶ τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν κερδαίνει, τὴν δεσποτείαν φυλάττουσα τοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ γάμου παισὶν εἴπερ εἰσιν, ἐάν τι κατὰ τῆς βασιλείας βουλεύσηται· ἢ τοῦτο συνειδὼς, ἑτέροις μὴ φανερώσῃ τῇ βασιλείᾳ δι' ἑαυτοῦ ἢ δι'

(1) Leges civiles, ad divortium quod adtinet, haud raro repugnasse iuri ecclesiastico, immo divino et evangelico, nimis heu exploratum est. Ceteroqui pro doctrina et constante traditione ecclesiastica legantur, compendii gratia, quae docte scribuntur in insigni opere: tradition ou histoire de l'Eglise sur le sacrement du mariage T. III. p. 164. seqq. praecipueque p. 224. verba Nazianzeni ex orat. XXXI: *lex quidem omnes ob causas libellum dat repudii; at Christus non ob omnem causam, sed separari tantum ab adultera uxore permittit*: ὁ μὲν νόμος κατὰ πᾶσαν αἰτίαν τὸ ἀποστάσιον δίδωσι, Χριστὸς δ' οὐ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν, ἀλλὰ συγχωρεῖ μὲν μόνον χωρίζεσθαι τῆς πόρνης. Idem infra dicendum ad ea quae de concubinatu referuntur ex legibus.

ἑτέρου· ἐὰν οἱῳδήποτε τρόπῳ τῇ ζωῇ αὐτῆς ἐπιβουλεύσῃ, ἢ τοῦτο συνειδὼς ἑτέροις, μὴ φανερώσῃ αὐτῇ καὶ σπουδάσῃ κατὰ τοὺς νόμους ἐκδικῆσαι· ἐὰν τῇ σωφροσύνῃ αὐτῆς εἰς τὸ μοιχευθῆναι σπουδάσῃ ἐπιβουλεῦσαι· ἐὰν κατηγορήσας αὐτῆς ὁ ἀνὴρ περὶ μοιχείας, μὴ ἀποδείξῃ· ἐπὶ τούτου δὲ οὐ μόνον τὴν πρὸ γάμου δωρεὰν ὁ ἀνὴρ ζημιοῦται, ἀλλὰ καὶ ἕτερον τρίτον αὐτῆς, ἐκ τῆς ἄλλης αὐτοῦ περιουσίας· καὶ τὰς τιμωρίας ὑφίσταται, ἃς ἔμελλεν ἡ γυνὴ καταδικαζομένη ὑφίστασθαι· ἐὰν ἑτέρᾳ συνοικῇ ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ ἢ τῇ αὐτῇ πόλει, καὶ παρ' αὐτῆς, ἢ δι' ἑτέρου ὑπομνησθεὶς μὴ ἀπόσχοιτο· καὶ ἐπὶ τούτου δὲ ἕτερον μέρος τῆς πρὸ γάμου δωρεᾶς κερδαίνει, καὶ αὐτοῦ τὴν δεσποτείαν φυλάττουσα τοῖς ἐπὶ γάμου παισίν· ἐὰν οὖν παρὰ ταύτας τὰς αἰτίας ἀνὴρ στείλῃ ῥεπούδιον, ἀπόλλει τὴν δωρεὰν καὶ ἄλλο τρίτον αὐτῆς· εἰ δὲ ἡ γυνὴ στείλῃ ἄλογον ῥεπούδιον, ἀπόλλει τὴν προῖκα, καὶ πρὸς τούτοις μοναστηρίῳ ἐμβάλλεται πᾶσαν τὴν ζωὴν αὐτῆς, καὶ τὰ πράγματα αὐτῆς διαιροῦνται· καὶ οἱ μὲν παῖδες λαμβάνουσιν οὐγγίας ι', τὸ δὲ μοναστήριον οὐγγίας δ'· εἰ δὲ οὐκ εἰσὶ παῖδες ἀλλὰ γονεῖς μὴ συναινέσαντες τῷ ῥεπουδίῳ, αὐτοὶ μὲν λαμβάνουσιν οὐγγίας ι', τὸ δὲ μοναστήριον οὐγγίας η'· εἰ δὲ συνῄνεσαν, ὅλην τὴν οὐσίαν τὸ μοναστήριον λαμβάνει· δυνατὸν δὲ ταῦτα λέγειν καὶ ἐπὶ ἀνδρὸς ἀλόγως ῥεπουδιατεύοντος ἐκ τῆς ριζ' νεαρᾶς, λεγούσης ἴσας εἶναι τὰς ποινὰς τῶν ἀλόγων ῥεπουδίων· καὶ τὸν ἄνδρα ὁμοίως ὑποκεῖσθαι τοῖς κατὰ γυναικὸς ὁρισθεῖσιν· ἀζημίως διαλύεται γάμος, ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τριετίαν μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ γάμου μὴ δυνηθῇ τῇ γαμετῇ συγγενέσθαι, καὶ διὰ τὸ μονάσαι, καὶ ἐὰν ὁ ἀνὴρ αἰχμάλωτος γένηται, καὶ ἄδηλον μείνῃ ἐπὶ πενταετίαν εἰ ζῇ· τὸ δὲ κατὰ συναίνεσιν πρὸς τὸ

συμφωνούμενον λύειν τὸν γάμον, εἴρητο μὲν πρώην· ἀνῃρέθη δὲ ἐκ τῆς εἰρημένης ριζ´ νεαρᾶς, αὖθις δὲ ἀνεκαινίσθη ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως· καὶ τὴν ἄπροικον γαμετὴν ὁ ἀνὴρ ἀλόγως ἐκβάλλων, δίδωσιν αὐτῇ τὸ τέταρτον τῆς αὐτοῦ περιουσίας τῆς καθαρᾶς· εἰ δὲ συμβῇ παῖδας εἶναι πλείονας τῶν τριῶν, οὐ τὸ τέταρτον ἀλλὰ παιδὸς ἑνὸς ἀναλογίαν λαμβάνει· οὐ δύναται δὲ τὸ διδόμενον αὐτῇ, ὑπερβαίνειν τὰς ρ´ τοῦ χρυσοῦ λίτρας· οὐχ ὑπόκειται δὲ τούτοις ἡ ἄπροικος γυνὴ, ἀλόγως τοῦ ἀνδρὸς ἀναχωροῦσα, ὡς ἡ αὐτὴ ριζ´ νεαρά· τοσοῦτον δὲ ἀκώλυτός ἐστιν ἡ τῶν γάμων διάλυσις, ὅτι εἴρηται βιβλ. μέ τίτ. ά, διάτ. ιέ, ὡς ἐάν τις τῶν συνοικούντων ὁμολογῇ ποινὴν, ἐκ τοῦ παρ' αἰτίαν αὐτοῦ λυθῆναι τὸν γάμον, οὐκ ἔῤῥωται· ἀρκεῖ γὰρ ἡ τῷ νόμῳ ἐπὶ τῶν τοιούτων ὡρισμένη ποινή· εἰ μὴ ἄρα καὶ ἡ ἐπερώτησις τοσαύτην περιέχει· καὶ διάτ. ρλϛ´ τοῦ αὐτοῦ τίτ. ὅτι οὐ καλῶς ἐπερωτῶ τινὰ ποινὴν ἐκ τοῦ μὴ γαμηθῆναι μοι· οὔτε μὴν τὴν ἤδη γαμηθεῖσαν μοι, ποινὴν ἐπερωτᾷν δύναμαι, ἐὰν λύσῃ τὸν γάμον· τὰ αὐτὰ καὶ περὶ γυναικὸς ἐπερωτώσης τὸν ἄνδρα· καὶ βιβλ. ή τοῦ κώδ. τίτ. λή, διάτ. β´, ὅτι ἀνισχύρως τὶς πακτεύει μὴ ἐξεῖναι αὐτῷ λῦσαι τὸν γάμον, καὶ οὐκ ἔῤῥωται ἡ ἐπὶ τούτῳ ἐπερωτηθεῖσα ποινή.

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ πορνείας, καὶ μοιχείας, καὶ φθορᾶς, καὶ ἀῤῥενοκοιτίας.

Ἀποστόλων κανὼν ξα´.

Εἴ τις κατηγορία γένηται κατὰ πιστοῦ πορνείας ἢ μοιχείας ἢ ἄλλης τινὸς ἀπηγορευμένης πράξεως, καὶ ἐλεγχθείη, εἰς κλῆρον μὴ προαγέσθω. ξα´

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν κ'.

κ' Ἐάν τινος γυνὴ μοιχευθῇ, ἢ μοιχεύσῃ τὶς, ἐν ἑπτὰ ἔτεσι δεῖ αὐτὸν τοῦ τελείου τυχεῖν, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς προάγοντας.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν η'.

η' Γυνὴ τινὸς μοιχευθεῖσα λαϊκοῦ ὄντος, ἐὰν ἐλεγχθῇ φανερῶς, ὁ τοιοῦτος εἰς ὑπηρεσίαν ἐλθεῖν οὐ δύναται· ἐὰν δὲ μετὰ τὴν χειροτονίαν μοιχευθῇ, ὀφείλει ἀπολῦσαι αὐτήν· ἐὰν δὲ συζῇ, οὐ δύναται ἔχεσθαι τῆς ἐγχειρισθείσης αὐτῷ ὑπηρεσίας.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν πϛ' πζ' ϙη'.

πϛ' Τοὺς ἐπὶ ψυχῶν ὀλίσθῳ etc. ut p. 277.

πζ' Ἡ τὸν ἄνδρα καταλιποῦσα μοιχαλίς ἐςιν etc. ut p. 416.

ϙη' Ὁ ἑτέρῳ μνηστευθεῖσαν γυναῖκα etc. ut p. 406.

Βασιλείου κανὼν ζ' ιη' κα' κβ' κε' κϛ' λ' λδ' λζ' λθ' μθ' νη' νθ' ξβ' οζ'.

ζ' Ἀῤῥενοφθόροι, καὶ ζωοφθόροι, καὶ φονεῖς, καὶ φαρμακοὶ, καὶ μοιχοὶ, καὶ εἰδωλολάτραι, τῆς αὐτῆς καταδίκης εἰσὶν ἠξιωμένοι· ὥστε ὃν ἔχεις ἐπὶ τῶν ἄλλων τύπον, καὶ ἐπὶ τούτων φύλαξον· τοὺς δὲ ἐν τριάκοντα ἔτεσι μετανοήσαντας ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ ἣν ἐν ἀγνοίᾳ ἔπραξαν, οὐδ' ἀμφιβάλλειν ἡμᾶς προσῆκεν εἰς τὸ παραδέξασθαι· ἥ τε γὰρ ἄγνοια συγγνώμης αὐτοὺς ἀξίους ποιεῖ, καὶ τὸ ἑκούσιον τῆς ἐξαγορεύσεως, καὶ ἡ παράτασις ἡ ἐν τοσούτῳ χρόνῳ γενομένη· σχεδὸν γὰρ ὅλην γενεὰν ἀνθρώπου παρεδόθησαν τῷ σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ ἀσχημονεῖν· ὥςε κέλευσον αὐτοὺς ἤδη ἀνυπερθέτως δεχθῆναι, μάλιστα εἰ καὶ δάκρυα ἔχουσι δυσωποῦντά σου τὴν εὐσπλαγχνίαν, καὶ βίον ἐπιδείκνυνται ἄξιον συμπαθείας.

Περὶ τῶν ἐκπεσουσῶν παρθένων etc. ut p. 372. ιη'

Εἰ ἀνὴρ γυναικὶ συνοικῶν, ἐπειδὰν μὴ ἀρκεσθεὶς τῷ γά- κα' μῳ εἰς πορνείαν ἐμπέσῃ, πόρνον κρίνομεν τὸν τοιοῦτον· καὶ πλεῖον αὐτὸν παρατείνομεν ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις· οὐ μέν τοι ἔχομεν κανόνα τῷ τῆς μοιχείας αὐτὸν ὑπαγαγεῖν ἐγκλήματι, ἐὰν εἰς ἐλευθέραν γάμου ἡ ἁμαρτία γένηται· διότι ἡ μοιχαλὶς μὲν μιαινομένη φησὶ μιανθήσεται, καὶ οὐκ ἀναστρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ ὁ κατέχων μοιχαλίδα, ἄφρων καὶ ἀσεβής· ὁ μέν τοι πορνεύσας, οὐκ ἀποκλεισθήσεται τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ συνοικήσεως· ὥστε ἡ μὲν γυνὴ ἀπὸ πορνείας ἐπανιόντα τὸν ἄνδρα αὐτῆς παραδέξεται, ὁ δὲ ἀνὴρ τὴν μιανθεῖσαν, τῶν οἴκων ἑαυτοῦ ἀποπέμψει· καὶ τούτων δὲ ὁ λόγος οὐ ῥᾴδιος, ἡ δὲ συνήθεια οὕτω κεκράτηκεν.

Τοὺς ἐξ ἁρπαγῆς ἔχοντας γυναῖκας, εἰ μὲν ἄλλοις προ- κβ' μεμνηστευμένας εἶεν ἀφῃρημένοι, οὐ πρότερον χρὴ παραδέχεσθαι, πρὶν ἢ ἀφελέσθαι αὐτὰς αὐτῶν, καὶ ἐπ' ἐξουσίᾳ τῶν ἐξ ἀρχῆς μνηστευσαμένων ποιῆσαι, εἴτε βούλοιντο λαβεῖν αὐτὰς, εἴτε ἀποστῆναι· εἰ δὲ σχολάζουσάν τις λάβοι, ἀφαιρεῖσθαι μὲν δεῖ καὶ τοῖς οἰκείοις ἀποκαθιστᾷν· ἐπιτρέπειν δὲ τῇ γνώμῃ τῶν οἰκείων, εἴτε γονεῖς εἶεν, εἴτε ἀδελφοὶ, εἴτε οἱτινεσοῦν προεςῶτες τῆς κόρης· κᾂν μὲν ἕλωνται αὐτῷ παραδοῦναι, ἵςασθαι τὸ συνοικέσιον· ἐὰν δὲ ἀνανεύωσι, μὴ βιάζεσθαι· τὸν μέν τοι ἐκ διαφορᾶς εἴτε λαθραίας εἴτε βιαιοτέρας γυναῖκα ἔχοντα, ἀνάγκη τὸ τῆς πορνείας ἐπιγνῶναι ἐπιτίμιον· ἔςι δὲ ἐν τέσσαρσιν ὡρισμένη τοῖς πορνεύουσιν ἡ ἐπιτίμησις· χρὴ τῷ πρώτῳ ἐκβάλλεσθαι τῶν προσευχῶν, καὶ προσκλαίειν αὐτοὺς τῇ θύρᾳ τῆς ἐκκλησίας· τῷ δευτέρῳ δεχθῆναι εἰς ἀκρόασιν· τῷ τρίτῳ εἰς μετάνοιαν·

τῷ τετάρτῳ εἰς σύστασιν μετὰ τοῦ λαοῦ, ἀπεχομένους τῆς προσφορᾶς, εἶτα αὐτοὺς ἐπιτρέπεσθαι τὴν κοινωνίαν τοῦ ἀγαθοῦ.

κε' Ὁ τὴν διεφθαρμένην ὑφ' ἑαυτοῦ εἰς γυναῖκα κατέχων, τὸ μὲν ἐπὶ τῇ φθορᾷ ἐπιτίμιον ὑποστήσεται, τὴν δὲ γυναῖκα ἔχειν συγχωρηθήσεται.

κϛ' Ἡ πορνεία γάμος οὐκ ἔςιν, ἀλλ' οὐδὲ γάμου ἀρχή· ὥςε ἐὰν ᾖ δυνατὸν τοὺς κατὰ πορνείαν συναπτομένους χωρίζεσθαι, τοῦτο κράτιστον· ἐὰν δὲ στέργωσιν ἐκ παντὸς τρόπου τὸ συνοικέσιον, τὸ μὲν τῆς πορνείας ἐπιτίμιον γνωριζέτωσαν, ἀφιέστωσαν δὲ ἵνα μὴ χεῖρον τί γένηται.

λ' Περὶ τῶν ἁρπαζόντων, κανόνα μὲν παλαιὸν οὐκ ἔχομεν, ἰδίαν δὲ γνώμην ἐποιησάμεθα, τρία ἔτη καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς συναρπάζοντας αὐτοῖς, ἔξω τῶν εὐχῶν γίνεσθαι· τὸ δὲ μὴ βιαίως γενόμενον, ἀνεύθυνόν ἐστιν ὅταν μὴ φθορὰ ᾖ, μὴ δὲ κλοπὴ ἡγουμένη τοῦ πράγματος· αὐτεξουσία δὲ ἡ χήρα καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸ ἀκολουθῆσαι· ὥστε τῶν σχημάτων ἡμῖν οὐ φροντιστέον.

λδ' Τὰς μοιχευθείσας καὶ ἐξαγορευούσας etc. ut p. 325.

λζ' Μετὰ τὸ ἀφαιρεθῆναι τὴν ἀλλοτρίαν ὁ γαμήσας, ἐπὶ μὲν τῇ πρώτῃ μοιχείᾳ, ἐγκληθήσεται· ἐπὶ δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἀνεύθυνος ἔσται.

λθ' Ἡ τῷ μοιχῷ συζῶσα, μοιχαλίς ἐστι πάντα τὸν χρόνον.

μθ' Αἱ πρὸς ἀνάγκην γενόμεναι φθοραὶ, ἀνεύθυνοι ἔςωσαν· ὥστε καὶ ἡ δούλη εἰ ἐβιάσθη παρὰ τοῦ οἰκείου δεσπότου, ἀνεύθυνός ἐστιν.

νη' Ὁ μοιχεύσας, ἐν δέκα καὶ πέντε ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔςαι τῶν ἁγιασμάτων, ἐν τέσσαρσι μὲν προσκλαίων ἔτεσιν, ἐν πέντε δὲ ἀκροώμενος, ἐν τέσσαρσιν ὑποπίπτων, ἐν δυσὶ συνεστὼς, ἄνευ κοινωνίας.

Ὁ πόρνος ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται τῶν ἁγιασμάτων, δύο προσκλαίων, καὶ δύο ἀκροώμενος, καὶ δύο ὑποπίπτων, καὶ ἑνὶ συνεστὼς· μόνον τῷ ὀγδόῳ δεχθήσεται εἰς κοινωνίαν. νθ'

Ὁ τὴν ἀσχημοσύνην ἐν τοῖς ἄῤῥεσιν ἐπιδεικνύμενος, τὸν χρόνον τοῦ ἐν τῇ μοιχείᾳ παρανομοῦντος οἰκονομηθήσεται. ξβ'

Ὁ μέν τοι καταλιμπάνων etc. ut p. 418. οζ'

Γρηγορίου Νύσσης κεφ. γ'.

Τῶν δὲ δι' ἐπιθυμίαν τε καὶ ἡδονὴν γινομένων ἁμαρτημάτων τοιαύτη ἐστὶν ἡ διαίρεσις etc. ut p. 327. γ'

Περὶ φθορᾶς καὶ μοιχείας καὶ ἀῤῥενοκοιτίας διαλαμβάνει ὁ νόμος, βιβλ. Θ' τοῦ κώδ. τίτ. Θ', καὶ βιβλ. μη' τίτ. ε', κεφαλικὴν τοῖς ταῦτα πλημμελοῦσιν ἐπάγων τιμωρίαν, ἔνθα εἴρηται ὅτι τὸ μοιχικὸν, οὐ μόνον ἐπὶ φθορᾷ νομίμου γαμετῆς κινεῖται, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀσυστάτου καὶ ἀθεμίτου γάμου καὶ μνηστείας καὶ παλλακισμοῦ· ἡ μέν τοι πορνεία οὐκ ἐπαινεῖται μὲν παρὰ τῷ πολιτικῷ νόμῳ, οὐκ ἀπηγόρευται δέ· ἀμέλει εἴρηται βιβλ. ιβ', τίτ. ε', διάτ. δ', ὅτι τὸ διδόμενον πόρνῃ, οὐκ ἀποδίδοται· ἐπειδὴ γάρ ἐστι πόρνη, οὐκ ἔστιν αἰσχρὸν τὸ λαβεῖν αὐτὴν, εἰ καὶ αἰσχρόν ἐστι τὸ εἶναι αὐτὴν πόρνην· καὶ βιβλ. λΘ' τίτ. ε', διάτ. ς', ὅτι καὶ διὰ ἄσεμνον αἰτίαν γίνεται καλῶς δωρεὰ, οἷον εἰς πόρνην, καὶ ἔῤῥωται· καὶ βιβλ. μζ' τίτ. β' διάτ. λΘ', ὅτι ὁ ἁρπάζων ἢ ἀποκρύπτων ἀλλοτρίαν δούλην πόρνην οὖσαν, οὔτε ὡς ἀνδραποδιστὴς, οὔτε ὡς κλέπτης ἐνέχεται· οὐ γὰρ κλοπῆς ἀλλ' ἡδονῆς χάριν ἐποίησε τοῦτο· εἰ γὰρ καὶ θυρίδας τὶς κλάσει, καὶ εἰσελθόντες ἕτεροι μὴ παρ' αὐτοῦ εἰσαχθέντες κλέψουσι τὰ πράγματα αὐτῆς, οὐκ ἐνέχεται ὡς κλέπτης· λέγει δὲ καὶ βιβλ. λη', τίτ. η', ὅτι οἱ πορνογεν-

νεῖς οὐ μόνον τῆς μητρὸς, ἀλλὰ καὶ τῶν κατὰ μητέρα συγγενῶν κληρονομοῦσι, καὶ ὑπ' αὐτῶν κληρονομοῦνται· ἡ δὲ ἰλλουςρία νομίμους ἔχουσα παῖδας πορνογεννεῖς, οὐδὲν δύναται παρασχεῖν τοῖς πορνογεννέσιν, οὔτε ζῶσα, οὔτε τελευτῶσα, ὡς βιβλ. ς' τοῦ κώδ. τίτ. νζ', διάτ. ε'· ὁ δὲ ἀπὸ πορνείας, οὔτε λέγεται ἔχειν πατέρα, ὡς βιβλ. α', τίτ. ε', διάτ. κγ'· ὁ μέν τοι παλλακισμὸς νόμιμός ἐστι, κἀκείνας ἔχειν δυνάμεθα παλλακὰς ἄνευ ἐγκλήματος, πρὸς ἃς οὐ πλημμελεῖται ἀθέμιτον, εἶεν τὴν παλλακὴν τοῦ ἰδίου πατρὸς ἢ πάππου, ἢ τὴν θυγατέρα τῆς ἰδίας ἀδελφῆς, ὡς βιβλ. κε', τίτ. ζ', καὶ βιβλ. κγ', τίτ. β', διάτ. νε', καὶ βιβλ. μη' τίτ. α', διάτ. ια'· παλλακεύονται δὲ αἱ ἀπελεύθεροι καὶ εὐγενεῖς ἄσημοι· ὁ γὰρ εὐγενῆ καὶ σεμνὴν παλλακευόμενος, χρήζει περὶ τούτου ποιεῖν ἐκμαρτύριον, ἐπεὶ γαμετὴν αὐτὴν ἔχει· καὶ ἢ τοῦτο παραιτούμενος, ἀθέμιτον πρὸς αὐτὴν πλημμελεῖ, οὐ μὴν καὶ μοιχείαν, ἐπειδὴ τὸ τῆς παλλακῆς ὄνομα τοῖς νόμοις ἔγνωσται· ὅθεν εἴρηται βιβλ. ς' τοῦ κώδ. τίτ. νζ', διάτ. ε', ὅτι ἡ ἐλευθέρα νομίμως ἐλευθέρῳ παλλακευθεῖσα, τοὺς ἐκ τῆς τοιαύτης συναφείας τεχθέντας, ἕξει κληρονόμους μετὰ τῶν νομίμων παίδων· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν πολλὰ περὶ τῶν ἀπὸ παλλακῶν τικτομένων, ἤγουν νόθων καὶ φυσικῶν, ὁ νόμος ἐν τῷ κώδ. καὶ ταῖς νεαραῖς διαλαμβάνει, διδάσκων τίνες εἰσὶ, καὶ πῶς δύνανται γενέσθαι τῷ πατρὶ γνήσιοι, καὶ πότε καὶ πόσον δύνανται λαβεῖν τῶν τοῦ πατρὸς πραγμάτων, καὶ δούλας δὲ ἰδίας δυνάμεθα παλλακεύεσθαι· εἴρηται γὰρ βιβλ. ς', τίτ. ς', διάτ. δ', ὅτι ἡ τῷ δεσπότῃ μέχρι τελευτῆς αὐτοῦ παλλακευθεῖσα, μὴ ἔχοντα γαμετὴν νόμιμον, ἁρπάζεται μετὰ τῶν παίδων αὐτῆς εἰς εὐγένειαν, καὶ λαμβάνει τὸ πεκούλιον ὅπερ εἶχεν ἐν

τῷ τελευτᾷν τὸν δεσπότην πρὸς τὸ νόμιμον μέτρον· καὶ οὐκ ἔχουσι κατ᾽ αὐτῆς πατρωνικὸν δίκαιον οἱ παῖδες, ἢ οἱ κληρονόμοι, ἢ οἱ συγγενεῖς τοῦ τελευτήσαντος· καὶ βιβλ. ζ′ τοῦ αὐτοῦ κώδ. τίτ. ιε′, διάτ. γ′ φησὶν, ὅτι ὁ δούλην παλλακὴν μέχρι τελευτῆς ἐσχηκὼς, δύναται περιὼν, ὅπερ ἐθέλει ποιεῖν ἐπ᾽ αὐτῇ, καὶ τοῖς ὡς εἰκὸς ἐξ αὐτῆς τεχθεῖσι, καὶ ἐν τελευταίᾳ βουλήσει καταλιμπάνειν ἄλλῳ, ἢ ῥητῶς τῷ κληρονόμῳ· εἰ δὲ τελευτήσει μηδὲν εἰπὼν, ἀναρπάζονται εἰς ἐλευθερίαν καὶ οἱ ὡς εἰκὸς τεχθέντες· ταῦτα ἐν ᾧ μὴ ἔσχεν ὁ τελευτήσας νόμιμον γαμετήν· ὁ γὰρ νόμιμον ἔχων γαμετὴν, οὔτε ἐλευθέραν, οὔτε δούλην δύναται παλλακεύεσθαι· τὸ δὲ μοιχικὸν κινεῖται καὶ περὶ φθορᾶς παλλακῆς, ὡς βιβλ. μη′, τίτ. ε′, διάτ. ιβ′ ιγ′· παλλακὴ δέ ἐστιν ἡ νομίμως τινὶ συζῶσα χωρὶς γάμου· ἡ δὲ ἧττον τιμιωτέρα, παράκοιτις λέγεται, ὡς βιβλ. ν′, τίτ. ιβ′, διάτ. ρμδ′.

ΚΕΦ. ϛ.

Ἐὰν γυνὴ λαϊκοῦ μοιχευθῇ.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν κ′.

Ἐὰν τινος γυνὴ μοιχευθῇ ἢ μοιχεύσῃ τίς, ἐν ἑπτὰ ἔτεσι δεῖ αὐτὸν τοῦ τελείου τυχεῖν, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς προάγοντας. κ′

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν η′.

Γυνὴ τινὸς μοιχευθεῖσα λαϊκοῦ ὄντος etc. ut p. 422. η′

Ἀνάγνωθι τὰ παραγραφέντα ἐν τῷ λβ′ κεφ. τοῦ α′ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. Ζ.

Περὶ φθορᾶς, καὶ γάμου χήρας, καὶ τίς λέγεται χήρα.

Βασιλείου κανὼν ιη' κδ'.

ιη' Περὶ τῶν ἐκπεσουσῶν παρθένων etc. ut p. 372.

κδ' Χήραν τὴν καταλεγεῖσαν etc. ut p. 411.

ΚΕΦ. Η.

Περὶ τῶν ἐπὶ γάμῳ γυναῖκας ἁρπαζόντων, ἢ βιαζομένων, ἢ φθειρόντων παρθένους, καὶ περὶ συνιςόρων αὐτῶν.

Ἀποστόλων κανὼν ξζ'.

ξζ' Εἴ τις παρθένον ἀμνήστευτον βιασάμενος ἔχει etc. ut p. 308.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ια' κε'.

ια' Τὰς μνηστευθείσας κόρας etc. ut p. 308.

κε'. Μνηστευσάμενός τις κόρην etc. ut p. 308.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν κζ'.

κζ' Τοὺς ἁρπάζοντας γυναῖκας etc. ut p. 275.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ϙβ'.

ϙβ' Τοὺς ἁρπάζοντας γυναῖκας etc. ut p. 308.

Βασιλείου κανὼν κβ' λ' νγ'.

κβ' Τοὺς ἐξ ἁρπαγῆς ἔχοντας γυναῖκας etc. ut p. 423.

λ' Περὶ τῶν ἁρπαζόντων, κανόνα μὲν παλαιὸν οὐκ ἔχομεν etc. ut p. 424.

νγ' Ἡ χήρα δούλη etc. ut p. 411.

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ λ' κεφ. τοῦ θ' τίτ. τούτου τοῦ συντάγματος.

ΚΕΦ. Θ.

Περὶ τῶν παρὰ γνώμην τῶν οἰκείων γονέων ἢ δεσποτῶν γαμούντων.

Βασιλείου κανὼν λη' μ' μβ'.

Αἱ κόραι αἱ παρὰ γνώμην πατρὸς ἀκολουθήσασαι, πορνεύουσι· διαλλαγέντων δὲ τῶν γονέων, δοκεῖ θεραπείαν λαμβάνειν τὸ γεγονός· οὐκ εὐθὺς δὲ εἰς τὴν κοινωνίαν ἀποκαθίστανται, ἀλλ' ἐπιτιμηθήσονται τρία ἔτη. λη'

Ἡ παρὰ γνώμην τοῦ δεσπότου ἀνδρὶ ἑαυτὴν ἐκδιδοῦσα, ἐπόρνευσεν· ἡ δὲ μετὰ ταῦτα πεπαῤῥησιασμένῳ γάμῳ χρησαμένη, ἐγήματο· ὥστε ἐκεῖνο μὲν πορνεία, τοῦτο δὲ γάμος· αἱ γὰρ συνθῆκαι τῶν ὑπεξουσιῶν, οὐδὲν ἔχουσι βέβαιον. μ'

Οἱ ἄνευ τῶν κρατούντων γάμοι, πορνεῖαι εἰσίν· οὔτε οὖν πατρὸς ζῶντος, οὔτε δεσπότου, οἱ συνιόντες ἀνεύθυνοι εἰσίν· ὥστε ἐὰν ἐπινεύσωσιν οἱ κύριοι τὴν συνοίκησιν, τότε λαμβάνει ὁ γάμος τὸ βέβαιον. μβ'

Ἡ ὑπεξουσία ἢ ὁ ὑπεξούσιος, οὐ δύνανται νομίμως γαμεῖν, μὴ συναινοῦντος τοῦ ἔχοντος αὐτοὺς ὑπεξουσίους, ὡς βιβλ. ε' τοῦ κώδ. τίτ. δ', καὶ βιβλ. κγ', τίτ. β'· εἰ μὴ γεγονυῖαν τὴν θυγατέρα κε' ἐνιαυτῶν ὑπερέθετο ζεῦξαι· τότε γὰρ ἑαυτὴν ἐλευθέρῳ ζεῦξαι δύναται, ὡς ἡ περὶ τῶν ἐπὶ κλήρῳ ἀχαριστιῶν ρβ'.

ΚΕΦ. Ι.

Περὶ πορνευσῶν καὶ ἀναιρουσῶν τὰ τικτόμενα.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν κα'.

Περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐκπορνευουσῶν καὶ ἀναιρουσῶν τὰ γεννώμενα, καὶ σπουδαζουσῶν φθόρια ποιεῖν, ὁ μὲν πρότε- κα'

ρος ὅρος μέχρις ἐξόδου ἐκώλυε, καὶ τούτῳ συντίθενται· φιλανθρωπότερον δέ τι εὑρόντες, ὡρίσαμεν δεκαετῆ χρόνον κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς ὡρισμένους πληρῶσαι.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ϙα΄.

ϙα΄ Τὰς τὰ ἀμβλωθρίδια διδούσας φάρμακα, καὶ τὰς δεχομένας τὰ ἐμβρυοκτόνα δηλητήρια, τῷ τοῦ φονέως ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλομεν.

Βασιλείου κανὼν β΄ η΄ νβ΄.

β΄ Ἡ φθείρασα κατ' ἐπιτήδευσιν, φόνου δίκην ὑπέχει· ἀκριβολογία γὰρ ἐκμεμορφωμένου καὶ ἀνεξεικονίστου παρ' ἡμῖν οὐκ ἔστιν· ἐνταῦθα γὰρ ἐκδικεῖται οὐ μόνον τὸ γεννησόμενον, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἑαυτῇ ἐπιβουλεύσασα· διότι ὡς ἐπὶ πολὺ ἐναποθνήσκουσι ταῖς τοιαύταις ἐπιχειρήσεσιν αἱ γυναῖκες· πρόσεστι δὲ τούτῳ καὶ ἡ φθορὰ τοῦ ἐμβρύου, ἕτερος φόνος κατά γε τὴν ἐπίνοιαν τῶν ταῦτα τολμώντων· δεῖ μέντοι μὴ μέχρι τῆς ἐξόδου παρατείνειν αὐτῶν τὴν ἐξομολόγησιν, ἀλλὰ δέχεσθαι μὲν τῶν δέκα ἐτῶν τὸ μέτρον· ὁρίζειν δὲ μὴ χρόνῳ, ἀλλὰ τρόπῳ τῆς μετανοίας τὴν θεραπείαν.

η΄ Ὁ ἀξίνῃ παρὰ τὸν θυμὸν κατὰ τῆς ἑαυτοῦ γαμετῆς χρησάμενος, φονεύς ἐστιν· καλῶς δέ με ὑπέμνησας καὶ ἀξίως τῆς ἑαυτοῦ συνέσεως, εἰπεῖν περὶ τούτων πλατύτερον· διότι πολλαὶ ἐν τοῖς ἑκουσίοις καὶ τοῖς ἀκουσίοις διαφοραί· ἀκούσιον μὲν γάρ ἐστι παντελῶς καὶ πόῤῥω τοῦ κατάρξαντος, τὸ ἀκοντίσαι λίθον ἐπὶ κύνα ἢ δένδρον, καὶ ἀνθρώπου τυχεῖν· ἡ μὲν γὰρ ὁρμὴ ἦν τὸ θηρίον ἀμύνασθαι, ἢ τὸν καρπὸν κατασεῖσαι· ὑπέβη δὲ αὐτομάτως τῇ πληγῇ κατὰ πάροδον ὁ παραπεσών· ὥστε τὸ τοιοῦτον ἀκούσιον· ἀκούσιον μέντοι, καὶ εἴ τις βουλόμενος ἐπιστρέψαι τινὰ, ἱμάντι ἢ ῥάβδῳ μὴ σκληρῶς τύπτοι, ἀποθάνοι δὲ ὁ τυπτόμενος· ἡ γὰρ πρό-

θεσις ἐνταῦθα σκοπεῖται, ὅτι βελτιῶσαι ἠβούλετο τὸν ἁμαρτάνοντα, οὐκ ἀνελεῖν· ἐν τοῖς ἀκουσίοις ἔστι κἀκεῖνο, τὸ ἀμυνόμενόν τινα ἐν μάχῃ, ξύλῳ, ἢ χειρὶ, ἀφειδῶς ἐπὶ τὰ καίρια τὴν πληγὴν ἐνεγκεῖν, ὥςε κακῶσαι αὐτὸν, οὐχ᾽ ὥςε παντελῶς ἀνελεῖν· ἀλλὰ τοῦτο ἤδη προσεγγίζει τῷ ἑκουσίῳ· ὁ γὰρ τοσούτῳ χρησάμενος ὀργάνῳ πρὸς ἄμυναν, ἢ ὁ μὴ πεφεισμένως τὴν πληγὴν ἐπαγαγὼν, δῆλος ἐστὶ διὰ τὸ κεκρατῆσθαι ὑπὸ τοῦ πάθους ἀφειδῶς τοῦ ἀνθρώπου· ὁμοίως καὶ ὁ ξύλῳ βαρεῖ καὶ ὁ λίθῳ μείζονι τῆς δυνάμεως τῆς ἀνθρωπίνης χρησάμενος, τοῖς ἀκουσίοις ἐναριθμεῖται, ἄλλο μέν τι προελόμενος, ἄλλο δέ τι ποιήσας· ὑπὸ γὰρ τοῦ θυμοῦ τοιαύτην ἤνεγκε τὴν πληγὴν· ὥστε ἀνελθεῖν τὸν πληγέντα, καί τοι ἡ σπουδὴ ἦν αὐτῷ συντρίψαι τυχὸν, οὐχὶ δὲ καὶ παντελῶς θανατῶσαι· ὁ μέν τοι ξίφει χρησάμενος, ἢ ᾡτινιοῦν τοιούτῳ, οὐδεμίαν ἔχει παραίτησιν· καὶ μάλιςα ὁ τὴν ἀξίνην ἀκοντίσας· καὶ γὰρ οὐδὲ ἀπὸ χειρὸς φαίνεται πλήξας, ὥςε τὸ μέτρον τῆς πληγῆς ἐπ᾽ αὐτῷ εἶναι, ἀλλ᾽ ἠκόντισεν· ὥστε καὶ τῷ βάρει τοῦ σιδήρου, καὶ τῇ ἀκμῇ, καὶ τῇ διὰ πλείςου φορᾷ, ὀλεθρίαν ἀναγκαίως τὴν πληγὴν γενέσθαι· ἑκούσιον δὲ πάλιν παντελῶς, καὶ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ἔχον, οἷον ἐστὶ τὸ τῶν λῃστῶν καὶ τὸ τῶν πολεμικῶν ἐφόδων· οὗτοι μὲν γὰρ διὰ χρήματα ἀναιροῦσι, τὸν ἔλεγχον ἀποφεύγοντες· οἵ τε ἐν τοῖς πολέμοις ἐπὶ φόνους ἔρχονται, οὔτε φοβῆσαι, οὔτε σωφρονῆσαι, ἀλλ᾽ ἀνελεῖν τοὺς ἐναντιουμένους ἐκ τοῦ φανεροῦ προαιρούμενοι· καὶ μέν τοι κἂν δι᾽ ἄλλην τινὰ αἰτίαν περίεργον, φαρμακόν τις ἐγκεράσῃ, ἀνέλῃ δὲ, ἑκούσιον τιθέμεθα τὸ τοιοῦτον, οἷον ποιοῦσιν αἱ γυναῖκες πολλάκις ἐπαοιδαῖς τισι καὶ καταδέσμοις, πρὸς τὸ ἑαυτῶν φίλτρον ἐπάγεσθαι πειρώμεναι, καὶ προδιδοῦσαι αὐ-

[illegible]

ιβ ʽΗ τοῦ κανόνος [illegible], ἡ μὲν [illegible] [illegible] ὡς ἐπὶ φόνῳ κολάζεται· εἰ δὲ οὐκ ἠδυνήθη [illegible], καὶ διὰ [illegible] τῶν ἀναγκαίων [illegible] τὸ γεννηθὲν, συγγνωστὴ ἡ μήτηρ.

Ἔγκειται βιβλ. μζ΄, τιτ. ιε΄, διατ. δ΄, ὅτι ἡ ἐπίτηδες ἐκτρώσασα, προσκαίρως ἐξορίζεται· τὸ αὐτὸ καὶ βιβλ. μη΄, τιτ. κ΄, διατ. η΄· ἐν δὲ τῇ λθ΄ διατ. τοῦ ιθ΄ τιτ. τοῦ μη΄ βιβλ. φησὶν, ὅτι ἡ ἐπὶ χρήμασιν ἐκτρώσασα, κεφαλικῶς τιμωρεῖται· ἡ δὲ μετὰ διαζύγιον πρὸς μῖσος τοῦ ἀνδρὸς τοῦτο ποιήσασα, προσκαίρως ἐξορίζεται· καὶ διατ. λα΄ τοῦ αὐτοῦ τιτ. ὅτι ὁ πόμα διδοὺς πρὸς ἀμβλωθρίδιον, εὐτελὴς μὲν ὢν μεταλλίζεται, τίμιος δὲ ἐξορίζεται μετὰ μερικῆς δημεύσεως· ἐσχάτη δὲ τιμωρία ἐπάγεται, ἐὰν τις ἀπέθανεν ἐκ τούτου ταῦτα, κἂν χωρὶς δόλου τὸ πόμα δέδωκεν.

ΚΕΦ. ΙΑ.

Περὶ τῶν βδελυττομένων τὸν γάμον καὶ κρέας καὶ οἶνον.

Ἀποστόλων κανὼν να΄.

να΄ Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, γάμου καὶ κρεῶν etc. ut p. 259.

Συνόδου Γάγγρας κανὼν α' β' δ' θ' ι'.

Εἴ τις τὸν γάμον μέμφοιτο, καὶ τὴν καθεύδουσαν μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, οὖσαν πιστὴν καὶ εὐλαβῆ, βδελύσσοιτο ἢ μέμφοιτο, ὡς ἂν μὴ δυναμένους εἰς βασιλείαν εἰσελθεῖν, ἀνάθεμα ἔστω. α'

Εἴ τις ἐσθίοντα κρέα, χωρὶς αἵματος καὶ εἰδωλοθύτου καὶ πνικτοῦ μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως, κατακρίνοι, ὡς ἂν διὰ τὸ μεταλαμβάνειν ἐλπίδα μὴ ἔχοντα, ἀνάθεμα ἔστω. β'

Εἴ τις διακρίνοιτο παρὰ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος, μὴ χρῆναι λειτουργήσαντος αὐτοῦ προσφορᾶς μεταλαμβάνειν, ἀνάθεμα ἔστω. (ut p. 140.) δ'

Εἴ τις παρθενεύοι ἢ ἐγκρατεύοιτο, ὡς ἂν βδελυκτῶν τῶν γάμων ἀναχωρήσας, καὶ μὴ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ ἅγιον τῆς παρθενίας, ἀνάθεμα ἔστω. θ'

Εἴ τις τῶν παρθενευόντων διὰ τὸν κύριον, κατεπαίροιτο τῶν γεγαμηκότων, ἀνάθεμα ἔστω. ι'

Βασιλείου κανὼν κη' πε'.

Ἐκεῖνο γε μὴν γελοῖον κατεφάνη, τὸ εὔξασθαι τινὰ ὑείων ἀπέχεσθαι κρεῶν· ὥστε καταξίωσον διδάσκειν αὐτοὺς τῶν ἀπαιδεύτων προσευχῶν καὶ ἐπαγγελιῶν ἀπέσχεσθαι· τὴν μὲν τοι χρῆσιν, ἀδιάφορον εἶναι συγχώρησον· οὐδὲν γὰρ κτίσμα Θεοῦ ἀπόβλητον μετ' εὐχαριστίας λαμβανόμενον· ὥστε ἡ εὐχὴ καταγέλαστος, οὐχ' ἡ ἀποχὴ ἀναγκαία. κη'

Τοῖς δὲ κομψοῖς Ἐγκρατίταις πρὸς τὸ σεμνὸν αὐτῶν πρόβλημα, διὰ τί καὶ οὐχ' ἡμεῖς πάντα ἐσθίομεν, ἐκεῖνο λεγέσθω· ὅτι καὶ τὰ περιττώματα ἡμῶν βδελυσσόμεθα· κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἀξίαν, λάχανα χόρτου ἡμῖν ἐστὶ τὰ κρέα· κατὰ δὲ τὴν τῶν συμφερόντων διάκρισιν, ὡς καὶ ἐν λαχάνοις τὸ βλαβερὸν τοῦ καταλλήλου χωρίζομεν· οὕτω καὶ ἐν πε'

τοῖς κρέασι τοῦ χρησίμου τὸ βλαβερὸν διακρίνομεν, ἐπεὶ λάχανόν ἐστι καὶ τὸ κώνειον, ὥσπερ κρέας ἐστὶ καὶ τὸ γύπειον· ἀλλ' ὅμως οὔτε ὑοσκύαμον φάγοι ἄν τις νοῦν ἔχων· οὔτε κυνὸς ἅψαιτο, μὴ μεγάλης ἀνάγκης κατεπειγούσης· ὡς ὅ γε φαγὼν οὐκ ἠνόμησε.

ΚΕΦ. ΙΒ.

Περὶ λαϊκῶν ἑαυτοὺς ἀκρωτηριαζόντων.

Ἀποστόλων κανὼν κβ' κδ'.

κβ' Ὁ ἀκρωτηριάσας ἑαυτὸν, μὴ γινέσθω κληρικὸς· αὐτοφονευθὴς γάρ ἐστιν ἑαυτοῦ, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δημιουργίας ἐχθρός. (ut p. 53.)

κδ' Λαϊκὸς ἑαυτὸν ἀκρωτηριάσας, ἀφοριζέσθω ἔτη τρία· ἐπίβουλος γάρ ἐστι τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς. (ut p. 265.)

Συνόδου Νικαίας κανὼν α'.

α' Εἴ τις ἐν νόσῳ ὑπὸ ἰατρῶν ἐχειρουργήθη etc. ut p. 54.

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ ιδ' κεφ. τοῦ α' τίτ. τοῦ παρόντος συνταγμάτος.

ΚΕΦ. ΙΓ.

Περὶ λαϊκῶν ἐσθιόντων εἰδωλόθυτα, ἢ κρέας ἐν αἵματι, ἢ πνικτὰ, ἢ θηριάλωτα, ἢ θνησιμαῖα.

Ἀποστόλων κανὼν ξγ'.

ξγ' Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, φάγῃ κρέα etc. ut p. 272.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν γ'.

γ' Τοὺς φεύγοντας καὶ συλληφθέντας etc. ut p. 282.

Συνόδου Γάγγρας κανὼν β'.

β' Εἴ τις ἐσθίοντα κρέα χωρὶς αἵματος etc. ut p. 433.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ξζ΄.

Θεία ἡμῖν γραφὴ ἐνετείλατο etc. ut p. 283. ξζ΄

Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς περὶ τῶν εἰδωλόθυτα φαγόντων κανὼν α΄.

Οὐ τὰ βρώματα ἡμᾶς βαρεῖ, ἱερὲ πάππα, εἰ ἔφαγον οἱ α΄ αἰχμάλωτοι ταῦτα, ἅπερ παρετίθεσαν αὐτοῖς οἱ κρατοῦντες αὐτῶν· μάλιστα ἐπειδὴ εἷς λόγος παρὰ πάντων, τοὺς καταδραμόντας τὰ ἡμέτερα μέρη βαρβάρους, εἰδώλοις μὴ τεθυκέναι· ὁ δὲ ἀπόστολος φησὶν, τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν, ὁ δὲ θεός καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει· ἀλλὰ καὶ ὁ σωτὴρ ὁ πάντα καθαρίζων τὰ βρώματα, οὐ τὸ εἰσπορευόμενον φησὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον.

Βασιλείου κανὼν πα΄.

Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἐν τῇ τῶν βαρβάρων καταδρομῇ παρ- πα΄ έβησαν τὴν εἰς θεὸν πίστιν, ὅρκους ἐθνικοὺς τελέσαντες, καὶ ἀθεμίτων τινῶν γευσάμενοι, τῶν ἐν τοῖς εἰδώλοις τοῖς μαγικοῖς προσενεχθέντων αὐτοῖς, οὗτοι κατὰ τοὺς ἤδη παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐξενεχθέντας κανόνας, εἰ μὲν ἀνάγκην χαλεπὴν ἐκ βασάνων ὑπομείναντες, καὶ μὴ φέροντες τοὺς πόνους, καὶ αἰκισθέντες πρὸς τὴν ἄρνησιν ἦλθον, ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἀδέκτους εἶναι, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροᾶσθαι, καὶ ἐν τρισὶν ὑποπεσόντας, οὕτως δεκτοὺς γενέσθαι εἰς τὴν κοινωνίαν· εἰ δὲ ἄνευ ἀνάγκης μεγάλης προδόντες τὴν εἰς θεὸν πίστιν, καὶ ἀψάμενοι τῆς τραπέζης τῶν δαιμονίων, καὶ ὀμόσαντες ὅρκους ἑλληνικοὺς, ἐκβάλλεσθαι μὲν ἐν τρισὶν ἔτεσι, καὶ ἐν δυσὶν ἔτεσιν ἀκροᾶσθαι, ἐν ὑποπτώσει δὲ εὐξαμένους ἐν τρισὶν ἔτεσι, καὶ ἐν ἄλλοις τρισὶ συστάντας τοῖς πιστοῖς εἰς τὴν δέησιν, οὕτω δεκτοὺς εἶναι τῇ τοῦ ἀγαθοῦ κοινωνίᾳ.

ΚΕΦ. ΙΔ.

Περὶ λαϊκοῦ ὑβρίζοντος βασιλέα.

Ἀποστόλων κανὼν πδʹ.

πδʹ Ὅς τις ὑβρίσει βασιλέα etc. ut p. 266.

Τῆς ἐπὶ Φωτίου συνόδου κανὼν γʹ.

γʹ Εἴ τις τῶν λαϊκῶν αὐθεντήσας, καὶ καταφρονήσας μὲν τῶν θείων καὶ βασιλικῶν προσταγμάτων, καταγελάσας δὲ καὶ τῶν φρικτῶν τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν τε καὶ νόμων, τολμήσειεν ἐπίσκοπόν τινα τύψαι, ἢ φυλακίσαι, ἢ χωρὶς αἰτίας, ἢ καὶ συμπλασάμενος αἰτίαν, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω.

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ λςʹ κεφ. τοῦ θʹ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. ΙΕ.

Περὶ ὀρθοδόξων λαμβανόντων εὐλογίας ἀπὸ αἱρετικῶν ἢ ἰουδαίων, ἢ συνεορταζόντων ἰουδαίοις· καὶ ὅτι οὐ δεῖ τοῖς σαββάτοις σχολάζειν, ἀλλὰ κατὰ τὸ δυνατὸν τῇ κυριακῇ· καὶ περὶ τῶν εὐχομένων ἐν μοναστηρίοις ἢ ἐκκλησίαις αἱρετικῶν.

Ἀποστόλων κανὼν ξεʹ οʹ.

ξεʹ Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς εἰσέλθοι εἰς συναγωγὴν ἰουδαίων ἢ αἱρετικῶν προσεύξασθαι, καθαιρείσθω καὶ ἀφοριζέσθω. (ut p. 266.)

οʹ Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὅλως τοῦ καταλόγου τῶν κληρικῶν, νηστεύοι μετὰ ἰουδαίων etc. ut p. 266.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν θʹ κθʹ λβʹ λδʹ λζʹ ληʹ λθʹ.

θʹ Περὶ τοῦ μὴ συγχωρεῖν εἰς τὰ κοιμητήρια etc. ut p. 394.

Ὅτι οὐ δεῖ χριστιανοὺς ἰουδαΐζειν etc. ut p. 181. κθ'

Ὅτι οὐ δεῖ αἱρετικῶν εὐλογίας λαμβάνειν, αἵ τινές εἰσιν ἀλογίαι μᾶλλον ἢ εὐλογίαι. (ut p. 394.) λβ'

Ὅτι οὐ δεῖ πάντα χριστιανὸν ἐγκαταλείπειν μάρτυρας Χριστοῦ etc. ut p. 395. λδ'

Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν αἱρετικῶν ἢ ἰουδαίων τὰ πεμπόμενα ἑορταστικὰ λαμβάνειν, μὴ δὲ συνεορτάζειν αὐτοῖς. (ut p. 394.) λζ'

Ὅτι οὐ δεῖ παρὰ τῶν ἰουδαίων ἄζυμα λαμβάνειν, ἢ κοινωνεῖν ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν. (ut p. 394.) λη'

Ὅτι οὐ δεῖ τοῖς ἔθνεσι συνεορτάζειν καὶ κοινωνεῖν τῇ ἀθεότητι αὐτῶν. (ut p. 394.) λθ'

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ξ'.

Περὶ τοῦ ἀφελέσθαι τὰ τῶν ἑλλήνων συμπόσια.

Κἀκεῖνο ἔτι μὴν δεῖ αἰτῆσαι παρὰ τῶν χριστιανῶν βασιλέων, ἐπειδὴ παρὰ τὰ θεῖα παραγγέλματα ἐν πολλοῖς τόποις συμπόσια οὕτως ἐπιτελοῦνται, ἐκ τῆς ἐθνικῆς πλάνης προενεχθέντα, ὡς καὶ χριστιανοὺς τοῖς ἕλλησι λάθρα προσσυνάγεσθαι ἐπὶ τῇ τούτων τελετῇ, ἵνα κελεύσωσι τὰ τοιαῦτα κωλυθῆναι καὶ ἐκ τῶν πόλεων καὶ ἐκ τῶν κτήσεων, μάλιστα ὅτι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς γενεσίοις τῶν μακαρίων μαρτύρων ἀνά τινας πόλεις καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἱεροὺς τόπους τοιαῦτα πλημμελεῖν οὐχ ὑφοροῦνται· ἐν αἷς ἡμέραις, ὃ καὶ λέγειν αἰσχύνη ἐστὶν, ὀρχήσεις μυσαρὰς εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκτελοῦσιν, ὥστε τῇ τῶν οἰκοδεσποινῶν τιμῇ, καὶ ἄλλων ἀναριθμήτων γυναικῶν τῇ αἰδοῖ τῶν εὐλαβῶς εἰς τὴν ἁγίαν ἡμέραν παραγενομένων, λάγναις ὕβρεσιν ἐφορμᾶν, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς ἁγίας πίστεως σχεδὸν φεύγεσθαι τὴν προσέλευσιν. ξ'

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ ιε΄ κεφ. τοῦ γ΄ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος, καὶ δ΄ κεφ. τοῦ ζ΄ τίτ.

ΚΕΦ. Ις.

Περὶ λαϊκῶν πειρωμένων μὴ εἶναι τοὺς κληρικοὺς τῶν μοναστηρίων καὶ πτωχείων καὶ μαρτυρείων, ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπισκόπων.

Συνόδου Χαλκηδόνος κανὼν η΄.

η΄ Οἱ κληρικοὶ τῶν πτωχείων καὶ μοναστηρίων καὶ μαρτυρείων etc. ut p. 102.

ΚΕΦ. ΙΖ.

Περὶ λαϊκῶν προστιθεμένων τοῖς ἀφοριζομένοις ἢ ἀποσχίζουσι πρεσβυτέροις, καὶ χωρὶς τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν, θυσιαστήρια πηγνυμένοις.

Ἀποστόλων κανὼν λα΄.

λα΄ Εἴ τις πρεσβύτερος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου, χωρὶς συναγάγῃ, καὶ θυσιαστήριον etc. ut p. 124.

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ ιδ΄ κεφ. τοῦ γ΄ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. ΙΗ.

Περὶ ἐπιόρκων, καὶ ἐν ποίοις δεῖ τοὺς ὀμνύοντας μὴ εὐορκεῖν.

Βασιλείου κανὼν ι΄ ιζ΄ κθ΄ ξδ΄ πβ΄.

ι΄ Οἱ ὀμνύοντες μὴ καταδέχεσθαι τὴν χειροτονίαν etc. ut p. 55.

ιζ΄ Ἠρώτησας ἡμᾶς περὶ Βιάνορος etc. ut p. 297.

κθ΄ Ἄρχοντας μέν τοι ὀμνύειν ἐπὶ τῷ κακοποιεῖν τοὺς ἀρ-

χομένους, καὶ πάνυ θεραπεύεσθαι προσῆκεν· ὧν ἡ θεραπεία διττὴ, μία μὲν μὴ ὀμνύειν αὐτοὺς διδάσκεσθαι προχείρως· ἑτέρα δὲ, μὴ ἐπιμένειν ἐν ταῖς πονηραῖς κρίσεσιν· ὥςε ὅρκῳ προληφθείς τις εἰς κακοποιίαν ἑτέρου, τὴν ἐπὶ τῇ προπετείᾳ τοῦ ὅρκου μετάνοιαν ἐπιδεικνύσθω, μὴ μέν τοι προσχήματι εὐλαβείας, τὴν πονηρίαν ἑαυτοῦ βεβαιούτω· οὐδὲ γὰρ Ἡρώδῃ συνέφερεν εὐορκήσαντι, ὃς ἵνα μὴ ἐπιορκήσῃ δῆθεν, φονεὺς ἐγένετο τοῦ προφήτου· ἅπαξ μὲν ὁ ὅρκος ἀπηγόρευται, πολλῷ δέ που εἰκὸς τὸν ἐπὶ κακῷ γινόμενον κατακεκρίσθαι· ὥςε μεταφρονεῖν χρὴ τὸν ὀμνύοντα, οὐχὶ σπουδάζειν βεβαιοῦν αὐτοῦ τὸ ἀνόσιον· ἐξέτασον γὰρ πλατύτερον τὴν ἀτοπίαν· εἴ τις ὀμόσειεν ἐξορύξειν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀδελφοῦ, εἰ καλὸν τῷ τοιούτῳ εἰς ἔργον ἀγαγεῖν αὐτό· εἴ τις φονεῦσαι, εἴ τις ὅλως δι' ὅρκου ἐντολήν τινα παραβήσεσθαι· ὤμοσα γὰρ καὶ ἔστησα οὐχὶ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ τοῦ φυλάξασθαι τὰ κρίματα τῆς δικαιοσύνης σου· ὥσπερ δὲ τὴν ἐντολὴν ἀμεταθέτοις κρίμασι προσῆκε βεβαιοῦσθαι, οὕτω τὴν ἁμαρτίαν παντοίως καθήκει ἀκυροῦσθαι καὶ ἀφανίζεσθαι.

Ὁ ἐπίορκος ἐν δέκα ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔςαι, δυσὶν ἔτεσι ξδ'
προσκλαίων, τρισὶν ἀκροώμενος, τέσσαρσιν ὑποπίπτων· ἐνιαυτὸν συνεστὼς μόνον, καὶ τότε τῆς κοινωνίας ἀξιούμενος.

Καὶ περὶ τῶν ἐπιορκησάντων, εἰ μὲν ἐκ βίας καὶ ἀνάγ- πβ'
κης παρέβησαν τοὺς ὅρκους, κουφοτέροις ὑπόκεινται τοῖς ἐπιτιμίοις, ὥστε μετὰ ἓξ ἔτη εἶναι αὐτοὺς δεκτούς· εἰ δὲ ἄνευ ἀνάγκης προδόντες τὴν ἑαυτῶν πίςιν, ἐν δυσὶν ἔτεσι προσκλαύσαντες, καὶ ἐν δυσὶν ἀκροασάμενοι, καὶ ἐν πέντε ἐν ὑποπτώσει εὐξάμενοι, καὶ ἐν δυσὶν ἄλλοις ἄνευ προσφορᾶς εἰς τὴν κοινωνίαν τῆς προσευχῆς παραδεχθέτωσαν οὕτω τελευταῖον· ἀξιόλογον δηλαδὴ τὴν μετάνοιαν ἐπιδειξάμενοι,

ἀποκατασταθήσονται εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.

Περὶ ἐπιόρκων εἴρηται βιβλ. ιβ΄, τίτ. β΄, καὶ βιβλ. δ΄ τίτ. α΄· καὶ ὁ μὲν γενικὸς λόγος βούλεται μὴ ζητεῖσθαι περὶ ἐπιορκίας· εἰσὶ δέ τινες ἐξαιρέσεις· εἴρηται γὰρ βιβλ. ιβ΄, τίτ. β΄, διάτ. λα΄, ὅτι ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις εἴωθεν ὁ δικαστὴς ἐπιφέρειν ὅρκον, καὶ οὕτω ψηφίζεσθαι· ἐὰν οὖν ὁ οὕτω καταδικασθεὶς, εὑρηκέναι μετὰ ταῦτα δικαιώματα λέγῃ, καὶ μόνοις αὐτοῖς θέλῃ χρήσασθαι, ἄνωθεν κινεῖ· εἰ δὲ ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ ἐπάγει τὸν ὅρκον, οὐκ ἀναψηλαφᾶται ἡ ὑπόθεσις· ἔστι δὲ εὑρεῖν βιβλ. δ΄ τοῦ κώδ. τίτ. α΄, διάτ. ιγ΄, καὶ ὅρκον ὀμοθέντα ἐξ ἐπαγωγῆς τοῦ ἀντιδίκου ἀναψηλαφώμενον· φησὶ γὰρ, ὅτι ἐὰν ὁ ληγάτον ἀπαιτῶν, τῆς διαθήκης μὴ φαινομένης, ἐξ ἐπαγωγῆς τοῦ κληρονόμου ὀμόσῃ κεχρεωστῆσθαι, καὶ λάβῃ, μετὰ ταῦτα δὲ εὑρεθῇ μὴ κεχρεωστημένος, ἢ κεχρεωστημένος μὲν, μὴ ὀφείλων δὲ τὸ πᾶν λαβεῖν, διὰ τὸν φαλκίδιον ἀναδίδωσιν· ἡ δὲ περὶ τῆς καθαρότητος τῶν ὅρκων τῶν δικῶν διαλαμβάνουσα ρκ΄ νεαρὰ, δίδωσιν ἄδειαν ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν ἀναψηλαφᾶσθαι, ἤγουν ἐλέγχεσθαι τὸ ψεῦδος τοῦ ὀμόσαντος· εἴρηται δὲ καὶ βιβλ. ιβ΄, τίτ. β΄, διάτ. ιγ΄, ὅτι ὁ ἐπὶ χρήμασι κατὰ τοῦ βασιλέως ὀμόσας, καὶ ἐπιορκήσας τυχὸν, ὅτι οὐ χρεωστεῖ, ἢ ὅτι χρεωστεῖ, ἢ ὅτι δίδωσιν εἴσω προθεσμίας, ῥοπαλίζεται· ἐν δὲ τῷ β΄ βιβλ. τοῦ κώδ. τίτ. α΄, διάτ. μα΄ φησὶν, ὅτι ὁ τέλειος τὴν κατὰ τοῦ θεοῦ ἢ τοῦ βασιλέως ἐνομότως χωρὶς ἀνάγκης γενομένην παρ' αὐτοῦ διάλυσιν παραβαίνων, ἐν τῷ προσιέναι βασιλεῖ ἢ ἄρχουσιν, ἢ μὴ ποιεῖν τὰ δόξαντα, ἀτιμοῦται, καὶ τῆς ἀγωγῆς ἐκπίπτει, καὶ ὧν ἔμελλεν ἐκ τῆς διαλύσεως κερδαίνειν, καὶ δίδωσι τὴν ὁρισθεῖσαν ποι-

νὴν, καὶ πάντα λαμβάνουσιν οἱ ἐμμένοντες· καὶ διάτ. μβ', ὅτι ἐὰν ἀπὸ πλαστῶν δικαιωμάτων, πάκτον ἢ διάλυσις γένηται, καὶ ὅρκον ἔχει προκείμενον, ἀνατρέπεται, εἰ καὶ χρηματικῶς ἐζητήθη τὸ πλαστὸν, εἰ μὴ καὶ ἐπ' αὐτῷ γέγονε διάλυσις· καὶ βιβλ. δ' τοῦ κώδ. τίτ. α', διάτ. β', ὅτι εἰ καὶ κατὰ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως κατὰ θερμότητά τις ὀμόσας ἐπιορκήσει, οὐ βασανίζεται, οὔτε καθοσιώσει ὑπόκειται· καὶ βιβλ. θ' τοῦ κώδ. τίτ. η', διάτ. β', ὅτι ὁ διὰ παντὸς ὀργίζεσθαι τῷ ἰδίῳ δούλῳ ὀμόσας, οὐχ' ὑπόκειται καθοσιώσει παυσάμενος τῆς ὀργῆς· λέγει δὲ καὶ βιβλ. β', τίτ. ιδ', διάτ. ζ', ὅτι παρὰ τὰ κοινὰ νόμιμα πακτεύειν ἢ ληγατεύειν οὐκ ἔξεστι· καὶ ἐάν τις ἐπὶ τούτοις ὀμόσῃ μὴ ἐνάγειν, οὐκ ἔῤῥωται· ἡ δὲ περὶ τῶν σκηνικῶν μς' νεαρὰ φησὶν, ὅτι αἱ σκηνικαὶ κἂν ὀμόσωσιν ὡς οὐκ ἀποστήσονται τῆς πορνείας, ἀναχωροῦσι, μὴ φοβούμεναι τὴν ἐκ τῆς ἐπιορκίας ποινήν· καὶ κανονικῶς προστίθησιν, ὅτι ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς οὐ δεῖ τὸν ὅρκον φυλάττειν.

ΚΕΦ. ΙΘ.

Περὶ τῶν ὀμνυόντων ἑλληνικοὺς ὅρκους.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ϙδ'.

Τοὺς ὀμνύοντας ὅρκους ἑλληνικοὺς ὁ κανὼν ἐπιτιμίοις καθυποβάλλει· ὅθεν καὶ ἡμεῖς τούτοις τὸν ἀφορισμὸν ὁρίζομεν. ϙδ'

Βασιλείου κανὼν πα'.

Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἐν τῇ τῶν βαρβάρων καταδρομῇ etc. πα'
ut p. 435.

Ἐν τῷ ε' διατάγ. τοῦ β' τίτ. τοῦ ιβ' βιβλ. φησὶν, ὅτι καλῶς ἐπιφέρω σοι κατὰ τῆς σωτηρίας σου ὀμόσαι· πᾶς γὰρ

θεμιτὸς ὅρκος ἐξ ἐπαγωγῆς ὀμοθεὶς φυλάττεται, καὶ ὃν τίς ὀμόσει κατὰ τὴν ἰδίαν θρησκείας· ὁ δὲ κατὰ ἀδοκίμου θρησκείας ὀμοθεὶς ὅρκος, οὐ φυλάττεται.

ΚΕΦ. Κ.

Περὶ ἀποστατῶν καὶ θυτῶν καὶ μάγων καὶ ἐπαοιδῶν καὶ ἀστρολόγων, μαθηματικῶν, μάντεων, καὶ περιάπτων.

Ἀποστόλων κανὼν ξβ'.

ξβ' Εἴ τις κληρικὸς διὰ φόβον ἀνθρώπινον etc. ut p. 272.

Συνόδου Νικαίας κανὼν ια' ιβ'.

ια' Περὶ τῶν παραβάντων χωρὶς ἀνάγκης etc. ut p. 320.

ιβ' Οἱ δὲ προσκληθέντες μὲν ὑπὸ τῆς χάριτος etc. ut p. 259.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν γ' δ' ε' ϛ' η' θ' ιβ' κδ'.

γ' Τοὺς φεύγοντας καὶ συλληφθέντας etc. ut p. 282.

δ' Περὶ τῶν πρὸς βίαν θυσάντων etc. ut p. 320.

ε' Ὅσοι δὲ ἀνῆλθον μετὰ ἐσθῆτος πενθικῆς etc. ut p. 321.

ϛ' Περὶ τῶν ἀπειλῇ μόνον εἰξάντων κολασέως etc. ut p. 321.

η' Οἱ δὲ δεύτερον καὶ τρίτον θύσαντες etc. ut p. 322.

θ' Ὅσοι δὲ μὴ μόνον ἀπέστησαν etc. ut p. 322.

ιβ' Τοὺς πρὸ τοῦ βαπτίσματος τεθυκότας, καὶ μετὰ ταῦτα βαπτισθέντας, ἔδοξεν εἰς τάξιν προάγεσθαι ὡς ἀπολουσαμένους.

κδ' Οἱ καταμαντευόμενοι, καὶ ταῖς συνηθείαις τῶν ἐθνῶν ἐξακολουθοῦντες, ἢ εἰσάγοντές τινας εἰς τοὺς ἑαυτῶν οἴκους ἐπὶ ἀνευρέσει φαρμακειῶν ἢ καὶ καθάρσει, ὑπὸ τὸν κανόνα πιπτέτωσαν τῆς πενταετίας, κατὰ τοὺς βαθμοὺς τοὺς ὡρισμένους, τρία ἔτη ὑποπτώσεως, καὶ δύο ἔτη εὐχῆς, χωρὶς προσφορᾶς.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λϛ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς μάγους etc. ut p. 260. λϛ'

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν μέ.

Περὶ τῶν ἀσθενούντων καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν ἀποκρίνεσθαι μὴ δυναμένων.

Ὥστε τοὺς ἀσθενοῦντας etc. ut p. 159. μέ

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ξά ξέ.

ξά Οἱ μάντεσιν ἑαυτοὺς ἐπιδιδόντες, ἢ τοῖς λεγομένοις ἑκατοντάρχαις, ἢ τισὶ τοιούτοις, ὡς ἂν παρ' ἐκείνων μάθοιεν ὅ τι ἂν ἐκκαλύπτεσθαι αὐτοῖς βούλοιντο, κατὰ τὰ πρώην ὑπὸ τῶν πατέρων περὶ αὐτῶν ὁρισθέντα, ὑπὸ τὸν κανόνα πιπτέτωσαν τῆς ἑξαετίας· τῷ αὐτῷ δὲ τούτῳ ἐπιτιμίῳ καθυποβάλλεσθαι δεῖ καὶ τοὺς τὰς ἄρκτους ἐπισυρομένους ἢ τοιαῦτα ζῶα πρὸς παίγνιον καὶ βλάβην τῶν ἁπλουστέρων· καὶ τύχην καὶ εἱμαρμένην καὶ γενεαλογίαν, καὶ τοιούτων τινῶν ῥημάτων ὄχλον, κατὰ τοὺς τῆς πλάνης λήρους φωνοῦντας· τούς τε λεγομένους νεφοδιώκτας καὶ γυτευτὰς καὶ φυλακτηρίους καὶ μάντεις· ἐπιμένοντας δὲ τούτοις καὶ μὴ μετατιθεμένους καὶ ἀποφεύγοντας τὰ ὀλέθρια ταῦτα καὶ ἑλληνικὰ ἐπιτηδεύματα, παντάπασιν ἀποῤῥίπτεσθαι τῆς ἐκκλησίας ὁρίζομεν, καθὰ καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες διαγορεύουσι· τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ὡς φησὶν ὁ ἀπόστολος; ἢ τίς συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ;

ξέ Τὰς ἐν ταῖς νεομηνίαις ὑπό τινων πρὸ τῶν οἰκείων ἐργαστηρίων καὶ οἴκων ἀναπτομένας πυρκαϊὰς, ἃς καὶ ὑπεράλλεσθαί τινες κατά τι ἔθος ἀρχαῖον ἐπιχειροῦσιν, ἀπὸ τοῦ παρόντος καταργηθῆναι προστάσσομεν· ὅς τις οὖν τοιοῦτόν τι πράξοι, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς,

ἀφοριζέσθω· γέγραπται γὰρ ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν βασιλειῶν· καὶ ᾠκοδόμησε Μανασσῆς θυσιαστήριον πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ ἐν ταῖς δύο αὐλαῖς οἴκου κυρίου, καὶ διήγαγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ, καὶ ἐκληδονίζετο, καὶ οἰωνίζετο, καὶ ἐποίησεν ἐγγαστριμύθους, καὶ γνώστας ἐπλήθυνε, καὶ ἐπλήθυνε τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου τοῦ παροργίσαι αὐτόν.

Πέτρου ἀλεξανδρέως κανόνες α΄ β΄ γ΄ δ΄ ε΄ ς΄ ζ΄ η΄ θ΄ ι΄ ια΄ ιβ΄ ιγ΄ ιδ΄, φερόμενοι ἐν τῷ περὶ μετανοίας αὐτοῦ λόγῳ.

α΄ Ἐπεὶ τοίνυν τέταρτον ἤδη πάσχα ἐπικατείληφε τὸν διωγμὸν, αὐτάρκως ἔχει τοῖς μὲν προσενεχθεῖσι καὶ φυλακισθεῖσι, βασάνους τε ἀνηκέστους ὑπομεμενηκόσι, καὶ ἀφορήτους μάστιγας, καὶ πολλὰς ἑτέρας δεινὰς ἀνάγκας, ὕστερον δὲ προδεδομένοις ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς, εἰ καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς παρεδέχθησαν διὰ τὴν παρακολουθήσασαν μεγίστην πτῶσιν, ὅμως διὰ τὸ πολλὰ αὐτοὺς ἠθληκέναι, καὶ ἐπὶ πολὺ ἀντιμαχέσασθαι· οὐ γὰρ κατὰ προαίρεσιν εἰς τοῦτο ἐληλύθασιν, ἀλλὰ καταπροδοθέντες ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς, ἐπειδὴ καὶ στίγματα τοῦ Ἰησοῦ ἐνδείκνυνται ἐν τοῖς σώμασιν ἑαυτῶν, καὶ ἤδη τρίτον τινὲς ἔτος ἔχουσι καταπενθοῦντες, προσεπιτιμηθῆναι αὐτοῖς ἀπὸ τῆς προσελεύσεως καθ' ὑπόμνησιν, ἄλλας μ΄ ἡμέρας, ἃς καί περ νηστεύσας ὁ κύριος καὶ σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς, μετὰ τὸ βαπτισθῆναι, ἐπειράσθη ὑπὸ τοῦ διαβόλου· εἰς ἃς καὶ αὐτοὶ κατὰ περισσὸν διαγυμνασθέντες, εὐτονώτερόν τε νήψαντες, γρηγορήσουσιν εἰς προσευχὰς τοῦ λοιποῦ, καταμελετῶντες τὸ λελεγμένον ὑπὸ τοῦ κυρίου πρὸς τὸν πειράζοντα αὐτὸν, ἵνα προσκυνήσῃ αὐτὸν, ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ·

γέγραπται γὰρ, κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

Τοῖς δὲ μετὰ τὸ φυλακισθῆναι μόνον, καὶ ὑπομεμενηκέναι τὰς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ὡς ἂν ἐν πολιορκίᾳ, θλίψεις τε καὶ δυσωδίας, ὕστερον δὲ χωρὶς πολέμου βασάνων γενομένοις αἰχμαλώτοις, κατὰ πολλὴν πτωχείαν δυνάμεως, καὶ κατά τινα τυφλότητα τεθραυσμένοις, ἐπαρκέσει ἐνιαυτὸς πρὸς τῷ ἑτέρῳ χρόνῳ, ἐπεὶ ὅλως καὶ αὐτοὶ ἐπιδεδώκασιν ἑαυτοὺς ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος θλιβῆναι, εἰ καὶ ἀπήλαυσαν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τῆς παρὰ τῶν ἀδελφῶν πολλῆς ἀναπαύσεως, ἅπερ πολλαπλασίονα ἀποδώσουσι, ποθοῦντες λυτρωθῆναι ἀπὸ τῆς πικροτάτης αἰχμαλωσίας τοῦ διαβόλου, μεμνημένοι μάλιστα τοῦ λέγοντος, πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτὸν, καὶ ἡμέραν ἀνταποδόσεως. β'

Τοῖς δὲ μηδ' ὅλως μηδέν τι τοιοῦτον πεπονθόσι, μὴ δὲ ἐνδειξαμένοις καρπὸν πίστεως, ἀλλ' αὐτομολήσασι πρὸς τὴν κακίαν, προδεδομένοις ὑπὸ δειλίας καὶ φόβου, νῦν δὲ εἰς μετάνοιαν ἐρχομένοις, ἀναγκαῖον ἐστὶ καὶ ἁρμόζον τὴν τῆς ἀκάρπου συκῆς παραβολὴν παραθέσθαι, ὡς ὁ κύριος λέγει· συκῆν εἶχέ τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ, καὶ ἦλθε ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ' εὗρεν· εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργὸν, ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἔκκοψον αὐτὴν, ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω τὰ περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια· κἂν μὲν ποιήσῃ καρπόν· εἰ δὲ γ'

μή γε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν· ἣν πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες, ἐνδειξάμενοί τε καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας, ἐν τῷ διαστήματι τοῦ τοσούτου χρόνου μᾶλλον ὠφεληθήσονται.

δ' Τοῖς γὰρ παντάπασιν ἀπεγνωσμένοις καὶ ἀμετανοήτοις, δέρμα τὲ αἰθίοπος ἀμετάβλητον κεκτημένοις, καὶ ποικίλματα παρδάλεως, λεχθήσεται τὸ τῆς ἑτέρας συκῆς· μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα, διὸ καὶ παραχρῆμα ξηραίνεται· ἀποπληροῦται γοῦν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστοῦ εἰρημένον· διεστραμμένον οὐ δυνηθήσεται ἐπικοσμηθῆναι, καὶ ὑστέρημα οὐ δυνήσεται ἀριθμηθῆναι· εἰ μὴ γὰρ πρότερον τὸ διεστραμμένον διορθωθῇ, ἀδύνατόν ἐστιν αὐτὸ ἐπικοσμηθῆναι· καὶ εἰ μὴ πρότερον τὸ ὑστέρημα ἀναπληρωθῇ, ἀδύνατόν ἐστιν αὐτὸ ἀριθμηθῆναι· ὅθεν καὶ ἐπὶ τέλους συμβήσεται αὐτοῖς τὸ λελεγμένον ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἡσαΐου· καὶ ὄψονται, φησὶ, τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί· ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὅρασιν πάσῃ σαρκί· ἐπεὶ καὶ ὡς προλέλεκται ὑπ' αὐτοῦ, οἱ δὲ ἄδικοι ὡς θάλασσα ἀναβεβρασμένη, οὕτω κλυδωνισθήσονται, καὶ ἀναπαύσασθαι οὐ μὴ δυνήσονται· καὶ οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν, εἶπεν ὁ θεός.

ε' Τοῖς δὲ καθυποκριναμένοις κατὰ τὸν ἐπιληπτευσάμενον Δαβὶδ ἵνα μὴ ἀποθάνῃ, οὐκ ὄντα ἐπίληπτον· καὶ μὴ γυμνῶς ἀπογραψαμένοις τὰ πρὸς ἄρνησιν, ἀλλὰ διαπαίξασι κατὰ πολλὴν στενοχωρίαν, ὡς ἂν παιδία βουλευτικὰ ἔμφρονα ἐν παιδίοις ἄφροσι τὰς τῶν ἐχθρῶν ἐπιβουλὰς, ἤτοι ὡς διελθόντας βωμοὺς, ἤτοι ὡς χειρογραφήσαντας, ἤτοι ὡς ἀνθ' ἑαυτῶν βαλόντας ἐθνικοὺς, εἰ καί τισιν αὐτῶν συνεχώρησαν τινὲς τῶν ὁμολογητῶν ὡς ἤκουσα· ἐπεὶ μάλιστα κατὰ

πολλὴν εὐλάβειαν, ἐξέφυγον αὐτόχειρες γενέσθαι τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ἀναθυμιάσεως τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων· ἐπεὶ τοίνυν ἔλαθεν αὐτοὺς ἀνοίᾳ τοῦτο πράξαντας, ὅμως ἐξάμηνος αὐτοῖς ἐπιτεθήσεται τῆς ἐν μετανοίᾳ ἐπιστροφῆς· οὕτω γὰρ μᾶλλον καὶ αὐτοὶ ὠφεληθήσονται, καταμελετῶντες τὸ προφητικὸν ῥητὸν καὶ λέγοντες, παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς ἄγγελος· ὅπερ ὡς ἴστε ἐν τῷ ἕκτῳ μηνὶ τῆς συλλήψεως τοῦ ἑτέρου παιδίου, τοῦ προκηρύξαντος πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ μετάνοιαν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, συνελήφθη καὶ αὐτὸ κηρύξαι μετάνοιαν· καὶ γὰρ καὶ τῶν ἀμφοτέρων ἀκούομεν ἐν πρώτοις κηρυσσόντων οὐ μόνον περὶ μετανοίας, ἀλλὰ καὶ περὶ βασιλείας οὐρανῶν· ἥ τις καθὼς μεμαθήκαμεν ἐντὸς ἡμῶν ἐςὶ, τῷ ἐγγὺς ἡμῶν εἶναι τὸ ῥῆμα ὃ πιστεύομεν ἐν τῷ στόματι ἑαυτῶν, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτῶν· περὶ ἧς καὶ αὐτοὶ ὑπομνησθέντες, μαθήσονται ὁμολογεῖν ἐν τῷ ςόματι ἑαυτῶν, ὅτι κύριος Ἰησοῦς· πιστεύοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτῶν, ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν· ἅτε δὴ ἀκούοντες, ὅτι καρδίᾳ μὲν πιςεύετε εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖτε εἰς σωτηρίαν.

Τοῖς δὲ δούλους χριστιανοὺς ἀνθ' ἑαυτῶν ὑποβεβληκόσιν, οἱ μὲν δοῦλοι ὡς ἂν ὑποχείριοι ὄντες, καὶ τρόπον τινὰ καὶ αὐτοὶ φυλακισθέντες ὑπὸ τῶν δεσποτῶν, καταπειληθέντες τὲ ὑπ' αὐτῶν, καὶ διὰ τὸν φόβον αὐτῶν εἰς τοῦτο ἐληλυθότες καὶ ὀλισθήσαντες, ἐν ἐνιαυτῷ τὰ τῆς μετανοίας ἔργα δείξουσι· μανθάνοντες τοῦ λοιποῦ, ὡς δοῦλοι Χριστοῦ ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ φοβεῖσθαι αὐτόν· ἀκούοντες μάλιστα, ὅτι ἕκαστος ἐάν τι ποιήσῃ ἀγαθὸν, τοῦτο κομίσεται παρὰ κυρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος.

ζ' Οἱ δὲ ἐλεύθεροι, ἐν τρισὶν ἔτεσιν ἐξετασθήσονται ἐν μετανοίᾳ, καὶ ὡς ὑποκρινάμενοι καὶ ὡς καταναγκάσαντες τοὺς ὁμοδούλους θῦσαι· ἅτε δὴ παρακούσαντες τοῦ ἀποστόλου, τὰ αὐτὰ θέλοντος ποιεῖν τοὺς δεσπότας τοῖς δούλοις, ἀνιέντας τὴν ἀπειλήν· εἰδότες, φησὶν, ὅτι καὶ ὑμῶν αὐτῶν ὁ κύριος ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία παρ' αὐτῷ οὐκ ἔστιν· εἰ δὲ ἕνα κύριον ἔχομεν οἱ πάντες ἀπροσωπόληπτον, ἐπεὶ καὶ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ἔντε βαρβάροις καὶ σκύθαις, δούλοις καὶ ἐλευθέροις, σκοπεῖν ὀφείλουσιν ὃ κατειργάσαντο, θελήσαντες τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν σῶσαι· τοὺς δὲ συνδούλους ἑαυτῶν ἑλκύσαντες ἐπὶ εἰδωλολατρίαν, δυναμένους καὶ αὐτοὺς ἐκφυγεῖν, εἰ τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα ἦσαν αὐτοῖς παρασχόντες, ὡς πάλιν ὁ ἀπόστολος λέγει.

η' Τοῖς δὲ παραδεδομένοις ἐκπεπτωκόσι, τοῖς τε ἑαυτοῖς προσεληλυθόσιν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὁμολογοῦσιν εἶναι χριστιανοῖς, ἐμβεβλημένοις τε ἐν τῇ φυλακῇ μετὰ βασάνων, εὔλογόν ἐστιν ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας συνεπισχύειν καὶ κοινωνεῖς ἐν πᾶσιν ἔντε ταῖς προσευχαῖς, καὶ τῇ μεταλήψει τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ λόγου, ἵνα εὐτονώτερον ἀγωνισάμενοι, καταξιωθῶσι καὶ αὐτοὶ τοῦ βραβείου τῆς ἄνω κλήσεως· καὶ γὰρ ἑπτάκις, φησὶ, πεσεῖται ὁ δίκαιος καὶ ἀναστήσεται· ὅπερ εἰ καὶ πάντες οἱ ἐκπεπτωκότες πεποιήκεσαν, τελειοτάτην καὶ ὁλοκάρδιον μετάνοιαν ἐνεδείξαντο.

θ' Καὶ τοῖς δὲ ὡς ἂν ἐξ ὕπνου ἑαυτοὺς παραπηδῶσιν εἰς τὸν ἀγῶνα, ὠδίνοντα καὶ μέλλοντα ἑλκύσαι, ἑαυτοῖς δὲ πειρασμὸν ἐπισπασαμένοις θαλαττομαχίας καὶ πολλῆς κυματώσεως, μᾶλλον δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς προσεκκαίοντες ἄνθρακας ἁμαρτωλῶν, καὶ αὐτοῖς κοινωνητέον, ἅτε δὴ ἐν ὀνόματι

Χριστοῦ παρερχομένοις εἰς τοῦτο, εἰ καὶ προσέχουσιν αὐτοῦ τοῖς λόγοις, καὶ πάλιν ἐν εὐχῇ λέγειν τῷ πατρὶ, καὶ μὴ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· ἴσως δὲ καὶ ἀγνοοῦσι τὰς γενομένας πολλάκις ἀναχωρήσεις τοῦ οἰκοδεσπότου καὶ διδασκάλου ἡμῶν ἀπὸ τῶν θελόντων ἐπιβουλεύειν· καὶ ὅτι ἔσθ' ὅτε οὐδὲ παῤῥησίᾳ περιεπάτει δι' αὐτοὺς· καὶ ὅτι ὅτε ὁ καιρὸς τοῦ πάθους αὐτοῦ προσήγγισεν, οὐχ' ἑαυτὸν παρέδωκεν, ἀλλ' ἐδέξατο, ἕως ἦλθον ἐπ' αὐτὸν μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων· λέγει γοῦν πρὸς αὐτοὺς· ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· οἱ καὶ παρέδωκαν αὐτὸν, φησὶ, Πιλάτῳ· καθ' ὁμοιότητα γοῦν αὐτοῦ, καὶ οἱ κατὰ σκοπὸν αὐτοῦ βαίνοντες πεπόνθασι, μεμνημένοι τῶν θείων αὐτοῦ λόγων, δι' ὧν ἐπιστηρίζων ἡμᾶς περὶ τῶν διωγμῶν λέγει· προσέχετε ἑαυτοῖς, παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· παραδώσουσι δὲ εἶπεν, ἀλλ' οὐχὶ ἑαυτοὺς παραδώσετε· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δέ, φησι, καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε διὰ τὸ ὄνομά μου, ἀλλ' οὐχὶ ἑαυτοὺς ἄξετε· ἐπεὶ καὶ μεταπηδᾷν ἡμᾶς βούλεται ἀπὸ τόπων εἰς τόπους διωκομένους διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ὡς πάλιν ἀκούομεν αὐτοῦ λέγοντος· καὶ ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν· οὐ γὰρ θέλει αὐτομολογεῖν ἡμᾶς πρὸς τοὺς τοῦ διαβόλου ὑπασπιστὰς καὶ δορυφόρους, ὅπως μὴ καὶ πλειόνων θανάτων αἴτιοι αὐτοῖς γενώμεθα, ὡς ἂν καταναγκάζοντες αὐτοὺς μᾶλλον κατατραχύνεσθαι καὶ τελεσιουργεῖν τὰ θανατηφόρα ἔργα, ἀλλ' ἐκδέχεσθαι καὶ προσέχειν ἑαυτοῖς, γρηγορεῖν τὲ καὶ προσεύχεσθαι, ἵνα μὴ εἰσέλθωμεν εἰς πειρασμόν· οὕτω Στέφανος πρῶτος, κατ' ἴχνος αὐτοῦ μαρτύριον ἀναδεξάμενος,

ἐν Ἱεροσολύμοις συναρπασθεὶς ὑπὸ τῶν παρανόμων, καὶ ἀχθεὶς ἐν τῷ συνεδρίῳ, λιθοβολούμενος ἐν ὀνόματι Χριστοῦ ἐδοξάσθη παρακαλῶν καὶ λέγων, κύριε μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν· οὕτως Ἰάκωβος δεύτερος συλληφθεὶς ὑπὸ Ἡρώδου, μαχαίρᾳ τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη· οὕτως ὁ πρόκριτος τῶν ἀποστόλων Πέτρος, πολλάκις συλληφθεὶς καὶ φυλακισθεὶς καὶ ἀτιμασθεὶς, ὕστερον ἐν Ῥώμῃ ἐσταυρώθη· ὁμοίως καὶ ὁ περιβόητος Παῦλος πλεονάκις παραδοθεὶς, καὶ ἕως θανάτου κινδυνεύσας, πολλά τε ἀθλήσας καὶ καυχησάμενος ἐν πολλοῖς διωγμοῖς καὶ θλίψεσιν, ἐν τῇ αὐτῇ πόλει καὶ αὐτὸς μαχαίρᾳ τὴν κεφαλὴν ἀπετμήθη, ὃς ἐν οἷς ἐκαυχήσατο κατέλεξεν, ὅτι καὶ ἐν Δαμασκῷ σπυρίδι ἐχαλάσθη διὰ τοῦ τείχους νυκτὸς, καὶ ἐξέφυγε τὰς χεῖρας τοῦ ζητοῦντος αὐτὸν πιάσαι· τὸ γὰρ προκείμενον ἦν αὐτοῖς· ἐν πρώτοις εὐαγγελίζεσθαι καὶ διδάσκειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἐν οἷς ἐπιστηρίζοντες τοὺς ἀδελφοὺς ἐμμένειν ἐν τῇ πίστει· καὶ τοῦτο ἔλεγον, ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ· ἐζήτουν γὰρ οὐ τὸ ἑαυτῶν συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν ἵνα σωθῶσι· καὶ ἦν πολλὰ λέγειν αὐτοῖς εἰς ταῦτα πρὸς τὸ κατὰ λόγον πράσσειν, εἰ μὴ, ὡς λέγει ὁ ἀπόστολος, ἐπιλείψῃ δ' ἂν ἡμᾶς διηγουμένους ὁ χρόνος.

Ὅθεν οὐκ ἔστιν εὔλογον, οὐδὲ τοὺς ἀπὸ κλήρου αὐτομολήσαντας, ἐκπεπτωκότας τε καὶ ἀναπαλαίσαντας, ἔτι ἐν τῇ λειτουργίᾳ εἶναι, ἅτε δὴ καταλείψαντας τὸ ποίμνιον κυρίου καὶ μωμησαμένους ἑαυτοὺς, ὅπερ οὐδεὶς τῶν ἀποστόλων πεποίηκε· καὶ γὰρ ὁ πολλοὺς διωγμοὺς ἐξαντλήσας, πολλά τε ἆθλα ἀγωνισμάτων ἐνδειξάμενος, ὁ μακάριος Παῦλος, ἐγνωκὼς ὅτι κάλλιόν ἐστιν ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, ἐπιφέρει καὶ λέγει· τὸ δὲ ἐπιμεῖναι τῇ σαρκὶ, ἀναγκαιότερον

δι' ὑμᾶς· σκοπῶν γὰρ οὐ τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν ἵνα σωθῶσιν, ἀναγκαιότερον τῆς ἑαυτοῦ ἀναπαύσεως ἡγήσατο τὸ παραμένειν τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν· ὃς καὶ τὸν διδάσκοντα θέλει εἶναι ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τύπον γινόμενον τῶν πιστῶν· ὅθεν οἱ ἐν τῇ εἱρκτῇ ἐπιδικαζόμενοι, τῆς λειτουργίας ἐκπεπτωκότες καὶ ἀναπαλαίσαντες, πάνυ ἀναισθητοῦσι· πῶς γὰρ αἰτοῦσιν ὃ κατέλειψαν, δυνάμενοι τοῖς ἀδελφοῖς εὔχρηστοι εἶναι ἐν καιρῷ τοιούτῳ; ἕως μὲν οὖν ἄπταιστοι ἦσαν, συγγνώμην εἶχον, ἐπὶ τῇ παρὰ λόγον αὐτῶν πράξει· ὅτε δὲ ἔπταισαν, ὡς ἂν περπερευσάμενοι, καὶ ἑαυτοὺς μωμησάμενοι, οὐκέτι δύνανται λειτουργεῖν· διὸ φροντιζέτωσαν μᾶλλον ἐν ταπεινοφροσύνῃ πῶς ἐκτελέσουσι παυσάμενοι τῆς κενοδοξίας· ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς ἡ κοινωνία μετ' ἐπιτάσεως καὶ ἀκριβείας πρὸς ἀμφότερα γινομένη· καὶ ἵνα μὴ δόξωσι λυπεῖσθαι μετὰ βίας περιδρασσόμενοι τῆς ἐντεῦθεν ἀναλύσεως, καὶ ἵνα μή τινες ἐκπεσόντες προφασίσωνται, ὡς ἂν διὰ τὴν ἀφορμὴν τῆς ἐπιτιμίας ὑπεκλελυμένοι· οἵ τινες πλέον ἁπάντων αἰσχύνην καὶ ὄνειδος ἕξουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν τεθεικότα θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύσαντα ἐκτελέσαι· ἄρξονται γάρ, φησι, πάντες οἱ παραπορευόμενοι ἐμπαίζειν αὐτῷ λέγοντες, οὗτος ὁ ἄνθρωπος θεμέλιον τέθεικε, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι.

Οἱ γὰρ πρῶτοι παραστήσαντες ἐν τῷ βράσματι τοῦ ια'
διωγμοῦ, περιεστῶτες εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ θεωροῦντες τοὺς ἁγίους μάρτυρας σπεύδοντας ἐπὶ τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, ἐν καλῷ τῷ ζήλῳ προθυμούμενοι, ἐπεδίδουν ἑαυτοὺς εἰς τοῦτο, πολλῇ τῇ παῤῥησίᾳ χρώμενοι· ἐμβλέποντες μάλιστα τοὺς ὑποσυρομένους καὶ ἐκπίπτοντας, δι' οὓς ὑποθερμαινόμενοι ἔσωθεν καὶ ἐνηχούμενοι, ἔσπευδον εἰς τοῦτο,

ἵνα μὴ δοκῇ παρ' ἑαυτῷ φρόνιμος εἶναι ἐφ' οἷς κατὰ πανουργίαν ἔδοξεν ἡττᾷν, εἰ καὶ ἐλάνθανεν ἑαυτὸν νικώμενον ὑπὸ τῶν ἐγκαρτερούντων τὰς τῶν ξυστήρων καὶ μαστίγων βασάνους, τήν τε ὀξύτητα τῆς μαχαίρας, καὶ τὰς καταφλέξεις τοῦ πυρὸς, καὶ τὰς τῶν ὑδάτων καταποντώσεις· καὶ τοῖς κατὰ πίστιν ὑπεξιοῦσιν, εὐχὰς δὲ καὶ δεήσεις γίνεσθαι ἤτοι ὑπὲρ τῶν ἐν φυλακῇ κατατιμωρηθέντων καὶ προδεδομένων ὑπὸ λιμοῦ καὶ δίψους, ἤτοι ὑπὲρ τῶν ἔξωθεν τῆς φυλακῆς ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου καταβασανισθέντων διὰ ξυστήρων καὶ μαστίγων, ὕστερον δὲ ἡττηθέντων ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς σαρκὸς, ἄξιον ἐστιν ἐπινεῦσαι· συμπάσχειν γὰρ καὶ συναλγεῖν τοῖς ὀδυρομένοις καὶ στενάζουσιν ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ ἀγῶνι ἡττηθέντων ὑπὸ τῆς πολλῆς βίας τοῦ κακομηχάνου διαβόλου, ἤτοι ὑπὲρ γονέων ἢ ἀδελφῶν ἢ τέκνων, οὐδένα οὐδὲν καταβλάπτει· ἴσμεν γὰρ καὶ δι' ἑτέρων πίστιν, ἀπολαύσαντας τινὰς τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγαθότητος, ἐπί τε ἀφέσει ἁμαρτιῶν, καὶ ὑγείᾳ σώματος, καὶ ἀναστάσει νεκρῶν· μεμνημένοι τοίνυν τῶν πολλῶν αὐτῶν καμάτων, ὧν προὐπήνεγκαν ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, καὶ τῶν ταντανισμῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μεταγνόντων αὐτῶν, καὶ ἀποδυρομένων τὸ πεπραγμένον αὐτοῖς κατὰ προδοσίαν, ἐν ἀτονίᾳ καὶ νεκρότητι τοῦ σώματος, ἔτι τὲ καὶ μεμαρτυρημένων εὐπολιτεύτων γενομένων ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν, συνευχόμεθα καὶ συμπαρακαλοῦμεν ὑπὲρ ἱλασμοῦ αὐτῶν μετὰ τῶν ἄλλων καθηκόντων, διὰ τοῦ γινομένου ὑπὲρ ἡμῶν παρακλήτου πρὸς τὸν πατέρα, ἱλασκομένου ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν· καὶ ἐάν τις γὰρ, φησιν, ἁμάρτῃ, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον, καὶ αὐτὸς ἱλασμός ἐστιν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.

Τοῖς γὰρ ἀργύρια δεδωκόσι πρὸς τὸ ἀνενοχλήτους αὐτοὺς ιβ´
τὸ παντάπασι γενέσθαι ἀπὸ πάσης κακίας, οὐκ ἔστιν ἔγκλημα προσαγαγεῖν· ζημίαν γὰρ καὶ ἀπώλειαν χρημάτων ὑπήνεγκαν, ἵνα μὴ τὴν ψυχὴν αὐτῶν ζημιωθῶσιν ἢ ἀπολέσωσιν· ὅπερ ἄλλοι κατὰ αἰσχροκέρδειαν οὐ πεποιήκασι· καίτοι γε τοῦ κυρίου λέγοντος, τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ ἢ ἀπολέσῃ; καὶ ὅτι οὐ δύνασθε θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ· ἐφάνησαν γὰρ παρ' ἐκεῖνον τῷ θεῷ δουλεύοντες· τὰ γὰρ ἀργύρια μισήσαντες καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν, ἀπεπλήρωσάν τε καὶ ἐν τούτῳ τὸ γεγραμμένον, λύτρον ἀνδρὸς ψυχῆς ὁ ἴδιος πλοῦτος· ἐπεὶ καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποςόλων ἀνέγνωμεν τοὺς συρέντας ἀντὶ Παύλου καὶ Σίλα ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, μετὰ πλησμονῆς ἀπολυθέντας· μετὰ γὰρ τὸ καταβαρῆσαι αὐτοὺς πολλὰ διὰ τὸ ὄνομα, καὶ ταράξαι τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας, λαβόντες φησὶ τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπέλυσαν αὐτούς· οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τόν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν.

Ὅθεν οὐδὲ τοῖς καταλείψασι πάντα διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ιγ´
σωτηρίαν καὶ ἀναχωρήσασιν ἔστιν ἐγκαλεῖν, ὡς ἂν ἑτέρων δι' αὐτοὺς κατασχεθέντων· καὶ γὰρ καὶ ἐν τῇ Ἐφέσῳ ἀντὶ Παύλου πάλιν συνήρπασαν Γάϊον εἰς τὸ θέατρον καὶ Ἀρίσταρχον συνεκδήμους Παύλου οὐ βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον· ἐπεὶ καὶ δι' αὐτὸν πείσαντα καὶ μεταστήσαντα πολὺν ὄχλον ἐπὶ τὴν θεοσέβειαν, ἡ στάσις ἦν γενομένη, καὶ οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί, φησίν· οὐ μὴν ἀλλὰ καί τινες τῶν ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτοῦ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον· εἰ δὲ

ἐπιμένοιέν τινες ἐρεσχελοῦντες τοῖς εἰλικρινῶς προσέχουσι, σώζων σῶζε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν, μὴ περιβλέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω, ὑπομνησθήτωσαν καὶ τοῦ προκρίτου τῶν ἀποστόλων Πέτρου βεβλημένου τὲ ἤδη εἰς φυλακὴν, καὶ παραδοθέντος τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν· οὗ ἐν νυκτὶ φυγόντος καὶ ῥυσθέντος ἐκ χειρὸς τοῦ φονώδους Ἡρώδου, καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων, κατ' ἐντολὴν ἀγγέλου κυρίου, γενομένης φησὶν ἡμέρας, ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο· Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὑρὼν, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι· δι' οὓς οὐδεμία αἰτία τῷ Πέτρῳ προσάπτεται· ἐξῆν γὰρ καὶ αὐτοὺς ἑωρακότας τὸ γενόμενον ἐκφυγεῖν· ὡς καὶ πάντα τὰ παιδία τὰ ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τῆς ὁρίοις αὐτῆς, εἰ ἐγνώκεισαν οἱ γονεῖς αὐτῶν τὸ μέλλον ἔσεσθαι, ἅπερ ἀνῃρέθησαν ὑπὸ τοῦ μιαιφόνου Ἡρώδου διὰ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ζητούμενον ἀπολέσθαι ἓν παιδίον, ὅπερ καὶ αὐτὸ κατ' ἐντολὴν κυρίου ἐξέφυγεν, ἤδη ἀρξάμενον ὀξέως σκυλεύειν καὶ ὀξέως προνομεύειν, κατὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ ὀνόματος, καθὼς γέγραπται· κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμευσον· διότι πρὶν γνῶναι καλεῖν τὸ παιδίον πατέρα ἢ μητέρα, λήψεται δύναμιν Δαμασκοῦ, καὶ τὰ σκῦλα Σαμαρείας, ἔναντι βασιλέως Ἀσσυρίων· οἱ γοῦν μάγοι ὡς ἤδη σκυλευθέντες καὶ προνομευθέντες, ὑποτεταγμένως καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦσι τῷ παιδίῳ, ἀνοίγοντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, καὶ προσφέροντες αὐτῷ καιριώτατα καὶ πρεπωδέστατα δῶρα, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν, ὡς βασιλεῖ καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ· ὅθεν οὐκέτι πρὸς τὸν ἀσσύριον βασιλέα, ἠξίωσαν ὑποστρέψαι, συνεργούμενοι ὑπὸ τῆς προνοίας· χρημα-

τισθέντες γάρ, φησι, κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν· ἔνθεν ἰδὼν ὁ αἱμοβόρος Ἡρώδης, ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν· καὶ ἀποστείλας, φησὶν, ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν μάγων· μεθ' ὧν καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ γεννηθὲν ἕτερον παιδίον ζητήσας ἀποκτεῖναι, καὶ μὴ εὑρὼν, τὸν πατέρα αὐτοῦ Ζαχαρίαν ἐφόνευσε, μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἐκφυγόντος τοῦ παιδίου μετὰ τῆς μητρὸς Ἐλισάβετ· ἐφ' ὧν οὐδεμίαν μέμψιν ἔσχον.

Εἰ δέ τινες βίαν πολλὴν καὶ ἀνάγκην πεπόνθασι, χάμου ιδ'
λαβόντες ἐν τῷ σώματι καὶ δεσμοὺς, καὶ ἐπιμείναντες καρτερῶς τῇ διαθέσει τῆς πίστεως, καὶ τὰς χεῖρας καῆναι προσαγομένων ἄκοντι τῷ ἀνιέρῳ θύματι, ὥσπερ οὖν ἔγραψάν μοι οἱ ἀπὸ τῆς φυλακῆς τρισμακάριοι μάρτυρες περὶ τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ ἕτεροι δὲ συλλειτουργοὶ, οἱ τοιοῦτοι συμμαρτυρούντων αὐτοῖς μάλιστα καὶ τῶν ἀδελφῶν τῶν λοιπῶν, δύνανται εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ, ταχθέντες ἐν τοῖς ὁμολογηταῖς, ὡς καὶ οἱ κατανεκρωθέντες ἐν ταῖς πολλαῖς βασάνοις, καὶ μηκέτι ἐξισχύσαντες λαλῆσαι, ἢ φθέγξασθαι, ἢ κινηθῆναι, εἰς τὸ ἀντιστῆναι τοῖς εἰς μάτην ἐκβιαζομένοις· οὐδὲ γὰρ συγκατέθεντο τῇ βδελυρίᾳ αὐτῶν, ὥσπερ οὖν παρὰ συλλειτουργῶν πάλιν ἤκουσα· ταχθήσεται δὲ ἐν τοῖς ὁμολογηταῖς καὶ πᾶς ὁστισοῦν κατὰ Τιμόθεον πολιτεύεται· πειθόμενος καὶ αὐτὸς τῷ λέγοντι, δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν, προσπάθειαν, ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης καὶ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων.

Βασιλείου κανὼν ζ' η' μα' μδ' με' ξε' οβ' ογ' πα' πγ'.

ζ' Ἀῤῥενοφθόροι καὶ ζωοφθόροι, καὶ φονεῖς etc. ut p. 422.

η' Ὁ ἀξίνῃ παρὰ τὸν θυμὸν etc. ut p. 430.

μα' Ἡ ἐν τῇ χηρείᾳ ἐξουσίαν ἑαυτῆς ἔχουσα συνοικεῖν ἀνδρὶ, ἀνέγκλητος, εἰ μηδείς ἐστιν ὁ διασπῶν τὸ συνοικέσιον, τοῦ ἀποστόλου εἰπόντος· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ.

μδ' Ἡ διάκονος ἡ τῷ ἕλληνι συμπορνεύσασα, δεκτή ἐστιν εἰς τὴν μετάνοιαν· εἰς δὲ τὴν προσφορὰν δεχθήσεται τῷ ἑβδόμῳ ἔτει, δηλονότι ἐν ἁγνείᾳ ζῶσα· ὁ δὲ μετὰ τὴν πίστιν ἕλλην πάλιν τῇ ἱεροσυλίᾳ προσιὼν, ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον ἐπιστρέφει· ἡμεῖς δὲ τῆς διακόνου τὸ σῶμα ὡς καθιερωμένον, οὐκέτι ἐπιτρέπομεν ἐν χρήσει εἶναι σαρκικῇ.

με' Ὃς ἐὰν τις τὸ ὄνομα λαβὼν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐνυβρίζῃ τὸν Χριστὸν, οὐδὲν ὄφελος αὐτῷ ἀπὸ τῆς προσηγορίας.

ξε' Ὁ γοητείαν ἢ φαρμακείαν ἐξαγορεύων, τὸν τοῦ φονέως χρόνον ἐξομολογήσεται, οὕτως οἰκονομούμενος, ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ ἁμαρτήματι ἑαυτὸν ἐλέγξας.

οβ' Ὁ μάντεσιν ἑαυτὸν ἐπιδιδοὺς ἢ τισὶ τοιούτοις, τὸν χρόνον τῶν φονέων καὶ αὐτὸς οἰκονομηθήσεται.

ογ' Ὁ τὸν Χριστὸν ἀρνησάμενος, καὶ παραβὰς τὸ τῆς σωτηρίας μυστήριον, ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, προσκλαίειν ὀφείλει, καὶ ἐξομολογεῖσθαι χρεωστεῖ· ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐκβαίνει τοῦ βίου, τοῦ ἁγιάσματος ἀξιούμενος πίστει τῆς παρὰ θεοῦ φιλανθρωπίας.

πα' Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἐν τῇ τῶν βαρβάρων καταδρομῇ etc. ut p. 434.

πγ' Οἱ καταμαντευόμενοι, καὶ ταῖς συνηθείαις τῶν ἐθνῶν ἐξακολουθοῦντες etc. ut p. 442.

Γρηγορίου Νύσσης κεφ. α΄ β΄.

Τούτων τοίνυν κατὰ τὸν εἰρημένον διευκρινηθέντων τρόπον, ὅσα μὲν ἁμαρτήματα τοῦ λογιστικοῦ τῆς ψυχῆς ἅπτεται μέρους, χαλεπώτερα παρὰ τῶν πατέρων ἐκρίθη, καὶ μείζονος καὶ διαρκεστέρας καὶ ἐπιπονωτέρας τῆς ἐπιστροφῆς ἄξια· οἷον εἴ τις ἠρνήσατο τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, ἢ πρὸς ἰουδαϊσμὸν, ἢ πρὸς εἰδωλολατρίαν, ἢ πρὸς μανιχαϊσμὸν, ἢ πρὸς ἄλλό τι τοιοῦτον ἀθείας εἶδος, αὐτομολήσας ἐφάνη· ὁ μὲν ἑκουσίως ἐπὶ τὸ τοιοῦτον ὁρμήσας κακὸν, εἶτα καταγνοὺς ἑαυτοῦ, χρόνον τὸν τῆς μετανοίας ἕχει ὅλον τὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ· οὐδέ ποτε γὰρ μυστικῆς ἐπιτελουμένης εὐχῆς, μετὰ τοῦ λαοῦ προσκυνῆσαι τὸν Θεὸν καταξιοῦται, ἀλλὰ καταμόνας μὲν εὔξεται, τῆς δὲ κοινωνίας τῶν ἁγιασμάτων, καθόλου ἀλλότριος ἔσται· ἐν δὲ τῇ ὥρᾳ τῆς ἐξόδου αὐτοῦ, τότε τῆς τοῦ ἁγιάσματος μερίδος ἀξιωθήσεται· εἰ δὲ συμβαίη παρ' ἐλπίδα ζῆσαι αὐτὸν, πάλιν ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι διαβιώσεται ἀμέτοχος τῶν μυστικῶν ἁγιασμάτων μέχρι τῆς ἐξόδου γινόμενος· οἱ δὲ βασάνοις καὶ τιμωρίαις χαλεπαῖς αἰκισθέντες, ἐν ῥητῷ χρόνῳ ἐπετιμήθησαν· οὕτω τῶν ἁγίων πατέρων φιλανθρωπίᾳ ἐπ' αὐτῶν χρησαμένων, ὡς οὐχὶ ψυχῆς γεγενημένης ἐν πτώματι, ἀλλὰ τῆς σωματικῆς ἀσθενείας πρὸς τὰς αἰκίας οὐκ ἀντισχούσης· διὸ τῷ μέτρῳ τῶν ἐν πορνείᾳ πλημμελησάντων, καὶ ἡ βεβιασμένη τε καὶ ἐπώδυνος παράβασις ἐν τῇ ἐπιστροφῇ συνεμετρήθη. α΄

Οἱ δὲ πρὸς γόητας ἀπιόντες, ἢ μάντεις, ἢ τοὺς διὰ δαιμόνων καθάρσιά τινα καὶ ἀποτροπιασμοὺς ἐνεργεῖν ὑπισχνουμένους, οὗτοι ἐρωτῶνται δι' ἀκριβείας καὶ ἀνακρίνονται, πότερον ἐπιμένοντες τῇ εἰς Χριστὸν πίστει ὑπ' ἀνάγκης τινὸς συνηνέχθησαν ἐκείνῃ τῇ ἁμαρτίᾳ, κακώσεώς τινος ἢ ἀφορή- β΄

του ζημίας ταύτην αὐτοῖς τὴν ὁρμὴν ἐμποιούσης, ἢ καθόλου καταφρονήσαντες τοῦ πεπιστευμένου παρ' ἡμῶν μαρτυρίου, τῇ τῶν δαιμόνων συμμαχίᾳ προσέδραμον· εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ ἀθετήσει τῆς πίστεως, καὶ πρὸς τὸ μὴ πιςεύειν εἶναι Θεὸν τὸν παρὰ τῶν χριστιανῶν προσκυνούμενον, ἐκεῖνο ἐποίησαν, δηλαδὴ τῷ κρίματι τῶν παραβάντων ὑπαχθήσονται· εἰ δέ τις ἀβάςακτος ἀνάγκη κατακρατήσασα τῆς μικροψυχίας αὐτῶν, εἰς τοῦτο προήγαγε διά τινος ἠπατημένης ἐλπίδος παρακρουσθέντας, ὡσαύτως ἔσται καὶ ἐπ' αὐτῶν ἡ φιλανθρωπία, καθ' ὁμοιότητα τῶν πρὸς τὰς βασάνους ἐν τῷ καιρῷ τῆς ὁμολογίας ἀντισχεῖν μὴ δυνηθέντων.

Ἀνάγνωθι τὰ παραγραφέντα ἐν τῷ κε' κεφ. τοῦ Θ' τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. ΚΑ.

Περὶ σκηνικῶν καὶ μίμων καὶ τῶν ὁμοίων μετανοούντων.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν μς' ξγ'.

Περὶ σκηνικῶν μετανοούντων καὶ ἐπιςρεφόντων πρὸς κύριον.

μς' Ὥστε τοῖς σκηνικοῖς καὶ μίμοις καὶ τοῖς λοιποῖς τοιουτοτρόποις προσώποις ἢ ἀποστάταις, μετανοοῦσι καὶ ἐπιςρέφουσι πρὸς Θεὸν, χάριν ἢ καταλλαγὴν μὴ ἀρνεῖσθαι.

Περὶ τῶν μίμων τῶν γινομένων χριστιανῶν.

ξγ' Περὶ τούτων ἔτι μὴν αἰτῆσαι δεῖ, ἵνα ἐάν τις ἐξ οἱουδήποτε παιγνιώδους ἐπιτηδεύματος, πρὸς τὴν τοῦ χριστιανισμοῦ χάριν ἐλθεῖν θελήσοι, καὶ ἐλεύθερος ἀπ' ἐκείνων τῶν σπίλων διαμεῖναι, μὴ ἐξὸν εἶναί τινι τὸν τοιοῦτον πρὸς τὰ αὐτὰ γυμνάσματα πάλιν προτρέπεσθαι ἢ καταναγκάζειν.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν να'.

να' Καθόλου ἀπαγορεύει ἡ ἁγία αὕτη καὶ οἰκουμενικὴ σύν-

εδος, τοὺς λεγομένους μίμους καὶ τὰ τούτων θέατρα, ἔτι γε μὴν καὶ τὰ τῶν κυνηγίων θεώρια, καὶ τὰς ἐπὶ σκηνῆς ὀρχήσεις ἐπιτελεῖσθαι· εἰ δέ τις τοῦ παρόντος κανόνος καταφρονήσει, καὶ πρός τι ἑαυτὸν τῶν ἀπηγορευμένων τούτων ἐκδῷ, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω.

Ἡ λγʹ διάτ. τοῦ δʹ τίτ. τοῦ αʹ βιβλ. τοῦ κώδ. καὶ ἡ κγʹ, καὶ ἡ κθʹ τοῦ δʹ τίτ. τοῦ εʹ βιβλ. καὶ ἡ λβʹ καὶ μςʹ, μεγάλας ποινὰς ἐπιφέρουσαι τοῖς πορνοβοσκοῖς καὶ τοῖς ἀναγκάζουσι δούλας ἢ ἐλευθέρας συνεῖναι μίμοις ἢ θεάτροις προΐστασθαι, καὶ διδόασιν ἄδειαν αὐταῖς ἀναχωρεῖν, καὶ μετὰ προικῶν ζεύγνυσθαι καὶ ἀξιωματικοῖς εἰ δυνηθεῖεν, καὶ τῆς ἀτιμίας ἀπαλλάττεσθαι· περὶ δὲ σκηνικῶν καὶ θεωριῶν καὶ πορνοβοσκῶν, ἰδικός ἐστι τίτ. ὁ μαʹ τοῦ ιαʹ βιβλ. τοῦ κώδ. σκηνὴ δέ ἐστιν, ἔνθα τίς ἵσταται ἢ κινεῖται σκηνικὴν ἐπιδεικνύμενος τέχνην, εἴτε ἐν δημοσίῳ ἢ ἰδιωτικῷ τόπῳ ἢ ἀγρῷ, ἔνθα μέν τοι χύδην οἱ ἄνθρωποι διὰ θέαν εἰσίασιν· ἄτιμοι δέ εἰσι πάντες, οἱ διὰ πόρον εἰς ἀγῶνα κατιόντες, καὶ οἱ διὰ φιλοτιμίαν ἐπὶ σκηνῆς προσιόντες· ὁ δὲ μισθώσας ἑαυτὸν εἰς παιγνικὴν τέχνην, καὶ μὴ ἐπιδειξάμενος, οὐκ ἀτιμοῦται· καὶ ὁ ἑαυτὸν μισθώσας εἰς τὸ θηριομαχῆσαι, εἰ μὴ τὸ θηρίον τυχὸν λέων ἥμερος γέγονεν, ἀτιμοῦται· οὐ μὴν ὁ ἄνευ μισθοῦ θηριομαχήσας, εἰ μὴ λαβεῖν ἐν τῷ κυνηγίῳ φιλοτιμίαν ἠνέσχετο· ὁ δὲ μισθώσας ἑαυτὸν, κἂν μὴ θηριομαχήσῃ, ἀτιμοῦται· οὐ μὴν ὁ μισθὸν λαμβάνων ἐπὶ τῷ καταπολεμῆσαι θηρίον ἔξωθεν κυνηγίου τὴν ἐπαρχίαν βλάπτον· οὐκ ἔστι δὲ παιγνικὴ τέχνη οὔτε ἀτιμοποιὸς ἡ τῶν ἀθλητῶν καὶ τῶν λεγόντων ἐν τοῖς ὀλυμπίοις τὰ ἐνθύρια, καὶ τῶν ἐν ξυστῷ ἀγωνιζομένων, καὶ τῶν ἡνιόχων, καὶ

τῶν ἄλλως ὑπουργούντων ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀγῶσι, καὶ τῶν ῥαινόντων ὕδωρ τοῖς ἵπποις, καὶ τῶν βραβευτῶν· προαγωγός ἐστιν ὁ πόρον αἰσχρὸν ἀπὸ δούλων ἢ ἐλευθέρων ποιούμενος, εἴτε πρωτοτύπως τοῦτο πραγματεύεται, εἴτε προσχήματι πραγματείας ἑτέρας ἔχει τὰ τοιαῦτα πρόσωπα, ὡς κάπηλος, ἢ πανδοχεὺς, ἢ βαλανεὺς, καὶ ὁ γενόμενος ἐν δουλείᾳ προαγωγὸς, ἀτιμοῦται μετὰ τὸ ἐλευθερωθῆναι· ταῦτα πάντα κεῖται βιβλ. γ', τίτ. α', διάτ. α', καὶ τίτ. β', διάτ. δ', καὶ βιβλ. κγ', τίτ. β', διάτ. μβ'· πορνοβοσκὸς δέ ἐστι καὶ ὁ πορνευθεῖσαν τὴν ἰδίαν γαμετὴν μὴ ἀπολύσας· οὐ μὴν ὁ μόνον ὑποπτεύσας, ὡς βιβλ. θ' τοῦ κώδ. τίτ. θ', διάτ. β'.

ΚΕΦ. ΚΒ.

Περὶ θεωρίων καὶ παιγνίων.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ιε' ξ' ξα'.

Περὶ διαφόρων τάξεων τῇ ἐκκλησίᾳ δουλευουσῶν· ὥστε ἐὰν τις εἰς ἐγκληματικὸν πρᾶγμα περιπέσῃ, καὶ παραιτήσηται τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον, ὀφείλειν τὸν τοιοῦτον κινδυνεύειν· καὶ ὥστε τὰ τέκνα τῶν ἱερέων κοσμικοῖς θεωρίοις μὴ προσϊέναι.

ιε' Ὁμοίως ἤρεσεν, ἵνα ὁστισδήποτε τῶν ἐπισκόπων, ἢ πρεσβυτέρων, ἢ διακόνων, ἢ κληρικῶν, πράγματος αὐτῷ ἐγκληματικοῦ ἢ πολιτικοῦ, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κινουμένου etc. ut p. 234.

Περὶ τοῦ ἀφελέσθαι τὰ τῶν ἑλλήνων συμπόσια.

ξ' Κἀκεῖνο ἔτι μὴν δεῖ αἰτῆσαι παρὰ τῶν χριστιανῶν βασιλέων etc. ut p. 437.

Περὶ θεωρίων ἐν τῇ κυριακῇ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς
τῶν ἁγίων ἑορταῖς μηδαμῶς ἐπιτελοῦνται.

Κἀκεῖνο ἔτι μὴν δεῖ αἰτῆσαι, ἵνα τὰ θεώρια τῶν θεα- ξα'
τρικῶν παιγνίων etc. ut p. 181.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν νβ' ξβ' ξε' οα' ϛ'. ρ'.

Ἐν πάσαις ταῖς τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς τῶν νηστειῶν νβ'
ἡμέρας, παρεκτὸς σαββάτου καὶ κυριακῆς καὶ τῆς ἁγίας
τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἡμέρας, γινέσθω ἡ τῶν προηγιασμένων
ἱερὰ λειτουργία.

Τὰς οὕτω λεγομένας καλάνδας, καὶ τὰ λεγόμενα βότα, ξβ'
καὶ τὰ καλούμενα βρουμάλια, καὶ τὴν ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ
μαρτίου μηνὸς ἡμέρᾳ ἐπιτελουμένην πανήγυριν, καθάπαξ ἐκ
τῆς τῶν πιστῶν πολιτείας περιαιρεθῆναι βουλόμεθα· ἀλλὰ
μὴν καὶ τὰς τῶν γυναίων δημοσίας ὀρχήσεις ὡς ἀσέμνους,
καὶ πολλὴν λύμην καὶ βλάβην ἐμποιεῖν δυναμένας· ἔτι μὴν
καὶ τὰς ὀνόματι τῶν παρ' Ἕλλησι ψευδῶς ὀνομασθέντων θεῶν
ἢ ἐξ ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν γινομένας ὀρχήσεις καὶ τελετὰς
κατά τι ἔθος παλαιὸν καὶ ἀλλότριον τοῦ τῶν χριστιανῶν
βίου, ἀποπεμπόμεθα· ὁρίζοντες μηδένα γυναικείαν στολὴν
ἐνδιδύσκεσθαι, ἢ γυναῖκα τὴν ἀνδράσιν ἁρμόδιον· ἀλλὰ μήτε
προσωπεῖα κωμικὰ ἢ σατυρικὰ ἢ τραγικὰ ὑποδύεσθαι· μήτε
τὸ τοῦ βδελυκτοῦ Διονύσου ὄνομα τὴν σταφυλὴν ἐκθλίβον-
τας ἐν ταῖς ληνοῖς ἐπιβοᾶν· μηδὲ οἶνον ἐν τοῖς πίθοις ἐκ-
χέοντας, γέλωτα ἐπικινεῖν, ἀγνοίας τρόπῳ ἢ ματαιότητος
τὰ τῆς δαιμονιώδους πλάνης ἐνεργοῦντας· τοὺς οὖν ἀπὸ τοῦ
νῦν τί τῶν προειρημένων ἐπιτελεῖν ἐπιχειροῦντας, ἐν γνώσει
τούτων καθισταμένους, τούτους εἰ μὲν κληρικοὶ εἶεν, καθαι-
ρεῖσθαι προστάσσομεν· εἰ δὲ λαϊκοὶ, ἀφορίζεσθαι.

Τὰς ἐν ταῖς νεομηνίαις ὑπό τινων πρὸ τῶν οἰκείων ἐργα- ξε'
στηρίων καὶ οἴκων ἀναπτομένας πυρκαϊὰς etc. ut p. 443.

οα΄ Τοὺς διδασκομένους τοὺς πολιτικοὺς νόμους, μὴ δεῖν τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσι κεχρῆσθαι, μήτε μὴν ἐπὶ θεάτρων ἀνάγεσθαι, ἢ τὰς λεγομένας κυλίστρας ἐπιτελεῖν, ἢ παρὰ τὴν χρῆσιν ςολὰς ἑαυτοῖς περιτιθέναι, μήτε καθ' ὃν καιρὸν τῶν μαθημάτων ἐνάρχονται, ἢ πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν καταντῶσιν, ἢ καθόλου φάναι διὰ μέσου τῆς τοιαύτης παιδεύσεως· εἰ δέ τις ἀπὸ τοῦ νῦν τοῦτο πρᾶξαι τολμήσοι, ἀφοριζέσθω.

ϙϛ΄ Οἱ τὸν Χριστὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι, τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι καθωμολόγησαν· τοὺς οὖν τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας πρὸς λύμην τῶν ὁρώντων ἐν ἐπινοίαις ἐμπλοκῆς εὐθετίζοντας καὶ διασκευάζοντας, καὶ δέλεαρ προςιθέντας ἐντεῦθεν ταῖς ἀστηρίκτοις ψυχαῖς, ἐπιτιμίῳ προσφόρῳ πατρικῶς θεραπεύομεν, παιδαγωγοῦντες αὐτοὺς, καὶ σωφρόνως βιοῦν ἐκδιδάσκοντες, πρὸς τὸ ἀφέντας τὴν ἐκ τῆς ὕλης ἀπάτην καὶ ματαιότητα, πρὸς τὴν ἀνώλεθρον καὶ μακαρίαν ζωὴν, τὸν νοῦν μετάγειν διηνεκῶς, καὶ ἐν φόβῳ ἁγνὴν ἔχειν ἀναστροφὴν, καὶ Θεῷ πλησιάζειν κατὰ ἐφικτὸν, διὰ τῆς ἐν βίῳ καθάρσεως· καὶ τὸν ἔνδον ἢ τὸν ἔξω ἄνθρωπον μᾶλλον κοσμεῖν ἀρεταῖς, καὶ χρηστοῖς καὶ ἀμώμοις τοῖς ἤθεσιν· ὥστε μηδὲν λείψανον φέρειν ἐν ἑαυτοῖς τῆς τοῦ ἐναντίου σκαιότητος· εἰ δέ τις παρὰ τὸν παρόντα κανόνα διαγίνοιτο, ἀφοριζέσθω.

ϙ΄ Οἱ ὀφθαλμοί σου ὀρθὰ βλεπέτωσαν, καὶ πάσῃ φυλακῇ τήρει σὴν καρδίαν, ἡ σοφία διακελεύεται· ῥᾳδίως γὰρ τὰ ἑαυτῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν, αἱ τοῦ σώματος αἰσθήσεις εἰσκρίνουσι· τὰς οὖν τὴν ὅρασιν καταγοητευούσας γραφὰς, εἴτε ἐν πίναξιν εἴτε ἄλλως πως ἀνατεθειμένας, καὶ τὸν νοῦν διαφθειρούσας, καὶ κινούσας πρὸς τὰ τῶν αἰσχρῶν ἡδονῶν ὑπεκκαύματα, οὐδαμῶς ἀπὸ τοῦ νῦν ἐν οἱῳδήποτε τόπῳ προσ-

τάσσομεν ἐγχαράττεσθαι· εἰ δέ τις τοῦτο πράσσειν ἐπιχειρήσοι, ἀφοριζέσθω.

Πῶς τὰ θεώρια τελοῦνται, καὶ πῶς γίνεται ἡ δαπάνη αὐτῶν, καὶ ὅτι δύναται ὁ ἄρχων τὰ θεωρικὰ πρὸς καιρὸν ἀφορίζειν εἰς ἀνανέωσιν τειχῶν, εἴρηται βιβλ. ιά τοῦ κώδ. τίτ. μά μβ' μδ' μς'· ὁ δὲ μέ τίτ. ἀναιρεῖ τὴν θέαν τῶν μοναχῶν.

ΚΕΦ. ΚΓ.

Περὶ κληπτῶν καὶ τυμβωρύχων καὶ ληστῶν.

Βασιλείου κανὼν ξα' ξς'.

Ὁ κλέψας εἰ μὲν ἀφ' ἑαυτοῦ μεταμεληθεὶς κατηγορήσῃ ἑαυτοῦ, ἐνιαυτὸν κωλυθήσεται μόνον τῆς κοινωνίας τῶν ἁγιασμάτων· εἰ δὲ ἐλεγχθείη, ἐν δυσὶν ἔτεσι· μερισθήσεται δὲ αὐτῷ ὁ χρόνος εἰς ὑπόπτωσιν καὶ σύστασιν· καὶ τότε ἀξιούσθω τῆς κοινωνίας. ξα'

Ὁ τυμβωρύχος, ἐν δέκα ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται, ἐν δυσὶ προσκλαίων, ἐν τρισὶν ἀκροώμενος, ἐν τέσσαρσιν ὑποπίπτων, ἑνὶ δὲ συνεστὼς· καὶ τότε δεχθησόμενος. ξς'

Γρηγορίου Νύσσης κεφ. ς'. ζ' η'.

Τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τῆς εἰδωλολατρίας, οὕτω γὰρ ὀνομάζει τὴν πλεονεξίαν ὁ θεῖος ἀπόστολος, οὐκ οἶδα ὅπως ἀθεράπευτον ὑπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν περιώφθη· καί τοι γε δοκεῖ τὸ τοιοῦτον κακὸν, τῆς τριττῆς ἐν τῇ ψυχῇ καταστάσεως πάθος εἶναι· καὶ γὰρ ὁ λογισμὸς τῆς τοῦ καλοῦ κρίσεως ἁμαρτάνων, ἐν τῇ ὕλῃ τὸ καλὸν εἶναι φαντάζεται, οὐ πρὸς ἄϋλον ἀναβλέπων κάλλος· καὶ ἡ ἐπιθυμία πρὸς τὰ κάτω ῥεῖ, τοῦ ἀληθοῦς ὀρεκτοῦ ἀποῤῥέουσα· καὶ ἡ φιλόνεικός τε καὶ θυμώδης διάθεσις πολλὰς ἐκ τῆς τοιαύτης ἁμαρτίας ς'

τὰς ἀφορμὰς λαμβάνει· καὶ τὸ ὅλον εἰπεῖν συμφωνεῖ ἡ τοιαύτη νόσος τῷ ἀποστολικῷ τῆς πλεονεξίας ὅρῳ· ὁ γὰρ θεῖος ἀπόστολος οὐ μόνον αὐτὴν εἰδωλολατρίαν, ἀλλὰ καὶ ῥίζαν πάντων τῶν κακῶν ἀπεφήνατο· καὶ ὅμως τὸ τοιοῦτον εἶδος παρώφθη τῆς νόσου ἀνεπίσκεπτόν τε ἀτημέλητον· διὸ καὶ πλεονάζει κατὰ τὰς ἐκκλησίας τὸ τοιοῦτον ἀῤῥώστημα· καὶ οὐδεὶς τοὺς ἐπὶ τὸν κλῆρον ἀγομένους περιεργάζεται, μή πως τῷ τοιούτῳ εἴδει τῆς εἰδωλολατρίας κατεμιάνθησαν· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων διὰ τὸ παρεῖσθαι τοῖς πατράσιν ἡμῶν, ἀρκεῖν ἡγούμεθα τῷ δημοσίῳ τῆς διδασκαλίας λόγῳ, ὅπως ἂν οἷόν τε ᾖ, θεραπεύειν ὥσπερ τινὰ πάθη πληθωρικὰ τὰς πλεονεκτικὰς ἀῤῥωστίας, διὰ τοῦ λόγου καθαίροντος· μόνην δὲ τὴν κλοπὴν καὶ τυμβωρυχίαν καὶ τὴν ἱεροσυλίαν πάθη νομίζομεν, διὰ τὸ οὕτως ἐκ τῆς τῶν πατέρων ἀκολουθίας, τὴν παράδοσιν ἡμῖν περὶ τούτου γενέσθαι· καί τοι γε παρὰ τῆς θείας γραφῆς, καὶ ὁ πλεονασμὸς καὶ ὁ τόκος, τῶν ἀπειρημένων ἐςὶ, καὶ τὸ ἐκ δυναςείας τινὸς τῇ ἰδίᾳ κτήσει προσαγαγεῖν τὰ ἀλλότρια, κἂν ἐν προσχήματι πραγματείας τὸ τοιοῦτον τύχῃ γινόμενον· ἐπειδὴ τοίνυν τὸ καθ' ἡμᾶς εἰς ἐξουσίαν κανόνων ἀξιόπιστον, τὴν ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένως ἀπηγορευμένων κανονικὴν κρίσιν ἤδη τοῖς εἰρημένοις προσθήσομεν· διῄρηται ἡ κλοπὴ εἴς τε λῃστείαν καὶ εἰς τοιχωρυχίαν· καὶ εἷς μὲν ἐπ' ἀμφοτέρων σκοπὸς, ἡ τῶν ἀλλοτρίων ἀφαίρεσις· πολλὴ δὲ κατὰ τὴν γνώμην αὐτῶν ἡ πρὸς ἀλλήλους ἐστὶ διαφορά· ὁ μὲν γὰρ λῃστὴς, καὶ τὴν μιαιφονίαν εἰς συμμαχίαν τοῦ σπουδαζομένου παραλαμβάνει, πρὸς αὐτὸ τοῦτο παρασκευαζόμενος καὶ ὅπλοις καὶ πολυχειρίᾳ καὶ τοῖς ἐπικαίροις τῶν τόπων· ὥςε τὸν τοιοῦτον τῷ κρίματι τῶν ἀνδροφόνων ὑπάγεσθαι, εἰ διὰ μεταμελείας ἑαυτὸν πρὸς τὴν

ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἐπαναγάγοι· ὁ δὲ δι' ὑφαιρέσεως λανθανούσης σφετεριζόμενος τὸ ἀλλότριον, εἶτα δι' ἐξαγορεύσεως τὸ πλημμέλημα ἑαυτοῦ τῷ ἱερεῖ φανερώσας, τῇ περὶ τὸ ἐναντίον τοῦ πάθους σπουδῇ, θεραπεύσει τὴν ἀῤῥωςίαν, λέγω δὲ διὰ τοῦ τὰ προσόντα παρέχειν τοῖς πένησιν, ἵνα τῷ πρoέσθαι ἃ ἔχει, φανερῶς γένηται καθαρεύων τῆς κατὰ πλεονεξίαν νόσου· εἰ δὲ καὶ μηδὲν ἔχοι, μόνον δὲ τὸ σῶμα ἔχοι, κελεύει ὁ ἀπόςολος διὰ τοῦ σωματικοῦ κόπου, τὸ τοιοῦτον ἐξιάσασθαι πάθος· ἔχει δὲ ἡ λέξις οὕτως· ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι.

Ἡ δὲ τυμβωρυχία etc. ut p. 332. ζ

Ἡ δὲ ἱεροσυλία etc. ut p. 332. η'

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ κζ κεφ. τοῦ θ' τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος· περὶ δὲ ληστῶν εἴρηται βιβλ. μη', τίτ. ιθ', διάτ. κη', ὅτι οἱ τὰς ἐφόδους ποιοῦντες διὰ τὸ προσδεῦσαι, ἐοίκασι τοῖς λῃςαῖς· καὶ ἐὰν τοῦτο μετὰ σιδήρου ποιῶσι, καὶ πολλάκις, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς, εἰς κεφαλὴν κολάζονται· οἱ δὲ λοιποὶ ἐξορίζονται, ἢ δεπορτατεύονται· οἱ δὲ περιβόητοι φουρκίζονται ἢ θηριομαχοῦσιν ἐν οἷς ἐλῄςευσαν τόποις· παράδοξον δέ φησιν, ἡ β' διάτ. τοῦ ιη' τίτ. τοῦ ζ' βιβλ. τοῦ κώδ. ὅτι τοῖς οὖσι τῆς φαμιλίας τῶν ληστῶν, καὶ ἐκ βασιλικῆς φιλοτιμίας ἢ αὐθεντίας τοῦ φίσκου γενομένοις δούλοις, ἀρνεῖται ἡ ἐλευθερία.

ΚΕΦ. ΚΔ.

Περὶ τοῦ μὴ βαλλίζειν ἢ ὀρχεῖσθαι ἐν γάμοις.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν νγ'.

Ὅτι οὐ δεῖ χριστιανοὺς εἰς γάμους ἀπερχομένους, βαλ- νγ'

λίζειν ἢ ὀρχεῖσθαι, ἀλλὰ σεμνῶς δειπνεῖν ἢ ἀριστᾷν, ὡς πρέπει χριστιανοῖς.

ΚΕΦ. ΚΕ.

Περὶ τοῦ μὴ συλλούεσθαι γυναιξὶν ἄνδρας.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν λ΄.

λ΄ Ὅτι δεῖ ἱερατικοὺς, ἢ κληρικοὺς, ἢ ἀσκητὰς ἐν βαλανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι etc. ut p. 312.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν οζ΄.

οζ΄ Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς, ἢ κληρικοὺς, ἢ ἀσκητὰς, ἐν βαλανείῳ μετὰ γυναικῶν ἀπολούεσθαι etc. ut p. 312.

Ἀνάγνωθι τὰ παραγραφέντα ἐν τῷ λα΄ κεφ. τοῦ θ΄ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. Κϛ.

Περὶ τοῦ χλευάζοντος τοὺς ἀσθενεῖς.

Ἀποστόλων κανὼν νζ΄.

νζ΄ Εἴ τις κληρικὸς χωλὸν ἢ κωφὸν ἢ τυφλὸν ἢ τὰς βάσεις πεπληγμένον χλευάσει, ἀφοριζέσθω· ὡσαύτως καὶ λαϊκός. (ut p. 265.)

ΚΕΦ. ΚΖ.

Περὶ τοῦ μὴ εἰσιέναι γυναῖκας εἰς θυσιαστήριον, καὶ ὅτι μόνοις τοῖς ἱερατικοῖς ἔξεστι κοινωνεῖν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ.

Συνόδου Λαοδικείας κανὼν ιθ΄ μδ΄.

ιθ΄ Περὶ τοῦ δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον, μετὰ τὰς ὁμιλίας τῶν ἐπισκόπων etc. ut p. 128.

μδ΄ Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ εἰσέρχεσθαι.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ξθ΄.

Μὴ ἐξέστω τινὶ τῶν ἁπάντων ἐν λαϊκοῖς τελοῦντι, ἔνδον ξθ΄
ἱεροῦ εἰσιέναι θυσιαστηρίου etc. ut p. 140.

ΚΕΦ. ΚΗ.

Περὶ τοῦ μὴ ποιεῖν ἀπὸ συμβολῆς συμπόσια.

Συνοδου Λαοδικείας κανὼν νε΄.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικοὺς ἢ κληρικοὺς, ἐκ συμβολῆς συμ- νε΄
πόσια ἐπιτελεῖν, ἀλλ᾽ οὐδὲ λαϊκούς. (ut p. 226.)

ΚΕΦ. ΚΘ.

Περὶ κυβευόντων ἢ μεθυσκομένων.

Ἀποστόλων κανὼν μγ΄.

Ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης τὰ ὅμοια ποιῶν, ἢ μγ΄
παυσάσθω, ἢ ἀφοριζέσθω· ὡσαύτως καὶ λαϊκός. (ut p. 295.)

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ν΄.

Μηδένα τῶν ἁπάντων εἴτε λαϊκῶν εἴτε κληρικῶν κυβεύειν ν΄
ἀπὸ τοῦ νῦν etc. ut p. 297.

Ἡ α΄ διάτ. τοῦ μγ΄ τίτ. τοῦ γ΄ βιβλ. τοῦ κώδ. φησὶν, ὅτι ὁ ἡττηθεὶς εἰς κόττον οὐκ ἀπαιτεῖται, καὶ καταλαβὼν ἀναλαμβάνει μετὰ διαδόχων ἀπὸ τοῦ νικήσαντος καὶ κληρονόμων αὐτοῦ διηνεκῶς καὶ πέρα τριακονταετίας· εἰ δὲ μὴ θέλουσιν ἀναλαβεῖν, ὁ θέλων καὶ μάλιστα ὁ τῆς πόλεως ἐν ᾗ τοῦτο γέγονε πατὴρ ἢ ἔκδικος ἀπαιτεῖ καὶ δαπανᾷ εἰς ἔργα τῆς πόλεως, καὶ ἡ γενομένη ἐπὶ κόττῳ ἀσφάλεια ἄκυρός ἐστι καὶ ἀποδίδοται· εἰ δὲ καί τις ἐν σχήματι κόττου ἡττηθῇ θερμίοις ἢ ἑτέρᾳ ὕλῃ, οὐκ ἀπαιτεῖται, τῶν ἐπισκόπων ἄδειαν ἐχόντων ταῦτα ζητεῖν, βοηθούντων αὐτοῖς τῶν πατέρων καὶ ἀρχόντων καὶ ἐκδίκων· μόνον δὲ παίζειν ἔξεστι

μονίβολον καὶ κονδομονίβολον, καὶ κυΐντανὸν, καὶ κόνδακα χωρὶς τῆς ὁρπῆς, καὶ περιχύτην, καὶ ἱππικὸν ἄνευ τέχνης καὶ ἐπινοίας· καὶ οἱ μὲν σφόδρα πλούσιοι, ἑνὸς νομίσματος ἑκάστην σύνθεσιν παίζουσιν· οἱ δὲ λοιποὶ, πάνυ ἧττονος· τὸ δὲ πλέον ἀπαίτησιν οὐκ ἔχει, καὶ διδόμενον οὐκ ἀποδίδοται· προνοοῦσι τούτων οἱ ἄρχοντες, δέκα λιτρῶν ποινῆς ἐπικειμένης τοῖς παραβαίνουσιν, ἢ συγχωροῦσι παραβαίνεσθαι· ἡ δὲ β′ διάτ. τοῦ αὐτοῦ τίτ. φησὶν, ὅτι οὔτε τοῖς καλουμένοις ξυλίνοις ἱππικοῖς, οὔτε ἄλλῃ κυβείᾳ παίζειν ἔξεστι, πλὴν τῶν ἐπιτραπέντων ἐν τῇ προλαβούσῃ διάτ. καὶ οἱ τόποι καθ' οὓς ἐν τοῖς τοιούτοις ἱππικοῖς παίζουσι δημόσιοι γίνονται, καὶ τὰ διδόμενα ἀποδίδονται· ἢ μὴ βουλομένων ἀναλαβεῖν τῶν δεδωκότων, ἀπαιτοῦνται διὰ τοῦ ἐπάρχου καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ προσκυροῦνται τοῖς ἔργοις τῶν πόλεων.

ΚΕΦ. Λ.

Περὶ δαιμονιζομένων ἢ προσποιουμένων.

Ἀποστόλων κανὼν οθ′.

οθ′ Ἐάν τις δαίμονα ἔχῃ κληρικὸς, μὴ γινέσθω etc. ut p. 54.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ξ′.

ξ′ Τοῦ ἀποστόλου βοῶντος, ὅτι ὁ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἓν πνεῦμά ἐστι, πρόδηλον ὡς καὶ ὁ τῷ ἐναντίῳ ἑαυτὸν οἰκειῶν ἓν γίνεται τῇ πρὸς αὐτὸν συναφείᾳ· τοὺς τοίνυν δαιμονᾷν ὑποκρινομένους, καὶ τρόπων φαυλότητι προσποιητῶς τὰ ἐκείνων σχηματιζομένους, ἔδοξε τρόπῳ ἐπιτιμᾶσθαι παντὶ, καὶ τοιαύταις αὐτοὺς σκληραγωγίαις καὶ πόνοις ὑποβάλλειν, οἷς ἂν οἱ ἀληθῶς δαιμονῶντες πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς τοῦ δαίμονος ἐνεργείας ἀξίως ὑποβάλλοιντο.

Τιμοθέου κανὼν β′ γ′ ιδ′ ιε′. - Ἐρώτησις.

Ἐὰν δαιμονιζόμενός τις κατηχούμενος ᾖ etc. ut p. 165.

Ἀπόκρισις.

Ἐὰν ὁ δαιμονιζόμενος μὴ καθαρισθῇ etc. ut p. 166. β'

Ἐρώτησις.

Ἐάν τις πιστὸς ὢν δαιμονίζηται, εἰ ὀφείλει μεταλαμβάνειν τῶν ἁγίων μυστηρίων, ἢ οὔ;

Ἀπόκρισις.

Ἐὰν μὴ ἐξαγορεύῃ τὸ μυστήριον etc. ut p. 146. γ'

Ἐρώτησις.

Ἐάν τις μὴ ἔχων ἑαυτὸν χειρώσηται ἢ κρημνίσῃ, εἰ γίνεται προσφορὰ ὑπὲρ αὐτοῦ, ἢ οὔ;

Ἀπόκρισις.

Διακρίναι ὀφείλει ὁ κληρικὸς, εἰ τὸ ἀληθὲς ἐκφρενὴς ὢν ιδ'
etc. ut p. 153.

Ἐρώτησις.

Ἐάν τινος γυνὴ πνευματιᾷ πάνυ, ὥστε καὶ σίδηρα φορεῖν, ὁ ἀνὴρ δὲ λέγει ὅτι οὐ δύναται ἐγκρατεύεσθαι, καὶ θέλει λαβεῖν ἄλλην, εἰ ὀφείλει λαβεῖν, ἢ οὔ;

Ἀπόκρισις.

Μοιχείᾳ μεσολαβεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ περὶ τούτου τί ἀποκρίνασθαι οὐχ' εὑρίσκω· κατὰ δὲ πνευματικὴν ἀπόφασιν, οὐκ ὀφείλει. ιε'

Εἴρηται βιβλ. ε' τοῦ κώδ. τίτ. ο', διάτ. δ', ὅτι ἐὰν γυνὴ μαίνηται αὐτεξουσία οὖσα, μόνος ὁ ἀνὴρ δύναται πέμπειν ῥεπούδιον· ἐν δὲ τῷ κβ' διατάγ. τοῦ γ' τίτ. τοῦ κδ' βιβλ. φησὶν, ὅτι ἐὰν ὁ εἷς τῶν συνοικούντων μανῇ, αὐτὸς μὲν οὐ δύναται στέλλειν διαίσιον· εἰ δὲ φορητή ἐστιν ἡ μανία, εἴτε διηνεκὴς, εἴτε ἐκ διαλειμμάτων, οὐκ ὀφείλει ὁ νήφων τῷ μαινομένῳ στέλλειν ῥεπούδιον· εἰ δὲ στείλῃ, ὑποπίπτει τοῖς ἐπιτιμίοις τῆς ἀλόγου διαζεύξεως· εἰ δὲ ἀνύποι-

στός ἐστιν ἡ μανία, καὶ οὐκ ἔστιν ἐλπὶς ἀνανήψεως, ἔξεστι διὰ τὸν ἐνθεῦθεν φόβον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ παιδοποιῆσαι, ῥεπουδίῳ λύειν τὸν γάμον (1), μηδετέρου ζημιουμένου· εἰ μέν τοι μὴ λύει γάμον, ἀλλὰ περιφρονεῖ αὐτῆς, ἀναγκάζεται διὰ τοῦ ἄρχοντος στρέφειν αὐτὴν, καὶ φροντίζειν τῆς ἰατρείας αὐτῆς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν τῶν ἀνδρὶ πρεπόντων πρὸς τὸ ποσὸν τῆς προικός· εἰ δὲ σκορπίζει τὴν προῖκα, μεσεγγυᾶται, ἐφ' ᾧ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν φαμιλίαν αὐτῆς ἀξίαν σχεῖν ἐντεῦθεν παραμυθίαν, φυλαττομένων τῶν ἐξ ἀρχῆς συμφώνων· ἀλλὰ ταῦτα σήμερον οὐ προβαίνει, οὔτε διὰ μανίαν εὐλόγως λύεται γάμος, τῆς περὶ ῥεπουδίων ριζ' νεαρᾶς, ῥητὰς αἰτίας λεγούσης, καὶ ὑποβαλλούσης τὸν παρ' αὐτὰς στέλλοντα ῥεπούδιον τῇ ἐκπτώσει τῶν γαμικῶν ἐπιδόσεων καὶ ἄλλοις ἐπιτιμίοις.

ΚΕΦ. ΛΑ.

Περὶ λαϊκοῦ ἀφορισθέντος, καὶ δεχθέντος ἐξ ἑτέρου παρὰ γνώμην τοῦ ἀφορίσαντος.

Ἀποστόλων κανὼν ιβ' ιγ'.

ιβ' Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς, ἀφωρισμένος ἤτοι ἄδεκτος, ἀπελθὼν ἐν ἑτέρᾳ πόλει δεχθῇ, ἄνευ γραμμάτων συστατικῶν, ἀφοριζέσθω καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ δεχθείς. (ut p. 205.)

ιγ' Εἰ δὲ ἀφωρισμένος εἴη, ἐπιτεινέσθω αὐτῷ ὁ ἀφορισμὸς, ὡς ψευσαμένῳ καὶ ἀπατήσαντι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. (ut p. 264.)

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν ς'.

ς' Εἴ τις ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου ἀκοινώνητος γέγονε etc. ut p. 248.

(1) Confer dicta in adn. p. 419.

ΚΕΦ. ΛΒ.

Περὶ τῶν ἐν κυριακῇ ἢ σαββάτῳ νηστευόντων.

Ἀποστόλων κανὼν ξδ'.

Εἴ τις κληρικὸς εὑρεθῇ τὴν κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων, ἢ τὸ σάββατον, πλὴν τοῦ ἑνὸς μόνου, καθαιρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. (ut p. 173.) ξδ'

Συνόδου Γάγγρας κανὼν ιη'.

Εἴ τις διὰ νομιζομένην ἄσκησιν ἐν τῇ κυριακῇ νηστεύοι, ἀνάθεμα ἔστω. (ut p. 173.) ιη'

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν νε' νϛ'.

Ἐπειδὴ μεμαθήκαμεν τοὺς ἐν τῇ Ῥωμαίων πόλει, ἐν ταῖς ἁγίαις τῆς τεσσαρακοστῆς ἡμέραις etc. ut p. 175. νε'

Ὡσαύτως μεμαθήκαμεν ἐν τῇ Ἀρμενίων χώρᾳ etc. ut p. 175. νϛ'

ΚΕΦ. ΛΓ.

Περὶ τῶν διδασκόντων τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς συνάξεις, εὐκαταφρονήτους εἶναι.

Συνόδου Γάγγρας κανὼν ε' κ'.

Εἴ τις διδάσκει τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ εὐκαταφρόνητον εἶναι, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ συνάξεις, ἀνάθεμα ἔστω. (ut p. 167.) ε'

Εἴ τις αἰτιῷτο ὑπερηφάνῳ διαθέσει κεχρημένος etc. ut p. 167. κ'

ΚΕΦ. ΛΔ.

Περὶ λαϊκῶν πειρωμένων ἀθετεῖν τὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου.

Συνόδου Ἐφέσου κανὼν ϛ'.

Ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τινες βουληθεῖεν τὰ περὶ ἑκάστου ϛ'

πεπραγμένα ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ ἐν Ἐφέσῳ etc. ut p. 403.

Ἀνάγνωθι τὰ παραγραφέντα ἐν τῷ γ′ κεφ. τοῦ ια′ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. ΛΕ.

Περὶ τῶν ἀφρωμένων τῶν γραφῶν, καὶ μέχρι τέλους μὴ προσκαρτερούντων, ἢ μὴ κοινωνούντων.

Ἀποστόλων κανὼν η′ θ′.

η′ Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ ἱερατικοῦ, προσφορᾶς γενομένης etc. ut p. 144.

θ′ Πάντας τοὺς εἰσιόντας πιστοὺς καὶ τῶν γραφῶν ἀκούοντας, μὴ παραμένοντας etc. ut p. 145. et 264.

Συνόδου Ἀντιοχείας κανὼν β′.

β′ Πάντας τοὺς εἰσιόντας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ἱερῶν γραφῶν ἀκούοντας, μὴ κοινωνοῦντας δὲ εὐχῆς ἅμα τῷ λαῷ etc. ut p. 145.

Συνόδου Καρθαγέννης κανὼν ν′.

Περὶ τῶν παθῶν τῶν μαρτύρων.

ν′ Ἐξέστω ἔτι μὴν ἀναγινώσκεσθαι τὰ πάθη τῶν μαρτύρων, ἡνίκα αἱ ἐτήσιαι αὐτῶν ἡμέραι ἐπιτελοῦνται.

ΚΕΦ. Λϛ.

Περὶ τῶν ἰδίᾳ ἐκκλησιαζόντων.

Συνόδου Γαγγρῶν κανὼν ϛ′.

ϛ′ Εἴ τις παρὰ τὴν ἐκκλησίαν ἰδίᾳ ἐκκλησιάζοι etc. ut p. 146.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν λα΄ νθ΄.

Τοὺς ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις etc. ut p. 125. λα΄

Μηδεὶς ἐν εὐκτηρίῳ οἴκῳ, ἔνδον οἰκίας τυγχάνοντι etc. ut p. 147. νθ΄

Ἀνάγνωθι τὰ παραγεγραμμένα ἐν τῷ ιδ΄ κεφ. τοῦ γ΄ τίτ. τοῦ παρόντος συντάγματος.

ΚΕΦ. ΛΖ.

Περὶ τοῦ ἐπιθυμήσαντος συγκαθευδῆσαι γυναικὶ, καὶ μὴ πράξαντος.

Συνόδου Νεοκαισαρείας κανὼν δ΄.

Ἐὰν πρόθηταί τις ἐπιθυμήσας γυναικὸς etc. ut p. 405. δ΄

ΚΕΦ. ΛΗ.

Περὶ τῶν μὴ νηστευόντων τὴν μ΄, καὶ τετράδα, καὶ παρασκευήν.

Ἀποστόλων κανὼν ξθ΄.

Εἴ τις ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγνώστης, ἢ ψάλτης, τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν τοῦ πάσχα οὐ νηστεύει etc. ut p. 173. ξθ΄

ΚΕΦ. ΛΘ.

Περὶ τῶν ἀφαιρουμένων τῆς ἐκκλησίας κηρὸν ἢ ἔλαιον.

Ἀποστόλων κανὼν οβ΄.

Εἴ τις κληρικὸς ἢ λαϊκὸς ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἀφέληται κηρὸν ἢ ἔλαιον, ἀφοριζέσθω· καὶ τὸ ἐπίπεμπτον προστιθέτω μεθ᾽ οὗ ἔλαβεν. (ut p. 172.) οβ΄

ΚΕΦ. Μ.

Περὶ λαϊκῶν διὰ ἀδικίαν ἀκοινωνήτων γινομένων· καὶ περὶ τοῦ μὴ διδάσκειν λαϊκούς.

Θεοφίλου ἐκ τῆς πρὸς Μηνᾶν ἐπίσκοπον ἐπιςολῆς.

Νόμιμον πρᾶγμα πεποιήκασιν οἱ πρεσβύτεροι οἱ ἐν Γεμίνῳ κώμῃ, εἰ ἀληθεύει ἡ κομίζουσα τὸ πρᾶγμα Εὐσταθία· φάσκει γὰρ, ὅτι Κυράδιον ἀδικοῦσαν, καὶ μὴ βουλομένην ἀνας είλαι τὴν ἀδικίαν, ἐχώρισαν τῆς συνάξεως· ἐπειδὴ τοίνυν εὗρον, ὡς τὸ ἑαυτῆς κακὸν θεραπεύσασα, βούλεται συναχθῆναι, θέλησον παρασκευάσαι αὐτὴν ἀποθέσθαι πρῶτον τὴν ἀδικίαν καὶ πεῖσαι μετανοῆσαι, ἵνα οὕτως, εἰ συνίδοις ὅτι νόμῳ θεοῦ προσέρχεται τῆς συνάξεως ὀρεγομένη, ἐπιτρέψῃς αὐτῇ μετὰ τῶν λαῶν συνάγεσθαι.

Συνόδου οἰκουμενικῆς ἕκτης κανὼν ξδʹ.

ξδʹ Ὅτι οὐ χρὴ δημοσίᾳ λαϊκὸν, λόγον κινεῖν δογματικὸν ἢ διδάσκειν, ἀξίωμα ἑαυτῷ διδασκαλικὸν ἐντεῦθεν περιποιούμενον· ἀλλ᾽ εἴκειν τῇ παραδοθείσῃ παρὰ τοῦ κυρίου τάξει, καὶ τὸ οὖς τοῖς τὴν χάριν τοῦ διδασκαλικοῦ λόγου λαβοῦσι διανοίγειν, καὶ τὰ θεῖα παρ᾽ αὐτῶν ἐκδιδάσκεσθαι· ἐν γὰρ τῇ μιᾷ ἐκκλησίᾳ διάφορα μέλη πεποίηκεν ὁ θεὸς κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου φωνὴν, ἣν ὁ θεολόγος ἑρμηνεύων Γρηγόριος, σαφῶς τὴν ἐν τούτοις τάξιν παρίστησι φάσκων· « ταύτην » αἰδώμεθα τὴν τάξιν, ἀδελφοὶ, ταύτην φυλάττωμεν· ὁ μὲν » ἔστω τὶς ἀκοὴ, ὁ δὲ γλῶσσα· ὁ δὲ χεὶρ, ὁ δὲ ἄλλό τι· » ὁ μὲν διδασκέτω, ὁ δὲ μανθανέτω· καὶ μετὰ βραχέα· καὶ » ὁ μανθάνων ἐν εὐπειθείᾳ, καὶ ὁ χορηγῶν ἐν ἱλαρότητι, » καὶ ὁ ὑπουργῶν ἐν προθυμίᾳ· μὴ πάντες ὦμεν γλῶσσα τὸ » ἑτοιμότατον, μὴ πάντες ἀπόςολοι, μὴ πάντες προφῆται,

» μὴ πάντες διερμηνεύωμεν· καὶ μετά τινα· τί σεαυτὸν ποιεῖς » ποιμένα, πρόβατον ὤν; τί γίνῃ κεφαλὴ, ποὺς τυγχάνων; » τί στρατηγεῖν ἐπιχειρεῖς, τεταγμένος ἐν ϛρατιώταις; καὶ » ἑτέρωθι· ἡ σοφία διακελεύεται, μὴ ἴσθι ταχὺς ἐν λόγοις, » μὴ συμπαρεκτείνου πένης ὢν πλουσίῳ, μὴ δὲ ζήτει τῶν » σοφῶν εἶναι σοφώτερος· » εἰ δέ τις ἁλῷ τὸν παρόντα παρασαλεύων κανόνα, ἐπὶ ἡμέρας μ´ ἀφοριζέσθω.

ΤΙΤΛΟΣ ΙΔ.

ΠΕΡΙ ΚΟΙΝΩΝ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ.

TITULUS XIV.

DE CULPIS, QUAE IN OMNES HOMINES CADERE QUEUNT.

ΚΕΦ. Α.

Περὶ πλεονεξίας.

Γρηγορίου Νύσσης κανὼν ϛ´.

Τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τῆς εἰδωλολατρίας etc. ut p. 463. ϛ´

ΚΕΦ. Β.

Περὶ ἀλογευομένων.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν ιϛ´ ιζ´.

Περὶ τῶν ἀλογευσαμένων ἢ καὶ ἀλογευομένων etc. ut p. 404. ιϛ´

Τοὺς ἀλογευσαμένους etc. ut p. 404. ιζ

Βασιλείου κανὼν ξγ´.

Ὁ ἐν ἀλόγοις τὴν ἑαυτοῦ ἀσέβειαν ἐξαγορεύων, τὸν αὐτὸν λόγον ἐξομολογούμενος παραφυλάξεται. ξγ´

Γρηγορίου Νύσσης κεφ. γ'.

γ' Τῶν δὲ δι' ἐπιθυμίαν τε καὶ ἡδονὴν γινομένων ἁμαρτημάτων etc. ut p. 327.

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ φονέων καὶ λῃστῶν.

Ἀποστόλων κανὼν ξϛ'.

ξϛ' Εἴ τις κληρικὸς ἐν μάχῃ τινὰ κρούσει etc. ut p. 272.

Συνόδου Ἀγκύρας κανὼν κα' κβ' κγ' κε'.

κα' Περὶ τῶν γυναικῶν τῶν ἐκπορνευουσῶν καὶ ἀναιρουσῶν τὰ γεννώμενα etc. ut p. 429.

κβ' Περὶ ἑκουσίων φόνων, ὑποπιπτέτωσαν μέν· τοῦ δὲ τελείου, ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου καταξιούσθωσαν.

κγ' Ἐπὶ ἀκουσίων φόνων ὁ μὲν πρότερος ὅρος, ἐν ἑπταετίᾳ κελεύει τοῦ τελείου μετασχεῖν κατὰ τοὺς ὡρισμένους βαθμούς· ὁ δὲ δεύτερος, τὸν πενταετῆ χρόνον πληρῶσαι.

κε' Μνηστευσάμενός τις κόρην etc. ut p. 308.

Βασιλείου κανὼν ζ' η' ια' ιγ' λγ' μγ' νβ' νδ' νε' νϛ' νζ'.

ζ' Ἀρρενοφθόροι, καὶ ζωοφθόροι, καὶ φονεῖς etc. ut p. 422.

η' Ὁ ἀξίνῃ παρὰ τὸν θυμὸν etc. ut p. 430.

ια' Ὁ δὲ τὸν ἀκούσιον ποιήσας φόνον, ἀρκούντως ἐξεπλήρωσε τὴν δίκην ἐν τοῖς ἕνδεκα ἔτεσι· δῆλον γὰρ ὅτι ἐπὶ τῶν πληγέντων τὰ Μωϋσέως παρατηρήσομεν· καὶ τὸν κατακλιθέντα μὲν ὑπὸ τῶν πληγῶν ἃς ἔλαβε, βαδίσαντα δὲ πάλιν ἐπὶ τῇ ῥάβδῳ ἑαυτοῦ, οὐ λογισόμεθα πεφονεῦσθαι· εἰ δὲ καὶ οὐκ ἐξανέστη μετὰ τὰς πληγάς, ἀλλ' οὖν τῷ μὴ προελέσθαι αὐτὸν ἀνελεῖν ὁ τυπτήσας, φονευτὴς μὲν ἀλλ' ἀκούσιος διὰ τὴν πρόθεσιν.

ιγ' Τοὺς ἐν πολέμοις φόνους οἱ πατέρες ἡμῶν, ἐν τοῖς φό-

νοις οὐκ ἐλογίσαντο, ἐμοὶ δοκεῖ συγγνώμην δόντες τοῖς ὑπὲρ σωφροσύνης καὶ εὐσεβείας ἀμυνομένοις· τάχα δὲ καλῶς ἔχει συμβουλεύειν ὡς τὰς χεῖρας μὴ καθαροὺς, τριῶν ἐτῶν τῆς κοινωνίας μόνης ἀπέχεσθαι.

Ἡ γυνὴ ἡ διὰ τῆς ὁδοῦ κυήσασα, καὶ ἀμελήσασα τοῦ κυήματος, τῷ τοῦ φόνου ἐγκλήματι ὑποκείσθω. λγ´

Ὃς θανάτου πληγὴν τῷ πλησίον ἔδωκε, φονεύς ἐστιν, εἴτε ἦρξε τῆς πληγῆς, εἴτε ἠμύνατο. μγ´

Ἡ τοῦ κυήματος κατὰ τὴν ὁδὸν ἀμελήσασα etc. ut p. 432. νβ´

Τὰς τῶν ἀκουσίων καὶ ἑκουσίων διαφορὰς, πρὸ χρόνου οἶδα ἐπιστείλας τῇ θεοσεβείᾳ σου, κατὰ τὸ ἐμοὶ δυνατὸν, καὶ πλέον ἐκείνων οὐδὲν εἰπεῖν δύναμαι· τῆς δὲ σῆς συνέσεώς ἐστι κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς περιστάσεως, ἐπιτείνειν τὰ ἐπιτίμια ἢ καὶ ὑφιέναι. μδ´

Οἱ τοῖς λῃσταῖς ἀντεπεξιόντες etc. ut p. 293. νε´

Ὁ ἑκουσίως φονεύσας, μετὰ δὲ τοῦτο μεταμεληθεὶς, εἴκοσι ἔτεσι ἀκοινώνητος ἔςαι τοῖς ἁγιάσμασι· τὰ δὲ εἴκοσι ἔτη οὕτως οἰκονομηθήσεται ἐπ' αὐτῷ· ἐν τέσσαρσιν ἔτεσι προσκλαίειν ὀφείλει, ἔξω τῆς θύρας ἑστὼς τοῦ εὐκτηρίου οἴκου, καὶ τῶν εἰσιόντων πιστῶν δεόμενος εὐχὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ποιεῖσθαι, ἐξαγορεύων τὴν ἰδίαν παρανομίαν· μετὰ δὲ τέσσαρα ἔτη εἰς τοὺς ἀκροωμένους δεχθήσεται· ἐν ἑπτὰ ἔτεσι μετὰ τῶν ἐν ὑποπτώσει προσευχόμενος ἐξελεύσεται· ἐν τέσσαρσι συστήσεται μόνον τοῖς πιστοῖς, προσφορᾶς δὲ οὐ μεταλήψεται· πληρωθέντων δὲ τούτων, μεθέξει τῶν ἁγιασμάτων. νς´

Ὁ ἀκουσίως φονεύσας, ἐν δέκα ἔτεσιν ἀκοινώνητος ἔσται τῶν ἁγιασμάτων· οἰκονομηθήσεται δὲ τὰ δέκα ἔτη ἐπ' αὐτῷ οὕτως· δύο μὲν ἔτη προσκλαύσει· τρία δὲ ἔτη ἐν ἀκροωμένοις· νζ´

ἐν τέσσαρσιν ὑποπίπτων, καὶ ἐν ἐνιαυτῷ συςαθήσεται μόνον, καὶ τῷ ἑξῆς εἰς τὰ ἅγια δεχθήσεται.

Γρηγορίου Νύσσης κεφ. δ'. ε'.

δ' Λείπεται πρὸς τούτοις τὸ θυμοειδὲς τῆς ψυχῆς, προθεῖναι εἰς ἐξέτασιν etc. ut p. 330.

ε' Εἰ δέ τις μὴ πληρώσας τὸν χρόνον τὸν ἐκ τῶν κανόνων ἀφωρισμένον ἐξοδεύοι τοῦ βίου, κελεύει ἡ τῶν πατέρων φιλανθρωπία μετασχόντα τῶν ἁγιασμάτων, μὴ κενὸν τοῦ ἐφόδου πρὸς τὴν ἐσχάτην ἐκείνην καὶ μακρὰν ἀποδημίαν ἐκπεμφθῆναι· εἰ δὲ μετασχὼν τοῦ ἁγιάσματος, πάλιν εἰς τὴν ζωὴν ἐπανέλθοι, ἀναμένειν τὸν τεταγμένον χρόνον, ἐν ἐκείνῳ τῷ βαθμῷ γενόμενον, ἐν ᾧ ἦν πρὸ τῆς κατὰ ἀνάγκην αὐτῷ δοθείσης κοινωνίας.

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ τοῦ τοὺς ἐπιτίμιον ἀκοινωνησίας ἔχοντας ὀφείλειν κοινωνεῖν μέλλοντας τελευτᾷν· καὶ τί γίνεται ἐὰν διὰ τοῦτο μεταλαβόντες, μὴ ἀποθάνωσιν.

Συνόδου Νικαίας κανὼν ιγ'.

ιγ' Περὶ δὲ τῶν ἐξοδευόντων, ὁ παλαιὸς καὶ κανονικὸς νόμος φυλαχθήσεται καὶ νῦν etc. ut p. 260.

Γρηγορίου Νύσσης κεφ. ε'.

ε' Εἰ δέ τις μὴ πληρώσας τὸν χρόνον etc. ut supra.

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ τοῦ ὀνειρασθέντος, ἢ ἀπὸ κοίτης τῆς ἰδίας γαμετῆς ὄντος, καὶ θέλοντος κοινωνῆσαι· καὶ ποίας ἡμέρας δεῖ τῆς πρὸς ἀλλήλους μίξεως διὰ τοῦτο ἀπέχεσθαι.

Διονυσίου ἐκ τῆς πρὸς Βασιλείδην ἐπιςολῆς κεφ. γ' δ'.

γ' Αὐτάρκεις δὲ καὶ οἱ γεγαμηκότες etc. ut p. 152.

Οἱ δὲ ἐν ἀπροαιρέτῳ νυκτερινῇ ῥύσει etc. ut p. 151. δ'

Τιμοθέου κανὼν ε' ιβ' ιγ'. - Ἐρώτησις.

Ἐὰν γυνὴ συγγένηται etc. ut p. 152. ε'

Ἐρώτησις.

Ἐὰν ὀνειρασθεὶς λαϊκὸς etc. ut p. 152. ιβ'

Ἐρώτησις.

Τοῖς ζευγνυμένοις εἰς γάμου κοινωνίαν etc. ut p. 153. ιγ'

ΚΕΦ. ϛ.

Πῶς γίνεται προσφορὰ ὑπὲρ τοῦ ἑαυτὸν ἀνελόντος.

Τιμοθέου κανὼν ιδ'. - Ἐρώτησις.

Ἐάν τις μὴ ἔχων ἑαυτὸν χειρώσηται ἢ κρημνίσῃ etc. ut p. 153. ιδ'

ΚΕΦ. Ζ.

Περὶ τοῦ ἔχοντος γαμετὴν δαιμονιζομένην, καὶ διὰ τοῦτο θέλοντος ἄλλην λαβεῖν.

Τιμοθέου κανὼν ιε'. - Ἐρώτησις.

Ἐὰν γυνὴ πνευματιᾷ πάνυ etc. ut p. 469. ιε'

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ΙΔ. ΤΙΤΛΩΝ.

In editionis nostrae pagina 11. *praetermissi sunt, nescio quo casu, canones duo qui ibi in margine adiecti erant a recentiore manu, etsi ob attonsam membranam aliquantum mutili. Hos nunc restituimus ex Leunclavio iur. gr. rom. p.* 108-109. *ubi iacent in corpore decreti synodalis* περὶ ἑνώσεως.

Συνόδου τῆς ἑνώσεως κανὼν δ' ζ'.

δ' Ἅπαντα τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν καὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ ὑποτύπωσιν τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων καινοτομηθέντα καὶ πραχθέντα ἢ μετὰ τοῦτο πραχθησόμενα, ἀνάθεμα.

ζ Τοῖς ἐν καταφρονήσει τιθεμένοις τοὺς ἱεροὺς καὶ θείους κανόνας τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν, οἳ καὶ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ὑπερείδουσι, καὶ ὅλην τὴν χριστιανικὴν πολιτείαν κοσμοῦντες πρὸς θείαν ὁδηγοῦσιν εὐλάβειαν, ἀνάθεμα.

Ita concluditur fragmentum a Leunclavio loc. dict. recitatum. In codice autem vat. sequitur synodi clausula inedita quae ita se habet.

Τούτων οὕτως διωρισμένων πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, τοῦ ἀμέτοχον εἶναι τὸ εὐσεβὲς τῶν χριστιανῶν πλήρωμα τῶν ἐξαθεμίτων γάμων ῥύπου, δεόμεθα τῆς σῆς ἀγαθότητος Χριστὲ ὁ θεὸς ἡμῶν, ἔτι καὶ διαπαντὸς πᾶν σκάνδαλον, πᾶσαν διαμερισμοῦ αἰτίαν, τῆς σῆς ἐξελαύνειν ἐκκλησίας, καὶ συντηρεῖν αὐτῇ τὴν εἰρηναίαν κατάστασιν, πρεσβείαις τῆς δεσποίνης ἡμῶν καὶ ἀχράντου μητρὸς, τῶν πανιέρων σου μαθητῶν καὶ ἀποστόλων, δι' ὧν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ τὴν σὴν κατεφύτευσας εἰρήνην, καὶ πάντων οἷς ἐξ αἰῶνος εὐαρεστούμενος ὤφθης ἁγίοις· ἀμήν.

INDEX

RERUM NOTABILIORUM IN SYNTAGMATE.

FINIS.

